הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · באר הגולה

באר הגולה על שולחן ערוך יורה דעה

רבי משה רבקש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

באר הגולה על שולחן ערוך יורה דעה

רבי משה רבקש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/באר-הגולה-על-שולחן-ערוך-יורה-דעה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 10
סימן ב 11
סימן ג 12
סימן ד 12
סימן ה 13
סימן ו 13
סימן ז 14
סימן ח 14
סימן ט 14
סימן י 15
סימן יא 15
סימן יב 15
סימן יג 16
סימן יד 16
סימן טו 17
סימן טז 17
סימן יז 18
סימן יח 19
סימן יט 20
סימן כ 21
סימן כא 21
סימן כב 22
סימן כג 22
סימן כד 23
סימן כה 25
סימן כו 25
סימן כז 25
סימן כח 25
סימן כט 27
סימן ל 27
סימן לא 28
סימן לב 28
סימן לג 29
סימן לד 30
סימן לה 30
סימן לו 31
סימן לז 33
סימן לח 33
סימן לט 34
סימן מ 36
סימן מא 36
סימן מב 37
סימן מג 37
סימן מד 38
סימן מה 39
סימן מו 39
סימן מז 39
סימן מח 40
סימן מט 41
סימן נ 41
סימן נא 42
סימן נב 42
סימן נג 43
סימן נד 43
סימן נה 43
סימן נו 45
סימן נז 46
סימן נח 48
סימן נט 49
סימן ס 50
סימן סא 50
סימן סב 52

סימן סג 52
סימן סד 52
סימן סה 54
סימן סו 55
סימן סז 56
סימן סח 56
סימן סט 57
סימן ע 59
סימן עא 60
סימן עב 60
סימן עג 60
סימן עד 61
סימן עה 61
סימן עו 61
סימן עז 62
סימן עח 62
סימן עט 62
סימן פ 63
סימן פא 63
סימן פב 64
סימן פג 65
סימן פד 66
סימן פה 68
סימן פו 68
סימן פז 69
סימן פח 70
סימן פט 70
סימן צ 71
סימן צא 72
סימן צב 72
סימן צג 73
סימן צד 74
סימן צה 75
סימן צו 75
סימן צז 76
סימן צח 76
סימן צט 77
סימן ק 78
סימן קא 78
סימן קב 79
סימן קג 79
סימן קד 80
סימן קה 81
סימן קו 82
סימן קז 83
סימן קח 83
סימן קט 84
סימן קי 84
סימן קיא 85
סימן קיב 86
סימן קיג 87
סימן קיד 88
סימן קטו 89
סימן קטז 89
סימן קיז 90
סימן קיח 90
סימן קיט 92
סימן קכ 93
סימן קכא 94
סימן קכב 95
סימן קכג 95
סימן קכד 97
סימן קכה 99
סימן קכו 100

סימן קכז 101
סימן קכח 101
סימן קכט 102
סימן קל 105
סימן קלא 105
סימן קלב 106
סימן קלג 107
סימן קלד 107
סימן קלה 109
סימן קלו 110
סימן קלז 111
סימן קלח 111
סימן קלט 112
סימן קמ 113
סימן קמא 114
סימן קמב 115
סימן קמג 116
סימן קמד 117
סימן קמה 117
סימן קמו 118
סימן קמז 119
סימן קמח 119
סימן קמט 120
סימן קנ 120
סימן קנא 121
סימן קנב 122
סימן קנג 122
סימן קנד 122
סימן קנה 123
סימן קנו 123
סימן קנז 124
סימן קנח 124
סימן קנט 125
סימן קס 125
סימן קסא 127
סימן קסב 128
סימן קסג 128
סימן קסד 129
סימן קסה 129
סימן קסו 129
סימן קסז 130
סימן קסח 130
סימן קע 132
סימן קעא 133
סימן קעב 133
סימן קעג 133
סימן קעד 135
סימן קעה 136
סימן קעו 137
סימן קעז 137
סימן קעח 140
סימן קעט 141
סימן קפ 142
סימן קפא 143
סימן קפב 144
סימן קפג 144
סימן קפד 145
סימן קפה 145
סימן קפו 146
סימן קפז 146
סימן קפח 148
סימן קפט 149
סימן קצ 152
סימן קצא 157

סימן קצב 157
סימן קצג 158
סימן קצד 158
סימן קצה 159
סימן קצו 161
סימן קצז 162
סימן קצח 163
סימן קצט 167
סימן ר 169
סימן רא 169
סימן רב 178
סימן רג 178
סימן רד 179
סימן רה 180
סימן רו 180
סימן רז 181
סימן רח 181
סימן רט 182
סימן רי 182
סימן ריא 183
סימן ריב 183
סימן ריג 183
סימן ריד 184
סימן רטו 184
סימן רטז 185
סימן ריז 187
סימן ריח 190
סימן ריט 191
סימן רכ 191
סימן רכא 193
סימן רכב 196
סימן רכג 197
סימן רכד 197
סימן רכה 197
סימן רכו 197
סימן רכז 198
סימן רכח 198
סימן רכט 203
סימן רל 204
סימן רלא 205
סימן רלב 205
סימן רלג 207
סימן רלד 207
סימן רלה 213
סימן רלו 214
סימן רלז 215
סימן רלח 216
סימן רלט 218
סימן רמ 220
סימן רמא 222
סימן רמב 223
סימן רמג 226
סימן רמד 227
סימן רמה 228
סימן רמו 230
סימן רמז 232
סימן רמח 233
סימן רמט 233
סימן רנ 234
סימן רנא 234
סימן רנב 236
סימן רנג 237
סימן רנד 238
סימן רנה 238

סימן רנו 239
סימן רנז 239
סימן רנח 240
סימן רנט 242
סימן רס 242
סימן רסא 242
סימן רסב 243
סימן רסג 243
סימן רסד 244
סימן רסה 245
סימן רסו 246
סימן רסז 248
סימן רסח 255
סימן רסט 256
סימן רע 257
סימן רעא 258
סימן רעב 258
סימן רעג 259
סימן רעד 260
סימן רעה 260
סימן רעו 261
סימן רעז 262
סימן רעח 262
סימן רעט 262
סימן רפ 263
סימן רפא 263
סימן רפב 264
סימן רפג 265
סימן רפד 266
סימן רפה 266
סימן רפו 266
סימן רפז 268
סימן רפח 268
סימן רפט 269
סימן רצ 270
סימן רצא 270
סימן רצב 270
סימן רצג 271
סימן רצד 272
סימן רצה 275
סימן רצו 276
סימן רצז 282
סימן רצח 287
סימן רצט 287
סימן ש 287
סימן שא 289
סימן שב 291
סימן שג 291
סימן שד 291
סימן שה 291
סימן שו 294
סימן שז 295
סימן שח 296
סימן שט 296
סימן שי 297
סימן שיא 297
סימן שיב 297
סימן שיג 297
סימן שיד 298
סימן שטו 298
סימן שטז 299
סימן שיז 300
סימן שיח 300
סימן שיט 301

סימן שכ 301
סימן שכא 302
סימן שכב 303
סימן שכג 304
סימן שכד 304
סימן שכה 306
סימן שכו 306
סימן שכז 307
סימן שכח 307
סימן שכט 308
סימן של 308
סימן שלא 309
סימן שלב 320
סימן שלג 320
סימן שלד 321
סימן שלה 327
סימן שלו 327
סימן שלז 328
סימן שלח 328
סימן שלט 328
סימן שמ 329
סימן שמא 332
סימן שמב 333
סימן שמג 334
סימן שמד 334
סימן שמה 335
סימן שמו 336
סימן שמז 336
סימן שמח 336
סימן שמט 337
סימן שנ 337
סימן שנא 337
סימן שנב 338
סימן שנג 338
סימן שנד 338
סימן שנה 339
סימן שנו 339
סימן שנז 339
סימן שנח 339
סימן שנט 339
סימן שס 340
סימן שסא 340
סימן שסב 340
סימן שסג 341
סימן שסד 341
סימן שסה 342
סימן שסו 342
סימן שסז 343
סימן שסח 343
סימן שסט 343
סימן שע 344
סימן שעא 344
סימן שעב 345
סימן שעג 345
סימן שעד 346
סימן שעה 347
סימן שעו 348
סימן שעז 349
סימן שעח 349
סימן שעט 350
סימן שפ 350
סימן שפא 352
סימן שפב 353
סימן שפג 353

סימן שפד 354
סימן שפה 355
סימן שפו 355
סימן שפז 355
סימן שפח 355
סימן שפט 356
סימן שצ 356
סימן שצא 357
סימן שצב 358
סימן שצג 358
סימן שצד 359
סימן שצה 360
סימן שצו 360
סימן שצז 360
סימן שצח 360
סימן שצט 361
סימן ת 362
סימן תא 363
סימן תב 364
סימן תג 365

סימן א

א משנה ריש חולין ואם אינו מוחזק בכשרות ע"ל בסימן ב'

ב תוס' שם ממשנה דזבחים ד' ל"א והרא"ש והמרדכי שם וש"פ

ג תוס' ומרדכי ואשר"י (ואגור סה"ת וסמ"ג והגהות מיימ' ור' ירוחם בשם הל' א"י וכלם שם השיגו על הל' א"י בזה)

ד ב"י מההיא משנה

ה מסקנת הגמ' ד' ג' וכתבו הרא"ש והר"ן שכן דעת הרי"ף וכן כתב הרשב"א בתורת הבית

ו מסקנת הגמרא שם ודף י"ב וכלישנא בתרא דרבינא הרי"ף וכ"כ התוספות בשם ר"י והרא"ש בשם הגאוני' והרמב"ם בפ"ד מהלכו' שחיטה ושאר פוסקים

ז מברייי' דמצא תרנגולת שחוטה כו' שם דף י"ב הסכמת הפוסקים הנ"ל

ח כמציעתא אוקימתא דרבינא הסכמת הפוסקים הנ"ל

ט ר"ן לדעת הרי"ף וטור בשם הרמב"ם שם בפ"ד והרשב"א שם בת"ה

(°) אמר מהר"ש שקבלה בידו מאחיו הר"ר יונה ז"ל שיש לכל שוחט ושוחט כשמתחיל לשחוט לחזור הלכות שחיטות ובדיקות בכל יום פעם אחת וכן יעשה שלשים יום ואח"כ בכל חודש פעם אחת וכן יעשה שנה תמימה ואח"כ פעם אח' לכל תקופה וכן יעשה כל ימי חייו ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה עכ"ל מהרי"ל הביאו ג"כ מהרש"ל בשחיטות ובדיקו' שלו

י טור בשם סמ"ג בשם רבינו תם והמרדכי ריש חולין

(°) לק' סי' י"ח

יא מימרא דרב יהודה וכו' חולין דף ט'

יב הרא"ש והמרדכי שם וש"פ משום דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה

יג טור וש"פ

יד משנה ריש חולין וגמ' די"ב והסכמת הפוסקים הנ"ל

טו ברייתא שם י"ב וכר' חנינא הרא"ש והרשב"א והר"ן

טז הרא"ש שם ואנגנבו קאי דחשוד על הגניבה אינו חשוד על השחיטה וע"ל בסי' קי"ח

יז תוספו' שם

יח אוקימתא דרב נחמן שם וכדמפרש שם בגמרא

יט משנה ריש חולין

כ משנה פ' קמא דתרומות

כא משנה ריש חולין

כב ברייתא חגיגה דף ג'
כג כרבי יוחנן שם
כד אוקימתא דגמ' שם
כה שם במשנה
כו מהא דסוכה לקמן
כז דיוקא דרבא ממתני' שם דף י"ב
כח תוספות והרא"ש שם
כט ברייתא סוכה דף מ"ב וכפירש"י וכאוקימתא דרב הונא
ל הרא"ש שם מדברי הרמב"ם וממשנה פ"ק דתרומו' ומהא דברכות דף ט"ו
לא גם זה שם וע"ל סימן י"ח
לב ג"ז שם
לג הרא"ש שם וכ"כ בעל העיטור והטור מהא דעירובין דס"ה
לד בעל העיטור והרשב"א בת"ה מברייתא דעירובין שם וכ"כ הטור
לה משנה חולין דף י"ב
לו טור מפי' רש"י שם בגמ'
לז שם וש"פ ממשנה פ"ק דתרומו'
לח ר' ירוחם בשם י"א ושכ"כ רד"כ בתשובה והרא"ש בכלל ז'
לט הרשב"א בתשובה
מ הרשב"ץ מההיא עובדא דכתובות דף כ"ב
מא מהרי"ק שורש ל"ג
(°) וסיים שם אם אותו שוחט כבר נכשל בדבר הבדיקה מעבירין אותו לגמרי

סימן ב

א משנה חולין דף י"ג
ב רמב"ם בפ"ד מה"ש וכן פירש"י שם במשנה
ג מימרא דרבא חולין דף ג' דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ואפילו לא אכל ממנו דחייש אלפני עור לא תתן מכשול עיין הוריות דף י"א ע"א
ד הר"ן והמרדכי בשם ר"י
ה כן דקדקו התו' והרא"ש שם מהגמ' ומרדכי ור"ן לאפוקי רשב"א
ו שם בגמ'
ז הרשב"א בת"ה

ח ספר אהל מועד ותשובת רמב"ן סי' ק"ט ושכ"כ הרשב"א סימן כ' ס"ד וריב"ש סימן יב
ט טור בשם הרשב"א
י ר"ן והתוספות בדף ג' והרא"ש שם והרשב"א בת"ה כתבו מומר אוכל נבילות להכעיס וכ"כ הטור והב"י בשמם אבל מצאתי דין זה בכ"מ שם בפ"ד דהמבעט במצוה א' הרי הוא כאפיקורוס ושחיטתו נבילה
יא ברייתא וגמרא שם דף ה'
יב הרא"ש בריש חולין אהא דרבא דף ד' דנקט אוכל נבילות לתיאבון כו'
יג שם וכמ"ש הרא"ש שם טעמו
(°) פי' שמועד לעבור על המצות מה שא"כ בפסול לעדות דמיפסל אפי' לא עבר עליה אלא פעם אחת ב"י
יד ב"י ממשמעות הגמרא דף ה' ו' (וע"ל סי' רס"ד ס"א)
טו שם בגמ' ד' ה' ופי' רבינו ירוחם בשעדיין מניח למול מיראתו פן ימות
טז מסקנת הגמ' שם ובדף ז'
יז רמב"ם בפ"ד
יח הרשב"א בת"ה מהא דרבי אבא ורבא חולין ד' י"ט
יט שם ממשנה ספ"ב דחולין דף מ"א ע"ב:

סימן ג

א מסקנת הגמ' חולין ד' י"ב מדיוקא דמתניתין וכרבי נתן בברייתא שם
ב שם דף ל"א אהא דרב' הוה בדיק ליה גירא לרבי יונה וכו'
ג שם בגמרא מדיוקא דמתני'
ד שם במשנה
ה הרשב"א בת"ה והרא"ש שם

סימן ד

א משנה חולין ד' ל"ח
ב שם וכרבי יוחנן
ג ברייתא שם
ד משנה שם דף ל"ח וכר' יוסי שם בגמ'
ה טור בשם הרשב"א
ו שם דף מ"א כר"נ ורב עמרם ור' יצחק וכאוקימתא בתרייתא

ז טור בשם הרמב"ם בפרק ב' מה"ש דס"ל נמי כאוקימתא קמייתא וכפירש"י שם
ח שם בשם הרא"ש וכאוקימתא בתרייתא
ט משנה שם דף ל"ט
י טור וכ"כ הרשב"א ור' ירוחם והתוס' בדף מ'
יא ל' הרמב"ם שם ופירשו הרשב"א בת"ה והטור דבריו דאם נתכוין לעבדה הוי תקרובת עבודת כוכבים מהא דאיתא בעבודת כוכבים דף מ"ה וסנהדרין דף ס"ח דעובדי הר בסייף ואין דעת התוס' כן ע"ש
יב ברייתי' שם דף מ' וכדמפרש שם בגמ'
יג תשובת הרשב"א:

סימן ה

א משנה חולין דף מ"א
ב טור בשם הרשב"א וכר' יוחנן שם בגמרא ולא כרבי ינאי רביה משום דמסתבר טעמיה או דמתני' כפשטא כוותיה משמע
ג שם בגמ'
ד אוקימתא דרבי יוחנן שם
(*) וכן הדין בתמור' אם היה לו זבח בביתו כאוקימתא דר' אלעזר שם
ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן
ו שם במשנה
ז טור וכ"כ הרשב"א בת"ה
ח שם בשם הרמב"ם בפ"ב
ט הרמב"ם שם וטעמו מהא דציינתי בסימן דלעיל בסעיף ד' לדעתו שם:

סימן ו

א ברייתא חולין דף ט"ו ושם איתא בין בזכוכית וכת"ה
ב רבינו ירוחם
ג משנה שם דף י"ד
ד יתבאר לקמן סי' י"ח
(*) נלע"ד שנפל טעות בהעתקה שראו בגליון ההגהה או זכוכית שהיתה שייך לעיל בתוך דברי הרב ב"י ששוחטים בו והם העתיקו אותו בתוך הגהה זו
ה משנה שם ד' ט"ו

ו מימרא דרב כהנא אליבא דרב דף ט"ו
ז שם דף ט"ז
ח שם אוקימתא דמתני' אליבא דר'
ט שם בעיא דרבא ולא אפשטא וכדעת הרי"ף שם והרמב"ם בפ"י ובעל העיטור והרשב"א טור
י
יא ל' הרמב"ם שם ממשנה שם דף יד
יב שם בגמרא דף י"ח וכפירוש הרמב"ם שם
יג ברייתא שם דף ט"ז
יד אוקימתא דשמואל שם דף ט"ז
טו כן דקדקו הרא"ש והרשב"א שם
טז ברייתי' שם וכדמפרש לה רב פפא שם
(°) בסתם עוף אין חילוק בין הקל לכבד טור:

סימן ז

א ברייתא חולין דף ט"ו לתירוצא קמא
ב שם לתירוצא בתרא
ג שם בגמרא
ד שם.

סימן ח

א ל' הרמב"ם פ"ג מה"ש ממשנה חולין דף ל
ב מימרא דרב מנשה שם דף ל"א
ג בעיא שם ולא אפשטא ולחומרא
ד הר"ן שם בהלכות
(°) ונהגו שלא לשחוט ואפילו בסכין גדול כשיש לו עוקץ בראשו. מהרש"ל:

סימן ט

א טור בשם הרמב"ם כפי נוסחתו וכדעת הרי"ף רבו ודלא כרבי זירא חולין דף ח' דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח שם בגמרא דף י"ז ונכוין הצדדים מחום הסכין
ב שם בשם הראב"ד וה"ר יונה
ג טור:

סימן י

א מימרא דרב נחמן ורבא ובגמרא שם דף ח'
(°) פירוש ששימש בה בחתיכת עצים לעבודת כוכבים וכדלקמן ריש סי' קל"ט וקמ"ב
ב לשון הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות מאא"ס וכ"כ הטור כאן בשם הרשב"א
ג מימרא שם דף ט' וכרבה בר בר חנה הרי"ף והרמב"ם שם פ"י
ד שם ברמב"ם
ה תוספות והרא"ש דאגב דטרידי הסימנים לפלוט דם לא בלעי דם
ו מימרא דשמואל שם דף קי"א
ז שם וכלישנא קמא
ח כפי' התוס' והרא"ש שם
ט מסקנת הגמרא שם דף ח'
י טור כיון דסכין גופיה סגי ליה בהדחה ב"י
יא תוספות והרא"ש מהא דרב עוקבא בר חמא בסוף מסכת עבודת כוכבים:

סימן יא

א ברייתא חולין דף יג ומשנה דף ט"ו כדמפרש רבא דף י"ז
ב טור ורשב"א בת"ה
ג משנה דף י"ג השוחט בלילה דיעבד אין וכאוקימתא הנ"ל
ד משנה שם דף יד וכדמוקי לה שם בגמ' דף ט"ו
ה משנה שם דף מ"א
ו שם במשנה וכדמפרש רבא שם
ז הרשב"א בת"ה
ח שם במשנה
(°) פי' שהכלי מקצתו חוץ לספינה
ט ברייתא שם:

סימן יב

א משנה חולין ד' מ"א וכדמפרש לה רבא שם
ב רמב"ם פ"ב מהלכות שחיטה מברייתא שם וכן נראה מדברי בעל העיטור בשם בה"ג
ג הרשב"א בת"ה והמרדכי בשם ראב"ן
ד (°) פי' להכשיר אותה שחיטה אלא כדי לפסלו מכאן ולהבא.

סימן יג

א מפורש בתורה
ב ברייתות בחולין דף כ"ו וכ"ז
ג שהרי אחר דגי הים הזכירם הכתוב בסוף סדר שמיני רש"י בשם בה"ג שם דף ס"ו יש להרמב"ם ורשב"א לימודים אחרים ס"ס הב"י
ד משנה שם דף ע"ד
ה שם במשנה וכחכמים וכדמפרש רב כהנא שם דף ע"ה
ו מעובדא דחמא בר אבהו שם
ז מימרא דאביי שם וכלישנא קמא הרא"ש שם וכ"נ מדברי הרשב"א
ח הר"ן וחדושי רשב"א לדברי הגאונים שפוסקים בכל מקום כלישנא בתרא
ט שם במשנה
י שם בגמ' דף ע"ה וכרבא דארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא
יא טור ופשוט הוא שם בגמ'
יב מימרא דרב משרשיא שם לדברי האומר שחוששין לזרע האב
(°) שהסימן האחד שמצד אמו שחוט משנולד הוא ואין לך שהייה גדולה מזו
יג הר"ן שם
יד לשון הרמב"ם בריש הל' מאכלות אסורות ממימרא דר' יוחנן שם דף ס"ט
טו נדה דף כ"ד וכרב דזו היא השסועה האמורה בתורה ומחייא לא חיי ואגמרי' הקב"ה למשה דבמעי אמו אסור:

סימן יד

א משנה חולין דף ס"ד
ב מימרא דרב שם משום בשר בשדה טריפה שיצא חוץ למחיצתו
ג מסקנת הגמרא שם
ד שם ללישנא דמתני במערבא וכר' יוחנן דלא איתותב הרי"ף
ה שם בגמרא
ו שם בעיא ולא אפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא
ז שם בעיא ראשונה ובאת"ל ולא נפשטא ולקולא
ח שם בעיא אחרונה ולחומרא הרשב"א והרא"ש
ט ב"י ולאפוקי אם קדמה לידתו לשחיטת אמו דשחיטת עצמו מהני להתיר אותו האבר ושכן יש לפרש דברי הרמב"ם בפ"ה מהל' מ"א דין י"ב וכמ"ש הרמ"א לעיל סעיף ב'

י בעיא שם אם החזירה ואחר כך נולד ופי' רש"י ה"ה אם נשחטה אמו והוציאוהו ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא
יא משנה שם

סימן טו

א ברייתא חולין דף ס"ה וביצה דף ו' וכת"ק הרי"ף והרמב"ם בפ"ג מהל' מ"א והרשב"א בשם סה"ת
ב ברייתא שבת דף קל"ו וכרשב"ג
ג מימרא דרב נחמן חולין דף נ"ח
ד שם בשבת ברייתא וגמרא
(°) והא דכתיב מיום השמיני והלאה וגו' ההוא לקרבן כתיב דאינו ראוי להקריבו בלילה
ה הרשב"א בתשובה:

סימן טז

א משנה חולין דף פ"ב ויליף לה מקראי בברייתא שם
ב פלוגתא דתנאי שם דף עט והעלה הרא"ש דהלכה כחנניה דחוששין לזרע האב וכ"כ הרשב"א בת"ה ושכן דעת הרז"ה ור"ת וכ"פ הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות שחיטה דין י"א ובה"ג ושאלתות והרי"ף פסקו דליתא לדחנניה
ג טור בשם הרמב"ם ומשמעות המשנה
ד שם בשם בה"ג מטעם שכתב הרא"ש והר"ן ור' ירוחם
ה משנה שם
ו לשון הרמב"ם שם סוף הפרק
ז טור ממשמעות הגמרא שם וכן כתב הרשב"א
ח ברייתא שם
ט משנה שם
י משנה שם דף פ"ג
יא הרא"ש שם וכ"כ הרשב"א בחידושיו
יב הרמב"ן ולזה הסכים הרא"ש והרשב"א והר"ן
יג שם במשנה דברי רבי יהודה וכפי' רש"י שם
יד משנה שם דף פ"ב
טו הרא"ש שם

טז ברייתא שם ול' רמב"ם שם דין ח'

יז מימרא דרב חסדא שם ע"ט דשה אמר רחמנא ובנו כל דהו

יח לשון הרמב"ם שם בפרק י"ב והביאו הטור וכתב שנראה שמותר לכתחלה וכן תמה עליו הרשב"א בחידושיו ובת"ה וסיים שם אי שם ואפילו צבי אמר רחמנא מילקא נמי לקי אי שה אמר רחמנא ולא צבי איסורא מנ"ל והא דאמרינן בתיש הבא על הצביה ולאיסורא ע"כ צריכין אנו לפרש בתיש הבא על הצביה וילדה בת ובת ילדה בן כדאוקימתא ברישא עכ"ל

יט וכן הוא גם כן בהרמב"ם שם דין ט' והוא תימה דהא קים לן כרבנן דמספקא להו אי חוששין לזרע האב כמ"ש הרמב"ם שם דין י"א והביאו הב"י לעיל סעיף ב' ועוד כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות כלאים בכיוצא בזה דלוקה וסיים שם הכ"מ דיותר טוב לגרוס אינו לוקה

כ משנה שם דף פ"א

כא משנה שם דף פ"ו וכרבי מאיר שם בגמרא

כב רמב"ם שם בפרק י"ב מה"ש דין י' וכל בו

כג שם מהתוספתא שם וכחכמים וב"י בשם א"ח

כד רשב"א בתשובה סימן קי"ח

כה הרא"ש בפסקיו שם בשם בה"ג:

סימן יז

א כרב יהודה אמר רב חולין דף ל"ז

ב לשון רמב"ם פ"ד מה"ש ממשנה שם וכחכמים

ג שם בגמרא דף ל"ח וכרבה הרי"ף וש"פ

ד ברייתא שם

ה מימרא דרבי זירא אמר רב עבודת כוכבים דף טז

ו שם בברייתא עד סוף הסעיף ואמר רב שם דהלכתא הכי

(°) וכתב הב"י שהרא"ש בפסקיו וכ"כ הטור וה"ה בפ"ד מה"ש בשם הרמב"ן והרשב"א פסקו כסתם משנה דכשכש בזנבה מהני נמי בבהמה וחיה בין דקה בין גסה ושאין דעת הרמב"ם כן וכתב הרב טורי זהב שנראה דהסומך על כל הני לא הפסיד ושכ"כ מהרש"ל שם בספרו וחמיו הרב מהר"י בב"ח

ז שם במשנה וכחכמים

ח רמב"ם שם מהא דאמר יחזקאל נבילה וטריפה וכו' שם בגמרא:

סימן יח

א מסקנת הגמ' חולין דף י"ח וכרב הונא
ב ממשמעות הגמ' שם
ג טור בשם הרמב"ם בפ"א מה"ש וכתב הרשב"א בת"ה שכן דעת הרי"ף וכ"כ הר"ן ועיין ס"ק ד'
ד שם בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן
(°) פי' ל' אגרה בקיץ לחמה שאוספ' חוט השערה בין ב' עוקציה והוא פחות מחגירת צפורן
ה מימרא דרב חסדא שם דף י"ז
ו מעובדא דקמיה דרבא בר חנינא שם דף י"ח:
ז ברייתא שם וכדמפרש ר"א ורבא בגמרא שם ול' רמב"ם פ"א מה"ש דין ט"ו
ח מרדכי בשם הרי"ף וכל בו והג"מ והגהת סמ"ק ואגודה
ט ברייתא שם
י בעיא שם מרב אשי ופשטא להיתר
יא מימרא דרבא שם
יב מימרא דרבא שם דף י"ז (ולשון רמב"ם שם)
יג מימרא דרב פפא שם וכמה אמוראי דסברי הכי
(°) והטעם דאכשרא משום דושט הוא רך ואטופרא משום דקנה הוא קשה
יד טור
טו כל בו בשם הראב"ד:
טז רש"י בחולין דף טז והרא"ש שם
יז הרא"ש שם וש"פ
יח ב"י
יט מעובדא דרב יוסף וכלישנא בתרא דרב הונא לחומרא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"א מה"ש והרשב"א בת"ה ובעל העיטור
כ הרא"ש והרמב"ם שם והרשב"א בת"ה
כא הרא"ש שם שיש מן הגדולים שהחמירו לאסור
כב תשובת הרא"ש כלל כ' סימן י"ד בשם הראב"ן
כג הרא"ש שם והרשב"א בת"ה
כד טור בשם אביו הרא"ש והרשב"א שם (ועסט"ו בהג"ה)
כה מסקנת הגמרא דהלכה כרב חסדא בששיבר בו עצמות

כו הרא"ש שם והרשב"א בת"ה

כז הרשב"א שם דבהמה בחיים בחזקת איסור עד שיודע לך שנשחטה בהכשר וכל שאין ידוע שנפלה על חודה לא נודע לך שנשחטה בהכשר

כח הר"ן בשם אחרים מחמירים

כט מרדכי פ"ק דחולין (והג"א)

ל מימרא דרב הונא דף י"ח

לא שם בגמ' דלא פליג ארבא

לב טור בשם אביו הרא"ש (וע"פ):

לג תשובת הריב"ש מהא דאילא דהתירו לו ליטול מבכור תם משום חשדא משנה בכורות דף כ"ט וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה שם

לד תשובה הרשב"א

לה שם (סי' תר"כ):

סימן יט

א הרמב"ם בפרק א' מהלכות שחיטה והרא"ש והמרדכי בריש חולין

ב מימרא דרבי חנינא אפי' לרבי יהודה חולין דף פ"ו

ג הרא"ש שם מהתוספתא

ד טור מהא דברכות דף מ' גביל לתורילא הוי הפסק הא מילתא אחריתא הוה הפסק

ה טור מדברי התוספות חולין דף פ"ז

ו שם והרשב"א והר"ן בשם בה"ג והראב"ד וכ"כ הסמ"ג ומ"מ צריך ליזהר מלהביא עצמו לברכה אחרת כיון שיכול לפטור עצמו בברכה ראשונה תוספות והרא"ש והרשב"א והר"ן בפרק הנזכר

ז שם בשם הרמב"ן וה"ר יונה

ח תוס' והרא"ש שם וש"פ מהא דקי"ל כאמימר בנמלך פסחים דף קב

ט שם מהא דר' יהודה במשנה דף פ"ו והטעם דהכיסוי הוא גמר מעשה השחיטה וצריך לגומרה קודם שיתחיל שחיטה אחרת

י טור בשם ס' המצות והוא בסמ"ק סי' קכ"ו דלא ככתוב בב"י ובט"ז סמ"ג וכ"פ מהרש"ל שם סי' ט' וכתב הב"י שכ"נ מדברי הרא"ש

(°) פי' דנראה שעדיין הוא קבוע לשחוט

יא ב"י

יב טור מהא דרבי יהודה ומשנה שם ואמר רבי חנינא שם בגמרא דמודה ר"י לענין ברכה וכו':

סימן כ

א מסקנת הגמרא חולין דף יט
ב שם בגמ'
ג פי' הרמב"ם במשנה פ"ק דחולין
ד הסכמת כל הפוסקים ולשון רמב"ם פ"ג מה"ש דין י"ב
ה מהא דתני רבי חייא בר יוסף וכו' וכדמפרש רבא שם דף מ"ה
ו רבינו ירוחם
ז שם בעיא ולא נפשטא ולחומרא
ח שם דף מ"ג ומ"ד וכשמואל
ט מימרא דר"נ שם
י כפירוש הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"א מה"ש
יא מימרא דרב נחמן שם
יב טור בשם בה"ג וכ"כ התו' שם בשמו וכ"כ הרי"ף והרמב"ם
יג הרמב"ם שם
(°) פי' כגון אוזא
יד מדיוקא דמשנה השוחט מן הצדדין וכו' רמב"ם שם וכ"כ התוס' וש"פ
טו שם במשנה
טז הרא"ש שם
יז מסקנת הגמרא שם דף כ'
יח כל בו:

סימן כא

א משנה חולין דף כ"ז
ב שם בגמ' כשינויא בתרא ולחומרא
ג טור בשם הרמב"ם (פ"א מה"ש דין ט') והרא"ש
ד שם במשנה
ה מסקנת הגמרא שם דף כ"ט
ו טור והרשב"א בת"ה ושכן הוא בת"כ

ז שם במשנה
ח ברייתא שם דף כ"ח
ט מימרא דר' יהודה וכו' דף ל'
י הרא"ש בשם רב אחאי
יא הרא"ש כפי' השני של רב אחא
יב מהא דרבי אבא בעובדא דההוא תורא וכו' שם
יג שם בתוס' והרא"ש
(°) ועיין בסי' כ"ג סעיף ב' בהגה המנהג בשהייה
יד שם בגמ' אפי' לשמואל
טו פשיטותא דגמרא שם דף י"ט
טז מסקנת הגמרא שם
יז וסיים דאם אינו יודע דינו כדין שחט העוף ושהה בו ואינו יודע אם ניקב שיתבאר לקמן סי' כ"ג
(°) וכבר כתב הרב רמ"א שם בסוף הסי' דאנן לא בקיאין בבדיקת הוושט ולא מהני בדיקה וע"ש:

סימן כב

א משנה חולין דף כ"ז וכרב יהודה וכדמפרש רב יהודה שם בגמרא דף כ"ח
ב שם בגמרא
ג הרשב"א בת"ה
ד טור בשם אביו הרא"ש
(°) ועי' לקמן סי' ע"ב סעי"ב בהג"ה
ה טור וכ"כ הרשב"א
ו הר"ן וכן הכריע הב"י (ועיין סק"ט)
ז מבואר במה שציינתי בריש הסימן:

סימן כג

א מימרא דרב יהודה אמר שמואל חולין דף ט'
ב משנה שם דף ל"ב
ג הרא"ש וש"פ

ד כרבי יוסי בר חנינא שם וכפי' הר"ן לדעת הרי"ף דר' יוסי לא פליג אדרבי יוחנן ושמואל וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"ש

ה רש"י שם וכרב וכתב דקים ליה ר"י בר חנינא בשיטתיה דרב וכ"פ הסמ"ג ושכן נתפרש בה"ג הלכה למעשה וכ"פ הסמ"ק והמרדכי (ואגודה וכל בו)

ו שם במרדכי (ואגודה וכל בו בשם הרי"ף והג"א)

ז ב"י

ח בעיא דרבא ולא נפשטה ולחומרא שם דף ל"ב

ט בעיא דר' הונא בר נתן ולא נפשט' שם וכפי' ה"ר אושעיא שהביאו התוס' דף ל' וכן הסכמת הפוסקים

י הרמב"ם שם מהתוס' (וע"פ)

יא טור בשם רש"י בפי' הבעיא דרב הונא (וע"פ)

יב לשון הרמב"ם שם מהא דרב יוסף בריה דרבא בחולין ד' כח

סימן כד

א משנה חולין דף ל' כפירוש רש"י שם וכפי' הרמב"ם בפ"ג מה"ש דין י"א

ב שם במשנה

ג מסקנת הגמרא שם דף ל"א

ד שם במשנה

ה שם במשנה ושם בגמרא

ו ברייתא שם ד' ל'

ז כל בו בשם הרי"ף וכ"כ הגהות מיימו' פ"ג מה"ש בשם סמ"ק

ח שם

ט במשנה שם ד' ל"ב

י שם בגמרא דף ל"ד ממימרא דרב יהודה אמר רב

יא בעיות דלא נפשטו שם ולחומרא

יב כפי' הרא"ש

יג כפי' בה"ג

יד טור והר"ן שם בשם רבוותא וכ"כ סמ"ג [בה"ג] והרא"ש והרשב"א וכ"נ מדברי רש"י וסמ"ג ורבינו ירוחם ובה"ג

טו הרמב"ם בפרק ג' מה"ש ד"י

טז ב"י

יז טור בשם סמ"ג והגהות מיימוני

יח שם בשם הר"א ממיץ (בספר יראים קל"ו)

יט הגהות מיימוני בפ"ג מה"ש

כ כ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ג וכ"כ הרא"ש בפרק השוחט בשמו ושסמך על התוספתא

כא טור בשם פי' רש"י אהא דבעי רב פפא ולא נפשטא ולחומרא שם דף ל' ושלזה הסכים הרא"ש ומרדכי

כב בעיא דרב פפא כפי' התוספות שם (וטור לדעת הרמב"ם)

כג שם כפי' ה"ר אושעיא ולחומרא כיון דלא נפשטא

כד לשון הרמב"ם שם ממשנה וגמרא דף י"ח וי"ט וכתב הכ"מ שם דנקט בקנה למעלה לפי שעתיד לחלק בין הגרים שליש לשחט וכו' למעוטי בושט דבין למעלה ובין למטה הוי נקיבתו במשהו וכן למטה בין כנפי הריאה נידון כריאה

כה שם מדין השהייה מהתוספתא שציינתי לעיל סעיף ה'

כו ריב"ם ורא"ש ועיין סמן כ"ג ס"ה

כז לשון הרמב"ם פ"ג מה"ש דין י"ג וכר' יוסי ברבי יהודה וכלישנא בתרא וכרב ושמואל דפסקו כוותיה שם

כח כרב יהודה וכו' דף י"ט דמשמע שם דרב הונא מודה לו

כט כרב יהודה וכו' מהטעם הנ"ל

(°) דלא הכשירו בשחט ב' שלישים אלא בהגרמ' שאינו במקום שחיטה ולא בדרסה וחלדה שהם במקום שחיטה כ"כ הכ"מ שם

ל הרא"ש והרשב"א בת"ה ושאר פוסקים

לא מימרא דרב יהודה וכו' ד' ט' וכפי' התוספות בשם בה"ג ואין השמוטה טריפה הלכך חלבה בחיי' מותר אלא שכך הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת כשנשמט סימן אחד ממקום חיבורו אפילו בעוף וכ"כ הרא"ש והרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ג מה"ש

לב הרמב"ם שם והתוספות בשם ריב"ם דף ל' והרא"ש בפ"ק דחולין

לג מימרא דרב נחמן וכו' ומסוגיא דגמרא שם דף מ"ד וכפי' רש"י וכן פסק הרא"ש והרשב"א והר"ן

לד ברייתא שם דף כח

לה טור בשם אביו הרא"ש מהא דריש לקיש ורבי יוחנן ורב נחמן שם דף ל"ד וכ"פ הרי"ף וש"פ והגהות מיימוני פ"ג בשם סמ"ק וכל בו ואגודה:

לו אגור בשם מהר"י מולין

לז מימרא דאביי שבת דף קכ"ח

(°) פי' אם שוחט ע"ג קרקע או סמוך לו:

סימן כה

א מימרא דרב יהודה וכו' וכדאמר רב הונא בהמה בחיי' בחזקת איסור עומדת וכו' חולין דף ט'

ב הרא"ש בתשובה וכ"כ בא"ח

ג המרדכי בריש חולין ואגודה בשם רבי ברוך והג"א בשם א"ז ורוקח וסיים שם תיפח רוחו ונשמתו מפני שמאכיל טריפות לישראל ואסור לעסוק בקבורתו

ד בעיא דרב אבא מרב הונא ונפשטא להתירא:

סימן כו

א תוספות והרא"ש והר"ן אהא דרבי זירא ליבן סכין וכו' חולין דף ח'

ב (כפי שטת התוס' שם דלרב אחא בר יעקב רבי זירא פליג אר"ל כו' וכן פסק הרא"ש והרמב"ם בפ"ז מה"ש):

סימן כז

ברייתא חולין ד' לג ובסנה' דף ס"ג יליף לה מקרא דלא תאכלו על הדם:

סימן כח

א משנה חולין דף פג

ב טור בשם אביו הרא"ש שם דהכיסוי היא מצוה בפני עצמה וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ד מה"ש

ג שם במשנה

ד כרבי יוסי בברייתא שם ד"פ

ה כי"א שם

ו טור בשם אביו הרא"ש

ז הרא"ש שם

ח כן פי' הטור מברייתא דהשוחט ונבלע וכו' דף פ"ז וכ"כ הרשב"א בת"ה

ט בהגהת האגור בשם ריא"ח

י מימרא דרבי זירא שם דף פג

יא טור (וכל בו) בשם בעל העיטור וכפי' רש"י

יב שם בשם הרא"ש בס"פ וכ"כ התו' כאן (וכ' האגור שכן נוהגין)

יג ברייתא חולין דף פ"ו

יד טור מהא דפריך במוקדשין לגרריה ולכסייה שם דף פ"ג וכ"כ הרשב"א בת"ה

טו בריי' שם דף פ"ז

טז משנה שם

יז משנה שם דף פ"ו וכת"ק

יח ברייתא וגמרא שם דף פ"ז

יט משנה שם וכאוקימתא דרבה בר בר חנה וכו'

כ משנ' שם וכרב פפא שם דאין דיחוי אצל מצות ולא אמרינן ראשון ראשון בטל

כא שם במשנה

כב ברייתא שם דף פג

כג משנה שם וקיי"ל כת"ק דמתניתין וכדפריש רבי יהודה אליביה

כד הר"ן שם וכ"כ הרשב"א בת"ה וב"י לדעת הטור והתוס'

כה שם במשנה

כו טור וש"פ

כז כרבה דאמר לית דחש לה לשמטוה לאמורה מיניה שם דף פ"ד וכן הסכמת כל הפוסקים

כח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה

כט הרי"ף והרא"ש והרמב"ם

ל כל בו בשם הר"מ בספר המאורות

לא משנה שם דף פ"ה

לב שם במשנה וכחכמים

לג משנה שם דף פ"ו וכר"מ משום דהורה רבי לסוף כוותי'

לד ברייתא שם

לה טור

לו שם בשם בעל העיטור ומרדכי בשם גדולי נרבונא

לז תה"ד סי' קפ"ז

לח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה

לט משנה שם דף לג

מ משנה שם דף פח וככללא דרשב"ג שבא לפרש כפי' התו' והרא"ש

מא כדדרש רב נחמן בר רב חסדא

(°) פירוש אף על פי שכשמשימין בו צמחים הוא מגדלן

מב משנה שם

מג כרבה בר בר חנה וכו' וכלישנא קמא

(°) פי' מין סיד

מד ברייתות שם

(°) פי' פחמים כתושים.

(°) פי' עפר שמנקרים מן הריחיים

מה ברייתא שם

מו בריי' שם וכב"ה

מז בריי' שם

מח מטעמא דדרש רב נחמן בר רב חסדא וכשיטת הרי"ף והרא"ש:

סימן כט

מימרא דעול' חולין דף מ"ב ובמשנה שם שנויים י"ח מיני טריפות והרמב"ם בפ"י מה"ש מנה ע' טריפות בפרטן אלא שאלו הח' הם סוגים יותר כוללים ועוד שאמר דהל' למשה מסיני הם:

סימן ל

א מימרא דרב שילא וכו' חולין דף נ"ב:

ב בעיא דרבי ירמיה שם ולא נפשטא ולחומרא הסכמת הפוסקים:

ג רמב"ם בפ"י מה"ש:

ד מימרא דרב נחמן שם דף נ"ד כפי' רש"י שם וכ"פ הרמב"ם שם וכ"פ הרשב"א והר"ן והרמב"ן:

ה ברייתא שם דף מ"ה אליבא דב"ש ומדב"ש נשמע לב"ה:

ו ברייתא שם דף נ"ו וכדמוקי לה שם בגמרא הואיל וקרומו רך:

ז משנה שם דף נ"ו ופי' הכתה שנשכתה דאילו ביד הוי דרוסה כדלקמן סי' נ"ז:

ח מימר' דרב ושמואל ולוי שם:

סימן לא

א אוקימתא דרב ושמואל וכלישנא בתרא וכגירסת הספרים שלפנינו חולין דף מ"ה הרי"ף ומשמע להר"ן שכן דעת הרמב"ם בפרק ו' מה"ש:

ב הר"ן שם במשנה והרשב"א בחידושיו:

ג שם אמרו בי רב לענין חוט השדרה ומשמע שם דה"ה במוח:

ד הרי"ף:

ה הרא"ש שם בשם הרמב"ן ובה"ג:

ו הג"א שם:

ז שם בהג"א בשם רבינו חננאל וכן כתב המרדכי בשמו ומהא דגיטין גבי טיטוס דף נ"ו וכן כ' הרוקח:

ח תרומת הדשן סי' קס"ז ואו"ה שם:

ט מימרא דרב יצחק בר נחמני בשם ריב"ל

(°) וגם בעוף יש פולין הללו:

סימן לב

א ברייתא חולין דף מ"ה וכר' וכדמפרש רב שם:

ב רמב"ם בפ"ט מה"ש מדין הגרגרת לקמן בסי' ל"ד וא"צ שישתייר בו מעט דקיל מהגרגרת שהחיות תלוי בו.

ג משנה שם דף נ"ד:

ד אמרי דבי רב שם:

ה מימרא דריב"ל שם:

ו כפי' רש"י שם:

ז כפי' הרי"ף שם:

ח בעיא דרבי ירמיה שם ולא נפשטא והסכמת הפוסקים לחומרא שם:

ט היינו נתמזמז דאמרי בי רב שם:

י מימרא דרב יהודה שם:

יא בעיא שם ולא נפשטא והסכמת הפוסקים לחומרא

(°) פי' חוט השדרה כשמגיע עד הירכיים מתפצל פיצול אחד לצד ימין ואחד לצד שמאל וכן בהרבה מקומות:

יב שם בעיא ונפשטא:

יג הרמב"ם בפ"ט מה"ש וכר' ינאי דהוא רבו דרבו של ר"ל וכפי גירסתו וכ"נ דעת הרי"ף והרא"ש:

יד מימרא דרב יהודה וכו' שם דף נ"א:

טו מההוא אימרתא דהוה בי רב חביבא שם:

טז טור בשם הרשב"א:

סימן לג

א משנה חולין דף נ"ד:

ב הרא"ש שם בשם הגאונים

(°) פי' שתוחבין לה לפנים מבית הבליעה למקום שאין יכולה להחזיר:

ג בפ"ח מה"ש ונתן טוב טעם לזה בתשובתו לחכמי לוניל ושאין כמוה חיה יותר מזו:

ד ת"ה הקצר:

ה משנה שם דף מב:

ו שם בגמ' דף מ"ג וכרב:

ז מימרא דרבא שם דף מג:

ח גם זו שם:

ט בעיא ונפשטא שם:

י שם מדיוקא מימרא דרבא:

יא הרא"ש שם והרשב"א בת"ה וכ"פ הטור.

יב מימרא דרבה שם:

יג מההוא עובדא דבר אווזא וכרב יוסף בריה דרבא שם דף כ"ח

(°) פירוש קורע קצת מהעור במקום שרוצה לשחוט:

יד כפירש"י שם וכ"פ הרמב"ם בפ' ג' מהל' שחיט' והרשב"א בחידושיו שם והר"ן שם ור' ירוחם בשם הגאונים:

טו כפי' רש"י שם:

טז תוס' שם:

יז מימרא דרב כהנא אהא דעולא שם דף מ"ג:

יח דלא כעולא הרי"ף והרמב"ם והרשב"א:

יט מהא דסימנים שנתדלדלו ברובן שם דף מ"ד פי' ר"ח כן וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם:

כ מימרא דרבא וכו' שם ד' נ"ו:

כא משנה שם:

סימן לד

א משנה שם חולין דף מ"ב:
ב מההוא עובדא דאתא לקמי' דרב וכו' שם דף מ"ד
(*) פי' לאפוקי למטה כדלקמן סעיף ח':
ג שם במשנה וכרשב"ג:
ד מימרא דרבה בר בר חנה וכו' שם דף מ"ה:
ה הרשב"א בחידושיו שם (בשם בעל העיטור):
ו מימר' דרב יהוד' וכו' וכדמפרש ר' חלבו וכו' שם:
ז הרא"ש והר"ן שם:
ח הר"ן שם (וכן משמע מפי' רש"י):
ט מימרא דר' יצחק בר נחמני שם:
י מימרא דרב נחמן ולפי פרש"י שם והתוספת שם וכ"כ הרשב"א בת"ה ורבינו ירוחם:
יא הרי"ף כפי פירוש הרא"ש וכ"ה דעת הרמב"ם בפ"ג מה"ש:
יב שם במשנה:
יג כרבי יוחנן שם דף מ"ה:
יד כפרש"י שם:
(*) פי' מתחבר:
טו מהא דיתיב רבי יוחנן ור"ל וכו' שם:
טז מימרא דאביי ורבא שם דף כ'
(*) לפי' רש"י הוא מחציו של טבעת כלפי מטה ממקום שמתחילין להיות דקין והרמב"ם פי' שהוא החוליא הקטנה שבין שני חוליות והיא רכה משתיהן:
יז מימרא דאמימר ואיכא תרי לישני דכתבו התוס' דאזלינן לחומר' וכן הסכמת הפוסקים:

סימן לה

א משנה חולין דף מ"ב:
ב מימרא דרבא שם דף מ"ז:
ג מההוא עובדא דקמיה דרב אשי וכו' שם:
ד סוף מימרא שם
(*) פי' לשון אם כי היא עיקר הריאה:

ה הרא"ש שם בשם הגאונים וכתב הר"ן שנראה שכן הוא דעת הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מהל' שחיטה וכ"פ הרשב"א בת"ה וכ"כ הטור:

ו מסקנת הגמ' שם.

ז הרמב"ם שם ממשמעות הגמ' דאמר אבל מגבה וכו' וכתב הר"ן שכ"נ דברי הרי"ף וכ"פ הרשב"א:

ח תוספות וכ"פ האבי העזרי והרמב"ם שם והרא"ש שם וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן:

ט מעשה לפני הרב ב"י וכדדייק לישנא דהרמב"ם שם ושכ"פ הרשב"א בת"ה (סי' ת"כ):

י מרדכי בשם ראבי"ה ששמע מאביו:

יא כ"כ הא"ז:

יב מצא כתוב ומהרי"ו:

יג טור בשם בעל העיטור:

יד הרמב"ם בפ"ח מהל' שחיטה ולטעמיה אזיל כמ"ש לעיל בסעי' ג' שמכשיר יתרת מצד פנים:

(°) אם הורדא שבימין משלמת החסרון שבצד שמאל וכן נמצאת אונא חסרה מצד שמאל אם משלמת עי' בב"י ובב"ח:

טו מימרא דרפרם האי ריאה דדמיא לאופתא וכו':

טז לשון הרשב"א בת"ה הקצר וכפי' רש"י שם וכן פי' הב"י דברי הרמב"ם שם:

יז הרמב"ם ות"ה הקצר שם:

יח מעשה בא לפני הרב בית יוסף:

יט הרמב"ם בפ"י מהלכות שחיטה:

סימן לו

א מסקנת הגמרא חולין דף מ"ה:

ב מימרא דרבא שם:

ג הרא"ש שם בשם בה"ג וכ"כ ש"פ:

ד מימרא דרב יוסף דף מ"ז ודיוקא דברייתא משום דסופן ליסתר וישאר הנקב כשהיה:

ה גם זה שם (ולשון רמב"ם פ"ז מה"ש):

ו מסקנת הגמרא דף מ"ט.

ז שם דף ט':

ח תוס' שם (ורא"ש ואגודה):

ט מסקנת הגמ' שם דף מ"ט:

י מימרא דרבי יוחנן ור' אלעזר שם דף נ':
יא כפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ז מה"ש והרשב"א בת"ה ובחידושיו.
יב מימרא דרב נחמן כדמוקי לה בגמרא שם דף מ"ח וכפי' רש"י והרשב"א והר"ן וכ"כ הטור:
יג מימרא דעולא וכו' וכדמוקי לה רבא שם דף מ"ז ורמב"ם פ"ו דין ט':
יד מימרא דרב אשי שם:
טו הרי"ף והרמב"ם פ"ז מהא דפסל בגמרא סריחי ועכירי שם דף נ"ה וס"ל דקאי נמי אריאה אע"ג דריאה דמליא מוגלא כשירה כדלקמן מים עכורי' גריעי דמראים במראיתן שבאים מחולי המפסיד ועתיד' היא לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי:
טז מסוגיא דגמ' אהא דר' יוחנן חסרון דבפנים לא שמיה חסרון דף מח תוס' בשם ריב"א וא"ז וטור בשם בעל העיטור וכן פסק רבינו קלונימוס הזקן וכ"כ המרדכי והגה"א
(°) פירוש מתחלת ברייתה נבראת חסרה קצת:
יז הרמב"ם בפ"ח מה"ש:
יח מימרא דרבינא שם דף מ"ז:
יט הרשב"א בת"ה:
כ שם בגמרא:
כא מימרא דרפרם שם וכאיכא דאמרי כפירש"י שם:
כב מימרא דר' אשי שם דף נג:
כג לשון הרמב"ם פ"ח מה"ש דין ח' מהא דרפרם
(°) דדלמא לא בא רפרם לאסור אלא בשיעה:
כד מימרא דרבא שם דף נז:
כה משנה דף נד ובריייתא שם דף נה וכת"ק:
כו הרא"ש והרשב"א וש"פ דאלו מקצתה אפילו יבשה אם אינה נפרכת בציפורן כשירה:
כז מעובדא דרבה בר בר חנה:
כח כפי' הרמב"ם בפ"א מה"ש אהא דמשיכלי שחימי וכו':
כט הסכמת הגמרא אההוא עובדא דריאה דאתיא לקמיה דרבי אמי וכו':
ל הרא"ש שם וש"פ משום דסמפוני הריאה רחבים:
לא טור מדין מחט שנמצא בבית הכוסות לקמן סימן מ"ה:
לב שם בגמרא דף מ"ח:

סימן לז

א מהא דשמואל ורב נחמן ורב אמי ורב אסי חולין דף מ"ח:
ב הרי"ף והרמב"ם בפ"ז מה"ש דין י' וטעמם עי' במ"ש בסימן דלעיל סעיף ז':
ג מ"כ בשם הראב"ד ורוקח ומהרי"ו ושאר אחרונים:
ד מימר' דרבא שם דף מ"ז ופי' רש"י דקים ליה לרבא שמחמת נקב שהיה בריאה הוא והעלה הנקב את הבועות הללו ויש עוד פ"א:
ה הרא"ש בשם הר"מ ורבינו ירוחם ועיין ס"ק ג' וכהדה"פ:
ו תוספות שם בשם ר' יהודה ורבינו שמואל והג"א בשם רבי יעבץ וכ"כ המרדכי וע"פ:
ז טור בשם בה"ג וכ"כ התוס' בשמו בדף מ"ז וסיימו שטוב ליזהר שכל דבריהם דברי קבלה:
ח מרדכי בשם ר"ש בן חפני וכ"פ מהר"י ן' חביב ובשם ספר צידה לדרך בשם חכמי טוליטולה ובשם מהר"ר מתתיהו ושכן המנהג וע"פ:
ט מרדכי ושכן עשה מעשה רבי שמואל:
י מימרא דאמימר שם דף מ"ו וכפי' רש"י (ור"ן ותוספות ורשב"א וע"פ)
(°) כגון שלא היה במקו' דחוק במצר החזה. א"נ שלא תלשה מלמעל' בחזקה ב"י בסי' ל"ו בשם רש"י:
יא אורחות חיים ממעש' שהיה:

סימן לח

א מימרא דרב חולין דף מ"ז:
ב מימרא דרב כהנא שם:
ג מימרא דרב חמא בריה דרבא שם:
ד מימרא דרפרם שם ללישנא דלאופתא וללישנא דחזוסא כפירוש רש"י שם.
ה הרמב"ם וציינתי לעיל סי' ל"ז סעיף י"ב וע"ש:
ו הרא"ש שם ובשם הגאונים וכן כתב הרמב"ם בפ"ז מה"ש וש"פ ומרדכי ומהרי"ו:
ז הר"ן בשם הרא"ה:
ח מימרא דרבא שם:
ט שם ומדברי נתן:
י מסקנת הגמ' שם:
יא מימרא דרב כהנא שם:
יב שם מדברי נתן:

יג הרא"ש שם:

יד מסקנת הגמ' שם דף מ"ו:

טו מימרא דרבא חזותא חזותא שם וכפי' רש"י.

טז גם זו שם:

סימן לט

א רש"י בחולין ריש דף י"ב אהא דאמר רבנן זיל בתר רובא וכ"פ הרשב"א בת"ה:

ב לשון הרמב"ם פי"א מה"ש וכ"כ רש"י שם מהא דרב הונא שם דף ט' וכ"כ הרא"ש ובעל העיטור והר"ן והרשב"א בת"ה וע"פ:

ג הרמב"ם שם:

ד מימרא דרבא שם דף מ"ז

(°) פירש"י מפני שאין סירכא בלא נקב וכו' ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונעשה קרום אע"פ שסותם הנקב קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום דסופו ליסתר אבל כשהיא סרוכה כסדרן חברתה סותמת' ומגינה על הנקב והקרום הולך וחזק והתוס' פי' דהסירכא רגילה לבא בריאה בלא נקב מתוך שהיא שואבת כל משקה והא דטריפ' שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק וחשוב' כנקבה כיון שסופה לינקב וכתב הב"י שכן נראה דעת הרמב"ם שם:

ה לשון הטור בשם כל שאר פוסקים:

ו שם בשם הגאונים וכהרה"פ:

ז תשובת הרשב"א (סי' קע"ד):

ח רש"י ותו' והרא"ש אמימרא דרבא שם דף מ"ו:

ט הרמב"ם שם וש"פ:

י בעל העיטור וכ"נ: הטור:

יא אורחות חיים:

יב טור וכ"כ הרמב"ם שם והרשב"א בת"ה:

יג העיטור ורבינו ירוחם:

יד פי' רבינו ירוחם מוליגא ובלשון אשכנז גראשיצא

(°) פירוש דרך נקב שהיה בטרפש תשובת הרמב"ן סי' קס"ב:

טו רמב"ם שם והרא"ש ורבינו ירוחם כתבו דאפילו לדעת האומרים שאין סירכה בלא נקב לפי שהסירכא הבאה מחמת נקב מחמת המשקה היוצא דרך הנקב הוא נעשה עב וחזק ונסרך אל המקום אשר יפגע בו אבל סירכא התלויה אינה אלא התפשטות

לחות הריאה ואינה באה ממקום הנקב ולדעת התוספות לא חיישינן דלמא סרוכה היתה למקום אחר ונתפרקה דאם איתא באותה שעה היתה ניקבה:

טז הרשב"א והר"ן:

יז כל בו לדעת התוס' (ומ"כ בשם בעל המכתם ומהרי"ו) דכיון ששני ראשיה במקום אחד אינה עשויה להתפרק ולדעת רש"י כיון שנדבקה באונה עצמה הא ודאי אינה סירכא אלא התפשטות לחות הריאה:

יח טור בשם הרשב"א.

יט כל בו בשם ה"ר יצחק הלבן:

כ דעת הרב בית יוסף:

כא שם בכל בו כי הבהמה שלא הושקתה מים סמוך לשחיטה כולה מליאה סירכות דקות:

כב שם בשם ה"ר שמחה מויטרי:

כג דעת הרב בית יוסף:

כד תשובת הרא"ש כלל כ' סי' כ' ורבינו ירוחם:

כה תשובת הריב"ש סי' תצ"ח:

כו הרשב"ץ:

כז שם:

כח מימרא דרב יוסף בר מניומי וכו' חולין דף מ"ח:

כט טור בשם הרמב"ם שאביו מן האוסרים והוא מן המתירין בפרק י"א מה"ש וכ"נ דעת הרשב"א שמתיר:

ל הרא"ש שם:

לא בבדיקות אשכנזים:

לב ב"י ומלשון העיטור שהביא הטור:

לג הרא"ש שם:

לד טור בשם הרשב"א:

לה ב"י מדברי בעל העיטור שהביא הטור:

לו טור בשם אביו הרא"ש (והר"ן וכל בו בשם הרי"ף):

לז ב"י מדברי בעל העיטור שהביא הטור:

לח מימרא דרב יוסף בר מניומי וכרבי שם דף מ"ח וכדמפרש רבא שם.

לט טור בשם הרמב"ם שם ובשם אביו הרא"ש (ורבינו ירוחם והר"ד ן' יחייא):

מ שם בשם תשו' אביו הרא"ש:

מא טור וכמו שפי' הב"י שם:
מב שם בשם בעל העיטור (וכ"פ הר"ד ן' יחייא):
מג בעל העיטור וכתבו רבינו ירוחם:

סימן מ

א משנה חולין דף מ"ב וכדמפרש שם בגמ' דף מ"ה:
ב מימרא דרב נחמן דף מ"ה.
ג ב"י ממשמעות דברי הר"ן והסמ"ק עב"ח
(°) פי' שומן הלב עשוי ככובע והלב נחבא בו:
ד משנה שם דף נ"ד:
ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה:
ו טור בשם בה"ג:
ז כהרשב"א בת"ה הקצר דלא מחלק בין קופא לגיו או לבר:
ח ציינתיו לעיל בסי' ל"ד.
ט תוספות שם בדף מ"ב וכ"כ הרא"ש שם והרמב"ם פ"ז מה"ש:
י הג"א והמרדכי מא"ז מעשה לפני ראבי"ה:

סימן מא

א משנה חולין דף מ"ב:
ב משנה דף נ"ד:
ג כרבי זירא:
ד כרב אדא בר אהבה וכרב פפא דמצריך לתרוייהו:
ה טור וכ"כ הרשב"א בתה"ה והר"ן:
ו הרא"ש גבי ריאה שיבשה בשם בה"ג וש"פ:
ז טור והרשב"א בת"ה:
ח ברייתא שם דף מ"ח:
ט טור והרשב"א בת"ה:
י בעיא שם בגמרא דף מ"ו ונפשטה:
יא מההוא עובדא דמחטא וכו' וכרב אשי שם דף מ"ח:
יב ב"י:
יג ממשמעות הגמ' שם פירוש ואפילו קופה לבר:

יד טור בשם בה"ג:

טו ל' המרדכי בשם הגאונים:

טז שם וכ"כ בתה"ד:

יז טור בשם בה"ג

(°) וסיים וכל ספק טריפה לאיסור:

יח הרא"ש בשם בה"ג מהא דרב הונא שם דף נ"ח:

סימן מב

א משנה חולין דף מ"ב:

ב מימרא דרבי יצחק בר יוסף וכו' שם דף מ"ג:

ג הרא"ש שם על המשנה וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה"ש והתוס' והרשב"א והר"ן:

ד טור בשם בה"ג:

ה שם בשם הראב"ן:

ו הרא"ש שם והרמב"ם שם:

ז הרא"ש שם וש"פ ונלמד מדין תרי בועי דסמיכי להדדי לעיל סי' ל"ז ומדין תרי סני' דיבי לקמן בסי' מ"ז:

ח ב"י בשם מעשה שאירע כך:

ט כתבי מהר"ר ישראל סי' רס"ו (נלמד מסי' מ"ו) מדין הדקין וכנ"ל:

י בית יוסף מדבריו:

יא תשובת הרשב"א סי' ג' וסיים שם ומ"מ אפשר להתיר וכו'.

יב דעת המחבר וע' ס"ק י':

יג הרא"ש שם על המשנה בשם בה"ג והג"א שם וש"פ:

יד כל בו:

טו מימרא דרב אשי שם דף מ"ט.

(°) דאמרינן דרך הקנה נכנסה לסמפון הכבד ומשם למרה אע"פ שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצין להוציאה אמרינן שע"י הנענוע שנענע הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה שם:

סימן מג

א משנה חולין דף נ"ד:

ב מסקנת הגמ' אליבא דרב עוירא שם דף נ"ה:

ג לשון הרמב"ם בפ"ו מה"ש דט"ז

(°) ובתורת חטאת פסק דוקא כעובי דינר זהב:

ד הג"א וכן כתב ר' ירוחם (ומרדכי והגהות ש"ד סי' פ"ט ואו"ה כלל נ"ב דין י"א):

ה טור בשם הרשב"א בת"ה הקצר וסיים שם דהא נשתייר קאמר:

ו הרמב"ם בפ"ו מה"ש:

ז רש"י והרא"ש וכ"נ מדברי הרמב"ם מדלא חילק בזה

(°) לדעת הרמב"ן שפי' כל יתר כנטול דמי היינו כאילו ניטל ממקומו המחובר לו ומקומו עמו וכשמחובר בצד העב ישאר השני נקוב בסומכיה וטריפה וכן כתב הרשב"א שיש לחוש למעשה להחמיר בשל תורה:

ח הרמב"ם שם וכתב עליו הרשב"א שכבר הורה זקן והביאו הטור:

סימן מד

א משנה חולין דף נ"ד:

ב הרי"ף והרא"ש שם מברייתא ואת שתי הכליות וכו' בכורות דף ל"ט.

ג ל' הרמב"ם בספ"ח מהלכות שחיטה וכגי' הרי"ף רבו וכ"כ הרשב"א והרא"ש וש"פ:

ד טור וכ"כ הרשב"א בת"ה:

ה הג"א בשם בה"ג ואו"ה כלל נ"ג וכל בו:

ו ב"י מדברי הג"א:

ז תשובת הרשב"א:

ח ב"י ממשמעות הגמרא וכדין הוריקה הכבד בכזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה:

ט הרוקח וא"ח בשם מעשה וכו':

י מסקנת הגמ' שם דף נ"ה:

יא הרא"ש שם והרשב"א בת"ה וש"פ וכן משמע מדברי רש"י:

יב לשון הר"ן שם:

יג כל בו לפי דעת הראב"ד:

יד הגהות אשר"י:

טו טור בשם בעה"ע:

טז הרוקח:

יז טור בשם הרשב"א ובשם גדולי המורים והוא הרמב"ם בפ"י מהלכות שחיטה דין י' ואגור בשם מהרי"ל.

סימן מה

א משנה חולין דף נ"ד ובגמ' דף נ"ה:
ב טור בשם ראב"ן וכן הסכים הרא"ש:
ג שם בשם רבינו חננאל וכ"פ בשערים והגהות מיימוני בפ"ח מהלכות שחיטה בשם התוס' וכ"כ הרוקח:

סימן מו

א מסקנת הגמ' חולין דף נ' דאין הלכה כרשב"ג בזה:
ב שם דף מ"ט וכרב:
ג מימרא דרב נחמן שם וכתרתי לישני דאיתא שם:
ד בעיא דר' זירא שם ונפשט':
ה תוס' שם בשם ר"י וסיים שם דמיהדק שפיר:
ו משנה שם דף נ"ו וכאוקימתא דרב שמואל בר יצחק שם:
ז מימרא דרב נחמן שם דף מ"ח:
ח טור:
ט הר"ן שם:
י שם דף נ' וכרבא משמיה דרב נחמן:
יא טור בשם י"א וכ"פ הרמב"ם בפ"י מה"ש וכ"נ מדברי הרשב"א בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם וכן משמע מדברי הרא"ש:
יב שם בשם הרב ר' יונה (ומהר"י ן' חביב):
יג תה"ד בשם א"ח
(°) וכתב מהרש"ל שבכל מקום שאמרו חכמים ניקב טריפה צריך לפתוח הבועה ואם נשאר העור שלם תחתיו כשר בין מים זכים בין מים סרוחים אבל אם הבשר רע הוי כנקב אבל בריאה נוהגין להכשיר ולא בדקינן במידי:

סימן מז

א מהא דהעיד נתן בר שילא ריש טבחייא וכו' חולין דף נ"ח:
ב לשון רמב"ם בפ"ז מה"ש מפלוגתא דרב אמי ורב אסי שם ולחומרא וכדעת הרי"ף רבו:
ג כן פי' הרא"ש בפסקיו שם לפי גירסת הלכות גדולות (וטור ורשב"א ורבינו ירוחם נט"ו אות י' ואו"ה כלל נ"ה בשם א"ז):

ד שם ברייתא וכפירש"י שם וכתב עוד שי"מ שכל עוף דרכו כן וכן משמע לשון הרמב"ם לעיל:

ה מההוא עובדא שם וכרב הונא מר בר חייא:

ו מההוא עובדא שם וכרב אושעיא:

ז עובדא דרבינא שם

(°) פי' ששונאין אותו הזאבין ולא יוכלו למיכל מיניה:

ח טור בשם תשובת הרא"ש ובשם ראב"ן והוא ג"כ במרדכי וכ"פ האגודה:

סימן מח

א משנה חולין דף מ"ב:

ב שם דף מ"ט ונ' וכלישנא קמא לחומר' הרי"ף וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ו

(°) פי' שהקיבה עשויה כקשת ומבחוץ קרוי קשת ומבפנים לעיגול קרוי יתר:

ג שם במשנה:

ד לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות שחיטה דין י"א:

ה לשון הרמב"ם בפ"ט מה"ש (דין ה' ו'.) מהמשנה שם דף מ"ב וכדמפרש לה רבי יוסי בר חנינא לחומרא דף נ"ב וכ"כ הרשב"א בת"ה והרא"ש וש"פ והמרדכי:

ו כרבי יהודה במשנה שם וכדמפרש לה שם רבי בנימן בר יפת וכו' הרי"ף והרמב"ם שם וש"פ:

ז וכתב הב"י ונ"ל דה"ה לרוב רחבו דהא סתמא תנן:

ח לשון הרמב"ם שם מימרא דרב גניבא וכו' ודרב יוסף שם:

ט מימרא דרב יהודה וכו' שם דף מ"ג וכפי' רבינו אפרים הרא"ש והרשב"א בת"ה:

י ב"י לדעתו ושכ"כ הרשב"א בתשוב':

יא משנה שם דף מ"ב וכפי' רש"י שם:

יב תוספות בשם ר"ת שם בשבת דף ל"ו וכן הסכי' הרשב"א והר"ן והמרדכי בשם ראבי"ה בשם אביו והטור:

יג ברייתא שם דף נ' ודף נ"א:

יד ב"י לדעתו מדברי הרשב"א והר"ן מעובד' דרבי שם דף נ"א:

טו שם בגמ' דף מ"ט דאימא אוכלין ומשקין דחקוה

(°) וכן נלע"ד מתשובת הרשב"א בסימן ר"ג ושפ"ד ותש"ס והביאם הב"י דלא כתב הרשב"א דהלכה לה הבדיקה ומטרפינן לה מספק אלא היכא שהיתה המחט תחובה בו ונקובה מב' הצדדי' וקודם שבדקו אחר הקורט דם הודח או הומלח או שהיתה המחט

תחובה בכרס וקודם שנבדק' אם ניקבה מב' הצדדין או לאו ניטלה ממנו ולא ידעי' מקום הנקב לבדוק אם יצא המחט מעבר לעבר אבל במקום שבדק שלא יצא חוצה א"צ לבדוק אחר הקורט דם וכן נלע"ד מדברי הר"ן שם ומדברי הטור והארכתי בזה בתשובה על פי מעשה שהיה פה באמשטרדם והסכים לזה הרב הגאון מהר"ר מענדל ר"מ ואב"ד דק"ק פראנקפורט יצ"ו ושאר חכמים וכן מצאתי אח"כ במהרש"ל שם בחולין:

טז ל' הטור מברייתא הנ"ל:

יז שם בשם הר"ר פרץ והרשב"א בתשובה והגהת סמ"ק:

יח טור וכ"כ הרשב"א בתשובה:

יט רבינו ירוחם:

כ התו' והר"ן והמרדכי וש"פ:

כא דאי מגואי עייל ודאי הפנימי נקוב אלא שעלה בו קרום ואי מבראי אתא חיישי' שמא ניקב אחד מהאברים שנקיבתו במשהו וא"א לעמוד על ספיקן בבדיק':

כב הרשב"א בתשובה סימן שע"ד

(°) וכתב מהרש"ל הטעם דאוסר בכה"ג בקורקבן משו' שהבשר שמבחוץ ראוי להתרפאות שעורו יותר רך מעור הפנימי שהוא קצת קשה ומאחר שאינו ניכר מבפנים בודאי בא מבחוץ:

כג הרשב"א בתשובה סי' ר"ד:

סימן מט

א מימרא דרב נחמן חולין דף מ"ג:

ב שם וכרב אשי וכמר זוטרא משמים דרב פפא:

ג תוספות שם דף מ"ט והרא"ש וסמ"ג:

ד טור מהתו' שם דף מ"ח וש"פ.

ה הר"ן שם:

ו הג"א שם:

סימן נ

א מסקנת הגמ' כרב אדא בר נתן חולין דף מ"ט:

ב כדפשט רב הונא שם בדף ט':

ג מימר' דרב שימי בר חייא שם דף נ':

ד כרב משרשיא בריה דרבא:

ה טור בשם רבי יונה ושלזה הסכים אביו הרא"ש וכן כתב הרשב"א בשם התוס' וכן פסק רבינו ירוחם:

ו ל' הרמב"ם בפ"ו מה"ש וכ"כ התו' והרא"ש והר"ן אמשנ' דריש פ"ג דחולין (°) לעיל בסי' מ"ג:

ז טור בשם הרשב"א:

ח הרמב"ם בפ"ח מה"ש ודייק זה מדמנו החסירה והנטולה בשתים כשמנו ח' טרפיות שנאמרו למשה מסיני ש"מ שאין דינם שוה (ת"ה סי' קע"ז ואו"ה כלל נ' דין ג' דהכי קיי"ל ומביאם ד"מ וע"ל סי' נ"ד ס"ק ח' ט'):

ט הרשב"א בת"ה והג"א בשם ר"ת וש"פ:

סימן נא

א מימרא דרב נחמן חולין דף נ"ג:

ב ל' הרשב"א בתשוב':

ג טור בשם הרשב"א.

ד הרא"ש שם על פי' רש"י אהא דרב נחמן.

ה הרא"ש אההוא מחטא דאישתכח בחיתוכ' דכבדא שם דף מ"ח.

ו מפני שדרך הבהמה להתחכך בכתלי' נקב בצד העבה ודחק ונכנס:

ז מימרא דשמואל שם דף נ"ח וכדמוקי לה שם בגמ':

סימן נב

א משנה חולין דף נ"ו:

ב מעובדא דתרנגולת דרבי יהושע בן לוי ובריייתא שם:

ג שם:

ד מימרא דר' יוחנן וכו' שם:

ה הרא"ש שם והרשב"א:

ו בעיא שם ונפשט':

ז טור:

ח שם בשם הרשב"א:

ט שם בגמ' דף נ"ז וכחזקיה וכדמפרש שם בגמ':

י מימר' דרב שמואל א"ר חייא שם דף נ"ו וכדעת הרא"ש כמ"ש הטור:

יא מימרא דרב נחמן בר יצחק שם:

יב טור בשם הרשב"א ורבינו ירוחם:
יג הר"ן שם בפירושו בשם הר"ב ב"ה שהטיל פשרה בדבר:
יד לפי גי' הגאונים והרי"ף במימרא דרבא שם דף נ"ו וכן הסכים הרמב"ם בפ"ז והרשב"א בת"ה וכל בו ורבינו ירוחם:
טו טור בשם אביו הרא"ש לדעת י"א והרמב"ם בפ"ז וכן הסכים הרמב"ן (ורבינו ירוחם ומהרש"ל):

סימן נג

א כאוקימתא דרב הונא בדף נ"ח למשנה דבכורות דף מ':
ב עיין לקמן בסי' נ"ה בסעיף ה' במה שציינתי שם:
ג משנה שם ד' נ"ו:
ד טור וכ"כ הרשב"א ור"ן ורבינו ירוחם וכ"נ שהוא דעת הרמב"ם בפ"ח מה"ש:
ה בתשובה שכ' הרשב"א להרא"ש כלל כ':
ו כשמואל וכרבי יוחנן שם דף נ"ו:
ז ב"י בשם מהרי"ק בשורש ל"ה:
ח שבלי הלקט:

סימן נד

א ברייתא חולין דף נ"ב:
ב מימרא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן שם במתני' דנשברו רוב הצלעות וכו' דף נ"ב:
ג כאוקימתא דזעירי שם אברייתי'.
ד כרבי יוחנן שם:
ה במימרא דרבה בר בר חנה וכו' שם:
ו מימרא דרב וכדמפרש בגמ' שם:
ז טור בשם הרשב"א וכן כתב רבינו ירוחם (ועיין ס"ק ז'):
ח מימרא דרב יהודה אמר שמואל וכדמפרש בגמ' שם:
ט משנה שם דף נ"ד ע"א וב"י בשם רש"י:

סימן נה

א ל' הטור ממימרא דאמוראי אמתני' דבהמ' שנחתכו רגליה וכו' שם דף מ"ו:
ב שם במשנ' וכדמפרש רב יהודה אמר רב וכו' שם:

ג כלישנא בתרא דמתני רב פפא משמיה דרב וכו' טור בשם הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מה"ש וריב"א ורמב"ן:

ד דאע"פ דכשנחתכה למעלה מצומת הגידין כשירה אין מדמין בטריפות זו לזו שהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה:

ה שם בשם רש"י ואביו הרא"ש בשם ספר התרומה ושכן מנהג אשכנז וצרפת וכן הסכים הרשב"א וה"ר יונה ושאר פוסקים וכלישנא קמא דרב יהודה אמר רב:

ו הרא"ש שם ובשם רש"י:

ז מסקנת הגמרא שם דף נ"ד

(°) פירוש ראש הקולית התחובה בחור עצם האליה שקורין הנק"א. רש"י:

ח טור בשם אביו הרא"ש וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"י מה"ש:

ט טור בשם הרשב"א (ור"ן) שיש מתירין בזה ושכן דעתו נוטה וכתב הטעם בת"ה דמימרא דרב יהודה אמר רב דשמוטת ירך טריפה דף ג"ז היינו בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואין לנו להוסיף בטריפות:

י נתבאר במה שציינתי בסימן מ"א:

יא משנ' שם דף ע"ו וכדמפרשה רב שם:

יב כתרתי לישני דכי אתא רב דימי וכו' לחומר' כרב פפא שם:

יג מההוא עובדא דאתא קמיה דרבא בריה דרב יוסף וכו' וכפירוש הרא"ש שם וכ"כ הרשב"א בת"ה והרמב"ם בפ"ח מה"ש:

יד מהא דרב שם דף ע"ו:

טו שם בגמרא ופי' הרשב"א וש"פ גזירה משום אבר מן החי וכתבו דנ"מ דאם יש ספיקא אזלינן לקולא:

טז הג"א מא"ז וחידושי הרשב"א (ור"ן פא"ט גבי נשתברו אגפי העוף ורבי' ירוחם) מהא דרבינא חולין דף צ"ט:

יז הרשב"א בתשו' שאלה סי' רכ"ו:

יח כלישנא בתרא דר' יוחנן שם:

יט שם בגמ'.

כ טור בשם הרשב"א:

כא שם בשם י"א וכ"כ התוס' בשם ר"ת ור"ח דגרסינן דמשכי רירי' שם דף ע"ו:

כב מסקנת הגמ' שם:

כג בעיות שם ולא נפשטו ולחומרא

(°) פי' שהנקב בלא חסרון:

כד לשון הטור מהא דנתמסמסה הריאה דף מ"ה:

כה בעיא שם ונפשטא:

כו טור בשם הגאונים וכ"כ ש"פ בשם ר"ת ובשם סה"ת וסמ"ג וסמ"ק:

כז מהרי"ק בשורש ל"ח דקדק מל' הפוסקי':

כח טור וכ"כ המרדכי בשם מה"ת וש"פ:

כט שם וכ"כ הרשב"א בת"ה ושאר פוסקים.

(°) ואין להתיר מטעם נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה אלא היכא דאיכ' למתלי בדבר אחר כדלעיל בסימן ל"ו סעיף ח' וכמו שציינתי שם:

סימן נו

א משנה חולין דף ע"ו:

ב שם בגמ':

ג רש"י שם במשנה:

ד כרב יהודה שם והיינו דרבא בריה דרבה בר רב הונא רש"י והרי"ף וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ח מה"ש והתוס' והרא"ש והטור וש"פ:

ה טור בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א והר"ן בשמו כרבה בר רב הונ' שם דקאי שמואל כוותיה וכן הסכים רבי' ירוחם וכ"פ חכמי פרובינ"ציא ומהר"י בן חביב:

ו כרב יהודה שם וכפירש"י:

ז רבינו ירוחם:

ח שם בגמ' משמיה דשמואל וכפרש"י שם:

ט שם בגמ' מהא דרב יהודה:

י מימרא דאביי שם ד' בטדי:

יא כפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ח מה"ש והרשב"א והתוספות שהבטדא הוא ארבע אצבעות וכ"כ ר"ח:

יב לרש"י בפירושו שם דבטדא הוא מלא אצבע:

יג מימרא דאביי שם:

יד טור בשם הרי"ף והרא"ש ודלא כמר בר רב אשי שם וכמ"ש התוס' שם בשם ר"ח ור"ת דקיי"ל כוותי' בכל דוכתין בר ממיפך שבועה וחיורי וסי' כולו הפך לבן.

טו טור מדברי הראב"ד:

טז שם כמר בר רב אשי דמתני לקולא:

יז שם בגמרא:

יח הרשב"א:

יט טור בשם רבי שמואל מאיברא בשם הרשב"א:

כ שם בשם י"א ושלזה הסכים אביו הרא"ש:

סימן נז

א משנה חולין ד' מ"ב:

ב כר' יהודה שם במשנ' דלא בא אלא לפרש דברי חכמים כר' בנימין בר יפת וכו' וכתירוצא בתרא שם דף נ"ב הרי"ף ותס"ד בשם ר"י וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה"ש והרא"ש והרשב"א והר"ן וכ"כ הטור:

ג טור וכ"כ הרשב"א והר"ן:

ד מימרא דרב עמרם וכו' שם וכגי' הרי"ף והרמב"ם ובה"ג ורש"י:

ה כלישנ' בתרא דרב כהנא אמר רב חסדא ולחומרא הרי"ף וכמו שכתב הרא"ש שם דף נ"ג:

ו שם בעיא ונפשטא:

ז ל' הרשב"א:

ח מימרא דרב יוסף שם

(°) ונתבאר בסי' נ"א:

ט טור בשם הרשב"א ושכן נרא' מדברי הרמב"ם שם וכ"כ הר"ן וכן הסכים רבינו ירוחם:

י טור מדלא הוזכר בגמרא לאיסור:

יא בברייתא שם דף נ"ב וכיון דלא פליג עליה דרב חסדא בנץ בהדיא נקטינן כברייתא (ורי"ף ורמב"ם ורא"ש וטור):

יב משנ' שם דף מ"ב:

יג כלישנ' בתרא שם דף נ"ג לחומרא הרי"ף והרמב"ם שם וש"פ:

יד טור וכ"כ הרשב"א:

טו שם בגמרא:

טז כלישנא בתרא דההיא ברייתא כרבי היא ורב חסדא ס"ל כרבנן ולחומרא טור בשם הרי"ף ורא"ש והוא דעת רוב הפוסקים ושכן יש להחמיר:

יז הר"ן וטור בשם רשב"א וע' ס"ק י"א:

יח מימר' דאביי דף נ"ג:

יט גם זו שם:

כ וה"ה אם היה ישן והכה הבהמה שלא מדעת סמ"ג:

כא ג"ז מימרא דאביי ושם:

כב שם בגמ':

כג טור וכ"כ הר"ן (ואו"ה כלל נ"ז):

כד שם וכ"כ הרשב"א בת"ה:

כה שם וכ"כ הרשב"א בת"ה:

כו שם וכ"כ התוס' שם והרא"ש והר"ן שם:

כז בית יוסף ממשמעות דברי הרא"ש שם:

כח כשמואל וכדמוקי לה שם בגמ' ואיתא שם בגמ' דאף רב הדר ביה לגביה דשמואל:

כט שם דאימר שלמא עבדא בינייהו ופי' רש"י כדרך כמה חיות שנעשו בני תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמ' ואינם מזיקין:

ל דאימר בעותי הוא דמבעתי אהדדי:

לא טור בשם הרשב"א:

לב הר"ן שם (והרא"ה בב"ה דף מ"ה ע"א):

לג תה"ד סי' קע"ח:

לד הרשב"א בחידושיו.

לה מסקנת הגמ' שם:

לו טור בשם הרשב"א:

לז כשמואל דאמר חוששין לספק דרוסה ודלא כמימר' דרב שם:

לח טור כ"כ הרשב"א בת"ה:

לט לשון הטור מהא דאמרי בני רבי חייא:

מ טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם והרשב"א בחידושיו:

מא כרב נחמן משמיה דרב שם דף נ"ד

(°) בשביל צומת הגידין:

מב בשביל המוח טור וכן נראה מדברי הרא"ש וכ"כ הרשב"א והרוקח:

מג מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף נ"ג:

מד שם בגמ' וכרב הונא בריה דרב יהושע:

מה כדמתני רב זביד שם ונלע"ד דהא דפסקו לעיל כרב נחמן משמיה דרב לבדוק גם הקדקד היינו שאם יאדים כנגד הקדקד יבדקו גם הקרומים של מוח דלא גרעו הקרומים של מוח שהם תחת העצם מהסימנים דפסקו כרב זביד דקשים הם:

מו (שם בעיא דאיפשטא וטעמא מפני שהארס עתיד לשרוף כולו:

מז מצויין בסי' ל"ג סעיף ו':

מח טור בשם בה"ג (והביאו הפו' דבריו):

מט מסקנת הגמ' שם ד' נ"ח:

נ מימר' דאמימר שם:

נא סא"ח בשם ה"ר שם טוב כל בו:

נב שם:

נג שם בטור כ"כ רש"י שם ד' צ"ב.

נד טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מההוא שרקפא דספק דרוסות דאתא לקמיה דרבי וכו' חנקינהו ושדינהו בנהרא שם ד' נ"ד וכפירוש הראשונים שהביא הרשב"א:

נה רש"י שם בפי' השני ור"ן:

נו שם בגמרא אהא דחנקינהו וכו':

נז שם בגמ' אהא דחנקינהו וכו'.

(°) דין ספק דרוסה או ודאי דרוסה שנתערבה בהיתר עי' בסי' ק"י:

סימן נח

א משנה ד' מ"ב:

ב מההוא תורא וכו' וטרפה רב נחמן בב"ק ד' נ':

ג הרשב"א ורבי' ירוחם מאוקימתא דאיגנדר איגנדורי שם:

ד מעובדא דההוא תורא וכו' ורב יצחק בר רב שמואל וכו' חולין דף נ"א:

ה הרא"ש והר"ן אהא דרב הונא זכרים המנגחים וכו' דף נ"א:

ו משנה שם דף נ"ו:

ז משנה שם דף נ"ו ומימרא דרב יהודה שם דף נ"א:

ח תוס' שם והרשב"א והר"ן דתרתי בעינן:

ט מהא דרבי חנינא בן אנטיגנוס וכו' שם דף נ"ו והא דלא מהני בדיקה מיד י"ל לפי שאין הריסוק ניכר לאלתר עד שתשהה מעת לעת בית יוסף:

י רמב"ם בפ"ט מה"ש מהא דרב נחמן משמיה דרב דף נ"ד:

יא טור בשם הרמב"ם מהא דא"ר נחמן בית הרחם וכו' כפי פירושו:

יב שם וכפי פירושו.

יג מימרא דרב אשי שם:

יד מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף נ"א:

טו הרשב"א בתשובה:

לז כרב יהודה וכו' שם ולקולא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ט מה"ש וש"פ משום דרבי ינאי ורבי ירמיה בזבחים דף ע"ד סברי כוותיה:

לז הרשב"א בת"ה ור"ן בשם הרמב"ן מההוא אימרתא דהוה בי רב חביבא שם בגמ':

לח מימרא דרב יהוד' אמר שמואל שם

(°) לאפוקי במים דקוו וקיימו ושט מלא קומתו כשר שם בגמרא ופי' הב"י אע"פ שקרקע האגם צד א' גבוה מחבירו:

לט מסקנת הגמ' כלישנא בתרא וכרב אשי שם דף נ"ב:

מ מימרא דרב הונא שם דף נ"א:

מא מעובד' דההוא תורא וכו' ורב יצחק בר שמואל וכו':

מב מעובדא דההוא גדיא דרבינא וכו':

מג שם בתוס':

מד מההוא עובדא שם:

מה מימרא דרב הונא שם ומפרש בגמ' משום דאמדה נפשה אם גבוהה לה יותר מדאי אינה קופצת:

מו מימרא דרב מנשה שם:

סימן נט

א משנ' חולין ד' נ"ד וכחכמי':

ב כפירש"י שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מה"ש:

ג ברייתא שם:

ד פלוגתא דאמוראי בפירושה ופסק רמב"ם בפ"ט ככולהו אמוראי לחומר':

ה הרמב"ם שם וכתב הרשב"א לא ידעתי טעם ההיתר דספיקא דאורייתא היא וכ"כ הרא"ש והב"י פי' טעמו משום דמאחר שבניטל עור מאחד מג' מקומות הללו עלה בתיקו הוה ליה ספק ספיקא ספק אם הלכה כאותו אמורא ואת"ל דהלכה כמותו דלמא איהו מודה היכא דניטל העור מהמקום ההוא בלבד כיון דנשתייר כל העור קיים וכיון שספק ספיקא הוא פסק לקול':

ו דלא כרבי יהודה במשנה שם דף נ"ו אף על גב דלא פליגי חכמים עליו כיון דנקט להו גבי אלו כשרות הסכמת הפוסקים:

סימן ס

א משנה חולין דף נ"ח

(°) פי' שנכנס עשן בגופה והמצוננת חולי מחמת צינה:

ב שם במשנה.

ג מעובדא דההוא בר טביא וכו' שם דף נ"ט:

סימן סא

א משנ' חולין דף ק"ל:

ב משנ' ובריייתא שם דף קל"ד:

ג בפי' רש"י שם:

ד שם במשנה:

ה כפירש"י שם:

ו שם בגמ':

ז שם בגמ':

ח מימרא דרבי יהושע בן לוי שם.

ט מסקנת הגמרא שם דף קל"ב ופירש הרמב"ם הטעם בפ"ט מהלכות בכורים שאינו דומה לטבל שהרי מתנות כהונה מובדלי':

י טור:

יא רמב"ם שם מהתוספתא פ"ט דחולין:

יב טור מהספרי.

יג מימרא דרבי שמואל בר נחמני וכו' שם דף ק"ל:

יד שם בתוס':

טו מהא דעולא שם דף קל"א:

טז רש"י שם כיון דלית להו קדושה דמותרין לזרים ונתן אפי' כהנת במשמע:

יז מהא דרב כהנא ושאר אמוראי שם דף קל"ב וכפירוש הר"ן.

יח ל' הרשב"א:

יט מימרא דרב חסדא שם:

כ שם בגמרא:

כא ברייתא שם דף קל"ד:

כב ברייתא שם דף קל"ג:

כג מהא דתני ר"מ בני שמואל וכו':

כד מהא דתניא הצנועים מושכין ידיהם:

כה מהא דאביי שם:

כו מימרא דרב חסדא שם וכפי' התוספות והרא"ש שם.

כז רמב"ם שם וכן כ' הטור:

כח מימר' דרב יוסף:

כט מעובדא דרב ספרא ורבא שם.

ל מימרא דרב חסדא דף ק"ל:

לא הרא"ש שם אליבא דלישנא בתרא ולחומרא וכ"כ התוס' שם:

לב טור והרמב"ם שם מהתוספתא דחולין פ' ט':

לג פשוט דאם שור ואם שה כתיב:

לד ברייתא שם דף קל"ב:

לה טור בשם הרמב"ם בפ"ט מהלכות בכורים כפי גירסתו שם בגמרא:

לו משנה שם דף ק"ל:

לז שם בגמרא דף קל"ב:

לח משנה שם וכדמפרש רב אושעיא:

לט משנה שם דף ק"ל וכ"כ הרמב"ם וכ"נ מדברי הרי"ף:

מ טור בשם רש"י והר"מ מרוטנבורג מהא דרב נחמן בר יצחק וכו' דף קל"ו וכמ"ש רש"י שם:

מא מהא דדרש רבא שם:

מב שם מעובדא דההיא ליואה וכו' שם:

מג מעובדא דאושפזיכניה דרבי טבלא וכו' דף קל"ב:

מד שם

(°) פירוש מפני מראית העין:

מה משנה שם.

מו ברייתא שם וכדמוקי לה שם בגמרא דף קל"ג:

מז כרב הונא שם דתניא בברייתא כוותיה:

מח בעיא שם ונפשטא ואיירי במוכר ראשה קודם שחיטה דאי לאחר שחיטה של כהן היתה ואין בה דין מתנות:

מט מימרא דרבא מדיוקא דמתניתין שם דף קל"ב.

נ משנה שם ומפרש בגמרא דף קל"ד כיון דאמר חוץ שיורי שייר לעצמו מתנות:

נא ברייתי שם דע"מ לאו שיורא הוא אלא תנאה והמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל:

נב הרא"ש שם מדברי רש"י:

נג לשון הרמב"ם בפרק ט' מהלכות בכורים:

נד שם ממשנה דף קל"ב ומפרש הר"ן דבריו דאיירי בששקל לעצמו אבל לא שקל לעצמו רשאי הלוקח לאכלן שהראשון הוא שגזלן וכאוקימתא דרב שם דף קל"ד:

נה משנה שם:

סימן סב

א ברייתא חולין דף ק"א:

ב מימרא דר' יוחנן שם דף ק"ב ומפרש שם דאבר אסור משום לא תאכל הנפש עם הבשר.

ג משנה שם דף ס"ד:

ד ברייתא דף ע"ג:

ה רמב"ם פ"ה מהלכות מאכלות אסורות ונלמד מדין ביצי הזכר:

ו פלוגתא דרב אמי ורב אסי דף צ"ג וכר' יוחנן שם.

סימן סג

א לשון הרמב"ם בפ"ח מהלכות מאכלות אסורות מסוגי' דגמ' חולין דף צ"ה:

ב מהירושלמי דשקלים:

ג מימרא דרב בבבלי שם דף צ"ה:

ד לשון הרמב"ם שם:

ה טור בשם יש מחלקין וכ"כ הרמב"ן והרשב"א:

ו שם בשם רשב"ם וה"ה בשם יש מן האחרונים ושכן כתב הרשב"א:

סימן סד

א משנה חולין דף קי"ז:

ב יומא דף ע"ד:

ג טור מדברי הרי"ף והרא"ש שפסקו בשחיטת חולין כחכמים במשנה דף ע"ד היכא דלא הפריס ע"ג קרקע וכרבי יהודה בברייתא שם דף צ"ב:

ד טור בשם הרמב"ם בפ"א מהלכות מאכלות אסורות וכר"מ בברייתא שם ובעל העיטור ורבינו אפרים:

ה שם בגמרא דף ע"ה וכרבי יוחנן דסבר חדשים גרמי לאסור החלב רמב"ם בפ"ו מהלכות מאכלו' אסורות וש"פ:

ו ברייתא שם מ"ט וכר"ע

(°) הוא תרגום של שמלה הוא פרוש על הקרב כשמלה:

ז מימרא דרב יהודה וכו' דף נ"ג:

ח שם בגמרא דף קי"ז:

ט ב"י בשם הר"י בן חביב:

י מימרא דרב יהודה וכו' שם:

יא מימרא דרבי אבא א"ר יהודה וכו' שם וכתב הטור שהרמב"ם נתן סי' לדבר כל חלב שתחת הבשר שהבשר מקיפו מכל סביביו ולא יראה עד שיקרע הבשר הרי זה מותר:

יב מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם צ"ג:

יג הגהות מיימוני פ"ז מהלכות מאכלות אסורות בשם רבינו אפרים וכ' המרדכי שמדברי הרמב"ם והעתיקו המחבר לעיל בסי' מ"ח סעיף ב' נראה שהוא סובר כרבינו אפרים:

יד ברייתות שם וכדמפרש להו שם:

טו מפני שהוא מחובר לכרס ולחלב והשאר אסור מפני הרחקה:

טז טור בסי' ס"ה בשם בעל העיטור:

יז ב"י בשם אביו ובשם הרשב"א בת"ה:

יח ברייתות שם וכדמפרש להו שם:

יט לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות כרב אסי וכאביי שם וכדעת הרי"ף רבו וש"פ:

כ טור בשם רש"י והר"ן לדעת הרז"ה ובה"ת דגורסים רבא ממרטט ליה וכן כתב רבינו ירוחם בשם רבינו יונה:

כא מימרא דרב יהודה שם דף צ"ג:

כב ברייתא שם דף מ"ט וכלישנא קמא רש"י והרי"ף וכ"פ כל הפוסקים:

כג שם דף נ' למנהג בני בבל ואנו בתר בני בבל גרירן:

כד שם בברייתא וכרבי עקיבא:

כה מימרא דרב יהודה וכו' וכפירוש רש"י והרמב"ם שם וש"פ:

כו שם בשם הגאונים וכ"כ הראב"ד:

כז ה"ה שם וכל בו:

כח מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף ח'.

כט גם זו שם:

ל טור בשם הרשב"א:

לא מימרא דאמימר וכו' שם:

לב תוס' והרא"ש שם וש"פ והביאו ראיה מהא דכתיב וישימו החלבים על החזות:

לג טור בשם הרמב"ם שם בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות:

לד שם ושם:

לה ה"ה שם ובשם הרשב"א וקאי נמי אהא דאין פורשין וכו' בסעיף י"ח:

לו רמב"ם שם:

לז מימרא דרב יהודה ורבי יוחנן שם דף צ"ג וכדמוקי להו רב פפא ומר זוטרא:

סימן סה

א מימרא דרבי אבא אמר ר' יהודה וכו' חולין דף צ"ג:

ב רש"י שם וטור שאר פוסקים:

ג מימרא דרבי אבהו וכו' שם קל"ג:

ד טור וש"פ:

ה שם בשם הרמב"ם בפ"ז מהלכות מאכלות אסורות:

ו מימרא דאביי וכו' שם דף צ"ג שם בגמ':

ז טור בשם הגאונים ושלזה הסכים הרא"ש והוא דעת רוב הפוסקים עב"י.

ח בשם רשב"ץ:

ט הר"ן בשם הראב"ד וכן כתב הרשב"א:

י הרשב"א והר"ן בשם הראב"ד:

יא מימרא דמר בר רב אשי שם צ"ג:

יב משנה שם דף פ"ט:

יג בעיא דרבי ירמיה שם דף צ"ב ולא נפשטא ולחומרא דאיסור דאוריי' הוא הסכמת הפוסקים:

יד טור וכ"כ המרדכי דיש לנו לילך אחר הרוב:

טו כריתות דף י"ט:

טז עיין במה שציינתי בסימן דלעיל סעיף ב':

יז מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם דף צ"ג:

יח כפי' רש"י שם:

יט שם דף צ"ב וכעולא וכדע' הרשב"א מדפסק אביי כוותי' וש"פ ופי' קנוקנות הם הגידין הדקים ההולכים באורך הירך מתחת לבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי:

כ בריי' שם וכר"מ וכשמואל הרי"ף ושאר פוסקים:
כא מסקנת הגמרא שם דף צ"ט:
כב שם כפירוש רש"י וכ"פ הרי"ף והרמב"ם בפרק ט"ו וכן נראה מדברי הרא"ש וש"פ:
כג טור בשם הרמב"ם ושלזה הסכים הרא"ש כרבי יהודה בברייתא פסחים דף כ"ב ובסתם משנה דלקמן שולח אדם וכו':
כד משנה שם חולין דף צ"ג:
כה שם בגמרא וכפי' התוס':
כו הרא"ש וש"פ בשם הראב"ד מבריי' דשולח אדם ירך לחבירו שלימה וכו' דף צ"ד:
כז גם זה שם בשמו:
כח משנה שם דף פ"ט וכחכמים:
כט טור בשם הרמב"ם מברייתא דאין לוקחין בסוריא וכו' ע"א דף ל"ט וכ"ש חוצה לארץ ואף ארץ ישראל בזמן הזה:

סימן סו

א משנה חולין ד' קי"ז וכריתות דף כ':
ב משנה שם דף ע"ד:
ג שם במשנה בכריתות:
ד טור כתירוץ השני בתוספות אהא דאיתא שם בחולין דף ס"ד דדם ביצה אסור:
ה שם בברייתא:
ו שם כדתני דוסתאי וכו' כדעת הרמב"ם בפ"ג מהל' מאכלות אסורות דס"ל דפליג אדרבי ירמיה ושכן נראה דעת הרי"ף רבו וטור בשם הגאוני' והרב המגיד ושאר פוסקים:
ז טור בשם תשובת הרא"ש אביו:
ח הגהות מרדכי:
ט ב"י:
י הרשב"א בתשובה משום דקליפת הביצה לא גרע משיעור קליפה:
יא ברייתא שם דף ס"ד ופירש"י שאינם של זכרים ואין אפרוח קלוט בהם לעולם וכ"כ הרשב"א והטור:
יב טור וכדעת הרשב"א:
יג תוס' והרא"ש והרשב"א בחידושיו והגהות מיימוני בפ"ג מהמ"א:
יד מימרא דרב כריתות דף כ"א:
טו אוקימתא דגמ' שם:

טז שם בכריתות וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ"ח דחולין:

סימן סז

א ברייתא בכריתות דף כ"א:

ב טור ונלמד מדין אומצא דאסמיק לקמן סעיף ה':

ג שם ונלמד מדין השובר מפרקת וכו' לקמן:

ד תוס' והרא"ש והר"ן וש"פ אמתני' דהשוחט בשבת וביה"כ וכו' חולין דף י"ד:

ה אמימרא דשמואל א"ר חייא השובר וכו' בעיא שם ולא נפשטו ולחומרא שם דף קי"ג וכגירסת הרי"ף והרא"ש וכ"כ הטור בשמו:

ו שם דף נ"ג האי אומצא דאסמיק וכו' וכדעת רוב המפרשים:

ז שם בגמ' וכמאן דשרי:

ח פסחים דף ע"ד:

ט שם וכמאן דשרי:

י מימרא דמר בר אמימר לרב אשי שם:

יא שם בגמרא:

סימן סח

א גמ' חולין דף צ"ג וכלישנא קמא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם:

ב הרשב"א בת"ה (וטור סימן ע"א):

ג שם בגמרא:

ד שם בתוספות והרא"ש השאר מותר דקרום מפסיק ואם נפלט כבולעו כך פולטו:

ה הרשב"א בת"ה וש"פ (וב"י לדעת הר"ן):

ו שם וכ"כ הר"ן בשם התוס':

ז ספר א"ח:

ח תוספות והרא"ש שם:

ט טור בשם הרשב"א (וע"פ) וכ"כ רבינו ירוחם וכ' שם שכל דם הקרוש אין האש שואבו אלא מבליעו:

י ס' התרומה והר"ן:

יא הרא"ש שם וש"פ:

יב מרדכי בשם רבינו ירוחם:

יג תוספות והרא"ש ומרדכי שם אהא דרישא בכיבשא דף צ"ג וש"פ:

יד טור בשם הרשב"א:

טו טור וכ"כ הרשב"א והר"ן שם בפ"ז דחולין:

טז טור בשם ר"ת:

יז שם וכ"כ הרא"ש והמרדכי בפ"ג דשבת:

יח טור בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן מהא דלא לסחוף אינש כפלי עלוי בשרא וציינתיו לעיל סי' ס"ד סעיף י"ח:

יט מרדכי בסוף עבודת כוכבים בשם ר"י ומדהתיר הרמב"ם בדיעבד בכפלי עלוי בשרא:

כ הגהות מיימוני וספר התרומה סימן ס"ז:

כא מרדכי בסוף ע"ז בשם רש"י וע"פ:

כב מרדכי בפ"ג דשבת בשם ראבי"ה:

כג הגהות מרדכי פ"ז דחולין:

כד שם:

כה טור בשם הרמב"ם

(°) תרנגולת שאכלה חלב ונמצא בקורקבן (ולעד"נ שצ"ל בזפק) חלב יש לו לשמור למלגו כי תבלע בבשר התרנגולת החלב שהוא בעין. ב"י בשם הרוקח בסי' רצ"א):

סימן סט

א ברייתא חולין דף קי"ג:

ב המרדכי שם דכי היכי דאמרינן אגב דוחקא דסכינא מיבלע בלע שם דף ח' הכא נמי מפליט אגב דוחקא דסכינא (ומהרי"ל והג"א שם והגש"ד):

ג טור בשם י"א ושלזה הסכים הרא"ש ושכן דעת סה"ת וכ"כ בשערי דורא:

ד שם בשם י"א והגהות מיימוני בשם סמ"ק והגהות ש"ד:

ה רבינו ירוחם וסיים ואולי שזו כוונת הרמב"ם בפ"ו מהמ"א:

ו טור בשם אביו הרא"ש ממימרא דשמואל דף קי"ג:

ז שם בשם הרשב"א וכ"כ בסה"ת:

ח שם בשם אביו הרא"ש מהא דשמואל שם ומהא דמנחות דף כ"א וכגירסא וכן לקדירה:

ט הרשב"א בתשובה:

י תשובות הרשב"א סי' רס"ה:

יא רמב"ם פ"ו מהמ"א דין י':

יב מהא דרב דימי מנהרדעא חולין דף קי"ג וכ"כ הרמב"ם:

יג טור והרשב"א:

יד שם:

טו טור וכתב הב"י שדבריו נכונים בטעמ' ועוד דאם איתא דאסור לא הוו שתקו מיניה בגמרא:

טז טור וכ"כ בהגהת מיימוני בשם סמ"ק כאלו הי' המלח כולו דם דקיי"ל חתיכה נעשה נבילה בשאר איסורים (הרב פסק כן אך לא מטעמיה דהא ס"ל אין חתיכה נעשה נבילה בשאר איסורים אלא משום דלא ידעינן כמה דם נבלע במלח ועיין בש"ך ובב"י סוף סימן ק"ה)

(°) פירוש כל מה שבקדירה:

יז סמ"ג וכפי הפירוש שפי' הב"י דבריו:

יח טור בשם י"א ושלזה הסכים אביו הרא"ש והגמ"י בשם הראב"ד והמרדכי בשם רשב"ם ובשם ר"ש משר"ץ:

יט טור בשם הגאונים וכ"כ ש"פ בשמם:

כ הרא"ש בתשובה בשם מהר"ם וכ"כ המרדכי בשמם ובשם א"ז:

כא תה"ד בסי' ק"ס והגהת שערי דורא בשם מהר"מ:

כב תה"ד סימן ק"ע וכתב ולא מקרי דבר שיש לו מתירין כיון שמותר לצלי דלצלי לא נאסר מעולם:

(°) פי' כיון דאינה אסורה מחמת עצמה אלא מדם הבלוע בה:

כג אגור בשם י"א וכ"כ בשערי דורא בשם י"א:

כד מימרא דשמואל חולין דף קי"ג:

כה הרא"ש שם:

כו מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם דף קי"א:

כז טור בשם י"א וכ"כ הרשב"א שם בשם י"א משום דקי"ל כמ"ד בסכין בעי הדחה וכדלעיל בסי' י' וכמו שציינתי שם וכתב שזו סברת הרמב"ן ז"ל וכן סברת הראב"ד ז"ל שדוחק' דסכינא שקול כרותחת הקערה:

כח טור בשם אביו הרא"ש (וכ"כ ש"ד וכן דעת מהרא"י):

כט הר"ן ושכן פסק הרשב"א ושכ' בחידושיו שכן דעת הראב"ד והרמב"ן ז"ל דמפרשי דרב יהודה וכו' בקערה מנוקבת איירי:

ל טור בשם אביו הרא"ש:

לא הסכמות הפוסקים בשם הרב מברצלוני:

לב טור בשם הרשב"א:

לג טור וזה דעת כל האחרונים וכ"כ הראב"ד בהשגות והריב"ש בתשובה:

לד שם בשם הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכלות אסורות:
לה שם בשם רש"י וכ"כ הרא"ש וכ"כ המרדכי בשם ראבי"ה:
לו הג"א שם:
לז תוספות ומרדכי בשם רבינו אליעזר וריד"ק ורמ"ה וכ"כ בש"ד:
לח באגרת תשובה לרבינו יונה
לט שם:
מ הרשב"א בת"ה:
מא טור והג"א פרק כל הבשר בשם א"ז:

סימן ע

א מסקנת הגמרא חולין דף קי"ג:
ב טור מדברי התוס' דף קי"ב והרא"ש והמרדכי שם:
ג שם וכ"כ הרשב"א בת"ה:
ד מימרא דרב נחמן שם דף קי"ב:
ה טור בשם רש"י וכן כתב הרמב"ם בפ"ו מה"ש וכן הסכים הרשב"א והר"ן ז"ל וכן כתבו התוס' והגהות מיימוני וכ' הב"י שכ"נ שם מד' הרא"ש וכ"כ ברמזים (וסמ"ג וסמ"ק וראב"ן וה"ה ומרדכי וכל בו ורוקח וא"ז ומהרא"י ואו"ה ורש"ל ורנ"ש וכל האחרונים):
ו שם ומדברי הרא"ש שם וכ"כ הרשב"א והר"ן:
ז טור מד' התוספות והרא"ש והרמב"ן ולמדוה מדין טהור מליח וטמא תפל שם בדף קי"ג כדלקמן:
ח עובדא דרב מרי בר רחל שם דף קי"ב וקי"ג:
ט טור כדעת הרא"ש פ"ז דחולין והרשב"א והר"ן:
י אע"פ שהיא טרודה לפלוט דהציר מסריך סריך:
יא תו' והרא"ש:
יב הר"ן וסה"ת:
יג מימרא דרב פפא פסחים ד' ע"ו:
יד טור בשם הרשב"א בשם רבותיו (ור"ן בשם רבינו יונה):
טו שם בשם הרא"ש ועיין במה שציינתי בסימן דלעיל בסעיף ב':
טז שם בשם הרשב"א:
יז שם בשם סה"ת
(°) נלע"ד שיש חסרון כאן וכצ"ל אבל לא בשר שנמלח והודח ובלע דם חתיכה זו שמלחו

עליו ויש מתירין וכו' והדין ראשון הוא דעת הרשב"א והיש מתירין הב' הוא מש"כ שם בשם מקצת רבותינו והביאו הב"י בסי' זה שם וה"ה בפ"ו מהל' מאכלות אסורות דין ט"ו:

סימן עא

א טור בשם הרשב"א:

ב שם ושם:

ג הרשב"א שם:

ד שם:

ה שם בשם אביו הרא"ש מהא דרישא בכיבשא וכו' חולין דף צ"ג:

ו בית יוסף

(°) ועיין בכיוצא בזה בסי' ע"ה סעיף ב' בהג"ה:

סימן עב

א מימרא דרבי זירא כריתות דף כ' והביאו הרי"ף והרא"ש בפ"ז דחולין:

ב משנה חולין דף ק"ט:

ג טור:

ד שם במשנה תנן בשלו וכו' וכתב הראב"ד בהשגתו דבצלי איירי וכ"כ המרדכי שכן דעת רש"י ומד' הר"ן שכן דעת הרמב"ן (ודעת ר"ת וסיעתו לאפוקי רש"י וסיעתו):

ה טור בשם אביו הרא"ש.

(°) (העט"ו גמגם בדבר אך הש"ך השיג עליו והמליץ בעד הרמ"א עיין שם):

ו ריב"ש:

סימן עג

א כרבה בר רב הונא חולין דף קי"א:

ב רמב"ן ור"ן והרבה פוסקים וטור מדברי הרא"ש שם והרשב"א בת"ה וכרבי יוחנן בן נורי במשנה סוף פרק י' דתרומות ומדרבי אמי דשלקי ליה ואכל חולין דף ק"י ומדרב נחמן שם דף קי"א.

(°) אכבד קאי ולפיכך היא מותרת והקדירה אסורה:

ג שם בשם הרמב"ם בפ"י מהמ"א וכדעת הרי"ף רבו דסבר דכולה סוגיא אליבא דרבי יוחנן בן נורי איתמר אבל רבנן פליגי עלייהו וסברי דכבד נאסרת:

ד מהא דרב הונא ורב נחמן שם בחולין דף קי"א:

ה טור בשם בה"ג:
ו כדדרש מרימר שם בגמרא:
ז טור בשם רש"י שם בגמרא:
ח טור וכ"כ הרשב"א וסמ"ק והר"ן:
ט טור והמרדכי שם דכבולעו כך פולטו:
י שם בטור
(°) ומהרש"ל כ' בספרו שגם המילוי נעשה נבילה מפני שהלב נחבא וכנוס בתוך המילוי הוי כחתיכה שהלב דבוק בה והא דמשמע במהרי"ל שאין הביצים מועילים לבטל אבל מ"מ אין נעשית נבילה ולא נאסר היינו במלאו בין עור לבשר וכתב הטעם שאין מועילי' מפני שהביצים נקרשים:

סימן עד

מסקנת הגמרא חולין דף קי"א מפרש שם דשמנא בעלמא הוא:

סימן עה

א מימרא דרב משרשיא חולין דף קי"ג:
ב הר"ן בשם הרמב"ן מדאמר אין מחזיקין וכו' הא אסמיק חיישינן:
ג טור מדברי הרא"ש וש"פ:
ד שם בשם הרשב"א:
ה שם בשם ר"י (וכ"ד התוס' רשב"א ור"ן והמרדכי):
ו שם בשם הרשב"א:

סימן עו

א טור מדברי התוספות והרא"ש על משנה דהשוחט בשבת ויוה"כ חולין דף י"ד:
ב שם מדברי התוס' והרא"ש אהא דאין מחזיקין דם בבני מעיים שם דף קי"ג:
ג ודוקא דם הנפלט ונוטף עם הציר על ידי צלייה ומליחה הוא דאמרי' דשריק אבל בעיניה לא אשכחן דשריק:
ד ה"ה בפ"ו מה"ש:
ה טור בשם הרשב"א בת"ה וכ"כ בהג"ה (ולאפוקי ה"ה) שערי דור':
ו שם מד' הרשב"א בת"ה:

ז שם בשם הרשב"א ב' הדעות
(°) ונתבארו דינים אלו לעיל בסימן כ"ב:
ח שם בשם סמ"ג:
ט שם בשם הרשב"א בת"ה הקצר בסוף שער ד':
י שם בשם אחד מן הגדולים והוא הראב"ד (ור"ן בשם הרא"ה ורמב"ן):
יא שם בשם אביו הרא"ש דנורא משאב שאיב:
יב כרב הונא ורבא שם דף קי"ב:
יג הרשב"א בחידושיו:
יד טור והרשב"א בת"ה מהא דר"נ אמר שמואל שם בגמרא:

סימן עז

א מימרא דרבא פסחים דף ע"ד וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ' גיד הנשה:
ב טור כפי' אביו הרא"ש שם:
ג מסקנא דגמ' שם:
ד מההוא טפילה דבר אווזא שמביא ראיה שם וכ"כ התוספות שם והרא"ש פג"ה ומרדכי פכ"ה וטור
(°) פי' שלא נמלחו שניהם בשר הפנימי והחיצון הרא"ש שם:

סימן עח

א פסחים דף ע"ד:
ב שבולי הלקט וכתב הב"י שאפשר שמטעם זה השמיטוהו הרי"ף והרא"ש:

סימן עט

א משנה חולין דף נ"ט:
ב ברייתא שם וכדמפרש לה שם בגמרא:
ג טור כפירוש השני שברש"י וכ"כ בת"ה:
ד כפירוש הראשון שברש"י שם וה"ה וכתבו התוספות דלשון זה עיקר:
ה מימרא דרב חסדא שם:
ו טור וכ"כ הרשב"א וה"ה:
ז גם זו מימרא דרב חסדא שם:
ח משנה בכורות דף ה':

ט מימרא דרבי יוחנן שם דף כ"ד:

י ממשמעות הגמרא ביצה דף ו' וכרב בחולין דף ע"ה ואע"ג דאמרינן עובר ירך אמו הוא כיון שאין איסורה של אם אלא מחמת שאינה חיה ועובר זה חי הוא ואין חיותו תלוי בחיי האם:

סימן פ

א מפורש בתורה כל חלב שור וכשב ועז:

ב מסקנת הגמ' חולין דף נט:

ג טור וכדברי הרמב"ם בפ"א מהמ"א:

ד לשון הרמב"ם שם:

ה משנה ח' פ"ח דכלאים וכרבנן:

ו שם ברמב"ם וכנוסחו של ה"ה שם:

ז מימרא דרב יהודה חולין דף ע"ט:

ח שם מגמ' דחולין דף פ':

ט שם וכיש אומרים בברייתא שם:

סימן פא

א פשוט בבכורות דף ו':

ב פשוט בחולין דף ק"ו:

ג בעיא שם בבכורות דף ז' וכלישנא בתרא ולחומרא טור וכ"נ מדברי הרא"ש שם:

ד מרדכי פי"ד דשבת והרשב"א בשם בעל העיטור:

ה טור וכתירוץ השני שכתב אביו הרא"ש אמה שכתבו התוספות בחולין דף י"א שכתב שם למאי דמסקינן דאזלינן בתר רוב כל הבהמות בחזקת כשרות וכו' וכ"כ ש"פ:

ו ל' הטור כדברי ה"ר יונה והרשב"א והר"ן דכל שיצאה מחיים מחזקת הרוב ואין אתה יודע כמה אזלינן בה לחומרא:

ז שם בשם הרשב"א:

ח טור בשם אביו הרא"ש שם בחולין וכ"כ התוספות שם דאם היינו בקיאין לבדוק אפשר שהיה לו היתר וה"ל ספק טריפה ואם תמצא לומר טריפה אומר אח"כ נטרפה:

ט בכורות דף ז':

י גם זו שם:

יא טור ושם יליף בגמרא לחלב מקראי דשרי:

יב הרא"ש בשם רבי שמחה ועיין פי' בסי' פ"ז סעיף ח':
יג שם בשם הרמב"ם:
יד חולין דף קי"ו:
טו שם בגמרא לגירסת הרי"ף ומשנה קודם חזרה נשנית:
טז תוספות והרא"ש בשם ר"ת דמחלק בזה ובצלול מיירי מתניתין:
יז ברייתא כתובות דף ס' וכדמפרש רב ששת שם:
יח אוקימתא דגמרא שם:
יט הרא"ש שם:
כ ברייתא שם:
(°) (פירש הרא"ש הטעם משום דאתי לאחלופי בבהמה טמאה כיון שאין דרך לאכול בשר אדם):
כא רמב"ם בפ"ג מהמ"א וכתב הרב ב"י ופשוט שכן משפט העובר ע"ד חכמים:
כב שם בברייתא וכרבי יהושע:
כג שם בתוס':
כד ברייתא שם וכדפירש שמואל:
כה הרא"ש שם בשם הירושלמי:
כו רמב"ם שם בפ"ו ד"ה וכתב הב"י וסברא הוא אבל איני יודע מהיכן למד הרב כן
(°) הצריכה לכך מחמת חולי ש"ך:
כז גמרא בכורות דף ו':
כח טור בשם סמ"ג
(°) אע"ג דהשרץ עצמו דאיפגם אסור לכ"ע שאני רגלי דבורים דעצמות בעלמא נינהו תוספות בעבודת כוכבים דף ס"ט:
כט רמב"ם כסתם מתני' פ"ו דמכשירין משנה ד' וכברייתא דבכורות דף ז' דפליגא על רבי יעקב דסתם משנה ומחלוקת בברייתי' הלכה כסתם משנה (ור"ת):
ל הרא"ש וכר' יעקב כיון דרב ששת שם סבר כוותיה:

סימן פב

א משנה חולין דף נ"ט:
ב מסקנת הגמרא דף ס"ב:
ג מימרא דר' יצחק דף ס"ג:
ד שם:

ה מימרא דר' יוחנן:

ו שם במשנ' ופי' רש"י האוחז בצפרניו ומגביה מן הקרקע כשאוכל והתוס' בדף ס"א פירשו בשם ר"ת דורס ואוכל מחיים ואינו ממתין לה עד שתמות:

ז כר"א בר צדוק במשנה שם ובברייתא דף ס"ה דס"ל להפוסקים דראב"צ בא לפרש:

ח כר"ש בר אלעזר שם בברייתא.

(°) פי שאינו מניחו לארץ עד שלא יבלענו רש"י:

ט שם במשנה:

י מסקנת הגמרא שם דף ס"ב:

יא מעובדא דהוה בי מר שמואל:

יב טור בשם רש"י וכן כתב הרא"ש בתשובה וכן כתב רבינו ירוחם:

יג טור בשם הרז"ה וכן הסכים הרשב"א והרא"ש:

יד טור בשם אביו הרא"ש שם וכ' שאין כאן משום חומר המקו' שיצא משם כי אין נוהגים בהם חומרא אלא בשביל חסרון קבלה:

טו רבינו ירוחם:

טז הרשב"א וטור וכ"כ הרא"ש בתשובה וסיים שם כי אני מחזיק המסורת שלנו וקבלת אבותינו חכמי אשכנז שהיתה התור' ירושה להם מאבותיהם מימות החרבן וכן קבלת רבותינו שבצרפת יותר וכו':

יז טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו שם:

סימן פג

א משנה חולין דף נ"ט:

ב שם במשנ' כת"ק:

ג ברייתי' שם דף ס"ו ופירשו התוס' והר"ן דיליף ליה מדכתיב אין לו עיין עליו:

ד טור והרשב"א בת"ה מהנהו עובדי כוכבים בע"ז דף ל"ט:

ה משנה נדה דף נ"א:

ו טור וכ"כ הרשב"א ופשוט הוא:

ז ברייתא במעשה דרשב"ג וכדפירש רב פפא שם עבודת כוכבים דף מ':

ח הרא"ש וטור והר"ן בספ"ב דעכו"ם והרשב"א בת"ה.

(°) פירוש ואחר שפלטו כל צירן עירבם יחד:

ט משנה עבודת כוכבים דף ל"ט ובריייתא שם דף מ':

י שם בגמרא דף ל' כפי' הרא"ש שם וכן דעת הרי"ף לפי גירסת הספרים שבידינו וכ"כ הרשב"א וכ"כ הטור:

יא הרמב"ם בפ"ג מהמ"א דין כ"ג ור"ן וה"ה לדעת הרי"ף כפי פירושו שם בגמ':

יב טור בשם הרשב"א בת"ה בשם רמב"ן ור"ן

(°) פי' אפי' צירן גזירה משום גופן

יג מימר' דר' ברונא א"ר עבודת כוכבים דף מ':

יד כדאורי ליה רב יהוד' לאדא דיילי' שם:

טו לענ"ד היה ראוי להרב לכתו' בהג"ה וי"א שהוא דעת החולקין על הרמב"ם ולא זכיתי פה לראות מ"ש בזה בספרו הגדול דרכי משה:

טז כן פי' הרמב"ם שם מומח' דלעיל ולא חילק בין ב' ראשיהם כדים וכו' דאליבא דרבי זירא לא מהני בהו שום סי' ה"ה שם:

יז ברייתא שם דף מ' וחולין דף ס"ד:

יח לשון הרמב"ם שם ובסוגיי' גמרא דחולין דף ס"ד דסימני' דידהו לאו דאוריית' פי' דלאו הלכ' למשה מסיני הם למיסמך עלייהו:

יט בית יוסף וכתב ושמעתי אף על פי שנמצא דג טמא שביציו אדומין כשמולחין אותם חוזרים לשחרות:

כ משנה בכורות דף ז' וכרב אשי בגמ' שם:

כא שם במשנה:

סימן פד

א ברייתא חולין דף ס"ו וס"ז

ב שם דף ס"ז:

ג טור בשם הרמב"ם בפ"ב מהמ"א וכתנא דבי ר' ישמעאל דמשמע התם דפליג את"ק בחריצין המושכים ואינם נובעים וכפירוש התו' שם וכדתני מתיא בן יהודה שם וכן הסכים הרשב"א:

ד שם בשם הרא"ש וכתנא דבי רב כי היתה שגורה בפי הכל:

ה מימרא דרב הונא שם דף ס"ז:

ו שם בגמרא:

ז בעיות שם ולא נפשטו ולחומרא דהא איסורא דאוריי' נינהו וכגרסת הרא"ש וכגרסא שלפנינו וכמ"ש הטור בשמו:

ח טור בשם הרמב"ם בפ"ב מהמ"א וכפי גירסתו בגמרא פירשה מת' וכן היא גי' הרי"ף רבו ור"ח וסה"ת וכן הסכים הרשב"א:

ט שם בשם הרשב"א (וכן דעת סה"ת הובא בש"ד ומרדכי):

י הגהות ש"ד בשם תשובת ה"ר חיים:

יא טור בשם בה"ג כמימרא דשמואל שם דף ס"ז וכן פסק בשאלתות והרי"ף שם והרמב"ם שם וש"פ:

יב שם בשם אביו הרא"ש ומהר"ם וכן כתבו התוספות שם:

יג שם.

(°) הרב ב"י פסק לעיל כדעת הרא"ש והתוספות דכל זמן בו לא ריחש מותרים ולענ"ד היה להרב רמ"א לכתוב דין זה בשם י"א:

יד טור מהא דאמר רב פפא ש"מ מדרב הונא וכו' שם:

טו לשון הרמב"ם שם דין ט"ו ג"כ מהא דרב פפא:

טז טור בשם אביו הרא"ש:

(°) פי' כיון שפירשו אע"פ שלא נבראו אלא בתלוש אסורין:

יז שם פי' שאין כל המתולעים עולין למעלה וכתב הר"ן שאין הפירות המתליעים במחובר צפין כמו אותן שמתליעין בתלוש לכך הך תקנתא לא סגיא תוך י"ב חדש:

יח טור בשם הרשב"א:

יט הר"ן שם בשם הראב"ד (ותשובת רשב"א סימן קי"ג) דכיון שהוחזק שיש שם יותר לא שרינן ליה משום נימוחו ובטלו דחד ספיקא הוא:

כ הרשב"א בתשובה:

כא הרשב"א מדין החלב שציינתי לעיל בסוף סי' ס"ד (ואורחות חיים):

כב הרשב"א בתשובה סי' פ':

כג סא"ח מעשה שאירע כך:

כד תה"ד:

כה טור בשם רבינו יצחק וכן כתב הסמ"ק בסי' ר"י (וכ"ד ר' יחיאל וכל בו ואגודה ותשובת מהרי"ל קמ"ד ואגור):

כו מסקנת הגמרא שם בחולין דף ס"ז:

כז שסקוקיאני וכפירוש התו':

כח כדעת הראב"ד בהשגותיו שם והרשב"א וסה"ת והרא"ש והטור וש"פ:

כט טור בשם אביו הרא"ש בשם סה"ת לאפוקי מד' הרמב"ם כדלקמן:

ל שם בטור:

לא רמב"ם בפ"ב מהמ"א מדאמרו בגמ' מורנא דבישרא ולא אמרו דבהמה משמע דאפילו לאחר שחיטה אסירי וסובר נמי שם שכל התולעים הנמצאים בדג מחיים אסורים והטעם מפני שאינם מתהוים ממנו אלא נכנסים לו דרך נחיריו ה"ה שם:

לב ס' ארחות חיים וכתבו ג"כ רמ"א בס"ס קנ"ה וע"ש:

סימן פה

א משנה חולין דף נ"ט וכתנא דבי ר' ישמעאל דף ס"ה:

ב מסקנת הגמרא שם:

ג שם במשנה:

ד ברייתא שם דף ס"ה:

ה כרבי יוסי במשנה דמפרש דברי הת"ק כדעת הרא"ש ובשם ריב"ן וש"פ והרמב"ם בפי' המשנה:

ו הרמב"ם בתחלת הל' שחיטה ורש"י ותוספות והרא"ש שם:

ז טור בשם הרמב"ם בפ"ג מהמ"א דין כ"ב ממשנה פ"ז דעדיות ופרק יו"ד דתרומות.

(°) וטעמא משום דאין בהן לחלוחית מה שאין כן בציר דגים:

סימן פו

א לשון הרמב"ם בפ"ג מהמ"א דין י"ח מברייתא חולין דף ס"ד:

ב כדמפרש ר' זירא שם:

ג שם ברמב"ם לפי גירסתו בגמ' וכנלע"ד שהוא ג"כ ד' הראב"ד שם בהשגותיו שפירש דבריו דאיירי בישראל שאינו מוחזק בנאמנות פי' וגם אינו חשוד.

(°) עיין במה שציינתי לעיל בסי' פ"ג סעיף ז':

ד הרא"ש והרשב"א והר"ן שם וכ"כ ה"ה:

ה משנה פ' ז' דעדיות וכב"ה והטעם דביצה טריפה מפני שגדלה באיסור וביצת נבילה החמירו בה חכמים משום איסור נבילה שהיא דאורייתא ולכן ספיקא מותר כיון דלא אתחזק איסורא:

ו טור ובשם סה"ת וכרבי יוחנן דאמר את שדרכו לימנות שנינו ביצה דף ג' חולין דף צ"ח ועי' בסימן ק"י דלא פסק כן:

ז ברייתא חולין דף ס"ד גיעולי ביצים וכפי' הערוך הסכמת התוס' והרא"ש וש"פ:

ח טור בשם הרשב"א שאם היא מעורה בגידין ה"ז כבשר שפירש מן החי:

ט טור וכדעת הירושל' במסכת תרומות ועי' בסימן צ"ה סעיף ב' במה שציינתי שם וכ"כ הרשב"א וש"פ:

י מימרא דרב שמן בר אבא חולין דף צ"ח והטעם לפי שאין הביצים שוין בגדלן רמב"ן וש"פ:

(°) כתב הב"י ע"כ לבטל הטעם קאמר דאלו לבטל הביצים עצמם הרי כתב דאפי' נתערבה באלף כולן אסורות ובביצת אפרוח מיהא משמע דלדברי הכל חשיבא בריה ואפילו באלף לא בטלה וכו' ולקמן בסי' צ"ח סעיף ז' פסק בהדיא דצריך ס"א לבטל פליטתה:

יא טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ שם התוספות והרשב"א:

יב הרשב"א בת"ה:

יג מסקנת הגמרא תמורה דף ל"א:

יד טור בשם הרמב"ם (פ"ג מהמ"א דין ח') מדין ביצת השרץ חולין דף ס"ד:

טו אפי' רבנן דפליגי אראב"י כמו שציינתי לעיל בסי' ט"ו מודו כשלא יצא לאויר העולם אסור מדרבנן:

טז ציינתיו לעיל בסימן ע"ז סעיף י"ח:

יז ברייתא חולין דף ס"ד:

יח תוספות והרא"ש והרשב"א וש"פ שם:

סימן פז

א ברייתא חולין דף קט"ו:

ב טור והרשב"א בת"ה:

ג משנה וגמ' שם דף קי"ג:

ד שם במשנה:

ה שם וכר"ע הרא"ש בשם הרי"ף והרמב"ם בפ"ט מהמ"א (וכן דעת בה"ג וטור ורש"י בחומש וברטנורה וגאונים ורמב"ן ורשב"א ור"ן ורבינו ירוחם וצדה לדרך וכל בו והרא"ה וספר יראים קמ"ח והג"א מא"ז וכן נראה דעת סמ"ג וסמ"ק):

ו כאוקימתא דרב אשי שם דף ק"ד:

ז ב"א בתשובה:

ח ברייתא ביצה דף ז' וכת"ק:

ט הרשב"א בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם בנתיב י"ד וש"פ:

י א"ח בשם ה"ר יהונתן:

יא טור בשם הרמב"ם שם והוא בעיא בירושלמי דנדרים ולא איפשטא:

יב שוה למעושן דהא אין חייבין עליו בשבת:

יג ברייתא חולין דף קי"ד:

יד דלא כשמואל וכמ"ד שם דאין איסור חל על איסור:

טו במימרא דשמואל שם:

טז שם ובברייתא שם:

יז שם במימרא דשמואל:

יח שם בברייתא:

יט טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו:

(°) ציינתי בסי' פ"א סעיף ו':

כ טור וכתב רבינו ירוחה דאפי' לשיטת הרי"ף והגאוני' שאף ע"פ שהוא פרש בעלמא מ"מ כבר לקחה טעם בשר וכשמעמיד ה"ל בשר בחלב:

כא משנה חולין דף קט"ז (ר"י ן' מג"ש ורבינו ירוחם ומרדכי):

כב הרשב"א והר"ן שם בפ"ב דעבודת כוכבים וכ' שם משום דמאחר שהוא בעצמו אסור כיון דאוקמי מוקים לא בטיל אבל עור קיבת כשיר' מאחר שהוא מותר בפני עצמו ולית ביה איסורא אלא משום חיבורו עם החלב כל אימת דלא יהיב טעמא לאו בשר בחלב הוא אלא כ"א בפני עצמו קאי:

(°) והוא שלא היה בכח האיסור לבדו להעמיד הרב טורי זהב וכן מצאתי בדברי הרמב"ם בפט"ו מהמ"א וכת"ק דמשנה ט' פרק ב' דערלה:

סימן פח

א משנה חולין דף ק"ד וכב"ה:

ב משנה שם דף ק"ז וכדמפרש שמואל ובברייתא שם:

ג שם בברייתא וכפי' התוספות שם:

סימן פט

א מימרא דרב חסדא חולין ד' ק"ה:

ב הרמב"ם בפ"ט מהמ"א והרשב"א בת"ה ובשם גדולי המחברים וש"פ:

ג שם בגמ' כמר עוקבא וכפירוש הרא"ש והרמב"ם שם:

ד כרב חסדא שם:

ה טור:

ו כפשטא דרבי יוחנן לר' אסי שם:
ז כרב יצחק בריה דרב משרשיא שם דף ק"ד:
ח שם בגמרא מדיוקא דתנא אגרא וכו':
ט ברייתא דב"ש וב"ה שם:
י מימרא דרבי זירא שם
יא מסקנת הגמרא שם:
יב טור:
יג שם בשם הרמב"ם מהא דתנא אגרא שם וכפי פירושו היינו דוקא גבינה ואחר כך עוף:
יד מימרא דרב נחמן חולין דף ק"ה. וכפי' התוספות בשם ר"ת דכיון דאין הבשר והגבינה בעין וליכא אלא טעם לא החמירו שיהא חובה ליטול ידיו:
טו טור בסי' צ"א מהירושלמי והג"א בשם א"ז:
טז תשובו' להרמב"ן סי' קע"ב (ורשב"א סימן ע"ז):
יז שם:

סימן צ

א משנה חולין דף ק"ט:
ב כדאמר ר"א לשמעיה שם וכגירסת הספרי' א"נ לקדיר':
ג טור בשם ר"ת וכ"כ בתוס' והרא"ש שם וכ"כ הר"ן שהוא דעת רש"י וכ"נ מדברי רבינו ירוחם ומדברי הסמ"ג:
ד כלישנא קמא דרבי זירא אמר רב:
ה מימרא דרב נחמן שם דף צ"ו:
ו אע"פ שהכחל עצמו אסור מצטרף להשלים ס' משא"כ בשאר איסורי סופרים מפני שהוא מותר אם בשלו בפני עצמו ה"ה בשם י"א פ"ט מהמ"א וכ"כ הר"ן:
ז מימרא דרב יצחק בריה דרב משרשיא שם:
ח הרמב"ם שם מהא דא"ל רבנן לרב אשי אטו דיקולא דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע וכו' שם דף צ"ח
(°) ר"ל הכחל ממש דנעשה נבלה אבל באית ביה ס' דאינו אסור אלא משום מראית העין מצטרף עם ההיתר כמו בראשונה וכן הוא בד"מ:
ט טור בשם סמ"ק וכמ"ש הטור לדעת רש"י וכ"כ התוספות והרא"ש והתרומה בשם רש"י:
י בית יוסף:

יא תוספות והרא"ש שם והרשב"א בת"ה וש"פ
(°) דחלב שחוטה הוא מדרבנן:
יב מהא דדרש אמימר וכו' שם דף ק"א:
יג טור בשם רמב"ן ורשב"א משום דמליח כרותח דצלי:
יד נתבאר לעיל סי' ע"ג:
טו שם בשם הרא"ש שהמלח אינו מפליט החלב ואינו מבליע בדופני הכחל:

סימן צא

א משנה חולין דף ק"ז וכדמפרש אביי שם רשב"א:
ב רשב"א וטור בשם בעל העיטור מהא דתנן ובלבד שלא יגעו זה בזה:
ג טור ושם כתב בשר לח ועיין בסי' פ"ט סעיף ד' ובמה שציינתי שם:
ד פלוגתא דרב ושמואל פסחים דף ע"ו וכשמואל דתניא כוותיה שם הסכמת הפוסקים:
ה ברייתות שם וכדמתרץ להו שם בגמרא:
ו מימרא דרבא אליבא דשמואל דאמר מליח הרי הוא כרותח חולין דף קי"ב ופסחים דף ע"ו:
ז טור בשם ר"ת (ור"ן) וכ"כ התוס' והרא"ש והמרדכי בשמו וכ"ל דעתם ושאר פוסקים:
ח שם בשם פירוש רש"י אמימרא דרבא דלעיל ור"ן:
ט תוספות והרא"ש שם וכ"כ הטור ועיין בסי' ק"ה:
י טור מהא דטמא מליח וטהור תפל וכו' שם דף קי"ג:
יא שם וכ"כ סה"ת ומרדכי שם והגמי"י בפ"ט:
יב שם ובסי' ק"ה דכיון דאמרי' מליח הרי הוא כרותח דצלי יש להקישו לצלי לכל דבריו:
יג שם דף קי"ב בעובדא דההוא בר גוזלא:
יד הג"א בשלהי עבודת כוכבים והמרדכי שם בפ"ב וכן כתב האגור בשמו:

סימן צב

א רמב"ם בפ"ט מהמ"א דין ט' ממימרא דרב ולא כמאן דס"ל כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל אלא כרבנן דסברי אפי' מין במינו בס' חולין דף ק"ח:
ב מפני שהחלב שנבלע בה ונאסר יצא ונתערב והוא מין במינו וא"א למיקם אטעמא:
ג לשון הרמב"ם שם ממשנה שם ואיירי בחתיכ' שכולה חוץ לרוטב ואינ' נוגעת בחברתה ע"י רוטב וכמ"ש הטור בשם ר"י.

(°) והא דאיתא לקמן בסי' ק"ה סעיף ד' דסגי בנטילת מקום כתב מהרש"ל דהכא איירי באיסור צלול ושם איירי באיסור עב שאינו מתפשט:

ד מימרא דרב שם:

ה שם במשנה וכרבי בברייתא וכדמפרש שם בגמ' דף ק"ט:

ו הב"י כ' שכוונת הרמב"ם שצריך לנער יפה יפה וע' בהג"ה מה שפירש ר"י ן' חביב (°) בדברי הראב"ד וכן העתיק הב"י לדברי הכל אם לא ניער כלל אין שאר חתיכות נאסרות אע"פ שאין בהם ס' כנגדה בהגמי"י שם חפשתי ולא מצאתי אך ה"ה כתב ע"ז שם ואפשר שאף כן דעת רבינו וכו' וכפשט הסוגיא שם וכו' ועוד דלפי זה איירי שמקצתו בתוך הרוטב א"כ אמאי סגי בס' כנגד הטפה דגבי בשר בחלב כ"ע מודו דחתיכה נעשית נבילי' ואי לא מסתפינא אמינא לענ"ד שטעות נפל בדפוס וצ"ל אם אין ס' בקדרה וכו' ובמקום הגהמי"י צ"ל המ"מ ר"ת המגיד משנה והמדפיסים טעו וכתבו הגהות מיימוני:

ז שם ברמב"ם וכ' הב"י בשם מהר"י ן' חביב פי' מיד כשראה נפילת הטפה לקדירה ולא השגיח על איזה חתיכה מיהר לנער או לכסות ובזה יתיישב קושיא אחרת הלא אין מבטלין איסור לכתחילה:

ח כרב ורבי חנינא ורבי יוחנן שם דף ק"ח:

ט הרא"ש שם ממשנה דירך שנתבשל וכו' שם ד' צ"ו:

י אוקימתא דגמ' שם דף ק':

יא טור הרא"ש והרשב"א והרמב"ן בשם רבינו אפרים והסכמת ה"ה וע"פ וכ"כ הרמב"ם מפני שכל אחד בפני עצמו הוא היתר ותערובתן אוסרתן:

יב טור בשם הסמ"ג מהא דזבחים דף צ"ו מספקא לן אי מפעפע בכל הכלי או לא:

יג פי' חיישינן שמא אינה מפעפעת אלא עד סמוך לרוטב:

יד שם:

טו טור בשם רבי יחיאל וכתב הת"ח כלל כ"ה וכן לצורך אורחים או הפסד מרובה או עני כפי ראות עיני המורה וכ' מהרש"ל שהקדירה מ"מ אסורה:

טז שם בשם אביו הרא"ש בתשובה:

יז תרומת הדשן סי' קע"ו:

סימן צג

א לשון הטור ממסקנת הגמ' דעבודת כוכבים דף ע"ו דאפי' אינה בת יומא גזירה אטו בת יומא:

ב הרא"ש שם

(*) וכתב הב"י דסמכינן כאן על הקפילא לכ"ע אע"פ שבודאי אין במה שבקדירה ס' כנגד כל הקדירה כמ"ש הטור בסי' קכ"א שאני הכא שאין בו אלא טעמו ומ"ש הרמ"א אפשר שהוא חולק על סברא זו:

ג כמ"ד נותן טעם לפגם מותר בברייתא שם דף ע"ה וכרב חייא בריה דרב הונא שם והסכמת הפוסקים:

ד טור בשם הר"ר פרץ וש"פ.

(*) ומהרש"ל כתב דוקא בכיסויים שהם קצרים למעלה וא"א לקנחם יפה מהרתיחות שבתוכו והוי האיסור בעין ואינו נפגם אבל בכיסויים רחבים שיכול לנקותם היטב מותר בפרק כל הבשר סי' מ"ו והרב טורי זהב כתב לשער ס' כנגד מקום הקצר הנ"ל:

סימן צד

א לשון הטור וכ"כ בסמ"ק בסימן ריי"ד ושערי דורא:

ב שם בשם ר' פרץ וכ"כ הסמ"ק בשמו:

ג שם וכ"כ הסמ"ק:

ד שאם נודע כבר נתבטל האיסור בס' מדין סאה תרומה וכו' משנה ח' פ"ה דתרומות וכדאיתא בתוספתא שם:

ה שם ושם

(*) ודוקא דבר יבש אבל לא דבר לח ב"י ומותר לחום בו לוגי"א לחוף הראש והמאכל שנאסר אסור ליתנו אפילו לפני כלב שאינו שלו רש"ל ות"ח:

ו שם כיון שבלע החלב בשעת שבחו משא"כ הקדירה שלא בלע אלא אחר שנפגמה:

ז אבל אם תחבוהו תוך מעת לעת לתחיבה הראשונה למין שהיה בלוע בו מתחלה אוסר ב"י ורש"ל:

ח סמ"ק סימן ריי"ד

(*) פי' מן הכף למים ומן המים לקדירה ושניהם היתר עדיין

(*) מ"מ אין לאכלו עם בשר ולא עם חלב הואיל ויכול לאכלו בלא זה הוי כלכתחלה:

ט טור בשם בה"ת ומפני שהוא נותן טעם בר נ"ט דהיתירא:

י שם בשם ה"ר פרץ:

יא ב"י ולא כדעת החולקים עליו דלא אמרי' חם מקצתו חם כולו

(*) (עיין בסימן ק"ה סעיף ב')

יב ר' ירוחם בשם מעשה שהיה בפני ר"י

(°) פי' קערה של בשר שעושין בה המאכל שקורין פנאד"ש כיון שאין שם דוחקא דסכינא ולא רוטב אינו אוסר יותר מכדי קליפה:

יג מרדכי ספ"ב דעבודת כוכבי' בשם ר"י:

יד בית יוסף:

סימן צה

א מסקנת הגמרא שם אליבא דרב חולין דף קי"ח וכמו שפירשו התוס' והרא"ש שם מתוך לשון רש"י וכ"כ הטור:

ב הרמב"ם והרשב"א והר"ן וראבי"ה וזקנו ור"י:

ג הרמב"ם והרשב"א בת"ה:

ד תשובות הרשב"א סי' תקי"ו:

ה שם שקליפת הביצ' בבירור מנוקבת היא וכשאדם מבשלה תמצא הביצה עצמה צבועה מאותו צבע ועי' לעיל סי' פ"ו סעיף ה' בהג"ה:

ו טור בשם אביו הרא"ש ורמב"ן ורשב"א:

ז בית יוסף וכמ"ש הרשב"א בענין דגים שעלו בקערה לעיל סעיף א'

(°) משום דלא דמי לדגים שעלו בקערה דשאני הכא שהקערות נוגעות ביורה ונפלט טעה מזה לזה והוה טעם שני באיסור ועוד דהא כשהטעם שני של בשר ושל חלב נכנס במים מיד נאסרו המים וחוזרים ואוסרי' היורה והמחבת:

ח בעיא מרב נחמן ונפשטא שם דף קי"ב ומפרש שם מפני שהמלח הוא עב והוא בעיניה ולא בטיל ושמא ימלח ממנו קדירת בשר משא"כ בחומץ:

ט תוס' והרא"ש שם וכ"כ הטור:

י תוספות שם וכתבו הטור בסימן ק"ה:

סימן צו

א מימרא דחזקיה משמיה דאביי חולין דף קי"א:

ב שם בפי' רש"י ואע"ג דקי"ל דנ"ט בר נ"ט מותר משום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פלט סכינא ובלע צנון:

ג סה"ת והרשב"א בשם הראב"ד וסמ"ג והרא"ה:

ד התוס' שם הניחו בצריך עיון וכ"כ הטור בשם סה"ת (וסמ"ג וע"פ וכל האחרונים) (°) ואסכין של עובד כוכבים דסמיך ליה קאי וכר"ת דאמר חתיכה נעשית נבילה אמרינן בכל האיסורין דאילו בשל בשר לחלב גם בחתכו דק דק סגי בס' נגד מקום הסכין:

ה טור בשם סה"ת (ורוב הפוסקים):

ו בית יוסף בשם סה"ת:

ז שם בשם שבולי הלקט בשם ה"ר ישעיה:

(°) פי' שחותכין אותו אחר שנתחמץ:

ח שם בגמ' דף קי"ב והגרידה פחות' מהקליפ' שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולה כאחת משא"כ בגרידה:

ט שם בגמרא:

י טור וכ"כ הרשב"א:

יא שם בגמרא:

יב טור וכן כתב הרשב"א:

יג טור בשם סה"ת:

סימן צז

א ברייתא פסחים דף ל' והביאו הרי"ף והרא"ש בפ"ח דחולין:

ב מסקנת הגמרא וכפירש"י שם:

ג כפירוש הרמב"ם בפ"ח מהמ"א והרשב"א בת"ה ורי"ף:

ד שם בברייתא:

ה שם בברייתא וכדמפרש שם בגמרא:

ו טור בשם הרשב"א בת"ה בשם הגאונים ובשם ר"ת כרב וכדתני רב כהנ' וכו' וכעובד' דרבא שם בפסחים דף ע"ו:

ז טור וכ"כ בסמ"ג בשם רבינו יעקב וסמ"ק והגמי"י בפ"ט מהמ"א:

ח כ"כ התוס' שם והגהות אשר"י בפרק בתרא דעבודת כוכבים והמרדכי והגמי"י פרק ט"ו מהמ"א:

סימן צח

א מימר' דרבא חולין דף צ"ו:

ב רמב"ם בפרק ט"ו מהמ"א ואפילו אינו אומן בכך וכמ"ש הטור בשם הרשב"א:

ג מבואר בסימן ק"ג:

ד טור בשם הרשב"א:
ה טור בשם ר"ת וכרבא דאמר מין במינו מדאורייתא ברובו בטל זבחים דף ע"ט:
ו כדעת ר"ת דכיון שנתן האיסור טעם בהיתר נהפך כולו להיות איסור:
ז שם בשם הרשב"א:
ח ב"י בשם הרשב"א:
ט טור בשם הרשב"א ופירש הר"ן הטעם דבנשפך שאינו בא אלא באקראי בעלמא אזלינן לקולא ולא בספק ידיעה:
י טור וכ"כ הרשב"א מהא דאמרינן גבי כחל מי ידעינן כמה נפק מיניה חולין דף צ"ז:
יא שם בשם ר' פרץ:
יב שם וכ"כ הרשב"א בת"ה:
יג שם ושם ופי' ישנה שניער בה באותו יום בהיתר קודם שניער בה החלב:
יד הרשב"א שם בשם הרמב"ן דס"ל דלא אמרינן בבלוע חתיכה נעשית נבילה:
טו מעובדא דמר בר רב אשי וכו' וכרבי יוחנן דחצי שיעור אסור מן התורה חולין דף ק"ח:
טז ציינתיו לעיל סי' פ"ו:
יז ציינתיו לעיל בסי' צ' בהל' כחל:
יח טור ממשנה ב' פ"ב דערלה ומימר' דר' יוחנן הפיגול והנותר וכו' זבחים דף ע"ה:
יט הרא"ש בתשובה מהא דלעיל:

סימן צט

א טור בשם רבי' שמשון ושכן הסכים הרא"ש וכ"כ הרשב"א מהירושלמי פ"ק דערלה:
ב שם וכן כתב הרשב"א וכ"כ הר"ן דהיינו טעמא דלא מצטרפי עצמות שבזרוע להתיר חולין דף צ"ח:
ג שם:
ד שם מדברי רבינו שמשון בפ"ה דתרומות והרא"ש בפרק ז' דחולין:
ה הרשב"א בתשובה שאל' סי' תצ"ד וכר' אפרים:
ו מימרא דרבי חנינא שם דף צ"ז וכלישנא קמא לחומרא כפירש"י וכ"כ הרא"ש שם וש"פ:
ז רשב"א בת"ה וכתב משום דמין בשאינו מינו קי"ל דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא ואפשר דאפילו עד ששים למ"ד טעם כעיקר דאורייתא כר"ח והעומדים בשיטתו:
ח שם וכהרמב"ם בפט"ו מהמ"א:
ט ביצה דף ד' ממשנה ט' פ"ה דתרומות

י שם:

יא טור בשם הרמב"ם בפט"ו מהמ"א מדין המבשל בשבת כמו שציינתי בטור א"ח סי' שי"ח (והרשב"א בשם רמב"ם וראב"ד):

יב שם מדברי הרשב"א:

יג טור בשם הרשב"א (וע"פ הובא בב"י):

יד שם מימר' דרב מתנא ביצה דף ד':

טו ריב"ש סי' שמ"ט בשם הראב"ד וכדברים האלו כתב הטור בסי' קכ"ב בשם הרשב"א וכתבם המחבר גם כן שם:

סימן ק

א מסקנת הגמ' אמשנה דגיד הנשה שנתבשל וכו' חולין דף ק':

ב הרא"ש שם בשם י"א וכ"כ הר"ן מהא דריסק ט' נמלים מכות דף ט"ז ורשב"א:

ג שם בשם רש"י אמימרא דרב חולין דף ק"ב (ותוס' ולאפוקי ר"ן):

ד הרא"ש והר"ן שם.

(°) פי' דל"ת דעיקר הקפידה שצריך שיהא שייך לומר בו אם יחלק אין שמו עליו ואז היא בריה אפילו באמת אינו שלם קמ"ל דדוקא יהא ג"כ שלם לאפוקי נתרסק או נחתך ממנה אבר ט"ז וש"ך:

ה משנה שם דף צ"ו:

ו כר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה בבריית' וכמסקנת הגמ' שם דף צ"ט:

ז כפרש"י שם וכ"כ הרי"ף והרא"ש והר"ן שם ורמב"ם פט"ו מהמ"א והרשב"א בת"ה:

ח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה:

ט הרשב"א בתשוב':

י הרשב"א בתשובה אחרת:

סימן קא

א מסקנת הגמ' אמתני' חתיכה של נבילה וכו' חולין דף ק':

ב תוס' והרא"ש והר"ן שם ממשנה דאלו אסורים וכו' ובשר בחלב וכו' עבודת כוכבי' דף ע"ד:

ג הרא"ש שם וכך כתב הרשב"א והר"ן וש"פ והטעם לפי שאין איסור שבה ראוי להתכבד והא דבשר בחלב אם היא ראויה להתכבד אינה בטילה שאני התם כיון דנתבשלו זה עם זה חזר הכל כגוף אחד כמ"ש לעיל סי' צ"ב סעיף ד':

ד טור בשם אביו הרא"ש בשם י"א שם בס"פ גיד הנשה ורשב"א ור"ן וע"פ וכ"כ הסמ"ק וש"ד בשם מעשה בא לפני ר"ת:

ה שם בפסקיו:

ו שם וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן ז"ל:

ז טור בשם אביו הרא"ש.

ח ב"י בשם מצא כתוב ואו"ה:

ט טור בסימן קי"ד וסמ"ג לאוין קמ"א בשם הרב יהודה:

י הרא"ש בס"פ גיד הנשה מהא דריסק ט' נמלים ואחד חי וכו' מכות דף ט"ז ובשם תשובת הרי"ף ובשם התוס' וכ"כ הרשב"א והר"ן שם:

יא הרא"ש והר"ן מהא דציינתי בסי' צ"ט סעיף ה':

יב הרא"ש והר"ן שם:

יג הגהמ"י בפ"ז מה"ש בשם מעשה בא לפני רבי וכו' מהא דציינתי לעיל בסימן פ"ג סעיף ד' (והג"א ר"פ א"ט בשם א"ז):

יד תה"ד סי' קע"ט:

סימן קב

א ביצה דף ג' ובכמה דוכתי:

ב ציינתיו בטור א"ח סימן תקי"ג:

ג טור לדעת ר"ת כיון שלא נתכוין לבטלה:

ד טור בשם הרשב"א בת"ה מדין ביצה שנולדה ביו"ט שהיא מותרת לערב עכ"פ ומדין הטבל שנתערב בפירות מעושרים שיכול הוא להפריש על הטבל שנתערב מן הטבל שלפניו שעדיין עתיד לתקנו וכו':

ה הרשב"א וטור ס"ס קכ"ב

(°) כאיסור יבש שנתערב ביבש ומבואר בסימן ק"ט:

ו מרדכי בפ"ב דפסחים בשם הרא"ש מפליז"א בשם ר"ת וכן כתב הרשב"א בריש ביצה ור"ן:

סימן קג

א משנה עבודת כוכבים דף ס"ה ויליף לה בגמ' דף ס"ח דכתיב לא תאכל כל נבלה לגר אשר וגו' ואכלה נבלה הראויה לגר קרויה נבלה:

ב מדין החומץ שנפל על הגריסין שם במשנה:

ג רש"י שם וש"פ מדין קדירה שאינה בת יומא דקריא לה נ"ט לפגם דדוקא נבילה עצמה ילפינן איסורא עד שתפסל מאכילת גר אבל איסור תערובות שהולכין בו אחר נתינת טעם כל שטעמו פוגם התבשיל קצת מותר:

ד הרשב"א:

ה הר"ן בפרק בתרא דעבודת כוכבים כיון שהוא נהנה בגודל מדתו יותר ממה שמצטער על פגמו:

ו מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם דף ס"ז:

ז טור וכ"כ הרמב"ם בפט"ו מהמ"א והרשב"א משום דכ"ש הוא השתא פגם לבסוף אסור כ"ש פגם ע"מ להשביח:

ח מימרא דריש לקיש שם:

ט הרמב"ם בסוף המ"א כרב ספרא שם דף נ"ח בגמרא:

י מסקנת הגמ' שם דף ע"ה:

יא טור בסימן קכ"א בשם ר"י וכ"נ מדברי הרא"ש שם והגמ"יי בשם רשב"ם וכ"נ מדברי בה"ת:

יב שם בשם הרשב"א ושכ"כ הראב"ד ורבותינו הצרפתים:

יג הר"ן בסוף עבודת כוכבים בשם י"מ ושכן דעת הרמב"ם בפרק ט"ז מהמ"א והרשב"א שם:

יד אגור בשם המרדכי:

טו טור וכ"כ בעה"ת דכיון שלא היה בהן ששים לבטל פליטת הקדירה נעשו כל המים נבילה וחזרו ונבלעו בקדירה:

סימן קד

א מסקנת הגמרא עבודת כוכבים דף ס"ח:

ב שם בעובדא דרב ואסרה וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם בפ' ט"ז מהמ"א:

ג הרא"ש שם:

ד שם בשם הריצב"א:

ה שם בפ"ז דחולין וכ"ד הר"ן שם בשם גאון:

ו ב"י מדברי הטור דשרץ שיעורו בכעדשה לחייב עליו ואפילו בפחות מכעדשה איסורא נמי איכא ואני בעני"ד ראיתי שכתב שם ודוקא במשקה לפי שאפשר לסננו הוה ליה כדבר שיש לו מתירין אבל אם נאבד במאכל עב שאינו מכירו אפי' כזית מהח' שרצים

בטל שפיר אחרי שאינו שלם וראיתי שהרב ט"ז האריך בזה בספרו וכתב פירוש בדברי הטור והב"י שלא יהיו מתנגדים למ"ד שכתב בשם או"ה יעויין שם:

ז טור בשם הרמב"ם בפ' ט"ו (ורשב"א ור"ן בשם רבותינו הצרפתים):

ח שם בשם הרשב"א ועי"ל ס"ס ס"ו:

סימן קה

א מימרא דשמואל פסחים דף ע"ו וחולין דף צ"ז ודף קי"ו:

ב ציינתיו בסי' דלעיל בסעיף א' דאפילו בדבר דלית ליה קיוהא וכ"כ המרדכי שם ממשנה ז' פ"ז דשביעית ורד ישן וכו' וש"פ:

ג הרא"ש ספ"ח דחולין כתב דין זה בציר ומשם נלמד לחומץ:

ד מסקנת הגמרא שבת דף מ':

ה טור בשם הרשב"א בשם י"א:

ו שם הרשב"א לדעתו מדין חום בית השחיטה ציינתיו לעיל בסימן י' סעיף א' ומדין הכסלים ציינתיו בסימן ס"ד סעיף י"ח:

ז ציינתיו לעיל בפי' צ"א סעיף ד':

ח מימר' דשמואל חולין ד' צ"ו:

ט ממשנ' נטף מרוטבו וכו' פסחים דף ע"ה:

י מימרא דשמואל שם בחולין וכפי' התוס' והרא"ש שם:

יא ציינתיו לעיל בסי' צ"ב סעיף ב':

יב עיין שם ובמ"ש שם:

יג כן דקדקו התוס' מפירש"י שם דף צ"ו בד"ה אם יש בה בנותן טעם:

יד שם בתוס' ובריש דף ק"ח:

טו שם דף צ"ו מימרא דרב הונא וכדמפרש שם בגמ' דף צ"ז:

(°) פירש"י מבצבץ והולך ומתפשט בכל הבשר:

טז אוקימתא דגמרא מההוא עובדא דאתא קמיה דרבי יוחנן וכו' שם דף צ"ז:

יז כפי' הראשון של ר"ת שם בתוס':

יח טור ממימרא דרב לענין ריחא בפסחים דף ע"ו ומכ"ש שיש לומר כך בצלי:

יט הרשב"א בת"ה ממשנה נטף מרוטב ועל החרס וכו' פסחים דף ע"ה:

כ הרשב"א שם:

כא וכתב הב"י שמכל שכן בכאן צריך נטילת מקום דהיינו כעובי אצבע דאיכא למימר טפי שנשאר רושם במקום שנפל יותר מבשאר החתיכה:

כב טור מדברי התו' והרא"ש אהא דגדי שצלאו בחלבו חולין דף צ"ו וכן כתב הרשב"א.
(°) נלע"ד פי' כגון צונן על חם:
כג שם בשם הרשב"א הב"י תמה על הטור שכתב דברים שהם סותרים דברי הרשב"א האלו למה שכתב הטור והביאו המחבר לעיל סעיף ה' סעיף קטן שלו י"ח והניחו בקושי' והמחבר בעצמו פה הביא גם שניהם ובדוחק יש לחלק דשאני התם שהחתיכ' אסורה מצד עצמה אזי יש בה כח לפעפע האיסור מכח השומן שבלעה ממקום אחר משא"כ כאן שבלעה מעט איסור ממקום אחר אין כח באיסור המעט לפעפע מכח שומן שבלעה:
כד כתירוצא דרב הונא בר יהודה שם דף צ"ז וכפירוש הרא"ש שם:
כה מימרא דשמואל פסחים דף ע"ו וחולין דף צ"ז:
כו ממימרא דשמואל דף צ"ו וכפי' התוס' וציינתיו גם כן לעיל סעיף ה'
(°) היינו שדבוק בו כדמסיק לקמן:
כז ב"י ועי"ל בסעיף ה':
כח שם לדעת הרשב"א דשומן גיד הוי ודאי מדרבנן:
כט מרדכי בשם תשובת הר"מ ס"פ ג"ה:
ל כן דקדק הב"י מדברי המרדכי שם וממה שכתב בשם ראבי"ה:
לא שם במרדכי:
לב משום שאין איסור החתיכה מחמת עצמה אלא מחמת דבר הבלוע בה.
(°) פי' והיה לנו לומ' דאינן מצטרפות בכל אחת מהן שנגע בה צריך ס' בפני עצמה:
לג ציינתיו לעיל בסי' ע' סעיף ג':
לד הרשב"א בת"ה:
לה תוס' דף קי"ג והרא"ש שם:
לו שם:
לז טור בשם ספר התרומות והסכמת הפוסקים:

סימן קו

א טור בשם הרשב"א:
ב בתשובות להרמב"ן סימן קנ"א שנשאל זה מהרשב"א והשיב כן:
ג והטעם כתב הב"י ושכן מצא אחרי כן שם בתשובה אע"פ דלית בה טעמא דאיסורא כיון שכבר נאסרה לעולם אסורה עד שיפלוט כולו לגמרי ולא דמי לדבר הנבלל ונימוח שמאחר שהכל מתערב זה עם זה בשוה חשיב כאילו נפלט כולו וכאן חזר המחבר ממה שכתב לעיל סימן צ"ב והנכון לענ"ד מ"ש לעיל שחוזרות להיות מותרות מדין תורה כיון

דאינה בנותן טעם וכאן מדרבנן ונפקא מיניה לענין דינא כמ"ש לעיל בכמה דוכתי בסימן ק"י סעיף א' בהג"ה:

ד טור בשם הרשב"א

סימן קז

א בית יוסף בשם סמ"ק

ב טור בסי' ק"ד בשם הרשב"א ממשמעות הגמרא בעובדא דעכבר דבשאר משקים בר מחלא ושכרא מפגים פגים ומהא דאמר רבא שם הלכתא נ"ט לפגם וכו' עבודת כוכבים דף ס"ח וכן פי' הר"ן שם:

סימן קח

א לשון הרמב"ם בפט"ו מהמ"א וכדעת הרי"ף רבו שהביא בפ"ז דחולין פלוגתא דרב ולוי בפסחים דף ע"ו ופסק כלוי דריחא לאו מילתא היא ולכתחלה אסור ודייק לה צלאו קאמר ולא קאמר צולין וכ"כ הטור בשם רש"י ובה"ג:

ב טור בסי' צ"ז וכ"כ תוס' שם ובעבודת כוכבי' דף ס"ו:

ג טור שם בשם ספר המצות בשם רבותיו:

ד תוס' שם ובעבודת כוכבי' והרא"ש שם:

ה שם והמרדכי והגמ"יי בפרק ט"ו מהמ"א והג"א בפ' בתרא דעבודת כוכבים וא"ו הארוך כלל ל"ט:

ו הרשב"א בת"ה מהא דלא הלכת מימיך לצור וכו' עבודת כוכבים דף י"א:

ז כ"כ בת"ה הקצר:

ח ב"י בסי' צ"ז בשם התוס' בעבודת כוכבים דף ס"ו:

ט וסיימו שם שהרי העובד כוכבים לא ישמע לו לעשות לו מרדה חדשה בכל פעם ופעם שישפוך עליה איסור:

י משנה תרומות משנה ג' דפרק י' וכאוקימתא דר"ל בעבודת כוכבי' דף ס"ו.

(°) כרבי יוסי שם במשנה:

יא שם האי בת תיהא וכו' רבא אמר מותר וכו':

יב הרשב"א בתשובה ופירש הטור משום שאין עושים כן ליתן היין טעם בתבלין אלא ליתן התבלין טעם ביין וגם זה שמריח אינו מכוין לריח היין אלא לריח התבלין:

יג ג"ז שם מהא דאביי ורבא פסחים דף כ"ה ומהא דחנויות מעוטרות בורד והדס עבודת כוכבים דף י"ב:

סימן קט

א ממשמעות הגמרא חולין דף צ"ט וק' וזבחים דף ע"ב וביצה ד"ז כתבו התו' והרא"ש שם והרשב"א בת"ה וש"פ דאפילו איסורא דרבנן ליכא:

ב טור בשם בה"ת:

ג הרשב"א:

ד סמ"ג מדברי התוספות שם בחולין:

ה הרשב"א בת"ה כנוסחא שהיה לפני הב"י וכמ"ש בשם תשובת הרשב"א שצוה לתקן בת"ה מ"ש בתחלה והעתיקו הטור וכ"ב הר"ן בפ"ז דחולין:

ו הר"ן שם בשם הרא"ה:

סימן קי

א ממשנ' דערלה פרק ג' משנ' ז' וכר"ע שם:

ב כשינויא דרב אשי בזבחים דף ע"ג:

ג הרמב"ם בפט"ו מהמ"א ודלא כר"ם שם במשנה אע"ג דפליגי ר' יוחנן ור"ל בפירוש ר"מ בזבחים דף ע"ב ביצה דף ג' יבמות דף פ' אינו הכרח לומר דס"ל דהלכתא כוותיה וא"כ ביצה נמי בטילה אע"פ שדרכה למנות וכ"כ הרשב"א בת"ה ובשם הרמב"ן וכתוב בא"ח שדעת רוב הפוסקים כהרמב"ן כ"כ בכ"מ שם ובב"י בסי' זה ותמהו על המחבר שלעיל בש"ע בסי' פ"ו סעיף ג' פסק דביצה אפילו באלף אינה בטילה ומיהו נלפענ"ד דדא אחרונה היא עיקר לדעת המחבר שהרי בסי' פ"ו בב"י לא נחית לפרש דעת החולקים בזה רק כתב בסי' ק"י בס"ד יתבאר שיש חולקים עליו עכ"ל וכן עשה בסי' זה ירד למנין דעת החולקים ונלענ"ד ליישב דבריו דמ"ש לעיל דביצה אינה בטיל' לא משו' שדרכה לימנות אלא משום דהרמב"ם ס"ל כן בביצת ריקום אפרוח משום בריה ואפילו באלף לא בטיל והראב"ד כ"כ בכל ביצה משום בריה לכן חילק המחבר שם בין ביצת אפרוח לשאר ביצים:

ד שם ברמב"ם:

ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מהא דנתפרדו הרמונים וכו' משנה ח' פ"ג דערלה לטעמיה אזיל דכבש שלם בטל כמו שציינתי לעיל בסי' ק"א סעיף ג' ולדעת היש חולקים מיירי כמ"ש רמ"א בהגה"ה:

ו ברייתא פסחים דף ט' נדה י"ח כתובות דף ז':

ז טור בשם הרשב"א בת"ה לפי פי' ר"י שדוקא כשאיסור והיתר מעורבים חיישינן שמא יקח מן הקבוע וכו' בזבחים דף ע"ג:

ח שם בשם הרשב"א.

(°) פי' והוי כדין תערובת יבש ביבש דחד בתרי בטיל וכמו שנתבאר בסי' דלעיל:

ט שם בשם הרשב"א מהא דזבחי' דף ע"ג וכתירוצא בתרא דרבא וכדעת ר"ת שם והשאלתות:

י הרא"ש בתשוב' והרשב"א בת"ה והר"ן בפ"ז דחולין ממימרא דרבה בר אבהו א"ר נחמן טבעת של עובד כוכבים ומימרא דריש לקיש חבית של תרומה וכו' שם:

יא דליכא למיגזר שוגג אטו מזיד דודאי לא יאכל האחד מדעתו במזיד להתיר האחרים משא"כ בנפילה וכדעת התוס' בשם ר"י שם והרא"ש בתשובה:

יב הרא"ש והרשב"א והר"ן שם ממסקנת הגמ' שם דר' נחמן לא התיר אלא שנים שנים כר"א במשנה זבחים דף ע"ז וכדמפרש שם בגמ' והא דפסק לעיל בסי' ק"ט דמותר לאכלם אחת אחת שם הוא מגזירת הכתוב אחרי רבים להטות משא"כ כאן דהיתירו משום ספק ספיקא בית יוסף בשם הרא"ש בסימן ק"ט:

יג מימרא דרב זבחים דף ע"ד וכגירסת הרשב"א ואפילו שמואל דפליג התם מודה בשאר איסורים:

יד טור מדברי הרשב"א משמו של ר"י בעל התוספות:

טו הרא"ש בתשובה ורמב"ן:

טז וסיים שם דכל היכא דלא איתחזק ביה איסורא נאמן עד אחד להתיר כדאיתא ביבמות דף פ"ח כ"ש בנדון זה שהוחזקו הבהמות בחזקת היתר ועד אחד על הספק דלאו כלום הוא:

סימן קיא

א טור בשם סת"ה מבריית' דשתי קדרו' אחת של תרומ' וכו' פסחים דף ט' ודף מ"ד ויבמות דף פב וכדמפרש שם

ב שם תספות פ"ט דתרומות

ג שם ממשנה דשתי קופוס פ"ז דתרומות משנה ה'

ד שם ממשמעות הגמרא יבמות דף כ"ב מדאקשה לר' יוחנן ממקוה שיש ב מ' סאה וכו'

ה שם בפסחים ובאידך דוכתי

ו ג"ז מהא דפסחים לעיל

ז שם וכדעת ר"ת כמו שציינתי לעיל בסימן צ"ח סעיף ב'

ח שם מסוגיא דגמרא בליטרא קציעות ביצה דף ד' ומשם ראיה מהתוספות

ט שם מטעם דלעיל ושכן הוא בתוספתא שם

י שם מהתוספתא דתרומות

יא ג"ז שם מהתוספתא

(°) וטעמא משום דכיון דבשעה שנפ לא נודע באיזה מהם נפל ומחמת כן נאסרו לא יוציא שום אחד מהן מחזקתה בשביל האיסור שנפל באחרונה ב"י

יב שם ממשנה דליטרא קציעות פ"ד דתרומות משנה י'

יג ש מתוספתא דתרומו'

יד שם בשם ר' שמשון בפירוש המשנה מהירושלמי דמפרש טעמא כל העשוי להתערב כמעורב לדמי והביא גם הוא ראיה לזה מהתוספתא:

סימן קיב

א משנה עבודת כוכבים דף ל"ה:

ב טור בשם תשובת אביו הרא"ש (ור' ירוחם):

ג טור בשם י"א וע"פ הירושל' וכ"כ הרשב"א והר"ן (ורמב"ם פי"ז מהמ"א) דרבי יוחנן לא פליג אדרב חלבו שם דף ל"ה ונקטינן כתרווייהו לקולא:

ד שם:

ה א"ח בשם הרא"ה (וכלבו והוא בס' בד"ה דף פ"ח ע"ב):

ו שם:

ז טור בשם הרשב"א בת"ה (וכ"כ הר"ן):

ח ב"י בשם הרשב"א שם בת"ה ושכן דעת מורו הרב ר"י:

ט תוס' והרא"ש והר"ן שם והרשב"א בת"ה:

י שם בס"ה דאין בהם משום בישולי עובדי כוכבים דקימחא עיקר ואין לחוש משום דם ביצים וביצת עוף טמא דהולכים אחר הרוב:

יא שם ועיין בסימן שאחר זה סעיף ג':

יב הרא"ש בתשובה והרשב"א בת"ה והר"ן בפ"ב דעבודת כוכבים מההוא ביתא דחיטי דנפל עלה חביתא דיין נסך דשריא רבא למטחנא ולמפינהו ולזבוני לעובדי כוכבים שם דף ס"ה:

יג ספר א"ח בשם הרא"ם וכלבו:

יד מימרא דרבינא הלכתא האי ריפתא וכו' עבודת כוכבים דף ל"ח:

טו טור בשם הרמב"ם פ"ז מהמ"א:

טז מרדכי פ"ב דעבודת כוכבים ע"פ מעשה:

יז שם במרדכי בשם ר"מ מההוא ארבא דטבעא בחישתא פסחים דף מ' ואגודה וש"ד וסמ"ק וכל בו:

יח שם:

יט האגור בשם ש"ד (ומהרא"י ואו"ה):

כ מרדכי שם בשם ראבי"ה מהא דעירובין דף מ"א אם פקח הוא עייל לתחומיה וכו' דלא אחמירו באיסורי דרבנן דאין כבוד לשמים ששוב יחדל משום איסור וכבר בצע (אגוד' ות"ה סימן ל"ב):

כא טור בשם הגאונים והרשב"א בשם ר"ח:

כב שם בשם ר"י בתוספות עבודת כוכבים דף ל"ה מהא דלא גזרו על תערובות דמאי חולין דף ו':

כג מ"כ בשם ספר אגודה בפ"ט דחולין:

סימן קיג

א עבודת כוכבים דף ל"ח מימרא דרב שמואל בר יצחק אמר רב וכו' אמשנה שלקות של עובד כוכבים ואיכא שם תרי לישני וכתבו התו' והרא"ש והר"ן שפסק ר"ת כתרי לישני להקל:

ב טור ופוסקים בשם ר"ת (ולא כר' אברהם):

ג שם מדברי הרשב"א מדין כסא דהרסנא שם בגמרא:

ד טור וכ"כ הרשב"א בת"ה וש"פ:

ה א"ח בשם הרמב"ן בשפחות הקנויות:

ו מסקנת הגמרא עבודת כוכבים דף ל"ח (ולשון רמב"ם פרק י"ז מהמ"א דין י"ט):

ז מימרא דרבי יוחנן שם:

ח מימרא דרבינא שם וטור:

ט לשון רמב"ם שם דין ט"ז ומימרא דרב יהודה אמר שמואל שם ושם מסיק בדלא עביד העובד כוכבים אלא קירוב בישול וכ"כ המחבר בכ"מ ובב"י ומ"ש הרמ"א לא זכיתי פה לספרו ד"מ ואפשר שסמך על היש חולקין שהביא בסעיף שאחר זה או פי' שלא היה מתבשל יותר ממאכל בן דרוסאי בלא סיוע העובד כוכבים וכדלקמן סעיף ח':

י הר"ן שם אהא דרב יהודה וכו' ושכן כתבו הראשונים וכ"נ מדברי הרשב"א וריב"ש ורבי' יונה

(°) רבי אסי א"ר יוחנן שם:

יא טור בשם הרשב"א ובשם ר"ה וכ"כ הר"ן וכן הסכים הריב"ש:
יב ב"י וסיים כדאי הנך רבוותא לסמוך עלייהו:
יג שם בשם הרשב"א:
יד ג"ז שם בשם הרשב"א מברייתא מניח ישראל בשר וכו' עבודת כוכבים דף ל"ח:
טו מימרא דרב אסי אמר רב שם:
טז טור בשם הרשב"א:
יז לשון הרמב"ם בפי"ז מהמ"א ממימרא דרב אסי וכו' מהירושלמי פ"ו דנדרים:
יח מסקנת הגמ' משמיה דאביי עבודת כוכבים דף ל"ח:
יט בעיא שם מרב אסי ופשטה לאיסורא:
כ טור בשם הרשב"א בת"ה הארוך דכל שאסרוהו חכמים פליטתו כמוהו דהא אפילו שמנו של גיד דאינו אלא ממנהג קדושי' אוסר תערובתו וכן צירו ורוטבו וכן כל איסורים שמדבריהם כו' וכ"כ בסה"ת וכ"כ הר"ן:
כא שם בשם אביו הרא"ש והר"ן בשם תשו' הרא"ש (ואו"ה כלל מ"ג):
כב הרא"ש שם לדברי הרשב"א וטור סי' קכ"א:

סימן קיד

א מימרא דאמוראי עבודת כוכבים דף ל"א וכרב יצחק וכתבו התוס' דאיסור שכר לא מצינו לא במשנה ולא בברייתי' ושמא בימי אמוראים אסרוהו:
ב כרב אחאי שם:
ג טור בשם אביו הרא"ש:
ד שם וכ"כ התוס' שם ואף אם העובד כוכבים אכסנאי שלו נותן לו שמותר משום איבה:
ה שם בשם הרשב"א בת"ה מהא דרב שמואל בר ביסנא שם:
ו ברייתי' שם דף מ':
ז רמב"ם פי"ז וש"פ מדין יין תפוחים:
ח מימרא דרב יוסף האי חלא וכו' שם דף ל"ב:
ט הר"ן שם:
י תוס' שם דף ל"ב כדי להעמיד מהר וכ"כ המרדכי ואגודה פרק א"מ
(°) הב"י כתב בשם המרדכי בשם אבי העזרי אם עירבו בו יין וכו' אבל לא כתב שמרי ולא זכיתי פה לספרו ד"מ:
יא שם במשנה דף ל"ה ובגמרא רבי יהוד' נשיאה וב"ד נמנו עליה והתירוהו דף ל"ז:
יב שם דף ל"ח ול"ט:

יג ברייתא שם דף מ':
יד שם במשנה דף ל"ה וכת"ק וכדמפרש בגמרא דף מ':
טו טור בשם בעל התרומות:
טז משנה שם דף ל"ט:
יז משנה שם דף ל"ה
(°) כלומר אפילו בבתיהן דכל אחד ואחד שלוקח ממנו אומר זהו שלא עירב כיון שלא נודע ודאי שעירבו משא"כ בסיפא דמיירי בידוע בוודאי שעירבו בהן יין דאז אזלינן בתר רובא ש"כ:
יח משנה דף כ"ט וכחכמים ופירש"י דלא עבדי ליה מדגים טמאים:
יט מעובד' דההוא ארבא דמורייסא וכו' שם דף ל"ד:
כ הרשב"א בתשובה סי' קל"ג:

סימן קטו

א משנה עבודת כוכבים דף ל"ה:
ב ברייתא שם דף נ"ט:
ג הסכמת הפוסקים ודייק לה המרדכי מדלא פריך שם בגמ' אברייתא אי דליכא דבר טמא בעדרו ל"ל ישראל יושב וכו':
ד שם בברייתא וכדמפרש לה בגמ' שם:
ה משנה דף כ"ט וכחכמים וכטעמא דמפרש שמואל שם דף ל"ה:
ו טור בשם הרמב"ם פ"ג מהמ"א ופי' שם דכבר גזרו על כל גבינות העובדי כוכבים וכו' גזירה משום דמעמידין אותן בדבר האסור:
ז שם בשם מקצת הגאונים שהרי לא גזרו על החמאה וחלב טמא אינו עומד:
ח טור בשם אביו הרא"ש וכדעת מקצת הגאונים דחיישינן לצחצוחי חלב פירש"י בין גומות של גבינה נשאר מן החלב ובערוך פי' ל' סחיטה:
ט שם בשם הרמב"ם ושם:

סימן קטז

א משנה תרומות פ"א משנה ד' ובגמרא בעבודת כוכבים דף ל' וחולין דף ו':
ב טור מדברי התוס' שם בעבודת כוכבים דף ל"ה וכ"כ הרשב"א בת"ה:
ג מהא דפת שאפאו עם הצלי וכו' פסחים דף ע"ו וכתב מהרש"ל דבתנור גדול שרי כדלעיל סי' ק"ח והוסיף הרב ט"ז דאפי' בסתום מותר:

ד טור בשם אביו הרא"ש (ועי' בא"ח סימן קע"ג)
(°) ואז אפילו בס' לא בטל דחמירא סכנתא מאיסורא הרב ט"ז בשם ד"מ ומהרש"ל:
ה ירושל' פ"ח דתרומות כתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ"ב דעבודת כוכבי' והרמב"ם פי"ב מהלכות רוצח:
ו שם בירושלמי:
ז כפי' הרמב"ם שם בפי"ב:
ח ג"ז כפירושו וכפי גירסתו וכן הוא גירסת הרי"ף:
ט כגירסת הרא"ש שם בירושלמי וכפי' הר"ן שם:
י ברייתא פסחים דף קי"ב:
יא שם בירושלמי ושם:
יב טור בשם הרמב"ם בסוף המ"א ממימרא דלקמן:
יג מימרא דרב ביבי בר אביי מכות דף ט"ז וכתב הרמב"ם שמכין אותו מכת מרדות:
יד ציינתיו לעיל בסוף סימן י"ז:
טו גם זה שם בחולין דף מ"ד:

סימן קיז

א משנה שביעית פ"ז משנה ג':
ב ירושלמי פ"ה דשביעית ובפ"ז דב"ק וכ"כ התוס' שם דף פ"ב וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהמ"א:
ג שם ברמב"ם דין טו:
ד משנה שם דשביעית בפ"ז וכחכמים:
ה הרמב"ם שם:
ו טור בשם הרמב"ם שם מהירושלמי פ"ז דבב"ק:

סימן קיח

א מימרא דרב עבודת כוכבים דף ל"ט וכטעם שכתב הטור בשם הרשב"א מפני שהוא איסור תורה וכ"נ מדברי הרמב"ם בפרק י"ג מהמ"א דין י':
ב לשון הרמב"ם שם (ור' ירוחם):
ג שם ואע"ג דסתם יינם אינו אלא מדרבנן החמירו בו כשל תורה משום דחיבת ניסוך עליהם וטרחי ומזייפי ב"י בשם הרשב"א:
ד טור בי"מ והוא מדברי התוספות עבודת כוכבי' דף ל"א:

ה הרא"ש שם מדברי התוס' וכן הסכים הרא"ש והר"ן ועיין עוד מדין שליחות יין לקמן בסי' ק"ל:

ו טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מברייתא דהשולח חבית יין וכו' שם דף ל"א וכפי' התוס' שם:

ז טור וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן בפ"ב דעבודת כוכבים בשם ר"י:

ח הרשב"א בתשובה עב"י סימן ק"ל:

ט בסא"ח בשם הרא"ה:

י מברייתא אחד הלוקח ואחד השוכר וכו' וכר"א וכגירסת הרשב"א דמקיל ועביד מפתח וחותם כשני חותמות שם דף ל"א:

יא טור בשם רש"י:

יב טור בשם הרשב"א בת"ה והמרדכי בס"ק דחולין בשם רש"י:

יג ג"ז שם בשמו משינויא דרב ירמיה בין הגתות שנו עבודת כוכבים דף ל"א:

יד ב"י בשם תשובת הרשב"א:

טו רמב"ם פ"ח מהמ"א דין י' מהא דלחלופי לא חיישינן חולין דף ו'

(°) פי' עבדים כנענים שמלו וטבלו לשם עבדות המ"מ:

טז הרשב"א בת"ה הארוך מדין החשוד שם בגמרא דעבודת כוכבים דף ל"ט דלא אמרו אין חשודים להחליף אלא בחשוד בדבר שרבים רגילים בהם כדמאי וכו' (וה"ה שם וב"י ס"ס קי"ט וכפול שם):

יז הרשב"א בתשובה סי' ק"ט:

יח א"ח בשם הרא"ה:

יט טור וכ"כ הרשב"א ממשנה המניח עובד כוכבים בחנות עבודת כוכבים דף ס"ט:

כ משנה שם דף ס"א:

כא שם במשנה דף ס"ט:

כב שם בגמ' דף מ':

כג שם במשנה:

כד מדברי התוס' אהא דלא הלכת לצור וכו' שם דף י"א וכ"ב ש"פ:

כה שם בגמ':

כו טור בשם אביו הרא"ש ובתשובה כלל י"ט סימן י"ח:

כז מרדכי בפ"ג דעבודת כוכבי':

כח הרשב"א בתשובה סי' ס"ז דאין חוששין להם שיאבד את שלו להטיח פני הגבינה להעביר את הישראל:

סימן קיט

א משנה מעשרות פרק ב' משנה ב':
ב מדין החלב והגבינה הנזכר בברייתא דלקמן:
ג ברייתא עבודת כוכבים דף ל"ט:
ד שם מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי וכו':
ה ברייתא חולין דף ו':
ו משנה דמאי פ"ג משנ' ו' ומייתי לה שם בגמ':
ז שם במשנה ה' ושם בגמ':
ח משנה בכורות דף כ"ט וכר"ש:
ט שם בעובד' דההוא טבחא וכו':
י משנה שם דף ל':
יא מימר' דרבי יוחנן שם אליבא דחכמים:
יב אוקימתא דרבי ינאי שם אמתני' דיש חשוד על הטהרות:
יג הרשב"א בתשוב':
יד תשובות הרמב"ן ק"ע ועי"ל סי' ב' סעיף ג':
טו הרשב"א בתשוב':
טז שם:
יז שם מפי ה"ר יונה ששמע מחכמי צרפת:
יח הריב"ש בתשובה (ועי"ל סימן קכ"ט סעיף ט'):
יט משנה בכורות דף ל"ז:
כ רמב"ם בפרק ט"ז מהלכות מכירה (וחזר המחבר וכתבו בח"מ סי' רל"ד) וכתב הריב"ש שלמד זה מדלא הזכיר במשנה אלא איסורי תורה אבל איסור דרבנן כיון שאכל ונהנה אינו מחזיר לו דמים:
כא תשוב' הריב"ש שם:
כב מימרא דרב אידי בר אבין סנהדרין דף כ"ה:
כג הריב"ש בתשובה:
כד הרשב"א בתשובה:
כה הרא"ש בתשובה:
כו טור בשם הרשב"א ממשנה דפ"ק דדמאי דף ט"ז:
כז הרשב"א בת"ה הארוך וציינתיו בסימן דלעיל בסעיף ח':

כח שם הרשב"א ונלע"ד שטעו' נפל בדפוס והאי וי"א צי"ל בתחלת הסעי' וכ"כ לעיל בסי' וסעיף הנ"ל דין זה בשם י"א:

סימן קכ

א משנ' וברייתי' עבודת כוכבי' דף ע"ה:

ב כדמפרש רב נחמן כו' שם:

ג כדמפרש רב יוחנן שם:

ד מימרא דרב אשי שם:

ה מסקנת הגמ' שם:

ו כדמפרש רב נחמן וכו' שם:

ז שם כדתני בר קפרא במי נדה פי' שהנדה טובלת בהם ואע"ג דרביעית סגי מדאורייתא לטבילת מחטין וצינוריות היינו טבילת טומאה אבל טבילת כלי מדין חידוש הוא ובעי מ' סאה תוספות שם:

ח משנ' מקואות סוף פ"ח וכת"ק:

ט טור וכ"כ המרדכי בשם רשב"ם:

י סמ"ק:

יא מרדכי פ"ק דחולין:

יב תו' שם בעבודת כוכבים דף ע"ה והרא"ש שם:

יג טור בשם ספר המצות בכאן סתם המחבר שצריך טביל' וברכה ולא כדעת היש מחמירין לטובלו בלא ברכ' שהביא הטור ודלא כמ"ש בספרו ב"י להטביל זה והנזכר בסעיף ו' בלא ברכ':

יד מימר' דרב נחמן וכו' שם דף ע"ה:

טו תוס' שם וכ"כ הרא"ש שם בשם רשב"ם:

טז הגהות אשיר"י שם:

יז ממימרא דמר בר רב אשי שם דף ע"ה:

יח בעיא ולא נפשטא שם וכפי' התו' שם וכ"כ הטור:

יט תו' שם וכ"כ הרא"ש ואפילו למ"ד אומן קונה בשבח כלי א"צ טבילה כיון דאין שמו עליו דלא הוי כמעשה שהיה שהיו הכלים שלמדין:

כ שם בתוס' וכ"כ הרא"ש שם:

כא מרדכי שם (וע"ל סי' ר"ב ס"ג ד'):

כב הג"א שם וסמ"ג:

כג כל בו בסימן ו' בשם ה"ר שמשון:
כד תרומת הדשן סימן רנ"ז דכיון דטבילת כלים מדאוריית' לא מהמנינן ליה:
כה תשובת רמב"ן קנ"א ותשובת הרשב"א כיון דלא בעינן כוונה בטבילה לחולין לא בעינן נמי שליחות דלא גרע מאלו הטבילו ישראל שלא מדעת בעלים דעלתה לו טבילה:
כו מרדכי פרק ב' דביצה ועי' בא"ח סי' שכ"ג סעיף ז' וכמו שציינתי שם:

סימן קכא

א משנה עבודת כוכבים דף ע"ה ובריייתא שם:
ב טור והר"ן בשם הראב"ד שדקדק מהברייתא דקתני מדיחן ומטבילן:
ג שם ושם ממשנה דזבחים דף צ"ו מריקה כמריקת הכוס שטיפה כשטיפת הכוס:
ד משנה ובריית' שם דף ע"ה:
ה טור בשם הרי"ף וכן כתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות חמץ ומצה:
ו טור בשם ר"י וכ"כ התוס' שם בעבודת כוכבים דף ע"ה והרא"ש שם:
ז שם בשם הרשב"א וסמ"ג בשם רשב"ם דהוי כטובל ושרץ בידו:
ח כ"כ הב"י דנהוג עלמא בפסח כמ"ש הטור בשם אבי העזרי בשם ר' יואל אביו כ"כ הרשב"א בת"ה:
ט הרא"ש בשלהי עבודת כוכבים וכ"כ הרשב"א בת"ה והר"ן דחיישי' שמא פליט יותר בחמי' שניים:
י טור בשם הרשב"א בת"ה וכ"נ מדברי הרא"ש בשלהי עבודת כוכבי'
(°) לענ"ד היה ראוי ליכתב כאן וי"א שהוא חולק על היש אומרים שהביא הרב המחבר:
יא משנ' עבודת כוכבי' דף ע"ה:
יב כדמפרש רב הונא בריה דרב יהושע שם בסוף עבודת כוכבים:
יג כדמפרש רב הונא שם ושם בברייתא:
יד כדמפרש רב עוקבא שם ושם בברייתא:
טו כדמפרש רב הונא בריה דרב יהושע שם:
טז טור:
יז שם בשם הרשב"א מעובדא דשבור מלכא דחתך בה אתרוג' שם:
יח לשון הרמב"ם בפי"ז מהמ"א ושם כתב או רצה לחתוך כו' וכן העתיק הב"י:
יט מהא דאמרו בחולין דף ח' סכין של עובד כוכבים מלבנה באור:
כ מהא דתנן בעבודת כוכבים דף ע"ה שפה והיא טהורה וכפירש"י שפה לוטשה באבן של נפחים מול"ע בלע"ז ודייק לה מדלא קתני נעיצה ומשמע ליה שהכשר גמור הוא

אפילו לחתוך בה רותח דומיא דאינך דמתני בהדה והמחבר כתב דין זה לענין שחיטה בסי' י' ונלע"ד שטוב להגיה שם גומות במקום פגימות כמ"ש המחבר כאן והא דכתב דלשחוט סגי בנעיצה בקרקע קשה איירי בדיעבד והכא איירי לכתחלה:

סימן קכב

א ציינתי ולעיל ריש סי' ק"ג:

ב ג"ז ציינתי שם בסעיף ה':

ג ג"ז ציינתי שם:

ד ג"ז ציינתי שם בסעי' ו':

ה ציינתיו לעיל בסימן צ"ט סעיף ז':

ו מוסכם מהפוסקים זולת הרמב"ם מהא דעבודת כוכבי' דף ע"ה וכולן שנשתמש בהן וכו' מותר למ"ד נותן טעם לפגם מותר ומהא דאמרי' גבי כוספן של עובד כוכבים וגבי מישחא שליקא דארמאי וכו' אי משום גיעולי עובד כוכבים נ"ט לפגם מותר ופירשו התו' שם משום דהוי ספק ספיקא ספק אם נשתמשו בו היום או אתמול ואת"ל נשתמשו בו שמא נשתמשו בו בדבר שהוא פוגם או שאינו נ"ט וכ"כ הטור בשם הרא"ש:

ז טור בשם הרשב"א בת"ה מהא דחולין דף ו' דאמרינן כיון דאמר לה עשי משניכי כמאן דעריב בידים דמי:

ח טור מטעם דלעיל (וס"ס צ"ד בשם הר"ן וכ"ד כל האחרונים ולא כדרישה סימן י' ס"ה):

ט ציינתיו לעיל בסי' ק"ב ושם מפורש הטעם:

י מרדכי בפ"ב דעבודת כוכבים:

יא שם והרא"ש כלל י"ט סימן כ"ב:

יב סא"ח בשם הרשב"א סי' תנ"ז לדעתו:

יג ב"י בשם א"ח וכל בו בשם הראב"ד:

סימן קכג

א משנה דעבודת כוכבים דף כ"ט וכפי' התוס' שם דמתני' בסתם יינם איירי שגזרו עליו משום חתנות שם בגמ' דף ל"ו ואסרוהו בהנאה מטעם שכתב הרמ"א בהג"ה שעשאוהו רבנן כיין נסך גמור משום דדמי ליה:

ב הרשב"א בתשובה:

ג שם בנמ' דף ל' דשתו ליה שמואל ואבלט:

ד הרא"ש שם והראב"ד בשם הגאוני' וסה"ת והרשב"א בת"ה:

ה ברייתא שם אלונטית כברייתא וכפי' רש"י שם:

ו טור בשם הרשב"א בת"ה הקצר:

ז תוס' שם אהא דאלונטית כברייתא וכ"כ הרא"ש והמרדכי והר"ן שם:

ח אהא דמפרש רב אשי למתני' שם כתבו התוספות בשם ר"ת שם והביאו הטור כי אין אנו בקיאין בטיב חומץ שיש שקורין אותו חומץ ויש ששותין אותו:

ט טור בשם הרשב"א בת"ה הארוך והקצר וכ"כ בתשובה וכ"כ המרדכי בתשובה בפ"ד דעבודת כוכבים:

י ר"ן בפ"ו דב"ב אהא דאשתכח חלא סוקפתא:

יא טור בשם ר"ת מדברי התוס' שם דאין אנו בקיאים מתי נקרא בוסר וכ"כ הרא"ש והמרדכי והר"ן שם:

יב טור בשם ה"ר יונה ושלזה הסכים אביו הרא"ש אברייתא דשמרי יין ב"ב דף צ"ז:

יג שם בשם הראב"ד:

יד הרא"ש בתשובותיו וא"ח בשם הראב"ד.

(°) בב"י כתוב בשם תשובת הרשב"א ישמעאלים וכן הוא שם בתשובה ל"ח ולא נמצא דין זה בהרא"ש ואולי טעות נפל במ"מ וצ"ל הרשב"א:

טו טור בשם ה"ר יונה ושלזה הסכים אביו הרא"ש שם בב"ב:

טז א"ת בשם הרא"ש:

יז משנה עבודת כוכבים דף כ"ט חרס הדרייני וכדמפרש שם בגמ' דף ל"ב ואסיקנא שם דאפילו לסמוך בהם כרעי המט' אסור:

יח שם במשנ' וכחכמי' וכדמפרש רב יהודה וכו' ורבה בר בר חנה דף ל"ד:

יט מימרא דרב זביד שם:

כ טור בשם ר"ת שם בתוס' (וכ"ד רשב"א ודלא כרבי אפרים וסיים שם והמור' יורה כבן סורר ומורה ועלי יערה רוח הבורא):

כא טור וכ"כ התו' שם דכיון דלטעמא עבידא אפילו באלף לא בטיל:

כב שם בשם הרשב"א:

כג דרב הונא שם דף נ"ה וכפי' רש"י שם:

כד תו' והרא"ש שם לדעת רש"י:

כה הרא"ש שם:

כו טור וכ"כ הסמ"ג:

כז טור מדברי התוס' שם:

כח שם וכ"כ הסמ"ג:

כט משנה שם דף נ"ה:

ל התוס' שם והרא"ש שם כי בקל יכול לעשות המשכ':

לא טור בשם אביו הרא"ש שם אהא דרב הונא לא שנו אלא שלא החזיר וכו' דף נ"ז:

לב כדעת ר"ת שם בתוספות דסתם יינם אם לא נודע שנתנסך בס' כשאר איסורין שבתורה:

לג שם גמרא דף נ"ה:

לד רמב"ם בפרק י"א מהמ"א:

לה שם ברמב"ם פרק י"א מהמ"א דין י"ב:

לו מרדכי ריש פסחים בשם ראבי"ה מדין החמץ שם דף ו':

לז ריב"ש סי' רצ"ה וכ"כ בסא"ח

(°) וה"ה בשמרים של יין נסך:

לח אגור בשם מהר"י קולין

(°) פי' שהוא יין מתחלתו ואח"כ משימין בו דבש ומבשלין אותו:

לט הר"ן בתשובה:

סימן קכד

א ברייתא עבודת כוכבים דף נ"ז:

ב טור וכן פסק הרשב"א ושכן איתא בתוספתא:

ג כרב שם כדעת ר"ת שם בתוס' וכ"נ מדברי הרא"ש וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן והרשב"א והרמב"ם בפי"א מהמ"א:

ד טור בשם הרשב"א ומפרש הטעם משום דגזירה ראשונה שאסרו סתם יינם בשתייה הוה משום איסור חתנות והרי הוא בכלל איסור חתנות:

ה שם בגמרא וכרב טור בשם ר"ת ואביו הרא"ש והרמב"ם בפי"א מהמ"א דין ה':

ו טור בשם הרמ"ה וכ"כ הרמב"ם בפרק הנזכר כפי פירושם שם בגמרא אהא דאותביה רב שימי לרב:

ז רשב"ץ מפני שהוא עבד כנעני כאמו:

ח לשון הרמב"ם שם (טור בשם רשב"א וגאוני') ולמדה מדין גר תושב:

ט ל' הרמב"ם בפי"ג די"א גם כן מדין גר תושב וכתוב שם כגון ישמעאלים:

י (°) ב"י בשם רבינו ירוחם בשם ר' מאיר וכ"כ בא"ח וכל בו:

יא רבינו ירוחם בשם ר"מ עיין בסימן קי"ט מדין מומר:

יב סא"ח:

יג הריב"ש בתשובה סי' ד':

יד מימרא דרב שם דף נ"ז:

טו משנה שם דף ס' וכדמפרש רב פפא שם:

טז מעובדא דההוא עובד כוכבים שם דף נ"ח:

יז משנה שם דף ס' מדדו וכו':

יח מהך משנה דמדדו וכו'

(*) הרי"ף והרא"ש שם ואגודה אמנם הרשב"א והר"ן ור' ירוחם ומרדכי העלו דניסוך דרגל לא שמיה ניסוך לאסור בהנאה וכן נראה מדברי הרמב"ן והרמב"ם בפי"א מהמ"א:

יט מעובדא דההוא אתרוג' שם דף נ"ט:

כ מעובד' דאגרדומים עובד כוכבים וכו' שם דף נ"ח:

כא מימרא דמר זוטרא וכו' קני שקיז שרי שם דף ע"ב:

כב מעובדא דהוה במחוזא וכו' וכמאן דאסרי שם דף נ"ז:

כג ציינתיו לעיל סעיף י':

כד מעובדא דההוא אתרוגא שם דף נ"ט:

כה מעובדא דההוא חביתא וכו' שם כפי' התוספות שם.

(*) פירוש שהוא יוצא מכחו וכיון דאינו נסך גמור דלא שכשך ביה לא נאסר מה שבפנים על ידי חיבור ניצוק כדלקמן:

כו הר"ן בתשובת שאלה (סי' ע"ד הביאו ב"י ס"ס זה) וסיים שם דתלינן שזרק כלים בשטותו בקנה ומתוך כך נתנדנד ויצא היין:

כז מרדכי בפ"ד דעבודת כוכבים מעשה לפני ר"ת:

כח משום דהוי כנוגע לחבית בדפנותיה:

כט טור בשם הרמב"ם בפי"ב מהמ"א מהא דרב אשי וכו' אין דרך ניסוך בכך שם דף ס' ומפרש הרמב"ם לפי שהנאד סתום

(*) ג"ז צ"ע בספרו ד"מ כי לא ראיתי להם סברא זו דהגבהה אלא דוקא התזה ונגיעה. לא ידעתי מה צ"ע שייך בזה שהרי הב"י הביא דברי הרשב"א בת"ה ומ"ש בשם הראב"ד א"א שדחה ראייתם מהברייתא ואף שכתב שלא מצא כן בדברי הרא"ש אולי הטור שמע כן מאביו פה אל פה. והד"מ שכעת נמצא בידינו חלק עליו בטוב טעם והביא עוד ראיה מדברי הריב"ש בסימן ש"י דדברי הרשב"א עיקר ועיין בב"ח ובט"ז דאף הם ס"ל הכי אלא שכתבו דבשתיה מיהא אסור:

ל שם מהא דעבודת כוכבים אדנא וכו' שם דף ס':

לא משנה שם דף ס':

לב כפי' הרמב"ם בפרק י"ב מהמ"א:

לג פירוש שדחאו עד שנפל ליין וכדלקמן סי' קכ"ה סעיף י' ועי' במה שציינתי שם:

לד שם במשנה כדמפרש רב פפא שם:

לה ריב"ש בתשובה:

לו מעובד' דההוא חביתא וכו' שם דף נ"ז וכדעת הרא"ש הביאו הטור:

לז פי' שהרי לא שכשך וה"ל מגעו ע"י דבר אחר שלא בכוונת ניסוך שהרי להציל בא:

לח מעובדא דההוא חביתא וכו' שם נ"ט וכרב פפא וכלישנא בתרא הרי"ף ורמב"ם וש"פ:

לט טור בשם הרי"ף והראב"ד בהשגתו בפי"ב מהמ"א והרא"ש והרשב"א והר"ן:

מ מעובדא דההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא וכו' שם דף ע"ב:

מא טור בשם אביו הרא"ש בתשובה

(°) כל בו בשם הראב"ד:

מב טור בשם ר"ח ובה"ג והרי"ף והרא"ש בעובדא דהוה בבירם וכו' שם דף נ"ז וכתבו התוס' שם כן בשם ר"ת וכפי גירסתו שם בגמרא וכגירסת ר"ח ובה"ג ולא גרס שם דף נ"ח והא קא נגע ביה בנטלא אלא והא קא נגע ביה נ"ל דצ"ל דלא גרסי שם נגע ברישא דלוליבא אלא נגע בחמרא ודו"ק:

מג מרדכי שם בשם ר"ת:

מד טור שם בשמם והרשב"א וכדעת ר"ח:

מה כ"כ התוס' והרא"ש אהא דרב אשי דבין מליאה בין חסירה שרי וכו' דף ס':

מו טור בשם ר"ת וכ"כ התוס' והרא"ש שם אהא דרב אשי:

מז שם וכ"כ התוס' שם בשם ר"ת:

מח הגהת אשר"י:

סימן קכה

א ברייתא עבודת כוכבים דף ע"ב וכדתרגמא רב ששת:

ב טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו אהא דא"ר פפא עובד כוכבים אדנא שם דף ס' ושכן פסק ר"ת:

ג כרב הונא דאמר ניצוק חיבור שם דף ע"ב רשב"א וסה"ת וסמ"ג וכ"נ דעת הרי"ף שם וראב"ד ורבינו ירוחם והרמב"ם בפי"ב ונתבארו דיני ניצוק בסימן שאחר זה:

ד שם דף נ"ח בעובדא דרבי יוחנן בן ארזא וכו' מסקנת הגמ' דכל כחו שלא בכוונה לא גזרו ביה רבנן:

ה מעובדא דרבי יעקב מנהר פקוד וכו' שם דף ס':

ו טור בשם אביו הרא"ש בתשובה בשם רבותיו ותוספות בשם רשב"ם:
ז מימרא דרבא להנהו שפוכאי וכו' שם דף ע"ב:
ח טור בשם הרמב"ם שם והרשב"א:
ט שם בתו':
י שם בתוס':
יא מימרא דרב אשי כל שבזב טהור וכו' וכפי' רש"י והתוס' שם דף ס':
יב שם כשינויא דרב אשי שם אמתני' דזרקה בחמתו וכו' שם דף ס"א:
יג ברייתא שם דף כ"ט וכשינויא דרב כהנא:
יד טור בשם הרשב"א:
טו שם שהרי יש כאן כח ישראל מעורב בו:
טז הרא"ש בפסקיו אהא דאמר רבי יוחנן יין שמזגו עובד כוכבים אסור שם דף נ"ח:
יז טור בשם תשובת אביו הרא"ש דספיקא דרבנן לקולא:
יח מימרא דרב פפא שם דף ס':
יט ל' הרמב"ם בפי"ב מהמ"א מהא דא"ר פפא האי עובד כוכבים דדרי זיקא וכו' וה"ה אם היה סתום וכדעתו דדרך ניסוך בשכשוך אם הכלי פתוח והביאו המחבר בסי' דלעיל סעיף י"ז:
כ ב"י לדעת הרמב"ם:
כא מימרא דרב פפא כובא מליא וכו' שם:
כב טור בשם הרמב"ן בשם הראב"ד ורשב"א ור' ירוחם:
כג כ"כ התוס' שם והרא"ש שם בפסקיו:
כד טור בשם הרשב"א בת"ה הקצר:

סימן קכו

א כמימרא דרב הונא עבודת כוכבי' דף ע"ב רש"י והגאוני' והרי"ף והרמב"ם בפי"ב מהמ"א והרא"ש וכ"כ הטור:
ב כמימרא דרב חסדא שם:
ג הרא"ש וטור בשם הר"מ מרוטנבורג ע"פ גדולי צרפת והמרדכי ות"ה סי' ר"ד וכ"כ ש"פ בשמו וכ"כ בתוס' שם אהא דרב חסדא שם דבהפסד גדול יש לסמוך אדברי ר"ת (°) פי' משום דאקילו ביה רבנן בכמה דוכתי לא דייקינן כולי האי להחמיר:
ד תוס' והרא"ש שם פירש שיצק ישראל לצלוחית של עובד כוכבים שנאסר מה שבקנקן משום ניצוק ואם חזר ישראל ויצק מן החבית למה שבקנקן מותר מה שנשאר בחבית:

ה טור בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א בשמו בת"ה הארוך:

ו שם בשם הראב"ד:

ז שם בשם הרשב"א בת"ה ורבינו ירוחם:

ח ב"י בשם הרשב"א בת"ה:

ט טור בשם

י שם בשם הרשב"א בת"ה מטעם שאנו רואים היין הכשר כאלו אינו והאיסור מים רבים עליו ומבטלין אותו

(°) ששם פסק דבטל בו' חלקים וכן נלע"ד להגיה כאן ע"פ הש"ע דפוס הענווא שהרי עיקר דין זה הביא הטור בשם הרשב"א וכתב עליו הב"י הכל בת"ה וכבר נתבאר כיוצא בזה בסי' קכ"ג ע"ב ושם ובסי' קל"ד הביא דברי הרשב"א שפסק בהדי' הכי ועי' בב"ח ובש"ך:

יא שם בשמו וציינתיו לעיל בסי' קכ"ג סעיף כ':

סימן קכז

א תוס' גיטין דף נ"ד ע"ב אאוקימתא דאביי שם:

ב כאוקימתא דרבא שם:

ג כן הוכיחו התוס' שם בשם ר"ת מהא דקידושין פלוגתא דאביי ורבא דף נ"ד ע"ב מהא דיבמות דף פ"ח ע"א וכ"כ הרא"ש שם:

ד שם בשם ריצב"א:

ה רבינו ירוחם סוף נט"ז וכ"כ במרדכי מעובדא דההוא ס"ת דאתא לקמיה דרבי אמי ועובדא דס"ת דאתיא לקמיה דר' אבהו שם בגיטין וכפי' הרא"ש שם דשפיר אתא כרבא:

ו ב"י בשם מ"כ היכא דלא איתחזק איסור' והרא"ש בפ"ג דמ"ק דף ל"ה דגמרינן מוספרה לה לעצמה ורבינו ירוחם:

ז שם דבר שבחזקת היתר דלאו כל כמיניה כיון דמכחשי ליה:

ח א"ת בשם הריטב"א:

סימן קכח

א מברייתא דאיזהו גר תושב עבודת כוכבים דף ס"ד ובכמה דוכתי שם בברייתא:

ב שם בתוס' בשם ר"ת בשם רש"י שהגיה פירושים שלו וכן הוא בספרים שלנו וכתב דלא חיישינן למגע עובד כוכבים אחר דכיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו ליגע אבל לא לזמן מרובה דאיכ' למיחש לאיחלופי ביין שלו:

ג משנה שם דף ס':
ד כדמפרש שמואל שם וכפירש"י שם:
ה הרשב"א דכל היכא דלא מירתת אסור עד שיהיו ב' חותמות:
ו שם מברייתא דפנימי של חבר וכו' ומשינויא דמשני שם דף י"ג:
ז מעובדא דההיא רביתא וכו' שם קמיה דרבא וכדעת התוס' והראב"ד בהשגותיו והרשב"א דה"ה לעובד כוכבים גדול וכתבו התו' והרא"ש דהאידנא דאין העובדי כוכבים בקיאין בטיב ניסוך גם לרש"י בכולהו תליא לקולא:
ח מעובדא דההיא רביתא וכו' דף ע"ז וכגירסת הרי"ף והרשב"א חמרא דישראל ועובד כוכבי':
ט טור בשם הרשב"א:
י טור בשם ר"י ושכן הסכים הרא"ש מעובדא דההוא כרכא וכו' דף ס"א וההיא אושפיזא שם דף ע' (והרשב"א ור' ירוחם):
(°) פי' דהיינו שהמושל יעשה בו דין כגנב רש"י ורבי' ירוחם וכתבו הרב בסעיף שאחר זה:
יא מעובדא דההוא כרכא שציינתי לעיל וכפירש"י שם וכ"כ בשמו שלזה הסכים הרא"ש וכן הסכים הרשב"א:

סימן קכט

א משנה עבודת כוכבים דף ס"ט:
ב כאשר הגהתי כצ"ל וכן הוא בתא"ו נתיב י"ז ח"ב מעובדא דרבא שם דף ע':
ג שם במשנה:
ד טור וכ"כ הרשב"א מדאמרינן בגמ' שם דלא חיישינן דילמא אחיד ליה לבבא וכו' ש"מ דאי ידעינן דאחיד לבבא חיישינן כיון דאית ליה שייכות שם בחנות:
ה ג"ז מדאמרינן שם דלא חיישינן דלמא מפליג ליה לספינתא וכו':
ו שם במשנה אם היה בחזקת המשתמר וכדמפרש רבא שם:
ז טור וכ"כ הרשב"א בשם הראב"ד וכתב דמ"ה נקט לישנא דהלך לו בקפנדריא לומר דלא ידעו הם שהלך למרחץ:
ח שם דף ע' ננעל הפונדק או שאמר לו שמור:
ט ברייתא שם דף נ"ט:
י שם במשנה:
יא לשון הטור וכן כתבו ש"פ:

יב שם במשנה וכרשב"ג:

יג שם בגמ':

יד טור בשם הרשב"א בת"ה:

טו שם בשם הראב"ד וכהכרעת הרמב"ן הביאו הרא"ש והר"ן שם ולזה הסכימו:

טז שם בשם הרשב"א מברייתא השולח חבית וכו' וכשינוייא דרבי ירמיה בין הגתות שנו שם דף ל"א:

יז מעובדא דההיא מסוביתא וכו' שם ד"מ:

יח טור בשם הרמב"ן

(°) כאשר הגהתי כן הוא שם בתוספות וכן הוא בב"י:

יט העובד' שם דף ע':

כ טור בשם הרשב"א בת"ה:

כא שם:

כב שם בגמרא:

כג עובדא שם:

כד כפי' הרשב"א בשם הראב"ד דאין לעובד כוכבים רשות ליגע ביינו ואע"פ שהן לגין פתוחין כיון שיכול לבא דרך עקלתון שלא יראנו העובד כוכבים עד שיכנס הוא ירא שמא עם יציאתו נזכר וחוזר הרשב"א:

כה משנה שם דף ס"ט:

כו טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מהירושלמי:

כז שם במשנה:

כח תשובת הרא"ש מעובדא דלעיל היו יושבין ישראל ועובד כוכבים לשתות כ"א מיינו וכו':

כט עובדא שם דף ע' שמעו קול תיגרא וכו':

ל עובדא שם בגמ':

לא ממשמעות הגמרא וכ"כ הרמב"ם בפי"ב מהמ"א:

לב עובדא שם בפומבדיתא ואמר רבא חמרא שרי מ"ט רוב גנבי ישראל נינהו וכתב הרא"ש דבפומבדיתא שכיחי גנבי טובא כלומר דברוב גנבי העיר ישראל מיירי:

לג ריב"ש בתשובה:

לד טור וכן כתב הרשב"א בת"ה:

לה הרשב"א שם:

לו עובדא שם בגמרא בנהרדעא ואמר שמואל דשרי מהאי טעמא:

לז משנה שם:

לח הר"ן שם דכי מהדר לפקק לאו משום אימתא אלא אורחא דמלתא משא"כ בסתומות שאם פתחום לא חזרו לסותמם דאין אימת אדם עליהן:

לט שם במשנה משום דאין פנאי לנסך:

מ הר"ן שם:

מא עובדא שם בגמ' דף ס':

מב מימרא דרבא שם דף ס"ט דנהי דתקיף להו יצרא דעבירה יצרא דיין נסך לא תקיף להו לנסוכי:

מג דבתרייהו גריר ושבקא להו לנסוכי:

מד טור בשם אביו הרא"ש בתשובותיו:

מה מימר' דרב ורבי יוחנן שם דף ע':

מו שם בברייתא לרבנן בכי הא בטהרות וכ"ש לגבי יין נסך:

מז פלוגתא דרב ושמואל ב"ב דף כ"ד ופסקו הפוסקים כרב:

מח שם בגמ':

מט טור וכ"כ הרשב"א כרבי חנינא שם דאמר רוב וקרוב הולכים אחר הרוב ואפילו בקורבה דמוכח כמ"ש התוס' שם:

נ מימרא דרב אסי בב"מ דף כ"ד:

נא טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מעובדא דההוא חצבא דחמרא ב"ב דף כ"ד:

נב כרבי חנינא כמו שציינתי בסעיף דלעיל:

נג הרשב"א בת"ה:

נד שם ושם:

נה שם ולמדוה ממה שיביא בסעיף הסמוך:

נו שם בגמ' דב"ב דף כ"ד:

נז הריב"ש בתשובה וכתב שם דכיון שהוא נתפס כגנב על הכניסה הוא מפחד מליגע ביין ואין לו פנאי לנסך אפילו בחביות פתוחות דה"ל כבולשת בשעת מלחמה והכל מותר וציינתיו לעיל בסעיף י"ב וכתב עוד אא"כ יש הוכחה שנגע ביין כגון שהיו סתומות ונמצאו פתוחות או שהיו ידיו מלוחלחות ביין או בקצף הצף על פיה:

סימן קל

א ברייתא עבודת כוכבים דף ל"א וכדעת הרשב"א שהגירסא הנכונה היא בדברי ר' אליעזר מפתח וחותם וקולו של ר"א דעביד מפתח וחותם כב' חותמות ואיפסק שם בגמרא הלכה כר"א ושכן נראה דעת בה"ג והרי"ף בהלכות וכמו שכתב הטור בשמם:

ב טור בשם תשו' ר' יצחק בר יהודה לרש"י:

ג רמב"ם בפרק י"ב מהמ"א:

ד מימרא דרב אשי שם בגמ' דף כ"ט:

ה הרמב"ם שם בפי"ג:

ו מימרא דרבא שם דף ל"א:

ז כ"כ הרמב"ם שם בפרק י"ג:

ח טור וכ"כ הרשב"א בשם הראב"ד:

ט ציינתיו לעיל בסי' קי"ח סעיף ג':

י ציינתיו לעיל בריש הסימן:

יא ברייתא שם בעבודת כוכבים דף ל"א וכמ"ש הרשב"א בשם הר"י הזקן פי' לא שצריך לחזור אחריו ולדקדק אלא ה"ק אם כשחזר על חותמו מכירו כשר ואם לאו אסור דמוכחא מילתא ודאי שנשתנה ונזדייף אחר שאין מכירו וכ"כ הטור:

יב שם בטור וכ"כ הרשב"א בשם ר"י:

יג ברייתא שם דף ס"א:

יד טור בשם הרשב"א בת"ה הקצר בשם יש מגדולי המורים והוא הראב"ד כיון שיש לו קצת שייכות שם:

טו הרשב"א בת"ה הארוך בשם הראב"ד:

סימן קלא

א משנה עבודת כוכבים דף ס"א:

ב היינו סיפא דמתני' שם:

ג היינו רישא דמתני' וכפי' ר"ת דאירי בדלא כתב לו התקבלתי והוי כאלו לא מכרו לו:

ד מברייתא שציינתי בסימן דלעיל סעיף ט':

ה שם במשנה:

ו כשיטת ר"ת שם בתוספות וכדעת שאר המפרשים דלא סגי בחותם אחד וכ"כ הטור בשם התוס' שכ"כ אביו הרא"ש:

ז שם במשנה:

ח טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו וכך כתב הרשב"א בתשובה שכך הוא הסכמת הגאוני' והר"מ והר"א וכ"פ הרמב"ם בפרק י"ג:

ט אוקימתא דמתניתין שם כרב נחמן אמר זעירא וכתנא קמא דמיקל הרשב"א והרא"ש והר"ן:

י מעובדא דבי פרזק רופילא שם:

יא שם בגמ':

יב מימרא דרב יוסף שם:

יג שם במשנה:

יד כשיטת ר"ת שם בתוספת וכמו שציינתו לעיל ס"ק ו':

טו שם במשנה וכשיטת ר"ת דאסור אפילו מפתח וחותם:

טז טור בשם ר"ת דכיון שקנה אותו ומוליכו בטורח והוצאו' הוא חש לטרחו ולהוצאתו ולא יזייף:

סימן קלב

א מימרא דרב אשי עבודת כוכבים דף נ"ט:

ב טור וכ"כ רבינו ירוחם מההיא דאם בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה מותר שם דף ס"ב וכן הדין בעבודת כוכבי' מ"מ לו אסורי' משום קנס:

ג לשון הרמב"ם פי"ג מהמ"א ממשנה שם דף ע"א:

ד שם בגמ' ממימרא דרב:

ה ב"י לדעת הרמב"ם כדלעיל בסימן קכ"ד סעיף י"ז כמו שציינתי שם:

ו משנה שם דף ע"א:

ז ברייתא שם:

ח כדמפרש רב פפא שם:

ט טור וכ"כ הרשב"א וכתב הב"י שיותר נכון לפרש דברי הרמב"ם שגם דעתו כן:

י טור בשם הרשב"א מהא דנתן לה אתננה וציינתיו לעיל סעיף א':

יא מימרא דרב יהודה אמר רב שם דף ע"א ובריייתא שם:

יב טור בשם ר"י:

יג הרשב"א בשם מקצת הגאונים שכן פי' הברייתא דלעיל וכ"כ הרמב"ם בפי"ג מהמ"א:

יד לשון הרמב"ם שם מברייתא שם דף ס"ד:

סימן קלג

א משנה עבודת כוכבים דף ס"ג:

ב שם בגמרא:

ג שם בעובדא דההוא גברא וכו' וה"ה לשאר כלים:

ד טור וכ"כ הרשב"א וכתב לפי שכיון שאסור בהנאה משום לתא דעובד כוכבים נוהג בהן כדרך שנוהג בעובד כוכבים:

ה שם וכ"כ הרשב"א ושכן מפורש בירושלמי:

ו שם במשנה:

ז טור וב"כ הרשב"א והוא נלמד מדין הסמוך:

ח שם במשנה וכאוקימתא דרבא דף ס"ה:

ט טור בשם הרשב"א מהא דאמרינן ואם בנה שכרו מותר וכו' מכוש האחרון לית ביה שוה פרוטה וכו' שם דף י"ט:

י שם בשם הרשב"א וכ"כ בשם הירושלמי וכ"כ הר"ן והטעם משום דישראל מצווה לבטל עבודת כוכבים והוא רוצה בקיומה:

יא שם ושם:

יב הרשב"א בתשובה:

יג א"ח וכל בו בשם הראב"ד:

יד טור בשם הרשב"א:

טו בעיא שם בגמ' דף ס"ג ונפשטא:

(°) פירוש עבירות ערוך:

סימן קלד

א משנה עבודת כוכבים דף ע"ב:

ב אוקימתא דגמרא שם:

ג מהא דכי אתא רב יצחק בר יוסף וכו' שם טור בשם אביו הרא"ש וכ"פ הרמב"ם בפט"ו וכתב הב"י אע"ג דרבים וגדולים פליגי עלייהו כיון דבמידי דרבנן נקטינן כוותייהו

(°) פי' מותר בהנא' ואסור בשתיה כדבסעי' דלקמן:

ד תוס' שם במשנה בשם ר"ת וכ"כ הרא"ש והר"ן בשמו (וריב"ש והרא"ה בב"ה דף קכ"ז ע"ב):

ה מההיא דאגרדימום דף נ"ח וממשנה נטל את המשפך וכו' דף ע"ב:

ו כרשב"ג שם במשנה דף ע"ד וכרב נחמן שם בגמ':

ז כר"א שם במשנה דף מ"ט דאיפסקא שם בגמרא דהלכתא כוותיה:
ח כרב חסד' שם דף מ"ט וכר' אליעזר שם:
ט כרשב"ג שם דף ע"ד:
י לשון הרמב"ם בפט"ז מהמ"א ממשנה שם דף ע"ג וכאוקימתא דגמרא שם וכרב יצחק בר יוסף וכו' וציינתיו גם כן לעיל בסעיף א':
יא כדעת התוספות שם אפי' מין בשאינו מינו והרא"ש שם בפסקיו והרמב"ן והרשב"א ונלע"ד דמכ"ש בסעיף א' בדין יי"נ מצרצור קטן לתוך הבור אם נתרבה כשיעור נתינת טעם אוסר שהרי כתבו הרשב"א בשם הר"ז והר"ן בשם הראב"ד דבייי"נ ביין לא אמרי' קמא קמא בטיל אלא חוזר ונאסר כשנתרבה וביין במים כה"ג כתבו דראשון ראשון בטל ונתבטל והרי הוא היתר גמור ולא די לו שלא מצטרף עוד לאסור אלא אף להיתר מצטרף וכו' והרב ב"י פוסק כדעת החולקים עליהם ביין במים ומכ"ש ביין ביין:
(°) פי' שבתחלת דבריו כתב בד"א שנפל וכו' דמשמע בפירוש שאם נפל מצרצור אינו אוסר בנ"ט והוא מל' הרמב"ם וס"ל כדעת הראב"ד והר"ז שכתבתי לעיל אבל אין לדקדק מדברי המחבר שכתב בסעיף א' אפילו כל היום כולו לומר שאינו חוזר ונאסר שלשון זה הוא לשון ר' יצחק וכו' בגמ' ופירשו התוס' שם היינו שלא יפול כ"כ עד שלא יהא בהיתר ששים:
יב מימרא דכי אתא רבין א"ר יוחנן שם דף ע"ג:
יג כלישנא בתרא דרב שמואל בר יהודה שם בגמרא הסכמת הפוסקים וברישא ביין נסך שהוא איסור דאורייתא פסק כהרמב"ם דפסק כלישנא קמא
(°) מיהו בב"י פסק דלא כהרמב"ם ולא חלק בין יין נסך לסתם יינם ולעולם בטיל בין נפל מים תחלה בין נפל לבסוף ע"ש:
יד טור בשם הראב"ד ור"י ורשב"א וריב"ש סימן תל"ג:
טו פשוט שם בגמ' דף ס"ה:
טז שם כרבא דריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא:
יז שם וכרבא דבתר שמא אזלינן:
יח משנה שם דף ס"ה וכרבא שם דבתר שמא אזלינן:
יט טור מהירושלמי וכתבוהו הרשב"א והר"ן:
כ טור וכרשב"ג שם במשנה דף ע"ד:
כא שם נלמד מדין החטים לקמן:
כב משנה שם דף ס"ה:
כג טור ונלמד ג"כ מדין החטים דאסרו משום שיש בהן סדק:

כד שם בשם הרשב"א:

כה עובדא בההוא כרי דחטי וכו' שם דף ס"ה וכשינויא דרב פפא שם:

כו שם בגמ':

כז כדהדר ביה רבא שם:

כח טור וכן כתב הרשב"א וכתב אלא שורפן או מוליכן לים המלח.

(°) וכ"כ ב"י בשם א"ח:

כט משנה שם דף ס"ה וכדמוקי לה רב יהודה וכו' וכי אתא רבין וכו' שם דף ס"ו:

ל הרשב"א בתשובה:

סימן קלה

א מעובדא דבי פרזק רופילא עבודת כוכבים דף ל"ג:

ב ר"ן שם:

ג הרשב"א:

ד ברייתא דף ל"ג וכגירסא שכתבו התוס' והרא"ש שם בשם ר"ת וכפירושו שם וחדשים פירוש שדומה שלא היה בהן יין מעולם אפ"ה אסורים דילמא רמא בהם עובד כוכבים חמרא והזפת מבליעו אע"פ שאין מכניסו לקיום מפני שהזפת מבליע וכ"כ הרשב"א:

ה מעובדא דבר אדא טייעא שם בגמ':

ו תוס' שם דף ע"ד וכ"כ המרדכי פ"ב דעבודת כוכבי':

ז שם במרדכי:

ח מסקנת הגמ' שם דף ל"ג וכפירש"י וכ"כ הר"ן והרשב"א בשם ר"ח ושכן פירשו הגאונים:

ט סה"ת והגמ"יי כפי פירושם שם בגמ' דפעם א' וב' קאי אנתינת מים שלא גמרו לשבוע מלבלוע אא"כ נתן בהם מים ג' פעמים:

י שם בסה"ת והגמי"י:

יא הרשב"א מעובדא דבר אדא טייעא שציינתי לעיל סעיף א':

יב מימרא דרב יוסנא א"ר אמי שם דף ל"ג:

יג טור בשם הראב"ד וכן הסכים הרשב"א והר"ן מדאמר עולמית:

יד הרשב"א:

טו מימרא דרב זביד שם ובפסחים דף כ"ט:

טז כפי' רש"י שם:

יז כפי' התוס' בשם ר"ח:

יח מברייתא דקנקנים של עובדי כוכבים וכו' וכפירש"י שם דף ל"ג ובריייתא הגת והמחץ שם דף מ"ד:

יט מעובדא דבר אדא טייעא שם דף ל"ג ומהא דרבא כי הוה משדר גולפי שם דף ע"ד הרא"ש והר"ן שם והרשב"א בת"ה:

כ טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרשב"א בת"ה מהך ברייתא דף ע"ד:

כא שם בשם רמב"ן:

כב שם בשם הרשב"א:

כג שם בשם הרא"ש:

כד שם אפילו לדעת אביו הרא"ש (ור"ן):

כה שם בשם תשובות אביו הרא"ש:

כו מימרא דרבי חביבא הני אבני דטייעא וכו' שם דף ל"ד:

כז ב"י ממשמעות דברי הר"ן והרשב"א:

כח הרשב"א בתשובה:

כט טור בשם ר"ת שם בתו' דף ל"ג בד"ה כסי:

ל שם בגמרא הורה רב אמי הלכה למעשה וכו':

לא מימר' דרבא שם:

לב מברייתא דקנקנים ומהא דשרי רבינא לרבי חייא וכו' למרמי ביה שכרא:

לג טור וכ"כ הרשב"א בת"ה:

לד שם בשם הרשב"א בת"ה הארוך ושכן אמר לו מורו ה"ר יונה וכ"כ התוס' שם דף ע"ד בד"ה דרש רבא נעווה ארתחו:

לה מימרא דרבי יוחנן שם דף ל"ג:

לו כרב אשי שם

(°) פי' שהכניס האור לתוך הכלי דכיון שהכניס האור מיד זפתו נושר:

לז מסקנת הגמ' שם:

לח טור בשם הרשב"א בשם גדולי המורים והוא בת"ה מדין הכניס האור לתוך הכלי עד שעבר חומה לצד חוץ דשרי וכן כתב רבינו ישעיה צרפתי:

(°) פי' ללבן אבנים גדולים שהם מחזיקים החום יותר זמן מרובה וכו' שם בארוך:

לט מימרות דאמוראי שם:

סימן קלו

א מהא דרבא כי משדר גולפי וכו' עבודת כוכבי' דף ע"ד:

ב טור בשם ריב"ם והב"י כתב שהנוסחא העיקר הוא רמב"ן שכ"כ הר"ן שם בשמו ובשם אחרים שפירשו הא דרבא בענין אחר ושכ"נ מדברי התוס':

ג שם בשם רש"י בפירושו שם בגמרא.

(°) פי' כאילו היה כלי של עובד כוכבים ובא לקנותו ממנו:

ד שם בשם סה"ת וכ"כ התוס' שם והמרדכי:

סימן קלז

א משנה עבודת כוכבים דף כ"ט וכחכמים:

ב טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו דצונן בצונן פולט או בולע במעת לעת אבל בכלי שמכניסו לקיום כשם שנאסר הכלי ע"י עובד כוכבים אם הכניס בו לפי שעה ה"נ נאסר בו יין של ישראל אפילו לפי שעה:

ג שם בשם הרשב"א וציינתיו ג"כ לעיל בסי' קל"ד סעיף ה':

ד שם בשם הרשב"א:

ה הריב"ש בתשובה:

ו מהא דרבינא שרי ליה לרבי חייא למירמא ביה שכרא וכו' שם דף ל"ג ופי' רש"י משום דמבטל ליה לטעם דחמרא:

ז הרשב"א בת"ה הארוך:

ח הרשב"א בתשובה:

ט ג"ז בתשובה:

י הרשב"א בתשובה ומהרי"ק בשורש קט"ו והרא"ש בתשובה כלל י"ח סי' ט' וכ"כ הריב"ש בתשובה:

סימן קלח

א משנה עבודת כוכבים דף ע"ד ופירש"י אורחא למרמי ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזיפתא:

ב שם בגמ' ובברייתא וכדמפרש שם:

ג כלישנ' בתרא דרבא וכעובד' דרב שם:

ד רמב"ם פי"א מהמ"א ופירש שם ע"י עירוי ג' ימים כמבואר לעיל סימן קל"ה סעי' י"ב וכ"כ הרשב"א:

ה שם ברמב"ם:

ו שם במשנה וכחכמי':

ז טור וכ"כ בסה"ת:
ח שם בסה"ת:
ט משנה שם וכמו שביאר הרא"ש שם בפסקיו והרשב"א בת"ה:
י רמב"ם שם וש"פ:
יא טור בשם ר"ת ושכן הסכים אביו הרא"ש:
יב טור:
יג שם בשם הרשב"א:
יד שם מברייתא שם דקתני מחץ ומשפך בהדי גת וכ"כ הר"ן בסוף עבודת כוכבים:
טו ברייתא שם דף ע"ה הדפין והעדשין וכפי' ר"ת:
טז שם:
יז שם כרבי יוסי:
יח שם כרשב"ג משום ר"י יוסי:
יט מימרא דרב יהודה שם הנהו רוקי וכו':
כ לשון הרמב"ם בפי"א מהמ"א מהא דהני דיקולא וכו' שם:
כא שם במימרא דר' יהודה:
כב טור בסי' קל"ה בשם הרמב"ן וכ"כ הרשב"א:
כג כן משמע מפי' רש"י שם וכ"כ הרשב"א:
כד מימרא דרב ושמואל שם וכלישנא בתרא וכפי' הראשון שפירש"י שם הר"ן:
כה ר' שמשון בפי' המשנה מגורה שפינה ממנה וכו' בפרק בתרא דתרומות:

סימן קלט

א משנה עבודת כוכבים דף מ' ודף מ"ט ודף נ"א ובגמ' שם:
ב משנה שם דף נ"א ובגמרא דף נ"ב יליף לה מקראי:
ג פשוט שם בגמ':
ד מימרא דרב אשי בר חייא שם דף נ"א:
ה ברייתא שם דף נ"ג:
ו משנה שם דף נ"ב:
ז מימרא דרב גידל וכו' שם דף נ':
ח תו' שם:
ט הרא"ש שם במשנה בשר הנכנס וכו' שם דף נ"ט:
י מימרא דרב יהודה שם דף נ' ורב נחמן וכו' שם דף נ"א:

יא שם וכרבא ופי' המשתברת כגון זריקת דם של פנים שאינה מחוברת אלא משתברת ונופל טיפין טיפין:

יב ממימרא דרב נחמן שם:

יג דנפקא לן מאיכה יעבדו אבל איסור תקרובת נפקא לן מאשר חלב זבחימו יאכלו הלכך לא מיתסר אלא כעין פנים:

יד ברייתא שם וכרבי יהודה:

טו משנה שם דף נ"א ומימרא דרב אסי בר חייא כו' שם:

טז מימרא דרבי יוסי בר חנינא שם:

יז משנה שם דף נ"ט:

יח משנה שם דף נ"א וכדמפרשי דבי רבי ינאי ורב פפא שם:

יט תוס' שם דף נ':

כ שם בתוס':

כא שם בתוספות:

כב שם בתוספות והרא"ש שם וש"פ:

כג ג"ז שם בתוס' דף נ':

כד טור בשם הרמב"ן:

כה שם בשם ר"י וכ"כ התוס' שם שכ"כ רשב"ם בשם רש"י משום דקי"ל כרבנן דפליגי אדרבי במשנה דף נ"ג במכרה או במשכנה דלא הוי בטול וה"ה למשמשי עבודת כוכבים:

כו מרדכי שם בשם ראבי"ה קבל מאביו רבינו יואל מהא דאבעיא להו המשתחוה לדקל שנטע ולבסוף עבדו לולביהן מה הן למצוה ולא איפשטא:

כז בשם ר"מ והגמ"יי בפ"ז מהמ"א מהא דמנחות דף ס"ב:

כח שם בהגמ"יי:

כט שם בשם רי"ח:

ל שבלי הלקט בשם הרב רבי' אליעזר:

לא שם בשם רא"ם מהא דרב אשי הוה ליה אבא וזבנו לבי נורא נדרים דף ס"ב:

סימן קמ

א משנה עבודת כוכבים דף מ"ד:

ב מהא דזבחים בסמוך:

ג כמימרא דרב טבעת של עבודת כוכבי' שנתערבה במאה וכו' זבחים דף ע"ד:

ד מימרא דרבה בר אבהו א"ר נחמן וכו' שם:

ה ציינתיו לעיל בסימן ק"י סעיף ז' ע"ש:

ו רמב"ם בפ"ז מהמ"א ומפרש הא דא"ר נחמן נפלה אחת וכו' פי' זוג אחת:

סימן קמא

א משנה עבודת כוכבים דף מ' וכדמוקי לה רבה שם בגמ' דף מ"א פלוגתייהו וכחכמים:

ב שם בברייתא:

ג משנה שם דף מ"א:

ד מימרא דשמואל שם פי' אפילו ראינו שעבדוה וכפי' הרי"ף והרא"ש ופירש הר"ן דכיון דנשברה מסתמא אינה משתברת מאליה דעובד כוכבים מנטר לה שפיר אלא אמרי' דעובד כוכבים רתח עליה ושברה ובטולי בטלה:

(°) שם במשנה וכדתרגמא שמואל שם בגמרא:

ה משנה שם דף מ"ב:

ו כרבי שמעון בן אליעזר בברייתא שם דף מ"ג וכדמחוי רב אשי:

ז כרשב"ג שם במשנה:

ח שם דף מ"ג כשמואל דתניא כוותיה וכפי' הרמב"ם בפ"ז מהמ"א דשירין היינו שיראין פי' בגדי שני או משי ורקמה וכ"כ הטור בשמו:

ט כגירסת התוס' בשם ר"ח שם וכן היא גירסת הרי"ף:

י טור והוא מהירושלמי שם:

יא הר"ן שם מהירושלמי בשם הרשב"א:

יב ברייתות שם בבבלי דף מ"ג:

יג כדמפרש אביי שם:

יד שם בברייתא:

טו שם כדאמר שמואל לרב יהודה:

טז שם בגמרא:

יז טור בשם ר"ת וכן כתב התוספות שם בשם ר"י ור"ת וריב"א מדלא משני דצורת לבנה לא היתה בולטת ולכך עשאה ר"ג וכ"כ הרא"ש שם:

יח שם בגמרא אמשנה דמות צורות לבנה היה לו לר"ג וכו' ר"ה דף כ"ד:

יט ברייתא שם עבודת כוכבים דף מ"ג:

כ רמב"ם בפ"ג מהמ"א וכדברי רבינו אפרים שם במרדכי וכן הכריע הר"ן:

כא הרא"ש שם בפסקיו וטור ורבינו ירוחם בשם התוס':

כב ברייתות שם דף מ"ג:

כג שם וכת"ק:

כד מהר"י קולן בשורש ע"ה בשם ר"י מקורביל:

כה מהרי"ק:

סימן קמב

א ברייתא ביצה דף ל"ט ואפרה ברייתא סוף תמורה:

ב ציינתיו לעיל בסימן י':

ג משנה עבודת כוכבים דף ע"ט (ורמב"ם סוף פרק ז' מהל' מ"א דין י"ד):

ד שם וכר"א:

ה שם במשנה (ורמב"ם דין י"ג):

ו ברייתא פסחים דף כ"ז ומוקי לה שם כרבנן הרי"ף והרא"ש:

ז דהוה בחדש זה וזה גורם ומותר אע"ג דלכתחלה אסור לעשות זה וזה גורם שאני הכא כיון שאין התנור האיסור עצמו אלא נגמר באיסור ואי אמרי' יותץ נמצא התנור מופסד והוי כדיעבד:

ח ברייתא שם וכרבי:

ט שם במשנה עבודת כוכבים דף מ"ט וכר' אליעזר ורמב"ם שם:

י טור בשם ר"י והרמב"ם בפרק ז' מהמ"א:

יא לשון הרמב"ם בפרק ט"ז מהמ"א לענין עצי ערלה וכלאי הכרם:

(°) פי' אפי' לכתחל' משא"כ ע"ג גחלים דלכתחלה אסור כדלעיל סעיף א' ובדיעבד מותר כדלקמן סעיף ו':

לא נראה כן מהב"י אלא אף זה אינו מותר אלא בדיעבד ודוק:

יב מימרא דאביי שם פסחים דף כ"ז:

יג פי' והנאתן בלא גורם שני:

יד שם ברייתא דף כ"ו.

טו לשון הרמב"ם בפרק ט"ו מהמ"א וכלישנא בתרא שם בפסחים דף כ"ז וכמה דאסרינן בשצרפה לקדירה בעצי איסור כיון דמקבלת בישולה קודם היסק העצים ה"ה היכא דבישל התבשיל בעצי איסור קודם שבאו עצי היתר:

טז ברייתא עבודת כוכבים דף ע"ב וכדמפרשי אמוראי שם:

יז משנה שם דף מ"ח וכדמפרש בגמרא:

יח כפי' התוס' שם:

יט מהא דא"ר ששת לשמעיה וכו':

(°) פי' משום טומאת אלילים:

כ טור ור"ן בשם הראב"ד כשינויא דרבא פסחים דף כ"ז:

כא שם במשנה עבודת כוכבים דף מ"ח:

כב לדעת הרי"ף והרמב"ם בפ"ז מהמ"א שלא כתבו הא דאיתא בגמ' אדם חשוב שאני דאפילו בגוזלת את הרבים דוקא ברץ מותר וכמ"ש ה"ה שם:

כג לשון הרמב"ם שם דין י"ד מסוגיא דגמרא דף מ"ט וכרבי יוסי ומתניתין ר' יוסי לדבריהם דרבנן קאמר וכ"כ הרא"ש וכ"כ הטור בשמם:

כד ברייתא שם:

כה כשמואל שם דף מ"ח:

כו טור בשם י"א ושהכי מסתברא:

כז משנה שם דף מ"ד:

כח רבינו ירוחם מהא דאר"ש בן פזי בפסחים דף כ"ו קול ומראה אין בו משום מעילה מעילה הוא דליכ' הא איסור' איכא:

סימן קמג

א משנה עבודת כוכבים דף מ"ז:

ב שם בגמ':

ג שם במשנה וכפי' הירושל' דידון מחצה על מחצה קאי אאבנים ועצים וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מהמ"א וכ"כ הר"ן בשמם:

ד משנה שם דף ט"ז:

ה מימרא דר"א אר"י שם דף י"ט:

ו מימרא דרבי ירמיה שם:

ז דסבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ולא אמרינן בגמר מלאכה הוא קונה כל השכירות דקודם גמר מלאכה לא מיתסר שכרה דעדיין לא נקראת עבודת כוכבים ואימת נקראת עבודת כוכבי' בהכאת קורנס האחרון ולית ביה שוה פרוטה:

ח טור בשם רש"י ורמב"ם שם בפ"ט כפי גירסא דגרסי במשנה בימוסאות דהיינו בימ' שמקריב עליה זבחים דהוה תשמיש דתשמיש:

ט משנה שם דף נ"א וכלישנא בתרא דאביי כ"נ מדברי הרי"ף והרא"ש והטור וכ"כ ר"ן:

(°) רש"י פי' בטובה בשכר שמעלה להם ור"ת פירש שמחזיק טובה לכהנים בדברים

וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ז וכ"כ הראב"ד וכן הסכים הרא"ש והמחבר סתם דבריו ונלע"ד שאוסר בשניהם:

י טור מהירושלמי ותוספות פ"ד דף ע"א:

יא שם ושם:

יב ג"ז שם מהירושלמי פ"ד דעבודת כוכבים:

סימן קמד

א ברייתא עבודת כוכבים דף ל"ג דכתיב והיית חרם כמוהו כל מה שאתה מהייה ממנו הרי הוא כמוהו:

ב תוס' שם וכ"כ הרא"ש:

ג תוס' דף ס"ב בשם הר"ר אלחנן מהא דבא עליה ואח"כ נתן אתננה וציינתיו לעיל ריש סימן קל"ב:

סימן קמה

א משנה עבודת כוכבים דף מ"ה:

ב פלוגתא דאמוראי שם דף מ"ז ופסק הרמב"ם בפ"ח כמאן דשרי:

ג מימרא דרבי יוחנן וכו' שם דף מ"ז:

ד שם במשנה וכדמפרש שם רב ששת וכת"ק הרמב"ם בפ"ח וכ"כ הטור:

ה שם מימרא דשמואל שם דף מ"ח:

ו שם במשנה:

ז משנה שם דף מ"ו כפירש"י שם:

ח מימרא דרב שם:

ט שם במשנה:

י משנה שם:

יא שם במשנה:

יב משנ' שם דף מ"ח:

יג אמרי דבי ר' ינאי שם:

יד שם במשנה:

טו מימרא דרבי יוחנן שם דף נ"ד:

טז לפי' רש"י שם וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ח:

יז משנה תמורה דף כ"ח:

יח מימרא דרבי יוחנן עבודת כוכבים דף נ"ד:
יט מימרא דרב הונא חולין דף מ"א:
כ צייניתיו לעיל סימן ד':
כא מסקנת הגמ' שם בחולין דכיון שהתיר עצמו למיתה אין לך מומר גדול מזה:
כב מימר' דרבי יוחנן עבודת כוכבים דף נ"ד:
כג פלוגתא דתנאי שם ופסק הטור כמאן דשרי:
כד הרמב"ם בפ"ח כמאן דאסר (ור"ן ורבינו ירוחם):

סימן קמו

א משנה עבודת כוכבים דף נ"ג:
ב שם בגמ' דף נ"ג:
ג ברייתא שם דף ס"ד:
ד טור בשם הרב ר' אליעזר שאין להחמיר בה כעבודת כוכבים עצמה:
ה ברייתא שם דף ע"א:
ו ומפרש רבא שם אע"ג דמקח טעות הוא מ"מ כי הדר ושקל זוזי מחזי כמאן דמזבן עבודת כוכבים לעובד כוכבי':
ז משנה דמאי פ"ו משנ' י':
ח משנה עבודת כוכבים דף נ"ב וברייתא שם דף ס"ד:
ט כפשטא דרב נחמן שם וכדמפרש שם בגמ' והברייתא:
י רמב"ם בפ"ח:
יא שם בגמ':
יב משנה שם דף מ"ט:
יג שם וכמאן דשרי דתניא כוותיה:
יד משנה שם דף נ"ג:
טו ויליף לה שם בגמרא מקרא והיה כי ירעב ויתקצף וקלל במלכו ובאלהיו וכו' אע"ג דקלל מלכו ואלהיו:
טז שם במשנה וכחכמי':
יז פלוגת' דאמוראי שם ופסק הרא"ש לחומרא וכ"פ הר"ן ושכן דעת הרי"ף:
יח רמב"ם בפ"ח ואיירי שאמר בשעת שהשכינ' אם לא הבאתי לך מכאן עד יום פלוני הרי הוא שלך והגיע הזמן ולא פדאה:
יט ברייתא שם:

כ משנה שם:

כא מימרא דרבי ירמיה בר אבא וכו' שם:

כב הרמב"ם בפ"ח מהל' עבודת כוכבים כפי פירושו שם בגמ' בפלוגת' דרב ושמואל שם דף מ"ט וכרב וכפי פי' זה אתיא נמי כרבי יוחנן שם דף מ"א דפסקו הפוסקים כוותיה:

כג ברייתא שם דף נ"ג:

כד משנה שם דף נ"ה:

כה רמב"ם ריש פ"ז מהמ"א:

כו ברייתא שם דף מ"ה:

כז שם דף מ"ז:

סימן קמז

א משנה סנהדרין דף ס':

ב ברייתא שם דף ס"ג:

ג דברי עצמו:

ד ברייתא שם וכאבוה דשמואל:

ה מימרא דרבי יוחנן שם:

ו מימרא דרב נחמן שם:

סימן קמח

א משנה בריש עבודת כוכבי':

ב ברייתא שם דף ו':

ג שם במשנה:

ד כרבי יהושע בן קרחא בברייתא שם דף ו':

ה תוספות שם דף ב' בשם הירושלמי:

ו טור בשם אביו הרא"ש:

ז כריש לקיש שם דתניא כוותיה הרי"ף והרמב"ם שם:

ח מסקנת הגמ' שם:

ט מימרא דשמואל שם דף י"א:

י מעובדא דרבא לבר שישך שם דף ס"ה:

יא מעובד' דההוא מינאה לר' יהודה נשיאה שם דף ז':

יב משנה שם דף ח' וכדמפרש רב יהוד' בגמרא שם דף י':

יג שם במשנה:

יד שם בגמרא וכרבי יוחנן דתניא כוותיה:

טו ברייתא ג'יטין דף ס"ב:

טז שם מימרא דרב דימי:

יז משנה עבודת כוכבים דף כ"ט:

יח אוקימתא דריש לקיש שם דף ל"ג:

יט מימרא דשמואל שם דף ל"ג ומפרש טעמא דלמא הדר ביה ובחזרם אסור כיון דאביק (פי' עניבה וקשירה) בה מהדר הדר ואזיל:

כ ברייתא שם וכשינויא דרב אשי דף ל"ג:

כא טור בשם הרשב"ם וכ"כ התוס' בריש המסכתא:

סימן קמט

א משנה עבודת כוכבים דף י"א:

ב טור בשם הירושלמי:

ג ברייתא שם דף י"ג:

ד אוקימתא דגמ' שם אליביה דרבי יוחנן:

ה ברייתא דר' נתן שם:

ו טור בשם רב האי בתשובה:

ז ברייתא שם דף ל"ג:

(*) דא"נ מכר עבודת כוכבים דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותר:

סימן קנ

א ברייתא עבודת כוכבים דף י"ב ודף י"ז וכדמפ' רב חסדא שם:

ב שם:

ג שם:

(*) בגמ' לא גרסי' לפני עבודת כוכבים אלא בכרכי' סתם אבל המחבר נקט ל' הרמב"ם פ"ג דעבודת כוכבים וסמ"ג לאוין י"ט וכן הוא בה"ג סוף הלכות עבודת כוכבי' וטעמא דנעשה הפרצוף לנוי עבודת כוכבים והמנשק לפרצוף כאלו נושק לעבודת כוכבים עצמה. ב"ח:

סימן קנא

א משנה עבודת כוכבים דף י"ג:

ב ברייתא שם דף י"ד:

ג שם במשנה:

ד ל' הרמב"ם בפ"ט מהמ"א דין ה' וכרבי יהודה שם במשנה משום דרב אסי דבעי בעיא אליביה שם בדף י"ד משמע דהלכתא כוותיה:

(°) ועיין בס"ס קל"ט שהמונע מצליח:

ה בעיא דרב אשי שם ולא איפשטא ולחומרא:

ו מרדכי:

ז משנה שם דף י"ד:

ח מסקנת הגמ' בעובדא דרבה שם:

ט גזירה שמא ישאילנה או ישכירנה לעובד כוכבים ועובר בלאו דכתיב לא תעשה כל מלאכה וכו' וכל בהמתך ומשום נסיוני שמא ימכרנה סמוך לשבת ומנסה לה העובד כוכבי' כשהיא טעונה והיא שומעת קולו ואזלה מחמתו ואיכא למ"ד בפרק כ"ד דשבת דחייב חטאת משא"כ ע"י סרסור דלא משאיל לה וכו' דלאו דידיה היא ואי משום נסיוני הא לא ידעה לקליה:

י משנה עבודת כוכבים דף ט"ו:

[י] [גמ' שם ט"ו ב']:

יא ברייתא שם דף ט"ו:

יב מימרא שם דף ט"ו מפני שראוי לרדד ולעשות ממנו כלי זיין:

יג שם במשנה:

יד לשון הרמב"ם בפ' ט' מהמ"א ממימרא דרב אשי שם:

טו ג"ז שם בפ"י ממשנה שם דף י"ט וכר' יהודה וכ"כ הטור בשמו ושלזה הסכים אביו הרא"ש:

טז משנה שם [דף כ"א] וכר' יוסי: [ואיפסיקא בגמ' שם כוותיה]

יז מימרא דר' יוסף שם:

יח כאביי שם דאלפני דלפני לא מפקדינן:

יט שם במשנה:

כ ברייתא שם דף כ':

כא הרא"ש בשם התוספות:

כב ברייתא גיטין דף ס"א:

כג משנה שם:

כד ברייתא ומימרא דרב עבודת כוכבים דף כ':

כה ברייתא מעשה ברשב"ג וכו' ונתבאר בא"ח ס"ס רכ"ה:

סימן קנב

א ברייתא דר' ישמעאל עבודת כוכבים דף ח' ויליף לה מן וקרא לך ואכלת מזבחו שמעל' עליו הכתוב על אכילתו כאילו אכל מזבחי מתים משעת הקריאה:

ב מימרא דרב פפא שם:

ג מסקנת הגמרא שם:

ד מימרא דרב פפא שם:

ה מעובדא דרב יצחק וכו' שם:

ו טור בשם תשובת אביו הרא"ש:

סימן קנג

א משנה עבודת כוכבים דף כ"ב:

ב ברייתא שם:

(°) פי' רש"י ובני נח נאסרו בה ויש כאן משום לפני עור לא תתן מכשול:

ג ה"ה בפרק כ"ב מהלכות אסורי ביאה בשם הרשב"א וכ"כ הר"ן:

ד שם במשנה:

ה ברייתא שם דף כ"ה וכרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא:

ו שם בעשנה:

ז שם בגמ' ואפילו אשה חשובה כפי' רש"י שם כמ"ש הטור בשמו וכ"נ מדברי הרי"ף והרמב"ם שם ודיני ייחוד נתבארו באה"ע סי' כ"ב:

סימן קנד

א משנה ובריייתא עבודת כוכבים דף כ"ו וכחכמים:

ב טור דלא דמי לרופא מומח' בסי' דלקמן דהתם לא מרעי נפשיה:

ג שם במשנה ובברייתא וכפי' התוס' שם וכ"כ הרא"ש שם:

ד שם במשנה ובברייתא:

ה שם וכאבייי:

ו שם במשנה ובברייתא:
ז הרשב"א מברייתא שם וכדמפרש רב יוסף:
ח שם וכאביי:

סימן קנה

א משנה עבודת כוכבים דף כ"ז וכמימרא דרבה בר בר חנה א"ר יוחנן וכו' וכלישנא קמא שם:
ב תו' שם משינויא דגמרא גבי מילה הכא במאי עסקינן ברופא מומחה דכי אתא רב דימי וכו' שם דף כ"ו וכ"ז וכ"פ הרא"ש:
ג מימרא דרב חסדא א"ר יוחנן שם דף כ"ז:
ד ג"ז שם בשם מר עוקבא:
ה רמב"ם בפ' י"ב מהל' רוצח דחיישינן שמא יערב סם המות בו:
ו מברייתא שם במעשה בבן דמא וכו':
ז שם שבא יעקב איש כפר חנניא וכו':
(°) עי' במ"ש בס"ס קע"ט:
ח תוס' שם מהא דאמרי' בפסחים דף כ"ה א"ר יעקב א"ר יוחנן בכל מתרפאי' וכו' וכתבו שלפעמים יש כח ביד שדים להטעות כדי לטורדן:
ט שם בתוס' אפי' לדעת הירושלמי:
י ר"ן שם לדעת הירושלמי והטעם משום דעובר על לא ידבק בידך מאומה מן החרם אע"ג דאינו אלא לאו כולהו לאוין דאליל אמרי' יהרג ואל יעבור:
יא שם בפסחים דף כ"ה:
(°) פי' סתם יינם:

סימן קנו

א משנה עבודת כוכבים דף כ"ז וכחכמים:
ב ברייתא וכדמפרש שם בגמ' שם דף נ"ט:
ג תוס' שם מהירושל' וכ"כ הרא"ש והא דתנן בשבת דף קמ"ט אין רואין במראה בשבת וכו' ומפרש במראה של מתכת משמע הא בחול שרי התם באשה מיירי וכתבו התוס' נראה דהטעם משום לא ילבש גבר שמלת אשה דמתרגם לא יתקן גבר בתיקוני איתתא:
ד ברייתא שם עבודת כוכבים דכ"ט:
ה כדמפרש רב מלכיה וכו':

ו דברי עצמו:

סימן קנז

א מימרא דר"י משום ר"ש בן יהוצדק נמנו וגמרו בעלייה וכו' סנהדרין דף ע"ד:

ב טור וסמ"ק והרא"ש בפסקיו בפ"ב דעבודת כוכבי' מהירושלמי וסמ"ג ור"ן בפ"ד דשבת ור' ירוחם:

ג שם כרבינו ירוחם אבל להנאתו נקרא חובל בעצמו ולדעת הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודי התורה הוא מתחייב בנפשו וכ"נ מדברי הרמב"ן בסת"ה וכ"כ הנ"י שם בסנהדרין:

ד מימרות דרבי יוחנן שם בסנהדרין:

ה כשינויא דרבא שם:

ו מימרא דרבי יוחנן שם:

ז מימרא דרב ופירש"י כגון שיש צד יהודית וצניעות בדבר וכמו שפירש הרי"ף שהעובדי כוכבים היו עושים אדומות והיהודים שחורות שאין דרך הצנועים להיות לבושן אדום:

ח שם ומשום חומר עצמן הלכך בכל ענין אסירי נ"י וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן וכן דעת הטור וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודי התורה:

(°) ועיין בא"ה סי' ט"ז ובהגה"ה שם עונש הבא על העובדת כוכבי' ושיש בו משום יהרג ואל יעבור

(°) בספר בדק הבית להרב ב"י נראה דס"ל דאין אדם רשאי לפגוע בעצמו או לתינוקות כדי שלא יעבירום על דת וע"ש בסימן זה:

ט טור וכ"כ הרא"ש בריש פ"ב דעבודת כוכבים:

י נימוקי יוסף בפרק בתרא דקמא מהא דאמרינן שרי לצורבא מרבנן למימר עבדא דנורא אנא ולא יהיבנא כרגא וכו' נדרים דף כ"ב וכן כתב מהרי"ק בשורש פ"ח בשם הגהות סמ"ק:

יא טור בשם אביו הרא"ש בתשובות כלל י"ט:

סימן קנח

א לשון הרמב"ם מברייתא עבודת כוכבים דף כ"ו:

ב כדמפרש אביי שם:

ג טור וכ"כ הרמב"ן בספר תורת האדם מברייתא דגיטין ציינתיו לעיל בסי' קכ"א סעיף י"ב:

ד מימרא דרבי יוחנן לרבי אבהו שם עבודת כוכבים דף כ"ו:

ה שם ברמב"ם בפ"ד מהלכות רוצח מברייתא שם בגמרא ואיתא שם בגירסת הרי"ף והרא"ש והמוסרים ופי' רש"י והמוסרים מלשינים המוסרים ממון חבריהם ביד עובדי כוכבים אנסים והמחברים שהשמיטוהו סמכו על מ"ש בח"מ סימן שפ"ח:

ו שם בגמרא וכמ"ד להכעיס כופר הוי וכ"כ הרי"ף וכאשר הגהתי כן בח"מ בטור וב"י בסימן תכ"ה בשם הרמב"ם:

ז שם בברייתא וכדמפרשי לה שם אמוראי:

סימן קנט

א משנה וגמרא דף ע':

ב שם בגמרא מימרא דרב נחמן אמר לי הונא וכו':

ג שם דף ע"א:

ד בתוספות בדף ע' בד"ה תשיך והרא"ש שם בפסקיו:

ה תוס' בעבודת כוכבים דף כ"ו כיון שאין מצוה להחיותו וכו' דלא קרינא ביה וחי אחיך עמך וכ"כ הרא"ש שם בפ"ה דמציעא ובנימוק"י בשם ר"ת והרמב"ן והר"ן והגהות מיימוני והמרדכי בשם ר"י:

ו שם בעבודת כוכבים בתוספות מהירושלמי שם:

ז ב"י מפי' הרמב"ם במשנה בריש חולין דחשיב להו כתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים דאפילו להלוותם ברבית אסור:

סימן קס

א משנה ב"מ דף ע"ה:

ב ברייתא דרשב"א שם דף ע"א:

ג מימרא דרבא שם דף ס"א:

ד ברייתא דרבי יוסי שם דף ע"א:

ה מימרא דרבא שם דף ס"א:

ו טור בשם הרא"ש שם בפסקיו אהא דרבינ' דהוה יהיב זוזי לבני אקרא וכו' שם דף ע"ג דלא משמע דרבית מאוחרת מותר כשלא הזכיר לו בשביל מעותיו שם במשנה דף ע"ה אלא כששלח לו אחר שהחזיר לו מעותיו:

ז מעובדא דרבינא וכו' דלעיל:

ח טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם סוף פ"ה מה"מ:

ט לשון הרמב"ם פ"ה מהל' מלוה ממשנה שם דף ע"ה כפי פירושו דבסתם איירי מתני' וכמ"ש הטור בשמו:

י תוס' שם דף ס"ד ע"ב והרא"ש שם בפסקיו:

יא מסקנת הגמ' שם דף ע"ה ע"א:

יב משנה שם:

(°) לשון יובש שהארץ יבשה ואין הגשמים יורדין:

יג רמב"ם בפ"ה מה"מ:

יד בעל התרומות בח"ב וכתב שם לפי מנהגנו שנותנים שכר גם על תורה שבע"פ כל זמן שהאב היה פורע שכר למלמדו או הבן סמוך על שולחנו:

טו ברייתא דרשב"י שם דף ע"ה ע"ב ויליף לה מדכתיב נשך כל דבר אפילו דבור:

טז משנה שם וכפי' הטור:

יז מימרא דרבא שם דף ס"ט ע"ב:

יח הרא"ש שם בפסקיו ותוספות בקדושין דף ו' והרשב"א בתשובה וש"פ:

יט הרא"ש שם:

כ שם דבאיזה צד מאלו דרכים נראה כשלוחו ואסור וכ"כ תלמידי הרשב"א בשם הראב"ד:

כא תוספות דף ע"א ריש ע"ב וש"פ:

כב שם במרדכי והר"ן בתשובה וטור בסימן קס"ט:

כג רבינו ירוחם בחלק א':

כד מימרא דרבא שם דף ס"ט:

כה שם עובדא דאבא מרי בריה דרב פפא:

כו מימרא דרב יהוד' אמר שמואל וכו' ועובדא דשמואל וכו' שם דף ע"ה ע"א:

כז נמוקי בשם הר"ן וכ"כ תלמידי הרשב"א בשם רב עמרם וכ"כ ה"ה בפ"ד מה"מ בשם הרמב"ן ובשלא פסק עמו תחלה:

כח הרא"ש שם בפסקיו דף קמ"ד ע"ב הרמב"ם בספ"ד מה"מ מהא דרב ששת דף ע' ע"א:

כט תשו' הרא"ש כלל י"ב סי' ח' וסי' י' וסי' ט"ו ורבינו ירוחם בח"א והגהות מיימוני פ"ד מה"מ בשם הרא"ש והרי"ו בת"ה בח"ג והרשב"א ותשובת מהרי"ל מהירושל' לווין ברבית לחבורת מצוה וכו':

ל מרדכי:

לא הרשב"א בתשובה (וריב"ש) מטעם שהם עצמם לא הלוו ברבית ועוד שהרי אפי' הגוזל ומניח לפני בניו קטנים פטורים כדאיתא בב"ק דף קי"ב וכל שכן רבית דמדעתיה דלאו כגזל הוא:

לב הר"ן ותלמידי הרשב"א דבתר מעיקרא אזלינן מסוגיא דגמ' מציעא דף ס' ופי' רש"י שהלוהו מאה פרוטות בק"ך בדנקא במעה כסף שהוא שתות לדינר:

לג שם (ונ"י) דהלוואת סאה בסאה אע"פ שהוקרו מדרבנן הוא ונתבאר לקמן סי' קס"ב:

לד תוספות עבודת כוכבים דף כ"ו ע"ב מהא דעובדיה לוה מיהורם בן אחאב ברבית לפרנס הנביאים אע"ג דיהורם ישראל מומר היה ואסור ליתן לו רבית ותירצו דשאני התם דפקוח נפש הוה ומצוה:

לה ב"י ממ"ש הרא"ש בפסקיו דף קמ"ג ע"א כהן שהלוה את הישראל ע"מ שיתן לו תרומות ומעשרות וכו':

סימן קסא

א ברייתא ב"מ דף ס"א ע"א:

ב מימרא דרבי אלעזר שם ע"ב:

ג נמוק"י וכ"נ מדברי הרא"ש בפסקיו והרמב"ן שם דף קמ"ב ע"א והביאו הטור בסי' קס"ז:

ד טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו דף קמ"א ע"ב וכ"כ נמוק"י בשם הרשב"א והר"ן ודלא כהראב"ד:

ה תשו' הרא"ש כלל ק"ח סימן י' והרשב"א בתשובה והריב"ש בתשובה ושכ"נ דעת הרמב"ן והרשב"א והראב"ד:

ו כרבי אליעזר שם דף ס"א ע"ב כן משמע שם בגמ' דף ס"ב וכן הסכמת כל הפוסקי':

ז נמוק"י בשם הרשב"א והר"ן משום מ"ע וחי אחיך עמך וכ"כ הריב"ש בתשובה:

ח ברייתא שם דף ס"ב ע"א:

ט ברייתא ב"ק דף צ"ד ע"ב:

י הרא"ש שם:

יא תוספות שם בשם ר"י וכ"כ הרא"ש שם:

יב ב"מ דף ס"ה ע"א וכרבא:

יג שם וכרבא:

יד מימרא דרבא שם ומפרש שם משום דסבר וקבל:

טו ברייתא שם דף ע"ב ע"א וכחכמי' דלא קנסו התירא אטו איסורא הסכמת כל הפוסקים דקי"ל כר' מאיר בגזירותיו ולא בקנסותיו:

טז כ"נ מדברי התוס' בב"ק ד"ל ע"ב והרא"ש דף קמ"א והרמב"ם בפ' ד' מה"מ:

יז תוספות שם וש"פ וכשינויא דרבי יוחנן שם דרבנן מודי בגזירה שמא יגבה:

סימן קסב

א משנה ב"מ דף ע"ה ע"א:

ב הרא"ש שם בפסקיו דלא שרי (פי' במשנה) אלא היכא דיש לו וכתב הב"י שכן משמע מעובדא דרב דיזיף דינרי וכו' שם דף מ"ד:

ג שם דף מ"ה כמימרא דרבי יוחנן שם וכפי' רש"י:

ד הרי"ף והרא"ש שם:

ה ברייתא שם דף ע"ה ע"א וכאוקימתא דרב ששת:

ו שם במשנה וכדמפ' רבי יצחק שם וכדתני רבי חייא לסיועיה:

ז סמ"ק והרא"ש בתשובה כלל ק"מ סי' ט"ז ותשו' הרשב"א וכ"כ הכל בו:

ח מסקנת הגמ' שם דף ע"ב ע"ב וכפי' השני שברש"י וכן פי' הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם בפ"י מה"מ:

ט כדעת הרמב"ם שם:

י משנה שם דף ע"ד ע"ב וכדאסברא רב אידי לרבא שם:

יא ברייתא שם וכדאסבר' רב אידי לרבא שם:

יב טור בשם תשו' אביו הרא"ש כלל כ"ח סימן ט"ו:

יג שם:

סימן קסג

א ברייתא דרבי אושעיא ב"מ דף ס"ג ע"א (ולשון רמב"ם פ"ד ה"י מה"מ):

ב פי' רש"י דזכי ביה מהשתא ואע"ג דלא משך כי מיקרי ברשותיה מיקרי ולא הוה ליה רבית הואיל ואם בא לחזור קאי עלייהו במי שפרע:

ג הואיל ואין לו ולא נתן לו עכשיו מעות במה לקנות לו דמי לרבית:

ד שם בברייתא:

ה מאוקימתא דאביי למתניתין כדתני רב ספרא ברבית דבי ר' חייא וכו' שם דף ס"ב ע"ב אע"ג דאדחייא אוקימתא מ"מ סברא דידיה לא מדחיא הסכמת הפוסקי':

ו טור בשם הרמב"ם בפ"ה מה"מ וכן הכריע הרשב"א מלשון הברייתא (וה"ה ונ"י):

סימן קסד

א מימרא דרבא דלית הלכתא כחכירי נרשאה וכו' ב"מ דף ס"ח:

ב הריב"ש בתשובה אחרת ופי' משכנתא דסורא ע' בריש סי' קע"ב:

ג תלמידי הרשב"א דכיון שחכרה אחר לא מוכחא מילתא דאדעתא דהכי אוזפיה:

ד הריב"ש בתשו' כיון שגוף הבית קנוי למחכיר והוא גדול באדנות הבית לעולם יותר מן החוכר:

ה משנה שם דף ס"ה ע"ב וכשינויא בתרא שם בגמ' דף ס"ו ע"ב דמתניתין איירי בדאמר ליה מעכשיו:

ו מימרא דרב נחמן שם וכפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ו מה"מ דאתוך ג' שנים נמי קאי וכרבינא דמשכנתא בלא נכייתא רבית קצוצה היא:

סימן קסה

א בעיא דרבא מרב חסדא ופשטא בב"ק דף צ"ו ופירש"י המלוה את חבירו שום פרקמטיא על המטבע שקצץ לו מעות והטור העתיק המלוה לחבירו סכום מטבע:

ב מימרא דרב אשי שם:

ג שם כעובדא דעביד רב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע וכו' ובהא הוא דפשט רב חסדא דנותן לו מטבע היוצא באותה שעה דבהוסיפו חומש אין שבח לענין נסכא בחשבון חסרון ההיתוך ושכר הצורף הרא"ש:

ד הרי"ף והרא"ש וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה"מ וכ"כ בה"ת בחלק ח':

סימן קסו

א כרבא בריה דרב יוסף בר חמא וכו' ב"מ דף ס"ה ע"א:

ב משנה שם דף ס"ד ע"ב:

ג מימרא דרב יוסף בר מניומי א"ר נחמן שם וכלישנא קמא:

ד טור בשם הרמב"ן והרא"ש שם בפסקיו ושפי' כן דברי הרי"ף וכן דעת תלמידי הרשב"א והגמי"י בפ"ו מה"מ בשם הרמב"ן והרשב"א:

ה שם בפ"ו וכ"כ הגהות שם בשם סמ"ג וא"א ודברי הרי"ף כפשטן מוכחי כדברי הרמב"ן:

ו טור בשם הרמב"ן וכמו שציינתי לעיל:

ז שם בשם הרמב"ם בשם רבותיו שם בפ"ו ודקדקו כן מדכתיב לא תתן לו בנשך שתלאו בשעת נתינה:

ח שם בשם רש"י בדף ס"ד ונ"י וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכ"כ הראב"ד שם בהשגה וסיים וקדושין יוכיחו:

ט שם בשם הרי"ף ושכן הסכים הרא"ש שם:

י שם בשם רבי' אפרים והרז"ה וכ"כ הראב"ד שם בפ"ו בהשגות:

(°) דין זה כתבו הרב ב"י בסי' קע"ז סעיף ג':

סימן קסז

א טור וכ"כ הרא"ש בפסקיו דף קמ"ד ע"ג והמרדכי ובהגמי"י פ"ט מה"מ בשם ר"מ מטרשא דרב חמא דף ס"ה ע"א:

(°) פי' שמה שהיו בפקדון על אחריות המלוה יחזרו להיות הלואה ויהיו באחריות הלוה:

ב שם במרדכי ובהגהות:

סימן קסח

א ברייתא ב"מ דף ע"א ע"ב:

ב תוספות שם והרא"ש שם בפסקיו:

ג הרא"ש בתשובה כלל ק"ח סי' י"ג:

ד שם בתשובה וכן משמע בתוספות:

ה שם בגמ' כיון דאין תורת שליחות לעובד כוכבי' וישראל מישראל קבלה הוא נהי דשקיל רבית:

ו כשינויא דרב פפא שם:

ז כשינויא דרב הונא בר מנוח וכו' שם:

ח שם בתוספות בד"ה מצאו:

ט הרשב"א בתשובה לפי שזה נעשה בכוונה לתלות מעותיו ביד עובדי כוכבים בהערמה כדי להלוותם לישראל:

י שם בברייתא:

יא שם בתוספות והרא"ש שם:

יב שם בד"ה כגון בשם רש"י ור"ת וכ"כ הטו' בשם רש"י וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה"מ וכ' ה"ה שכן דעת הרמב"ן והרשב"א:

יג לדעת הרמב"ן והרשב"א ולדעת הרמב"ם שם הוי רבית קצוצה:

יד טור בשם ר"י אפי' לדעת רש"י:

טו שם בשם אביו הרא"ש לדברי ר"י כיון שידוע שלקחם לצרכו הרי הוא שלוחו דס"ל כרש"י שיש שליחות לעובד כוכבים לחומרא:

טז מרדכי:

יז טור בשם אביו הרא"ש בתשובה בכלל ק"ח סימן י"ב י"ח:

(°) אבל איסורא ליכא דשמא העובד כוכבים הלוה עליו או קנאו או גנבו:

יח שם בשם ספר תורת קטן בסי' רכ"ט וכ"כ הכל בו והמרדכי בשם ריב"א ובעל התרומות בח"ז ופי' שלקח המשכון ממנו בעל כרחו:

יט מלשון המרדכי וב"ה:

כ מדברי בעל התרומו':

כא מהרי"ק:

כב טור בשם ר"י ושגם הרמב"ן מודה בזה:

(°) כאשר הגהתי כן הוא בב"י:

כג תשובת הרא"ש כלל ק"ח סי' כ"ה:

כד כיון שבשעת הלואה לא היה לו עסק עם ראובן כלום:

כה טור והפוסקים בשם רבינו גרשון וראב"ן ואבי העזרי:

כו שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו ובתשובה כלל ק"ח סי' י"ב וסי' נ"א ול"ב:

כז שם:

כח בכלל הנזכר בסי' ל"ב:

כט שם סי' י"ג ושכ"כ ריב"א וכ"כ רבינו ירוחם בשמו:

(°) וסיים שם דאומר איני מאמין כי אם לדבריך הראשונים:

ל מרדכי:

לא טור בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל ק"ח סימן ז':

לב שם בשם רמ"ה וכ"כ אביו הרא"ש שם בפסקיו דף קמ"ה ע"ג ובנימוקי' בשם הר"ן:

לג שם ושם:

לד שם בנימוקי' בשם הר"ן דאם אחריותו על המשכון ועל השליח אסור דאחריותו על השליח הוי מדין לוה ועל המשכון מדין ערב:

לה טור בשם ר"ת וכ"כ אביו הרא"ש שם בשמו בפסקיו:

לו שם ושם בפסקיו וכ"כ הסמ"ק וכל בו ורבינו ירוחם ונימוקים בשם הר"ן והרשב"א בתשובה:

(°) קאי אמה שכ' בתחלת ההג"ה:

לז שם בטור וכ"כ בסמ"ק וכל בו:

לח שם בשם תשו' רא"ש:

(°) פי' ובאמת הם של עובד כוכבים אלא שהם ממושכנים אצלו בלא רבית או אפילו ברבית רק שהוא מקבל לפרוע לו הרבית סתם בין יפרע לו העובד כוכבים או לא ואפי' נתן העובדי כוכבים הרבית אסור דמ"מ על הישראל נתרצה ב"י ועיין בסימן שאחר זה בסעיף ב' בהג"ה:

לט טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו בפ"ב דפסחים וכ"כ הרשב"א בתשובה:

מ שם בשם בעל העיטור וכ"כ בה"ת:

מא תוספתא וכתבה הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ תלמידי הרשב"א שם ופירשו שהיו מופקדות אצלו בתורת פקדון שלא יגע בהן כלל:

מב שם ושם:

מג שם ושם:

מד כדעת הי"א שהביא הטור שאם אמר לו פליגנא לך בריוח אסור:

מה ב"י בשם הר"ן:

מו ג"ז בטור מהתוספתא כתבם בעל נמוקי בר"פ איזהו נשך והביאה בה"ת גם כן:

מז טור בשם תשובת הרא"ש כלל ק"ח סי' ח' דהוי כאומר פרוזבול היה לי ונאבד דנאמן דלא שביק אינש היתירא ואכיל איסורא ועיין בסימן קע"ז סעיף י"א ובמ"ש שם:

מח שם סי' י"ד ולא מהימן במגו דאי בעי אמר על ידי עובד כוכבי' לקחתיו דמגו לאיפטורי משבועה לא אמרינן:

מט ב"י מתשובת הרא"ש שכתב הטור ח"מ בסי' ע"ג שזה שמשכנו ביד עובד כוכבים אינו לא לוה ולא ערב ואצל מי שימצא הלוה משכונו יפדנו:

נ תשו' הרשב"א וכתב שכל כה"ג ראובן נעשה שלוחו של שמעון להוליך מעות אלו לעובד כוכבים ולהלוות לו ברבית והוי כאילו משכנו העובד כוכבים בעצמו:

סימן קע

א מסקנת הגמ' ב"מ דף ע"א ע"א:

ב ברייתא שם וכדמפרש לה רב ששת שם:

ג טור בשם הראב"ד וכ"כ תשוב' הרשב"א בתשובות להרמב"ן סי' רכ"ג והנימוק"י בשם הרשב"א והר"ן וגם מדברי ראבי"ה שכתב המרדכי שם:

(°) ונלע"ד שה"ה אם כתב הלוה לערב לסלקו מכל היזק והוכרח הערב ללוות מעות על רבית בהיתר ולשלם עבור הלוה שאינו משלם לערב הרבית שנתן ומכ"ש אם כתב הלוה להמלוה כן כמ"ש הרב ט"ז:

ד שם בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו:

סימן קעא

א ברייתא ב"מ דף ע"ב:
ב שם בברייתא וכר' יוסי:
ג מימרא דרבא שם:
ד טור בשם הרמ"ה וכן דעת הרמב"ם בפ"ה מה"מ וכ"נ שהוא דעת תלמידי הרשב"א:

סימן קעב

א מסקנת הגמרא אליבא דכ"ע ב"מ דף ס"ד ע"ב וכן פסק הרמב"ם בפ' ו' מה"מ בשם מקצת הגאונים וכדעת הרי"ף בהלכות וה"ה שם:
ב לשון הרמב"ם שם:
ג שם:
ד ה"ה שם כדי ליישב השגת הראב"ד:
ה ציינתיו לעיל ריש סי' קס"ד וע"ש:
ו בית יוסף כיון דאכתי נשאר עליו אחריות נפילה או שריפה:
ז שם בשם י"א ולפי מ"ש ה"ה שם בפ"י בשם הרמב"ן:
(°) בסימן ע"ב:
ח ל' הרמב"ם בפ"ז מה"מ ד"ו מברייתא שם דף ס"ה ע"ב ואיירי בדאמר ליה מעכשיו דאל"כ לא קני לה ולא הכניס הרמב"ם עצמו אלא באיסור הדבר והיתרו ולא כ' כאן בענין קנייה וכו' ה"ה שם:
ט עובדא דרב מרי בר רחל וכו' שם דף ע"ג ע"ב (ול' הרמב"ם שם דין ז'):
י בעל התרומות בשם תשובת הרי"ף דהיינו משכנתא דסורא:
(°) כיון שחלק הפירות שייכי לאדון ולא יוכל בעל הקרקע למכרו או למשכנו וכי פרע הלוה בשבילו רבית הוא דיהיב ליה:

סימן קעג

א משנה ב"מ דף ס"ה ע"ב:
ב שם בגמ' וכדאמר רב ששת בריה דרב אידי לרב פפא:
ג כמימרא דרב נחמן דטרשא שרי וכפי' התוס' בדף ס"ג ע"ב בד"ה דא"ל יהיבנא לך וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו בשם ר"ת וה"ה בפ"ח מה"מ בשם הרשב"א ובעל המאור:

ד כדא"ל רב נחמן לרמי בר חמא שם ושם במשנה דס"ה:

ה טור:

ו לשון הרמב"ם בפ"ח מה"מ דין ד' וכתב ה"ה שנראה שהוציא זה מהירושלמי גבי כיתנא דרב חסדא וכדעתו וכדעת הרי"ף דלא פסקו כרב נחמן דטרשא שרי:

ז תוספתא כתבוה הרי"ף והרא"ש שם:

ח ירושלמי וכתבוהו הרי"ף והרא"ש שם והרמב"ם בפ"ה מה"מ:

ט טור וכ"כ ה"ה שם ושכ"כ הרמב"ן בתשובה וש"פ שלא יהא קרוב לשכר ורחוק להפסד:

י שם וכ"כ הרשב"א בתשובה:

יא ב"י מדברי הטור ח"מ שכתב בסי' ס"ו סכ"ט אצל מ"ש בשם בה"ת המוכר שטר משכונות:

יב כ"כ בה"ת בחלק ג' דלא גרע משטר שיש בו רבית דגובה את הקרן:

יג טור:

יד ריב"ש ופי' עזר הכנסת הקהל מן מוכרי יין ומוכרי בשר:

טו ברייתא שם דף מ"ו וכשינויא דרב אשי שם:

טז תלמידי הרשב"א בשם הרמב"ן וכפי' רש"י שם וה"ל בפירות וכיון דיש לו מותר:

יז מימרא דרב נחמן האי מאן דיהיב זוזי לקיראה וכו' שם דף ס"ג ע"ב:

יח שם בגמרא כיון דמחוסרי גובייא כמאן דליתנהו דמי:

(*) בתוס' פירשו כגון פרה וטלית ונלענ"ד דהטעם דכיון דנותן לו סתם אפרה וטלית ואין שומתן ידוע לא בשעה שמקבל המעות ולא בשעה שמחזירם ולא שייך בהם לומר יצא השער לא גזרו בזה חכמים דלא מחזי כרבית כיון שיכול ליתן לו איזה פרה שירצה שתהיה פחותה בשווי הדמים וכן בטלית:

יט מימרא דרב וכלישנא בתרא שם דף ס"ד ע"א הסכמת הפוסקים:

(*) שם בגמ':

כ ברייתא שם:

כא ל' הרמב"ם בפ"ח מה' מלוה דין ה' ממימרא שם דף ע"ג ע"א ופסק כרב דידוע דהלכה כרב באיסורי:

(*) נלע"ד שהוא כתירוץ הראשון שבתוס' אהא דמה שעיזי חולבות מכור לך מותר כמבואר בסעיף דלעיל דהתם אין רגילות לזלזל בשביל המתנת יום או יומים:

כב שם ומודי רב וכו' וכפירוש התוספות בשם ר"ת:

כג שם מימרא דשמואל להנהו דשבשי שבשא וכו' וכפי' התו' בשם ר"ת:

כד גם זה שם דף ע"ג ע"א מימרא דרבא להנהו דמנטרי באגי וכו':

(°) כיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף אם מוסיף להם בשכר אין כאן שכר המתנה אלא אוזיל מוזיל לגבייהו:

כה שם ע"ב כדאמר רב אשי לרבא מברניש וכו' דמעיקרא דחמרא חמרא וכו' ומה דאיתא התם טבת לאו דווקא ה"ה ניסן וכמ"ש התוס' בדף ס"ד בד"ה אי תקפה וכו':

כו מימרא דאביי שם דף ס"ד ע"א:

כז כתירוץ הראשון שבתוס' שם:

כח טור בשם הרמב"ם בפ"ח מה"מ וכתב ה"ה שם אולי זה ביאור לטרשא דרב חמא שם בגמרא דף ס"ה ע"א:

כט ברייתא שם דע"ב ע"ב:

ל שם בתוס' דע"ג ע"א:

לא מטרשא דרב חמא שם דס"ה ע"א כפי' רש"י והתוס' שם:

לב ל' הרמב"ם בספ"ט מה"מ ממעשה שם דע"ג בסורא אזלי ארבעה וכו' וכתבו התוס' שא"צ ליתן לו שכר עמלו בההוא הנאה דמגלי להו תרעא פי' שמכירין אותן הבעלי בתים שלשם ונותנין להם בהקפה או מוזלי לגבייהו כדאיתא שם בגמרא:

לג שם:

לד בעיא שם ונפשטא:

לה ברייתא שם:

לו הריב"ש לפי שזו הלואה היא וקוצץ לו דבר קצוב ברבית:

לז שם לפי שאין כאן הלואה אלא כעין מכר:

סימן קעד

א ברייתא ב"מ דף ס"ה ע"ב:

ב קודם שנגמר המקח:

ג רמב"ם בפ"ב מה"מ וכ"כ הרשב"א בתשובה דאין לו דין מכר אלא דין הלואה:

ד שם בברייתא וכדמפרש רבא שם:

ה שם בתשובת הרשב"א:

ו דהיינו שנתן המעות ולא כתב השטר ובאתרא דקנו בשטרא אבל בתחלת המקח כשעדיין לא נתן המעות אפי' הלוקח אחר כך הוי תנאי דאדעתא דהכי מכר זה השדה. ב"ח בשם הרא"ש:

ז שם בתשובת הרשב"א:

ח מעשה שם דף ס"ז ע"א ההיא איתתא דא"ל להההוא גברא:
ט שם וכרבינא דעבד עובדא חשיב ואפיק פירי כדעת הרי"ף בהלכות וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מה"מ וכן דעת תלמידי הרשב"א וכתבו שכן דעת הרז"ה:
י שם ד' ס"ה ע"ב כדתני רב ספרא משמי' דר' חייא וכדמפרש לה רבא:
יא שם:
יב טור מדברי התוספות דף ס"ג בד"ה רבית ע"מ להחזיר:
יג שם דף ס"ה ברייתא הנ"ל:
יד הרמב"ם בפ"ו מה"מ:
טו נמוקי יוסף שם:
טז ב"י מדברי הרמב"ם ספ"ו מה"מ:

סימן קעה

א כמימרא דר' אסי א"ר יוחנן ב"מ דף ע"ב הרי"ף והרמב"ם בפ"ט מה"מ:
ב משנה שם וכדאמר רב אסי לרבי זירא:
ג כדמפרש שם בגמרא דף ס"ג ע"ב דא"ל שקולא טיבותך ושדיא אחיזרא מאי אהנית לי אי הוה זוזי בידי הוה מזביננא בשילי ובהיני בזולא:
ד לשון הרמב"ם בפ"ט מה"מ דין ד' כפי גירסתו בברייתא שם דף ע"ב ע"ב והטעם שכל שיש חילוק בין חדש לישן אינו שער קבוע ה"ה שם:
ה שם בברייתא ופירש רש"י דסתם תבואות לקוטות אינן יפה וכו':
ו פירוש לא יפסוק לב"ה מד' אבל משלש יכול לפסוק:
ז משנה שם:
ח כמימרא דרב שם דף ע"ד ע"א הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ט:
ט כדאמר רבא לרב אדא שם דף ס"ג ע"ב:
י הרא"ש שם ועיין בח"מ סי' רצ"ב דין החסרון:
יא טור בשם הרשב"ם ושכן הסכים הרא"ש:
יב טור בשם ר"ת והביאום התוספות שם דף ס"ג בד"ה דא"ר ינאי וכו':
יג שם במשנה דף ע"ב ע"ב (ולי' הרמב"ם פ"ט ד"ה):
יד שם במשנה וכת"ק:
טו כרב פפא שם:
טז שם:
יז מהא דאמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכו' וכפירוש רש"י שם:

יח הרא"ש שם בפסקיו אהא דאמר אביי האי מאן דמסיק ד' זוזי דרביתא וכו' שם דף ס"ה ע"א וכתב הריב"ש בתשובה:

יט הרשב"ץ בתשובה בשם הרמב"ן (וכ"כ הרב בח"מ סימן ר"ט ס"ו) והכי דייק ל' גאון:

סימן קעו

א מעובדא דרב חמא דהוה מוגר זוזי וכו' וכלו זוזי דרב חמא ב"מ דף ס"ט ע"ב:

ב תוספות שם והביאו ראיה מהתוספתא וכ"כ הרא"ש וכ"כ ה"ה בספ"ה מה"מ שזה דעת הרמב"ם:

(°) כדין השוכר שחייב בגניבה ואבידה:

ג שם בתוספות כפי פירוש לגירסא ויציע תחתיו וכ"כ הרא"ש שם:

ד מימרא דרב שם ספינתא אגרא ופגרא והכי פסק רב פפא הלכתא וכו' שם ודף ע' ע"א:

ה מעובדא דההוא דודא דבני מר עוקבא וכו' שם:

ו ברייתא שם דף ס"ט ע"ב:

ז כדמפרש רב ששת שם וה"ה אם תשבר וכל כמה דלא קביל עליה זולא לא מלוה היא גביה:

ח ברייתא שם:

ט מימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבהו שם:

י רמב"ם בפ"ז מה"מ:

יא משנה שם דף ס"ה ע"א:

יב תלמידי הרשב"א:

יג ה"ה שם בפ"ז מה"מ דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף:

יד משנה שם דף ע"ה ע"א:

טו ברייתא ב"ב דף פ"ו ופ"ז:

טז וכתב ה"ה בספ"ז מה"מ שכתב הרשב"א ז"ל בשם מורו דדוקא בפועל אסרו בכה"ג דהא לא משתעבד דיכול לחזור בו אבל בשכירות קרקע שזכה בו מעת זכיה גמורה שרי אף על פי שאינו דר מעתה בחצר והביאו הבית יוסף ושלא כדעת התוספות שם בב"ב דף פ"ו:

סימן קעז

א לשון הרמב"ם בספ"ח מהלכות מלוה ולוה דין י"ב ממשנה ב"מ דף ע' ע"ב וכפירוש רש"י שם:

ב מסוגית הגמרא:

ג משנה דף ס"ח ע"א:

ד לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות שלוחין ושותפי' דין ב' מברייתא שם וכדמפרש אבייי:

(°) פי' רש"י שאם היה נפח או נגר כמה אדם רוצה ליטול ליבטל ממלאכה כבדה כזו ולעשות מלאכה קלה וכן משמע מדברי הרי"ף והתוס' פירשו כפועל בטל היינו כיושב ובטל לגמרי ואין לו שום מלאכה כמה היה רוצה ליקח להתעסק בזה העסק וכ"כ הרא"ש שם. וכתב עוד דהכא באבק רבית הקילו חכמים ובדבר מועט שנותן לו לא מחזי כרבית וכ"כ הטור:

ה כשינויא בתרא דאית ליה בהמה לדידיה דאמרי אינשי גביל לתורא גביל לתורי שם דף ס"ט ע"א:

ו מימרא דרב שם:

ז מעובדא דר' אלעזר מהגרוניא שם:

ח הרי"ף שם () וש"ם:

ט ל' הרמב"ם שם דין ג' מעובדא דבני רב עילישׁ שם ד' ס"ח ע"ב וכפי פירושו:

י טור בשם הראב"ד (והג"א בשם ר"ח ור"ב ומרדכי ועיין במ"מ שגם דעת רמב"ם כן):

יא טור בשם התוספות בב"ק דף ק"ב ע"א בד"ה הנותן () עי' בב"י. כי אין נראה לכאורה כן מדברי הרי"ף ז"ל. וע"ש. (מראה כהן): מעות לשלוחו וכו':

יב טור בשם רבינו ישעיה ופי' הטעם משום דמחזי כמלוה ברבית ואתי לאחלופי בריבית גמורה:

(°) פירוש אפילו שמקבל עליו שיתן לו הדבר הקצוב בין ירויח בין לא ירויח:

יג הגהת מרדכי דקדושין:

יד וכתב דשדינן אנאמנותו ואין משביעין אותו אלא אומרים לו זכור דאנאמנותך סמכינן:

טו בעל התרומות בחלק ג':

טז תשו' הרשב"א:

יז שם בתשובה בשם הרמב"ן:

יח ג"ז שם וכתב דלא אמרינן כיון דלדברי התובע הוא רשע אינו נאמן בשבועה:

(°) וכ"כ בח"מ סי' פ"ב סעיף י' ונלע"ד שאין זה חולק על מ"ש לעיל ס"ס קס"ט דהתם טוען בהיתר לקחתי ומזכיר ההיתר על ידי עובד כוכבים לקחתי דנאמן מדין הפרוזבול משא"כ כאן ובסימן פ"ב דהוא כופר בכל ואינו טוען שבהיתר לקחו משביעין אותו ומ"ש הרב רמ"א ויש חולקין לא זכיתי לספרו ד"מ:

יט סמ"ג מל"ת סי' קצ"ג בשם רבינו יעקב מטעם שאין אדם עושה עצמו רשע:

כ מרדכי בפ"ה דב"מ בשם תשובת מהר"מ:

(*) כלומר אע"ג דמחזי כי הערמה שודאי לא יעכב ב"ה מעותיו ואפ"ה שרי:

כא רבינו ירוחם בנט"ז בשם סה"ת וכ"כ הרשב"א בתשובה וכ"כ בתשו' להרמב"ן סי' רכ"א וקע"ה:

כב הרשב"א בתשובה:

כג בית יוסף וכ"כ הרשב"א (דלא כהגהות מרדכי בשם ר"י מאורלייניש):

כד רבינו ירוחם בנתיב ט"ז:

כה הריב"ש בתשובה סימן של"ה:

כו מרדכי ס"פ המפקיד:

כז בחשן המשפט סימן פ"א סעיף ל':

כח ברייתא מקום שנהגו להעלות שכר כתף וכו' שם בב"מ דף ס"ח ע"ב:

כט טור ממה שפירשו התוס' שם גירסת ר"ת שאם היו פירות כבר מונחין בחצר המקבל מעלה לו פירות כשער שבשוק ומעלה עליהם שכר כתף שהיו צריכין להביא הפירות מביתו של הנותן לביתו של המקבל:

ל ברייתא שם דף ס"ט ע"א:

לא משנה שם ע"ב:

לב ברייתא שם ע"א וכת"ק:

לג כפי' רש"י שם כיון דבעי למטרח בה במחצה שלו שהיא קרן גמור ואינו מלוה וכי טרח משום דידיה קא טרח ולא מיחזי כרבית:

לד מעובדא דרב מנשיה בר גדא שם:

לה שם דף ס"ח ע"א לית הלכתא כשטרי מחוזאי וכו':

לו רמב"ם בפ"ה מה"מ דין י' וכתב ה"ה שזה פשוט ומשם נלמד:

(*) פי' דשמא היה הפסד בעסק דהוה ליה לבעל המעות להפסיד מחצה והיורש אינו יודע התנאי שביניהם וגובה כל השטר ואינו מפסיד כלום וזה רבית:

לז עובדא דבני רב עילישׁ וכדאמר רבא וכו' שם דף ס"ח ע"ב וכפי' רש"י ובתוס' שם:

לח טור בשם הרמ"ה:

לט ג"ז שם בשמו:

מ תלמידי הרשב"א בשם הרמב"ן (וע' ב"י):

(*) פי' הוא נוטל רביע הריוח ועוד שליש של חלק חבירו שהוא גם כן רביע כי חבירו לקח ג' רביעיות הרי מחצה:

מא תשובת הראב"ד בשם הרי"ף וכ"כ הרי"ף בעצמו בפרק המקבל:

מב תוספתא וכתבה הרא"ש שם בפ"ה דב"מ והרמב"ם בפ"ז מהל' שלוחין:

מג מימרא דרבא שם דף ק"ד דלהכי קרי ליה עיסקא דיהיב ליה לאעסוקי ביה:

מד טור בשם הרמב"ם בפ"ז מהלכות שלוחין מהא דרבא דלעיל:

מה ממימרא דרבא שם דלהכי קרי ליה עיסקא שאם מת וכו' וכתב הרי"ף כן שם וכ"כ הרא"ש שם ונ"י בשם רב האי גאון:

מו טור בשם הרמב"ם בפ"ז מהל' שלוחין דין ה':

מז מימרא דרבא שם דף ק"ה:

מח ג"ז מימרא דרבא שם ומפרש טעמא דא"ל להכי טרחת למליותיה כי היכי דלא ליקרי לך מפסיד עיסקי:

מט ג"ז מימרא דרבא שם:

נ ומפרש טעמא דא"ל דמזלא דבי תרי עדיף:

נא ומפרש טעמא דא"ל רווחא לקרנא משתעבד:

נב תוספתא בפ"ט דב"מ וכתבוה הרא"ש שם:

נג תוספתא כתבה הרא"ש שם בפ"ה דב"מ דף קמ"ו ע"א והרמב"ם בפ"ה מהל' שלוחין:

נד ג"ז תוספתא וכתבה הרא"ש שם דכל מידי פירות הם חוץ מאלו:

נה ג"ז כתבה הרא"ש שם:

(°) פי' ממעותיו:

נו גם זו שם:

נז הר"ן בפ"ק דקידושין בשם בעל מתיבות ורבינו ירוחם בנתיב כ"ז (וה"ה פרק כ"ז ממכירה בשם רמב"ן ורשב"א):

נח שם ושם:

סימן קעח

א טור בשם הרמב"ם בפ"א מהל' מ"א מספרא פ' אחרי מות:

ב מברייתא דעבודת כוכבים עובד כוכבים שהיה מסתפר וכו' דף כ"ט ע"א וכתב הרמב"ם שזהו נקרא בלורית:

ג ברמב"ם בפי"א כתב הפרע מלאחריו מברייתא בבא קמא ד' פ"ג ע"א וסוטה דף מ"ט המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי:

(°) וכתב עוד שכל העושה אחד מאלו וכיוצא בו לוקה והביאו הטור ולא הוי לאו שבכללות דכולהו משם א' מיתסרי וכתב הב"י אף ע"פ שבפי' המשנה לא כתב כן על דבריו בחבור יש יותר לסמוך מעל דבריו בפי' המשנה:

ד שם בברייתא:

ה מסקנת הגמ' סנהדרין דף צ"ב ע"א וכפי' רש"י שם:

(°) כתבו הרב ב"י גם כן בסי' שאחר זה סעיף י"ז ועי' במה שציינתי שם:

סימן קעט

א ספרי:

ב תשובה להרמב"ן סימן רפ"ב מפני שאין מזל לבנה קל ואין מלאכה נגמרת בו כהוגן ובגמ' דשבת דף קנ"ו ע"א מאן דבלבנה יהא סותר ובני וכו' ומזל מאדים נמי קשה הוא וכו' וסיים שאינו משנת חסידים והנ"ל בסוף פרק ארבע מיתות התיר זה:

ג שם בנ"י ובתשובה להרמב"ן סימן רפ"ב שאינו ניחוש אלא כשם שמושחין המלכים על המעיין שתמשך מלכותם כן עושים במלוי הלבנה ולא בחסרון וסימנא טבא כדרך שמושכין יין בצנורות לפני חתנים ואין בו משום דרכי אמורי:

ד ברייתא סנהדרין דף ס"ה ע"ב:

ה ברייתא שם דף ס"ו ע"א:

ו כגירסת הרי"ף והרא"ש שם:

ז שם:

ח שבת דף ס"ז ע"ב:

ט ברייתא דרשב"א חולין דף צ"ה ע"ב:

(°) ר"ל בנה בית או נולד לו בן או נשא אשה כן פירש רש"י:

י ברייתא סנהדרין דף ס"ה ע"א:

יא ברייתא סנהדרין דף ק"א ע"א:

יב רמב"ם בפי"א מהמ"א:

יג מפירוש רש"י אמימרא דאביי הלכך האי מאן דצמיד וכו' סנהדרין דף ס"ה ע"א:

יד משנה סנהדרין דף צ' וכדמפרש רבי יוחנן שם דף ק"א ע"א וטור בשם ר"י וכן הם דברי הרא"ש שם וכ"נ מדברי הרי"ף:

טו תוספות אהא דרבי יהושע בן לוי דבסעיף שאחר זה:

טז טור בשם רמב"ם בפרק י"א מהמ"א מהא דאמר רבי יהושע בן לוי אסור להתרפאות בד"ת שבועות דף ט"ו ע"ב:

יז מהא דריב"ל דאמר להנהו קראי וגני שם:

יח ציינתיו בא"ח סי' ש"ו:

יט הרשב"א בתשו' שאלה מהא דיוצאין בשבת בקמיע מומחה וציינתיו בא"ח סימן ש"א:

כ מברייתא דכותבי ברכות כשורפי תורה שבת דף קט"ו ע"ב:

כא ברייתא סנהדרין דף ס"ה ע"ב:

כב הגמ"יי בשם רא"מ מעובדא דההוא חסיד דלן בבית הקברות ברכות דף י"ח ע"ב וב"י מעובדא דרב שעורים דהוה יתיב קמיה דרבא ומעובדא דרבא דהוה יתיב קמיה דרב נחמן מ"ק דף כ"ח ע"א:

כג מימרא דאביי סנהדרין דף ס"ו ע"ב:

כד טור בשם הרמ"ה:

כה שם בשם אביו הרא"ש:

כו רבינו ירוחם בשם רבותיו משום שזה בכלל העורכים לגד שלחן משא"כ בערסא דגדא דאיתא בנדרים דף נ"ו ע"א:

כז הרשב"א:

כח רבינו ירוחם בשם רמ"ה מהא דסנהדרין דף ס"ה ע"א:

כט שבת דף ע"ה ע"א ופלוגי רב ושמואל חד אמר מכשף וחד אמר גדופי הכופר בעיקר ומסקנת הגמ' שם דרב אמר גדופי דאמר רב הלמד וכו' חייב מיתה וגם את זה לא ידעתי שלא העמיד הרב המחבר דין זה לעיל בהלכות עבודת כוכבים:

סימן קפ

א משנה מכות דף כ"א ע"א וכת"ק דאפילו אינו כותב שם עבודת כוכבים טור ורבינו ירוחם וכ"נ מדברי הרמב"ם בסוף הלכות עבודת כוכבים:

ב הרמב"ם שם ונלמד מדין הקפת הראש בסי' שאחר זה:

ג כרב אשי במכות הסכמת התוספות והרא"ש וכן משמע מדברי הרמב"ם מדלא הזכיר דין זה לאיסור:

ד תוספתא שם:

ה ברייתא שם דף כ"א ע"א:

ו מסקנת הגמרא שם:

ז תה"ד:

ח טור בשם הרמב"ן בסת"ה מהא דר"ע שפגע במטתו של ר"א וכו' סנהדרין דף ס"ח ע"א:

ט שם בשם אביו הרא"ש ור"ע היה עושה כן על התורה כמ"ש התוס' ביבמות דף י"ג ע"ב:

י משנה שם במכות דף כ' ע"א:

יא ברייתא שם:

יב טור בשם הרמב"ם כר' יוחנן משום ר"א בן שמוע:

יג שם בשם אביו הרא"ש (בפרק ארבע מיתות) [במכות שם] כסתם ברייתא שם:

יד הרא"ש בסוף מ"ק:

טו מברייתא דמכות דף כ' ע"א:

טז טור בשם הרמב"ם בסוף הלכות עבודת כוכבים מדין מקיף את חבירו בסימן שאחר זה:

יז ירושלמי כתבוה הרי"ף והרא"ש בפ"ק דקדושין וכמשמעות סתם משנה כל מצות ל"ת וכו' שם דף כ"ט ע"א וכן דעת הרמב"ם שהעתיק לשון המשנה סתם בסוף הלכות עבודת כוכבים:

סימן קפא

א משנה מכות דף כ' ע"א וכדמחוי רב ששת וכו' שם דף כ"א ע"א:

ב הרמב"ם בסוף הלכות עבודת כוכבים מהא דבמסכת נזיר דף נ"ח ע"א:

ג טור בשם הרמב"ם שם וכ"כ נ"י בשם הר"ר ישעיה דהא דתנן ואינו חייב עד שיטלנו בתער קאי נמי אפאת זקן ושכן הוא בתוספתא וכ"פ בסמ"ג:

ד שם בשם הרא"ש דמתניתין אפאת הזקן קאי וכן משמעות הגמרא וכן מוכח במסכת נזיר דף נ"ח ותוספתא כעין תער קאמר וכ"כ הפוסקי' בריש מסכת שבועות וכ"פ רבינו ירוחם וכ"פ סמ"ק:

ה כדתני תנא קמיה דרב חסדא מכות דף כ' ע"ב וכאוקימתא דרב אשי:

ו טור בשם סמ"ג וכ"כ התוספות בריש שבועות:

ז כרב הונא נזיר דף נ"ז ע"ב הסכמת הפוסקים:

ח הרי"ף והרא"ש בסוף מכות ממשנה דקידושין דף כ"ט ע"א:

ט טור בשם הרמב"ם וכן דעת הראב"ד מהא דלטייה רב אדא בר אהבה לרב הונא ואיענש שם בנזיר:

י רמב"ם בסוף הלכות עבודת כוכבים וש"פ:

יא שם ומשום ספק:

יב כפי' רש"י שם במכות במשנה דף כ' ע"א:

יג משנה מכות דף כ' ע"א:

יד טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הר"י בשערי תשובה:

טו קדושין דף ל"ה וכדעת הרי"ף והרא"ש וסמ"ק דשרו לכתחלה:

סימן קפב

א כגירסת בה"ג שכתבו התוס' בס"פ החולץ והרא"ש בפרק מצות חליצה דגרסינן בנזיר דף נ"ח ע"ב כי קאמר רב בשאר איברים וכו' וכן היא גירסת הרי"ף והרא"ש בסוף מכות וכ"כ התוס' שם בנזיר דף נ"ט ע"ב:

ב טור בשם הרמב"ם בסוף הלכות עבודת כוכבים:

(*) פי' ואפי' כעין תער. ב"י:

ג טור בשם הגאונים וכ"כ התוס' והרא"ש שם ביבמות בשמם דאין זה יפוי אלא ניוול:

ד בעיא דרב מרבי חייא ופשטא לאיסורא שם בנזיר דף נ"ט ע"א:

ה ג"ז שם:

ו תשובת הרשב"א:

ז לשון הרמב"ם סוף הלכות עבודת כוכבים:

(*) בא"ח סימן תרצ"ו כתב רמ"א שהמנהג להתיר בשמחת פורים ואע"ג דיש אוסרין וכתב הרב ט"ז בשם מו"ח ז"ל שיש לאסור את זה ממ"ש ר"א ממיץ שאסור לעשות כן מפני שמחת חתן או כלה והשומע לאסור תע"ב כי יש הרבה מכשולות ח"ו מזה כשהולכים יחד בלי היכר איש או אשה עכ"ל ואומר אני עוד שהרבה גזירות וחורבנות נולדו ע"י זה ואשרי המבטלם:

ח ברייתא שבת דף צ"ד ע"ב מכות דף כ' ע"ב:

(*) יש לתמוה על המחבר דנקט לשון איסורא גרידא דהא בב"י פסק הרמב"ם דחייב משום לא ילבש גבר ולוקה והשיג על השגות הראב"ד ודחה סברתו אלא שצ"ל שאסור ר"ל מן התורה ולוקה ומ"ע היה לו לפרש:

ט טור בשם הרמב"ם בסוף הל' עבודת כוכבים וכגירסת הב"י שם:

י ציינתי לעיל סימן קנ"ו סעיף ב':

סימן קפג

א ברייתא נדה דף ל"ו ע"ב:

(*) פי' באונס כגון קפצה או שראתה חיה ועוף נזקקין זה לזה וראתה ופי' ברצון שראתה מחמת עצמה:

ב מימרא דשמואל שם דף נ"ז ע"ב:

ג משנה שם דף מ' ע"א:

ד שם במשנה:

ה מימרא דרבי זירא שם דף ס"ו ע"א:

סימן קפד

א מימרא דריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה נדה דף ט' ע"ב:
ב בעיא דר' זירא מרב יהודה שם דף י"ב ע"א ונפשטה וכפי' התוספות שם וע' בריש סי' קפ"ו:
ג משנה שם דף י"ג ע"א:
ד ברייתא דרבי יאשיה שם דף ס"ג ע"ב ושבועות דף י"ח וכדמפרש רבא שם:
ה שם בנדה דף ס"ג ע"ב:
ו טור בשם הרשב"א בת"ה:
ז בית יוסף (מלקמן סימן קפ"ט סעיף כ"ח):
ח טור בשם הראב"ד (ורא"ש):
ט ג"ז שם בשמו:
י שם בשם הר"ז הלוי ושלזה הסכים אביו הרא"ש (ורשב"א וריטב"א ורבינו ירוחם בשם רוב הפוסקים וב"י שכן המנהג):
יא כרבי יוחנן שם סוף דף י':
יב ברייתא שם דף ט' ע"א וכרבנן:
יג הרשב"א בת"ה מבעיא דההוא סבא מרבי יוחנן וכו' שם:
יד ר"ן בפ"ב דשבועות לדעת הרי"ף והרמב"ם:
טו טור וכ"כ התוס' שם דף ט"ז בד"ה ורב נחמן וכן הוכיח הרשב"א בת"ה מסוגיא דהתם (וראב"ד והגמ"י וע"פ):
טז יבמות דף ס"ב ובעירובין דף ק' ע"ב:
יז מימרא דרב הונא נדה דף ט"ז ע"א:
יח שם משמיה דרבי יוחנן:
יט שם כדמתני רב אשי שם משמיה דרב הונא:

סימן קפה

א ברייתא ספ"ק דנדה סוף דף י"א ודף י"ב:
ב מימרא דרב יהודה קידושין דף פ' וכתובות דף ע"ב ע"א דבעלה לוקה עליה:
ג בעיא דשמואל מרב כתובות דף כ"ב ונפשטא:

ד טור בשם הרמב"ן וכ"כ הר"ן בפ"ב בשם הרשב"א וכ"כ בת"ה מהא דאוקימנא בכתובו' הא דתנן ומשמשת נדה שהוחזקה נדה בשכנותיה וכו' שם דף ע"ב ע"א אלמא דאפילו באמתלא אינה נאמנת:

ה משנה שבועות דף י"ד (ורמב"ם פ"ד דין י"ח):

ו מימרא דרב הונא משמיה דרבא שם דף י"ח ע"א (ומרדכי):

סימן קפו

א טור בשם ר"ת וה"ה בשם הראב"ד והרמב"ן והרשב"א וכרבא דאמר כי שניא ההיא לטהרות נדה דף ט"ז ע"ב וכן הסכמת הפוסקים חוץ מהרמב"ם:

ב כדפשט רב יהודה שם י"ב ע"א:

ג בפ"ד מהל' איסורי ביאה והא דמוקי לה בגמרא באשה עסוקה בטהרות ס"ל דקאי אעדים דלפני תשמיש:

ד שם:

ה כדעת הרי"ף והרמב"ן והרשב"א וכרבי חנינא בן אנטיגנוס בברייתא שם דף י"ב ע"ב:

ו שם בפ"ד:

ז שם בפסקיו ספ"ק דנדה:

ח שם בפ"ד:

ט תה"ד סי' רמ"ז:

י הרמב"ם שם בפ"ד דין י"ד:

סימן קפז

א ברייתא נדה דף ס"ה וס"ו:

ב טור וראב"ד עיין ב"י וש"פ:

ג שם וכ"כ סמ"ג וסמ"ק כר"א בר צדוק דברייתא שם דף י"ד ע"ב אמתניתין נמצא על שלו אותיום:

ד שם בברייתא דף ס"ו ע"א:

(°) פי' כפול ופירוש מכחול קיסם ארוך. רש"י:

ה תוס' שם בשם ר"ת בד"ה ותבדוק עצמה בביאה וכ"כ הטור והרא"ש והרמב"ן והרשב"א וש"פ:

ו שם בפירוש רש"י דקדקו התוספות כן מתוך לשונו וכ"כ הרמב"ם:

ז שם בברייתא וכפירוש הרמב"ם בפ"ד מהא"ב וכדברי הרמב"ן בהלכותיו והרשב"א בת"ה:

ח שם בברייתא וכמ"ש הטור בשם אביו הרא"ש:

ט שם מברייתא וכר' הסכמת הפוסקים:

י תשובת מהר"ר איסרלן סימן מ"ז:

יא טור בשם ספר התרומה וסמ"ג וסמ"ק:

יב הגהמ"יי שם בפ"ד מהא"ב בשם ריצב"א מהירושל' דנאמן לומר הרופא קמיע זה מומחה ורפאתי בו ג' פעמים:

יג שם:

יד הרמב"ן מההיא דאתאי קמיה דרבי נדה דף ס"ו:

טו כ"כ הגהמ"יי בשם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ן בהלכות נדה שלו:

טז הגהמ"יי בפ"ד בשם הר"מ:

(°) פי' אדלעיל קאי שפרשה ליל טבילתה ואח"כ שמשה ולא ראתה מ"מ אם אחר כך ראתה עם הקודם ג"פ בביאה ראשונה שבליל טבילתה אסורה לבעלה כאלו ראתה ג"פ רצופים בלי שום שימוש היתר ביניהם כדלעיל בריש הסי' כנלע"ד:

(°) פירוש שאחר שראתה ג"פ רצופים אחר הלידה פרסה נדה מעצמה ולא שאלה את המורה ולא ראתה וכן בלידה ב' וג' ראתה ג"פ רצופים ואחר כך טבלה ולא ראתה והוחזקה שלא לראות כי אם הג"פ ראשונות שאחר כל לידה וכן הוא שם בהגהת ש"ד:

יז תשובת הרשב"א סי' תתל"ח:

יח גם זה שם סימן תת"מ ודקדק כן מדברי הרמב"ם:

(°) דחיישינן שמא יבא עליה דלכשתטבול ליכא אלא איסורא דרבנן קיל ליה ואתי למעבר עלה כדאמרינן ספ"ב דכתובות המגרש את אשתו לא תנשא בשכונותו וכו':

יט שם לדעתו:

כ בית יוסף מהתוספתא דפ"ט דנדה כולן בודקין אותן בשפופרת חוץ מן הבתולה וכו' וכתבו הסמ"ג:

כא שם מהא דרב גידל אמר שמואל לא שנו אלא שלא פסקה מחמת תשמיש וכו' דף י"א ע"ב:

כב הרשב"ץ וכתב ואם אפשר יעשה לה תקנה לטבול כמו שהיו עושין לכ"ג ביוה"כ עששיות של ברזל וכו':

סימן קפח

א טור מדברי אביו הרא"ש בפסקיו בפ"ב דנדה אהא דאיתא שם דף כ' ע"ב כמה אמוראי דלא חזו דמא משום דלא בקיאי:

ב שם במשנה דף י"ט ע"א וכחכמי' וכפירוש התוספות בד"ה הירוק שם [ע"ב]:

(°) אע"ג דקי"ל כב"ה דמטהרין כמימי בשר צלי וכמימי תלתן כיון שהם נוטים למראה אדמומית ואין אנו בקיאים במראות מטמאינן להו ולא מטהרינן אלא לבן וירוק משום דלית להו נטיה לאדמימות כלל:

ג טור וכ"כ הרמב"ם בפ"ה:

ד ברייתא שם דף כ' ע"ב וכתב הרשב"א דאין מחזיקין אותה במשקר' לפי שהתורה האמינתה דכתיב וספרה לה וכן אין מחזקינן אותה בטועה בדמיונות מן הסתם:

ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מהא דאיבעיא שם בגמ' כזה טיהר איש פלוני חכם וכו' ולא איפשטא:

ו שם דדילמא כי היכי דלדידן לא איברר לן ולא יכלינן למיקם עלה איהי נמי לא קים לה וסברה כו':

ז בעיא שם דף כ"א ע"ב ונפשטא:

ח מסקנת הגמרא שם דף כ"ב וכפי' הרא"ש שם בשם רבינו שמשון:

ט טור בשם מעשה שעשה רבינו שמשון:

י מדי יצא ממנה צורת בריה כעין קליפות דבסעיף שאחר זה:

יא עי' בסוף הסימן:

יב טור מהא דקי"ל כרבי יהושע בברייתא שם דף כ"א ע"ב:

יג בעיא דרבי יוסי ברבי חנינא מר"א ונפשטא שם דף כ"ב ע"א:

יד משנה שם דף כ"א ע"א ופירוש יבחושין יתושין:

טו מימרא דריש לקיש שם דף כ"ב ע"ב וכת"ק בברייתא שם:

טז בעיא שם ולא נפשטא ולחומרא:

יז הרא"ש שם בשם העיטור וכ"כ הרשב"א בת"ה:

יח שם בברייתא וכת"ק:

יט הרשב"א בת"ה וכ"כ ה"ה בשמו בפ"ה:

כ טור בשם הראב"ד וכ"פ הרשב"א בת"ה והביא ראיות לדבריו וכ"נ מדברי הרמב"ם שם בפ"ה וכן פי' ה"ה שם דבריו:

כא שם בשם הרז"ה ושלזה הסכים הרא"ש ורבינו ירוחם כתב שזה דעת התוס':

כב בית יוסף (ממשמעות הרא"ש ורשב"א ופוסקים) כיון דשיעור חתיכה גדולה לא אתפרש לן ושעורא דשפופרת דהוי קטנה היא גופה לא אתפרש אם עב אם דק הלכך אזלינן לחומרא עד שתהא כשיעור דק מן הדקים וביתר מכאן יש לה דין חתיכה גדולה כדלעיל סעיף ג':

סימן קפט

א מימרא דר"ל וכו' והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ופירש רש"י בתוך שלשים יום לראייתה נדה דף ט"ו ע"א:

ב טור וכ"כ הרשב"א ממשנה דאין אשה קובעת לה וסת עד שקבעה לה ג"פ שם דף ס"ג וכ"כ התוספות שם דף ס"ד (וש"פ) בד"ה איתמר ראתה וכו':

ג שם במשנה היתה למודה לראות כו' ושינתה כו' זה וזה אסורים:

ד הראב"ד בס' בעלי הנפש מעובדא דההוא איתתא דכל טבילת מצוה וכו' דף ס"ו ע"א:

ה ציינתיו לעיל בסימן קפ"ד סעיף ט':

ו מפלוגתא דרב ושמואל שם דף ס"ד וכשמואל הרמב"ם שם בפ"ח וכן מסתבר לרמב"ן וכ"כ הטור בשמם ושכן מסקנת אביו הרא"ש ז"ל וכ"נ דעת הרשב"א ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי סברי דהכא הלכה כשמואל משום דאמרינן בגמרא דברייתא כותיה דייקא:

ז טור וכ"כ ה"ה שם בשם המפרשים:

ח שם בגמרא דף ל"ט ע"ב וכן משמע בפלוגתא דלעיל:

ט טור שם וכן כתב הרשב"א בשם רבותיו ומוכח לה מאוקימתא דרב אשי שם דף י"א ע"א כגון דקפצה בחד בשבתא וכו' והכא לד"ה קובעת בג"פ כיון שהן בשוה:

י תוספות שם ריש דף ס"ד דקביעות החודש גורם וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ בת"ה שהראב"ד הכריח כן מפלוגתא דרב ושמואל וש"פ:

יא כלישנא דרב ושמואל כמו שציינתי לעיל סעיף ה':

יב ברייתא שם וכדמשני לה אליבא דשמואל:

יג טור בשם ר"ח והראב"ד וכ"כ הרשב"א בשמם ושיש לחוש ולהחמיר כדבריהם:

יד תוספות שם והרא"ש והרשב"א בשם פירוש ר"ת לפלוגתא דרב ושמואל ואע"ג דדחו פירושו כשבו שהדין כן:

טו טור והוא פשוט:

טז ברייתא שם דף ס"ד ע"א:

יז טור וכ"כ הרשב"א בת"ה ודייק לה מברייתא דהיתה למודה להיות רואה וכו' שם:

יח הראב"ד בספר בעלי נפש:

יט טור וכ"כ הראב"ד בספר בעלי נפש:

כ הראב"ד שם:

כא משנה שם דף ס"ג ע"ב ובברייתא שם דף ס"ד ע"א וע"ב:

כב שם מפני שאורח בזמנו בא.

(°) ופירש רש"י מפני שאורח זה שחזר לשוב ליום עשרים בזמן הראשון בא:

העתיד לבא דהא איעקר מינה אף על גב דקבעתיה תרי זימני מעקר בחדא זימנא וכדמוקים רב פפא למתניתין ותניא כוותיה שם:

כג טור ממשנה דלעיל ומברייתא דראתה יום כ"א בחודש וכו' שם דף ס"ד ע"ב:

כד ג"ז שם מהא דציינתי לעיל:

כה לשון הרמב"ם שם בפ"ח מהל' א"ב דין ה' מברייתא שם דף י"א ע"א:

כו כדמפרש רב אשי שם בלישנא קמא דרב הונא:

כז מימרא דרב הונא שם וכדמפרש שם בגמרא:

כח כלישנא אחרינא במימרא דרב הונא וכדמפרש רב אשי שם:

כט משנה שם דף ס"ג ע"א:

ל כפי' רש"י שם:

לא כפי' התוספות שם:

לב שם בשם הערוך כאדם כו' מתוך מאכל כבד וכ"כ הטור בשם ר"ח:

לג שם במשנה וכיוצא בהן ומפרש רבה בר עולא לאתויי שראשה וכו' שם ע"ב:

לד שם בתוספות סע"ב וש"פ:

לה טור וכ"כ ה"ה בפ"ח בשם כל המפרשים זולת הרמב"ם:

לו שם וכ"כ הרא"ש והרשב"א בת"ה והוא נלמד מדין הקפיצות וציינתיו לעיל בסעיף י"ז:

לז שם ושם ונלמד ממה שנתבאר בוסת הקפיצות כי היכא דאמרינן לעיל ימים גרמי ולא קפיצות או קפיצות גרמי וכו' וציינתיו לעיל סעיף י"ז ה"נ צריכה לחוש לפעם ראשון אח"כ וכמ"ש רמ"א שם בהג"ה וכן הדין בפיהוקים:

לח כן פי' הב"י שמי שפיהקה וראתה צריכה לחוש לג' מיני וסתות לפיהוק וליום הקבוע בחדש ולהפלגת הפיהוקים כמו שביאר בסעיף זה:

לט טור וכ"כ הרשב"א בת"ה וה"ה ברישׁ פ"ח בשם המפרשים:

מ הרא"ש שם בפסקיו בפ"ט דנדה בשם הראב"ד וה"ה בפ"ח מהא"ב בשם המפרשים והרשב"א ממשנה שם דף ס"ג ע"ב דאפילו רבי יוסי ורבי יהודה לא פליגי אלא בוסת הימים ושעות אבל בוסתות פשוטים דגופה כ"ע מודו דאינה חוששת אלא בשעת הוסת:

מא טור בשם הרשב"א:

מב הרא"ש בפסקיו פ"ט דנדה בשם הראב"ד והרשב"א:

מג לשון הטור והכל מבואר בדברי הרמב"ן בהלכותיו ובדברי הרשב"א בת"ה וה"ה בריש פ"ח בשם המפרשים:

מד טור בשם הרשב"א מברייתא שם דף ט' ע"ב:

מה ברייתא שם דף ה' ע"א:

מו בית יוסף דהא שומא נינהו כדאיתא שם בברייתא דף מ"ו ע"א וכת"ק:

מז שם בברייתא בדף ט' ע"ב:

מח כדמפרש ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה שם:

מט כדמפרש רב גידל אמר רב שם דף י' ע"א:

נ שם מברייתא:

נא שם בפי' רש"י:

נב שם וכדין שאר נשים דצריכות בוסת ההפלגה ד' ראיות כדלעיל סעיף ז' וכמו שציינתי שם:

נג משנה שם דף ז' ע"ב:

נד שם דף ט' ע"ב וכמימרא דר' שמעון:

נה בית יוסף בשם התוספות:

נו בברייתא שם:

נז שם בברייתא:

נח טור וכן כתב הרשב"א בת"ה הארוך ולמד זה מדבעי גבי תינוקת שלא הגיע זמנה לראות הדר קחזיא בעונות ולא בעי גבי זקינה אלמא בזקינה דאי הדרא וחזיא בעונות חזרה לתזקתה ובוסת ההפלגה קובעת וסת ההפלגה בב' ראיות:

נט טור וכ"כ הרמב"ן בהל' נדה:

ס משנה שם דף ז' (וטור בשם הרשב"א):

סא כסומכוס משום ר"מ שם דף ח' ע"ב:

סב כר' יהודה ור' יוסי ור"ש בברייתא שם דף ט':

סג טור בשם הרשב"א בשם גדולי המורים:

סד טור והרשב"א בת"ה מדתנן המעוברת והמניקה דיין שעתן וכת"ק שם דף ז' ע"א וכדפרש רבי יוחנן להההוא סבא שם דף ט' ע"א:

סה מברייתא שם דף י"א ע"א וכרבי מאיר:

סו שם מהך ברייתא דלעיל דמשמע אם עברו ימי העיבור וההנקה אפילו בראיה ראשונה מטמא מעת לעת לכ"ע ועוד מסברא כשנסתלק הגורם חזר האורח למקומו:

סימן קצ

א מימרא דשמואל נדה דף נ"ז ע"ב:

ב מסקנת הגמרא שם ומשנה דף נ"ח ע"ב ודף נ"ט ע"א:

ג טור וכ"כ ה"ה בפ"ט מהא"ב שדעת הרמב"ן והרשב"א לפרש כן הא דפשט רב אסי לרבי זירא דכתמים צריכין הפסק טהרה שם דף נ"ג ע"ב:

(°) פירוש שצריכה להמתין חמשה ימים:

ד ת"ה סי' רמ"ו דודאי יצא טפת דם כחרדל ונתקנח או נימוק מהא דמקשה אי דארגישה לאחר זמן אמאי פטורים וכו' שם דף נ"ז ע"ב:

ה מימרא דרב יהודה וכו' שם דף ה' ע"א:

ו טור בשם הרשב"א:

ז מדתנן לענין דיין שעתן איזו בתולה כל שלא ראתה וכו' שם דף ז' ע"ב ה"ה לענין כתמים:

ח מימרא דעולא א"ר יוחנן וכו' שם דף י' ע"ב:

ט טור בשם אביו הרא"ש וכדעת ר"ח (והר"ן) [והרמב"ם] והרשב"א:

י מימרא דרב חלקיה בר טוביה שם:

יא טור וכ"נ מדברי רש"י וכ"כ הרשב"א בפי' בת"ה ממימרא דרב שימי בר חייא שם:

יב הרמב"ם בפ"ט מהלכות א"ב דלדעתו כל ראיה דוסת אחת מקרי מזלפת:

יג טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מברייתי' דתינוקת שלא הגיע זמנה לראות וכו' שם דף ט' ע"ב אע"ג דנשנית לענין דיה שעתה ה"ה לכתמים:

יד כרבי חנינא בן אנטיגנוס שם במשנה וכדמפרש רב חסדא שם דף נ"ח ע"ב הסכמת הפוס':

טו ממשנה ריש פ"ו דנגעים:

טז שם במשנה:

יז ברייתא שם דף נ"ט ע"ב:

יח טור בשם הרמב"ן וכן כתב הרשב"א מדברי הראב"ד בספר בעלי הנפש מדלא הזכירו פול של מקום פלוני וכרבי אבהו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס של כתמים להקל שם דף נ"ח ע"ב:

יט הרשב"א בת"ה וכן כתב ה"ה בפ"ט מהל' א"ב שכן דעת הראב"ד והרמב"ן:

כ רמב"ם שם (והגה"מ בשם רבי שמחה):

כא הרא"ש שם בפסקיו (לדעת ב"י) משום דהוי כנתעסקה בכתמים וכ"כ הרשב"א:

כב ברייתא שם דף נ"ט:

כג טור וכ"כ הרשב"א בסברא ראשונה מפשיטותא דאבעיא דרב ירמיה מברייתא דעל בשרה וכו' אף ע"ג דדחי לה דחויא לאו מילתא היא (בשם ראב"ד):

כד ל' הרמב"ם שם דין ט' וכדעת הי"א דלעיל:

כה כמימרא דשמואל שם דף נ"ז ע"א וכרבי נחמיה במשנה שם דף נ"ט ע"ב ר"ח והרמב"ם והרשב"א והרא"ש:

כו טור בשם הרמב"ם שם בפ"ט מברייתא שם דף ס"א ע"ב וכרבי נתן ולזה הסכימו הרשב"א והרא"ש דבכתמים שומעים להקל (דלא כרמב"ן):

כז משנה שם דף נ"ז ע"ב ומפרש שם בגמ' דף נ"ח עקבה עביד דנגע באותו מקום וראש גודלה זמנין כשפוסעת עביד דמתרמי תחת אותו מקום ודם נוטף עליו:

כח ברייתא שם:

כט שם בגמ' דף נ"ז ע"א:

ל טור וכ"כ הרשב"א בת"ה וה"ה בפ"ט כשינויא בתרא מחגור ולמעלה וכגון דאיזדקרה שם בגמ':

לא שם בגמ':

לב טור וכ"כ הרשב"א דכיון דלא תלינן במידי דאתי מעלמא אלא בדבר שבגופה אפשר שבא הדם משם ולא נגע בחלוקה:

לג שם במשנה:

לד הראב"ד בסב"ה דכשהיא שוחה באה לה מקום החגורה כנגד בית התורפה:

לה טור מפני שעשוי להקפל:

לו כשינויא קמא שם בגמ' מחגור ולמטה:

לז טור בשם הרמב"ן:

לח כשינויא בתרא שם מחגור ולמעלה:

לט שם במשנה:

מ טור והרשב"א בת"ה:

(°) וכ' הרשב"א ואין חוששין שמא נגעה בבית התורפה ולאחר כך הביאתו שם דלא מחזקינן טומאה ממקום למקום שם בגמ' דף נ"ח ע"א:

מא שם במשנה:

מב בית יוסף לדברי הרשב"א:

מג רבינו ירוחם:

מד טור וכ"כ הרשב"א וכ"ש הוא כיון דכתמים דרבנן ותולין בהן להקל:

מה ברייתא שם דף נ"ט ע"א וכפירוש התוספות והרא"ש שם:

מו שם בתוס':

(°) ואם כתם העליון אדום והתחתון שחור או איפכא עיין לקמן סעיף כ"ג:

מז משנה שם דף נ"ח ע"ב:

מח ברייתא שם:

מט שם דאמרינן שמא ניתז מלמטה מבין רגליה או שנקפלו בגדיה וניתז על התחתון:

נ ציינתיו לעיל בסעיף י"א:

נא שם במשנה:

נב שם במשנה וכפי' הרמב"ם בפ"ט מהלכות א"ב וכן פירש הרשב"א וכ"כ הטור:

נג טור בשם הרמב"ן וכ"כ ה"ה שם בשמו:

נד בית יוסף:

נה הרשב"א בתשובותיו:

נו הראב"ד בספר בעלי הנפש:

נז ברייתא שם דף נ"ח ע"ב:

נח טור בשם הרמב"ן מהא דרב אשי עיר שיש בה חזירים וכו' שם:

נט ברייתא שם דף נ"ט ע"א:

ס ברייתא שם דף נ"ח ע"ב מעשה דר"מ ור':

סא מסקנת הגמ' שם דף נ"ט ע"א אליבא דרבא:

סב ברייתא שם דף נ"ח ע"ב:

סג הרשב"א בת"ה מבעיא דרבי ירמיה שם דף נ"ט ע"א ולא נפשטא ופסקוה הרמב"ן והרשב"א לקולא מטעם שכתב הרמ"א בהג"ה:

סד שם בברייתא:

סה טור בשם הרשב"א מהא דציינתי בסעיף דלעיל:

סו שם בשם הרמב"ן (לדעת ב"י) מהא דציינתי לעיל מטעמא דאמרינן שקול דם העסק שדי בי מצעי זיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא וכו':

סז ברייתא שם דף נ"ט ע"א וכרבי ינאי הרמב"ן והרשב"א והרא"ש אף על גב דבברייתא איתא נמצא עליה כגריס ועוד וכו' כ' הרא"ש דה"ה ב' גריסין:

סח טור וכ"כ הרשב"א בת"ה ופשוט הוא:

סט שם בשם הרמב"ן וכן כ' הרשב"א בת"ה ממשנה דא"ל ר"ע שמא יכולה להגלע וכו' וטהרה שם דף נ"ח ע"ב ולא הצריכה להביא הכתם לפניו ולגלע המכה ולהוציא דם:

ע משנה דף ס"א וס"ב:

עא לדעת הרמב"ם שם בסוף פרק ט' והרשב"א וה"ה שהוזכרו בדיקות הסימנים במשנה להתירה אפילו לבעלה:

עב עובדא בההיא איתתא דאתיא לקמיה דרבי ינאי שם דף נ"ח ע"א הרשב"א בת"ה:

עג משנה שם דף י"ד ע"א ובריייתא שם:

עד ציינתיו לעיל בסי' קפ"ג:

עה כשינויא דרבי זירא בלישנא קמא:

עו מברייתא שם:

עז ממשנה שם דף נ"ח וכרב אלעזר בר ר' צדוק:

עח הרא"ש שם:

עט מימרא דרב ומימרא דשמואל שם דף י"ד ע"א וכגירסת ר"ח שם בתוספות:

פ הרשב"א והרמב"ן וכ"כ ה"ה בשמם בפרק ד' מהא"ב:

פא הרמב"ם שם וכתב ה"ה שכדברי רבינו ראוי להחמיר וכן כתב הטור בשם הרא"ש (ורבינו ירוחם ורא"ה בב"ה דף תפ"ח):

פב ברייתא שם דף י"ד ע"א וע"ב וכרבי הרמב"ם שם וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש:

פג מדברי רש"י שם דף י"ד ע"א אמימרא דרבי משום דהוי ספק ספיקא ולקולא חדא דלמא מדם שהיה על ירכה ואפילו את"ל מן העד כיון שאינו בדוק מקמי הכי הוה (ועיין ס"ק מ"ה):

פד טור בשם הרשב"א בשם רבותיו בת"ה:

פה מהא דלקמן בסעיף מ':

פו שם וכ"כ הרשב"א:

פז שם והרמב"ם בפ"ט מהא דרב ששת אברייתא בדקה חלוקה והשאילתו לחבירתה וכו' שם דף נ"ח ע"א דלענין טומאת חברתה נאמנת שבדקה:

פח שם ממשנה שם דף נ"ט ע"ב:

פט כדמפרש רב שם כפי פי' רש"י שם דף ס' ע"א:

צ הרשב"א שם משום דבחזקת טהורה היא:

צא ברייתא שם ושוין שתולה וכו' וכפי' הרשב"א שאם תתלה בזו לא תקלקלנה ואם תתלה בזו תקלקלנה מדין ב' קופות אחת של חולין ואחת של תרומה וכו' ציינתיו לעיל בסי' קי"א:

צב שם בברייתא וכרשב"ג דתולין הקלקלה במקולקל וכ"פ הר"א והרמב"ן והרא"ש כיון דכתמים דרבנן:

צג בעיא דר' יוחנן וכו' שם ונפשטא:

צד הרשב"א בתה"ק ותוספות דף ס':
צה הרא"ש שם והרשב"א בת"ה וש"פ:
צו הרשב"א שם בת"ה וכ"כ רבינו ירוחם:
צז טור בשם הרשב"א בת"ה ממשנה שם דף נ"ו ע"א וכרבי מאיר בברייתא שם ע"ב:
צח כרבי שם בברייתא:
צט שם וכרבי:
ק שם בברייתא דף נ"ח ע"א:
קא הרשב"א שם בת"ה מהא דציינתי לעיל:
קב משנה שם דף נ"ט ע"ב:
קג שם במשנה וכרבי נחמיה וציינתיו לעיל בסעיף י"ט:
קד ב"י מהא דלקמן בסעיף נ"ב (וראב"ד בספר ב"ה) ועיין במה שציינתי שם:
קה משנה שם דף ס' ע"ב:
קו כדמפרש רב אמי שם בגמרא דף ס"א ע"א:
קז משנה שם:
קח שם במשנה:
קט טור בשם הראב"ד:
קי שם במשנה:
קיא משנה שם דף ס' ע"ב:
קיב טור והרשב"א בת"ה ואתי במכ"ש השתא ב' תולות באחת שהיא טמאה ומכ"ש אחת בשתים שנמצאו טמאות:
קיג טור בשם הרמב"ן ממימרא דרב יהודה אמר רב שם וכפי' התוס' שם וכ"כ הרשב"א ור' ירוחם וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ט:
קיד שם במשנה וכדמפרש שם בברייתא:
קטו נתבאר דינה לעיל בסימן קפ"ט וציינתיו שם:
קטז כפי' רש"י שם ואפילו היא נשואה קרי לה בתולה:
קיז הרשב"א בת"ה וכ"כ רבי' ירוחם:
קיח שם במשנה וכדמפרש שם בגמרא:
קיט טור וכ"כ הרשב"א בת"ה הארוך בשם הר"א דהא דלעיל בסעיף נ' היא וחברותיה הסמוכות לה טמאות דוקא ישנות דמתוך השינה הם דוחקות זו את זו משא"כ בנעורות ויודעות את מקומן:
קכ מברייתא שציינתי בסוף זה הסעיף:

קכא שם ממשנה ציינתיו לעיל סעיף ג':

קכב מברייתא דב' נשים שהיו טוחנות וכו' שם דף ס' ע"ב ומסיים שם בברייתא בינתים שתיהן טמאות וכן העתיק הטור:

קכג בת"ה בשם הר"א מדברי הראב"ד בספר בעל הנפש וכ"כ ה"ה בפ"ט מהא"ב:

קכד טור וכ"כ הראב"ד שם בספרו:

(°) (כתוב בספר שני לוחות הברית בשם שלטי גבורים סימני כתמים קצתם כשרקקה על הכתם חלף והלך לו מיד זהו סימן טהרה וגם כשאין לובן סביבו כנהוג בכתמים האסורים (וצ"ע בזה) עוד שמע המחבר שאם הכתם עגול ואף שאין לו מראה טריפה אם כעין חוט אדמימות מקיפו סביב מטריפין אותו):

סימן קצא

א ל' הרמב"ם בפ"ה מהא"ב דין י"ז וכר' יוסי במשנה נדה דף נ"ט ע"ב דאפסיקא שם בגמרא הלכתא כוותיה וכן פסק הרמב"ן בהלכותיו והרשב"א:

ב מסקנת הגמ' שם דף נ"ז ע"ב:

(°) פירוש במעי שהשתן עוברת בה:

סימן קצב

א מימרא דרבא נדה דף ס"ו ע"א:

ב שם משמיה דרבא:

ג טור וכ"כ הרשב"א בת"ה מדסתם רבא דבריו צריכה לישב ז' נקיים דמשמע דלית לה תקנה אלא בכך:

ד שם ושם מדנקט רבא ז' נקיים ואי יום התביעה מן המנין אין כל הז' נקיים:

ה טור בשם אביו הרא"ש בשם גדולי המורים וכ"כ הרשב"א בת"ה והראב"ד והרמב"ן:

ו הראב"ד והרמב"ן והרא"ש אלא שלדברי הראב"ד והרמב"ן צריכה בדיקה בתחלתן או בסופן ולדברי הרא"ש ובשם מקצת הגדולים צריכה בדיקה כל שבעה וכ"כ הטור:

ז טור בשם הרשב"א בת"ה וכ"כ ה"ה בפרק י"א מהא"ב מסקנת הגמרא יבמות דף ל"ז ע"ב:

(°) עיין בספר שני לוחות הברית שכ' מרורות על המנהג הרע שנהגו לא די זו שמושיבין את החתן אצל הכלה. אלא אף מחבק ומנשק אותה ואוי לעינים שכן רואות וכו' לא מיבעיא אם הבתולה באה לכלל נדות הנה עבר אדאורייתא ואל אשה בנדתה לא תקרב דאסור אפי' קריבה וכו' אלא אפילו היא עדיין קטנה בתוקף אהבתו יצרו מתגבר וכו'

וכל שכן אם בא לידי קרי וגורם להוצאת זרע לבטלה שגדול עונו מנשוא ועיין עוד שם דף ק' ע"א שהזהיר שלא לשכב החתן אצל הכלה עד ליל טבילה וע"ש:

ח מרדכי בפ"ב דשבועות שם דקדק דר"מ מלשון הרשב"ם בעובדא דרבינא שם בנדה דף ס"ו ע"א וכן הכריע מהרי"ק בשורש קנ"ט:

ט טור וכ"כ הרשב"א בת"ה וכפי פירושם הא דאסיק שם ביבמות ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו היינו דמייחדי להו לנשאה קאמר ולאחר שתשב ז' נקיים א"נ שלא היו באים עליה לעולם וכו' אלא כדי לשבור היצר היו נושאים ולא היו מתייחדות עמהם לעולם וכן דעת הרי"ף והרא"ש וש"פ:

י תשובת הרשב"ץ (בשם הצרפתים):

סימן קצג

א מימרא דרב ושמואל נדה ד' ס"ה ע"ב וכברייתא דרבותינו דחזרו ונמנו וכו' וכעולא משמיה דר' יוחנן ור"ל:

ב שם בגמ':

ג כפי' רש"י שם וכ"כ הרא"ש שם וכ"כ הר"ן בפ"ב דשבועות ושכן מוכח בירושלמי וכן דעת הראב"ד בהשגות בפ"ה מהא"ב והרשב"א בת"ה:

ד הרא"ש בפסקיו במימרא דרב ושמואל וכ"כ הרשב"א בת"ה וש"פ:

ה טור וכ"כ הרשב"א בת"ה:

ו שם ושם הרא"ש שם בשם רב האי וכ"כ הרמב"ם בפי"א:

ז שם וכן כ' הגמי"י שם שכ"כ בסה"ת:

ח שם ובפסקי הרא"ש בשם הראב"ד בפירוש דברי רב האי:

סימן קצד

א ממשנה נדה דף ל' ע"א:

ב הרא"ש בפסקיו אפלוגתא דאביי ורבא בזיבה אי עולה לנדתה שם דף ל"ז ע"א וש"פ:

ג כרבא שם הרא"ש והרשב"א וכדברי הגאונים וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מהא"ב:

ד ל' הרמב"ם שם:

ה בית יוסף ממשמעות דברי הרמב"ם:

(*) וכ' הרמ"א בתשו' סימן צ"ד נהגו להקל במדינות אלו ביולדות שטבלו קודם מ' לזכר וכו' בפרט שכתבו כמה גדולים ע"ז שקרוב הוא למנהג הצדוקים וע' ברמב"ם בפי"א מהא"ב וכ' הרב ט"ז שהנוהגין להקל אין בזה משום פורץ גדר:

ו משנה שם דף ל' ע"א וכת"ק:

ז הרשב"א ובת"ה בשם הר"א והרמב"ן בהלכות בפ"ז וכרבי יהודה במשנה שם דף כ"א ע"א וכרבי יהושע בברייתא שם ע"ב דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם:

ח שם במשנה:

ט משנה שם דף כ"ד ע"ב ודף כ"ו ע"א:

י ברייתא משמיה דרבי בנימין שם דף כ"א ע"ב:

יא טור והרשב"א בת"ה וכ"כ הראב"ד בספרו בעלי נפש וש"פ בשמם:

יב מימרא דרבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן וכו' שם דף כ"ז ע"א:

יג מימרא דרב יוסף וכו' משמיה דרב שם דף כ"ו ע"ב:

יד שם דף כ"ז ע"א:

טו מימרא דעולא אמר רבי אלעזר ב"ק דף י"א ע"א וכפירוש רש"י דמיום ראשון טמאה לידה ואינו מונה י"ד יום אלא מיום שני דשמא לא יצא רובו אלא ביום שני:

טז ברייתא נדה דף כ"ז:

יז משנה שם דף כ"ח ע"ב:

יח משנה שם דף כ"ט ע"א:

יט אוקימתא דגמ' שם:

כ ל' הרמב"ם בפ"י מהל' א"ב ממשנה שם דף כ"ח ע"א:

כא כרבי יוחנן שם דף כ"ט ע"ב:

כב שם במשנה ובברייתי' אבא חנן משמיה דר' יהושע:

כג מעובדא דההוא דאתא לקמיה דרבא נדה דף מ"ב ע"ב:

כד מימרא דרב הונא שם דף כ"ח ע"א:

כה היינו ההיא עובדא שציינתי לעיל:

כו טור והרשב"א בת"ה ממשנה דכריתות דף ח' ע"ב:

כז משנה נדה דף מ' ע"א וכת"ק:

כח מימרא דרבי יוחנן לד"ה ומפרש טעמא דכתיב את מקורה הערה מלמד שאינה טמאה עד שתצא מדוה דרך ערותה שם דף מ"א ע"ב:

סימן קצה

א תוספות שבת דף י"ג והרא"ש בפסקיו בפרק ה' דכתובות וכ"כ הרשב"א ושכן הוא דעת הר"א ודעת כל הגאונים וכן כתב הרמב"ם בפי"א מהא"ב וסמ"ג וסה"ת מהא דשבת דף ס"ד ע"ב בנדתה תהא עד שתבא במים:

ב רמב"ם שם בפרק כ"א:

ג מסקנת הגמ' בכתובות דף ד' ע"א:

ד תוס' שם בשבת די"ג מסדר אליהו וכ"כ הרמב"ם שם פי"א והרשב"א:

ה שם בתוספות ובכתובות דף ס"א ע"א שרש"י היה נזהר בזה מסדר אליהו וכן כתב הרא"ש שם וש"פ:

ו ממשנה שבת דף י"א ע"א לא יאכל הזב עם הזבה וכו' הראב"ד שם בפי"א בהשגתו ושכ"כ רב אחא וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א וכ"כ הר"ן שכן משמע בבריית' בגמ' וכ"כ הטור וש"פ:

ז שם ושם בשם הרמב"ן והרשב"א וש"פ:

ח טור בשם סמ"ג והגמי"י בפרק י"א בשם רא"ם ממשמעות עובדא דתנא דבי אליהו פ"ק דשבת וציינתיו לעיל וכן כתב המרדכי שם:

ט טור וכ"כ הרשב"א בשם הרא"ש בשם רב האי גאון וש"פ מהא דאסורה להציע מטתו וכו' כמו שיתבאר לקמן סעיף י"א מכ"ש לישן או לישב על מטתה שיש הרגל עבירה יותר:

י אבעיא שם בפ"ק דשבת ונפשטא:

יא ברייתא נדרים דף כ' ע"א וכדמפרש רב יוסף שם:

יב טור וכ"כ הרשב"א בת"ה דמן העקב נלמוד לכל מקום המכוסה בה:

יג שם וכ"נ מפירוש רש"י בכתובות דף ע"ב ע"א וקדושין דף פ' ע"א מהא דהוחזקה נדה בשכנותיה וכו':

יד ברייתא משמיה דר"ע שבת דף ס"ד ע"ב:

טו מימרא דרב הונא כתובות דף ס"א ע"א:

טז כאיתתא דשמואל שם:

(°) כאיתת' דאביי שם:

יז שם במימרא דרב הונא:

יח שם בתוספות וכ"כ הרא"ש והמרדכי וש"פ:

יט שם והרשב"א בת"ה:

כ כן פי' הטור והרשב"א בת"ה מימרא דרב הונא דלעיל דבהוא רוחץ והיא מוצקת אירי דאילו ליגע היא בידו אפילו בלא רחיצה אסור ליגע בה אפילו באצבע קטנה וכ"כ ש"פ:

כא הרשב"א שם:

כב שם ושם:

כג שם ושם מברייתא דמסכת כלה פ"א המשגר כוס של ברכה לאשה וכו' ונדה להא מלתא דמיא ול"ש כוס של ברכה ול"ש כוס אחר:

כד שם ברשב"ם:

כה ציינתיו לעיל בריש הסימן:

כו טור וכ"כ הרשב"א בת"ה הקצר: (°) וכ' מהרש"ל שאיסור גמור עושין ושנתקבצו כל הקהלות ונתנו חרם על זה וכן המנתחים בשר לחתיכות קטנות ואוכלים בקערה אחת הוא נוטל חתיכה אחת וכן היא נוטלת חתיכה אחת אסור:

כז שם בשם אביו הרא"ש בתשובה:

כח תה"ד סימן רנ"ב:

כט שם בת"ה בשם גדול אחד וגם בתשו' להרמב"ן סימן קכ"ז וכתב הרב ב"י שנראה מדברי תה"ד שאפילו כשאין רופא זולתו אסור וכן להרמב"ם דנגיעת ערוה אסור' מן התורה אע"ג שיש בו פקוח נפש אפשר דאסור משום דהוא אביזרא דג"ע וצ"ע וכבר פסק רמ"א להיתר:

סימן קצו

א ברייתא דרבי מאיר נדה דף ל"ג ע"א ד"א יום שפוסקת בו וכו' ואע"ג דדחי ליה שם בגמרא כתב הרא"ש דדיחויא בעלמא והכי איתא שם דף ס"ט ע"א:

ב טור וש"פ והרא"ש בפסקיו בפ"י דנדה:

ג לשון הרשב"א בת"ה הקצר:

ד גם הטור כ"כ בשם אביו הרא"ש:

ה לשון הרשב"א שם בת"ה וכ"כ הטור בשם אביו וכסברת ר' בברייתא שם דף ס"ח ע"ב כיון דפסק פסק:

(°) פירוש הואיל ומעיינה פתוח עדיין:

ו טור בשם אביו הרא"ש וש"פ:

ז מרדכי בשם הרוקח:

ח ממשנה שם דף ס"ח ע"ב דלא פליגי תנאי אלא בדיעבד אבל לכתחילה צריכה בדיקה כל יום וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו והתוספות שם דף ז' בד"ה ר"א:

ט טור בשם סמ"ג ממשנה שם דף י"א ע"א ואע"ג דאסיקנא שם דלא אמרו אלא לטהרות ה"ה במקום שצריכה ז' נקיים דהיא בחזקת טמאה כמו לטהרות לאחר שטבלה:

י כר"א שם במשנה וכרב שם דף ס"ט ע"א ממסקנת הרא"ש שם וכן כתב הרשב"א בת"ה וש"פ:

יא הרא"ש שם בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א:

יב טור והרא"ש שם דבדיקה תוך ז' בעינן וש"פ דאפילו רב מודה בזה:

יג סמ"ג דכיון דלא נתברר הלכה כדברי מי ראוי להחמיר כדברי רבי חנינא שם וכ"כ בסה"ת (ואגור בשם תוספות פ"ק דביצה והגמ"יי בשם רמב"ן ורבי שמחה וש"ד סי' י"ח):

יד טור וכ"כ הרשב"א ופשוט הוא ממשנה דלעיל דף ס"ט:

טו מימרא דרבא שם דף י"ז ע"א וכשינויא בתרא:

טז מימרא דשמואל שם:

יז הרא"ש שם בפ"י דנדה והרשב"א בת"ה ממשמעות הבעיא דרב אבא מרב הונא שם דף י"ב ע"א וש"פ ומימרא דרב יהודה וכו' וכדמפרש רב קטינא שם דף ה' ע"א (וטור ורבינו ירוחם) וש"פ:

יח ב"י (עשה כן פשרה בין הפוסקים ע"ש):

יט משנה וגמרא שם דף י"ג ע"ב:

כ בברייתא שם וה"ה וטור:

כא שם במשנה וכדמפרש שם בגמרא:

כב טור וכ"כ הרמב"ן בהלכותיו:

כג משנה שם ריש ע"א:

כד מימרא דרבא שם דף ל"ז ע"א ובברייתא שם דף ס"ז ע"ב וכת"ק [וגם ר"ש מודה בזה]:

(*) מטעם שכתבתי לעיל בהג"ה סעיף ב':

כה כן כתבו התוספות אהא דבעי רמי בר חמא וכו' שם דף ל"ג ע"א ושכ"פ ר"ח וכן כתב הרא"ש שם בשם ה"ר יונה וש"פ:

כו סמ"ק:

כז הרא"ש אהא דציינתי בסעיף י"א שם בפסקיו ממשנה דף פ"ח דמקואות:

(*) מטעם זה נהגו הנשים שלא ילכו לבית המרחץ בג' ימים אחר הטבילה משום דרוב נשים יהיו מעוברות אחר טבילתן ולפיכך אילו היו נכנסות למרחץ בתוך ג' ימים טרם שיסריח הזרע היו המים מפליטין ממנה כל הזרע:

סימן קצז

א לשון הרמב"ם פ"ד מהא"ב מברייתא שבת דף ס"ד בשם ר"ע ורב האי גאון פי' שלמדנו טבילה לנדה מן התורה בק"ו ממגעה שנאמר והנוגע במשכבה ירחץ במים ור"ת מפרש שלמדנו מכלי מדין שנאמר שם אך במי נדה יתחטא ודרשינן בסוף עובד כוכבים במים שהנדה טובלת בהן וכו' תוספות ביבמות דף מ"ז ע"ב וכתבם הרא"ש בסוף נדה:

ב יתבאר בסי' קצ"ח וקצ"ט:

ג יתבאר בסי' ר"א:

ד ב"י כדעת ר"ת שהביא הטור דטבילה בזמנה לאו מצוה אלא כשבעלה בעיר וכמ"ש התוס' בנדה דף ל"ו ע"א וביומא דף ח' ע"א ומיהושע דמצינו שנענש על שביטל את ישראל מפריה ורביה לילה אחד וכ' עוד ואי היא מתאחרת מלטבול כדי לצער את בעלה עבירה היא בידה ובשם ספר הזוהר שהאשה שעושה כן גורמת כמה רעות בעולם וע"ש:

ה ברייתא פסחים סוף דף צ' יומא דף ו' ע"א:

ו כרבי יוחנן ואף רב הדר ביה נדה דף ס"ז ע"ב:

ז שם תקנתא דרב יהודה בפומבדיתא:

ח תקנתא דרב אתא בר יעקב בפפונא:

ט תקנתא דרבא במחוזא:

י שם בגמרא:

יא טור וכ"כ רשב"א וש"פ:

יב שם בשם הרשב"א בשם הר"א ושלזה הסכים וכ"כ הרמב"ן ועיין ב"י:

סימן קצח

א בת"כ פרשת אמור פרק ד' יליף לה הכי מדכתיב כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר מה ביאת שמשו כולו כאחת אף ביאתו במים כולו כאחת:

ב מימרא דרבי יצחק וכו' עירובין דף ד' ע"ב נדה דף ס"ז ע"ב:

ג הרא"ש שם בפסקיו בשם הראב"ד וכ"כ הרשב"א בת"ה וש"פ:

ד משנה שבת דף נ"ז ע"א ובריש פ"ט דמקואות:

ה תוספות שם (ע"ב) [עב"י] וכ"כ הרא"ש:

ו מימרא דרב הונא וכדמפרש רב יוסף טעמו שם:

ז ברייתא שם וכדמפרש רבינא שם:

ח בעיא דרב כהנא מרב שם ונפשטא:

ט שם במשנה בריש פ"ט דמקואות וכרבי יהודה וכדאי' שם בשבת בגמרא דמודים חכמים לרבי יהודה בחוטי שער:

י כרבי יוחנן שם נדה דף ס"ז ע"ב:

יא הרמב"ם בפרק ב' מהלכות מקואות:

יב הרא"ש בסוף נדה:

יג משנה ב' פ"ט דמקואות:

יד שם משנה ג' והטעם לפי שאין אדם מקפיד עליו:

טו תוספתא דהיא מקפדת שלא תתגנה על בעלה:

(°) שקורין מארלאקי"ן או קאלטינע"ש:

טז שם ממשנה ב' פ"ט דמקואות:

יז תוס' אמימרא דמר עוקבא נדה דף ס"ז ע"א:

יח שם במשנה:

יט שם במימרא דמר עוקבא:

כ שם בגמרא:

כא מימרא דשמואל שם:

כב תוספתא כתבה הרא"ש שם:

כג שם במשנה וכגי' וגלד שבמכה וכפירוש הרא"ש שם:

כד שם משנה ד' וכפי' הרא"ש בפ"י דנדה מהא דרמי בר חמא הני ריבדא דכוסילתא עד ג' יומי וכו':

כה הרא"ש שם:

כו שם במשנה:

כז משנה שם בסוף מקואות ופי' הרא"ש שם כיון שנראה מבחוץ א"א שלא היה מקצתו על הבשר:

כח שם במשנה דף פ"ט:

כט שם במשנה ב':

ל שם ופירש מלמולין כשידיו מלוכלכות ומשפשף זו בזו נעשין כמין גרגרין של שעורין:

לא שם:

לב שם:

לג תוספתא הביאה הרא"ש שם בפ"י דנדה:

לד טור בשם הרמב"ם בפ"ב דמקואות מהתוספתא פ"ט (ורבינו ירוחם דלא כהטור) ומסיים שם מפני שהם לכלוך הפירות פי' ודרך ב"א להקפיד עליהם כ"מ שם:

לה רמב"ם שם ד"ב (ורבינו ירוחם) מימרא דרב דימי כדמפרש שם מנחות דף כ"א ע"א וצ"ע על הסמ"ג:

לו הרא"ש שם בפ"י דנדה וכ"כ הרשב"א משום דאינן מקפידות ואדרבה חוזרות הן ומחדשות אותם ועוד שאין שם ממשות אלא מראיתו:

לז מהא דזבחים דף צ"ח ע"ב:

לח תוספתא הביאה הר"ש והרא"ש שם:

לט שם במשנה דפ"ט דמקואות:

מ שם במשנה ב':

מא הרא"ש שם והרשב"א בת"ה וש"פ:

מב מרדכי פ"ב דשבועות מדין החץ וציינתיו לעיל בסעיף י"א:

מג שם בשם ראבי"ה בשם הגאונים וטעמא משום דהצפורן הוי מגוף האדם וכ"כ בסה"ת:

(°) שמעתי היינו כל זמן שלא שמשה עם בעלה אבל לא לאחר שכבר שמשה מפני שאפשר שנתעברה ואם באת להחמיר עליה בטבילה שנית אתה מוציא לעז על אותו ולד וכ"כ הרב ט"ז ושכן שמע שהשיב גדול אחד:

מד במשנה דף פ"ט דמקואות תנן צפורן מדולדלת אינו חוצץ ובתוספתא פירשו דאיירי בפירשה רובה:

מה תוספתא כתב הרא"ש בפ"י דנדה והרמב"ם בפ"ב דמקואות אפי' פירשו רובן כיון דצריכין אומן לקטען. ב"ח:

מו תוספתא כתבה הר"ש בפ"ט דמקואות והרמב"ם שם:

מז מעובדא בשפחתו של רבי וכו' נדה דף ס"ו ע"ב דאע"ג דלא בעינן שיכנסו מים לתוך הפה מ"מ בעינן שיהא הפה ראוי להכניס בו מים וכדרבי זירא כל הראוי וכו' שם ומנחות דף י"ח ע"ב:

מח הרא"ש שם בהלכות נדה בקוצר וכ"כ רבינו ירוחם:

מט הראב"ד בספר בעלי הנפש מעובדא דשפחה הנ"ל (וכפל לקמן סי' קצ"ט ס"ט):

נ שם:

נא שם (וכפול שם סעיף י"ב) וסיים שם הואיל וא"צ שיבואו בהם מים:

נב משנה סוף פ"ח דמקואות:

נג שם במשנה:

נד טור בשם רשב"א דמפרש דת"ק נמי מודה בהם אלא דאפילו במהדקת נמי שרי ת"ק בהדיחה את ידיה ור"ש לא שרי אלא במרפה והלכה כת"ק:

(°) ועיין לעיל בסי' ק"ך ס"כ שכ' רמ"א שם בהג"ה דווקא שלחלח ידו במי מקוה אבל לא במי' תלושים:

נה תוספתא בפ"ה במסכת דרך ארץ זוטא דמקוואות ופ"ז וכ"כ הרמב"ם בפ"א דמקואות דחיישינן שמא יוציאנה קודם שיטבול זה ונמצא טובל במקוה חסר שחסרו ממנו המים שטפחו על ידו של זה שהכניסה לכבוש עליו:

נו הרא"ש בסוף נדה והראב"ד בסבע"ה והרשב"א בת"ה:

נז ל' הרשב"א בת"ה הקצר ומפרש שם שלא אמרה תורה אלא מעין ומקוה מים:
(°) מדברי הרשב"א בת"ה ובתשובה סי' תתכ"ח ובדברי הראב"ד שהביא שם והר"ן הביאו יותר באריכות בפ"ב דשבועות מפורש דלא אמר אלא בנסרים המיוחדים לכלים וראוים למדרס כמו ספסל וכו' אבל לא בנסרים העומדין לבנין וכ"נ מדברי המחבר וכמ"ש הרמב"ם בריש פכ"ה מהל' כלים ושם בדין ז' נסרים שבמרחץ וכו' וחכמים במשנה ספכ"ב דכלים וכ"כ בפ"ו דמקואות דין ה' המניח טבלא וכו' ובפ"ט דין י' ומ"ש הרשב"א והעתיקו הרב ב"י שצריך לעשות במקומן מדרגה של אבנים וכו' ה"ה בנסרים העומדים לבנין הרחבים ד' אלא עצה טובה קמ"ל לבנות בנין קבוע שיתקיים זמן רב וכמ"ש והוכיח הגאון ר"מ מפאדואה בתשובה בסי' ל"א וכן דעת כל הגאונים האחרוני' חוץ ממהר"מ יפה ז"ל:

נח שם וכ"כ הטור בשם הראב"ד:

נט ממימרא דרבא וכדמפרש רב חנן מנהרדעא נדה סוף דף ס"ו:

ס תשובת הרשב"א סי' תתכ"ח ושם איתא שירד בו דרך שליבות סולם של עץ וכו':

סא שם בתשו' הרשב"א וסיים שם שהכלים אינם יוצאי' מתורת כלים מחמת שקבועים מאחר שנעשו קודם קביעות וכו':

סב טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל נ"א דין ג':

סג ממימרא דשמואל בר רב יצחק וכפי' רש"י וגרסתו שם ד' ס"ו ודף ס"ז וכ"כ הטור בשמו:

סד טור:

סה שם ממימרא הנ"ל בשם ר"ת וכ"כ התוס' שם בשמו וכפי' ר"ח וגירסתו:

סו שם וכ"כ הרשב"א בת"ה ור' ירוחם כלומר שאם היא יודעת שטבלה כהוגן כשרה ולא חיישינן דלמא אגב ביעתותא לא טבלה שפיר ולאו אדעתה:

סז טור וכ"כ הרשב"א בת"ה ממימרא דר"ל נדה דף ס"ז ע"א:

סח תוספות שם ממשנה דפ"ב דנגעים ופי' עורכת כעורכת פת:

סט כפי' התוספות שם מברייתא דת"כ וכ"כ הר"ש והרשב"א והרא"ש וש"פ:

ע ב"י בפי' דברי הטור:

עא הרמב"ן בתשובה בשם הראב"ד (ודעת ראב"ד מביא ב"י לעיל דף רכ"א וכ"ד הרבה פוסקים וע' בתוספות דנדה דף ס"ו ופוסקים):

עב תשובת הרשב"א ולזה מסכים הרשב"ץ:

(°) פי' חצי אמה של ששה טפחים:

עג רבינו ירוחם בשם הגאונים ובשם רב נטרונאי גאון וכ"כ הר"ן בתשובה וכתב דלא איתמר הא דר"ל שציינתי לעיל אלא לאפוקי שלא תקפל קצתה על קצתה:

עד מימרא דעולא קידושין דף כ"ה ע"א:

עה ממשנה סוף פ"ח דמקואות:

עו מימרא דר' יוחנן נדה דף ס"ז ע"ב:

עז פוסקים בשם רש"י בתשובה הוכיח דרבי יוחנן אנדה קאי ולא כגי' ר"ח ור"ת והרמב"ם וכ"כ הרא"ש והמרדכי בשמו:

עח הטור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרשב"א בת"ה:

עט כלבו והאגור בשם הר"מ:

פ הרשב"א בתשובה וכ"כ הראב"ד בסבע"ה והביאו הטור:

פא רמב"ם בפ"ב מהל' מקואות כפי גירסתו שם בגמ' נדה דף ס"ז וכ"כ התוס' שם בשם ר"ת ריש ע"א וכ"כ הרא"ש:

(°) פירוש סמוך לטבילתה ולאו דוקא בטבילתה כדעת התוספות שם:

פב הרמב"ם שם ודלא כהתוספתא בפ"ח דמקואות משמיה דר"ע מטעם שכתוב בב"י ובכ"מ שם ובסעיף שאחר זה:

פג הרמב"ם שם מהתוספתא שם כר' דבעינן שיהיו ראוים לביאת מים וכר' זירא וציינתיו לעיל בסעיף כ"ד:

פד שם מהתוספתא בפ' הנזכר:

פה כל בו:

פו תוספתא:

פז הרמב"ם שם מהתוספתא כפי גירסתו:

פח הר"ש בפ"י דמקואות כפי גירסתו:

פט הרמב"ם בפ"א מהלכות מקואות וכ"כ הרא"ש ממימרא דרב ביצה די"ח ע"א:

צ רוקח:

צא רמב"ם שם ממימרא דנדה שנאנסה וטבלה וכרב חולין דף ל"א ע"א:

סימן קצט

א מימרא דרבא נדה דף ס"ו ע"ב וכדרבי זירא כל הראוי לבילה וכו':

ב ברייתא מתקנת עזרא בב"ק דף פ"ב:

ג ברייתא ורחץ את בשרו במים שלא יהא וכו' שם ומסיק שם שהוא מדאורייתא:

ד טור בשם רבי שמעיה בשם רש"י וכ"כ בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוס' שם בנדה בד"ה אם סמוך וכו' במחזור הר"ר שמעיה מפרש בשם רש"י וכו':

ה מימרא דאמימר שם:

ו מימרא דרבא שם:

ז טור:

ח שם בגמרא דף ס"ח ע"א שלח רבין ורבא משמיה דרבי יוחנן:

ט שם בתוספות בד"ה כך אמרו כדי לצאת ולקיים דברי רש"י שפי' שם אהא דשלח רבין וכו' ותמה על עצמך שמוטב שתהיה החפיפה ביום לפי שבלילה ממהרת לביתה ובשאלתות דרב אחאי כתב שמוטב שתהיה בלילה סמוך לטבילתה והביאם הטור בשם אביו הרא"ש:

י שם בתוספות וכ"כ הרא"ש:

יא מסקנת הגמ' שם והלכתא וכו' הא דאפשר הא דלא אפשר אהא קאי וכפי' רש"י:

יב לפי' רב אחאי אהא קאי הא דאפשר וכו':

יג ממימרא דרב הונא אשה חופפת וכו' וכרב חסדא שם דף ס"ז ע"ב וכ"כ התוספות שם דף ס"ח ע"א בד"ה והלכתא וש"פ:

יד הרא"ש שם:

טו הרשב"א בת"ה וכ"כ הר"ן:

טז הרא"ש שם:

יז טור:

יח סמ"ג וסה"ת מפני המאכל שאכלה בימים שבנתיים:

יט תוספות שם דף ס"ז ע"ב בד"ה משום סרך בתה וכ"כ הרא"ש שם:

כ טור בשם הרשב"א בת"ה (וראב"ד בספר בה"נ):

כא שם בב"ה:

כב שם בת"ה וציינתיו לעיל בסעיף א':

כג טור בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש:

כד מימרא דרבא שם בנדה דף ס"ו ע"ב אם סמוך לחפיפה וכו':

כה טור בשם הרשב"א בת"ה ומאי סמוך בו ביום ושכ"כ הרז"ה:

כו בפ"ב מהל' מקואות וכפי גירסתו שם בגמרא כמ"ש הכ"מ שם וב"י:

כז טור מדברי הרשב"א בת"ה וכתב הב"י וטעמו מדתניא פ"ק דחולין דף י' ע"א טבל ועלה וכו' והוא תמוה לע"ד דמהדר אהיתרא והביא ראיה לאיסורא ואדרבה צ"ל לדעת הרשב"א דההיא ברייתא לטהרות מיירי וכמ"ש התוס' שם בשם ר"ח דלטהרות החמירו

יותר מלבעלה וכו' אבל הרמב"ם בספ"ב מהלכות מקואות מפרשה שה"ה לבעלה ופסק כוותיה דלא עלתה לה טבילה אא"כ אומרת ברי לי שלא היתה עלי קודם לכן וכ"כ הרשב"א שם בשם הראב"ד:

כח טור ופי' הרב ט"ז שחפפה ביום שלפני פניו כגון שחפפה בע"ש וטבלה במ"ש דאי לא חפפה כלל הא כתב לעיל בסעיף ח' אפילו עינה ובדקה עצמה מיד אחר הטבילה לא עלתה לה טבילה והרב ב"ח פי' בע"א עי"ש:

כט שם בשם הראב"ד:

ל מימרא דרב גידל אמר רב נדה דף ס"ז ע"א:

לא טור וכ"כ הרשב"א:

לב שם בגמרא:

סימן ר

א טור בשם אביו הרא"ש והראב"ד וכדעת הרי"ף בשם הגאונים אהא דתניא כל המצו' מברך עליהם עובר לעשייתן א"ר חסדא חוץ מן הטבילה פסחים דף ז' ע"ב כתב הרי"ף בשמם דלא אמר רב חסדא אלא בטבילת גר בלבד דאכתי גברא לא חזי וכ"כ הרמב"ם בפי"א מהלכות ברכות:

ב שם בשם הראב"ד ממשנה ברכות דף כ"ב ע"ב:

ג ברייתא שם דף כ"ה ע"ב וכי"א:

סימן רא

א לשון הרמב"ם בפי"א מהא"ב:

ב ציינתיו לעיל ריש סי' קצ"ז וקצ"ח:

ג ברייתא עבודת כוכבים דף ע"ה וספ"ק דחגיגה:

ד רשב"ץ בשם הראב"ד דבעינן אמה שוחקת וכ' הרשב"א שהשותקת יתירה על העצבה חצי אצבע ממשנה ט' פי"ז דכלים:

ה רביעי ירוחם:

ו הוא לפי חשבון אמה בת ו' טפחים וחצי אצבע שהוא כ"ד אצבעות וחצי אצבע דאז יש באמה על אמה ת"ר אצבעות וברום ג' אמות מ"ד אלפים וקי"ח. אצבעות וג' חלקים שמינית אצבע ולא דק הרב בשמינית האצבע ולחומרא:

ז משנה סוף פ"ק דמקואות:

ח טור וכ"כ התוס' שבת דף ס"ה ע"ב וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות מקואות וש"פ וטעמא דמלתא משום דמעיין נקרא בכל ענין בין בזוחלין בין באשבורן אבל מקוה אינו נקרא אלא באשבורן כדכתיב יקוו המים אל מקום אחד וכהאי גוונא מפרשי' מקוה דכתיב בקרא:

ט לשון הרמב"ם פ"ט דין י"ד מהא דאבוה דשמואל עביד מקואות לבנתיה וכו' שבת שם ע"א והא דתנן במשנה ה' פ"ה דמקואות העיד רבי צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים וכו' הוא להכשירן לזבים ולמצורעים דבעינן מים חיים אבל לענין אשבורן מהני אפי' מחצה על מחצה כ"מ וב"י בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש:

י שם מהא דאבוה דשמואל שם וכפי' הרמב"ם:

יא במשנה ז' פ"א דמקואות ובכמה דוכתי במשנה ותלמוד ובת"כ יליף לה מדכתיב אך מעין ובור מקוה מים מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים:

יב טור בשם תשו' אביו הרא"ש בכלל י"ח סי' ח':

יג שם בתשובה:

יד משנה ח' פ"ח דפרה ומשנה ד' פ"ה דמקואות וכרבי יוסי שם הסכמת הפוסקים:

טו משנה ו' פ"ה דמקואות:

טז לשון הרמב"ם שם בספ"ט מהתוספתא הובאה בחולין דף ל"א ע"ב וכתבה הר"ש בפ"ד דמקואות:

יז טור וכפירוש רש"י שם בחולין:

יח משנה ה' פ"ד דמקואות ובכמה דוכתי:

יט לשון הרמב"ם בפ"ו דמקואות דין ד' מהתוספתא קסטילון המחלק מים וכו' וכרבי אלעזר ברבי יוסי שם:

כ כ' הכ"מ שם דבכלי עץ דשיעור טהרתן בכמוציא רמון הוי טפי טובא מכשפופרת הנאד דמכשיר ביה הת"ק במשנה סוף פ"ד דמקואות וכלי חרס הוא דשיעורו כמוציא זית ושיעור כשפופרת הנוד עיין לקמן בסעיף מ':

כא שם ברמב"ם דמפרש התוספתא דתרתי בעינן חדא שיהא ניקב נקב המטהרו ועוד צריך שיקבע בארץ דומיא דקסטילון וכו' או שיהיה בו הוכחה שהוא דבר של בנין וכו' ומ"ה קתני שאם פקק בסיד ובבנין כלומר בצרורות וכיוצא בהן כעין בנין לא חשיב כלי כלל וה"ה דכשר לטבול בו משא"כ כשסתמו בסיד או בגפסית לבד כיון דאין דרך בנין באלו לבדם בלא אבנים או צרורות נמצא חסר א' מהתנאי' הצריכין לבנין כ"מ וב"י ועיין בסעיף מ':

כב שם ופי' שנסתם הנקב מחמת מה שנדבק באותה גרירה וכשמירח אח"כ סביבות הנקב הוי במקום סיד שטחין בבנין ומה שנדבק בו על ידי גרירה הוי כצרורו':

כג משנה ריש פ"ה דמקואות:

(°) פי' כשהוא מלא או שיש נקב בצדו ואם ניקב בשולי הכלי כשפופרת הנוד שרי לטבול אף בתוך הכלי כת"ק במשנה ספ"ד דמקואות. רש"ל:

כד שם במשנה ספ"ה ופי' הרמב"ם שיהיה שופע על השוקת קצתם ילך לתוך השוקת וקצתם על שפת השוקת הנה המים היוצאים מן השוקת כשרים והם מי מעיין ואע"פ שילך על גבי השפה דבר מועט ופירש הרא"ש שכל המים מחוברים למעיין ע"י המים המעוטים שנופלים על שפת הכלי:

כה מימרא דרבא חגיגה דף כ"ב ע"א:

כו רמב"ם בפ"ג מהלכות מקואות דין כ"ו מהתוספתא פ"ה:

כז שם בגמ' דחגיגה:

כח משנה ריש פ"ה דמקואות:

כט הרא"ש בסוף נדה וש"פ ופי' לטהר בכל שהוא ובזוחלין ומ"מ עדיין הם פסולים לזבים וכו' שם במשנה:

ל הרשב"א בת"ה (בשער המים):

לא משנה ב' פ"ה דמקואות וכפירוש הרמב"ם והרא"ש וכרבי יוסי שם:

לב שם ממשנה ה':

לג שם במשנה וכפי' הרמב"ם בפ"ט דמקואות דין י"ד וכרבי יוסי שם במשנה דאוסר במקל שהוא פשוטי כלי עץ כיון שמקבל טומאה מדרבנן:

לד רמב"ם שם משנה ד' פרק ז' דעדיות:

לה הרמב"ם והר"ש שם ממשנה ז' פ"ק דמקואות וממשנה ג' פ"ה ואפי' לכתחלה הרא"ש בתשובה והמרדכי בפרק ב' דשבועות:

לו כעדות הגרדי במשנה ג' פ"ק דעדיות וחכמים במשנה דף פ"ב דמקואות:

לז שם משנה ג' פ"ג וכחכמים:

(°) פי' כלי חרס ועשוי בפיו כעין רשת:

לח שם משנה ו' ושם בתוספתא:

לט שם משנה ד':

מ שם:

(°) משום דמטי לוג לכל כלי א"נ דנפל דווקא לוג מכל כלי אבל ביותר מג' דלא מטי לוג לכל כלי לא מצטרפי ובטלי בית יוסף בשם רש"י והראב"ד:

מא שם הסכמת הפוסקים:

מב שם במשנה:

מג משנה ד' פ"ז דמקואות וכפירוש הרא"ש והרמב"ם ז"ל:

מד רמב"ם בפ"ו מהלכות מקואות דין י"א ממשנה י' פ"ו דמקואות האביק שבמרחץ וכו':

מה שם דין י"ב ממשנה סוף פ"ו דמקואות וכרבי יוסי שם וכבר נתבאר שאין המים שאובין פוסלין אלא כשאין בכשרים מ' סאה:

(°) פי' פחות ממ' סאה דאם יש בו מ' סאה לעולם אינו נפסל:

(°) פי' שהבריכה של מ' סאה שאובין היא תתק"ס לוגין לפי חשבון הסאה ו' קבין והקב ד' לוגין נמצא א' מש"ך הוא ג' לוגין כי ג"פ ש"ך הוא תתק"ס:

מו שם פרק ה' דין ה' ממשנה רפ"ג דמקואות וכרבי יוסי:

מז שם דין ו' ממשנה ג' פ"ג דמקואות:

(°) פי' של מי גשמים דאלו מי מעיין אפילו כל שהוא מטהרים את השאובים כדלעיל סעיף י"א וכדלקמן בהג"ה:

מח שם ממשנה ב' דפ"ג:

מט שם וכת"ק הסכמת הפוסקים:

נ משנה ריש פ"ג דמקואות וכחכמים הסכמת הפוסקים (ורשב"א בשער המים):

(°) פי' כשיעור מים שהיו בו תחלה ועוד דבר מועט כדי למעט מג' לוגין ואע"פ שהמים שצפין ויוצאין מן הבור מעורבים הם מן הראשונים שנפסלו ויש בהן מן הכשרים שיורדים בסוף:

נא משנה ה' פ"ז דמקואות וכת"ק וכ"פ רמב"ם שם בפ"ז וש"פ:

נב שם משנה ב':

נג שם משנה ג' משמיה דרבי יוסי וליכא מאן דפליג עלה דצבעא לית בה ממשא הרמב"ם שם וש"פ:

נד שם משנה ב':

נה שם:

נו כדעת הרא"ש והתוספות ביבמות דף פ"ב דהא דאמרינן שם עד רובו קאי אמי פירות דהחמירו חכמים במי פירות דלא חזי לטבילה כלל:

נז ציינתיו בסעיף דלעיל:

נח שם וכר"י וכמש"ל:

נט שם במשנה:

ס שם והטעם כיון שהיין והמוהל הם מגוף הפרי ממש:

סא שם משנה ד' (ורמב"ם וראב"ד ור"ש):

סב רמב"ם סוף פ"ז מהלכות מקואות ונלמד מדין הדיח בו את הכלים וציינתיו בסעיף כ"ה:

סג הראב"ד בספר בעלי הנפש:

סד תוספתא וכתבה הר"ש בפרק ז' דמקואות ופי' הר"ש דאיירי דלא שינו מראיהן:

(°) פירוש למקוה אחרת כדי להכשירו ואינו עולה לו ההשקה אלא אם השיקו וחברו אל מקוה המים:

סה משנה ריש פ"ז דמקואות וכת"ק:

סו שם במשנה העידו אנשי מידבא וכו':

סז טור מדברי אביו הרא"ש וסובר דא"א לומר דעושין מטיט הנרוק מקוה שלם מהא דסוכה דף י"ט ע"ב טיט הנרוק יוכיח שמצטרף למ' סאה ואין טובלין בו:

סח שם מהתוספתא מודה רבי יהודה שהוא מביא טיט הנרוק וכו' וכ"כ הראב"ד בספר בעלי הנפש:

סט תוספ' דטהרות והביאה הרא"ש כלל ל"א סי' ב' בשם התוספתא:

(°) פירוש שנעשה קרח:

ע משמע שם מדברי הרא"ש דפירושו כשר לטבול בו שהוא מקוה כשר וכן פי' סמ"ג ורבינו ירוחם:

עא משנה י' פ"ב דמקואות וכרבי יהושע:

עב מסקנת הגמרא זבחים דף כ"ב ע"א וכל הני שיעורי דפליגי תנאי במתניתין בהא פליגי דמר סבר בהאי שותה ומר סבר בהאי שותה הר"ש שם בפי' המשנה וכ"כ התוס' בספ"ק דסוכה דף י"ט ע"ב והרא"ש בסוף נדה וכ"נ מדברי הרמב"ם בפרק ח' מהלכות מקואות:

עג שם מהא דספ"ק דסוכה שציינתי לעיל:

עד רמב"ם בפ"ח מהא דזבחים שם וכפירש רש"י שם:

עה שם ומפירוש רש"י שם:

עו ברייתא ב"ק דף ס"ז ע"א וב"ב דף ס"ה ע"ב:

עז ממשנה ב' פ"ב דמקואות:

עח משנה שם בריש הפרק:

עט לפי' התוספות שבת דף ט"ז:

פ שם במשנה ב' ואיירי בצנור שקבעו ולבסוף חקקו. הר"ש:

פא שם כפי' הר"ש והתוספות שם בבבא קמא ובבבא בתרא:

פב הרא"ש בסוף נדה משום דבעינן הויה ע"י טהרה ממשנה ה' פרק ה' וכרבי יוסי שם:

פג משנה ג' פ"ד דמקואות וכפי' הרא"ש שם:

פד שם וכת"ק:

פה שם במשנה:

פו שם במשנה ומפרש שם במשנה שלא נעשה לקבלה ופי' הרמב"ם שם שהיה הכוונה שיצא המים מן מקום הצר בחוזק וכ"כ בחבורו ריש פ"ז:

פז רשב"א בשער המים בסוף ת"ה:

פח רמב"ם שם ממשנה ה' פ"ו דמקואות:

פט הרשב"א שם וכ"כ הראב"ד:

צ תוספתא לפי פי' הר"ש והרא"ש:

צא טור בשם אביו הרא"ש בתשובה:

צב שם בתוספתא ובמשנה ז' ס"ו דמקואות:

צג רמב"ם בפ"ח מה"מ ופי' שם ואינו בגודל:

צד הר"ש בספ"ק דטהרות:

צה שם בתוספתא:

צו שם ועיין לעיל סעיף ז' וצריך לחלק לענ"ד לומר שבכאן איירי שלא עשאו כעין בנין:

צז הרא"ש בסוף מסכת נדה והמרדכי בפ"ב דשבועות:

צח שם וכ"כ עוד הרא"ש בתשובה שכן דן לפני ר"ע והודה לו וכ"כ הרשב"א בשער המים בסת"ה ורבינו ירוחם:

צט משנה ריש פ"ד דמקואות ואיירי בצינור שקבעו ולבסוף חקקו:

ק כאוקימתא דרב משרשיא דבי רב אמי שבת דף ט"ז ע"ב:

קא שם וכב"ה וכרבי יוסי שם במשנה דעדיין היא מחלוקת הרא"ש ורבינו ירוחם וכ"כ הטור:

(°) אע"ג דבמשנה תנן דב"ה מתירין בשוכח דוקא סבירא להו להפוסקים הנ"ל כיון דנתפזרו העבים הסיח דעתו מנפילת המים והוי כשוכח:

קב שם ממשנה ז' פ"ב דמקואות והביאו המחבר בסעיף שאחר זה:

קג רמב"ם בפ"ד מה"מ ממשנה הנ"ל:

קד כדרבי יהושע שם במשנה ובת"כ יליף לה מקרא מעיין מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים לאפוקי אם מילא בכתפו ועשה מקוה אי מה מעיין שאין בו תפיסת ידי אדם יצא המניח קנקנים בראש הגג וכו' ת"ל בור:

קה לשון רמב"ם שם דין ה' ממשנה ח' שם וכרבי יהושע שם וכ"כ הרא"ש ומשמע להו דלא הכשיר רבי יהושע אלא בשיש שם מעט מים משום דחשיב תפיסת ידי האדם יותר מסדור קנקנים:

קו שם ממשנה שם אבל לא יכפה כיון שהוא בתוך הבור גרע טפי וכן לקמן בסדר קנקנים בתוך המקוה:

קז הרמב"ם שם ממשנה שם:

קח לשון הרמב"ם שם מברייתא דר"א ב"י תמורה דף י"ב ע"א ודלא כי הא דאתי רבין אמר ר' יוחנן שם ע"ב וכ"כ התוספות שם והרא"ש בסוף נדה וש"פ עוד פירשו שם בתוספות בשם רבי שמואל דאיירי רבי יוחנן כשיבאו במקוה מי גשמים מ' סאה:

קט שם מהתוספתא פ"ד:

קי כל בו בתשובת ר"י וכ"פ בהגהות סמ"ג והריב"ש בתשובה:

קיא מדברי הרמב"ם בפ"ד וכרבי יוסי משנה ה' פ"ה דמקואות וציינתיו לעיל בסעיף ל"ה:

קיב טור בשם אביו הרא"ש בתשובה:

קיג ל' הטור מדברי אביו הרא"ש בסוף נדה:

קיד שם פי' אע"פ שאין לו בית קבול כיון דמקבל טומאה וכ"כ הרשב"א בתשובה והמרדכי בפ"ב דשבועות בשם רא"ם:

קטו שם מדברי אביו הרא"ש שם ובתשובה מהא דזבחים דף כ"ה ע"ב:

קטז שם ושם וביאר שם ולא עוד אלא אפילו מחובר לדבר המחובר לקרקע כגון טבעת שבדלת אינו מקבל טומאה וכדאיתא בברייתא ומייתי לה בשבת דף נ"ח ע"ב וממשנה בפי"א דכלים:

קיז שם מדברי הרא"ש בסוף נדה ממשנה ח' פ"ו דמקואות כיון דאין לו בית קבול ומשמע מדברי הרא"ש דמפרש דבסילון תלוש איירי:

קיח הרשב"א בתשובה ובתשובות להרמב"ן בסי' רנ"ז דמפרשי דבסילון המחובר לקרקע איירי:

קיט טור בשם אביו הרא"ש בסוף נדה ממשנה ה' פ"ה דמקואות נוטפים שעשאן זוחלים וכפי פירושו שם ורבינו ירוחם:

קכ שם לפי' הר"ש:

קכא שם בשם אביו הרא"ש ממשנה ספ"ה מטבילין בחרדלית וכו' ומודים שהוא גודר בכלים:

קכב הרשב"א בשער המים בסוף ת"ה:

קכג משנה ו' פ"ו דמקואות:

קכד שיעורו מפורש לעיל סעיף מ':

(°) וה"מ להכשיר אבל לפסול מקוה החסר ע"י השקת מים שאובים צריך שיהיה כנגד הנקב ג' לוגין מים שאובים כדלעיל בסעיף י"ח:

קכה טור מדברי אביו הרא"ש בתשובה מדין ג' מקואות וכו' הביאו המחבר בסעיף נ"ה וציינתיו שם:

קכו שם במשנה:

קכז שם וכת"ק הרמב"ם בפ"ח מה"מ וכ"כ הרא"ש:

קכח שם במשנה ומפרש שם הטעם מפני שהוא מן התורה כלומר שעיקר טבילה היא מן התורה:

קכט המרדכי בפ"ב דשבועות בשם ראבי"ה ממשנה ה' פ"ו דמקואות השידה והתיבה וכו' אם היה שק וכו':

קל שם ממימרא דרבא חגיגה דף כ"ב ע"א וכפירוש רש"י שם בתוס':

קלא הרשב"א בשער המים בסוף ת"ה ומפרש הטעם לפי שהשאוב אינו פוסל אלא מדבריהם והם הקילו בו כך:

קלב משנה ט' פ"ז דמקואות וכפי פירוש הרמב"ם והר"ש והרא"ש שפי' לשתי ברוחב ופי' לערב מלמעלה למטה:

קלג שם משנה ג' פ"ו:

קלד תוספתא וכתבה הר"ש בפ"ז דמקואות ופירש והשיקום דמחמת שירדו הטובלים לתוכה עלו המים וצפו על גביהם:

(°) פירוש המים של כשר והלבינום המים של שאוב שהיו לבנים:

קלה לשון הרמב"ם ריש פ"ו דמקואות:

קלו שם ממשנה סוף פ"ה:

קלז שם ממשנה ריש פ"ו:

קלח שם ממשנה הנזכרת וכר' יהודה שם וכפי פירושו בפי' המשנה שם:

קלט ל' הרמב"ם שם מהתוספתא בפ"ז דמקואות וכחכמים וס"ל דלחכמים אין קטפרס לעולם חיבור לערב המקואות אפילו בגוד אחית ומ"ש בחגיגה דף י"ט ע"א דבגוד אחית לא פליגי הוא אליבא דר"מ ורבי יהודה:

(°) פירוש את המקוואות:

קמ רמב"ם בפ"א מהתוספתא ריש פ"ז דמקואות:

קמא תוספת' כתבה ר"ש בפ"ז דמקואות וכפירוש הרא"ש בסוף נדה דהמים נתזין לחוץ בקפיצתו:

קמב שם בתוספתא ומטעם שכתב הרא"ש בסוף נדה וביאר הריב"ש דבריו בתשובה אבל הרמב"ם בפ"א מה"מ כתב להתוס' סתם ואפילו במקוה גדולה וכמ"ש הכ"מ בשם הריב"ש בתשובה שרבינו מפרש שלא יקפוץ לתוכו מפני הרואים שסבורים שאינו מתכוין אלא להקר וכן הטובל פעמים יחשבו שאינו טובל אלא להקר:

קמג משנה ג' פ"ז דמקואות וכת"ק וכלישנא קמא דרבי נחמן וכו' דמטומאה לטהרה ד"ה טמא חגיגה דף י"ט ע"א וכך פסק הרמב"ם בפירוש המשנה ובחיבורו בפרק הנזכר וכ"פ הראב"ד בספר בעלי הנפש:

קמד שם במשנה:

(°) ואינו דומה להא דלעיל שאע"פ שרגליו של ראשון נוגעות במים דלא מהני דשאני בגד עבה שהוא בולע הרבה מן המים ולזה כשקצתו הוא במים הרי הוא כאילו כל המים הבלועים בבגד בקצתו של מעלה נוגעים במים שבקצתו שבתוך המים והרי כל המים מעורבין למקוה. הריב"ש בתשובה:

קמה טור מפירוש דברי רא"ש בסוף נדה ומפי' הר"ש:

קמו רמב"ם בפ"ח מהתוספתא פ"ז דמקואות:

קמז שם מהתוספת':

קמח לשון הטור ופי' הב"י דצ"ל דאינו מצומצם לגמרי אלא שיש בו מעט יותר ממ' סאה לכן אינו נחסר כשמעלהו דרך שוליו מחמת המים שטופחין ביורה בפנים ובחוץ:

קמט לשון הרמב"ם בפ"ה מה"מ ממשנה ו' פ"ו דמקואות:

קנ שם במשנה ה' פ"ו:

קנא הר"ן בתשובה שאלה סי' ע"ג:

קנב משנה סוף פ"ז דמקואות:

קנג בפירוש ר"ש שם:

קנד שם:

קנה רשב"ץ בתשובה מהא דחגיגה דף כ"ב ע"א

(°) וכן כתב הרב ב"י לעיל בש"ע בסי' קצ"ח סעיף ל"ו וע"ש:

קנו לשון הרמב"ם ריש פ"י דמקואות ממשנה ג' פ"ב דמקואות:

קנז שם ממשנה הנזכרת:

קנח שם מהתוספתא פ"ב דמקואות:

קנט שם מהתוספתא:

(°) פירוש כיון דהמכתשת בצדו אע"ג דספק הוא לא הכשירו בו וכשרובו כשר אע"פ שהפיסול בעין כשר מפני שיש שם רוב מקוה קבוע כשר:

קס שם משנה ב' פ"ב דמקואות וכרבי יוסי:

קסא שם ממשנה הנזכרת:

קסב תוספתא פ"ב דמקואות:

קסג שם וכרבי יוסי:

קסד רמב"ם בפ"י מה"מ חילק בין ארץ העמים לא"י ממשנה ריש פ"ח דמקואות וכתב בכ"מ ובב"י דמשמע שאין זה אלא בזמן שהיו ישראל יושבים על אדמתן וכו' וכן משמע בתוספתא:

קסה מרדכי בפ"ב דשבועות בשם ר"ת וכתב שאפשר הטעם משום גזירת מרחצאות דאיתא בנדה דף ס"ו ע"ב ובסוף פ"ק [דתענית] אילימא בחמין [טבילה בחמין] מי איכא והא שאובין פי' דכשאובין חשיבי ובברכות דף כ"ב ע"א א"ל רבא וכי יש טבילה בחמין ואע"ג דתנן ביומא ל"א ע"ב אם היה כ"ג אסטניס מחמין לו חמין וכו' י"ל כמה דברים התירו במקדש ואסרו בגבולין מדרבנן:

סימן רב

א משנה ה' פ"ט דמקואות מפני שהן חלקים ואין אדם מקפיד על טיט ודבר אחר הנדבק בהם לפי שנופל מאליו והני הוא דמדבקי טובא וקפיד עלייהו רש"י שבת דף ט"ו ע"ב:

ב מימרא דרב יצחק עירובין דף ד' ע"ב וסוכה דף ו':

ג משנה ריש פ"י דמקואות וכפירוש הר"ש והרא"ש:

ד תוספתא:

ה שם:

ו כך פי' הר"ש שם:

ז שם במשנה וכפי' הר"ש:

ח בית יוסף:

ט שם במשנה:

י הרא"ש בסוף נדה ממשנה הנזכרת:

יא משנה ה' פ"ז דמקואות וכת"ק ומפרש בחולין דף ע"ב וע"ג דכל העומד ליחתך כחתוך דמי וכ' הרא"ש בסוף נדה דלא הוי מקום חתך חציצה דבבית הסתרים דכלי לא חיישינן לחציצה מהתוספתא:

סימן רג

א ברייתא נדרים דף כ' ע"א ומסיים שם שסופך למעול בשבועות דחמירי טפי:

ב ממימרא דשמואל שם דף כ"ב ע"א ויליף לה מדכתי' וכי תחדל לנדור וכו':

ג תנא דרב דימי אחוה דרב ספרא מפסוק הנזכר כתובות דף ע"ז:

ד ירושלמי פ"ק דנדרים:

(°) (פי' שכותבים בו העבירות שעשה):

ה ברייתא דרבי נתן נדרים דף כ"ב ע"ב וכפי' הרא"ש והר"ן:

(°) (פי' שחייב משום שחוטי חוץ):

ו רמב"ם סוף הלכות נדרים ומביא ראיה שנאמר נדרי לה' אשלם וכ"כ סמ"ג:

ז ברייתא שם דף ט' ע"א וכלישנא בתרא ריש דף י' כי קאמר ר' יהודה בנדבה בנדר לא אמר וכו' וכפי' הרא"ש:

ח שם בגמ':

ט הרא"ש שם:

י תוספות בריש חולין דף ב' ע"ב מהא דוידר יעקב נדר וכו' וכדאיתא בבראשית רבה וידר יעקב נדר לאמר לאמר לדורות שיהיו נודרין בעת צרה וכתבו סמ"ג במל"ת סי' רמ"ב:

יא מימרא דרב גידל אמר רב נדרים דף ח' ע"ב:

יב הרא"ש שם בפסקיו וכתב וע"ז אמרו נדרי סייג לפרישות:

יג הרמב"ם סוף הלכות נדרים מעובדא דשמעון הצדיק נזיר דף ו' ע"ב וממשנה דאבות נדרים סייג לפרישות:

יד כתב הכ"מ שם עצה טובה קמ"ל והם דברים ראוים אליו ז"ל:

סימן רד

א לשון הטור ממשנה נדרים ד' י' ע"ב וגמרא שם דף י"א ע"ב וממשנה ריש פ"ג וגמ' שם דף י"ד:

ב כאוקימתא דרבא שבועות דף כ' ע"ב וכ"כ הר"ן בריש פ"ב דנדרים:

ג הרי"ף בפ"ב דשבועות ממשנה הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני וכו' ריש פ"ד דנזיר ד' כ' ע"ב וכ"כ התוספות בשבועות ד' כ' ע"ב:

ד ברייתא שבועות שם ונדרים דף י"ב ע"ב וכדמפרש שמואל שם וכ"כ הרא"ש ברפ"ב דנדרים:

ה שבועות דף כ' ע"ב יליף לה מדכתיב איש כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור:

ו משנה נדרים דף י' ע"ב ופירוש כאימרא כשה של קרבן דסתם נדרים להחמיר.

(°) (פירוש כדירים כדיר של בהמות לקרבן או דיר לשכת העצים)

(°) (הרא"ש פירש קסבר חומת העיר ומגדלותיה משיורי לשכה באו והר"ן פי' כקרבנות

שבירושלים)

(°) (פירוש שצריך התרת חכם)

(°) (נלע"ד אע"ג דמל' השאלה שם נראה דאיירי בשבועה מ"מ סמך הרב רמ"א על ל' התשובה שם שחילק בין נדר לנדר ולא הזכיר שבועה וצריך לפרש מ"ש אבל אם אמר כשלחן וכו' פי' שאמר שכוונת נדרו הי' בשלחן סתם וכמבואר בסי' ר"ח סעיף א' ומה שהביא ראיה בתשובה מהנודר בתורה כן פי' הראב"ד שאיירי בנדר וכ"כ הרמב"ם בספ"א וכמ"ש הר"ן שם בפירושו וע"ש):

ז רמב"ם בפ"ג מהלכות נדרים דין ג' ממשנה וגמרא ריש פ"ד דנזיר וציינתיו לעיל:

ח הרשב"א בתשובה:

סימן רה

א משנה ריש פ"ב דנדרים דף י"ג ע"ב:

ב משנה ובריייתא שם דף י"ד ע"א וכאוקימתא דרבא שם:

ג כדעת הרמב"ם בפ"ב מהלכות נדרים והביאו הטור שסובר הא דקתני בסיפא ופותחין לו פתח ממקום אחר ה"ה לרישא וכ"פ הרשב"א (ומהרי"ל בתשובה סי' קל"ז):

ד ל' הרא"ש שם בפ"ב דנדרים

(°) פירש משום דההקפדה עם אשתו מצוי וחיישינן שמא יאסרנה ג"כ בדבר הנדור:

ה הריב"ש בתשובה והרשב"א בתשובה והריב"ש בסי' ע"ג וסיים שם כמו שב"ד יכולין לענוש ולהחמיר לפעמים יותר מדינו כפי צורך השעה כן הוא על עצמו כמו ב"ד:

ו טור בשם אביו הרא"ש כלל י"ב

(°) פירש כיון שאמרו דרך קנס יש להחמיר על עם הארץ שצריך להתיר הנדר:

סימן רו

א משנה ריש נדרים:

ב כשמואל וכרבא שם דף ה' ע"ב שידים שאינם מוכיחות לא הויין ידים וכ"כ הרמב"ם בפ"א והרא"ש שם בפסקיו וכ' אע"ג דבשלהי נזיר גרסינן איפכא גירסא דהכא עיקר:

ג טור בשם הרמב"ם כמסקנת הגמ' משמיה דשמואל שם דף ה' סוף ע"א דברייתא שפיר אתיא כוותיה וכ"כ הר"ן בשם י"א:

ד מסקנת הגמרא שם משמיה דרבי יוסי בר חנינא:

ה הרא"ש שם וכ"כ הר"ן ושכן דעת הרמב"ן אבל בסתם הויין ידים שאינן מוכיחות דלא הויין ידים דלא כדעת הרמב"ם בסעיף דלעיל

(°) פי' הר"ן דלך משמע לך כלומר נכסי אסורים לך ומשמע משלך:

ו שם בגמרא:

ז משנה ריש נדרים וגמרא דף ז' ע"א וע"ב כרב חסדא שם ע"ב דאמר בהא נמי פליגי ולית דחש לה להא דר"ע הרא"ש והר"ן:

ח רמב"ם שם בפ"א כפי פירוש הראב"ד וכ"נ שהטור מפרש דבריו כן וכר' עקיבא במשנה מדפרש אביי למילתיה שם בגמרא:

ט מימרא דרב פפא שם.

(°) דזה לשון נדר אבל מנודה אני לך אינו לשון נדר:

י הרמב"ם שם וכ"כ בתוס' שם:

(°) כ' הרב ט"ז שנראה מכאן שיש חסרון למעלה וצ"ל בסוף סעיף א' הג"ה וי"א דכל שלא סיים שאיני אוכל לך או שאני אוכל לך לאו כלום הוא היינו דעת הרא"ש בטור עכ"ל ועיין במה שציינתי בסעיף ב':

יא משנה וגמ' שם דף ט' ע"א.

(°) שהרשעים דרכן לידור אבל כשרים אין דרכן לידור אבל דרכם להתנדב והטעם דנדר הוא בל' הרי עלי נמצא שהאחריות עלהנודר ושייך בזה תקלה דאם יאבד אותה שהפריש לא יתן אחרת מה שאין כן בנדבה שהוא בלשון הרי זו ואין שום אחריות עליו. ט"ז:

יב טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו בפרק א' דנדרים:

יג הר"ן בריש נדרים בשם הרמב"ם וכן נראה מד' הטור שמפרש ד' הרמב"ם כן:

יד בבית יוסף לא מצאתי מקור מוצא דין זה ונלע"ד שהוא פשוט מהא דתנן בריש נזיר האומר אהא הרי זה נזיר וכו' והוא לשון שבועה:

סימן רז

א משנה ריש נדרים:

ב הטור וכן כ' הרמב"ם וש"פ וכרבי יוחנן דאמר לשון עובדי כוכבים הם שם דף י' ע"א:

ג ברייתא שם דף י' ע"ב וכב"ה:

סימן רח

א משנה נדרים דף י"ח ע"ב:

ב כפי' השני שכ' הרא"ש על הא דתנן ופירושן להקל וכ"כ הטור וכ"נ מדברי הרשב"א בתשובה שכ' ואם סתם אסור כלו' אם סתם ולא ידע על מה נתכוין אסור:
ג הרא"ש שם מדלא תנן בהו דצריך שאלה:
ד טור ממשנה שם וכר"י וכ"פ הרמב"ם בפ"ב:
ה משנה שם ד' כ' ע"א:
ו כאוקימתא דרב יהודה שם:
ז כחכמים שם במשנה:
ח הרא"ש שם וכחכמים:
ט ברייתא שם:
י הרא"ש שם וש"פ בשם התוס':
יא הר"ן שם בשם התוספות:
יב תשובת הרשב"א והיא בתשו' להרמב"ן בסי' רנ"ה:
יג כרבי יוסי שם בברייי' והיינו נזירות היינו נדרים הרשב"א בתשובה שם וכן כתב בקונטרס משפטי החרם והנידוי (לרמב"ן):
יד הריב"ש בתשובה:
טו תשו' הר"ש בר צמח:

סימן רט

א מימרא דשמואל שבועות דף כ"ט ע"ב:
ב רמב"ם בפ"ב מהל' נדרים ופ"ב מהל' שבועות וכ"כ הטור:
ג טור ופשוט שהרי זה יכול לאסור עליו נכסיו בעל כרחו:

סימן ריא

א מימרא דשמואל ובריתא וכדמפרש לה שם בגמ' שבועות דף כ"ו.
(°) ופירש הרא"ש אינו אסור בחטים שהרי לא הוציאו בשפתיו ולא בפת שעורים שהרי לא נתכוין לומר שעורים משא"כ בנתכוין לחטים והוציא פת סתם דפת חטים פת שמיה:
ב לשון הטור וכן כתב הרמב"ם בפ"ב מהל' שבועות:
ג שם בשם אביו הרא"ש בתשו' כלל ח':
ד ר"ן והרשב"א בתשו' סי' תרס"ח בשם תשו' הגאונים ותשובה זו כתובה בסוף ספר הכל בו ובתשו' להרמב"ן בסי' רס"ה:

ה רמב"ם סוף פ"ב דשבועות וכן כתב הטור מהא דאמרינן בב"ב דף קנ"ט ע"ב ובנדרים דף פ"ז ע"א דבכל התורה כולה תוך כדי דבור כדבור דמי בר ממגדף ומקדש ומגרש ותוך כדי דיבור הוא כדי שיאמר התלמיד לרב שלום עליך רבי רמב"ם שם וכרבי יוסי בב"ק דף ע"ג ע"ב:

ו שם מהא דאמרי' דברים שבלב אינן דברים נדרים דף כ"ח ע"ב:

סימן ריא

א משנה כר"א בן יעקב נדרים דף כ"ג ע"א:

ב כפי' הר"ן שם אהא דמקשי בג' שם כיון דאמר כל נדר וכו' ולא אתי בהדיה:

ג הרא"ש שם בפסקיו לפי פירוש הרא"ש (ודעת הר"ן אינו כן):

ד שם ע"ב באוקימתא דגמרא דמתניתין חסורי מיחסרא וכו':

ה שם בג' וכאוקימתא דאביי שם:

ו טור בשם הרמב"ם בשם י"א בפ"ב מהלכות נדרים וכן הסכים הראב"ד שם ודעת הא' הוא הטור לדעת אביו הרא"ש:

ז הראב"ד שם:

ח היינו אוקימתא דרבא שם וכפירוש הרא"ש שם:

ט הר"ן שם בשם התוספות שעל דעת חבירו הוא נשבע כדאמרינן בגמ' שם דף כ"ה ע"א וכמי שמבטל תנאו לגמרי דמי וכן כתב בתשובה להרמב"ן סי' רמ"ח וסי' ר"ף ורבינו ירוחם בנתיב ז' ונתיב י"ד וכ"כ בטור או"ח בסימן תרי"ט וה"ה אם נדר ונשבע לעבודת כוכבים חוץ מנדרי אונסין כדלקמן סי' רל"ב:

סימן ריב

א ברייתא נדרים דף י"ד ע"ב:

ב טור בשם הרמב"ם בסוף פ"א מהל' נדרים דין כ"ז:

ג מבריי' שם:

ד שם וכתירוצא בתרא שם בגמ':

סימן ריג

א ברייתא שבועות ד' כ"ה ע"א ונדרים ד' י"ד ע"ב:

ב משנה נדרים דף י"ד ע"ב וכאוקימתא דרבינא שם דט"ו ע"א:

ג לשון הטור:

ד כאוקימתא דרבינא וציינתי לעיל:
ה הרשב"א בתשובה:
ו משנה נדרים די"ג ע"ב:
ז שם בגמ' דף י"ד ודף ט"ו:
ח אוקימתא דרב יהודה שם דף י"ד ע"ב ופי' הרא"ש והר"ן דנעשה כאומר יאסר פי לדיבורי וכו' ואם כן מכ"ש כשאמר בפירוש:
ט מימרא דרב גידל א"ר האומר אשנה וכו' נדר גדול וכו' שם דף ח' ע"א וכפי' הרא"ש שם דלא אקרי נדר אלא שמתפיס בדבר הנדור אלא מחשבינן ליה כאילו נדר צדקה:
י כמימרא דרב יהודה א"ר שם דף י"ד ע"ב הרא"ש והר"ן שם והרמב"ם בפ"ד מה"נ:
יא שם בגמ' דרב יהודה מודה בהא דכי לא מזדהר בתנאה אבל באיסורא מזדהר שם דף ט"ו ע"א:

סימן ריד

א ברייתא נדרים דף ט"ו ע"א ופסחים דף נ"ח ע"א וכפי' התוס' שם:
ב טור מדברי הרא"ש שם בנדרים וכ"כ הר"ן בפרק בתרא והמרדכי בריש פ"ד דפסחים והגמי"י בסוף הלכות שבועות (וע"פ בשם תשובת הר"מ):
ג שם המרדכי והגהמי"י:
ד ב"י:
ה טור וכ"כ התוס' שם בפסחים בשם רבינו נסים גאון במגילת סתרים והכי איתא בהדיא בירושלמי:
ו הרשב"א בתשובה והר"ן בפ"ד דפסחים בפירוש השני בדברי הירושלמי:
ז ריב"ש סימן ע' בשם הרמב"ן במשפט החרם:

סימן רטו

א משנה נדרים דף ט"ו ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"נ וכ' הטעם דשבועות אינם חלות על דבר מצוה שהנשבע אוסר עצמו על דבר שנשבע עליו וכבר עצמו מושבע בהר סיני ואין שבועה חלה על שבועה משא"כ בנדר דאוסר הדבר הנדור על עצמו ואותו הדבר אינו מושבע מהר סיני ולכן אמר הכתוב בשבועת ביטוי להרע או להיטיב בדברי רשות כשאחז"ל ובנדרים אומר ככל היוצא מפיו יעשה לא חילק בין דברי מצוה לדברי רשות:
ב משנה שם דף ס"ו ע"א וכר"ע שם וה"ה דחל הנדר אם קבל עליו לצום בשבתות וי"ט לבד כדלקמן:

ג טור בשם הרמב"ן וכ"כ שם הרא"ש בשמו (ור"ן פ"ק דתענית וראב"ד פ"ח מה"נ ורמב"ם):

ד ב"י ואפילו לדעת הסמ"ג:

ה טור בשם הרמב"ם בפ"ג מהל' נדרים דין ט"ו

(°) פי' ששם הביא ג"כ דעת הרמב"ן והרא"ש:

ו הרשב"א בתשובה סימן תרט"ו:

ז שם מהא דהאומר הנאת תשמישך עלי וציינתיו לקמן בסי' רל"ה:

ח טור ורא"ש מדקי"ל דנדרים חלים על דבר מצוה וכ"נ מד' רש"י בריש נזיר:

ט שם מהא דנדרים ד' י"א איבעיא בעיקרו קא מתפיס או בהיתירא קא קא מתפיס ופסקו הפוסקים דבעיקרו מתפיס:

י שם מהא דריש פ"ג דשבועות דמשני כיון דמדרבנן הוא אסור וכו' וכגירסת הרא"ש בספרים:

סימן רטז

א משנה נדרים דף נ"ז ע"א:

ב רמב"ם בפ"ה מה"נ ממשנה הנודר מן הענבים וכו' וגמרא שם דף נ"ב ע"ב:

ג טור וכ"כ הר"ן דהא דתנן שם דף נ"ז אבל דבר שאין זרעו כלה אפי' גדולי גידולים אסורים קאי נמי אירשא קונם פירות אלו וכו' אע"ג דקיי"ל זה וזה גורם מותר שאני נדרים דדמי להקדש דחמיר טובא כמ"ש הר"ן א"נ שאני נדרים דדבר שיש לו מתירין הן ולהכי לא שרי בהו זה וזה גורם:

ד הרא"ש שם:

ה שם במשנה דף נ"ז ע"א:

ו בעיא דרמי בר חמא שם דף מ"ז ע"א ולא נפשטא:

ז משנה שם דף נ"ז ע"א ולא הוי דבר שלא בא לעולם דאוסר מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דדבר שיש בו ממש הוא.

(°) פי' אם נטעה אילן או נתנו לה פירות בשכר מעשה ידיה:

ח שם במשנה:

ט משנה שם דף מ"ו ע"א:

י בית יוסף:

יא הריב"ש בתשובה סי' שנ"ו:

יב ירושלמי הביאו הרא"ש והר"ן שם:

יג הר"ן שם וריב"ש שם:

יד שם במשנה:

טו הר"ן שם מהירושלמי וריב"ש שם:

טז לשון הטור:

יז כ"כ הרא"ש מפורש וכתב דבעיא ראשונה בירושלמי ולא נפשטא ונראה דתליא בפלוגתא דאמוראי בתפוס לשון ראשון או לשון אחרון בב"מ דף ק"ב ע"ב וכתבו הרי"ף והרא"ש שם דספיקא הוא הלכתא כמאן וא"כ לגבי נדרים דאיסורא דאורייתא נקטינן לחומרא:

יח ב"י לדעת הרמב"ם מדין ד' פ"ה מהלכות נדרים:

יט הר"ן שם מהירושל' דנפשטא הבעיא:

כ בעיא דאבימי ופשטא רבא לאיסורא דף מ"ז ע"א ואפילו לא אמר בחיי ובמותי כדעת הר"ן וכדעת הרמב"ם שם:

כא טור וכ"כ הרמב"ם בדין הנזכר לעיל:

כב ל' הרמב"ם ממשנה בב"ק דף ק"ח וק"ט והובאה בנדרים שם

(°) דין זה כתבו הב"י לקמן סימן רכ"ח סעיף מ' ועיין במה שציינתי שם:

כג בעי דרב חייא בר אבין מרבא ופשטא לאיסורא שם דף ל"ד ע"ב וכ"פ הרמב"ם שם בפ"ה והרא"ש שם בפסקיו וש"פ:

כד הר"ן שם:

כה לשון הרמב"ם ממשנה קונם לביתך שאיני נכנס וציינתיו לעיל בסעיף ו' וכן כתבו התוספות שם וש"פ:

כו משנה שם דף נ"א נ"ב וכת"ק:

כז שם במשנה:

כח שם במשנה וטעמא דכיון שאמר זה שויא חתיכה דאיסורא ואוסר בנ"ט כשאר איסורין אבל בשלא אמר זה לא אסר עליו אלא דבר הנקרא בשר או יין וכתב הב"י בשם התוספות והרא"ש דוקא באומר קונם בשר עלי אבל אם אדם אסר על עצמו עד זמן פלוני שאסור ברוטב:

כט הרמב"ם בפ"ה מהלכות נדרים (דין י"ב וסמ"ג ריש דע"א):

ל הרשב"א בתשובה:

לא משנה שם דף נ"ב ע"ב:

לב הרמב"ם בפ"ט מהל' נדרים:

לג שם במשנה וגמרא:

סימן ריז

א משנה וגמרא נדרים דף מ"ט ע"א

(°) (הרא"ש פי' בנתבשל יותר מסתם בישול ור"ן פי' בשיל ולא בשיל):

ב רמב"ם בפ"ט מה"נ והביאו הטור וטעמו משום דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם ואי ליכא לשון ידוע ה"ז ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר כדלקמן סעיף ג':

ג שם במשנה:

ד טור ורמב"ם מהירושלמי ופי' ריפות מעשה חיטין או שאר תבואה הנכתשין ופי' לביבות הבצק הרך שחולטין אותו ברותחין ואח"כ בשמן:

ה שם במשנה:

ו ברייתא שם דף נ"א ע"א:

ז לשון הרמב"ם שם בפ"ט ממשנה שם ע"ב וכפי פירושו במשנה:

ח שם ושם:

ט הרמב"ם שם:

י לשון הטור ממשנה וגמרא שם דף נ"ד ע"ב וכפי' הרא"ש שם:

יא כר"ע שם וכדמפרש שם בגמ' ופי' הר"ן אע"ג דלא הוי ירק אלא פרי ואית דמפרשי דסתם ירק נאכל כמו שהוא חי ודלועין אינן כן:

יב ירושלמי פ' הנודר מן הירק הביאו הב"ו:

יג שם בשם ר"י בשם הירושלמי:

יד בפ"ז דנדרים:

טו שם בירושלמי דהנודר מן העיקר אסור בטפילה:

טז ל' הרמב"ם שם דין ו' בפ"ט מברייתא וכדמפרש שם בגמרא דף נ"ד ע"ב וכת"ק וכר"ע הסכמת הפוסקים:

יז שם וכת"ק:

יח שם בגמרא וכפי' הרמב"ם שם בגמרא:

יט שם ומפרש בגמ' כגון דכייבין ליה עיניה ובשעת הנדר היה תחלת החולי שהדגים קשים לעינים דמסתמא לא נדר אלא אמידי דמצי למיכל וכאשר הגהתי כן הוא ברמב"ם מאוקימתא דגמרא שם

(°) פי' קאי אחלוקה ראשונה בשר בהמה בלבד:

כ ברייתא שם דף נ"ב ע"ב

(*) הרא"ש והר"ן פירשו דהיינו דק דק של בשר שיורד לשולי הקדירה ומדברי הרמב"ם בפ' ה' מה"נ נראה דמפרש דקיפה היינו תבלין:

כא משנה שם דף נ"א ע"ב:

כב משנה שם דף נ"ג ע"ב ונלע"ד הטעם כמו שציינתי לעיל בסעיף ז' בשם הירושלמי:

כג ומשום שהיו רגילים ליתן בכל מקפה שום:

כד תוספתא כתבה הרא"ש בפ"י דנדרים וכ' הב"י כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הבאים ליתן טעם בקדירה שגם הם נקראים תבלין דאלו בפלפלים וכיוצא בהם אין לחלק בהם בין חיים למבושלים:

כה שם במשנה

(*) כן הגיה הט"ז על פי המשנה וכן הוא בטור ודלא כלבוש שקיים גירסת הספרים שכתוב בהם מותר ע"ש:

כו משנה שם ע"א

(*) פי' מין כרישין שיש להם ראש בל' יון קורין לראש קיפאל ערוך:

כז משנה שם דף נ"א ע"ב:

כח ברייתא שם דף נ"ב ע"ב:

כט שם במשנה משמיה דאבא שאול:

ל טור:

לא משנה שם ופי' הר"ן ציר הוא השומן היוצא מהם וקרבי דגים מעורבים בו וכ"ש שמותר במורייס שהוא שמנו של דג לבד:

לב משנה דף נ"ג ע"א:

לג טור ולמד במכ"ש אם נדר מהתמרים שהוא העיקר מותר בדבש היוצא מהם מכ"ש הנודר מהדבש וכו':

לד שם במשנה:

לה משנה שם שסתם דבש הוא דבש דבורים:

לו שם במשנה וסיים מפני שהוא שם לווי:

לז ירושל' הביאו הרא"ש וכ"כ ש"פ דתמרא וחמרא מבשלא חד מינא הוא:

לח כן הוא בירושל':

לט טור מדברי הרא"ש אביו שם אליבא דרבנן:

מ הר"ן שם ודלא כהתוספתא הביאה הרא"ש והר"ן דתנא שם בהיפוך והביא הר"ן ראיה ע"ז מהירושלמי:

מא לשון הטור ממשנה וגמרא שם בבבלי דף נ"ג ע"ב:

מב משנה שם דף נ"ה ע"א:

מג טור מהא דמר שמואל פקיד וכו' וכמ"ש הב"י דהוי כנדר מן התבואה אלא שנדר בלשון תרגום

(°) פי' כל דבר מעולה ומשובח כ"כ הרא"ש:

מד שם במשנה וכחכמים ורמב"ן וטור בשם הרמב"ם שם דין ט':

מה בפ"ט ירושלמי ממס' חלה הביאו הרא"ש פ"ו דנדרים:

מו ממשנה וגמרא עירובין דף ל' ע"א:

מז ל' הרמב"ם בפ"ט מהלכות נדרים וכ"כ הר"ן אברייתא דלקמן:

מח משנה שם דף נ"ג ע"ב:

מט ברייתא דרשב"ג שם וגירסתו כגירסת הרא"ש שם:

נ שם בברייתא ופי' רש"י גריס משמע מבושל גריסים משמע חיים:

נא בריי' שם דף נ"ה ע"ב (וכפול לקמן ס"ס רכ"א):

נב שם:

נג לשון הטור מדברי אביו הרא"ש שם ופשוט הוא:

נד ברייתא שם דף ס"א ע"ב וכתנא קמא:

נה מימרא דרב כהנא וכו' וממימרא דרב יהודה אמר רב וכו' בכורות דף נ"ה ע"א

(°) פי' ואין מלוין אותם לשם המעין הנדור רמב"ם שם בפ"ט:

נו פשיטותא דגמרא שם:

נז ברייתא ר"ה דף כ"ח ע"א:

נח משנה נדרים דף נ"ה ע"ב:

נט משנה שם דף נ"ו ע"א וכחכמים דעליה בכלל הבית

ס משנה שם ע"ב וכפי' הרא"ש שם:

סא שם במשנה:

סב הר"ן שם:

סג ברייתא סנהדרין דף קי"ב ע"א ובב"ב דף ח' ע"א וכתבה הרא"ש בספ"ד דנדרים:

סד משנה נדרים דף ל' ע"א:

סה טור מהא דפסקו הרמב"ם והרא"ש כלישנא בתרא דאסיפא קאי וכ"כ הר"ן שם:

סו שם דבירושל' נסתפקו בזה וספיקא דאוריי' הוא ונקטינן לחומרא וכ"כ הר"ן שם וכ"פ רבינו ירוחם:

סז שם במשנה:

סח כלישנא בתרא שם בגמרא:

סט בירושלמי תלוי דין זה בפלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע באומרת הריני נזירה לכשאנש' וכו' בנדרים דף פ"ט ע"א ופסק הרא"ש הלכה כר"ע וכ"פ הרמב"ם בפי"ג מה"נ:

ע משנה שם דף ל' ע"ב:

עא שם בגמ' מדלא קאמר מן הרואים לאפוקי דגים שבים ועוברים שבמעי אמן:

עב משנה שם (ורמב"ם שם דין י"ט)

(°) פי' שא"א לתאר אותם לא במכוסי הראש ולא במגולי הראש דזימנין מכסי ראשייהו וזמנין מגלי ורובן שערן שחור מה שאין כן בנשים שמתארים אותן בכסוי הראש דלעולם מיכסי והקטנים בגילוי הראש דלעולם מיגלי ר"ן שם מהגמרא:

עג טור בשם הרמב"ם בפ"ט ופשוט הוא:

עד משנה שם דף ל"א ע"א ומפרש בגמ' מפני שהכותיים ג"כ מצווים ועושים דגרים הן:

עה שם במשנה ומפרש בגמ' שם דכותיים מצווים ואינם עושין אלא עולין להר גריזים:

עו משנה שם ומפרש בגמ' שם כיון דאיקדש אברהם איתקרו על שמיה:

עז משנה שם:

עח רמב"ם בפ"ט מהתוספתא פ"ב:

עט שם בגמרא מפרש דכתיב ביצחק יקרא לך זרע ביצחק ולא כל יצחק:

פ משנה שם ע"ב ומפרש שם שאין הערלה קרויה אלא לשום עבודת כוכבים שנאמר כי כל הגוים ערלים וכו':

פא שם במשנה:

פב עד סוף סעיף מ"ו הוא מהתוספתא פ"ב הביאו הרא"ש ספ"ג דנדרים והרמב"ם סוף פ"ט מה"נ:

פג תשובת הרשב"א סי' תרצ"ט:

פד רבינו ירוחם בשם רבי פרץ

(°) פי' נתערבו זה עם זה מי יזכה:

סימן ריח

א לשון הרמב"ם בפ"ח מה"נ דין ח' ממשנה דנדרים דף נ"ה ע"ב וכרבי יהודה וכן כתב הרא"ש בשם הרמב"ן בשם חד גאון ושכן מסתבר:

ב שם וכרבי יהודה בברייתא שם:

ג הרשב"ץ ממשנה דציינתי לעיל וכרבי יהודה:

ד משנה שם דף ס"ג ע"ב:

ה שם במשנה:
ו רמב"ם בפ"ח דין י' מהתוספתא פ"ד וכ"כ הר"ן (וסמ"ג דף ע"ב ע"ג):
ז משנה שם דף מ"ג ע"ב (ורמב"ם שם דין י"ב):
ח ריב"ש בח"א סימן פ"ג:

סימן ריט

א ברייתא בב"ק דף פ' ע"א:
ב הרשב"א בתשובה מברייתא דלעיל דלא נתכוונה אלא לראוי לה:
ג שם ומפרש שם מפני שהוא מחוייב בדבר מיד מהא דרבא וצדקה מחייב וכו' ר"ה דף ו' ע"א וכ"ש בענין הלימוד שהביטול הוי פסידא דלא הדר:
ד הרא"ש ספ"ג דשבועו' וסיים שם דאיזה זמן תתן לו דלא מסתבר שלא יאסר אלא רגע אחד:

סימן רכ

א משנה נדרים דף ס' ע"א:
ב בעיא שם בגמרא ע"ב ולא נפשטא ולחומרא:
ג שם במשנה:
ד מימרא דרב ירמיה שם:
ה מימרא דרב יוסף שם:
ו הרא"ש והר"ן שם מהא דאמר רבינא אמר לי מרי וכו' שם ע"ב וכן כתב הטור.
(°) פירש בלילה שאחר התענית ואע"ג דאינו אלא מצפרא לפניא והוי כמו היום לא גזרינן משום יום אחד כדלעיל:
ז הרא"ש בתשובה כלל י"ב:
ח שם במשנה:
ט טור מבעיא דיום סתם וציינתיו לעיל בסעיף א':
י שם במשנה:
יא שם בגמרא ע"ב:
יב שם במשנה (ר"פ קונם ורמב"ם פ' י'):
יג מבעיא דיום סתם שציינתיו לעיל:
יד שם במשנה:
טו ברייתא ראש השנה דף י"ב ע"ב:

טז שם במשנה:
יז מבעיא דיום סתם שציינתי לעיל:
יח משנה שם דף ס"ג ע"א:
יט ירושלמי כתבה הרא"ש שם:
כ שם במשנה (ובראש וטור ור"ן):
כא שם כגירסת הרמב"ם והרא"ש:
כב טור בשם הרמב"ם בפ"י מהלכות נדרים כאוקימתא דאביי אליבא דרבי מאיר שם בגמרא דסתם מתניתין ר"מ:
כג משנה שם דף ס' ע"א:
כד שם במשנה:
כה מבעיא דיום סתם וציינתיו לעיל:
כו שם במשנה:
כז שם וכרב דאמר מוחלפת השיטה והכי תניא בברייתא דר' יוסי אומר עד שיגיע שם בגמרא דף ס"א ע"ב ור' יהודה ור' יוסי הלכה כרבי יוסי ר"ן לדעת הרמב"ם פי"ב מה"נ (דין י'):
כח שם במשנה:
כט הר"ן שם בשם הרמב"ן וכסוגיא דקידושין דף ס"ד ע"ב דמוקים לה דבלישנא בעלמא פליגי ולא תיפוך וא"כ הלכה כר' יוסי עד שיצא וכ"פ הרא"ש שם וכ"כ הטור בשמם ופי' עד פני ר"ל עד דמתפני פיסחא:
ל משנה נדרים דף ס"א ע"ב:
לא שם במשנה:
לב ברייתא שם:
לג שם במשנה וכפירש הר"ן שם:
לד בירושל' בעיא ולא איפשטא והביאו הרא"ש שם וש"פ ופסקו לחומרא:
לה משנה שם דף פ"א ע"ב:
לו כפי' הרא"ש שם ולא שיקוצו עראי:
לז כפי' ר"י שם תאנים ולא ענבים:
לח שם במשנה עד שיקפלו המקצועות ופי' הרא"ש היינו סכינים (דכתיב יעשהו במקצעות) שנכפלין ונכנסים לתוך קתיהן כמו תער ולאחר שעבר הקיץ מקפלין אותם ומצניעין לשנה הבאה:

לט לשון הרמב"ם בפ"י מה"נ דין י"א ממימרא דרבי זירא שם דף ס"ב ע"ב וכפי פירושו וכר' יוסי בברייתא שם דף ס"ג ע"א:

מ שם ושם במשנה כת"ק כיון דרבי זירא פי' דברי ת"ק:

מא שם במשנה וכר' יהודה:

מב ירושלמי הביאו הטור אע"פ שהוא רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם שבכלל החג הוא:

מג משנה שם דף נ"ז ע"א:

מד שם במשנה:

מה אוקימתא דר' אבא אליבא דרב יהודה שם דף ט"ו ע"א וכ"פ הרמב"ם בפ"י מה"נ וש"פ:

מו לשון הרמב"ם שם ושם במשנה:

(°) ופי' הכ"מ שם אפי' הוא לוקה ואע"ג דבעלמא המאכיל איסור לחבירו אינו לוקה שאני האי שהוא המדיר והוא המיחל דברו והיא פשיטא שלוקה ולא איצטריך למימר כדאמרינן בנדרים דף מ"ו ע"ב שהשוה הכתוב גדול לקטן לאסור בבל יחל:

סימן רכא

א לשון הטור ממשנה נדרים דף ל"ב ע"ב:

ב מדברי הרא"ש שם בפסקיו וכסתם מתניתין דמוקים לה רב אדא בר אהבה שם כרבי אליעזר בברייתא דאפילו ויתר אסור במודר הנאה פירוש מה שדרך בני אדם לותר משלו וכ"פ הרמב"ם והרמב"ן:

ג שם במשנה:

ד שם במשנ' וגמרא שם דף ל"ג ע"א:

ה שם בגמרא כאוקימתא דריש לקיש:

ו שם במשנה כאוקימתא דרבא שם בגמרא:

ז כפירוש הר"ן שם:

ח טור ובפירוש הרא"ש שם:

ט שם במשנה:

י מימרא דרב פפא שם דף ל"ג ע"א:

יא בעיא דרב פפא שם ולא נפשטא ולחומרא:

(°) פי' ובשביל זה שיראה כאדם חשוב יתנו לו מנה יפה:

יב ג"ז בעיא דרב פפא שם מפני שהוא הקרבת המאכל אליו:

יג בירוש' מבעיא ולא איפשטא ולחומרא והביאו הטור ועס"ק ד':
(°) קאי אתחלת הסעיף שאסר נכסיו סתם ואדין הנאת מאכלך עלי והיא מהירושלמי מבעיא ולא איפשטא ולחומרא:
יד משנה שם דף ל"ג ע"א וכרב אושעיא דאמר זו דברי חנן (כתובות דף ק"ז ע"ב) וכדעת רש"י וריב"ש והרי"ף והרמב"ם בפ' כ"ז מהל' מלוה ופ"ו מה"נ דסברי דאף בשאר חובות איירי חנן ולא בהלואת אשתו למזונות בלבד וכמ"ש הטור בשמם וסיים שם הרמב"ם שהרי לא הגיע ליד הנאסר כלום אלא מנע ממנו התביעה:
טו ירושלמי הביאו הרי"ף בסוף כתובות וכתב הרב ב"ח כיון דדברי ר"ח דברי קבלה נינהו ופי' דאיירי בהלואת אשתו ועמו הסכים ר"ת והרא"ש והטור נראה הלכה דאסור במודר לפרוע חובו כשהוא בשטר או במשכון וכו' מיהו כשהחוב הוא שלא יכוף אותו לפרוע אלא כשירצה הלוה יפרענו מדעתו יכול לפרוע במודר כרבא שם בנדרים דף ל"ג ע"ב:
טז משנה שם דף ל"ח ע"א:
יז ברייתא שם ע"ב:
יח שם במשנה ומפרש שם בגמרא דבהמה לפטומא עבידא וכל שמוסיף בבשרה היא הנייה שמגיע ליד הנאסר רמב"ם שם:
יט משנה שם דף ל"ה ע"ב:
כ טור בשם הרמב"ם:
כא שם בשם אביו הרא"ש:
כב שם במשנה:
כג מימרא דרבי ירמיה וכו' שם דף ל"ח ע"ב
(°) פי' הרא"ש כוס מים חמין שרפואה היא לו כדאמרינן בשבת דף מ"א ע"א:
כד ברייתא שם דף ל"ח ע"ב ובגמרא שם
כה פשיטותיה דרבי זירא שם
(°) פי' שמעון מותר לישא בתו של ראובן:
כו משנה שם דף ל"ג ע"א:
כז פלוגתא דרבי אמי ורבי אסי שם ע"ב וכדברי המתיר הרמב"ם ריש פ"ז מה"נ וכ"פ הר"ן והרא"ש שם:
כח שם במשנה וכפי' הרא"ש והר"ן שם:
כט משנה שם דף ל"ח ע"ב וכדמפרש שם בגמרא דף נ"ט ע"א:
ל משנה שם דף מ"א ע"ב וכפי' הרא"ש שם:

לא שם בשם הירושלמי דלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות:

לב שם במשנה וגמרא וכפירש הרא"ש:

לג מימרא דרב זוטרא וכו' שם:

לד הרא"ש שם משום דהוה כמחזיר אבידתו

לה תוספתא מפני שאין הנאה למתים וכתבה הרא"ש שם:

לו טור שלא נאסר מבקר זה להנות את בן שמעון

(°) הטור לא כתב מעומד והב"י כתב שהדין עמו והש"ך כתב שט"ס הוא וצריך למחקו:

לז ברייתא שם דף ל"ט ע"א דמחיותיה לא אדריה:

לח שם דאפשר דאפי' מחיותיה דבריה אדריה:

לט תוספת' כתבה הרא"ש שם:

מ משנה שם דף מ"א ע"ב וכרבי יהודה שם ובברייתא שם:

מא שם וכר' יהודה:

מב שם במשנה ובברייתא שם:

מג שם בברייתא:

מד שם במשנה ושם בברייתא ופירש הרא"ש ולא חיישינן שמא יישן אצלו או שמא יאכל עמו דכיון שהדירו מסתמא שונאים זה את זה טפי מב' אכסנאים שאוכלים על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה לעיל סי' פ"ח:

מה שם במשנה ובברייתא וכפירוש הרא"ש:

מו משנה שם וכחכמים:

מז משנה שם דף מ"ב ע"ב:

מח כדמפרש אביי שם דף מ"ג ע"א גזירה לשאול אטו להשאיל כו':

מט משנה שם דף מ"ו ע"א:

נ כאביי שם ע"ב דאפילו בהניח כל שהוא לעצמו ולא שכרו אסור וכ"פ הרמב"ם בפ"י מה"נ וש"פ:

נא טור בשם ר"ת והביאו הרא"ש אביו שם מהא דערכין המשכיר בית וכו' דף כ"א ע"א:

נב שם בשם ר"ת לתירוצא קמא:

נג טור בשם י"א וכ"פ הרא"ש בפ"ד דב"ק בפסקיו שם וכתירוץ הב' של ר"ת מטעם דשכירות ליומא ממכר הוא אבל ההקדש חל על גוף הקרקע:

נד בתשובות להרמב"ן סי' רמ"ב:

נה הרא"ש בתשובה כלל י"ב סי' י' ומפרש שם משום דאין אומן קונה בשבת כלי ועוד דצייר בסימנים ואין בהם ממש:

נו משנה נדרים דף מ"ג ע"א וכפירוש הרא"ש דאורחא דמלתא נקט ואין לו מה יאכל:

נז כפי' הרא"ש והר"ן שם דאי הוה מחייב מדינא אלמא שליחותיה קא עביד ואסור:

נח שם במשנה:

נט מסקנת הגמרא כתובות דף ע' ע"ב:

ס ממשמעות הגמרא שם:

סא טור בשם הרשב"א וכ"כ שם התוספות והרא"ש והר"ן:

סב שם במשנה בנדרים וכת"ק:

סג משנה שם דף מ"ח ע"א:

סד לשון הרמב"ם בפ"ז מה"נ (דין ט"ו) וכלישנא בתרא דרבא דסעודתו מוכחת עליו:

סה רמב"ם שם (ספ"ט) [ספ"ו] מת' הגאונים שהביא הב"י והרב הגדול מוהר"ר שאול הלוי מורטירה ז"ל ר"מ ואב"ד דק"ק ספרדיים פה פסק דאסור לכתוב לו רק יכתוב על הכותל ממשמעות תשובת הגאונים הנזכר וכן נראה מנוסח הרמב"ם שלפנינו דאיתא שם שמותר לו לכתוב בכתב אבל לא כתב שמותר לכתוב לו ושפתים ישק וגו':

סו תשובות הגהות מיימוני:

סז ברייתא ביצה דף ל"ט ע"א:

(°) פי' להדליק נר בשלהבת חבירו:

סח מימרא דרבא ר"ה דף כ"ה ע"א:

סט שם:

ע שם:

עא הרשב"א בתשובה (סי' תשמ"ו) משום דמצות לאו ליהנות ניתנו וביום ראשון לא יצא דבעינן ולקחתם לכם ולא משל איסורי הנאה אף על פי שנתנה לו אסור כדלעיל בסי' רט"ז סעיף ח':

(°) אם אחד נתן כל אשר לו לחבירו במתנה גמורה ותלוי בדעת המקבל אם ירצה להחזיר לו אם יוכלו שניהם לישבע זה שאין לו וזה שהוא שלו עיין בתשוב' הרא"ש כלל ט' והביאו ב"י בס"ס זה:

סימן רכב

א משנה נדרים דף פ"ח ע"א

(°) פי' הר"ן משום דאי יהיב לה מזונות א"צ לומר לה כלום כדאיתא סי' רכ"א סעיף ב':

ב לשון הרמב"ם בפ"ז מה"נ וכשמואל שם וכ"כ הטור בשמו:

ג טור בשם הרא"ש והתוספות בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"א והראב"ד בהשגתו פסק וכרב:

סימן רכג

א מיימרא דרבי יעקב נדרים דף ל"ח ע"ב וכפי' הרמב"ן הביאו הרא"ש שם בפסקיו והוכיח כן גם מהתוספתא והירושלמי (וכ"ד ראב"ד ור"ן):

ב מימרא דרבי יצחק שם:

ג הרא"ש שם בפסקיו מהירוש' משילהי מסכת ביכורים:

ד מיי' פ"ה מה"נ (דין ו') ממשנה בב"ק דף ק"ח ע"ב:

ה טור בשם הרמב"ם בפ"ה מה"נ (דין ז') מעובדא דההוא גברא דהוה ליה ברא דהוה שמיט וכו' וכרב נחמן שם נדרים דף מ"ח ע"א וכ"כ הר"ן שם:

(°) פי' הכ"מ דהאי מותר ר"ל קנה וע"ש:

ו שם בשם הרמב"ם (דין ח') שם בפ"ה ממשנה דהאומר לבנו קונם וכו' ב"ק דף ק"ח ע"ב:

(°) כלומר הוא מוכרת ליתנם להם ולא יהיה לו טובת הנאה עליהם. ב"י:

סימן רכד

א משנה נדרים דף מ"ז ע"ב:

ב שם:

ג שם:

ד שם במשנה שהפקירום עולי בבל לכל ישראל:

ה שם במשנה וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מה"נ:

ו שם במשנה וכדמוקי לה רב ששת שם בגמ':

ז הר"ן שם וכר"א בן יעקב דקי"ל כוותיה ותמה על הרמב"ם שבפרק הנז' פסק בדין השותפים שנדרו זה מזה כראב"י ובהא דלעיל פסק כרבנן ושכבר השיגו הרמב"ן בזה וכ"כ רבינו ירוחם בשם י"א ועיין בסימן דלקמן ובמה שציינתי שם ועיין בט"ז במ"ש ליישב דברי הרמב"ם:

סימן רכה

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה"נ ממימרא דרב נחמן ורב עמרם וכו' דף מ' ע"ב:

ב ממימרא דשמואל שבועות דף כ"ט ע"ב ובגמרא דזבחים דף קי"ד ע"א:

סימן רכו

א משנה נדרים דף מ"ה ע"ב:

ב כאוקימתא דר' יוסף שם דף מ"ו ע"ב:

ג כ"כ הרמב"ם בפ"ז מה"נ וכ"כ הטור:

ד שם במשנה:

ה כראב"י שם כמשנה כאוקימתא דרב יוסף שם וכרב הונא ור"א דפסקו הלכה כוותיה שם וכ"כ הרמב"ם שם ובב"ק דף נ"א ע"ב מוקי פלוגתייהו ביש ברירה ור"א סבר דיש ברירה:

ו ר"ן בשם הרשב"א (ורא"ש ורבינו ירוחם):

ז שם במשנה ואע"ג דאמרינן בב"ב דף נ"ז ע"ב דשותפין אהעמדה כדי לא קפדי מכל מקום אי קפדי יכולים לעכב זה על זה:

ח שם במשנה ולענ"ד שהוא פוסק שכופין האוסר ולא הנאסר וכדעת הרמב"ם שם והביאו הטור וכמו שפירש הב"י משום שמי שהוא נודר מסתמא הוא זוכר לנדרו ולא חיישינן דאתי לידי מכשול משא"כ בהדירו חבירו דלא הוציא נדר מפיו אפשר דמשתלי ויבא לידי מכשול וסמך על הירושלמי ואפשר שתלמודא דידן נמי הכי ס"ל אלא דלא נחת לפרושי קושטא דמלתא:

ט תשו' להרמב"ן סי' רמ"ב:

(°) פי' דטעם דראב"י דס"ל יש ברירה כמ"ש בסעיף א' ולא שייכא ברירה זו בנכסי מלוג:

סימן רכז

א משנה נדרים דף ל"א ע"א וכדמפרש שם בגמרא ע"ב:

ב שם במשנה:

ג שם בגמרא ע"א:

ד טור בשם הרמב"ם בפ"ז מה"נ דין ז':

ה משנה שם דף פ"ג ע"ב:

ו הרמב"ם שם בפ"א:

סימן רכח

א מימרא דרבא א"ר נחמן הלכתא פותחין בחרטה וכו' נדרים דף כ"ב ע"ב וכן פסק הרא"ש שם והרמב"ם בפ' ו':

ב מימרא דרבי חייא בר אבא אמר רב עמרם בכורות דף ל"ו ול"ז הביאו הרא"ש בפ"ד דנדרים:

ג טור ממימרא דרבינא שם וכ"פ הרא"ש בפסקיו ורבינו ירוחם בשם הרמ"ה:

ד שם מירושלמי:

ה שם והרא"ש בפסקיו מהא דאמרינן בבכורות דף ל"ז ע"א כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא ומי הוא בדורות הללו דגמיר וסביר כרב נחמן:

ו מסקנת הגמרא אעובדא דרבינא שם דף ח' ע"ב:

ז רמב"ם בפ"ו מהלכו' שבועות מההוא עובדא דהא רבינא הוה תלמיד חבר לרב אשי כדאיתא שם:

ח טור:

ט הרמב"ם בפ"ז מה"ש דין ה':

י מימרא דאביי שם דף ע"ו ע"א:

יא משנה שבת דף קנ"ז ע"א ונדרים דף ע"ז ע"ב:

יב מסקנת הגמ' בנדרים שם:

יג רבינו ירוחם כיון דבשבת כולם מקובצים ואם לא יתירו אז לא יוכלו להתירן (וב"י בא"ח סי' שמ"א בשם תשובת רשב"א ואגור):

יד לשון טור מדברי הרא"ש שם בפסקיו מברייתא דר"ג ירד מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו ומפרש בגמ' דר"ג סבר אין פותחין בחרטה דמעקר נדרא בעינן ובעי עיונא אהכי ישב:

טו לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות נדרים מהירושלמי פרק ה' דנדרים והתוספתא:

טז תשו' הרשב"א וסיים שם כיון שהוא נהנה שהוא מן הדברים שאין מתמני' עליהם עובדי כוכבים והגרים וגם הצבור נהנין ממנו ממלאכתן שנעשית ע"י וכיון שהוא נהנה אינו נשאל לחכם שבעיר:

יז מסקנת הגמ' שם בנדרים דף ע"ז ע"א:

יח הרא"ש והר"ן שם והכריחו כן מהגמרא:

יט כ"כ הרא"ש בפ"ג דנדרים:

כ מעובדא דההוא דאתא לקמיה דרבה בר רב הונא וכו' שם דף כ"א ע"ב וכ' שם הרא"ש דפתח זה לא הוי נולד כי מצוי הוא שיקפידו קרוביו ואוהביו של אדם על מה שנדר:

כא מעובדא דביתהו דאביי ובריתא מעשה באדם א' וכו' שם דף כ"ג ע"א:

כב בפי' רש"י בעירובין דף ס"ד ע"ב ובכמה דוכתי והמרדכי בפ"ב דשבועות בשם הר"מ שהסכים לדברי רש"י ור' יוסף בכור שור שלא להתיר שום נדר בלא פתח וחרטה:

כג הרמב"ן במשפטי החרם וכרשב"א בתשובה וש"פ מעובדא דרב הונא דאפקה ההיא איתתא הזכרת ה' וכו' שם בנדרים דף ז' ע"ב:

כד משנה שם דף ס"ו ע"א:

כה משנה שם דף ס"ה ע"ב:

כו משנה שם:

כז משנה שם דף ס"ד ע"ב וכטעמיה דאביי שם בגמרא דכללא הלכ' כרבא לא איתמר אלא כי פליגי לענין דינא אבל לא היכא דפליגי בטעמא דמילתא ומשום דטעמיה מסתברא:

כח ב"י מהספרי דאילו משום מצוה אחת לא חמיר לאינשי כולי האי וכמ"ש הרא"ש והר"ן

כט מסקנת הגמ' שם דף כ"ב ע"א:

ל משנה שם וכרבא:

לא שם דף ס"ד ע"ב כחכמים ור' צדוק:

לב ירושלמ' כתבוהו שם הרא"ש והר"ן:

לג שם במשנה ומפרש שם בגמ' ע"ב כיון דאחציף לפניו להדירם גם בשעת חרטה אם אין לו חרטה גמורה יחציף פניו:

לד שם במשנה וכחכמים:

לה כפי' הרא"ש שם:

לו טור ממימרא דרב נזיר דף ל"ב ע"ב וכ"פ הסמ"ג:

לז כרב הונא ורב פפא גיטין דף ל"ה ע"ב תוספות שם והרשב"א וש"פ מהירושל' בההוא עובדא דאתא קמי דר' בון וכו' א"ל לשחק בקוביא קאמינא:

לח מפי' רש"י שם בגיטין וכן משמע מהירושלמי:

לט הרשב"א בתשובה וכ"כ הרא"ש שם והריב"ש בתשובה:

מ הרשב"א בתשובה:

מא הריב"ש בח"א סי' ל"ו מהירושלמי הנזכר:

מב בקיצור תשובת הרשב"א:

מג שם בשם הרש"ט והוכיח בראיות (ור' ירוחם):

מד טור בשם הרמב"ם בפ"ו מהלכות שבועות מעובדא דרבינא דהוה ליה נדרא לדביתהו וכו' נדרים דף ח' ע"ב והכי מוכח בירושלמי מדבעי בפ"י דנדרים מהו להתיר ע"י תורגמן וכו' ומסיק דע"י תורגמן שרי משום דבעל דבר נמי תמן קאי וכן הכריע הרשב"א בתשובה ועובדא דבת יפתח יוכיח וכ"כ הריב"ש בשם הרא"ה והגמ"יי שם ברמב"ם והגמר"ד דקידושין:

מה כרב פפא דאמר בשאלה ד"ה אין חכם וכו' נדרים דף צ' ע"א הסכמת הפוסקים:

מו לשון הרמב"ם שם בפ"ז מה"ש דין י"ד:

מז ר"ן בתשובה סימן נ':

מח תשו' הרמב"ן סימן רמ"א ותשו' הרשב"א:

מט ריב"ש בח"ב סי' ל"ו:

נ ברייתא נדרי' דף ס"ה ע"א ובפי' המשנה שכתבתי עם מסקנת הדין וקצת שאר דינים הנלוים אליהם שחברתי פה בגלותי וקראתיו כלי גולה השי"ת יזכני לגמרו הוכחתי שנשמט בהעתק דין זה תיבה אחת וכצ"ל לאותו שנדר על דעתו ומדעתו פי' ומרצונו וכו' כיון שנדר לו בשביל טובה שקיבל ממנו וכמו שכתב בכ"מ בפ"ז מה"ש ובב"י בסי' זה לדעת הרמב"ם ולדעת הרא"ש ובשם רא"מ והראב"ד וכ"כ התוספות שם בשם ר"ת והרשב"א והמרדכי והטור והר"ן וסמ"ג ומהרי"ק בתשובה וש"פ זולת הרמב"ן ולחד תירוצא בתוספות דגיטין כנזכר לקמן וכן מוכח מדברי המחבר שכ' אבל אם מעצמו וכו' בלא דעתו משמע שא"צ דעתו ורצונו אבל צריך להודיע לו כמ"ד בירושלמי מפני החשד כמ"ש הרמב"ם ושאר פוסקים וראיתי עכשיו בחיבור הרב ט"ז שכת' שמה שכ' בש"ע אלא אם כן הודיעו וכו' פירושו שיהיה רצונו בכך ולענ"ד דלא בא המחבר לסתום אלא לפרש אף שהרב הגאון רמ"א כ' שני הדינים בשם י"א מ"מ הדבר מוכרח כמ"ש לענ"ד וכמ"ש ג"כ הרב ט"ז:

נא תוספות בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרא"ש והר"ן בשם ר"ת שם בנדרי' וכ"כ הטור וכ"נ מדברי הרא"ש שהסכים לדברי ר"ת וכ"כ הסמ"ג והריב"ש בתשו':

נב שם בריב"ש וכנזכר לעיל סעיף י"ד וציינתיו שם:

נג הראב"ד והרשב"א בתשובה ומהרי"ק בסי' נ"ב:

נד הר"ן בתשובה מדברי התוס' בגיטין דף ל"ה ע"ב וכן כתב הרשב"א בתשובה:

נה שם בתוספות לתירוצא בתרא וכ"כ בתשובות להרמב"ם סי' רמ"ח רמ"ט ור"ן וכדעת רשב"ל דאמר בירושלמי מפני החשד:

נו מימרא דאמימר גיטין דף ל"ו ע"א:

נז שם ומייתי שם כי ההוא מקרי דרדקי וכו':

נח כרב נחמן גיטין דף מ"ו ע"א הרא"ש והרשב"א והר"ן וש"פ:

נט תוס' והרא"ש והר"ן וש"פ:

ס טור בשם סמ"ג בשם ר"ת וכ"כ מהרי"ק בסי' נ"ב בשם התוס':

סא טור מדברי התוס' שבועות דף כ"ט ע"ב ומדברי אביו הרא"ש שם מהא דגיטין וציינתיו בסעיף דלעיל ומההיא דנזיר דף נ"ז ע"א:

סב שם מהתוס' והרא"ש והר"ן והמרדכי על מימרא דאמימר וציינתיו לעיל ריש סעיף כ"א וסמ"ג בשם הגאונים והרשב"א בתשובה וכן נראה מדברי הרמב"ם:

סג ר"ן בפ"ד דגיטין:

סד מדברי התוס' והרא"ש בשבועות דף כ"ט ע"ב:

סה שם:

סו לשון הטור:

סז הר"ן בתשו' וכ"כ הרשב"א בתשובה:

סח שם בתשובת הרשב"א בשם הרא"ה:

סט תשו' הרשב"א וסיים שם דהיתר צבור מיגז גייז לה וכהפרת הבעל כדלקמן סי' רל"ד וכתבה מהרי"ק בשורש נ"א (ולקמן רכ"ט סעיף ב'):

ע תשובת הרשב"א וסיים שם שהרי הם כאלו התנו לעשות כך:

עא שם מפני שכאלו התנו וכענין הפרת הבעל שא"צ להמתין עד שיחול:

עב ריב"ש בח"ג סי' קע"ח מהירושלמי וציינתיו לעיל סעיף י"ד:

עג הר"ר דוד כהן בתשובה:

עד בתשובות להרמב"ן:

עה הרא"ש בכלל ה' סי' ד' וכלל ז' סי' ה' והריב"ש בח"א סי' ע"ג:

עו הר"ן בתשובה וכ"כ הרשב"א בתשובה:

עז סמ"ג בסי' רל"ח בשם שהורה גאון ותשובת הגאונים ושכן ראה בתשובות ר' יוסף ט"ע והמרדכי בשם תשובת רש"י ותשו' להרמב"ן סי' ר"פ וש"פ:

עח שם:

עט הרא"ש בתשובה כלל ה' סי' ד' ממדרש ילמדנו שכן היתה שבועת יהושע ושבועת פילגש בגבעה ושבועת שאול גזירה ונידוי:

פ תשובת הרא"ש כלל י"ב (מהגהת מיי'):

פא תשובת הרשב"א ודוקא שלא היתה לתועלת חבירו אבל אם היתה לתועלת חבירו כגון שנשבע ליתן לו מנה די כשיאמר הרי אני כאלו התקבלתי ב"י והוכיח בראיות כדלקמן סי' רל"ב:

פב תשובת הרשב"א וכתב שם שא"צ רשות פה אל פה אלא אפילו בכתב ידו כל שהוא מכיר חותם ידו (ורמב"ן סי' רנ"ד):

פג הרשב"א בתשו':

פד תשובת הרשב"א וכר' יונתן דאמר משמע שניהם כאחד ומשמע כל אחד בפני עצמו סנהדרין דף פ"ה ע"ב ובכמה דוכתי:

פה תשובת הרשב"א (וריב"ש לדעת הרא"ש ורמב"ן סי' רנ"ט וסוף ספר כל בו):

פו כדעת הריב"ש בח"א בסי' צ"ט ובח"ב סימן קנ"ח והביאם הרב ב"י בסי' זה:

פז שם:

פח שם לדעת הרא"ש ולדעת הריב"ש וכתב שם עוד שאפילו לדעת הרא"ש אם אין בשבועה תביעת ממון כיון שאין כאן חיוב ממון אין השבועה אלא עד הזמן ולא יותר:

פט הרשב"א בתשובה וכן כתוב בתשובות להרמב"ן סי' רע"ה:

צ שם בתשובות להרמב"ן וע"ש:

צא תשובת הרשב"א מהא דאמרינן בב"ק לא נתכוונה זו אלא להגון לה וציינתיו לעיל ריש סי' רי"ט:

צב הרא"ש בתשובה כלל ח':

צג בתשו' להרמב"ן והיא בתשו' הרשב"א וסיים שם וענין יהודה דאיתא (בב"ק דף צ"ב ע"א) מפני שהיה סובר דנדוי על תנאי אם נתקיים התנאי א"צ הפרה וע"כ לא שאל על נדויו וכו' ואמרי' במכות י"א ע"ב נידוי על תנאי צריך הפרה מנ"ל מיהודה כו':

צד מרדכי פ"ז דמציעא בשם ה"ר פרץ ורבינו ירותם בנתיב י"ד שקבל מרבותיו ולפיכך לא התירו ליהודה לא יעקב ולא מרע"ה עד שהתפלל עליו משה רע"ה:

צה בתשובת הרמב"ן סי' רע"ד:

צו כן משמע מתשובה הנזכרת וכ"נ מתשובת הר"ן סי' י"ז מטעם דכל שלא התיר הראשונה לא חלה השניה ואין מתירין הנדר עד שיחול וכמ"ש בסי' רכ"ט סעיף ג':

צז תשובת הרשב"א:

צח תשובת הרשב"א: (וכפול בח"מ סי' ע"ג סעיף ט') משום דבנדרים הולכים אחר לשון בני אדם והוי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא:

צט תשובת הרשב"א מההיא דמחצה לאהרן ומחצה לבניו ב"ב דף קמ"ג ע"א:

ק הריב"ש בח"ב בסי' קמ"ה:

קא שם בח"ג סי' צ"ו:

סימן רכט

א משנה נדרים דף ס"ו ע"א וכר"ע:

ב שם במשנה:

ג שם במשנה וכר"ש במשנה שבועות דף ל"ו ע"ב הר"ן שם ושכן פסק ר"ת והרמב"ן וכ"כ הרא"ש:

ד הר"ן שם אפילו בלא ווי"ן וכ"כ הב"י

(°) עי' בסי' רל"ב סעיף ח' דדוקא כשהחליף דבריו וכ"כ הב"י שם:

ה בפ"ד מה"נ דין י"א מדלא סתם התנא כר"ש שם בשבועו':

ו טור וכ"כ הרא"ש והר"ן בפ"ד דנדרים בשם הרמב"ן וכ"כ רבינו ירוחם משום דכשניתר ע"י פתח דומה קצת לנדרי טעות ומ"ה בטל כולו:

ז הר"ן שם בשם התוס' כיון דחכם עוקר הנדר מכיון שהותר מקצתו וכו':

ח רבינו ירוחם ושכ"כ הרמב"ן בתשובה:

ט הריב"ש בח"א סימן צ"ד (ור"ן פ"ד דנדרים):

י ממשנה שם דף ס"ו ע"א וכאוקימתא דגמרא בדף כ"ו ע"ב:

יא משנה נזיר דף כ' ע"א וכדמפרש ר"ל שם ושיעור תוך כדי דיבור ציינתיו לעיל בסי' ר"י סעיף ג':

יב רמב"ם בפ"ד דנדרים מגמרא דנזיר דף כ"א ע"ב:

יג משנה נדרים דף ט"ז ע"א וכדמפרש רבא שם דף י"ח ע"א וכמ"ש בסימן דלעיל סוף סעיף מ"ז:

יד רמב"ם בפ"ז מה"נ ופירש הכ"מ שם שזה פשוט שאם היה נשאל על הראשון' תחלה נמצא שעבר על שבועה שניה:

טו ריב"ש בח"א סי' קנ"א:

טז הרא"ש בתשובה כלל ח' סימן ט':

יז הר"ן בתשובה סימן י"ז והביאו הב"י בס"ס רכ"ח דף רע"ג סוף ע"א:

יח ג"ז שם:

יט הריב"ש בח"א סי' קכ"ב הביאו הב"י בס"ס רכ"ט:

כ רשב"ץ ב"י סי' רכ"ח סוף דף רס"ז:

כא שם ושכ"כ הרמב"ן והרשב"א וציינתיו לעיל סעיף ח':

כב שם:

כג לשון הטור בס"ס רכ"ט וכרב פפא שם בנדרים דף צ' ע"א הסכמת הפוסקים:

כד לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות שבועות דין ט"ז מברייתות שם ע"א וע"ב:

כה שם ושם:

סימן רל

ציינתיו לעיל בריש סימן רכ"ח

(°) וכ' הריב"ש בתשו' בח"א סימן פ"ה הזהרו בהיתר השבועות והנדרים שאין ראוי להתירם בזמן הזה כי אם לדבר מצוה כגון מילתא דאית בה תקנתא או עשיית שלום בין איש לאשתו וכגון שלמא דציבורא בשם הגאונים:

סימן רלא

א לשון הטור מתשו' אביו הרא"ש כלל י' והביאו הב"י בסוף סימן רכ"ח עם שאר תשו' בענין דין זה:

ב ציינתיו לעיל ריש סימן רכ"ח וע"ש:

ג שם ושם בתשובה וכ"כ התו' בביצה דף ה' ע"א ובתשובת להרמב"ן סימן רע"ז:

סימן רלב

א משנה נדרים דף כ' ע"ב:

ב ציינתיו לקמן בסעיף י"ט:

ג שם במשנה:

ד לשון הטור מדברי הרא"ש בפסקיו שם בשם הירושלמי:

ה שם ושם בשם הירושלמי:

ו גם זו שם ושם בשם רא"מ בפירוש הירו' וכן פי' הר"ן:

ז בעיא דרבינא מרכב אשי שם בבלי בנדרים דף כ"א ע"א וע"ב ולא נפשטא וכתבו הרא"ש והר"ן דלחומרא נקטינן:

ח משנה שם דף כ"ז ע"א וכדמפרש שם בגמרא:

ט ברייתא שם דף כ"ד ע"א:

י שם בגמ' זמינא אדריה למזמנא וכפי' הרא"ש שם (ולא כב"ח לדעת הרא"ש):

יא משנה שם ע"ב ופי' הבאי גוזמא ושפת יתר:

יב לשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות שבועות:

יג טור בשם ר"פ וכ"כ הרא"ש בשמו בפסקיו בפ"ז דכתובות ובפ"ג דשבועות וכתב בתשו' מיימוני בסוף ס' הפלאה דיכול להיות דכל דבר הגדל בעולם הוי בכלל פירות עולם כגון דגים ופשתן וקנבוס וצמר ומשי ועצים וכמה דברים הנולדים וגדלים זה מזה וכו':

יד מדברי המרדכי בפרק ג' דשבועות וסמ"ג:

טו משנה נדרים דף כ"ה ע"ב:

טז משנה שם דף ס"ז ע"א:

יז משנה שם דף כ"ה ע"ב:

יח שם במשנה וכב"ה:

יט כאוקימתא דרבה שם בגמ' ולחומרא וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מה"נ וכ"כ הרא"ש והר"ן ובשם הרמב"ן ובפי' התוס' והרא"ש שם דכיון שהחליף דבריו הורע כח הנדר ואמרינן הואיל והותר מקצתו הותר כולו:

כ שם:

כא לשון הרמב"ם שם ממשנה דנדרים דף ס"ו ע"א (ורבינו ירוחם):

כב שם מאוקימתא דגמ' שם דכ"ו ע"ב ואע"ג שהיא אליבא דרבא כתב הר"ן שגם אליבא דרבה צריך לאוקמי הכי ומשם למד הרמב"ם לדין היין:

כג רבינו ירוחם:

כד תשו' הרא"ש כלל ח':

כה משנה שם דף כ"ז ע"א:

(°) ע"ש שהמעשה הי' שראובן היה במצוק ושמעון היה מתעסק עבורו והוציא הוצאו' על הדבר ואע"פ שחשדו ראובן לשמעון בלבו מ"מ הוצרך להבטיח כרצונו לפרוע לו כל אשר יחשוב לו ונתן כתב הודא' על זה שנשבע בשבועת התורה שלא יטעון כנגדו וכו' וכ' שם שאונס ממון לא מקרי אונס ומ"ש רמ"א וכ"ש אם האמת שלא נשבע פירושו שגם התובע מודה שלא נשבע רק כתב וכן הוא שם בתשובה ודין מי שנשבע בכתב ידו ולא הוציא בשפתיו ראיתי בתשו' הר"מ מודינא טור י"ד בשאלה פ' בשם ר' יוסף הלוי על אחד שנשבע בכת"י שלא יתקוטט עם חבירו ועבר שהשיב שחייב הוא לקיים מה שנשבע ואע"פ שלא הוציא מפיו ואם לא קיים דינו מסור לשמים אבל אין לחייבו דבר בדיני אדם:

כו רמב"ם בפ"ד מה"נ וסיים שם ת"ל לא יחל דברו לא יעשה דבריו חולין והוא מהתוספתא פ"ד וכתבה הרא"ש בפרק ג' דנדרים וגם סמ"ג כתבה וכ' דהכי נמי איתא בירושלמי פ"ב דנדרים:

כז משנה נדרים דף כ"ז ע"ב:

כח כאוקימתא דבי רבי ינאי שם בגמ' דכ"ח ע"א:

כט כאוקימת' דרב חיננא וכו' שם:

ל שם בגמ':

לא שם במשנה וכדמפרש שם בגמ':

לב תשו' הגמי"י ומרדכי בסוף ספר הפללאה בשם הר"מ וסיים שם אף ע"פ שקבל עליו החרם ע"ד המקום וע"ד הקהל חלילה שתהא דעת המקום מסכמת זולתי לטובה ולא לרעה ואע"פ שתלו דעתן בדעת אחרים כיון דאנוסין היו בטלו דעתן:

לג הרא"ש בתשובה כלל ט' סי' ד':

לד בתשובו' להרמב"ן סי' ער"ב וסיים שם ואם הרופאים מוחי' בו שהאויר שם סכנה לו אם הוא מדרך האמת הוי אונס:

לה הרשב"ץ וסיים שם שאין זה בכלל נדרי אונסין כיון שלא היו מכריחים אותו לקבל פסק דינם:

לו משנה נדרים דף ס"ח ע"א:

לז משנה שם דף ס"ג ע"ב:

לח לשון הטור מדברי הרא"ש אביו בשם הירושלמי שם:

לט שם במשנה:

סימן רלג

א משנה נדה דף ע"ה ע"ב:

ב משמעות המשנה שם:

ג שם במשנה:

סימן רלד

א משנה נדרים דף ס"ז וכפי' הרא"ש שם ופשוט בכמה דוכתי:

ב ציינתיו לעיל סי' רכ"ח סעי' כ"ד:

ג שם במשנה:

ד לשון הטור ממשנה נדרים דף ע"ג ע"ב וכחכמים וכ"כ הרמב"ם בפי"א מהלכות נדרים:

ה שם ושם ממשמעות ברייתא גיטין דף ע"ג ע"ב:

ו שם ושם ממשמעות הברייתא הנזכרת:

ז משנה יבמות דף ע"ז ע"ב:

ח שם ברמב"ם כיון דקי"ל דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות נמצא שאינה אשתו:

ט שם וטעמו משום דכיון דקידושין תופסין בה מקרי אשתו ודוקא בדיעבד כיון שנישואי' באיסו':

י משנה שם בנדרי' ד' ע"ג ע"ב וכחכמים:

יא משנה שם דף ע"ב וש"פ:

יב תוספות שם מהא דארוס מיפר בקודמין שם:

יג בעיא שם דף ס"ח ע"א דנפשטה שם דס"ט ע"א וכב"ה:

יד טור בשם הרמב"ם בפי"ב ולמדו מן המקראות וסמ"ק וסמ"ג כתב דה"נ משמע מן הגמ' ובו ביום מיפר הארוס וכו' שם מברייתא דף ע"א ע"א:

טו שם בשם הרמב"ן ולזה הסכים הרא"ש בפסקיו בפרק בתרא דנדרים כ"כ הטור והכי מסתבר:

טז מסקנת הגמרא דף ס"ז ע"א מיתורא דמתני':
יז משנה שם דף ע"ד ע"א וכר"ע:
יח אוקימתא דרבי אמי שם בגמרא:
יט משנה כתובות דף מ"ח ומשנה וגמרא דף פ"ט ע"א:
כ שם במשנה בכתובות ושם בנדרים:
כא וסיים שם הרמב"ם בפי"א מה"נ ולא הבעל יכול להפר שאין הבעל מפר בקודמין
כב טור פי' אפי' בנדרים שנדרה אחר שנמסרה לשלוחיו כ"מ שם בפי"א:
כג שם וכ"כ הרמב"ם בפ' הנזכר ממשמעות הגמרא שם דף ע' ע"ב:
כד משנה שם דף ע"ב ע"ב:
כה משנה שם דף ע' ע"א:
כו שם בגמרא ובע"ב יליף לה רבא מקרא:
כז ציינתיו לעיל סעיף ז':
כח ברייתא שם דף ס"ח ע"א ודף ע"ב ע"ב:
כט בפי"א מה"נ וכרבי נתן אליבא דב"ה דף ע"א ע"א:
ל משנה נדרים דף פ"ט ע"א:
לא טור מברייתי' דרבי ישמעאל כתובו' דף מ"ט ע"א:
לב משנה נדרים דף ע"א ע"א:
לג טור ומ"ש ולא שמע כו' פירוש דאילו שמע הוה אמרינן משום הכי אינו יכול להפר דגירושין כהקמה דמו:
לד כתב הרב ב"י שה"ה אם נמסרה לשלותי הבעל דהוי כמו נישואין ואינה חוזרת לרשות האב:
לה ברייתא שם בנדרים דף ס"ח ע"ב:
לו לדעת רמב"ם ציינתיו לעיל סעיף ה':
לז שם בברייתא:
לח ברייתא שם דף ס"ט ע"א וכב"ה:
לט טור בשם הרמב"ן:
מ שם בשם הרמב"ם בפ"א מה"נ מהא דגרסינן התם תניא כוותיה דשמואל וכו' דף ע"א ע"א וסובר דבבא קמייתא ד"ה היא וכ"כ הר"ן בשם מקצת הראשוני' ודמ"ה קתני נתארסה בו ביום דאי בנתארסה ביום שלאחריו כיון שלא הפר בו ביום שנתרוקנה הרשות לו קיימיה לנדריה:
מא טור וכ"כ הר"ן בשם התוספ' דהן הן דברי ב"ש אתרתי בבי קאי וכן פירש הרא"ש:

מב לשון הטור ממשנה שם דף ע"א ע"ב ונקט מת במקום נתגרשה כיון דבעי למינקט בין לאחר שמיעה ואלו בגירושין איבעיא שם אי כהקמ' דמו ולא איפשטא ולחומרא א"כ לא היה האב יכול להפר וצ"ע ממ"ש לעיל בסעיף ה' לדעת הרמב"ם ועי' בט"ז:

מג לשון הרמב"ם בפי"א מהלכות נדרים דין י"א ונקט ולא שמע משום דבעי למינקנו ונתגרשה ומטעם שכתבתי בסעיף דלעיל:

מד לשון הרמב"ם שם בפי"א דין י"ג ונלמד מדין שלפניו וכיון שלא שמע יכול להפר אפילו לאחר כמה ימים כשישמע:

מה לשון הטור מהא דאבעי' אי גירושין הוה כהקמה וציינתיו לעיל בסעיף י"ז:

מו מבואר בכתוב:

מז משנה נדרים דף ט"ו ע"ב וכגירסת הרא"ש ור"ח והרי"ף דגרסי דאין הלכ' כהני תנאי דסברי מעת לעת וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ג מה"נ:

מח מסקנת הגמרא שם דף ע"ח וע"ט ובשותק ע"מ לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ועיין בסעיף ע"א:

מט משנה שם דף פ"ז ע"ב:

נ שם במשנה וכחכמים וכפי' הרא"ש והר"ן שם וכ"כ הרמב"ם בפי"ב:

נא הרשב"א בתשובות

(°) וסיים שם כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו הרי עקר הקמה מעקרא ונמצא ההפרה במקומה עומדת:

נב הרשב"ץ:

נג משנה שבת דף קנ"ז ע"ב ונדרים דף ע"ו ע"ב:

נד שם בגמ' דף ע"ז ע"א:

נה ברייתא שם ע"ב:

נו טור בשם הרמב"ם בפי"ב מה"נ וסמ"ג וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן מבעיא דרמי בר חמא וכו' דקאמר את"ל בעל מפר בלא שמיעה שם דף ע"ג ע"א וכו' וס"ל מדקאמר את"ל ומסמיך לה אדרבי זירא משמע דהכי קי"ל:

נז שם וברמב"ם שם:

נח שם ושם:

נט משנה שם דף ע"ה ע"א וכחכמים הסכמות הפוסקים:

ס ברמב"ם שם בפ"ב וכן בטור פי' כגון שאמרה קונם דבר זה עלי אם אלך למקום פלוני ה"ז מפר וכו' וכחכמים בברייתא שם דף פ"ט ע"ב ועיין בסי' רכ"ח סעיף י"ז ובמה שציינתי שם:

סא טור בשם הרמב"ם שם בפי"ב מה"נ מאבעיא שם בגמ' דף ע"ג ע"א ופשטא רבינא מהשקות הסוטה וכו' וס"ל דמדרבנן פשוט דלא משמע להו אותה דוקא:

סב הרא"ש וטור והר"ן בשם הרמב"ן דת"ק נמי לא פליג אדוקיא דאותה ולזה הסכימו:

סג ברייתא שם דף ע"ב ע"ב וכרבי אושעיא כיון דמחמיר ויליף לה מדכתיב אשה יקימנו וגו' ולא השליח:

סד משנה שם דף פ"ו ע"ב:

סה הרא"ש משינויא דרב אשי שם דף פ"ז ע"א:

סו מדברי הרמב"ם שם בפי"ב:

סז הרא"ש שם וכשינויא קמא שם בגמ' וכמ"ש הר"ן דרב אשי לאו לאיפלוגי אאידך שינוי אתא:

סח לשון הטור ממשנה שם דף פ"ח פ"ט:

סט שם בברייתא לכשאתגרש וכו' וכרבי עקיבא וכ"כ הרמב"ם שם בפי"ג וכ"פ הר"ן:

ע לשון הטור ושם במשנה:

עא ברייתא שם וכרבי עקיבא וכ"כ הרמב"ם שם וכ"פ הר"ן שם:

עב הר"ן שם:

עג לשון הרמב"ם שם ד"י (סמ"ג סוף לאוין רמ"ב) וכ"כ הטור בשמו וכחכמים בברייתא שם דף פ"ז ע"ב אע"ג דסתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם מתניתין שאני הכא מדאמר רבי יוחנן זו דברי רבי ישמעאל וכו' משמע דכחכמים קי"ל:

עד רמב"ם ריש פי"ג מה"נ:

עה טור מדין התרת נדרים לעיל סי' רכ"ח סעיף ג' וציינתיו שם:

עו שם בשם הרמב"ם ריש פי"ב מה"נ וכ"כ הרא"ש בשם הירושלמי:

עז מדלא מיעטה בברייתא דלקמן:

עח עיין בכ"מ מה שהקש' מהא דמסקינן במסכת נזיר דף כ"א ע"ב דחכם עוק' הנד' מעיקרו ובעל מיגז גייז ובנדרים דף ס"ט ע"א ובמה שתירץ שם ועיין בנדרים:

עט ברייתא נדרים דף ע"ז ע"ב:

פ שם בשם רא"ש:

פא ברייתא שם דף ע"ט ע"א:

פב ברייתא שם דף ע"ז ע"ב וכדמפרש ר' יוחנן שם:

פג הטור מהא דלעיל:

פד שם בשמו בפי"ג מה"נ דין ה' ו':

פה ג"ז שם דין ז'

(°) פי' ושיחשוב בלבו לשון הפרה כן הוא ל' הטור והראב"ד בהשגתו:

פו לשון רמב"ם שם בפ' י"ב מברייתא דנדרים דף ע"ט ע"א:

פז ג"ז שם בפ"ב דשבועות דין י"ג ולמד זה מהתוס' פ"ז דטהרות שהביא הכ"מ שם לעיל מזה:

פח בעיא דרבא נדרי' דף ס"ט ע"א וכפי' הרא"ם שהביא הרא"ש וכן פסק הרמב"ם בפי"ג מה"נ ובא"ע:

פט ג"ז בעיא דרבא שם ע"ב ונפשטא מהא דאמר רבה כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו כגירסת הרא"ש והר"ן והרמב"ן

צ שם בפי"ג וכפי פירושו שכ' הכ"מ ובב"י:

צא מדברי הרמב"ם פ' הנזכר עד סוף סעיף מ"ג ולמד מהאבעיות בגמ' שם ובד' ע' ע"א ולטעמיה אזיל שדרכו לפסוק כאת"ל:

צב ג"ז שם מבעיא שם בגמ' ולא נפשטא וכ"כ הטור בשם הרא"ש:

צג ל' הרמב"ם בפ' הנזכר דין כ' ממימרא דר' יוחנן שם דף ס"ט ע"א ונראה מדבריו אפי' לאחר כמה ימים מפר ביום השאלה שהוא כיום השמיעה וכן דעת הטור:

צד הר"ן פ' נער' המאורסה ובפ' המדי' וכ"כ התוספות בכתובות בשם ר"י בד' ע"א ע"ב וכ"כ רבינו ירוחם ותה"ד סי' רע"ט בשם סמ"ג:

צה בעיא דרבא ונפשטא נדרי' דף ס"ט ע"א:

צו בעיא ונפשטא נזיר דף כ"א ע"ב:

צז משנה שם ד' כ' ע"ב:

צח שם במשנה:

צט לשון הרמב"ם שם בפט"ז די"ג ממשנה שם ומברייתא שם דף כ"ב ע"ב וכאוקימתא דאביי שם אי משום דבתרא הוא אי משום שאינו מגיה הברייתא:

ק שם במשנה:

קא משנה נדרים ד' ע"ט ע"א:

קב ברייתי' שם ע"ב:

קג אוקימת' דגמרא שם:

קד מסוגיא דגמרא שם כפירו' הרא"ש והר"ן שם:

קה טור בשם הרמב"ם בפ"ו מהלכות שבועות מעובדא דרבינא דאתי לקמיה דרב אשי שם דף ח' ע"ב:

קו שם בשם הרא"ש ממשנה סוף פ"ב דנגעים וכר' יהודה וכן פסק הרמב"ן ור"ן:

קז טור בשם אביו הרא"ש בפירושו שם בשם ספרי:

קח שם בשם הרמב"ם בפ' י"א מה"נ מדכתיב כל נדריה וגו' והשיב לחכמי לוני"ל דכיון דליתא להאי ספרי לא בתלמוד בבלי ולא בירושלמי ולא בתוספ' לפי' סובר דליתא הך דרשא אלא אליבא דר"ש ועמ"ש בכ"מ שם על הרב ר"א מזרחי:

קט שם בשם רבי יחיאל לייש' הפסו' עם הספרי:

קי משנה נדרים דף ע"ט וכדמפרש שם בגמ' בד"פ ע"א וע"ב וכרבנן שם במשנה דסברי דעינוי נפש הם:

קיא כסברת הרמב"ן שהביא הרא"ש דפסק כרבי יוסי שם במשנה אבל מדברי ב"י נראה דט"ס יש כאן וצ"ל דכיחול וקישוט וכדע' הרמב"ם ברישׁ פי"ב מה"נ ופסק כר' יוסי דס"ל דר"י לא פליג ארחיצה אלא אקישוט כמ"ש הב"י דהרבה מיני קישו' הם כיחול ופירכוס לכן א"ר יוסי אין אלו וכו' לשון רבים:

קיב שם במשנה:

קיג טור בשם הרא"ש וכמימרא דשמואל משמיה דלוי ומוקי שם בגמרא למתניתין כר' יוסי וכ"פ הר"ן שם:

קיד שם בפי"ב דין ז' וסיים שם שעסק גדול הוא להביא לה ממדינה אחרת וכ' הר' ב"י דה"ה בפירו' איש א':

קטו שם מהתוספתא וכתב' גם כן הרא"ש בשלהי נדרים:

קטז רבינו ירוחם בשם המפרשי' (ור"ן פרק המדיר):

קיז כל בו בשם הר"ן מהא דבר שיתין כבר שית לקל טבלא רהטא מ"ק דף ט' ע"ב וסמ"ק:

קיח כמימרא דרב אסי א"ר יוחנן נדרים דף פ"ב ע"ב הרא"ש והר"ן שם והרמב"ם בפי"ב ולא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו מטעם שכתבתי לעיל בסעיף נ"א.

(°) פירוש כגון שהאחד פת נקיה והשני פת קיבר ואין לה בשני עינוי נפש:

קיט טור לדעתו ולדעת הרב ב"י גם לדעת הרא"ש כמימרא דשמואל וציינתיו לעיל בסעיף ס':

קכ שם לדעת אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם דין ח':

קכא כעולא וכרב נחמן שם דף פ"ג ע"ב:

קכב טור וכ"כ הר"ן שם בשם הראשוני' ובשם חידושי הרשב"א בשם התוס' בעיא ונפשטא שם דף פ"ב ע"א אליבא דרבי יוסי ואליבא דרבנן לא נפשטא ולחומרא כמבוא' לעי' בסעי' נ"ה הסכמ' הפוסקים:

קכג מסקנת הגמ' וכרב כהנא וכו' שם דף פ"א ע"ב ודף ט"ו ע"ב וכתובות דף ע"א ע"ב:

קכד משנה נדרים דף צ' ע"ב:

(°) פי' וגם בתשמיש בעלה הראשון אף על פי שלא נישאת לאחר כמ"ש הטור וכ"כ מהרש"ל וכדלעיל סעיף ס"ה:

קכה משנה שם דף פ"ט ע"ב וכת"ק בברייתא שם וכתב הר"ן וה"ה אם תלתה בדברים אחרים שעשויה לעבור עליו דהוי כאלו עשתה אבל בדבר שאינה עשויה לעבור עליו אינו מפר אא"כ חל הנדר וכמ"ש הרמ"א לעיל בסעיף כ"ח בהג"ה:

קכו הרא"ש שם שגנאי הוא לו מה שתלתה בהם או שתלתה בו:

קכז משנה שם דף פ"ה ע"א:

קכח שם במשנה וכר"י בן נורי דאיפסקא הלכתא כוותיה שם:

קכט ל' הרמב"ם בפי"ב מה"נ מברייתא נדרים דף פ"א ע"ב וכפי גירסתו וכפי גירסת הרי"ף שם בברייתא בכתובות דף ס"א ע"ב דנותנת תבן לפני בהמתו וכמ"ש בפכ"א מהלכות אישות:

קל שם בברייתי' דנדרי' וכת"ק:

קלא הרשב"א בתשובה סימן תק"ס וסיים שם אף על פי שהעיבור מכחיש יפיה והסם קשה לגופה:

סימן רלה

א משנה כתובות דף ס"א ע"ב:

ב כשמואל שם הרי"ף והרא"ש וכ"נ מדברי הרמב"ם בפי"ד מהלכות אישות:

(°) היינו בסתם או כשהדיר' בפי' ליותר משבעה ימים אבל לא הדירה רק לשבעה ימים יקיים. ש"ך:

ג שם דף ע' ע"א מסקנת הגמרא:

ד משנ' שם וכאוקימת' דגמרא שם ע"ב:

ה כאוקימת' דרב אשי שם:

ו שם בגמרא ומפרש שם דעד שלשים יום לא שמעי בה אינשי ולא זילא בה מלתא טפי שמעי בה אינשי וזילא בה מילתא:

ז כאוקימתא דרב הונא שם:

ח שם במשנה:

ט תוספתא והביאה הרא"ש שם:

י כאוקימתא דגמרא שם דף ע"א ע"ב וכדרב כהנא דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו:

יא משנה שם וכדמפרש שם בגמ':

יב שם בגמרא ע"א:

יג משנה שם דף ע' ע"א וכדמוקי לה שם בדף ע"א ע"ב אליבא דשמואל וכדמפרש שם דכיון דנדרה איהי ושתיק לה סברה מדאשתיק מסנא הוא דסני לי פירוש ואינה סבורה שיתפייס עוד לא תקנו שתמתין הואיל וקשה לה משא"כ לעיל דאדרה איהו דסברה מירתת רתת עלי והשת' מייתב דעתי':

יד בסוף פי"ב מהלכות אישות

טו משנה שם דף ע"ב וכפירוש הטור:

טז כדמפרש רב יהודה וכו' שם דף ע"ב ע"א:

יז שם במשנה כדמפרש רב יהודה וכו' שם:

יח כדמפרש בברייתא שם וכדמפרש רבי יוחנן מפני שנראית כשוטה:

יט ברייתא שם:

כ הרשב"א בתשובה סי' תרס"ו ומטעם שאין אדם אוסר פירות חבירו על חבירו ולא על אחרים כדלעיל בסימן רכ"ה:

סימן רלו

א משנה שבועו' דף כ"ה ע"א:

ב כר"ע שם:

(*) ופירשו התוספות שם דלשון שבועה לא שייך אלא על עצמו לכך חלה השבועה על השינה דאסר נפשו עליה משא"כ בנדר כמ"ש לעיל בסימן רי"ג:

ג משנה ובברייתא שם דף כ"ז ע"א:

ד שם בברייתא שם:

ה פשוט שם בגמרא דף כ"ה ע"א:

ו לשון הטור והרמב"ם בריש פ"ה מהלכות שבועות כתב שהנשבע שבועה שאין בידו לא לקיים ולא לבטל היו מכין אותו מכות מרדות:

ז ציינתיו לעיל בסי' רכ"ה:

ח ל' הרמב"ם שם וסיים שם שלא ירגילו להוציא שבועה לשוא:

ט ל' הרמב"ם שם והביאו הטור:

י כן הוא נוסחת הטור והב"י והקשה הטור ע"ז וכתב הב"י אפשר שס"ל כיון שנשבע על דבר שהוא ברשותו אף על פי שלא חלה השבועה על המושבע להתחייב עליה מלקות מ"מ חלה עליו קצת והוה כאילו קבל שבוע' לענין שצריך ליזהר וקצת טעם יש בדבר והראב"ד לא השיגו בזה אבל בנוסח שלפנינו איתא שם שאם עבר ונכנס לביתו שחייב

שעבר על דבר האסור לו לעשותו וכתב הרב ט"ז ליישב זה דס"ל דנדר שאמרו בלשון שבועה מהני כדעת הרמב"ן כדאיתא לעיל ס"ס ר"ו:

יא משנ' שם בשבועו' דף כ"ט ע"ב:

יב ירושלמי הביאו הרי"ף והרא"ש סוף פ"ג דשבועו' ומסיק שם שעל שבועו' כזו חרבו כ"ד מדינות:

יג מימרא דרבי יוחנן שם דף כ"א ע"א:

יד רמב"ם בפ"ה מה"ש:

טו תוספות בכתובות דף ע"א ע"א וכ"כ הרא"ש שם וכ' הרמב"ם שהיו מלקין אותו לאלתר ואין אומרים להמתין עד שיצטער וכתב הר"ן משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו הילכך הוי שבועת שוא וב"י כ' כיון דא"א לקיימו הוה שבועת שוא ולא חלה:

טז משנ' שם בשבועו' דף כ"ט ע"א:

יז מסקנת הגמ' שם שאנו הולכים אחר לשון בני אדם ובטלה דעתו אצל כל אדם:

יח ירושלמי וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפרק הנזכר ופירש הר"ן משום דשבועה חלה לבטל את המצוה בכולל בשב ואל תעשה מגו דחיילא אכל ימות השנה חיילא נמי אליל פסח או אצל סוכת מצוה:

יט ר"י בשם המפרשים והגהות מרדכי דשבועות:

כ שם בשם תשובת ר"ש:

סימן רלז

א טור בשם הרמב"ם בפ"ב מה' שבועות ובשם הרא"ש אביו דלא גרע מידות שבועה שהם כשבועות וכתב הרמב"ם שם דלא מתחייב קרבן עד שיזכיר שם מן השמות המיוחדים או כינוי מן הכינוין:

ב שם מדברי הרמב"ם שם ממימרא דשמואל שבועות דף כ"ט ע"ב:

ג ברייתא שם דף ל"ה ודף ל"ו ממימרא דרבי אבהו:

ד מהא דשמואל הנזכר לעיל:

ה ברייתא שם דף כ' ע"א:

ו מימרא דר"א וכדמפרש רבא שם בשבועו' דף ל"ו ע"א:

ז הרא"ש שם וכ"כ הר"ן שם בשם הראב"ד והביאו הטור:

ח ג"ז מדברי הרא"ש שם ויליף לה מתרי לאוי דאמר הקב"ה לנח דהוי זה אחר זה בלא הפסק:

ט לשון הרמב"ם בפי"ב מה"ש דין ג' ממשנ' שם דף ל"ה ע"א:
י הגהת מרדכי דשבועות שם תשובת הר"מ:
יא הרא"ש והמרדכי שכתבו בשם רב האי ולזה הסכים הב"י:
יב תשובת מהר"מ הביאו המרדכי פ"ג דשבועות:
יג טור בשם הרמב"ם בפ"ב מה"ש מברייתא דנזיר דף ג' ע"ב:
יד משנה ריש נדרים:
טו משנה דף ח' ע"א משום דרשעים רגילים לישבע הוי כמוציא שבועה מפיו:
טז שם במשנה:
יז משנה שם דף י' ע"א:
יח שם במשנה ובברייתא שם ע"ב כגירסת הרא"ש והר"ן שם:
יט מדברי הרמב"ם פ"ב מה"ש ופ"א מה"נ ופ"א מהלכות נזיר וכרבי יוחנן שם דף י' ע"א דאמר לשון העמים הם כלומר שאינם בקיאים בלשון הקדש:
כ משנה שם דף ט"ו ע"א:
כא פשוט שם בגמרא:
כב שם במשנה והלמ"ד בפתח דהוי כמו לא שבועה לא אוכל ויש דגרסי הכי במשנה דאיכא למישמע מיניה הא מה שאוכל לך יהא אסור בשבועה:
כג משנה שבועות דף י"ט ע"ב
כד כאוקימתא דרב אשי שם דף כ' ע"א ובנדרים שם הרמב"ן והרא"ש שם:
כה הרמב"ם בפ"ד מה"ש וכ"כ הר"ן וכאביי משום דלאוקימתא דרב אשי צריכין לשבש מתני':

סימן רלח

א משנה שבועות דף י"ט ע"ב וכרבנן דפליגי ארבי עקיבא ולא אפליגו אלא לענין חיוב קרבן אבל לענין איסור כל שהוא כ"ע מודו דקי"ל חצי שיעור אסור מן התורה:
ב מימרא דרבא שם דף כ"ג ע"א לד"ה משום דמפרש נמי כבריה דמי:
ג גם זו שם:
ד מימרא דשמואל שם ע"ב:
ה שם בגמרא דף כ"ג ע"ב:
ו משנה שם דף כ"ב ע"ב:
ז שם בגמרא דף כ"ג ע"ב:
ח לשון רמב"ם בפ"ה מה"ש דין ז' כאוקימתא דריש לקיש שם:

ט שם דין י"ג ממשנה שם דף כ"ט ע"א:

י כאוקימתא דרבי ירמיה שם ע"ב:

יא שם במשנה וכאוקימתא דרב זשמואל ורבי יוחנן שם דף כ"ג ע"ב דאמרי בכולל דברים המותרים עם האסורים:

יב מימרא דרבא שם דף כ"ד ע"ב:

(°) פי' אם לא נתרצית קודם פסח ונתרצית אחר הפסח אינו מחויב לקדשה כיון שעבר הזמן וכמ"ש לעיל בסי' רכ"ח סעיף מ"א שאם לא הי' מחוייב בדבר בלא שבועה זו ועבר היום שוב אין חיוב שבועה עליו ומיגו דחיילא אאחר הפסח חיילא נמי אקודם הפסח באיסור כולל וכשהשבועה היא לתועלת האשה או ע"י שידוכין שבלי ספק היה לתועלתה וכדי שלא תתבייש אזי צריך התרה אפילו עבר הזמן כדעת הי"א שם וכמ"ש שם בשם הריב"ש לדעת הרא"ש כנלע"ד:

יג שם במשנה:

יד מימרא דרבא שם דף כ"ד ע"א:

טו מימרא דרבא שם דף כ"ב ע"א:

טז בעיא דרבא שם אי דעתיה בכל שהוא כיון דהוא מידי דלא אכלי אינשי ולא נפשטא:

יז ג"ז שם כיון דלאו בעיניה אכלי להו ולא נפשטא:

יח מימרא דרבא שם דף כ"ו ע"ב:

יט הכי משמע שם מאידך מימרא דרבא:

כ גמרא שם ודייק לה ממשנה:

כא שם במשנה:

כב שם מהא דעיפא תני שבועות בי רבה ופגע ביה אבימי שם וכו' דף כ"ב ע"א ומטעמא דלעיל:

כג שם:

כד הר"ן שם:

כה הרא"ש והר"ן שם ממשנה וגמ' שציינתי לעיל בסעיף י':

כו שם ושם:

כז משנה שם דף כ"ט ע"א:

כח ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ש שם וכדמפרש רבי ירמיה שם בבבלי והא דלא אמרינן דשניהם שבועת ביטוי דשבועה שאוכל היינו כזית ושבועה שלא אוכלנ' היינו שלא אוכלנ' כולה כדאי' לעיל בסעיף י"א כתבו התוספות שם ושמא יש לחלק בין אוכל לשלא אוכל:

כט שם בירושלמי:

ל תשובת הרא"ש כלל ז' סימן ו':

לא תשובת הרשב"א סי' [ת]ש"ב:

לב הרשב"א בתשובה אחרת סימן תקע"ח:

(°) הרב ט"ז למד מזה דהנשבע נפרוע לחבירו חייב אע"פ שלא תבעו לפרוע:

(°) ואף ע"פ שאין בידו אלא כדי לפרוע לאחד הש"ך:

לג ג"ז בתשובה אחרת שם:

לד שם:

לה מה' דגטין הרי זה גיטך על מנת שתאכלי חזיר וכו' וכדמשני רבינא שם:

לו כאמימר שם דהא מחוסר מלקו' ומסיק בגמ' שם ואפילו כפתוהו על העמוד ועדיין לא לקה נשאל עליה:

לז שם במשנה דף כ"ז ע"ב:

לח שם בגמרא וכדרבא וכו':

לט מהא דעיפא דתני שבועות וכו' שם דף כ"ח ע"ב וכפירש רש"י שם דמיד שיצת' הראשונ' מפיו נשבע לשקר והלכה לה והשניה שבועה אחרת היא וחייב לעצמה:

מ רבינו ירוחם בשם המפרשים (ותשובת רא"ש וריב"ש מביאם ב"י ס"ס רכ"א):

(°) כתב הש"ך דוקא לעשיר אבל לעני צריך ליתן מתנה גמורה כדלקמן ס"ס רנ"ח:

סימן רלט

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם אחר קצת דברים אלו בפ"ד מה"נ:

ב נתבאר לעיל בסימן ר"י:

ג לעיל סי' רי"ז:

ד לעיל סימן רל"ג ורל"ד:

ה לעיל סימן רי"א:

ו טור בשם אביו הרא"ש:

ז ברייתא נדרים דף כ"ה ומפרש שם כגון רב כהנא ורב אסי וכו' ומפרש שם הר"ן וה"ה שבועות זרוזין שרי וכך איתא בירושלמי כו' דומיא דמתניתין וגורס בדף כ"ד ע"ב בברייתא כן שבועות הבאי מותרות ומפרש דוקא במידי דשייך ביה גוזמא כגון ראיתי כיוצאי מצרים וכו' וכ"כ הרא"ש שכך שנויה היא בתוספתא וכן כתב הראב"ד בהשגתו שם ועיין במ"ש בסוף הסימן:

ח הר"ן בשם הירושלמי:

ט תוס' בשבועת דף כ"ח ע"א דגרסי שם בגמ' דנדרים כך שבועות הבאי אסורו':

י פ"ג מהל' שבועות

(°) ע"ש סעיף י"ד בהג"ה דבמקום שיש עונש מיתה מקרי שבועת אונס ולא חילק אם יש חילול השם בדבר ובאונס ממון שלא כדין כתב והוא דליכא חילול השם בדבר:

יא מהרי"ק שורש נ"ב (בשם מהר"י מקורב"ל) והרשב"ץ בשם י"א:

יב ב"י ודינו מבואר בח"מ סי' ר"א:

יג משנה שבועות דף כ"ה ע"א:

יד משנה שם דף כ"ז ע"ב:

טו הרשב"ץ (ותשובת מ"ע סימן מ"ח):

טז טור בשם אביו הרא"ש מדברי התוספות אהא דאיתא בגמ' מיין ושכר יזיר לאסור יין מצוה כיין הרשות נזיר דף ג' ע"ב:

יז הרשב"א בתשובה ושכן מצא סעד מד' הרמב"ם:

יח תשובת הרשב"א והיא בתשובות להרמב"ן:

יט תשו' הרא"ש כלל י"א:

כ תשובה להרמב"ן סי' רע"ב:

כא כרבא שם בשבועות דף כ' ע"ב:

כב טור בשם ה"ר יוסף אב"ן מיגאש וכ"כ הרא"ש בשמו ובשם הראב"ד וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"ש:

כג טור וכ"כ הר"ן שחוכך בזה להחמיר:

כד שם בסי' ר"ו לדעת הרמב"ן וכ"כ הר"ן רפ"ק דנדרים בשם הרמב"ן ושכן נראה דברי רש"י (פ"ג דשבועות וכ"נ מטור ורא"ש):

כה משנה נדרים דף י"ז ע"א:

כו שם במשנה:

כז מימרא דרבא שם דף י"ח ע"א וציינתיו לעיל סימן רל"ח סעיף כ"א:

כח טור:

כט בב"י דס"ל דכ' יום עולים לכאן ולכאן כדין הנשבע על תשעה ככרות וחוזר ונשבע על י' כדלעיל סי' רל"ח סעיף י"ב וציינתיו שם:

ל בר"ן שם בפירושו:

לא הטור מהא דאיתא בנדרים דף כ"ה ע"ב היכי דמי שבועות שגגות כגון רב כהנא ורב אסי וכו' וכפי' הרא"ש והר"ן שם:

לב מימרא דרבא שבועות דף כ"ח ע"א וכתבו התוספות והרא"ש שם מעובדא דההיא אשה שאמרה יהנה סם המות וכו' גיטין דף ל"ה ע"א אע"ג דאנוסה היתה שהיתה סוברת לישבע באמת שאני התם שפשעה מתחלה דה"ל למידק בשמירתה לפי שסופה לבא לידי שבועה אם תאבדנו:

לג מסקנת הגמרא נדרים דף ט"ו ע"א:

לד שם בשבועות:

לה ג"ז שם ע"ב:

(°) דין נשבע לפרוע לחבירו בשבעה בניסן ואירע אותו יום בשבת ע' בח"מ סימן ע"ג ודין קהל שעשו תקנה באיסור רבית קצוצה שאין בתקנה שלהם וחרם שהחרימו עליהם כלום הביאו ב"י בסימן זה בשם תשובת הרא"ש כלל י"א:

סימן רמ

א בברייתא קדושין דף ל' ע"ב:

ב ברייתא שם דף ל"א ע"ב:

ג כפי' רש"י שם וטור:

ד כפי' רבינו ירוחם בשם הרמ"ה:

ה כפי' הטור בשם הרמ"ה:

ו שם בברייתא:

ז מדברי הרמב"ם בפ"ה מהת"ת:

ח כפי' הרמ"ה והביאו הטור:

ט טור בשם הרמב"ם בפ"ו מהל' ממרים מברייתא שם:

י הטור תמה בזה וגם הכ"מ כתב שם בפ' ה' מהת"ת ובפ"ו מה' ממרים צ"ע מהיכן הוציא דין זה:

יא נלע"ד שצ"ל רמב"ם כי כ"כ בפרקים הנזכרים:

יב בעיא שם מעולא ונפשטא ומהא דכי אתא רב דימי מההוא עובדא דבאשקלון וכו' שם דף ל"א:

יג שם ע"ב:

יד תני אבימי בריה דרבי אבהו וכו' שם ע"א:

טו שם דף ל"ב ע"א כדאורי ליה רבנן לרבי ירמיה וכו':

טז תוספות שם בשם השאלתות דרב אחאי בפרשת וישמע יתרו ובשם ר"י ור"ח וכ"פ הרי"ף והרא"ש שם:

יז טור מדברי הרא"ש אביו בפירוש הירושלמי בריי' דרשב"י וכו' וכ"כ ש"פ:
יח שם בשם הרמ"ה וכ"כ רבינו ירוחם משמו וביאר הטעם משום דגמרינן מכבוד המקום דאינו חייב לבטל ממלאכתו לבקר חולים ולנחם אבלים ושיחזור על הפתחים:
יט ברייתא שם בבבלי בקדושין דף ל"א ע"ב:
כ מהא דרב יוסף כד שמע קל רגלוהי דאבוה וכו' שם וממשמעות הבעיא בנו והוא רבו וכו' שם דף ל"ג ע"ב:
כא ל' הרמב"ם שם בפ"ו מהל' ממרים מבריית' משמיה דר"א שם דף ל"ב ע"א וס"ל דהא דקי"ל דוקא משל אב ה"מ לכבדו אבל כדי שלא לצערו יש לו לאבד כל ממון שבעולם וכו' ב"י:
כב שם בברייתא דף ל"א ע"ב:
כג שם ופי' רש"י שכבר קבל מה שקבל שאין משפט רשעי ישראל בגיהנ' אלא י"ב חדש:
כד טור בשם הרמב"ם בפ"ו מהל' ממרים מעובדא דרב אסי דהוה ליה ההיא אימא זקינה וכו' שם והר"ן תמה על הראב"ד שהשיגו וכ"כ הב"י על הטור שתמ' עליו:
כה ברייתא שם דף ל"ב ע"א:
כו לשון הרמב"ם שם בפ"ו מברייתא הנזכרת:
כז מהא דאמר שמואל לרב יהוד' שיננא וכו' שם:
כח כאיסי בן יהודה דברייתא שם:
כט כפי' רש"י שם וכן כתב רבינו ירוחם בשם הרא"ש:
ל מגילה דף ט"ז ע"ב מהא דיעקב לא נענש על אותם השנים שהיה בבית עבר:
לא ברייתא תשובת ר"א ורבי יהושע בקדושין דף ל"א ע"א:
לב לדעת הרי"ף שהשמיט סיפא דברייתא נתגרשה מהו וכן הרמב"ם לא הזכירו משמע דס"ל בנתגרשה כבוד שניהם שוה וכן נראה מפי' רש"י שם:
לג משנה מציעא דף ל"ב ע"א וכדיליף לה שם בגמ' וביבמות דף ו' ע"א:
לד הרמב"ם שם בפ"י כיון דרבנן אסמכינהו אלאו דלא תסור הרי הם בכלל דבר תורה א"נ משום דמילי דרבנן הוי כבודו של מקום וקודמים לכבוד אביו:
לה טור בשם תשובת אביו הרא"ש דאסו' לשנוא שום יהודי אם לא שיראהו עובר עבירה:
לו משנה כדמפרש שם בגמ' ובברייתא שם דף ל' ע"ב:
לז מימרא דרב אידי וכו' שם:
לח טור בשם הרמב"ם בפ"ו מה' ממרים ממשנה יבמות דף כ"ב ע"א:
לט שם וכ"כ הרמב"ם שם מדין מכה לבנו הגדול בסעי' הסמוך:
מ קידושין דף ל"ב ע"א:

מא מ"ק די"ז ע"א:
מב כתובו' דף פ"ג ע"א:
מג מהא דצוה רבינו הקדוש לבניו שם:
מד שם:
מה הרא"ש בתשובה:
מו שם בתשובה:
מז טור מהא דדוד אמר לחמיו שאול אבי ראה גם ראה:
מח ב"י מהא דא"ר יעקב לאבייי כגון אנא וכו':
מט תה"ד סי' מ"ד:

סימן רמא

א משנה סנהדרין דף צ"ג ע"א ויליף לה שם מקרא:
ב משנה שם דף פ"ה ע"ב:
ג ברייתא שם:
ד משנה שם דף ס"ו ע"א ושבועו' דף ל"ה ע"א:
ה משנ' שם בסנהדרין דף פ"ה ע"ב:
ו שם במשנה:
ז מימרא דרבא בב"ק דף פ"ו ע"א:
ח לשון הרמב"ם מהא דרב לא שביק לי' לבריה וכו':
ט מהא דרב פפא לא שביק ליה לבריה וכו' וכ"כ ר"י בשם הרי"ף:
י הרמב"ן בספר תורת האד' לדעת הרי"ף וכ"כ הטור:
יא רמב"ם בפ"ה מהלכות ממרים מברייתא דסנהדרין דפ"ה ע"א:
יב שם ממימרא דרבה בר רב הונא ותנא דבי רבי ישמעאל וכו' שם ע"ב:
יג שם:
יד שם:
טו משנה יבמות דף כ"ב ע"א:
טז הרמב"ם שם ויליף לה שם מקרא דכל שאינו חייב על אביו אע"פ שהוא ודאי אביו אינו חייב על אמו:
יז אמו דרב מרי בר רחל שהיתה לידתו בקדוש' ולא ירש את אביו ב"ב דף קמ"ט ע"א:
יח שם מהא דאיתא ביבמות דף כ"ב ע"א דלא אסרו ערוה לגר אלא כדי שלא יאמרו וכו' כמ"ש המחבר

יט גם זה שם:

סימן רמב

א משנה ב"מ דף ל"ג ע"א ובסוף כריתות:

ב מימרות דאמוראי סנהדרין דף ק"י ע"א:

ג לשון רמב"ם בפ"ה מהלכות תלמוד תורה שסובר שזה פי' חולק על רבו:

ד ברייתא שם דף ה' ע"ב:

ה ברייתא שם:

ו מימרא דרבא עירובין דף ס"ב ע"א:

ז טור בשם הרמב"ם (פ"ה מה' ת"ת דין ג') מברייתא שם וכפי' הרמב"ם שם דלא תקשי מהך ברייתא דמשמע אפי' לא נטל רשות מותר חוץ לשלש פרסאות אהא דרב הונא לא אורי בחרתא דארגיז וכו' שם והתוספות תירצו כמ"ש הרב רמ"א בהג"ה:

ח כתירוצא קמא שם דף ס"ג ע"א:

ט כתירוצא בתרא שם:

י שם בשם אביו הרא"ש ממימרא דרבא שם דף ס"ג ע"א דומיא דבני אהרן וההוא תלמיד שהורה לפני רבי אליעזר שם והגהת מיימוני:

יא ממימרא דרבא שם וכמ"ש התוספות שם ובסנהדרין דף ה' ע"ב:

יב מעובדא דתנחו' בריה דרבי אמי וכו' שם וכפירוש התוספות שם בעירובין דף ס"ב ע"ב ואפי' נטל רשות משום דלא מסתייעא מלתא הואיל ורבו אצלו מעובדא דאריסיה דאביי דאתא לקמיה דאביי וכו' כתובות דף ס' ע"ב וכפירוש רש"י והתוס' שם ומשמע דתוך ג' פרסאות חשוב רבו אצלו וכ"כ מהרי"ק בשורש קע"ג דדוקא חוץ לג' פרסאות מועיל רשות וכמ"ש הרמ"א בהג"ה לעיל:

יג מהרי"ק שם:

יד שם בשורש קי"ז וכ"כ התוספו' בסנהדרין דף ה' סוף ע"א מהא דא"ר חייא לרבי בן אחי יורד לבבל וכו':

טו בתשובות מהרי"ק שם מהא דרבה בר רב הונא כי הוה מנצי בהדי ריש גלותא:

טז התוס' והרא"ש שם בעירובין וש"פ:

יז ג"ז בתוספות והרא"ש שם וש"פ:

יח הגהמי"י בשם הר"מ:

יט ג"ז שם בשמו:

כ מימרא דרבא שם בעירובין דף ס"ג ע"א:

כא הרא"ש שם:

כב טור בשם הרמב"ם בפ"ה מהת"ת ממימרא דרבי אבא עבודת כוכבים דף י"ט ע"ב:

כג שם ומשם:

כד כרב נחמן וכדאמר רבי יוחנן מפני מה נענש גיחזי וכו' סנהדרין דף ק' ע"א:

כה רמב"ם שם:

כו לשון הרמב"ם שם וכתב הכ"מ שם גם צריך תלמוד מנ"ל דצריך לשנות שם האחרי' בפ"ו מהלכות ממרים כ' שכן נ"ל לדעתו:

כז ברייתא דר"א ברכות דף כ"ז ע"ב:

כח ל' רמב"ם שם בפ"ה מהלכות ת"ת וכאשר הגהתי כן הוא שם ובטור:

כט שם מהא דאמרינן אשר הרים יד במלך שחלץ תפילין בפניו סנהדרין דף ק"א ע"ב ומורא רבו כמורא מלך:

ל שם ממימרא דרב יהודה אמר רב ברכות דף כ"ז ע"א ציינתיו ג"כ בטור א"ח סי' צ':

לא ה"ר יונה וכ"כ הטור מהא דמשני רב אמי ורב אסי חוץ לארבע אמות עברו ברכות שם:

לב בריי' פסחים דף נ"א ע"א:

לג ל' הרמב"ם שם ממדרש רות ויאמר שבו פה וישבו מכאן שאין רשות לקטן לישב וכו':

לד יומא דף נ"ג ע"א:

לה הרמב"ם שם ויליף מדתני' גבי אביו וציינתיו לעיל בסי' ר"מ סעיף ב' וכ"ש לרבו שכבודו חמור מכבוד אביו:

לו ממימרא דאביי קידושין דף ל"ג ע"א:

לז איבעיא ופשטא אביי שם ומעובדא דאביי שם ע"א:

לח ממימרא דרבי ינאי שם

(°) פי' שדרים בבית הרב דמסתמא עמדו שחרית וערבית כ"כ בתוספו' שם ריש ע"ב:

לט ברייתא יומא דף ל"ו ע"א:

מ שבת דף נ"א ע"ב:

מא שבולי הלקט סי' מ"ב:

מב רמב"ם שם בפ"ה כמימר' דריב"ל וכדמפר' רבא ורב אשי כתובות דף צ' ע"א:

מג שם ממימרא דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן שם:

מד שם ממימרא דרב נחמן בר יצחק שם:

מה מברייתא דר' אליעזר ברכות דף כ"ז ע"ב:

מו מסקנת הגמ' בב"ב דף קי"ט ע"ב וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ"ק דקידושין:

מז רמב"ם שם בפ"ה מדין אביו בסי' ר"מ בסעיף י"א וציינתיו שם וכמ"ש לעיל סעיף ט"ז:

מח רמב"ם שם:

מט שם מברייתא דר"א ברכות דף כ"ז ע"ב וכפירושו שכל מה שהתלמי' אומ' סוברי' השומעי' שמרבו שמע ואם לא שמעו מפיו צריך להודיע מפי מי שמע:

נ רמב"ם שם ובפ"ט מהל' אבל (וטור בשם י"א) מדמשוי רבו לאביו במ"ק דף כ"ו ע"א בברייתא דאלו קרעים שאינם מתאחים כך בשיעור קריעה השנוי עמהם:

נא טור בשם הרמב"ן בספר תורת האדם מהא דא"ר חסדא וכן לנשיא וכו' וכדמשני שם בגמ' וכפי' רש"י שם דף כ"ו ע"ב ומהירושלמי וכו' ולזה הסכי' הרא"ש ועיין בב"י מ"ש ליישב דעת הרמב"ם:

נב טור בשם הרמב"ם שם מדמשוי ליה בברייתא לאביו וציינתיו לעיל:

נג טור בשם רא"ש ורמב"ן ופירוש בחליצה חליצת המנעל:

נד טור וכהא דאמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אפי' רבו וכו' שם דף כ"ה ע"ב:

נה רמב"ן בתורת האדם:

נו ג"ז שם מסוגיית הירושלמי:

נז הרשב"ץ בתשובותיו מדין אביו וציינתיו בסי' ר"מ סעיף ט':

נח מימרא דר"ל ערובין דף צ"ט ע"א:

נט כרבי יהודה בברייי' וכר' יוחנן דפסק כוותיה שם בב"מ ד' ל"ג ע"א כ"כ הרא"ש שם והרמב"ם בפ"ה:

ס ל' הרמב"ם שם ממימרא דעולא בב"מ שם:

סא ל' הטור וכ"כ הרמב"ן בס' תורת האדם והביאו הב"י בשמו:

סב מהא דשמואל דקרע מאניה על ההוא מרבנן דאסברי' וכו' שם בב"מ:

סג משנה ז' פ"ה דמסכת אבות:

סד לשון הרמב"ם שם בפ"ה וכרב יוסף וכדהדר אמר רבא תורה דיליה היא וכו' עירובין דף ל"ב ע"א ע"ב:

סה מעובדא דרבא דהוה משקי בי הלולא דבריה וכו' שם:

סו משנה י"ב פ"ד דאבות:

סז משנה בב"מ דף ל"ג ע"א:

סח שם במשנה וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות גזילה ואבידה וכן עיק' ובפ"ה מהלכו' ת"ת טעו' סופר:

סט שם במשנה:

ע בסוף ספר אורחות חיים

(°) פירוש בזיון לכבוד משה רבינו ע"ה:

עא ממימרא דרבי אבהו וכפי' התוס' יבמו' ריש ד' ע"ז ע"א:

סימן רמג

א לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות ת"ת ממימרא דרב יהודה ב"ב ד"ח ע"א וכדמפרש שם בגמ':

ב ר"ן בשם התוספות והביאו הב"י שם:

ג שם במימרא דרב יהודה:

ד כפי' רש"י שם כריא פתיא חפירת מים לשתות:

ה במימרא דרב יהודה שם וכדא"ל ר"ל לרבי יהוד' נשיאה וכו' שם:

ו מימרא דרבא שרי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא כרגא וכו' נדרים דף ס"ב ע"ב וכדאמר רב נחמן בר יצחק לרב נחמן בר רב חסדא וכו' ב"ב דף ח' ע"א:

ז מעובדא דההוא דמי כלילא דשדו אטבריא וכו' שם הרא"ש בשם הר"י הלוי וכ"כ הרמב"ם בפי' המשנה משמו פ"ד ממס' אבות וכ"כ בפ"ה מהל' ת"ת:

ח בתשובת הרא"ש בשם תשובת הרמ"ה:

ט טור בשם אביו הרא"ש שם בשם הר"י הלוי בתשובותיו וכן כתב הרמב"ן ונ"י שם בשמו וכתבו עוד שבשם הרי"ף רבו העיד כן:

י הרא"ש שם בתשובה (ותשובת ה"ר נחמיה שם):

יא מעובדא דרב דימי מנהרדעא דאייתי גרוגרות וכו' וכדא"ל ריש גלותא לרבא וכו' ב"ב דף כ"ב ע"א וכ"פ הרא"ש שם והרמב"ם בפ"ו מהל' ת"ת:

יב טור בח"מ בסי' קנ"ז בשם הרמב"ן:

יג מימרא דרבא שרי לי' לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא וכו' נדרי' דס"ב ע"ב ומעובדא דרב יוסף דשלח לרב נחמן עולא חבירינו וכו' שבועות דף ל' ע"א ועיין בח"מ סי' ט"ו וסי' י"ז פרטי דינים אלו:

יד מימרא דרבה בר רב הונא שם:

טו טור בשם הרמב"ם בפ"ז מהת"ת מהא דתנן אפיקורוס אין לו חלק לעולם הבא וכדמפרש רב ורבי חנינא שם בסנהדרין דף צ"ט ע"ב:

(°) (פי' רש"י הם המשניות):

טז מהא דשמתי' אבייי ורבא להההוא טבחא וכו' מ"ק דף ט"ו ע"א משנה ו' פ"ה דעדיו' שנידו את עקביא מפני שאמר על שמעיה ואבטליון דוגמא השקוה וכו':

יז לשון הרמב"ם ממשמעו' עובדא דההוא טבתא וכו' ואמר ליה רב אשי שליחותיה קא עבדינן וכו' חולין דף י"א ע"ב:

יח שם בברכו' דף י"ט ע"א ובירושלמי פ"ג דמ"ק מייתי ראיה מהך מתני' דאפי' לאחר מותו:

יט ל' הרמב"ם שם די"ב מהא דתלמיד שנידה לכבודו נידויו נדוי מ"ק דף ט"ז ע"א:

כ שם מהא דאמר רב יוסף האי צורבא מרבנן עביד דינא לנפשיה במילתא דפסיקא ליה וכפי' הראב"ד דלנדותו קאמר אם ביזהו אע"פ שאין שם עדים ריב"ש:

כא שם:

כב עיין בסעיף שאחריו:

כג רמב"ם שם ספ"ז (ובב"י לקמן ס"ס של"ד) מהא דאמר מימי לא עלתה קללת אדם על מטתי כי הא דמר זוטרא וכו' מגילה דף כ"ח ע"א ומהירושלמי פ"ג דמ"ק מעובדא דריב"ל דשלח בתר חד בר נש וכו' א"ל אילולי דלא חרמית בר נש מיומאי וכו':

כד מהא דאמרי' כל ת"ח שאינו נוקם וכו' יומא דף כ"ב ומחלק הרמב"ם דהא דמגילה איירי בצנעא וההיא דיומא איירי בפרהסיא:

סימן רמד

א לשון הטור מבריי' קידושין דף ל"ב ע"ב וכר' יוסי הגלילי וכדמפרש שם בגמרא:

(°) אינו ברמב"ם וכבר העיר הב"י בזה:

ב כ"כ הרא"ש שם אהא דא"ר יוחנן הלכה כדאיסי בן יהודה דאמר אפי' כל שיבה במשמע שם דף ל"ג ע"א וכפי' ר"ת שם בתוס' דף ל"ב ריש ע"ב:

ג ברייתא שם דף ל"ג ע"א ושם ע"ב:

ד שם בברייתא ע"ב:

ה שם בעיא ונפשטא:

ו שם בבריית' דף ל"ב ע"ב וכדמפרש שם בגמרא דף ל"ג ע"א:

ז שם בברייתא:

ח שם דף ל"ג ע"א:

ט ל' הטור מהא דאיתא שם בגמ' אין בעלי אומניות רשאין וכפי' השני שבתוס' שם וכ"כ הרמב"ם בפ"י:

י כפירוש ראשון שבתוספות:

יא שם מהא דרשב"א שם:

יב מהא דאביי ורבי זירא שם:

יג שם בשם הרמב"ם שם פ"ו וכמו שפירש הטור דבריו:

יד שם ושם וכרבא:

טו כאביי שם דף ל"ג ע"א:

טז טור מטעם שפי' לדעת הרמב"ם כיון שצריכין לנהוג בו ג"כ כבוד אין לו להתבזות לקום:

יז ברייתא שם דף ל"ג ע"ב:

יח כאביי שם ע"א:

יט מהא דר"א כד הוה בעי ר' יוחנן לסגויי וכו' יומא דף נ"ג ע"ב

כ טור בשם ה"ר פרץ וכדעת התוס' בברכות דף ל"א ע"ב וכמ"ש בתה"ד סי' קל"ח דתרי שינויי נינהו:

כא טור וכאביי דלייט עלה קדושין דף ל"ג ע"ב:

כב מהא דא"ל ניקום מקמיה דגברא דחיל חטאין הוא וכו' שבת דף ל"א ע"ב ומהא דשאני רב יחזקאל וכו' קדושין שם

(°) פי' ולא אמרי' שהוא זקן ואינו לפי כבודו:

כג ממימרא דרבי אבהו וכו' שם:

כד שם במימרא הנזכרת:

כה שם דף ל"ב ע"א וע"ב ובכתובות דף י"ז ע"א:

כו ברייתא הוריות דף י"ב ע"ב וכפי' התוס' והרא"ש שם בפרק קמא דקידושין:

כז שם בברייתא:

כח רמב"ם שם בפ"ו:

כט כרבא דאמר האידנא דחלשא עלמא ואפילו לגדולים שם:

ל שם בברייתא הנזכרת:

לא מימרא דרבי אמי וכדמפרש רב אשי בב"ב דף ק"ך ע"א:

לב הרמב"ם שם וכתבו הרא"ש בפ"ק דקדושין וכדמפרש הרמב"ם שם הטעם דבשביל שהבחור חכם קצת יותר ממנו אין לנו לבייש את הזקן והחכם אינו בוש בכך מאחר שזקן ממנו יודע הוא שבשביל זקנתו חולקין לו כבוד:

סימן רמה

א מסקנת הגמרא קידושין דף כ"ט ע"ב:

ב ברייתא שם:

ג שם בברייתא וכרבי יהודה:

ד רמב"ם בפ"א מהלכות ת"ת:

ה ברייתא שם דף ל' ע"א ומימרא דרבי יהושע בן לוי כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני ויליף לה מקראי וכו' שם:

ו רמב"ם שם:

ז ג"ז שם מברייתא דמלמדו מקרא ואין מלמדו משנה וכפי' רש"י שם ומשמע ליה בשכר כיון דמותר ליטול שכר על המקרא כדאיתא בנדרים דף ל"ו ע"א וכתב מהרש"ל וה"ה לבן בנו:

ח ברייתא סוכה דף מ"ב ע"א:

(°) ע"ל סעיף ח':

ט לשון הרמב"ם שם מהא דציינתי לעיל בסעיף ד':

י טור בשם הרמ"ה:

(°) נלע"ד פסקי הלכות שידע לפסוק כמי מהם:

יא מתקנת יהושע בן גמלא ואילך וכו' ב"ב דף כ"א ע"א:

יב מימרא דר"ל משום רבי יהודה נשיאה שבת דף קי"ט ע"א:

יג טור וכיוצא בזה כתב הרמב"ם שם בפ"ב כדי לקיים הב' לשונות דאמרי לה מחרימין ואמרי ליה מחריבין:

יד ב"י ממשנה ספ"ה דאבות ומה שאמר שם בב"ב דף כ"א ע"א ומכניסין אותן כבן שש וכבן שבע וכ"כ הרמב"ם שם וחילק בין כחוש לבריא וכמו שכתבו התוספות שם ומפרש הב"י לדעת הרמב"ם דבר שית היינו בר חמש שנכנ' בשנת שש וכו':

טו מימרא דרב שמואל בר שילת שם:

טז גם זו שם:

יז הרמב"ם שם רפ"ב:

יח שם ולא כתב בכ"מ ולא בב"י מוצא דין זה ונלע"ד נראה מברייתא אמרו עליו על ר"ע וכו' פסחים דף ק"ט ע"א ע"ש דמשמע שר"ע החמיר בזה ושאר חכמים עשו כן בכל ערב יו"ט וע"ש וכתב הב"י ומדבריו נרא' שביו"ט ג"כ מבטלין ובנוסחאו' שלפנינו יש כן בדברי הרמב"ם ונלע"ד שלא היה גירסת הב"י והטור כן:

יט מימרא דר"ל משום ר' יהודה נשיאה שבת דף קי"ט ע"ב:

כ ברייתא נדרים דף ל"ז ע"א וכפי' הר"ן שם:

כא מימרא דרבא ב"ב דכ"א ע"ב וכפי' הרמב"ם שם בפ"ב ומה דאיתא שם ואי איכא ארבעין וכו' היינו אפילו אי איכא מ' סגי בריש דוכנא וכו' וכן מאי דאמר ואי איכא חמשין מותבינן תרי היינו לומ' עד חמשין סגי להו בתרי וכן פי' הנ"י פרק לא יחפור בשם הר"י ז"ל:

כב מימרא דרבא שם:

כג רמב"ם שם בפ"ב מהא דשקל יואב ספסירה למקטל להההוא מלמד דאקריי' לתלמידיו תמחה את זכר עמלק (בקמ"ץ) דכתיב ארור עושה מלאכת ה' רמיה שם ע"ב:

כד כרב דימי דקנאת סופרים תרבה חכמה שם ע"א:

כה ג"ז כרב דימי דשבשתא כיון דעל על שם:

כו משנה קידושין דפ"ב ע"א:

כז רמב"ם בפרק כ"ב מהלכות איסורי ביאה וכרבי אליעזר שם וכדמפרש שם בגמרא ובירושלמי משום דאבעיא לן בגמרא אליביה:

כח שם במשנה:

כט עשנה ב"ב דף כ' ע"ב כדמפרש שם בגמ' ריש דף כ"א:

ל מימרא דרב יוסף שם ע"ב:

סימן רמו

א לשון הרמב"ם בפ"א מהת"ת:

ב מהא דרבי אליעזר ברבי שמעון ב"מ דף פ"ד ע"ב:

ג מהא דרבי חנינא בן דוסא תענית ריש דף כ"ה ע"א ורבי יהושע בברכות דף כ"ח ע"א והלל ביומא דף ל"ה ע"ב וכתב עוד שם גדולי חכמי ישראל היו מהם חוטבי עצים ומהן שואבי מים ומהן סומים ואע"פ כן היו עוסקים בת"ח יומם ולילה והם מכלל מעתיקי השמועה איש מפי איש מפי משה רבינו ע"ה ופי' הכ"מ שם חוטבי עצים הוא הלל שואבי מים רב הונא בכתובות דף ק"ה ע"א וסומים רב יוסף ורב ששת:

ד טור מהספרי:

ה ברייתי' שם קידושין דף כ"ט ע"ב כר' יוחנן שם:

ו שם בבריי' כדי שלא יהא בהרהורי עבירה:

ז הרמב"ם שם בפ"א:

ח לשון הרמב"ם שם (ומביאו הטור) ממימרא דרב ספרא וכו' קידושין דף ל' ע"א וכפי' התוספות שם:

ט וכתב הכ"מ שם זה דבר פשוט דלגמ' צריך זמן רב משא"כ למקרא ולמשנה ואהא סומכין העולם שאין משלשים:

י לשון הרמב"ם שם בפ"א מאוקימת' דשמואל נדרי' דף ל"ו ל"ז וכדמפרש טעמא שם משום שכר שימור או שכר פיסוק טעמים:

יא מברייתא בכורות דף כ"ט ע"א:

יב טור בשם אביו הרא"ש שם בפרק הנזכר וכ"כ התוס' שם ובנדרים שם ור"ן:

יג בשם הרמב"ם מהא דאמרינן אילימא זכות דתורה הא אינה מצווה ועושה היא וכפי' רש"י שם סוטה דף כ"א ע"א ומימרא דר' חנינא קידושין דף ל"א ע"א ועבודת כוכבים דף ג' ע"א וכתבו התוספות הטעם מפני שהמצווה דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו:

יד משנה שם דף כ' וכרבי אליעזר:

טו טור ורמב"ם בפ"ד מהלכות תלמוד תורה ממימרא דרבי זירא חולין דף קל"ג ע"א:

טז שם מההוא צורבא דרבנן דהוו צריכי ליה רבנן וסני שומעניה וכו' ומימרא דרבי יוחנן מ"ק דף י"ז ע"א:

יז שם:

יח שם מהא דאמרינן כל זמן דהוה עירא היאירי קיים וכו' מ"ק דף ט"ו ע"ב:

יט שם ממשמעו' הברייתא עירובין דף כ"ד ע"ב:

כ שם:

כא משנה ה' פ"ב דמס' אבות:

כב כתובות ד' ק"ג ע"ב:

כג ג"ז שם בפ"ד מהתוספתא דסנהדרין פ"ז:

כד שבת ד"ו ריש ע"ב:

כה בכמה מקומות בגמר' ורבה לחדודי לאביי הוא דעבד וברכות דף ל"ח ע"ב:

כו שם ברמב"ם:

(°) פי' שאם היו עסוקים בדיני הוצאות שבת מרשות לרשות אל ישאלנו דין חבית שנשברה בשבת ולמעלה אמר שלא ישאל בנושא אחר שאם היו עסוקים בשבת לא ישאלנו בדיני י"ט:

כז שם:

כח שם:

כט משנה סוף הוריות (ורמב"ם רפ"ג וסמ"ג עשין י"ב):

ל ג"ז שם ברמב"ם מתשובתו דרבי זירא על ששאלו אותו במה הארכת ימים מגילה דף כ"ח ע"א:

לא מימרא דרבי זירא סנהדרין דף ע"א ופירש רש"י קרעים משכח תלמודו ואינו נזכר אלא בסירוגין:

לב שם מברייתא ברכות דף נ"ג ע"א:

לג כרב פפי ומימרא דרבי יהושע בן לוי מגילה דף כ"ו כ"ז:

לד שם פ"ג ממשנה ריש פאה ות"ת כנגד כולם:

לה מירושלמי פ"ג דפסחים ובריש חגיגה בעובדא דרבי אבהו דשלח ברי' לטבריה וכו' ומהא דאמרו נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה קדושין דף מ' ע"ב וכפירוש התוס' שם ובשם רש"י וממשנה ה' פ"ב דאבות:

לו שם בברייתא דקדושין וסנהדרין דף ז' ע"א:

לז מימרא דרב פסחים דף נ' ע"ב וסוטה דף מ"ז ע"א:

לח מימרא דר"ל שבת דף פ"ג ע"ב וברכות דף ס"ג ע"ב

(°) והמה מדברי הרמב"ם בפ"ג

לט מימרא דרבא מרומי' דקראי דכתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו וכתיב יהללך זר ולא פיך ומשני הא באתרא דלא ידעין ליה וכו':

מ ירושלמי פ"ה דברכות:

מא גם זו שם:

מב ברייתי' מעשה בתלמיד אחד שהי' שונ' בלחש ושכח תלמודו עירובין דף נ"ד ע"א:

מג שם ומימרא דר"ל חגיגה דף י"ב ע"ב ועבודת כוכבים דף ג' ע"ב:

מד ברייתא ב"ב דף קכ"א ע"ב:

מה מימרא דרבי אלעזר סנהדרין דף צ"ב ע"א:

מו שם דף צ"ט ע"א וכרבי נהוראי:

מז שם כר"י בן קרחה וחגיג' ד"ט ע"א וע"ב:

מח ממשנה ט' פ"ד דאבות:

סימן רמז

א ברייתא ב"ב דף י' ע"א וכתובות דף ס"ח ע"א:

ב ל' הרמב"ם בפ"י מהל' מתנות עניים:

ג שבת דף קנ"א ע"ב:

ד לשון הטור מעובדא דשמואל ואבלט שבת דף קנ"ז ע"ב:

(°) כתב הרוקח בסימן רי"ז מה שפוסקים צדקה עבור המתים בי"ה יש להם אסמכתא שכתו' בפ' תצוה הכפורי' אחת בשנה יכפר וסמיך ליה ונתנו איש כפר נפשו ונתן טעם לדב' מה מועיל למת שהחי נותן צדקה בעבורו וכתב שאם נתן בעבור רשע אינו מועיל ועיין באו"ח ס"ס תרכ"א במ"ש והביאו ג"כ רמ"א בס"ס רמ"ט

סימן רמח

א מימרא דרב זוטרא גיטין ד' ז' ע"ב:

ב לשון הטור מדברי הרי"ף והרא"ש אמתניתין דכמה יהא בעיר וכו' ובברייתא ל' יום לתמחוי וכו' ב"ב דף ז' ת' ומהא דרבא אכפייה לרב נתן בר אמי ואפיק מיניה וכו' שם ובכתובות דף מ"ט ע"ב וכתירוצא בתרא שם בתוס' וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מהמ"ע דין י' וש"פ:

ג מימרא דר"נ ב"ב שם ופי' רש"י אפי' שיש לו פתחון פה לבעל הבית לומר טרוד אני:

ד תני רב שמואל בר יהודה וכו' שם:

ה מעובדא דרבא שם:

ו בסוף ב"ק:

ז מעובדא דרבינא שם:

ח טור בשם תשובת אביו הרא"ש:

ט שם כלל י"ג סי' א' ושם:

י תוספות הביאה הטור והמרדכי הביאה בפ"ק דב"ב:

יא לשון הרמב"ם שם בפ"ז ממימרא דרב יצחק בר שמואל וכו' מפסוק ופקדתי על כל לוחציו וכדמוקי לה שם בגמרא ב"ב דף ח' ע"ב:

יב לשון הרמב"ם בסוף הל' איסורי מזבח וכתב הכ"מ שם הם דברי רבינו וראויה אליו:

סימן רמט

א ל' הרמב"ם בפ"ז מהמ"ע מברייתא כתובות דף ס"ז ע"ב:

ב ממימרא דרב אלעי באושא התקינו וכו' שם דף נ' ע"א ומשמע ליה דמצוה מן המובחר לבזבז חומש וכ"נ מהירושלמי דריש פאה:

ג גם זו מהירושלמי שם:

ד שם דף נ' ע"א:

ה שם דף ס"ז ע"ב

(°) פי' שבלאו הכי מחויב על כל פנים לעשות מצוה זו ורוצה לפטור ממנה במעשר אינו רשאי אבל אי רוצה לעשות בו מצוה שאינו כבר מחויב רשאי:

ו מימרא דרב אסי ב"ב דף ט' ע"א ומייתי לה מקרא:

ז לשון הרמב"ם בפ"י מהמ"ע ממימרא דר' יצחק הנותן פרוטה לעני וכו' שם ע"ב:

ח לשון הטור וכ"כ הסמ"ג:

ט ממימרא דרבי יצחק לעיל וממדרש משלי על פסוק טוב ארוחת ירק:

י מימרא דר' אליעזר גדול המעשה וכו' שם בב"ב:
יא טור בשם הרמב"ם פ"י מהמ"ע:
יב גם הסמ"ג האריך לבאר חיוב מצוה זו מן התור':
יג מימרא דר' אבא אמר ר"ל גדול המלוה וכו' שבת דף ס"ג ע"א:
יד מימר' דר' חייא בר אבא ור' יוחנן רמי וכו' [ב"ב דף י']
טו מברייתא דראב"י וכדמפרש שם בג' ע"ב:
טז במר עוקבא שם ובכתובות דף ס"ז ע"ב:
יז כר' אבא שם ושם:
יח מכאן עד סוף סעיף י"ג שם ברמב"ם ופשוט הוא:
יט מהא דרבי אליעזר יהיב פרוטה וכו' שם בב"ב דף י' ע"א:
כ תשו' מהרי"ק בשורש קנ"ג:
כא שם בשורש קכ"ח שכ' התשב"ץ בשם הר"ש מתוך הירושלמי דזרעים:

סימן רנ

א ברייי' כתובות דף ס"ז ע"ב:
ב טור בשם ספרי:
ג ברייתא בכתובות שם ע"ב:
ד משנה שם ע"א:
ה טור בשם הרמב"ם פ"ז מהלכות מ"ע מעובדא דההוא עניא דהוה מחזר על הפתחים דאתא לקמיה דר' פפא [ב"ב דף ט' ע"א]:
ו ג"ז שם ושם ממשנה ז' פ"ח דפאה:
ז שבת דף קי"ח ע"א:
ח תוספתא דסוף פאה:
ט גם זה שם בתוספתא ובכתובות דף ס"ז ע"ב:
י תשובת הרשב"א:

סימן רנא

א טור ולשון סמ"ג בשם רא"ם דכיון דעבר במזיד יצא מכלל האחוה ע"ש הכתוב וחי אחיך עמך ומה שמשמע בגיטין דף מ"ז ע"א שרב אמי היה רוצה לפדות מומר אוכל נבלות לפנים משורת הדין הוא דעבד:
(°) ברייתא גיטין דף ס"א ע"א:

ב הרמב"ם פ"ח מהלכות מתנות עניים:

ג לשון הרמב"ם שם פרק י' ממ"ע בכתובות דף צ' ע"א עושה צדקה בכל עת זה הזן בניו ובנותיו כשהם קטנים וכו':

ד מהא דנדרים דף ס"ה ע"ב:

ה ספרי מפסוק אחיך זה אחיך מאביך באחד שעריך וכו':

ו שם בספרי והוא בסמ"ג ומריש פ"ק דב"ב:

ז הרשב"א בתשו' מהא דנדרים דף ס"ה ע"ב כל הנופל אינו נופל ליד גבאי תחלה ומהא דב"ב דף קע"ד ע"ב גבי משה בר עצרא:

ח מרדכי בפ"ק דב"ב נשאל ר"מ על ראובן וכו' ושכן נראה מדברי הרא"ש והביאו הטור בסי' רכ"ט ומדברי תשובות להרמב"ן סי' רס"ח:

ט משנה ה' פ"א דאבות וב"מ דף ס' ע"ב:

י ממימרא דרב יהודה בודקין לכסות ואין בודקי' למזונו' ב"ב דף ט' ע"א:

יא בריי' כתובו' דף ס"ז ומפרנסין דקתני בבריי' היינו בין מזון בין כסו' דטעמא מפני שהאיש דרכו לחזר וכו' דשייך בין במזון בין בכסות וכ"כ הרמב"ם בפ"ח הא דתנן בסוף הוריו' האיש קודם לאשה להחיות צ"ל דלהחיות היינו להצילם אם הם טובעים בנהר ומאי דתנן האשה קודמת לאיש לכסות וכו' תנא כסות וה"ה לאכילה דחד טעמא הוא:

יב טור בשם הרמב"ם בספ"ח ממשנה דסוף הוריות ומפרש שם בגמרא טעמא:

יג ומפרש הרמב"ם שם שהנתין גדול ממנו בקדושה וגר לעבד משוחרר לפי שהיה בכלל ארור מגמרא דהוריות שם:

יד גם ז"ל הרמב"ם שם:

טו ממשנה סוף פ' ב' דב"מ דף ל"ג ע"א:

טז כרב יהודה דתניא כוותיה ב"ב דף ט' ע"א:

יז הריטב"א מעובדא דרבי שהי' מצטער על שנתן פתו לע"ה שם דף ח' ע"א:

יח הגהות מרדכי פ"ק דב"ב ממשנה ה' פרק ה' דפאה ומהירושלמי שם תני אב ובנו אשתו וקרובו וכו':

יט טור בשם תשובת הרא"ש בתחלת כלל ו' (וכפול בא"ח סי' צ"ג) וכ"כ רבינו ירוחם בשם גאון:

כ שם בשם תשובת הרא"ש ושם:

סימן רנב

א לשון הרמב"ם בפ"ח מהמ"ע ממסקנת הגמרא ב"ב דף ח' ע"א וע"ב ומפרשים שם דשבי כולהו איתנהו ביה שהוא ביד העבודת כוכבים לעשות בו כל חפצו אם למות אם לרעב:

ב ממימרא דרב אשי לרבינא שם דף ג' וכתב הרמב"ם דה"ה אם בא להם דבר מצוה אחרת מוציאים בו המעות:

ג שם כגמ':

ד ל' הרמב"ם שם:

ה מהרי"ק בשורש ז':

ו משנה גיטין דף מ"ה ע"א:

ז תוס' והרא"ש מברייתא דכתובות דף נ"ב ע"א:

ח שם מההוא עובדא דתנוק דפרקיה רבי יהושע בן חנניא גיטין דף נ"ח ע"א משום שאפשר שיהיה אדם גדול ומכל שכן מי שהוא כבר אדם גדול:

ט משנה גיטין דף מ"ה וכת"ק אפי' דליכא אלא חד שבוי שמא יקצפו על השבוים העתידי' לבא:

י ממשנה שם דף מ"ו ע"ב וכדמפרש שם בגמרא:

יא שם:

יב וכן כתב הרמב"ם שם פ"ח:

יג שם מה דאמרי' כשם שמצוה לפדות בני חורין כך מצות לפדות את העבדים שם דף מ"ו מ"ז:

יד משנה בסוף הוריות:

(°) עיין במ"ש לעיל סי' רנ"א סעיף ח':

טו ברייתא שם בהוריות:

טז הגהות מרדכי דכתובו' בשם הר"מ מהך בריי' דהוריות:

יז מרדכי פ"ו דב"ק בשם הר"מ והביא ראי' לדבר:

יח שם בפרק ז' דב"מ בשם הר"מ ממשמעו' פ"ק דקידושין:

סימן רנג

א משנה בסוף פאה פי' תמחוי מתחלק בכל יום ולפיכך אם יש לו מזון שתי סעודות שהוא מזון יום אחד לא יטול וקופה מתחלקת מערב שבת לערב שבת ולפיכך מי שיש לו מזון י"ד סעודות שהוא מזון שבוע אחד לא יטול ודין קופה ותמחוי עי' לקמן סי' רנ"ו:

ב לשון הטור ואף ע"ג דבמשנה לא אמרו אלא לא יטול לקט שכחה ופאה משמע ליה דכל שאינו נוטל את אלו אינו נוטל שום צדקה כ"כ המרדכי בפ"ק דב"ב בשם רבינו אפרים ובשם א"ז מהירושלמי:

ג שם במשנה:

ד שם במשנה:

ה כאוקימתא דרבא ובריה דרבה כתובות דף ס"ח ע"א ופי' מגרידה היא המגירה שמגרדין בו במרחץ והעלי הוא שכותשין בו הריפו' ואינו בכלל כלי אכילה מפני שהריפות חיין וגם אין מקרבין לפניו העלי לאכול בו:

ו כאוקימתא דרב פפא שם וכפי' הרי"ף שם ופסק הרמב"ם בפ"ט מהלכות מ"ע כתרווייהו וכ"נ דעת הרי"ף והרא"ש שכתבו להנך תרי אוקימתא:

(°) וסיים שם אע"פ שהיה לו הרבה יותר מק"ק זוז וע"ל סי' רמ"ו סעיף כ"א שכתב דוקא דורון בדבר מועט:

ז טור בשם י"א וכן כתב סמ"ק:

ח ברייתא ב"ק דף ז' ע"א וע"ב:

ט כגירסת הרי"ף שם כפי פי' הרמב"ם בפ"ט מהמ"ע:

י כפי פירוש התוספות לדברי הרי"ף:

יא שם בגמרא:

יב משנה דפ"ה דפאה וכחכמים וכאשר הגהתי כן הוא ברמב"ם וטור:

(°) וכן כתב הרמב"ם פ"ט:

יג רבינו ירוחם ני"ט בשם ספר התרומות שער ס"ה בשם תשובת הרי"ף:

יד משנ' שקלים דף ג' ע"א:

טו רמב"ם (ספ"ט מהלכות מ"ע וטור סי' שנ"ו ובדק הבית דלא כהב"ח) בפי' המשנה ושכ"נ מתלמודינו ומהירושלמי וכ"כ הרא"ש והר"ן ור"י בפ"ק דב"ב:

טז הרשב"א בתשובה ממשנה הנ"ל דמשעת גוביינא זכה לו הגבאי:

יז הרא"ש בתשובה כלל ל"ב סי' ח':

יח לשון הרמב"ם סוף פ"ט מהתוספתא פ"ד מפאה:

יט ל' הרמב"ם בפ"י דברייתא כתובות דף ס"ז ע"ב וכחכמים וכדמפרש רבא שם:

כ שם מברייתא שם ע"ב וכחכמים:

כא לשון הטור:

כב מימרא דרבי יוחנן פסחים דף נ"ג ומעובדא דשבתאי בר מרינוס וכו' ביצה דף ל"ב ע"ב:

כג מרדכי פ"ק דב"ב בשם אבי העזרי מתוספתא דפאה מעשר עני אין פורעין ממנו מלוה וחוב ואין משלמין ממנו גמולין וכו':

סימן רנד

א מימרא דרב נחמן סנהדרין דף כ"ז ע"ב וכפי' התוספות והרי"ף והרא"ש והרמב"ם משום דהוי חילול השם:

ב שם בגמ':

ג עובדא דאיפרא הורמיז אימי' דשבור מלכא דשדרה ת' דינרי לקמיה דרבא ומפרש שם טעמא משום דביבוש קצירה תשברנה כשתכלה זכות שבידם וייבש לחלוחית מעשה הצדקה שלהם אז ישברו ב"ב דף י' ע"ב:

ד שם דף ח' ע"א דשדרה ארנקי דדינרי לקמיה דרב יוסף ואמרה להוי למצוה רבה וכו' כתבו התוספות שם ורש"י ריש דף י"א דכיון שאמרה ליתן למצוה רבה א"א לשנות וליתנם לעניים עובדי כוכבים דאסור לגנוב דעת הבריות אפילו דעת העובדי כוכבים אבל מעות המתחלקים לעניים אין בהם גניבת דעת דאינהו נמי ידעי שישראל רגילים לפרנסם כדתניא בגיטין דף ס"א ע"א ומה שאמר הרב רמ"א הדין בשם י"א משום שכ' הבית יוסף שנראה מדברי הפוסקי' שלא חילקו בדבר שהם סוברים דרב יוסף נמי שבויי עובדי כוכבים פדה מהם

ה גם זה שם:

סימן רנה

א פסחי' דף קי"ג ע"א:

ב שם וב"ב דף ק"י ע"א:

ג לשון הרמב"ם סוף הלכות מ"ע ממשנה סוף פאה:

ד שם מהירושלמי כל מי שאינו נוטל שופך דמים וכפירוש הרמב"ם דלא תקשי ממשנה דלקמן אהירושלמי:

ה משנה שם וכפי' הרמב"ם וכמ"ש לעיל:

סימן רנו

א לשון רמב"ם ריש פ"ט מהל' מ"ע ממשמעות הגמרא ב"ב דף ח' וממשנה דסוף פאה וכ"כ המרדכי בפ"ק דב"ב בשם ר"מ דה"ה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה:

ב ממשנה דסוף פאה:

(°) כתבו הב"י לעיל בסי' רמ"ט בסעיף ז' וציינתיו שם:

ג גם זה שם ממימרא דר' אליעזר אמר רבי יצחק כל תענית וכו' סנהדרין דף ל"ה ופירש רש"י רגילין היו בלילי תענית לעשות צדקה והיו עיני העניי' נשואות לכך וכו' אבל במקום שאין דרך לחלק כך לא נשענו העניים עליהם ואין אלו כשופכי דמים:

ד שם בגמ':

ה ברייתא ב"ב דף ח' ע"ב:

ו מפירוש רש"י שם וכן כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכו' מתנות עניים:

ז מימרא דרבי חנינא מעשה ומינה רבי ב' אחים וכו' שם:

ח שם ברייתא:

ט שם בברייתא וכפי' הרי"ף והרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם:

י שם בברייתא:

יא שם בברייתא:

(°) פירוש לשנות מקופה לתמחוי:

יב לשון הרמב"ם שם בפ"ט:

יג ממימרא דרב אשי שם דף ט' ע"א:

יד ברייתא שם דף ח' ע"א וכגירסת הרי"ף הרמב"ם שם בפ"ט דין י"ב וכ"כ סמ"ג ונתן טעם לגירסא זו מהרי"ק בשורש י"ז והביאו הכ"מ שם:

טו מהרי"ק שם:

טז לשון הרמב"ם ספ"ז מהמ"ע בבריי' מגילה דף כ"ז ע"א:

(°) פי' שרגילין ליתן כל שעה וחק קבוע בכל מקום כ"כ שם:

יז ברייתא שם ריש ע"ב:

סימן רנז

א ברייתא ב"ב דף ח' ע"ב:

ב שם בפירש"י:

ג שם בבריי':

ד ברייתא שם ופירש רש"י פן יאמרו שנים הוא נוטל ואינו מונה אלא אחת:

ה שם בבריי' פורטין ופירש"י פרוטות נחושת שגבו מחליפין על דינרין לפי שהן מחלידות:

ו ברייתא שם דף ט' ע"א:

ז טור:

ח כן דקדק הב"י מלשון הטור:

ט לשון הרמב"ם ריש פ"ז מהל' מ"ע מברייתא ר"ה ד' ו' ע"א:

י מימרא דרבא שם:

יא כ"כ הטור בשמו ותמה עליו והב"י תמכו שם מהא דאמרינן שם בגמ' חד דאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב:

יב טור בסי' ר"ג:

יג בהגהות מרדכי דב"ב בשם א"ז ממשמעות הירושל':

(°) ממשנה גיטין דף ל' ע"א וגם דין מת או נתעשר:

יד ג"ז שם בשם הר"ח שפסק כן וכן אם אמרו תיכף ומיד אחר הסילוק נאמן וע' בט"ז:

טו ג"ז שם מהירושל' פ"ק דב"ב:

טז ג"ז שם מדברי ר"א ממיץ בפי' מסכת נדרים אהא דכל הנופל אינו נופל ליד גבאי תחלה שם דף ס"ה ע"ב:

יז ג"ז שם מהא דאמר רב כהנא כל הנותן מתנותיו לכהן אחד וכו' עירובין דף ס"ג ע"א:

יח מהא דא"ר יוסי יהא חלקי מגבאי צדקה כו' וכפי' רש"י שם שבת קי"ח ע"ב:

(°) אבל מ"מ לא יתן כל צדקותיו לקרובו אחד ולהניח שאר קרובים כ"כ המרדכי כמ"ש לעיל בסעיף ט':

יט מהרי"ק בשורש ו' והביא ראיה לדבר דאין רצונו שיהא פקדונו אלא ביד אשתו וכו' ואין כח במינוי שלה וכו':

כ שם:

סימן רנח

א לשון הטור וכ"כ רמב"ם ריש פ"ח מפשיטותא דגמרא שם בנדרים דף ו' ע"א:

ב שם ושם מבעיא דרב פפא ונפשטא באת"ל כדעת הרמב"ם והרא"ש כ' שם בפסקיו כיון דלא נפשטא אזלינן לחומרא וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן ושכן נראה דעת הרשב"א והקשה על זה מכמה גמרות והוכיח בראיות דממון עניים לא מקרי ספיקא דאיסורא אלא ספיקא דממונא ולקולא:

ג שם בשם הרמב"ם ושם ממשנה מנחות דף ק"ו ע"ב לענין נודר להקדש:

ד תוספתא בפ"ט דב"ק ובפ"ג דב"ב וכתבו עוד הטור והמחבר בח"מ סי' רנ"ג:

ה מרדכי בפ"ק דב"ב:

ו שם בתוספתא:

(°) כ' הרב ט"ז וכבר נהגו בקהלות קדושות למנות אבי יתומים ולפקח בעסקי אפוטרופסים ע"כ גם בזה יפקחו ויראו שאין להשאיר הממון ביד א' מהם:

ז הרי"ף מברייתא בפיך זו צדקה בב"ק ריש פ"ד וכ"כ בש"ע וכתב הרשב"א בתשו' ע"ז דאע"ג דממון שאין לו תובעין הוא דכי תבע ליה האי עני אמר לעני אחרינא יהיבנא ליה מ"מ חיובי מחייב לשמים ליתן משום בפיך זו צדקה:

ח טור בשם י"א מדברי הרא"ש אביו בתשו' כלל י"ב:

ט שם ושם:

י לשון הרמב"ם בפ"ו מהלכות ערכין מעובדא דההוא מסותא ב"מ דף ו' ע"ב:

יא מעובדא דההוא גברא דאייתי קרי וכו' ב"ב דף פ"ח ע"ב:

יב ממימרא דרב וכדמפרש בגמ' שם בב"מ:

יג מימרא דרבי יוחנן שם:

יד טור וכ"כ נ"י בשם הר"ן אהך מימרא דרבי יוחנן:

טו שם וכ"כ התוספות והרא"ש והרשב"א בב"ק דף ל"ו ע"ב אהא דיד עניים אנן וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מה' ערכין:

טז מעובדא דההוא גברא דתקע לחבריה וכו' שם בב"ק:

יז רבינו ירוחם וכ' הב"י שכן נראה מברייתא דהיתומים אינם צריכים פרוזבול וכו' שם דף ל"ז ע"א:

יח הרא"ש בתשובה כלל י"ג וכ"כ רבינו ירוחם בשם ה"ר דוד כהן מעובדא דלעיל:

יט בתשו' הרא"ש שם ושכן כתב הר"מ בתשובה והוא במרדכי ריש פ"ד דב"ק וכ"כ בת' להרמב"ם סי' קפ"ג וכן הכריע מהר"ר איסרלן בכתביו ובשם שאר פוסקים ועיין בח"מ סי' ר"ז סעיף י"ט:

כ ת"ה סי' שי"א ופי' שם דלא העמידו הקנסות אלא שלא יעכבו זה את זה וכיון שאין אחד תובע חבירו מה לקהל עליהם והביא ראיות לדבריו:

כא מרדכי פ"ק דב"ב מהירושלמי (ורי"ף ורא"ש וש"פ)

כב הגהו' אשיר"י בפ"ה דב"ב:

סימן רנט

א לשון הטור ממימרא דרב נחמן אמר רבה בר אבהו ובריייתא שם בערכין דף ו' ע"א וכפי' רש"י והתוס' שם:

ב ל' הרמב"ם בפ"ח מהמ"ע מאוקימתא דגמרא שם הא דר' ינאי דיזיף ופרע ע"ב:

(°) ג"ז שם מהגמרא שם:

ג טור בשם אביו הרא"ש כלל י"ג סי' י"ד:

ד שם ושם וכ"כ מהרי"ק בשורש קכ"ח דכן משמע מתשובת הרשב"א:

ה ברייתא ערכין דף ו' ע"ב וכדמפרש שם:

ו הרא"ש בתשו' כלל י"ג ומהרי"ק בשורש קכ"ג בשם תשו' הרשב"א:

ז שם בגמרא:

ח מימרא דרב אשי א"ר יוחנן כדמפרש בגמרא שם ואע"ג דאין בזה טעם משום שלום מלכות כנזכר לעיל ס"ס רנ"ב מקבלין מהם משום דהוי כמו קרבן דאתרבי מאיש איש תוספות בב"ב דף ח' ע"א והביאו רמ"א בקיצור לעיל סי' רנ"ב:

ט טור בשם הרמב"ם בפ"ח מהמ"ע מברייתא עובד כוכבים שהתנדב קורה וכו' ערכין דף ו' ע"ב:

י הגהמ"ר בפ"ק דב"ב בשם אז"ק מברייתא דת"כ ספק לקט לקט וכו' ובירושלמי יליף לה עני ורש הצדיקו הצדיקוהו במתנותיו:

(°) וע"ל בסי' רכ"ח סעיף א' ובע"ש שם:

יא תשו' הרא"ש כלל י"ג סימן ו' ממשנה י' פ"ד דמעשר שני (והגהמ"ר שם):

(°) (כן הוא בח"מ סי' רכ"ח):

סימן רס

משנה ובריייתא קידושין דף כ"ט ע"א ומייתי לה בגמ' שם מדכתיב וימל אברהם וגו' כאשר צוה אותו ולא אותה:

סימן רסא

א שם ומייתי לה מהמול כל זכר:

ב שם ויליף לה מדכתיב וערל זכר אשר לא ימול ונכרת:

(°) פי' עובר באיסור כרת וכדעת הראב"ד שמיום שגדל ולא מל הוא חייב למות בקיצור שנים:

סימן רסב

א משנה מגילה דף כ' ע"א ושבת דף קל"ב ע"א ודרש לה מקרא:

ב ברייתא פסחים דף ד' ע"א:

ג ברייתא יבמות דף ע"ב ע"א וכת"ק:

ד משנה שבת דף קל"ז ע"א:

ה מימרא דשמואל שם:

ו בעיא שם ולא נפשטא בשבת אבל ביבמות דף ע"א ע"ב פשוט שם בגמ' וכ"כ הרי"ף וש"פ:

ז שם כבריי' ופי' רש"י שהיה חולה ונתרפא ונתחלצה וכשחלפה ממנו החלי:

ח מאוקימת' דרב פפא שם ע"ב:

ט שבת דף קל"ה ע"ב פלוגתא דאמוראי ולא איפסקא הלכה כמאן גם הרי"ף לא הכריע הלכה כדברי מי ומשמע שדעתו לחומרא וכ"כ הרא"ש שם וש"פ וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות מילה:

י משנה שם דף קל"ז ע"א:

יא מעובדא דההוא גברא דאתא לקמיה דרבא וכו' שמעית ולד וכו' נדה דף מ"ב ע"ב וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בפי"ט דשבת:

יב ר' ירוחם מעובדא הנזכרת ושכ"כ הרמ"ה שהרי בהיותו בבטן האשה פיו סתום:

יג מרדכי פ"ב דשבת:

יד בהגהת מיי' פ"א מהלכות מילה בשם סמ"ג תשו' ר"י:

טו שם ושכ"כ הר"מ ובהגהות אחרונים דמרדכי ריש פרק ר"א דמילה:

סימן רסג

א מימרא דאביי ובריייתא דרב נתן שבת דף קל"ד ע"א:

ב לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בספ"א מהל' מילה:

ג ברייתא יבמות דף ס"ד ע"ב וכרבי דתרי זימני הוה חזקה דספק נפשות הוא וספק נפשות להקל הרי"ף והרא"ש:

ד רמב"ם שם בספ"ה ממ"ש מלה ראשון וכו' ולא אמרו מל ראשון בלשון זכר למד רבינו בין מבעלה הראשון וכו' כ"מ שם:

ה ה"ר מנוח:

ו הרא"ש שם בפסקיו ממימרא דר' חייא בר אבא א"ר יוחנן מעשה בד' אחיות וכו' שם ביבמות (ורבינו ירוחם ובשם רמ"ה):

ז טור בשם הרי"ף שכן כ' רב האי גאון ורבנן קמאי וכו' וכהנך תנאי ואמוראי דסברי דצריך להטיף ממנו דם ברית שבת דף קל"ה ע"א וכ"כ הרא"ש שם דחייב ובסי' רס"ה סעיף ד' נתבאר שאינו צריך ברכה:

ח שם בשם גאון וכל בו וסיים שם להסיר חרפתו ממנו שלא יקבר בערלתו כי חרפה היא לו ובהג' מיי' פ"א מה"מ כתב טעם אחר:

ט הרד"א בשם רב נחשון גאון וכ"כ בשמו הרא"ש בסוף מ"ק:

סימן רסד

א כרבי יוחנן דיליף בע"א דף כ"ז ע"א מהמול ימול דמילה בעבודת כוכבים היא פסולה וכמסקנת הגמרא שם דלדידיה איתתא כמאן דמהלא דמיא ועבד ידוע דדינו כאשה וקטן עדיף מעבד ואשה שהרי עתיד לבא לכלל מצות:

ב שם כנזכר:

ג טור בשם הרמב"ם ממשמעות הגמ' דקאמר מידי הוא טעמא אלא לרב וכו' מנחות דף מ"ב ע"א כ"מ שם ובב"י כ' בשם ה"ר מנוח דטעמא משום דלא מצינו בתורה מילה לשמה וכתב עוד שאפשר שגם הרמב"ם מודה שצריך להטיף ממנו דם ברית אלא שאין צריך לחזור ולחתוך ושכ"כ ה"ר מנוח:

(°) פי' לענין חיוב למולו על ידי ישראל דוקא אבל אם מלו ישראל תוך ח' כראוי יצא כמ"ש רמ"א סי' רס"ב סעיף א' ואם מלו עובדי כוכבים כראוי תוך ח' לדעת הכרעת רמ"א צריך להטיף ממנו דם ברית:

(°) פי' משום דהוה קנין דברים בעלמא אבל ת"כ מועיל כמו שבועה וכמ"ש אח"כ בשם הרא"ש:

ד טור בשם הרמב"ם פ"ב מהלכות מילה:

ה מימרא דרב חסדא חולין דף ט"ז ע"ב:

ו שם ברמב"ם:

ז שם מדברי הרמב"ם שם:

ח ממשנה שבת דף קל"ג ע"א ודף קל"ז ע"א:

ט ממימרא דרב פפא שם דף קל"ג ע"ב:

י שם במשנה דף קל"ז ע"ב:

יא שם במשנה וכדמפרש רבי אבינא שם:

יב בפי' רש"י שם:

יג כמימרא דשמואל שם וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה וכ"פ בעל העיטור [וכ' דשמואל הלכה למעשה אתא לאשמעינן ולא לאפלוגי אברייי] וכ"כ הטור [ודלא כרבינו ירוחם שפסק כרשב"ג]:

סימן רסה

א ברייתא שבת דף קל"ג ע"ב:

ב שם בברייתא וכדעת הרא"ש שם ששמע כן וכ"כ בנו הטור בשמו:

ג שם בברייתא:

ד לשון הטור מדברי מפרשים והגאונים מדברי המרדכי במסכת יומא נראה שהטעם משום דאמרינן אין אומרים שירה אלא על היין:

ה שם בברייתא בשבת (וכ"מ בר"ן פ' תולין שבב"י לקמן):

ו כל בו וכ"כ הר"ד אבודרהם ע"פ המדרש וכתב ושמעתי שעושה צורת שדי באצבעותיו בפי התינוק וכתב מה שנוהגין לכפול ואומר לך בדמיך חיי הוא לרמוז שע"י המילה יזכה לעוה"ז ולעוה"ב:

ז ריש פ"ג מה"מ מסוגיא דגמ' פסחים דף ז' ע"ב וטעמו ליישב קושי' הר"ן שהקשה עליו עיין בב"י ובכ"מ סוף הלכות ברכות:

ח לשון הרמב"ם שם בפ"ג וטעמו בקטן כיון דטעמא דצריך להטיף ממנו דם ברית משום דחיישינן שמא ערלה כבושה היא כמו שציינתי בסי' רס"ג ואין מברכין על הספק וגר שמל קודם שנתגייר לא עדיף מקטן והראב"ד השיגו בזה מפני שהוא ספק מדאורייתא וחכמי לוניל שאלו מהרמב"ם ע"ז והשיב להם חכמים תיקנו את הברכה והם אמרו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא והביא ראיה מסוכה דאמרינן והלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן וכו' סוכה דף מ"ז ע"א:

ט טור בשם הרמב"ם שם (דין ז'):

י טור בשם תשוב' לגאון וכ"כ בעל העיטו':

יא ב"י לדעת הגאונים והרי"ף והרמב"ם וכ"כ בא"ח סי' תקנ"ט:

(°) כשהיא אינה צריכה לאכול ועי' בא"ח סי' תקנ"ד ותקנ"ט:

יב טור בשם תשובת הרא"ש:

יג טור בשם ר' צמח גאון וכ"כ בעל העיטור:

יד הגהמי"י בשם ראבי"ה (ואגודה) משום שעושה המצוה המוטלת עליו העיקר:

טו טור בשם בעל העיטור ובשם ר"י וכ"כ הגהות מיימוני שלא נהגו כן וכן כ' הרוקח אבל טעמיהם שכתבו משום צערא דינוקא דחה הרשב"א בתשובה שלא אמרו כן אלא

לענין שהשמחה במעונו אבל לענין שהחיינו הוא על שהגיע לו תועלת וטעם הרוקח שכתב שעדיין לא יצא הולד מתורת נפל דחה רבינו ירוחם דאזלינן בתר רובא וגם הרשב"א דחהו משום דכל שגמרו סימני שעריו וצפרניו סומכים על סימנים האלו אפי' למולו בשבת החמורה כ"ש לענין ברכה וכת' רבינו ירוחם בשם התוספות דפדיון הבן לא שכיח תקנו לברך שהחיינו אבל מיל' דשכיח לא והרשב"א האריך עוד בזה וסיים ומפני שראיתי גדולי הדור שלא נהגו לאמרו אני דוחה כן וכו':

טז בסוף הל' מילה ובסוף הל' ברכות:

יז טור בשם בעל העיטור וכ"כ הרא"ש וכל בו בשם הר"ם:

יח ג"ז שם בשמו:

יט שם בשם בני מערב ובשם רב יהודאי גאון:

כ שם על פי המדרש שהבטיחו הקב"ה לאליהו שאין עושין ברית מילה עד שיראה בעיניו וכ"כ הרד"א והביא לשון פרקי דר"א:

כא הרד"א שם ע"פ המדרש ושכן משמע בגמרא מהא דרב פפא סבר לברוכי שהשמחה במעונו וכו' כתובות דף ח' ע"א ושכן אמר דוד המלך ע"פ אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח דם מילה שהוא זבח לשמונה ימים וכ"כ רש"י ותוספות ובשם המדרש אברייתא דרשב"ג כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה וכו' שבת דף ק"ל ע"א:

כב הרשב"א בתשובה (הביאו הב"י) וכן כ' בא"ח:

סימן רסו

א ברייתא שבת דף קל"ב ע"ב:

ב טור:

ג שם ע"א ויליף לה רבי יוחנן מקרא ותניא בבריי' כוותיה:

ד משנה שם דף קל"ז ע"ב:

ה משנה שם דף קל"ג ע"א:

ו בברייתא שם ע"ב וכפי' רש"י שם וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש:

ז ציינתיו לעיל בסימן רס"ד סעיף ה':

ח שם במשנה:

ט משנה שם דף ק"ל ע"א וכר"ע:

י ממימרא דרבי אבא בר רבי אחא וכו' וכדמפרש לה רב אשי שם ע"ב וכר"ש במשנה עירובין דף פ"ט ע"א דאיפסקא הלכתא כוותיה שם דף צ"א ע"א:

יא שמואל ורבי יוחנן שם וציינתיו גם כן באורח חיים ריש סי' שע"ב:

יב משנ' שבת ד' קל"ג ע"א:

יג הרי"ף שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהל' מילה:

יד ל' הרמב"ם שם דין ט' מהא דא"ל רבה לאביי ולא שני לך וכו' [עירובין ס"ח ע"א] וכפי' הרי"ף בס"פ ר"א דמילה:

טו ברייתא שם דף קל"ד ע"א:

טז תה"ד סי' רס"ה ודהכי משמע ל' המרדכי ר"פ כסוי הדם:

יז משנה שם דף קל"ז ע"א:

יח מעובדא דההוא גברא וציינתיו לעיל בסי' רס"ב סעיף ד' וע"ש:

יט דף ל"ד ע"ב:

כ כרבי יוחנן שם דף ל"ה ע"א:

כא כרבי יהודה שם בברייתא:

כב דס"ל דבין השמשות כהרף עין פירוש דמספקא ליה בההוא כהרף עין כמ"ש התוס' שם וקודם לזה יום הוא:

כג שם משמיה דרב יהודה אמר שמואל ג' תלתי מילין:

כד ברייתא שם בשבת דף קל"ה ע"א:

כה שם ע"ב פלוגתא דאמוראי ולא אפסקא הלכ' כמאן ולחומרא:

כו טור בשם הרמב"ם בפ"א מה"מ וכרבנן שם בברייתא ולדעת הב"י גם הרי"ף ס"ל דאינו דוחה שבת דספוקי מספקא ליה כמ"ש הרי"ף שם:

כז גם זו שם בפלוגתא דאמוראי ולא איפסק' הלכה כמאן ולחומרא:

כח הרא"ש שם בפסקיו:

כט דלא כרב שזבי דאיתותב בקושיא ב"ב דף קכ"ו ע"ב והא דהרמב"ם לא בפירוש פסק כן אלא מדלא הזכיר בה"מ נראה להב"י כן:

ל שם וכרב שזבי:

לא בריי' שבת דף קל"ה ע"א וכדמוקי לה ביבמות דף פ' ע"א:

לב ב"י לדעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם:

לג טור וכ"כ בעל העיטור:

לד שם מהירושלמי ואיתא נמי בב"ר וכתבו בעל העיטור:

לה ב"י מהא דאית' בברייתא שבת דף קל"ג ע"ב ואם לא הלקיט ענוש כרת וכו' אנא עבדי פלגא דמצוה וכו' דקדק מדברי רש"י שם דנהי דחיוב כרת ליכא איסורא מיהא איכא כיון שלא גמר המצוה:

סימן רסז

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה"מ וכתב הכ"מ במנין המצות כתב רבינו בסי' רט"ו מצוה למול את הבן ולא מנה מצוה למול את העבדים וצריך טעם למה:

ב שם ושם נלמד מדין הבן דלא מהליה אבוה וציינתיו לעיל סי' רס"א:

ג פשוט בכתוב המול ימול יליד בית ומקנת כסף:

ד לשון הרמב"ם שם כת"ק בברייתא דף קל"ה ע"ב דמספקא ליה מלתא אי הלכה כת"ק או כרבי חמא ורב אסי הלכך מטילין אותו לחומרא דנימול לח' ואין מחללין עליו את השבת וכדעת הרי"ף בהלכות שם והרז"ה ובה"ג וכמ"ש הטור:

ה מדלא משכח בברייתא מקנת כסף הנימול לא' אלא בלקח שפחה וולדה עמה:

ו כאוקימתא דרבי ירמיה שם דקנין פירות לאו כקנין גוף דמי:

ז כאוקימתא דרב משרשיא שם:

ח ממשמעות אוקימתא דרב משרשיא שלקחה ע"מ שלא לטבלה ולא טבלה אבל אם טבלה כיון דיליד בית הוא נימול לח':

ט גם זה שם מדאמרינן מילה בזמנה דוחה שבת וכל נימול לח' מילה בזמנה היא:

י ציינתיו בסעיף דלעיל:

יא ל' הרמב"ם בפי"ד מהלכות איסורי ביאה דין ט' מהא דציינתי בסעיף דלקמן:

יב לשון הרמב"ם שם בפ"א ממימרא דריב"ל יבמות דף מ"ח ע"ב:

יג טור בשם הרי"ף שם וכ"נ מדברי הרמב"ם שם בפ"א:

יד שם בשם רבי יהודאי גאון ממימרא דרב הונא דגר קטן מטבילין אותו על דעת ב"ד דזכות הוא לו כתובות דף י"א ע"א:

טו ברייתא יבמות דף מ"ז ע"ב (ורמב"ם פ"ב מהא"ב דין י"ג):

טז מסקנת הגמרא שם דף מ"ח ע"ח:

יז טור בשם תשובה לגאון:

(°) וכן כתב מהרש"ל דשמע וראה שהי' מורין הלכה למעשה לטבול המומרי' ולגלח את כל שערן מקודם:

יח לשון הטור ממימרא דרב חמא בר גוריא אמר רב יבמות דף מ"ה מ"ו וכדרבא דאמר הקדש וכו' שם:

יט כמימרא דשמואל שם מ"ז ע"א וכעובד' דמנימין עבדיה דרב אשי:

כ כדמפרש ר' אויא שם ויליף לה מקרא דקנהו ישראל לגופי':

כא בית יוסף ממשמעו' הגמרא ושכן נראה מדברי הרמב"ם:

כב רבינו ירוחם בנתיב כ"ג:

כג שבת ד' קל"ז ע"ב וכגירסת הרי"ף וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מהלכות מילה:

כד כאשר הגהתי כן הוא שם ברמב"ם ולשיטתיה אזיל כמ"ש המחבר בשמו לעיל בסי' רס"ה סעיף ב' דהעבד האדון קודם למולו כמו שהאב קודם למול את בנו ועיין שם בהג"ה:

כה כדעת בעל העיטור והרא"ש וכדעת רב יהודאי גאון שהביא הטור וכמ"ש הב"י שהשיב שמברך שתים וכו' וכמ"ש בשם הרא"ש וכגירסת הגמרא שלפנינו יש שתי ברכות:

כו הרי"ף והרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם שם:

כז ברייתא ערכין דף כ"ט ע"א ומייתי לה מדכתיב עד שנת היובל יעבוד עמך:

כח טור בשם הרמ"ה:

כט מעובדא דרב סעורים אחוה דרבא הוה תקיף וכו' ב"מ דף ע"ג ע"ב:

ל ל' הרמב"ם בפ"א מהל' עבדים מהא דאמר רב פפא לרבא חזי מר הני רבנן וכו' שם וכפירושו במ"ש ומשעבדי בהו טפי:

(°) פי' כעבד כנעני:

לא מעובדא דרב סעורים שציינתי בסעיף דלעיל:

לב עיין במה שציינתי לעיל בסעיף ט':

לג גם זה שם:

לד פשוט בכמה מקומות בתלמוד:

(°) פי' דלא נאמר לא תרדה בו בפרך אלא בעבד עברי:

לה טור בשם הרמב"ם בספ"ט מהלכות עבדים:

לו לשון הרמב"ם בפ"ט מה"ע ד"ו מהא דא"ר פפא לרבא חזי מר דבי פפא בר אבא וכו' יבמות דף מ"ו ע"א:

לז וכתב בכ"מ שם דנראה לו דבדינא דמלכותא כותי קונה את הכותי אפי' לגופו:

לח ברייתא ב"מ דף ע' ע"א (ורמב"ם שם דין ו'):

לט כדעת הטור דחיישינן שמא תשהנו אף לאחר שיגדיל:

מ מסקנת הגמ' גיטין דף י"ב ע"א:

מא טור בשם הרמב"ם שם בפ"ט שכתב בד"א בעבדו שאין ב"ד נזקקים לגדולים לשמור ממונה שלא יברחו או ימותו ואדם חס על ממון עצמו יותר מכל אדם משא"כ בנכסי מלוג חייב במזונותיהן:

מב מימרא דרבי יוחנן שם ע"ב וכמ"ש התוס' והרא"ש שם:

מג שם בגמרא:

מד משנה ב"מ דף י"ב ע"א ומשנה קידושין דף כ"ב ע"ב וכרבי מאיר אליבא דרב ששת תוס' והרא"ש או כרבנן אליבא דר' אליעזר כמ"ש הרי"ף שם דשוים בדין זה וכ"פ הרמב"ם שם בפ"ה:

מה משנ' קידושין דף כ"ב ע"ב:

מו טור שכל שלא טבל לשם חירות עבד הוא:

מז ברייתא שם:

מח ברייתא שם:

מט ברייתא שם וכת"ק:

נ ברייתא שם:

נא ממימרא דשמואל שם:

נב שם ומפרש שם דעבד מדעתיה דנפשיה אזיל משא"כ בהמה או קטן:

נג משנה שם דף כ"ב ע"ב:

נד ציינתיו לעיל בסעיף כ"ב:

נה ברייתא שם דף כ"ד ע"א ויליף להן משן ועין המפורשי' בתורה:

נו שם בגמ' דכ"ה ע"א ממשנה ז' פ"ו דנגעים לענין נגעים ותני עלה בכולן יוצא העבד בהן לחירות:

נז ברייי' שם דכ"ד ע"ב כר"ש ור"א ור"ע:

נח כת"ק שם בברייתא:

נט הרא"ש שם בפסקיו:

ס כת"ק שם בברייי' וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מהלכות עבדים:

סא מימרא דר' חייא בר אשי אמר רב שם וד' כ"ה ע"א כדמוקי לה רב הונא שם:

סב ברייתי' שם דכ"ד ע"ב ופי' רש"י דלדל בו עצם השמיטו ממקומו ומחובר בבשר (ורמב"ם פ"ה מה"ע דין י'):

סג ברייי' שם:

סד שם בגמ' דומיא דעין:

סה ברייתא שם:

סו מימרא דרב ששת שם:

סז טור וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה:

סח ברייתא שם:

סט ברייתא שם:

ע טור בשם הרמב"ם שם דין י"א מברייתא דלקמן:

עא ברייתא שם וכת"ק דדרש ושחת' להוציא אם הושי' ידו למעי שפחה וסימא העובר שבמעי' אבל נתכוון לעין ואע"ג דנתכוון לטובתו לא וכמ"ש התוס' בב"ק דכ"ו ע"ב:

עב בריי' שם בב"ק דף צ' ע"א וכר"ע משום דאמוראי מפרשי טעמיה וכ"פ הרמב"ם שם בפ"ה:

עג ברייתא שם דפ"ט ע"ב וכאוקימתא דגמ' שם לאחר תקנת אושא ואי לאוקימתא בתרייתא שם ד' צ' וכר"א דקי"ל דהלכתא כוותיה:

עד מדברי הרמב"ם בפ"ד מהל' חובל דין י"ד ופ"ה מה"ע די"ד דבעי' ולא איפשטא היא בגיטין דף מ"ב ע"ב:

עה רמב"ם שם סוף פ"ה סנהדרין דף ח' ע"א ובכמה דוכתי:

עו ב"י לדעת הרמב"ם כיון דקי"ל דאם תפס ניזק אין מוציאין מידו וכמו שפסק גם הוא ז"ל בפ"ה מהל' סנהדרין ועבד תפוס בעצמו וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ן בפ"ק דקידושין:

עז שם:

עח משנה קידושין דף ס"ב ומשנה גטין דף פ"ה ע"ב:

עט בעיא נפשטא שם בקדושין דף ו' ע"ב:

פ מסקנת הגמ' שם דף כ"ג ע"א אליבא דרבנן דגטו וידו באים כאחד:

פא ג"ז שם אליבא דרבנן ע"ב:

פב שם בגמ' וכדמפרש רבא טעמא שם:

פג ממשמעות שינויא דרבה זאת אומרת גופו קנוי וכו' שם דף ט"ז ע"א ומהא דא"ר יוחנן וכולן בשטר גיטין דף מ' ע"ב:

פד שם דף ו' ע"ב דאי בת חורין משוה לה אינה מותרת לעבדי':

פה טור בשם הרמב"ם בפ"ה מהלכות עבדים ד"ג:

פו שם בשם התוס' וע' בא"ה סי' קל"ג:

פז לשון הרמב"ם שם בפ"ו דין ה' ממשנה ובריייתא גיטין ד' ט' ע"א ושם בגמ' ע"ב:

פח משנ' שם דף י' ע"א:

פט אוקימתא דגמ' שם ע"ב:

צ תוספתא דגיטין פ"ב:

צא שם:

צב מימרא דרב פפא שם דף י' ע"ב:

צג כן משמע שם במשנה דף ט' שציינתי לעיל:

צד ברייתא שם דף ח' ע"ב וכפי' רש"י שם:

צה משנה שם דף כ"ג ע"ב פי' אם התנה עליה שלא תתגרש בו אלא בב"ד פלוני:

צו ממשנה שציינתי לעיל סעיף מ"ה:

צז מימרא דרבי יוחנן שם:

צח מסקנא דרבא שם דף כ"ד ע"א:

צט ברייתא שם דף ח' ע"ב:

ק משנה סוף פ"ג דפאה וכת"ק והכי איפסקא הלכתא בגמרא דגיטין דף ח' ע"ב:

קא טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו בפ"ק דגיטין והביא ראיה מהתוספות וכפי' רש"י כיון דנחת לשיורא שייר גם העבד:

קב ברייתא גיטין דף מ' ע"א וכרבנן:

קג לשון הרמב"ם סוף פ"ז מה"ע ד"ג מברייתא שם דף ע"ב ע"א וכאוקימתא דגמ' שם:

קד ברייתא שם וכאוקימתא דגמ' שם:

קה שם ומסיים שם שהעבד מכלל הנכסי' והרי שייר בו חציו ואין זה שחרור וכ"כ הר"ן דבעינן שלא יהא בו שיור כלל וכו' והרי הוא אינו משתחרר בשטר חבירו שלא זכה בו:

קו ברייתא שם דף מ"א ע"ב וכרבנן וכאוקימתא דרבה שם דגמרי רבנן לה לה מאשה מה אשה חציה לא אף עבד חציו לא:

קז ג"כ אוקימתא דרבה שם:

קח מימרא דרבינא שם דף מ"ב וכפי' רש"י שם כיון דאין לו בו אלא חציו כי שחרריה לא שייר מידי:

קט ברייתא קידושין דף ס"ח ע"א וכחכמים וכתבה הרי"ף בפ"ד דגיטין:

קי ממסקנת הגמ' אליבא דרבנן גיטין דף כ"ג ע"ב ואנן קי"ל כוותייהו:

קיא משנה שם דף מ"ח ע"א ובפ"ק דעדיות משנה י"ג:

קיב כ"כ התוספות והרא"ש מדמדמי ליה התם למעוכב גט שחרור:

קיג בעיא שם ולא נפשטא ולקולא וטעמא דכופר מפני שאין לו יורשים:

(°) פי' חצי ל' שקלי' של עבדות וכופר היינו חצי נזקו של יהדות שהרי שחררו:

קיד כרבנן וכדאמר רב נחמן בר יצחק שם דף ע"ג ע"ב:

קטו תוספו' שם דף מ"ב ע"א והרא"ש אהא דאמרינן למשנה ראשונה וכו':

קטז ברייי' שם וכדמפרש בגמ' שם:

קיז במשנה שם דף מ"א:

קיח מעובדא דההוא דבי תרי וכו' לקמיה דרב פפא וכו' שם דף מ' ע"א:

קיט כ"כ התוספו' והרא"ש שם:

קכ מימרא דרב ורבי יוחנן שם:

קכא כרבינא בעובדא דההוא דיסקרתא דעבדי וכו' שם:

קכב ברייתא קידושין דף כ"ג ע"א וגיטין דף ל"ט ע"א וכמ"ד הלכה כאבא שאול התוספות והרי"ף והרא"ש שם וכ"פ הרמב"ם:

קכג מימרא דרבי יוחנן שם בגיטין דף ל"ח ע"א:

קכד משנה שם דף ל"ז ע"ב וכתנא קמא וכאוקימתא דרבא שם:

קכה תוספות כתבוה הרשב"א והר"ן שם ומיתוקמא לפני יאוש וכת"ק:

קכו הרמב"ם שם בפ"ח דין ט"ו:

קכז משנה שם דף מ' ע"ב דהקדש וחמץ ושחרו' מפקיעין מידי שעבוד:

קכח כרשב"ג שם דמחייב במזיק שעבודו של חבירו כדמפרש שם בגמ' דמ"א ע"א וכמ"ש התוס' שם דדיני דגרמי הוא:

קכט שם במשנה מפני תקון העולם פי' שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה:

קל רמב"ם ריש פ"ט ממשנה יבמו' דף כ"ב ע"א וקידושין דף ס"ו ע"ב:

קלא טור ממשמעות הגמ' גיטין דף מ' ע"א וכ"כ הרי"ף בפ"ד דיבמות בשם מקצת הגאונים והשגות הראב"ד:

קלב שם בשם הרמ"ה:

קלג מימרא דר' זירא דף ל"ט ע"א ע"ב:

קלד מימרא דריב"ל שם:

קלה בריי' שם דף מ' וכדמוקי לה רבה בר שילא:

קלו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ז:

קלז שם ברמב"ם וכן כ' הטור בשמו:

קלח ברייתות שם:

קלט רמב"ם פ"ח מדין שקרא שלשה פסוקים בצבור וכו' בסעיף דלעיל:

קמ גם זה טור בשם הרמב"ם (פ"ח מה"ע די"ז) ממשנה הפר לעבדו יצא לחירות משלם נזירותיו נזיר דס"ב ע"ב כפי גירסתו ומפרש דתרתי קתני:

קמא שם ושם ולמדו מדין דהיפר לעבדו בסעי' דלעיל ובסי' רל"ד נתבאר איזה נדרי' שהרב כופה לעבד לעבור עליה':

קמב ברייתא גיטין דף מ' ע"ב וכחכמים:

קמג כדמפרש רבי יוחנן שם:

קמד טור בשם הרמ"ה וכ"כ רש"י שם דדברי שכיב מרע ככתובים ומסורים דמי:

קמה שם:

קמו שם בגיטין וכפי' התוספו' והרא"ש דהאי חיישינן כמו ודאי וכדאשכחן בכמה דוכתי:

קמז לשון הרמב"ם בפ"ו מהל' עבדי' ממשנ' בשטר ע"י אחרי' וכחכמים קידושין דף כ"ב ע"א ומהא דציינתי בסעיף דלעיל:

קמח משנה גיטין דף י"א ע"ב וכחכמי':

קמט טור בשם הרי"ף שם:

קנ משנה שם דף י"ג ע"א:

קנא ל' הרמב"ם שם דין ד' בפ"ו וכרבי אמי ורבי אסי שם דף מ' ע"א:

קנב ממימרא דרבי יוחנן שם וכדברי הרי"ף והביאו הטור:

קנג שם דקי"ל דמצוה לקיים דברי המת וכ"כ התוס' גבי עובדא דכומתא דף ל"ט ע"ב:

קנד מימרא דרב נחמן דף ט' ע"א:

קנה מימרא דרב יהודה וכר"ע בברייתא גיטין דף ל"א ע"ב וברכות דף מ"ז ע"ב:

קנו ברייתא וגמרא שם מצוה דרבים שאני:

קנז מעובדא דאשה שחציה שפחה וחציה בת חורין וכדמשני רב נחמן בר יצחק גיטין דף מ"ג ע"ב:

קנח משנה שם:

קנט בעי' שם ונפשטא מבריי' דף מ"ה ע"א:

קס מימרא דרבי יהושע ב"ל שם דף מ"ד ע"א לפי שהפקיע את העבד ממצות במכירתו לעובד כוכבים:

קסא ברייתא שם דף מ"ג ע"ב:

קסב טור בשם הרי"ף:

קסג איבעיא דאיפשטא שם דף מ"ד ע"ב:

קסד שם שלח רבי אמי כו' תורה יצאה לכל ישראל וכו' שם ע"א:

קסה משנה שם:

קסו בעיא שם דף מ' ע"א ונפשטא:

(°) ומפרש טעמא בגמרא שם דף מ"ה ע"ב היכא דאיכא איסורא קנסינן פי' והנה העבד ביד הלוקח:

קסז התוס' שם וסוף דף מ"ד הרא"ש שם:

קסח מימרא דרבי אבהו משמיה דרבי יוחנן ובברייתא וכדמפרש שם דף מ"ד ע"ב:

קסט משנה וגמרא כתובות דף ק"י ע"ב וכפי' הרמב"ם בפ"ח שבעבד כנעני מיירי:

קע רמב"ם שם דין ט':

קעא לשון הרמב"ם שם דין י' מעובדא דההוא עבדא דברח לא"י וכו' דאתא לקמיה דרבי אמי וכו' גיטין דף מ"ה ע"ב:

(°) ואפילו אם ימצא למי שימכרנו שם לא ימכרנו לו והא דאיתא בכתובות דף ק"י ע"ב דאמרינן ליה זבניה הכא כ' הבית יוסף דלא גרס ליה הרמב"ם ואי גרס ליה מפרש כמ"ש ר"מ שם בתוס':

סימן רסח

א ברייתא יבמות דף מ"ו ע"א וכחכמים:

ב טור בשם הלכות גדולות ואביו הרא"ש כרשב"א בברייתא שבת דף קל"ה ע"א וכן כתב הרמב"ם בפ"א מהל' מילה (ופ"ב מהל' עבדים):

ג שם בשם אביו הרא"ש (ובשם גאון) וכ"כ התוס' ביבמות דף מ"ז ע"א:

ד ברייתא שם:

ה ל' הרמב"ם שם בפ' י"ד מאיסורי ביאה:

ו ברייתא שם:

ז ל' הרמב"ם שם:

ח מברייי' שם:

ט שם ע"ב:

י שם בגמ':

יא מימרא דר' חייא א"ר יוחנן וכו' שם ומעובדא דההוא גר דא"ל שהי כאן עד למתר וכו' שם דף כ"ו ע"ב:

יב שם בההוא עובדא:

יג כ"כ התוס' אהא דא"ר אסי מי לא טבלה לנדותה שם דף מ"ה ע"ב:

יד מימרא דריב"ל שם:

טו מימרא דרב אסי דלעיל:

טז שם בתוספות וכ"כ הרא"ש:

יז שם ביבמות:

יח פי"ג מהל' איסורי ביאה:

יט ל' רמב"ם שם דין ו':

כ כר' יוסי בברייי' שם דף מ"ו ע"ב וס"ל דעיקר טעמא משום דאין דנין בשבת וגר משפט כתיב ביה וכן אין דנין בלילה:

כא שם וכן הכריע הרשב"א דטבילה בדיעבד כגמר דין דמיא:

כב ברייתא שבת דף קל"ז ע"ב וכדעת הרמב"ם דמילת הגר מוטלת על כל ישראל:

כג טור לדעת בעל העיטור והרא"ש ורב יהודאי גאון:

כד מימרא דרבא דף ע"ח ע"א:

כה מימרא דרב הונא כתובות דף י"א ע"א וכפי' רש"י שם.

(°) פי' אם קידש אשה אינה צריכה גט ממנו:

כו מימרא דרב יוסף שם וכפי' התוספות בשם ר"י וכן כתב הרא"ש שם והר"ן:

כז טור בשם הרמב"ם בסוף הלכות מילה מברייתא ישראל מל אח הגר לשם גר וכו' דף כ"ו ע"ב:

כח ברייתא יבמות דף מ"ז ע"א וכחכמים:

כט רמב"ם בפי"ג מהא"ב דין ט' י' מההוא דקרו ליה בר ארמיאתא וא"ר אסי מי לא טבלה לנדותה וכו' שם דף מ"ה ע"ב וכפי פירושו שמפרש דלהכשיר הבנים שכבר נולדו או להחזיקן בתורת גרים קאמר:

ל שם ועיין מ"ש בסוף הסעיף:

לא שם הואיל ולא היו יודעין שהיה עובד כוכבים מעיקרו והפה שאסר וכו' וכמ"ש התוספות בעובדא דההוא כותי פסחים דף ג' סוף ע"ב:

לב שם משום דההוא עובדא בא"י הוה והיו כולם ישראלים:

לג ברייתא מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה וכו' יבמות דף מ"ז ע"א:

לד לשון הרמב"ם שם בפי"ג ממסקנת הגמרא שם דף כ"ד ע"ב וכפירוש התוספות:

לה ציינתיו לעיל בסעיף ב':

לו שם וכרב יצחק וכו' משמיה דרב וכו' וכהא דתנא טבל ועלה הרי הוא כישראל וכו' יבמות דף מ"ז ע"ב:

(°) עיין במ"ש לעיל בסי' רס"ז סעיף ח':

סימן רסט

א לשון הרמב"ם פי"ד מהלכות אישות מהא דאמר רבא לרב נחמן חזי מר וכו' יבמות דף כ"ב ע"א וכאיכא דאמרי דפליג רב אחא בר יעקב אפילו באחין מן האם שם דף צ"ז ע"ב:

ב שם וכרב ששת שם ולחומרא וכלישנא קמא וכר"ע שם דף צ"ח ע"א והא דאמר שם בדף כ"ב ע"א ומה ערוה גופה אי לאו שלא יאמרו וכו' על קרובי' שמצד האם דוקא קאמר וכמו שפי' הכ"מ שם והב"י וכן דעת הרי"ף:

ג שם ומהא דציינתיו לעיל:

ד מימרא דרבא שם דף צ"ח ע"א דאפקורי אפקריה רחמנא לזרעי':

ה שם וכמ"ש ה"ה שם דהא דמוקים לה שם בנסבה כשהוא כותי קאי אהא דמשמע אפילו אחיו מאמו וכן הסכים הרמב"ן והרשב"א:

ו שם והא דאיתא שם ע"ב הנך דאמור רבנן יקיים לכתחלה לא יכנוס לא אמרו אליבא דרבי עקיבא כיון דלא מצינו להם שאר האב כלל:

ז שם וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א שהרי הכותי מותר בבתו:

ח שם מברייתא וגמרא שם ע"ב:

ט ברייתא שם דף צ"ו ע"ב:

י לשון הרמב"ם שם וכפי פירושו בברייתא שם דף צ"ח ע"ב:

יא מדין גיורת ובתה וכן כתבו התוספו' שם:

יב שם בברייתא וכרבי עקיבא:

יג רמב"ם שם וכרבי עקיבא וכמ"ש לעיל:

יד בעיא ונפשטא שם דף כ"ב ע"א:

טו ברייי' יבמות דף מ"ב ע"א:

טז לשון הטור ממימרא דאמימר יבמות דף כ"ב ע"א ומשמע דרב נחמן שם כי שמע להא דאמימר שתיק ואודי ליה ולא חיישינן לאחלופי בישראל דאין מקבלין עדות אלא בבית דין והם בקיאין בדבר:

יז שם ממימרא דרבא שם דף ק"ב ע"ב וכמ"ש התוס' שם דף מ"ה ע"ב וכ"כ הרא"ש שם בפסקיו והרי"ף בפ"ק דסנהד' והרמב"ם בפי"א מהל' סנהדרין:

סימן רע

א מימרא דרבא סנהדרין דף כ"א ע"ב (ורמב"ם רפ"ו מהל' ס"ת) ויליף לה שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ופי' כיון דקי"ל דאין כותבים התורה פרשיות דתורה תתומה ניתנה גטין דף ס' ע"א אלא היינו לומר שיכתבו כל התורה עד שירת האזינו שהוא גמר של תורה:

ב ברייתא מגילה דף כ"ז ע"א:

ג טור ותוספות וכרשב"ג בברייתא שם:

ד ד"ע ובזה מתורץ מה שהקשה הגהת מיימוני והביאו הב"י:

ה בעיא שם ולא נפשטא:

ו מימרא דרבי יוחנן שם:

ז טור וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת וש"פ:

ח טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ רבינו ירוחם בשם הגאונים פי' שזה יותר מצוה מלכתוב ספר תורה ולהניחו בבית הכנסת לקרות ברבים אבל לכתוב ס"ת לקרות בו הוא ובניו פשיטא דגם האידנא זהו עיקר המצוה:

סימן רעא

א ברייתא שבת דף ק"ח ע"א:

ב שם בעיא דמר בריה דרבינא וכו' ולא נפשטא:

ג שם בבריי':

ד מימרא דרב הונא שם:

ה כההוא דאתא לקמיה דרבי אבא א"ל ס"ת וכו' גטין דף נ"ד ע"ב הסכמת הפוסקים:

ו טור בשם אביו הרא"ש בהס"ת

ז משנה מגילה דף י"ז ע"א וכדמפרש בבריי' דף י"ט ע"א:

ח שם בתוס' וכ"כ הטור בשם ר"ח:

ט ברייתא שבת דף ע"ט ע"א וכדעת הר"ן שמצוה מן המובחר בגויל ואין מתירין לכתחל' אלא בגויל ושכ"ב ר"ח:

י שם בברייתא פי' עור הנחלק לשנים חלק חיצון לצד השער נקרא קלף והחלק הפנימי לצד הבשר נקרא דוכסוסטוס:

(°) פי' מפני שהוא נגרד ומתוקן מב' הצדדין והם יותר נאי' וקלים:

יא טור בשם הירושלמי פ"ק דמגיל' וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בהלכות ס"ת:

(°) פירוש של עור צבי ושאר חיה:

יב מימרא דרב אסי מגילה דף ט"ז ע"ב וכפירוש רש"י וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת והביאו הטור:

יג טור בשם ר"י בפירו' מסכת סופרים וש"פ:

יד ברייי' שבת דף ק"ג ע"ב:

טו רמב"ם בפ"א מהלכות תפילין:

טז שם וכ"כ הרא"ש:

יז שם ושההלכה למשה מסיני מיעטה אותם:

יח מברייי' שם בשבת ואזכרות דנקט ה"ה אותיות אחרות אלא משום דסד"א שלרוב מעלתן ראויות ליכתב בזהב קמ"ל וכן משמע במס' סופרים פ"ק כ"מ שם:

יט הגהמי"י בפ"ב בשם סמ"ק כדין התפילין בא"ח סי' ל"ב סעיף ה' וציינתיו שם:

(°) טעמו משום גזירת חק תוכות וכתבו האחרונים שאין נוהגין כן:

סימן רעב

א ברייתא ב"ב דף י"ד ע"ח:

ב לשון הרמב"ם בריש פ"ט מהל' ס"ת מתשובת רבי בבריי' שם ופירש רש"י שם בכתב בינוני:

(°) פי' שבסוף הספר כי הספר היה נגלל מסופו לתחלתו:

ג ברייתא מנחות דף ל' ע"א:

ד שם בברייתא:

ה שם:

ו לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת דין ז' ממסקנת הגמרא שם:

סימן רעג

א לשון הטור מברייתא מנחות דף ל' ע"א:

ב טור וכן כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות ס"ת וכ' ורוחב הגודל בכל השיעורין שבתורה הוא אצבע הבינוני שהוא רחב ז' שעורו' בינוניות זו בצד זו בדוחק והן באורך שתי שעורות בריוח:

ג שם ושם:

ד שם בברייתא:

ה ברייתא ב"ב דף י"ג ע"ב:

ו שם וכדמוקי רב אשי בס"ת שעושים לה עמוד מכאן ועמוד מכאן ונגללת לאמצעיתו ותניא כוותיה שם דף י"ד ע"א:

ז שם בברייתא מנחות דף ל' ע"א:

ח שם:

ט רמב"ם שם בפ"ז וכתב הכ"מ שהוא סברא:

י טור מדברי אביו הרא"ש בה' ס"ת:

יא שם בבריי' דמנחות ע"ב:

יב טור בשם הרמב"ם בפ"ז מהלכות ס"ת וכ' בכ"מ שם שהוא סברת רבינו:

יג הרמב"ם שם:

יד שם בברייתא וכרבי יוסי וכר"ש שזורי שם:

(°) בהגהמי"י פ"ז כתב דס"ת העשויה בי"ה שמ"ו בראשי העמודים נ"ל דפסול שהרי פרשת יהודה אתה יודוך אחיך פתוח' וכו' וכן מה שנהגו סופרי' בורים להתחיל כל עמוד בוי"ו וכו' נראה שיש איסור גמור בדבר וכו' והמרדכי בסוף ה"ק כתב בשם הר"מ ז"ל מה שנהגו הסופרים לכתוב ווי העמודים וכו' אי איישר חילי אבטליניה וכו':

סימן רעד

א הרא"ש בהס"ת אמה שכתב שם בשם רבי' ברוך שנסתפק אי סגי מחשבה לפי שמצינו פיגול דכתיב ביה לא יחשב ובעינן דבו' ותרומ' ניטלה בלא דבו' רק במחשבה וכו' וסיים שם אמנם בשעת האזכרות צריך שיחשוב לשם קדושת השם כדאמרינן בגיטין דף נ"ד ע"ב כל ס"ת שאין כל האזכרות שבו כתובין לשמן אינו שוה כלום ונלע"ד שבדיעבד במחשב' לבדה סגי שהרי הרמב"ם וסמ"ג כתבו דפיגול הוי במחשבה בלא דבור וגם הראב"ד לא השיגו בזה וכ"כ הסמ"ג שצריך לכתבו לשמו מדאמרינן בגיטין דף מ"ה ע"ב רשב"ג עיבוד לשמן בעי כתיבה וכו':

ב מימרא דרבי יוחנן מגילה דף י"ח ע"ב ומנחות דף ל"ב ע"ב:

ג סמ"ג מברייתא ב"ב דף ט"ו ע"א הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב וכ"כ הרמב"ם בהלכות ס"ת וש"פ:

ד ברייתא שבת דף ק"ג ע"ב:

ה ברייתא שם דף ק"ג ע"ב אף על גב דוכתבתם גבי תפילין ומזוזות כתי' ילפינן ספרים מינייהו:

ו הרא"ש בתשובה כלל מ"ז:

ז מימרא דרב יהודה אמר רב כל אות שאין גויל מקיפה מד' רוחותיה פסולה מנחות דף כ"ט ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"י מהס"ח והאריך הרשב"א בזה בתשוב':

ח בריי' שם דף ל' ע"א:

ט רמב"ם ספ"ח מהס"ת וכתב שנראי' כשתים לתינוק שאינו רגיל מעובדא דלקמן:

י מעובדא דההוא דאיפסק ליה ו' דויהרג וכו' וא"ל זיל אייתי ינוקא שם דף כ"ט ע"ב ומהא דניקב תוכו של ה' שם ע"א:

יא הגהת מיימוני פ"י בשם מ"ס ובתשובות להרמב"ן נתן הטעם משום דאין לנו אלא כנתינתו מסיני:

יב רבינו ירוחם:

יג הריב"ש בתשובות ושכן כ' הרשב"א:

סימן רעה

א בריי' שבת ד' ק"ג ע"ב ומשמע דלית להו תקנה כדעת הרמב"ם בפ"ח מהס"ת ומטעם שכתב הרא"ש שתיקונם רחוק והביאו הטור:

ב ב"י ושכן מצא בביאור אחד למהר"י בן חביב בשם סופר א' מומחה ע"פ הרב הגדול החסיד הרב רבי יצחק דפסול:

ג ברייתא שבת דף הסי':

ד טור

(°) פירו' אריח חצי לבינה:

ה ל' הרמב"ם פ"ח מהלכות ספר תורה ממסכת סופרים:

ו טור בשם אביו הרא"ש בשם מסכת סופרים:

ז רמב"ם שם פ"ז ועיין בא"ח בסי' קמ"ג סעי' ד' בהג"ה ודין חסר אות אחת שפסול נלמד ממשנה דאפי' כ' אחת מעכבן מנחו' דף כ"ט ע"א ושם בגמ' דף ל"ד ע"א ובהא דר"ש בבריי' ב"ב דף ט"ו ע"א:

ח ממימרא דרב יצחק נדרי' דף ל"ז ע"ב:

סימן רעו

א כ' הטור מדברי אביו הרא"ש בסי' י' הלכות ס"ת וכן משמע מדברי רש"י גבי פלוגתא דתנאי בתליית השם מנחות דף ל' ע"ב:

ב עיין במה שציינתי לעיל ריש סי' רע"ד:

ג לשון הרמב"ם ממ"ס מהירושלמי פ"ה דברכות ומ"ש מלך ישראל מהא דאמרי' גבי תפל' אבל מלכי א"ה פוסק שם בבבלי דף ל"ב ע"ב:

ד ג"ז במ"ס ובירושלמי שם וכ' הב"י שבין שם לשם משיב שלום לכל אדם:

ה ב"י לדעתו וכ' שנכון הדבר לכתוב כל השמות שאינם נמחקין לשמן כמ"ש הר"י אסכנדרני בביאור טור א"ח והביאו הב"י:

ו ג"ז במ"ס:

ז כן פי' הרא"ש:

ח ברייתא שבת דף ק"כ ע"ב וכפי' הנ"י וה"ה לכל התורה וכמ"ש לעיל סי' רע"א סעיף ו':

ט בריי' מנחות דף ל' ע"ב וכר"ש שזורי:

י רמב"ם בפ"א מהל' תפילין וכרבה בר בר חנה שם וכרבי יצחק בברייתא וכגירסת הרי"ף וכ"כ רבינו ירוחם וב"י לדעת הרא"ש והמחק הוא בעוד' לחה והגרידה הוא לאחר שנתייבשה:

יא תוספות שם בשם ר"ת וש"פ בשמו וכ"כ הרמב"ם בתשובה:

יב ברייתא שבועות דל"ה ע"א:

יג ברייתא שם ע"ב:

יד שם סוף ע"א:

טו טור מדברי תשובת אביו הרא"ש כלל ג' והמרדכי שם במנחות בשם ר"י וכ' אע"פ דאזהר' למוחק שם מלא תעשון כן הא תיקון הוא:

(°) כתב הרמב"ם בפ"י מהלכות יסודי התור' כתבי קדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשרפן או לאבדן ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדו' אבל אפיקורו' שכתב ס"ת ישרף כדלקמן סי' רפ"א:

טז הגהות מיימוני בשם רבינו שמחה (והוא להדיא במסכת סופרי' פ"ה הלכה ב')

יז ברייתא שבת ס"א ע"ב ואם היה בא' ממיני מתכת והתיכו לוקה רמב"ם שם:

סימן רעז

ברייי' עירובין דף צ"ח ע"א:

סימן רעח

א ריש מסכת סופרי':

ב מגיל' דף י"ט ע"ב ומפרש טעמא כדי שלא יקרע:

ג טור בשם תשו' אביו הרא"ש וכ"כ בסמ"ג והמרדכי וש"פ:

ד ברייתא ב"ב דף י"ד ע"א:

ה רמב"ם בפ"ט מהלכות ס"ת:

ו ת"ה סי' נ':

ז מימרא דרב שמואל בר נחמני א"ר יונתן וכפי' הרא"ש שם בגיטין דף ס' ע"א:

סימן רעט

א מימרא דרב אמי כתובות דף י"ט ע"ב:

ב ב"י בשם מורו ה"ה מהר"ר יעקב בי רב ז"ל ליישב דברי הרמב"ם שמ"ש בתשובה שמברכין על הפסול היינו לענין קריאה בצבור שהוא מתקנת נביאים ועזרא ומ"ש בחיבורו בהיפוך הוא לענין קיום מצות עשה לכתוב כ"א ס"ת וכיון שכן יש לסמוך עליו בדיעבד וכן כ' הרשב"ץ בשם הר"ן:

ג הרשב"א בתשו':

ד לשון הרמב"ם בפ"ז מהס"ת מברייתא מנחות דף כ"ט ע"ב וכדמפרש שם:

(°) פי' כתובים כתקנן:

ה שם עובדא דאתא לקמיה דרב אבא:

יטור בשם תשו' אביו הרא"ש:

סימן רפ

אלשון הרמב"ם ספ"ט מהלכו' ספר תורה ממימרא דרב זעירי וכו' אמר רב מנחות דף ל"א ע"א:

בשם משמיה דרבא וכפי' הרמב"ם בפ"ט מהלכות ס"ת:

גאבעיא שם ולא נפשטא ומשמע ליה דלא מיתסר אלא מדרבנן וספיקא לקולא א"נ שהי' מפרש שהבעיא היה אם יכול לקרות בו בלא תפירה ולא נפשטא ופסק לחומרא דצריך שיתפור:

דכן היא גירסת הרמב"ם והרא"ש:

השם בגמ':

ול' הרמב"ם שם וכ"כ הרא"ש והטור ומהרי"ק בשורש קכ"ג:

זבמ"ס פ"ב:

סימן רפא

אמימרא דרב נחמן גיטין דף מ"ה ע"ב ושם איתא מין ופי' רש"י אדוק באלילים כגון כומר דודאי לשם אלילים כתבו:

בהרמב"ם בפ"א מהל' תפילין כלישנא בתרא שם בגמ' וכמ"ש התוס' שם דאיכא למתלי טפי שישראל כתבו וכפשטא דלישנא דמתני' שם:

גטור וכהרי"ף והרא"ש דגרסי איפכא וכ"כ ר' ירוחם וכדא"ל רב אשי לרב בודיא שם והרמב"ם ס"ל דדיחוי הוא ואדיחוי' לא סמכינן:

דשם בברייתא:

השנה שם:

והר"ן שם:

זברייתא ומימרא דר' אשי שם:

חברי' דתני רב המנונא שם (ורמב"ם פ"א):

טמרדכי בסוף ה"ק בשם מ"ס:

ימעובדא דאתא לקמי' דרבי אמי וכו' גיטין דף נ"ד ע"ב (ול' רמב"ם שם דין י"ח):

יאמעובדא דאתא לקמיה דרב אבא וכו' שם:

סימן רפב

א לשון הטור ומד' הרמב"ם סוף הס"ת:

ב ל' הרמב"ם שם מבעיא דאפשטא קידושין דף ל"ג ע"ב:

ג שם דאי עומד לפוש דינו כמהלך ולמדו מדין הנשיא ורבו מובהק:

ד (שם) [ברכות י"ח ע"א]:

ה שם מברייתא וכתבו לו ס"ת וכו' סנהדרין כ"א ע"ב:

ו מברייתא ברכו' דף י"ח ע"א וכפי פירושו דתרתי קתני אוחז אף על פי שאינו קורא אוחז איכא לועג לרש:

ז שם בגמ':

ח רמב"ם וכ' הכ"מ שטעמא דמסתבר הוא:

ט מימרא דרבי פרנך א"ר יוחנן מגילה דף ל"ב ובשבת דף י"ד ע"א:

י מימרא דרב אחא עירובין דף צ"ח ע"א פי' כשיתנם לחבירו לא יתנם לו בזריקה:

יא רמב"ם שם מברי' שבת דף ס"א ע"ב וכדמוקי לה שם דס"ב ע"א:

יב שם ממימרא דרב תחליפא אנא חזיתיה לרב הונא וכו' מ"ק דף כ"ה ע"א [מנחות ל"ב ב] וכ' הב"י בשם ה"ר מנוח דבזמן בית המדרש והמקום צר לתלמידים מותר לישב בשוה עם הספרים והפירושים:

יג שם מברייתא ברכות דכ"ה ע"ב:

יד כריב"ל וכמר זוטרא שם:

טו טור בשם אביו הרא"ש כלישנא דריב"ל וכן כתב הרשב"א בחידושיו והגמי"י בשם סמ"ג וספר התרומה:

טז שם בפ"י מהס"ת וכפשטא דברי' דמשמע דהא דתני או שיניחם כלי בתוך כלי קאי נמי אס"ת דקתני ברישא:

יז מימרא דרבא שם:

יח רמב"ם שם וכתב הטעם שאין דברי תור' מקבלין טומא' שם בברכו' דף כ"ב:

יט מימרא דרבא מגילה דף כ"ו ע"ב:

כ מימרא דמר זוטרא שם:

כא לשון הרמב"ם שם מברייתא שם ומימרא דרבא מריש הוה אמינא וכו' שם:

כב הוא תיבותא דאתמר בגמרא וא"נ הוא קמטרי דספרא שפירשו בו שהוא הארגז שמצניעין בו הס"ת והמגדל הוא השלחן שעל הבימ' שמניח בו החזן הספר תורה כשקורא בו ולשון מקרא הוא בעזרא ויעמוד על מגדל עץ והכסא הוא כורסיא הנזכר

בגמרא כי יש מקומו' שמכינים שם כסא אחד להניח עליו ס"ת ביום שמוציאין שני ספרי תורה:

כג שם דתרתי בעינן דאזמניה לכך והונח עליו כרב חסדא סנהדרין דף מ"ח ע"א [וכרבא דאפסקא הלכתא כוותיה שם ע"ב]:

כד מימרא דרבא מגיל' ד' כ"ו ע"ב:

כה מימרא דרבי זירא א"ר מתנה שם דף ל"ב:

כו ר"ן בשם הירושלמי:

כז ירושל' שם וכתבוהו הרא"ש והמרדכי שם וכ"כ הטור:

כח שם בשם הרמב"ם בפ"י מהלכות ס"ת:

כט טור ממימרא דרבא שם דף כ"ז ע"א:

ל שם בשם אביו הרא"ש דדמי למכרוהו שבעה טובי העיר:

לא כן משמע מדברי הרמב"ם שם:

לב ברייתא מגילה דף כ"ז ע"א:

סימן רפג

א ברייתא ב"ב דף י"ג וי"ד:

ב שם בבריית':

ג שם וכגירסת הרמב"ם בפ"ז מהס"ת וכ"כ הטור:

ד שם ושם סיים הרמב"ם דין היתר כדין החסר כלומר דכל יתר כנטול הוא ואחר עמו דמי וה"ל ס"ת חסר ופסול:

ה שם ושם ממשמעות הגמרא שלחו ליה בני גליל וכו' גיטין דף ס' ע"א:

ו הרשב"א בתשו' אם עשויין כגולל ונתקנן:

ז לשון הרמב"ם שם דין י"ז כרבה דפשט לאביי דאסו' שם:

ח כת"ק שם בברייתא:

ט שם מהא דמשני הב"ע בסירוגין שם וביומא דף ל"ח ע"א וכפי' הרמב"ם וכ"כ בהדיא בתשובה הביאו ר' ירוחם בנתיב ב':

י שם בתשובה פי' בטלית ואין בו קדושת הגוף ויכול לבא בהן לבית הכסא וכו' ואיך יביא כתבי התורה במקום זלזול:

יא ברי' בב"ב דף י"ד ע"ב:

סימן רפד

א לשון הרמב"ם פ"ז מהס"ת מברייתא דגיטין דף ו' ע"ב וכ"כ הטו' בשמו:

ב שם בברייי':

ג טור בשם ר"ת וכ"כ התוס' שם בשמו ובשם ר' אליהו הזקן ובמנחות דף ל"ב ע"א ובסוטה דף י"ז ע"ב:

(°) וסיים שם ע"כ הספרדיים שינוי כתיבתה ושמו אותותם אותות אחרות עד שנעשה הכתב ככתב אחר להתיר להשתמש בו דברי חול:

סימן רפה

א משנה מנחות דף כ"ח ע"א ופשוט הוא דהא בהו כתיב וכתבתם על מזוזות ביתך וכו':

ב ברייתא שבת דף ל"ב ע"א:

ג מימרא דרבא מנחות דף ל"ג ע"א וע"ב דקדים במצוה ואם היה עובי החלל כמה טפחים יניחנה בחלל טפח הסמוך לר"ה:

סימן רפו

א ברייתא יומא דף י"א ע"א:

ב גם זה ברייתא שם:

ג כדתני רב כהנא קמיה דרב יהוד' וכו' שם וכ"כ הרי"ף והטור בשם אביו הרא"ש:

ד ברייתא שם:

ה ברייתא שם:

ו לשון סמ"ג (והגהמי"י ומרדכי וסמ"ק):

ז לשון הכל בו:

ח מימרא דרבה בר שילא א"ר חסדא מנחות דף ל"ג ע"ב וכדמפרש שם בגמ':

ט שם באכסדרא דבי רב:

י ברייתא שם דאכסדרא חייבת ומוקי לה באכסדרא רומיתא:

יא ברייתא יומא דף י"א ע"ב:

יב ברייתא מנחו' דף ל"ב ע"ב דבית שער ומרפסת חייבין ותירצו התוס' שם בשם הרי"ף דהכא בפתוחה לבית:

יג כתי' הראשון שבתו' התם מדאוריי' והכא מדרבנן וכן הדין במרפסת:

יד מימר' דרחב' וכו' וכדמפר' רב פפא סבא וכו' שם:

טו ברייתא שם וכרבי יוסי וכדמפרש רב ושמואל כ"פ הרא"ש וכ"נ מדברי הרמב"ם שם בפ"ו מהס"ת ומזוזה שכתב אפילו י' בתים זה פתוח לזה וזה פתוח לזה הואיל והפנימי חייב כולם חייבים וכו':

טז מפתחא דעייל בה רבי למדרש' וכו' שם ע"א ומעובדא דאביי ורבין דהוו אזלי באורחא וכו' ברכות דף מ"ז ע"א:

יז שם מההוא פתחא דהוה עייל בה רב הונא וכו' שם במנחות:

יח תוספות שם בשם הירושלמי וכ"כ הטור בשם הר"מ מרוטנבורק:

יט בריי' יומא דף י' ע"א וכרבנן וטעמייהו דכתיב ביתך שהוא דירת קבע לאפוקי דירת עראי:

כ מימרא דרבי לוי וכו' סוכה ד"ח ע"ב דעיקר דירתו בפנימי והחיצונ' לא קבעא:

כא בריי' סוכה דף ג' ע"א וכגירסת הרי"ף:

כב טור בשם הרמב"ם שם בפ"ו דס"ל כל שיש בו לרבע כן ראוי לדירה הוא והוא בכלל ד' אמות על ד"א:

כג מימרא דרבא מנחות דף ל"ג ע"ב ותני רב שמואל בר יהודא וכו' יומא דף י"א ע"ב:

כד הרמב"ם שם וכתב הכ"מ מלתא דסברא היא:

כה הר"ר מנוח:

כו לפי' התוס' והרא"ש להא דריש גלותא בנה ביתא וכו' מנחות דף ל"ג ע"א (וטור וראב"ד וע"פ):

כז הרמב"ם שם בפ"ו וכמו שהשיב לחכמי לוני"ל שאין החיוב תלוי אלא בפתח שיש בה שער כפשטיה דקרא על מזוזות ביתך ובשעריך:

כח רמב"ם וציינתיו לעיל סעי' ט':

כט לשון הטור ממימרא דרב פפא וכו' שם דף ל"ד ע"א וכפי' השני שברש"י בשם תשו' הגאונים:

ל לשון הרמב"ם שם בפ"י ממימרא דרב פפא וכפירוש הראשון שברש"י:

לא מימרא דרב הונא שם וכפי' רש"י שם:

לב ברייתא שם דף ל"ג ע"ב וע"ש בפי' רש"י:

לג תשובת הרשב"א:

לד בריי' שם דף מ"ד:

לה הגהת מיימוני לדעת הרמב"ם וכ"כ סמ"ג בשם הירושלמי בסוף מגילה:

סימן רפז

א מימרא דרבא מנחות דף ל"ג ע"א וכפי' רש"י:

ב לשון הרמב"ם בפ"ז מבריי' עירובין דף י"א ע"ב ויומא דף י"א ע"ב וכחכמים וכמ"ש ה"ה בפט"ז מהל' שבת שסובר רבינו דלא בעינן רחב ד' לענין צורת הפתח ולענין מזוז' וע"כ לא הזכירו שם רחב ד' אלא משום ר"מ דאית ליה חוקקין להשלים וכו' אבל בשיש ברגלי' עשרה ודאי אינה צריכ' רחבה ד' ושכן נ"ל והרשב"א לא כתב כן עכ"ל:

(°) הרב כ"מ כתב צ"ע אם אין הכיפה חשוב משקוף כי היו המזוזות גבוהות י"ט מאי הוי אטו גוב' המזוזות משוי לכיפה משקוף ולענ" נראה לפרש דחשבינן ממקום שמתחיל להתעגל שהוא המשקוף ולכך צריך שיהיו המזוזות גבוהות:

ג רמב"ם ריש פ"ו:

סימן רפח

א לשון הרמב"ם ריש פ"ה מהל' תפילין ומזוזה ממשנה מנחות דף כ"ח ע"א וכפי' רש"י שם:

ב ברייתא שם דף ל"ב ע"א משמיה דרבי מאיר:

ג כדמפרש רב מנשיא וכו' כמלא אטבא דספרי וכפי' הגאונים הביאו הרא"ש:

ד שם בתוספות וכ"כ הרא"ש וסמ"ג וש"פ:

ה רמב"ם שם וכ"כ הטור ועיין במה שציינתי בסעיף ד':

ו ממכילתא כתבן שלא כסדרן יגנזו:

ז ממימרא דרב יהודא אמר שמואל [דף ל"ג] וכדמפרש שם בגמ' וכפי' התוס' שם:

ח טור בשם אביו הרא"ש:

ט ב"י:

י לשון הרמב"ם וכ"כ הרי"ף וכרשב"א משמיה דרבי מאיר בבריי' שבת דף ע"ט ע"ב והי' כותבה דקתני היינו לפעמים [כשלא הי' מזדמן לו דוכסוסטו']

יא ברייתות שם:

יב לשון הטור:

יג מימרא דרב חמא בר גוריא אמר רב ומסקנת הגמרא מנחות דף ל"ב ע"ב:

יד טור והוא פשוט דלכתחלה הכי בעי וכ"כ הגהת מיימוני בפ"ב בשם בה"ג:

טו בעיא ונפשטא ומימרא דרבה בר בר חנה וכו' שם דף ל"א ע"ב:
(°) פי' כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעל' דהיינו אחת שתי' שלש וכזנב שלש שתים אחת:
טז מימרא דרב חסדא שם וכלישנא בתרא הרי"ף והרא"ש בשם תקנתא דסופרי' וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה:
יז שם ושם בשם תקנת מנהג סופרי':
יח הגהת מיימוני פ"ב:
יט כרב נחמן בר יצחק שם ד' ל"ב ע"א:
כ מימרא דר' חלבו חזינא ליה לרב הונא וכו' שם דף ל"א ע"ב:
כא טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם:
כב ב"י בשם ספר הזוהר פרשת ואתחנן ושם מפורש הטעם:
(°) הם אותיו' הסמוכות לאותיות יי' אלהינו יי':

סימן רפט

א לשון הטור:
ב הרי"ף והרמב"ם בפ"ה מהל' תפילין ומזוזות וכתב שקודם שיקבענ' מברך תחלה ואינו מברך בשעת כתיבתה שקביעתה היא המצוה ממסקנת הגמ' מנחות דף מ"ב ע"ב:
ג לשון הרמב"ם שם פ"ו ממימרא דרב יהודא וכו' שם דף ל"ב ע"ב:
ד ציינתיו לעיל סימן רפ"ה סעיף ב':
ה מימרא דרב זירא א"ר מתנא וכו' שם דף ל"ג ע"א וכדמפרש שם ריש ע"ב:
(°) ואם הפתח גבוה מאוד לא יניתנו למעלה מכתיפיו דאינו נראה שם מרדכי:
ו כרב הונא שם ומשמע ליה דרבי יהודה ורבי יוסי שם בברייי' לא פליגי בזה:
ז ברייתא שם דף ל"ד ע"א ומייתי לה מקראי:
ח שם ברמב"ם וכ"כ הטור:
ט ל' הטו' ממימרא דרב יהודא אמר שמואל וכדמפרש רב אדא שם דל"ג ע"א וכפי' רש"י והרא"ש שם:
י ל' הטור:
יא מהא דדריש רב יוסף בריה דרבא וכו' שם ע"ב:
יב מימרא דרב אחא בריה דרבא שם וכפי' רש"י:
יג ממימרא דרב יהוד' אמר רב שם ע"א וכפי' רש"י שם בלישנא קמא וכמ"ש הטור בשמו וכן כ' הרמב"ם שם בפ"א:

סימן רצ

א ברייתא מנחו' דף ל"ב ע"א:

ב הרמב"ם בריש פ"ה מהלכות תפילין ומזוזה:

סימן רצא

א ברייתא יומא דף י"א ע"א:

ב שם ופי' רש"י שכל דבר שהוא של רבי' אין להטריח עליו הרב' שאם תטריח יאמר כל א' ועשה חבירו:

ג ברייתא ב"מ דף ק"א ע"ב:

ד שם בעיא דאיפשטא:

ה מהא דאמרינן ניחא ליה לאינש למעבד מצוה בממוניה פסחים דף ד' ע"ב:

ו שם כ' טוב לשלם לו אבל אין מוציאין:

ז שם בברייתא דף ק"ב ע"א:

ח משנה ברכות דף כ' ע"ב:

סימן רצב

א משנה חולין דף קל"ח ע"ב:

ב ברייתא שם דף ק"מ ע"א וכדמפרש אביי שם ע"ב:

ג משנה שם:

ד שם במשנה דף קל"ח ע"ב ובברייתא שם דף קל"ט ע"ב:

ה הר"ן שם וכתב הב"י שכן מפורש בגמ' שם דף קמ"א ע"ב:

ו שם בברייתא דלעיל:

ז שם מימרא דרב יהודא א"ר דכתי' הנותן בים דרך ופי' רש"י ששטף הים את האילן והיה הקן בראשו:

ח שם בעיא דפפונאי מרב כהנא ופשט להו מפסוק ואדמה על ראשו ופי' רש"י אף ע"פ שהיתה בראשו לא אבדה את שמה וכו' והשתא נמי על הארץ קרינא ביה:

ט הרמב"ם בפי"ג מה"ש דין י"ז:

י שם בברייתא:

יא מימרא דרב יהודה שם דף קמ"א ע"ב:

יב כרבי יהודה שם:

יג שם דף קל"ט ע"ב כפרש"י אמימרא דרב יהודה:

יד מעובדא דאתא לקמיה דרב יהודה שם ואיתא שם דנגדיה רב יהודה ומפרש שם מכת מרדות מדרבנן:

טו משנה שם דף קמ"א ע"א:

טז משנה שם וכחכמים:

יז משנה שם דף ק"מ ע"ב:

יח משנה שם דף קל"ח ע"ב:

יט טור בשם הרמב"ם שם מבעיא דר' זירא ק"מ ע"ב יונה על ביצי חסיל וכו' וכדפי' רש"י שם ולא נפשטא ונקטינן לענין חיוב שילוח לחומרא דספיקא דאורייתא הוא ולענין מלקו' לקולא דספק נפשו' להקל:

כ בעיא דר' (זירא) [ירמי'] שם דף קמ"ו ע"ב ולא נפשטא ולענין חיוב שילוח לחומרא וכמ"ש לעיל:

כא רמב"ם שם ונלמד מדין ב' סדרי ביצים זה על גב זה:

כב שם מבעיא דרב הושעיא ולא נפשטא שם ד' ק"מ ע"ב:

כג משנה שם ויליף לה שם בגמ' ע"ב מקרא:

כד בריי' שם ע"ב:

כה כן משמע שם בגמ' וכן כתב הרא"ש והר"ן:

כו מימרא דרב שם ע"ב:

סימן רצג

א משנ' ריש מסכת חלה ומנחות דף ע' ע"א:

ב משנה שם דף ס"ח ע"א:

ג שם במשנה וסוכה דף מ"א ע"א כר' יוחנן בן זכאי ובשיטת ר' יהודה דאמר מן התורה הוא אסור וכו':

ד פלוגתא דאמוראי שם ופסקו הרי"ף והרא"ש בסוף פסחים כרבינא דאמר אמרה לי אם וכו' וכ"כ הרמב"ם בפ"י מהל' מאכלות אסורות:

ה משנה קידושין דף ל"ז ע"א וכר"א וכ"פ הרי"ף והרא"ש שם ובסוף פסחים והרמב"ם בפ"י מהמ"א וכר"ע בברייתא שם דסתם לן תנא משנה סוף מס' ערלה כוותיה וכרבנן דרב אשי דלאו אכלי חדש באורתא דשיתמר נגהי שבעה עשר קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא ורבינא דאמר אמרה לי אם נמי ס"ל הכי שם במנחות דף ס"ח ע"ב וציינתיו ג"כ לעיל מזה וכתב הרא"ש בתשו' כלל ב' שכן פסקו בכל החיבורים:

ו כ"כ התוס' שם דף ל"ו סוף ע"ב ושכן משמע בירושלמי וכ"כ הרא"ש והמרדכי שם וכ"כ הסמ"ג וכמ"ש הטור:

ז שם במשנה דריש מס' חלה ומנחות דף ע' ע"א:

(°) ומה שהקילו בזה רוב רבנן קשישאי קדמאי ובתראי בהרבה מדינות נלע"ד שסמכו על הירושלמי ריש מסכת חלה דמשני שהיו מקיימים מצות אכילת מצה בליל פסח בביאתם לארץ ממה שהיו תגרי עובדי כוכבים מוכרים להם ועוד אמרו בסוף ערלה אהא דתנן שם והחדש בכל מקום מתנית' ר' אלעזר וכו' הרי מפורש דס"ל דמתני' יחידאה היא ולא קי"ל כוותיה והחדש מותר בח"ל ולכן היו קונים מתגרי עובדי כוכבים ואע"ג דחזינן דרבנן דרב אשי ורבינא ס"ל דאסור בח"ל מדאורייתא וכמ"ש לעיל ובמקום שהתלמוד ירושלמי חולק על הבבלי קי"ל כתלמוד בבלי י"ל שעת הדחק שאני כמ"ש הרב ט"ז ואפשר שזה טעם תשובת הריב"ש שהביא הרב ב"ח בשם הגהות מהרש"ל וכ' עוד הרב ב"ח דמי שהורגל בשאר פרישות ומפורסם לחסיד רשאי לנהוג איסור וכו' ועוד נראה דאין לנהוג איסור אלא ביושב בביתו אבל אם מיסב בסעודה עם ת"ח שנוהגים היתר אסור לו לנהוג איסור בפניהם וכו' עכ"ל:

ח בעיא ולא נפשטא ב"מ דף נ"ו ומנחות דס"ט ע"א ולחומרא:

ט ג"ז בעי' שם ע"ב ולא נפשטא ולחומרא:

סימן רצד

א פשוט בירושלמי פ"ק דערלה ובכמה דוכתי:

ב קידושין דף נ"ו ע"ב יליף לה מקרא דאין לה פדיון כמו נטע רבעי:

ג משנה ח' פ"ק דערלה דדרשי' את פריו את הטפל לפריו:

ד שם במשנה ו':

ה שם במשנ' נובלות וכלישנא בתרא ברכות דף מ' ע"ב:

ו שם במשנה ענקוקלות וכפי' הירושלמי:

ז שם ותניא פרי אתה פודה ואי אתה פודה לא בוסר וכו':

ח לדעת הרמב"ם שפי' הא דתנן והנובלות כולם אסורות ר"ל בערלה ורבעי ובאשירה ונזיר:

ט שם במשנה ז':

י כר"א במשנה ספ"ד דמעשרו' וכאשר הגהתי כצ"ל כי כן הוא שם במשנה וכן מוכח מהטור והבית יוסף ופירוש אביונות הוא הפרי ותמרות הם גדלים בעלים ובולטים כמין

תמרות כמו בעלים של ערבה וקפריסין הוא קליפה גדולה שסביב הפרי כעין קליפה הגדילה סביב אגוזים:

יא מימרא דרב יהודה וכו' ברכות דף ל"ו ע"א וכדמפרש דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל:

יב משנה ריש ר"ה ויליף לה מקראי שם דף ט' ע"ב:

יג כרבי יוסי ור' שמעון במשנה ו' פ"ב דשביעית וכדמפרש רב נחמן וכו' שם בר"ה דף י' ע"ב:

יד ברייתא שם ע"א:

טו לשון הר"ן בשם י"א ושכן דעת הרמב"ם בפ"ט מהלכות מ"ש ונטע רבעי וכר' אבא בר ממל בירושלמי פ"ב דשביעית הלכה ו' וכ"נ דעת הראב"ד וכתב הרא"ש שכן משמע ל' רש"י קצת:

טז הרז"ה ולזה הסכים הר"ן (וכ"מ בטור) וכתב הרא"ש ויראה דהאידנא אין תנטה בשום אילן קודם ט"ו שבט ולכך אין נזהרין בערלה אלא שלש שנים:

יז משנה בפ"ה דמעשר שני וקדושין דף נ"ד ע"ב ובברכו' דף ל"ה ע"א יליף לה מקראי

יח לשון הטור מהתוספתא וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ט:

יט מדברי ה"ר יונה והרא"ש בפ"י דברכות ושמואל ערכין דף כ"ט ע"א:

כ משנה ז' פ"ז דפאה ומשנה ג' פ"ה דמעשר שני וכב"ה:

כא ה"ר יונה בשם ר"י שם בברכות והביא ראיה לדבריו מקדושין דף ל"ט ע"א דלא אמר כל המקיל בארץ הלכה וכו' אלא גבי צלף:

כב רמב"ם בפ"י מהלכות מאכלות אסורות דין ט"ז וכ' הר"ן שכן מוכחא סוגית הירושלמי פ"ה דמ"ש והרשב"א כתב שלמדו ממ"ש מה מעשר שני אינו נוהג בח"ל אף רבעי אינו נוהג בח"ל:

כג וכן דעת התוספות והרבה פוסקים:

כד מימרא דרבי אמי אמר ר' יוחנן קדושין דף ל"ט ע"א

(°) כ"כ התוס' שם וש"פ:

כה כדאמר רבי אסי לר' זירא שכך נאמרה הלכה שם:

כו מד' הרמב"ם בפ"י מהמ"א ממשנה סוף מס' ערלה וכמ"ש בכ"מ ובבית יוסף:

(°) משום דמוכחא מילתא דמפירות הגן הם וליכא אלא חד ספיקא הר"ן:

(°) פי' אפילו ללקוט ביד וכמ"ש בכ"מ ובבית יוסף לדעת הרמב"ם בסעיף שאחריו:

כז לשון הרמב"ם שם וכמ"ש הכ"מ שם והב"י דבסוריא מותר אפילו ללקוט ביד:

כח עובדא בב"ב דף כ"ד ע"א:

כט שם:

ל משנה בשם רבי יוסי בספ"ק דערלה:

לא מימרא דרב יהודה אמר רב מודה רבי יוסי וכו' עבודת כוכבים דף מ"ח ע"ב:

לב שם במשנה ספ"ק דערלה:

לג בעיא ולא נפשטא עבודת כוכבים דף כ"ב ע"א ופסק הרמב"ם בפ"י מהמ"א לחומרא:

לד מעובדא דרב גביהה מבי כתיל שם:

לה לשון הרמב"ם שם וכתבה הטור ג"כ בשמו:

לו גם הראב"ד השיגו שם ופירש הטעם שם שהישראל לא אכל דמי איסורא והכ"מ שם החזיק דברי הרמב"ם שם:

לז רבינו ירוחם מעובדא דרב גביה' לעיל ושרבותיו הסכימו על זה:

לח תשובת הרשב"א סימן אלף קכ"ה בשם הראב"ד:

לט לשון הרמב"ם בפ"י מהל' מ"ש ונטע רבעי מספרא פרשת קדושים וכן כתב הטור:

מ ממשמעו' הבריי' ר"ה ד"ט ע"ב וממשנה (ו' פ"ב דשביעית) [ה' פ"ק דערלה]:

מא כן פי' הרמב"ם (ור"ן) והר"ש שם (בשביעית) [בערל'] לתרץ הא דפוטר בספרי למבריך ומרכיב איירי במחובר:

מב בירושלמי נתן סימן מאן דאכיל דלאו דיליה בהיל לאסתכולי ביה כלומר כשהיא יונקת מן האב היא הופכת עליה שלא יעמדו כנגד העלין של האב:

מג משנה ה' פ"ק דערלה:

מד שם במשנה:

מה טור בשם ר"י הביאו הרא"ש בהל' ערלה והגמי"י בפ"י מהמ"א:

מו שם בשם אביו הרא"ש וכראב"י דאמר בסוטה דף מ"ג ע"ב פרט למבריך ומרכיב וכדכי אתא רב דימי וכו' נוטע אין מבריך מרכיב לא וקי"ל כל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל והר"ן בפ"ק דר"ה ובספ"ק דקידושין והרשב"א בתשובה כתבו כן בשם הרמב"ן וכתב הב"י שהרא"ש לא ראה דברי הרמב"ן ונצטער ע"ז והאיר ה' עיניו וכוון לד' הרמב"ן וע"ז נאמר חכם עדיף מנביא סוד ה' ליראיו:

מז ב"י:

מח לדעת השגת הראב"ד פ"י מהמ"א וצייתיו לעיל בסעיף י"ג בהג"ה:

מט טור בשם הרמב"ם וכדעת הירושלמי שאמר דחכמים פליגי על ר"ש בספ"ק ודשביעית ועל ראב"י וסבר עד שיקצץ מעל הארץ:

נ משנה ג' פ"ק דערלה:

נא שם משנה ד' רשב"ג בשם ר"א בן יהודה איש ברתותא:

נב מימרא דר' יוחנן משם ראב"י סוטה דף מ"ג ע"ב:

נג משנה ה' פ"ק דערלה וטור:

נד הרא"ש בהל' ערלה ולמדו מדין הבריכה:

נה מימרא דרבי אבהו א"ר יוחנן נדרים דף נ"ז ע"ב דאין גידולין מבטלין העוקר:

נו משנה ריש מסכת ערלה ודריש ליה בירושלמי מדכתיב ונטעתם כל עץ מאכל את שהוא למאכל חייב וכו':

נז כדמפרש רבי זעירא שם בירושלמי:

נח כרבי יוסי שם במשנה וכדמפרש שם בירושלמי:

נט שם בירושל' וכ"כ הרמב"ם שם בפ"י:

ס ירושלמי שם:

סא משנה ב' פ"ק דערל' וכת"ק ויליף לה מונטעתם רמב"ם שם:

סב שם במשנה:

סג כן משמע קצת בירושלמי וכן הסכמת המפרשים והפוסקים:

סד ג"ז בירושלמי רבי יוחנן בשם רבי ינאי:

סה הרא"ש בתשובה כלל ב' ואע"ג דאמרינן במנחות דף פ"ד ע"ב ובגג דבית מביא ואינו קורא היינו לענין ביכורים דבעינן משבח ארצך וכו' אבל לכל מילי חשוב מחובר גמור:

סו רמב"ם שם פ"י ע"פ הירושלמי וכדאמר ר' יוסי שם שהשרשים מפעפעין אותה:

סז לשון הרמב"ם שם ממשנה ב' פרק קמא דערלה וכתב הכ"מ שם והוסיף רבינו וכתב ברשות היחיד כדי לתרץ מה שכתב בתוספתא פרק קמא דערלה ובספרא דעולה מאליו פטו' דהתם איירי ברשו' הרבי' וכאשר הגהתי כן הוא ברמב"ם שם:

סח בירושלמי גרס חורשין וכן העתיק בבית יוסף ובכ"מ וכן נראה מהטור:

סט שם מהירושלמי שם:

ע בריי' יבמות דף קכ"ב ע"א:

עא רבינו ירוחם:

סימן רצה

א לשון הרמב"ם בפ"א מהל' כלאים ממימרא דשמואל קדושין דף ל"ט ע"א דיליף שדך דומיא דבהמתך מה בהמתך בהרבעה וכו':

ב שם במימרא דשמואל מהיקשא דבהמתך:

ג משנה ז' פ"ק דכלאים וכת"ק:

ד הרמב"ם שם מדין הסירוס ב"מ דף צ' ע"ב:

ה ג"ז שם וכ"כ הרא"ש בהלכות כלאים מהירושלמי פרק קמא נוטל אדם מעה מפיטמה של תפוח וכו' ופי' בכ"מ זרעים אחד מן הזרעים וזרע אילן אבל שני זרעים אפילו בלא אילן אסורים בא"י משום כלאי זרעים ושכן איתא בתוספתא פ"ק:

ו לשון הטור ממשנה דלעיל:

ז שם במשנה ועיין בר"ש מה שהקשה מבעיא דרבינא חולין דף ס' ע"א:

ח שם מהירושלמי שם וכגירסא ראשונה שהביא הר"ש בפי' המשנה:

ט ממשנה ריש פ"ז דכלאים:

י רמב"ם בפ"ו מהלכות כלאים מהירושלמי שם

יא ברייתא ב"ב דף י"ט ע"ב ותוספת' פ"ג דכלאים וירושלמי פ"ז ומפרש שם בבבלי דזרעים לאו לצדדין משתרשי וכתב הר"ן אע"ג דשרשי הגפן משתרשין לצדדין כו' עד שהן יורדין כנגדן שלשה טפחים ושוב אין שרשי הזרעים נכנסים לשם:

יב שם במשנה ריש פ"ז:

יג ב"י בשם הירושלמי שם:

יד רמב"ם שם מהירושלמי:

טו לשון הטור מדברי אביו הרא"ש בהל' כלאים:

טז לשון הרמב"ם בפרק ג' מהלכות כלאים ממשנ' ד' פ"ק דכלאים:

יז שם ושם:

יח כ"כ הרא"ש בהל' כלאים וערלה שהמקיימו לוקה וכר"ע בברייתא ע"א דף ס"ד ע"א וכפי' רש"י והתוס' שם ובכמה דוכתי:

יט הרמב"ם שם מהירושלמי פ"ק דכלאים:

סימן רצו

א (°) מסעיף א' עד סעיף י"ט הוא לשון הרמב"ם בפ"ה מהל' כלאים:
מסקנת הגמ' ברכות דף כ"ב ע"א ובכמה דוכתי דקי"ל כרבי יאשיה דאינו לוקה עד שיזרע וכו':

ב ירושל' פ"ח וכ"כ התוס' בחולין דפ"ב ע"ב ור"ש בפ"ח דכלאים דאלו משום כלאי זרעים בלא חרצן נמי חייב ומשום דעירב חרצן בהדייהו לא נפטר מחיוב כלאי זרעים:

ג ברייתא ריש מ"ק ע"ב ומכות דף כ"א ע"ב:

ד זה פשוט כיון דמשמע ליה לר' יאשיה דה"ק קרא לא תזרע בהדי כרמך כלאים:

ה מנחות דף ט"ו ע"ב:

(°) פירש הכ"מ שם היינו שאינם עושים אלא לג' שנים כדתנן בפ"ב דכלאים משנה ה'

כמו שתבואת הכרם אינו ניתר עד ג' שנים והר"ן כתב לפי שגדלים הרבה איכא ערבוביא ועושים אשכולות כגפנים אסורים משום כלאי הכרם ובא לאפוקי שאר זרעים שאינם נאכלים אבל תבואה וקטניות וירקות אסורים מן התורה:

ו מסקנת הגמ' קדושין דף ל"ט ע"א:

ז ברייתא ע"א דף ס"ג ס"ד:

ח ל' הרמב"ם שם ממשנה הארוס והקיסוס וכו' ספ"ה דכלאים והיינו במיני זרעים שאינם נאכלים:

ט ג"ז שם מכמה משניות שם בכלאים ועירובין דף צ"ג ע"א:

י מהא דר' יאשיה וציינתיו לעיל בריש הסימן:

יא מנחות דף ט"ו ע"ב:

יב משנה סוף תמורה:

יג פסחים דף כ"ו:

יד ג"ז שם:

טו ממשנה ה' פ"ה דכלאים ובכמה דוכתי:

טז כר' יוסי ור"ש ממשנה ד' פ"ז דכלאים כיון דשמואל פסק כר' יוסי וא"ד דרב נמי סבר כותיה יבמות דף פ"ג ע"ב ועוד שר"ע עשה מעשה כר"ש וקי"ל מעשה רב:

יז שם מהירושלמי פ"ה:

יח שם מהירושלמי פ"ז וכתב הכ"מ בשם ספר הבתים שאם לא נשתקעו ולא נתייאשו אינו מקדש כלל ופירוש נשתקעו שנשכח שם הבעלים מאותו הקרקע ונקרא ע"ש האנס:

יט משנה ז' פ"ז דכלאים:

(°) פי' יחתוך מלשון גודו אילנא:

כ שם במשנה ז':

כא הרמב"ם שם ועי' במ"ש הר"ש שם בפירוש המשנה:

כב שם במשנה ז':

כג תוספת' פ"ד דכלאים:

כד ממשנה שציינתי בסעיף ט':

כה משנה ב' פ"ז דכלאים:

כו אבל אם יבשה לגמרי ואינה עושה פרי מותר וכמ"ש הראב"ד והכ"מ שם:

כז ממשנה שם ספ"ז דתני אינו מקדש ולא קתני מותר:

כח משנה ז' פ"ה שם:

כט מהירושלמי שם שאלו היה עושה כן בכרם אפי' סיערתו לאחריו אסור מאחר שהיה עוסק בעבירה:

ל משנה שם פ"ה וכחכמים:

לא ג"ז שם ממשנה:

(°) פי' שאינם נאכלים וכמ"ש לעיל סעיף ב' דזרעים הנאכלים אסורים מדבריהם מנחות דף ט"ו ע"ב:

לב כאשר הגהתי כן הוא במשנה וכן הוכיח הכ"מ שטעות נפל בספרים וצ"ל קינדוס כי הקנבוס הוא עיקר כלאים דאורייתא כדלעיל בריש הסימן

לג דלא כר"מ במשנה ב' פ"ז:

לד ירושלמי סוף פ"ה:

לה תוספתא פ"ג:

לו ירושלמי פרק ה':

לז שם:

לח שם:

לט משנה ו' פרק ה'

(°) וכ' הרמב"ם ע"פ הירושל' שמשערין אם תיבש עד שלא תשאר בו ליחה במאה שעה אם נשתהה בארץ משהגיע לו חצי שעה הרי הוסיף במאתים לאסור והראב"ד כתב בחצי שעה יכול לדעת כיצד עוקר שבלים כמה שירצה ושוקל אותם בשעת עקירה ולחצי שעה ישקול אותם ואם היו ב' אוקיות ועכשיו פחתו אוקיא הרי שבחצי שעה הוסיפו הנטיעות אוקיא:

מ משנה ספ"ז:

מא מימרא דר' יהונתן כו' נדרים דף נ"ז ע"ב ובירושלמי פ"ה דכלאים:

מב (°) מכאן עד סוף סעיף ל' הוא ל' הרמב"ם ריש פ"ו מהלכות כלאים:

ממשנה ה' פ"ה דכלאים:

מג שם וקצר הגליון מהכיל מה שפי' בו החכם בחכמות ה"ר ישראל להרא"ש בתשובת השאלה ששאל ממנו והביאו הכ"מ או פי' הראב"ד והרב תי"ט האריך ג"כ בזה הרבה ואני בעניות דעתי בפי' המשנה אשר כתבתי לי פה וקראתיו כלי גולה כתבתי הביאור והציורים באר היטב לתועלתי וכיוצא בו השי"ת יזכני להוציאם לאור בלי מכשול

מד שם ממשנה ה' פ"ג:

מה ממשנה סוף פ"ד:

מו סוטה דף מ"ג ע"ב:

מז ירושלמי פ"ו דכלאים:

מח ירושלמי פ"ז:

מט ירושלמי פ"ו:

נ משנה ד' פרק ב':

נא שם במשנה ד'

נב שם:

נג שם במשנה ב' פ"ז וכר"א בן צדוק ופי' שהבריך את הגפנים ולא כיסה כלום מן העיקר כדרך הברכה וכו':

(°) הטעם לפי שהוא מקפיד על הג' לצרפן לכרם ולא הב':

נד משנה וירושלמי ספ"ו:

נה שם משנה ג':

נו שם משנה ד':

נז כן משמע שם במשנה:

נח שם משנה ח':

נט שם משנה ט'

(°) ומכאן עד סוף סעיף נ"ה הוא לשון הרמב"ם בפ"ז:

ס ממשנה ה' פ"ד:

סא משנה סוף פ"ג ובפ"ו:

סב ממשנה ה' פ"ד וכב"ה:

סג מהירושלמי שם אליבא דב"ה וכההיא דגבי מנות ביצה דף י"ד ע"ב וכההיא דישור על אנשים יומא דף פ"ז ע"א:

סד משנה ח' פרק ד' דכלאים:

סה משנה ב' פרק ה' וכר"ש משום דרבי חנינא שם בירושל' מפרש דבריו משמע ליה דס"ל הלכה כדבריו:

סו רמב"ם שם כפי גירסתו שם ובירושלמי:

סז וכר"מ ור"ש במשנה ספ"ד:

סח רמב"ם וכתב הראב"ד וגם הכ"מ שלא מצאו לזה עיקר מנין לו:

סט משנה ז' פ"ד:

(°) פי' לא ט"ז אמה כדרך הרבים אלא שביל הדרכים לרבים וכמו שכתב הראב"ד שם וכמו שאמר רבינו בעצמו בסוף הסעיף:

ע משנה ב' פרק ו' בשם רבי אליעזר:

עא משנה ו' פ"ד כזה:

עב כזה:

עג כזה:

עד משנה ריש פ"ה:

עה מהירו' וציינתיו לעיל סעיף ל"ב:

עו שם במשנה וכת"ק:

עז ירושלמי שם:

עח שם בירושלמי:

עט משנה ריש פ"ד וכב"ה:

פ משנה ג' פ"ז:

פא משנה ב' פ"ד וכב"ה ועירובין דף צ"ג ע"א:

פב ירושלמי שם:

פג ירושלמי פ"ז:

פד מתוספתא פ"ד העושה מחיצה לכרם וכפי פירושו בכל ארבע אמות שנתבטל ממנו דין ד"א ונותנין לו מחול הא אם פחותה מגובה י' ומרוחב ד' סגי בד' אמות:

פה משנה ג' פ"ד:

(°) כצ"ל ופשוט הוא מכמה משניות בכמה דוכתי:

פו שם משנה ד':

פז שם במשנה:

פח ברייתא ב"ק דף ק' ע"ב וב"ב דף ב' ע"א:

פט ברייתא עירובין דף צ"ג ע"א:

(°) פירוש שקירה את כל הבית שעכשיו נסתלק מכאן פי תקרה:

צ מימרא דאמוראי שם דף צ"ב ע"א ובשאין הפרצה יותר מעשר דהוי כפתחה של גדולה:

צא משנה ג' פרק ה' דכלאים בשם ראב"י:

צב שם וכחכמים:

צג רמב"ם פ"ז:

צד שם במשנה:

צה שם:

צו ירושלמי שם:

צז משנה ד' שם וכדמפרש בירושלמי שם:

צח שם במשנה:

צט מדין הגת שבכרם וציינתיו לעיל סעיף נ׳:

ק תוספתא פרק ד׳:

קא שם משמיה דר"ג ובית דינו תקנו כך וכן משמע במשנה ד׳ מדברי ר׳ יוסי נשמע לרבנן היכא דעמוק י׳ ורחב ד׳:

קב לשון הרמב"ם פ"ח מהלכות כלאים והוא הקדמה להבין השמות שיבואו בפרק ההוא ועד סוף הסימן הוא בפרק הנזכר:

קג משנה ריש פ"ו:

(°) פירוש אע"פ שאינו אלא שורה אחת נידון ככרם:

קד שם במשנה וכב"ה:

קה כן פירש הרמב"ם ע"פ הירושל׳ וכמ"ש הכ"מ שם והא דלא מנו אותו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה משום דפליג ר"י בן נורי ואמר טועים כל האומרים כן:

קו שם בירושל׳ הלכה ה׳:

קז שם במשנה ו׳:

קח תוספתא פ"ג אלא ששם כתוב אחד משש באמה וכן היא גירסת רבינו שמשון והרא"ש:

קט במשנה ג׳ פ"ז:

קי משנה ד׳ פ"ב דעדיות וכפי פירושו ע"פ דרכו:

קיא משנה ב׳ פ"ו דכלאים משמיה דראב"י:

קיב שם משנה ז׳ וכפי פירושו:

קיג משנה ריש פרק ז׳:

קיד לעיל סעיף ז׳ וסעיף כ"ז:

קטו ירושלמי בפ"ה והא דאית׳ בברייתא בפסחים דף כ"ו ע"ב תנור שהסיקו וכו׳ בקשין של כלאי הכרם חדש יותן וכו׳ אייריי כשזרע הכלאים תחת הגפן וכ"כ התוספת והוא מפורש בירושלמי:

קטז תוספתא פ"ד ואיתא בירושלמי פרק ו׳:

קיז כרבא משמיה דרב נחמן ובברייתא עירובין דף ג׳ ע"ב:

קיח מעובדא דרב חנן ורב ענן דהוו אזלי ושקלי באורחא וכו׳ קידושין דף ל"ט ע"א:

(°) פירוש דאלו על גבי גפנים אפילו בח"ל אסור משום דשרשי הזרעים נכנסים בתוך שרשי הגפנים והוה ליה הרכבה והרכבה בח"ל אסור כדלעיל סי׳ רצ"ה:

קיט כדא"ל רב יוסף לאביי שם:

קכ מעובדא דרב משרשיא שבת דף קל"ט ע"א:

קכא ממשנה סוף ערלה כרם נטוע וכו' ובלבד שלא ילקוט ביד ומפרש בירושלמי שם שלא יראנו לוקט ומשמע שאם ראהו לוקט אסור ועובדא דרב משרשיא הוה זרע ליה לזבוני לעובד כוכבים:

סימן רצז

א לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות כלאים עד סעיף ה':

ב בריי' מכות דף כ"א ע"ב ובריש מ"ק ועבודת כוכבים דף ס"ד ע"א:

ג ממשנה סוף פ"ז דכלאים ושיעור הנקב כדי שיצא בו שורש קטן משנה ספ"ב דעוקצין

ד ממשמעות הגמ' מנחות דף ע' ע"א:

ה תוספתא ספ"ב דכלאים ועבודת כוכבים דף ס"ג וס"ד וירושלמי סוף מס' ערלה:

ו הראב"ד והר"ן והטור השיגוהו בזה והר"י קורקוס תירץ דקאי אשדה של עובד כוכבים כיון שהזורע עובד כוכבים והקרקע של עובד כוכבים לא אסרו ואף אם הוא בשליחות ישראל אבל הוא עצמו אסור לזרוע לו כיון דבארץ קיימינן ואין קנין לעובד כוכבים:

ז משנה ריש פ"ח דכלאים ובכמה דוכתי:

ח כת"ק בברייתא מכות דף כ"א ע"ב:

ט מהא דרב יוסף מערב ביזרוני וזרע קידושין דף ל"ט ע"א:

י מהירושלמי ריש כלאים גבי זינין:

(°) לאו דוקא אלא אפילו רוצה בקיומו למאכל בהמה כמו שנתבאר לעיל בהלכות כלאי הכרם סעיף י"ד:

יא זו ומ"ש בסעיף ד' הוא הצעה לשמות שיבאו אח"כ:

יב לשון הרמב"ם בפ"ב עד סעיף י"ד:

יג משנה ריש פ"ב דכלאים וכת"ק:

יד שם בירושלמי מפני שאין כאן מרבה לבטל האיסור אלא לבטל מפני מראית העין:

טו כחכמים שם במשנה:

טז שם משנה ב' והיא דברי חכמים:

יז שם בירושלמי ופי' שם בעת שכינס התבואה נתערב שלא מדעתו:

יח כן הוא ברמב"ם:

יט מ"ק דף ו' ע"א ועד כמה א"ר שמואל בר יצחק. וכו':

כ כן הוא ברמב"ם:

כא ממשנה ה' פ"ב:

כב ב"ק דפ"א ע"א:

כג שם

כד ממשנה ח' פ"ק דכלאים:

כה שם ממשנה ט' וכדתני ר' חייא שם בירושלמי:

כו שם במשנה ה' פ"ב:

כז שם משנה ג':

כח שם בירושלמי:

כט שם במשנה:

ל שם במשנה:

לא שם בירושלמי:

לב ל' הרמב"ם שם בפ"ג מהל' כלאים מכאן עד סעיף כ"ו:

לג משנה ב' פ"ק דכלאים:

לד שם משנה א':

לה שם משנה ב':

לו שם משנה ג':

לז שם משנה ה' ופי' בירושלמי אע"פ שהפרי דומה והעלים דומין בזה הלכו אחר טעם הפרי וכדלקמן סוף סעיף ט"ו:

לח מהירושלמי שם אמתני' הצנון והנפוס והראב"ד השיגו בזה והכ"מ החזיקו שפי' רבינו הוא הנכון:

לט כן הוא ברמב"ם:

מ שם משנה י' פ"ב דכלאים:

מא כת"ק בתוספתא שם:

מב שם במשנה:

מג שם בתוספתא וכר"ע במשנה ג' פ"ג כפי פירושו שם:

מד שם בירושלמי והראב"ד השיגו לאסור בבית רובע וללקות בז' טפחים והכ"מ החזיקו:

מה שם במשנה סוף פ"ב:

מו כר"ע שם במשנה ג' פ"ג:

מז והר"ש פי' מ"ש במשנה ורחבו במילואו ר"ל מלא התלם היינו ששה על ששה:

מח כת"ק שם משנה ו':

מט שם פרק ב' משנה י"א וכת"ק:

נ שם משנה ח':

נא כן הוא במשנה וכן כתב הרמב"ם:

נב נלמד כן מק"ו ממה שיבא בסמוך:

נג כן הוא ברמב"ם:

נד שם במשנה ז' ופי' הראב"ד וכן פירש הכ"מ דברי רבינו שלא התיר אלא כשבתחלה נזרעו ב' השדות בהיתר ואח"כ בתוך הזרוע חטים זרע שעורים והמשיכם עד שדה חבירו הזרוע שעורים:

נה שם במשנ' וכת"ק:

נו שם משנה ח' ומה שלא התיר לעיל אלא פשתן ומשמע שכל שאר מינים אסור וכאן לא הזכיר אלא חרדל וחריע ועוד דלעיל מיירי כששני השדות מין אחד ומאי שנא דנקט הכא בב' מינים ע' בכ"מ מ"ש בשם הר"י קורקוס.:

נז שם ז' ומשנה ג' פרק ג':

נח (°) ג"ז ל' הרמב"ם בפ"ד מהל' כלאים עד סוף הסי':

משנה ד' פ"ג דכלאים ומייתי לה בשבת דפ"ה ע"ב:

נט שם משנה ו' וכחכמים וכפי פירושו שם במשנה:

ס כת"ק שם במשנה י"א ומשנה ז' פ"ג:

סא שם פ"ב משנה י':

סב משנה ב' פ"ג:

סג שם משנה ה':

סד ירושלמי שם:

סה משנה ו' פ"ב וכב"ה וכדמפרש רבי זעירא וכו' שם בירושלמי:

סו שם משנה ט' וכחכמים:

(°) פי' מקום הזרע נקראת קרחת:

סז משנה ריש פ"ג וכפי פירושו וטעמו בחיבורו וכתב הראב"ד שזה השעור לא מצא כי אם לרב רבו בפי' ערוגה במסכת שבת וקצר הגליון מהכיל לפרש דברי הרמב"ם וכ"ש לעשות הציורים ובפירוש המשנה אשר כתבתי לי פה בגלותי פירשתי וציירתי באר היטב השי"ת יזכני להוציאו לאור בלי מכשול:

סח כאוקימת' דרב שבת דפ"ה ע"א וכמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס שם ובשיטת ר"ת וכו' וע"ש:

סט שם בגמרא ע"ב לדעת שמואל וכו' וס"ל דרב לא פליג בהא דמתני' היא וכמ"ש לעיל סעיף ל"א:

ע כרב אשי שם:

עא מהא דהקשו וליזרע מאבראי וכו' ותירצו גזירה שמא ימלא את הקרנות שם בגמרא:

עב שם במשנה וכדעת ר' יהודה שם וכפירוש המשנה שכתבתי כנזכר לעיל פירשתי וציינתי הכל באר היטב ושם הקשיתי לשאול למה פסק הרמב"ם באין לה גבול כת"ק דזורע תמשה ובאמת פסק כן ע"פ הגירסא שלפנינו בירושל' והרב ר"ש בפירו' המשנה גורס בע"א וכתב שהמעתיקים טעו וכו' ולא ראיתי מי שהעיר בזה:

עג שם במשנה:

עד שם משנה ב' וכמ"ש לעיל סעיף ל"ד:

עה שם במשנה:

עו מימרא דרבי יוחנן שבת דף פ"ה ע"ב:

עז אמרי דבי רבי ינאי שם:

עח כרב אשי שם:

עט דברים פשוטים שכך יש ללמוד מדינין הנ"ל ובפירוש המשנה כתב שההפרש ביניהן על אחד מג' דרכים האחד תפירה שיהא בעמקה טפח ובארכה ששה טפחים אם הב' מינים הם ירקות (כדלעיל סעיף ל' ל"א): והדרך השני להרחיק ביניהם טפח ומחצה שלא יינקו זה מזה (כדלעיל סעיף ל"ד) . והדרך הג' להחזיר העלין של זרע זה לזה הצד והעלים של זרע אחר. לצד השני עד שיראו מובדלות (כדלעיל סעיף ל"א) וכתב הכ"מ שנ"ל הטעם להתיר באלו הדרכים משום דקים להו לרבנן דלא אסרה תורה אלא כשזרע ב' מינים במפולת יד דהכי הוו משמעות דקרא דשדך לא תזרע כלאים וכדאמרינן גבי כלאי הכרם דרבנן אסרו אפי' שלא במפולת יד ולא רצו להחמיר ולאסור בדרכים הנזכרים:

פ סימן רצז II

א לשון הרמב"ם בפ' ט"ו מהלכות כלאים ממשנה בב"ק דף נ"ד ע"ב:

פא ב מימרא דריש לקיש שם דף נ"ה ע"א:

פב ג מימרא דשמואל ב"מ דף צ"א ע"א:

פג ד רמב"ם שם ונלע"ד מדלא התיר אלא להכניס' לדיר כדלקמן משמע ליה דלהעלות זה וכו' אסור מדרבנן:

פד ה שם בגמרא:

פה ו רמב"ם שם:

פו ז מימרא דרב אשי שם ע"ב משום פריצותא דעבדי:

פז ח בעיא שם דף צ' ע"א אי איסור אמירה לעובד כוכבים באיסור לאו ולא איפשטא ולחומרא:

פח ט משנה ריש פ"ח דכלאים:

פט י רמב"ם שם ממשמעות הגמ' כריתות דף כ"א ע"א דכוי חלבו אסור משמע דבשרו מותר וביומא דף ע"ד ע"א:

צ יא הטו' ממימרא דריש לקיש ב"ק דף נ"ה ע"א:

צא יב לשון הרמב"ם שם:

צב יג משנה ו' פ"ק דכלאים:

צג יד ממשנה ה' פ"ח דכלאים וכפי פירושו שם בחיבורו:

(°) ק"ק מאי שנא חמור עם ערוד משור עם שור הבר ואולי קי"ל לרבנן דהאי מין אחד והאי לאו מין אחד א"נ בתר שמא אזלינן ועיין בשפתי כהן:

צד טו מימרא דשמואל ב"ק דף נ"ה ע"א:

צה טז כדמפרש אביי שם:

צו יז שם ממשנה י"א פ"ב דבכורים:

צז יח משנה ד' פ"ח דכלאים וכר' יהודה:

צח יט מימרא דרב הונא בריה דרב יהושע וכו' דספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב חולין דף ע"ט ע"א:

צט כ מעובדא דר' אבא דאמר לשמעיה וכדמפרש אביי ורב פפא שם:

ק כא משנה ב' פ"ח דכלאים ובב"ק דף נ"ד ע"ב:

קא כב כצ"ל דכלב מין חיה הוא כת"ק במשנה ספ"ח דכלאים וכן ברמב"ם שם:

קב כג הרמב"ם ממשנה ב' פ"ח דכלאים:

(°) פ' הכ"מ שם דאיירי שהם קשורים יחד דאל"כ לא קרינן בהו יחדיו וכתב לפני זה אע"פ שבחיבורי ב"י הראיתי פנים לדעת הטור שמפרש שרבינו מחייב אפילו אינם קשורים יחד לפי האמת אינו נרא' לי כו' וא"א להעלו' על הדעת וכו':

קג כד שם בירו' וכר' יוחנן בב"מ דף צ' ע"ב:

קד כה ברייתא שם פירוש שזיווג שור וחמור לקרון:

קה כו לשון הרמב"ם שם ממשנה ג' פ"ח דכלאים ושם כתב שהיושב לוקה וכת"ק וכן פסק הרי"ף וכתב הטור שכן היא מסקנת אביו הרא"ש וכתב הרא"ש אע"ג דבריש מציעא דשמואל מפיך ותני וחכמים פוטרין היושב בקרון וכן פסק ר"י נראה להרב רי"ף כיון דפריך ליה טובא שם בגמ' ומשני בשינויא דחיקא לא מפכינן למתניתין והיושב בקרון לוקה:

קו כז רמב"ם שם ופשוט הוא:

קז כח שם:

קח כט לשון הטור ושם במשנה והגי' שהיא קשורה לרצועה וכפי' הר"ש והרא"ש שם:

קט ל שם משנה ד':

קי לא ל' הרמב"ם שם ממשנה סוף פרק הנזכר:

סימן רצח

א ל' הטור ממשנה ריש פ"ט דכלאים ובירושלמי מייתי לה מקרא שאין קרוי צמר אלא צמר אילים לבד:

ב ירושלמי שם מייתי לה מה צמר שאין לו שם לווי אף כל דבר שאין לו שם לווי:

ג שם משנה ב':

ד טור בשם אביו הרא"ש:

ה ל' הרמב"ם בפ"י מהלכות כלאים ד"ב ממימרא דרב אחא וכו' בכורות דף י"ז ע"א:

סימן רצט

א לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות כלאים ממשנה ריש פרק ט' דכלאים:

ב מהירושלמי שם:

(°) פי' מפני שאינם חוטים לא חשיבי ובטלי וכ"כ הסמ"ג בשם התוספתא וכדלקמן:

ג הרמב"ם שם:

ד כן הוא ברמב"ם:

ה לשון הטור מהירושלמי והביאו הרא"ש ספ"ט דנדה:

ו תוספתא כתבה הר"ש בפי' המשנה והרא"ש שם:

(°) הביאו הב"י לקמן ריש סי' ש"ב ועי' במה שציינתי שם:

ז לשון הרמב"ם שם מהתוספתא:

ח כן פירשו התוספתא הר"ש בפי' המשנה והרא"ש בפרק ט' מהל' נדה:

סימן ש

א לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות כלאים:

ב כן דקדק הרמב"ם מלשון משנה ח' פ"ט דכלאים דתני ברישא אלא טווי וארוג דעל הטווי אינו חייב אלא א"כ ארוג שיחברם יחדיו אבל על השוע דלבדים חייב וה"ה באורג לחודיה דלא גרע משוע דלבדים ואפשר משום דתיבת שע ותיבת נז בהדיא כתיבי אבל תיבת טווי אינה כתובה בהדיא ולעד"נ דטעמיה דפטור בטווי שאם פירושו כפי' ר"ת והר"ש בפי' המשניות ורבינו ירוחם בשם רמ"ה והרא"ש שהטווי הוא הפשתן בפני עצמן והצמר בפני עצמו אין זה יחדיו ואם הוא כפי' רש"י טווי שניהם ביחד כל זמן שלא ארגן

אין זה דרך לבישה וכתב הרמב"ם מה דאיתא בגמרא דנדה דף ס"א ע"ב והלכתא כמר זוטרא דאמר מדאורייתא עד שיהיה שוע טווי ונוז אינו ל' הגמרא אבל הוא לשון איזה מפרש והכריח זה מדהצריכה תורה להתיר כלאים בציצית דאינו אלא קשירה:

ג משנה סוף פרק הנזכר:

ד לשון הרמב"ם שם כפי פירושו במשנה הנזכר שם מהתוספתא וכתב הטור שר"ת כתב שהתוספתא נשנית בטעות והרא"ש פירש דאיירי שחבר ב' ראשי הקרעים וכרך החוט סביב וקשרם יחד דלא הוי חבור כיון שיכול להוציא ב' ראשי הקרעים בלא התרת הקשר ונלע"ד פשוט שזהו ג"כ כוונת הרמב"ם:

(°) הבית יוסף כתב שאין כן דעת הרמב"ם ועיין בסוף סעיף ה' ובסוף הסימן:

ה תוספתא הביאה הרמב"ם שם והרא"ש בהלכות כלאים וש"פ:

ו ב"י לדעת הרשב"א בתשובה:

ז טור מדברי אביו הרא"ש בפי' התוספתא בהלכות כלאים:

(°) וכ' הב"י הרמב"ם השמיט הירושלמי הזה ונראה שטעמו מפני שהיה מפרשו כפירוש האחרון שפי' הרשב"א וכרבי יוסי שם דאין כלאים אלא בנשוך דהיינו תוכף ב' תכיפות דהשתא אין שום חידוש בדין זה כו' גם מהרש"ל כתב על הג"ה זו דבסמ"ג משמע דמותר:

ח משנה ט' פ"ט דכלאים:

ט כפי' הר"ש בפי' המשנה והרא"ש בהלכות כלאים והביאו הטור וכ"פ ש"פ:

י הרשב"א מטעם שאלו הכלאים הם מדרבנן והולכים בהם להקל ובא"ז גדול דר"ש התיר מטעם שהחוטים שבהם העורות תפורי' לא חשיבי ובטלים הם לגבי העור הואיל ואין באין רק לחבר העורות:

יא שם בפי' המשנה גבי לחגור בו ושם בחיבורו לא תלה הטעם לפי שקושר ב' ראשים יחד:

יב שם בחיבורו ועיין בסעיף ז':

יג הרמב"ם ממשנה שבת דף נ"ד ע"א וכדמפרש שם בגמרא:

(°) פי' ואנן קי"ל כר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר והך מתני' דלעיל אתיא כמ"ד דבר שאינו מתכוין אסור:

יד משנה סוף פ' הנזכר ופי' הרמב"ם כשיקבוץ בגד צמר ופשתים ויחברם בחתיכת שק או קופה וכו' שאסור ללבוש הבגד המחובר משניהם וכמ"ש לעיל בשמו בסוף סעיף ה' והר"ש והרא"ש פירשו אם חתיכת בגד פשתים מחוברת לשק וחתיכת בגד צמר מחוברת

לקופה וחברן יחד בב' תכיפות אע"פ שמחוברין בב' כלים אסור להתכסות בשק או קופה ולא אמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודי' קאי:

טו מהירושלמי שם ולאו דוקא דה"ה לב' אנשים בעלמא אלא אורחא דמלתא נקט שדרך האב לשאת את בנו ולפעמים קושר אותו עמו כדי שלא יפול:

סימן שא

א לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות כלאים (דין י"ב י"ג) מבריי' ביצה דף י"ד ע"ב יומא דף ס"ט ע"א:

ב מימרא דר"ש בן פזי וכו' משום קהלא קדישא דבירושלים שם:

ג שם דף ט"ו ע"א ויומא שם האי נמטא גמדא דנרש שריא ופי' רש"י נמטא בגד שקורין פלטר"א בלע"ז גמדא קשה דנרש מקום שריא לישיבה:

ד ל' הרמב"ם לישב ולהסב עליהן:

ה ירושל' הביאו הר"ש שם והרא"ש בהל' כלאים והטור:

ו שם מסטווה וכפי' הב"י:

ז ב"י פירש בגד עשוי מלבדים ולדעת הרמב"ם דלבדים אסורים מדאורייתא וציינתיו לעיל בסעיף א' אפילו הם קשים כנמטא גמדא דנרש אסור להעלותם עליו ולדעת התוספות והרא"ש דמתירין אפי' להעלותן עליו אם הגיעו לקושי דנמטא גמדא דנרש מי מפיס אם הגיעו לקושי דנמטא גמדא דנרש אם לאו הלכך יש ליזהר וכו':

(°) ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהו כדלעיל בסעיף א':

ח טור מדברי אביו הרא"ש בהלכות כלאים מהירו' שם:

ט משנה ב' פ"ט דכלאים:

י וכפי' הר"ש שם בפירוש המשנה כן משמע במנחות דף מ"א ע"א:

יא ל' הרמב"ם שם כפי פירושו בפי' המשנה בכלאים שם וכתב אם לבש כן לוקה וע"ש בכ"מ שם:

יב שם משנה ו':

יג שם משנה ה':

יד עי' במ"ש בסי' דלעיל בהג"ה דסעיף ו':

טו שם משנה ד':

טז מימרא דרבי יוחנן נדה דף ס"א ע"ב:

יז שם במשנה:

יח הרמב"ם שם מדין הכרים והכסתות וציינתיו לעיל בסעיף א':

יט שם במשנה וטעמא דלא שרי בקשה אלא בהצע' שהיא מדרבנן ולא בהעלאה שהיא מדאורייתא:

כ ברייתא נדה דף ס"א ע"ב:

כא כפי' הרמב"ן והרא"ש שם:

כב שם בברייתא:

כג משנה ג' פ"ט דכלאים וכפי' הרמב"ם שם בפ"י וכר"א שם במשנה שכן פסק הירושל' ומשום דבתוספתא מפיך דר"א לדרבנן:

כד כפי' הר"ש שם בפירוש המשנה:

כה כפי' הרמב"ם שם:

כו שם במשנה:

כז הרא"ש שם בשם הירושלמי:

כח ממימרא דעולא ביצה דף י"ד ע"ב וכפי' רש"י שם וכ"פ הרמב"ם והרא"ש:

כט מתשובת הרא"ש כלל ד' וכפי' הב"י:

ל ירושלמי בפ"ט דכלאים וכתבוהו הר"ש והרא"ש והרמב"ם בפ"י:

לא מימרא דרב פפי ביצה דף ט"ו ע"א:

(°) בשם הרמב"ם ופי' הכ"מ שהוא פי' מנעל של זרב במשנה ז' פ"ט דכלאים וכפי פירושו מ"ש בירושלמי שם ומ"ש ואין לו עקב שתבנית המנעל הוא כן אבל לענין דינא ביש לו עקב נמי מותר דאין לך קשה כעור רגל העקב ולע"ד נראה שהוא מנעל שאין לו עור אלא מתחת לרגל ונמשך למעלה כנגד האצבעות מעט שלא יגוף אותם וכן כנגד צדדיו ואחורי העקב מעט מזעיר ועושים נקבים באותן צדדים וקושרים אותן במשיחה למעלה והיו מניחים על העור בגד של כלאים שיהא נוח לדרוס עליו ופי' אין לו עקב שאין לו עור סביב העקב וכיוצא בזה ראיתי שם במדינות ליטא ופירוש זה קרוב למ"ש בזה הרב תוי"ט בפי' המשנה:

לב הרמב"ם שם כרב פפא וכדמסיק רב אשי ביצה דף ט"ו ע"א:

לג מהתוס' וכן משמע בירושלמי:

לד מברייתא ובאיסטמא לחצר וכו' שבת דף נ"ז ע"ב וכן פי' הרי"ף שם:

לה משנ' סוף כלאי':

סימן שב

א הרמב"ם בפ"י מהל' כלאים ממימרא דרפרם בר פפא וכו' נדה דף ס"א ע"ב וכפי גירסתו שם דלא גריס המימרא האי מאן דרמי וכו' ולטעמיה אזיל שסובר דאף מדאורייתא לא בעי שוע טווי ונוז וכמ"ש בריש סי' ש':

ב טור ממימרא זו האי מאן וכו':

ג ממשנה ז' ומהירושל' שם פ"ט דכלאים:

ד הרא"ש בתשובה כלל ב':

ה ע"ש בפי' המשנה הנזכר וכ"כ סמ"ג בשמו:

(*) דומה למ"ש הרא"ש והטור והביאו רמ"א ג"כ לעיל בסי' רצ"ח סעיף ב' בהג"ה:

סימן שג

א לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות כלאים ממימרא דרב יהודה אמר רב ברכות ד' י"ט ע"ב וכפי גירסתו שם בגמ' המוצא כלאים פושטו ולא גרס בבגדו והמוצא כלאים על חבירו קאמר וכעובדא דרב אדא בר אהבה שם דף כ' ע"א וסיים שם שאין כבוד הבריות דוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה:

ב שם ונלמד מהא דאמרו שם בגמרא כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב:

ג שם ממשמעות הגמרא שם:

ד משום לפני עור לא תתן מכשול כדברי הרא"ש בתשובות בשאלות ששאל לרשב"א ולא זכינו לתשובתו שתמה על הרמב"ם שכתב שלוקה המלביש אם לא ידע הלובש שהוא כלאים:

סימן שד

משנה ריש פ"ח דכלאים:

סימן שה

א לשון הרמב"ם בפרק י"א מהלכות בכורים:

(*) פירוש לאפוקי כהנת ולויה כדלקמן:

ב משנה בכורות דף מ"ט ע"ב ובכמה דוכתי:

ג ב"י לדעת הגאונים שהביא הטור וכ"כ הרא"ש והרמב"ם ושמעתי פה שהדרהם הוא משקל אדום זהב ולדעת רש"י החמשה סלעים הם רק ב' אונקיות וחצי:

ד משנה ובריייתא קדושין דף כ"ט ע"א:
ה משנה וגמרא בכורות דף נ"א:
ו משנה שם:
ז ברייתא וגמ' קידושין ד' ח' ע"א:
ח כן פי' הבית יוסף דברי הרמב"ם מ"ש שבשוק אינו שוה כל כך אבל לשאר בני אדם שוה ושכן פירוש ומשמעות הגמרא שם בעובדא דרב כהנא שם:
ט מסקנת הגמרא קדושין שם וכרבה שם דף ז' ע"ב:
י ברייתא בכורות דף נ"א ע"ב:
יא שם בברייתא וכפי' התוספות והרא"ש שם:
יב שם בתוס' והרא"ש וטור:
יג שם ושם:
יד משנה שם ע"א:
טו ל' הטור פי' שיברך תחלה כדי שיהא הברכה עובר לעשייתה:
טז מסקנת הגמרא סוף פסחים:
יז כתב הריב"ש אע"ג דס"ל להרמב"ם שמצוה המוטלת עליו מברך בלמ"ד וכמ"ש לעיל בסימן רס"ה סעיף ב' י"ל משום דעיקר מצוה על עצמו אלא שבקטנותו אי אפשר דהא קי"ל הוא קודם לבנו כמו שנתבאר לקמן סעיף ט"ז:
(°) ופודין אחר ברכת המוציא מהרי"ל:
יח משנה בכורות דף מ"ט ע"א:
יט הרא"ש בסוף בכורות משום דכתיב ושמרתם את המצות אם באה מצוה לידך אל תחמיצנה וכן משמע בספ"ק דבכורות:
כ תה"ד בסי' רס"ט:
כא שם במשנה דף מ"ט ע"א:
כב מימרא דעולא וכו' ב"ק דף י"א ע"ב:
כג שם בבכורות במשנה:
כד שם במשנה:
כה מסקנת הגמרא שם לכ"ע:
כו כרב והרמב"ם שם והרא"ש משום דקיי"ל הלכה כרב באיסורי ועוד דברייתא מסייע ליה וכתב הכ"מ ואין ספק שלא היה בנוסח הגמרא שלהם פסק הלכה בהדיא כשמואל כמו שהוא בנוסחא שלנו:
כז כשמואל וכפי גירסת הגמ' שלפנינו ורב יהודה שהוא תלמידו של רב פליג עליה:

כח יתבאר במ"ש בסעיף כ':

כט משנה דף מ"ט ע"א:

ל קדושין דף כ"ט ע"א:

לא בריי' שם:

לב מאוקימתא דרבי ירמיה וכת"ק דמלוה דכתיבה באורייתא לאו כמלוה בשטר דמיא ואינו טורף ממשעבדי:

לג משנה בכורות דף מ"ו ע"א:

לד משנה שם דף י"ג ע"א:

לה מימרא דרב אדא בר אהבה שם דף מ"ז ע"א וכמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דכוותיה פסקינן בחולין דף קל"ב ע"א תוספות שם והרא"ש וכ"כ רמב"ם שם:

לו שם בבכורות:

לז שם:

לח כרב חסדא שם ע"ב:

לט שם לכ"ע דהאב הוא מפריש ליה ושקיל ליה לנפשיה דכהן הוא וכיון דזכה האב בפדיונו מורישו לבנו עם שאר נכסיו:

מ הרא"ש שם מידי דהוה אמי שירש טבלים מאבי אמו כהן שמתקנו ומוכר התרומה לכהן:

מא משנה שם דף מ"ו ע"א:

מב מימרא ובריייתא חולין דף קל"ד ע"א וע"ב:

מג שם במשנה וכת"ק:

מד שם במשנה:

מה משנה נדה דכ"ח ע"א והובא שם בגמ' ע"ב:

מו שם בבכורות במשנה וכחכמים:

(°) מפורשים בגמ' דנדה דף כ"ה ע"א וע"ב:

מז שם במשנה:

מח משנה שם דמ"ז ע"ב וכת"ק:

מט משנה שם דף מ"ח ע"ב:

נ משנה שם ע"א:

נא שם במשנה:

נב רמב"ם שם וכלישנא קמא משום דמסתבר טעמיה:

נג משנה שם:

(°) פירוש שלא דקדק לפרש:

נד שם במשנה:

נה שם וכרבי יהודה:

נו שם במשנה:

נז כדאמר שמואל שם:

נח שם במשנה:

נט טור וכתב הב"י שדבר פשוט הוא דבמת תוך ל' יום אבל אם מת לאחר ל' יום האבות חייבים:

ס תוספתא שם והביאה הרמב"ם שם והטור:

(°) אסעיף דלעיל קאי שתי נשים של שני אנשים וכו':

סא שם במשנה:

סב שם:

סג כדעת הראב"ד בהשגתו וכ"כ הטור:

סימן שו

א לשון הטור וסיים דכתיב כל פטר רחם הזכרים:

ב שם וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות בכורות ד"ד בנוסח האמיתית שלפנינו ממשמעות הגמרא סוף פ"ג דתמורה מההוא גברא דאייתי בוכרא קמיה דרבה ביצה דף כ"ז ע"ב ובכמה דוכתי:

ג ברייתא ערכין דף כ"ט ע"א:

ד כדעת אביו הרא"ש בסוף בכורות:

ה משנה בכורות דף כ"ו ע"ב (ורמב"ם שם דין י"ד):

ו הרא"ש בסוף בכורות וטור:

ז שם במשנה ורמב"ם שם:

ח כדמפרש רב ששת שם ואיתא ברייתא שם הכהנים והלוים והעניים המסייעים בבית הרועים ובבית הגרנות וכו' אין נותנים להם המתנות השייכים להם בשכרן ואם עושין כן חיללו וכו':

ט שם במשנה:

י הרא"ש בסוף בכורות והגהות אשיר"י בפ"ג דביצה בשם א"ז שלמד מדברי רש"י:

יא פשוט שם במשנה בבכורות:

יב פשוט שם במשנה דף כ"ח ע"א וביצה דף כ"ה ע"ב:

יג כן הוא בטור כלומר אפילו בח"ל מהא דציינתי לעיל בביצה ובריש הסימן:

יד כב"ה במשנה בכורות דף ל"ב ע"ב:

(°) נר' דדוקא דרך עראי הוא דמותר ועיין בש"ך:

טו משנה ב' פ"א דמעשר שני וכדמפרש רב נחמן וכו' תמורה דף ז' ע"ב (ורמב"ם שם דין ח'):

טז משנה בכורות דל"א ע"א:

יז הרא"ש שם שלמד כן הרמב"ן מדין י"ט משנה ביצה דף כ"ח ע"א:

יח שם בשם הרמב"ן דלא עבוד רבנן מעלה אלא בבשר כדין מעשר בהמה שם בגמרא וכ"כ ש"פ:

יט שם בשם ר"י:

כ משנה בכורות דף כ"ו ע"ב:

כא מסקנת הגמרא ר"ה דף ו' ודף ז':

כב שם בכורות במשנה (ורמב"ם שם דין ט'):

כג ברייתא שם דף כ"ח ע"א:

כד שם במשנה דף כ"ו ע"ב:

כה ל' הרמב"ם שם בפ"א ד"י וי"א מברייתא דף כ"ח ע"א וכפי' שמצא כתוב שם בכ"מ שרשאי דתני בברייתא פירושו חייב לקיימו וכו' אע"פ שכ' התוס' שם שהוא דוחק לפרש כן ולענ"ד ג' שנים דנקט לאו דוקא וה"ה יותר כדלקמן בסי' שאחריו ואי לא מסתפינ' אמינא דאיירי הכא שהוא ביד ישראל ואין כהן מצוי לו למסרו לו שאחר ג' שנים רשאי להכניסו לכיפה כדרך שכתבו התוספות שם וכ"נ מלשון המחבר בסימן דלקמן סעיף ג' וריש סימן ש"ט:

כו ברייתא ר"ה דף ז' ע"ב וערכין דף ל"א ע"ב וכחכמים (ורמב"ם שם די"ב):

כז טור בשם הרמב"ם בפ"א מהלכות בכורות והוא מימרא דרבי אבא שם בערכין:

כח ברייתא ר"ה דף ה' ע"ב: (ורמב"ם שם די"ג):

סימן שז

א לשון הטור ובשם אביו הרא"ש מברייתא ספ"ד דתמור' ובפי' רש"י שם דבמערבא אמרי דלעיל קאי כלומר לעולם דברי הכל היא:

ב ג"ז ממשנה זבחים דף ק"ג ע"ב וכחכמים וכגירסת רש"י והרא"ש (דלא כרמב"ם) דגרסינן שם דף ק"ד ע"א והלכתא כחכמים:

ג ממשמעות הגמרא בכורות דף ל"ה ע"א וע"ב:
ד משנה ב' פ"ק דמעשר שני ומייתי לה בתמורה דף ז' ע"ב:
ה מסקנת הגמ' שם:
ו משנה ג' פ"ז דשביעית:
ז שם משנה ד':

סימן שח

א מקרא מלא הוא לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך ובבכורות דף כ"ה ע"א יליף ליתן את האמור של זה בזה:
ב משנה שם וכחכמים:
ג כאוקימתא דרב אסי אמר ר"ל שם ע"ב:
ד נלמד מדין שבסעיף שאחריו:
ה שם במשנה:
ו כרבי אלעאי אמר ריש לקיש שם דף כ"ו ע"ב:
ז משנה שם דף כ"ד ע"ב:
ח בפ"א מהלכות מעילה:
ט מימרא דרב אשי אמר ר"ל שם דף כ"ה ע"א:
י לשון הרמב"ם בפ"ג מהלכות בכורות מברייתא דבעלי מומין אוסרין בכל שהן וכדמפרש לה רב נחמן שם וכמ"ש הכ"מ שם ובב"י:
יא ג"ז שם ממשנה ג' פ"ג דערלה וכמ"ש הכ"מ שם ופי' הסיט הוא שיעור הפסק שיש בין אמה לאצבע כל מה שיכול להרחיבו:

סימן שט

א לשון הטור מדברי אביו הרא"ש שדקדק בסוף בכורות ופ"ק דעבודת כוכבים ושכן הורה הר"מ ז"ל:
ב משנה בכורות דף ל"ו ע"ב וכת"ק:
ג טור בשם ה"ר יונה מדברי אביו הרא"ש שם ופי' דליכא מומחין דבקיאי שם בראיית העין להכירם א"נ דהאידנא ליכא נשיא בא"י ליטול רשות ממנו:
ד שם:
ה מימרא דרשב"ל חולין דף י"ז ע"א:
ו משנה בכורות דף ל"ז ע"ב:

ז ברייתא שם ע"ב:

סימן שי

א משנה בכורות דף כ"ח ע"א וכרבי מאיר טור בשם בה"ג והרמב"ם בפ"ג והרא"ש דהלכ' כר"מ בגזרותיו:

ב משנה שם דף ל"ז ע"א:

ג משנה שם דף כ"ח ע"א:

ד ברייתא שם ע"ב וכדמפרש רב הונא בר מנוח שם דקנסוהו חכמים למגדל בהמה דקה:

ה הרא"ש בשם הרמב"ן:

סימן שיא

א משנה בכורות דף כ"ט ע"ב:

ב כת"ק שם:

ג שם במשנה וכדמפרש בגמ' שם דמקפיד אטרחי' דלמא שמעי רבנן דבכור תם הוא וטעון קבורה ומפסדא ליה מינאי:

סימן שיב

א משנה בכורות ד' כ"ח וכ"ט:

ב שם בגמרא דף כ"ח ע"א:

ג משנה סוף פ"ב דנגעים:

ד משנה ביצה דף כ"ו ע"א וכר"ש:

ה מסקנת הגמרא שם דף כ"ז ע"ב וכעובדא דרבא שם:

סימן שיג

א ברייתא בכורות דף כ"ז ע"ב:

ב משנה שם דף ל"ד ע"א וכחכמים:

ג בעיא דר' ירמיה ונפשטא שם ע"ב:

ד משנה שם דף ל"ה ע"א:

ה טור בשם תשובת אביו הרא"ש כלל ב':

ו משנה שם דף ל"ה ע"א:

ז טור בשם הרמב"ם ואביו הרא"ש וכלישנא בתרא משמיה דרב פפא שם:

ח מדברי התוספות והרא"ש אמשנה דלקמן:
ט משנה שם דף ל"ג ע"ב וכחכמים:
י כר"ש בברייתא שם דאיפסקא הלכתא כוותיה שם דף ל"ד ע"א:
יא מימרא דרב יהודה שם דף ל"ה ע"א:

סימן שיד

א משנה וגמרא בכורות דף ל"ה ע"א וע"ב:
ב מעובדא דרבי צדוק שם דף ל"ו ע"א:
ג לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות בכורות ממשנה שם דף ל"ה ע"א וכרשב"ג וכלישנא קמא שם:
ד שם במשנה וגמרא שם כרשב"ג דחזקה אין אדם חוטא ולא לו:
ה ברייתא שם ע"ב וכרשב"ג:
ו מסקנא דגמ' שם:
ז כרב אשי וכרב יימר ומסקנת הגמרא שם דף ל"ו ע"א:
ח מדאמרי שם דף ל"ה ע"ב אשתו כגופו הא אשה דעלמא מהימנא:
ט מימרא דרבי אלעאי שם דף ל"ו ע"א:
י לשון הרמב"ם ממשנה שם וכפי פירושו:
יא כן הוא ברמב"ם אבל הרא"ש והטור פסקו שצ"ל חכם פלוני התירו:
יב מימרא דרב יהודה וכו' שם:
יג גם בזה פסקו הרא"ש והטור שצריך לומר ישראל פלוני:
יד מימרא דרבי ירמיה שם ע"ב:
טו שם:
טז מסקנא דרב נחמן שם דף ל"ה ע"ב:
יז הרמב"ם שם בפ"ג מעובדא דההוא שרוע דאתא לקמיה דרב אשי וכו' שם ל"ו ע"ב:

סימן שטו

א משנה בבורות דף י"ז ע"ב:
ב ברייתא ב"מ דף ו' ע"ב:
ג טור בשם הרמב"ם בפ"ה מהלכות בכורות ממימרא דרב המנונא שם אע"ג דדחי ליה שם בגמרא סבר דההוא דחיה בעלמא הוא ולא קי"ל כוותיה וסייעתא דמייתי התם לאו סייעתא כולי האי היא:

ד משנה בכורות דף י"ט ע"א וכר"ע:
ה פשוט שם בגמרא ע"ב:
ו משנה שם דף מ"א ע"א וכאוקימתא דרב חסדא שם ע"ב:
ז מסקנת הגמרא שם דף מ"ב ע"ב:
ח שם במשנה וכת"ק וכרבי יוסי בברייתא דכיון דפליגי בהאי פסקא רבוותא טוב להחמיר:
ט שם דף כ' ע"ב:
י משנה שם דף ט"ז ע"ב:
יא שם בגמרא דף י"ז ע"א:
יב שם במשנה:
יג שם בגמרא דף ו' ע"ב:
יד משנה שם דף ה' ע"ב:
(°) בעיא ונפשטא שם דף ו' ע"א:
טו בעיא שם דלא נפשטא ולחומרא:
טז כמ"ש בסוף סעיף דלעיל:
יז ג"ז בעיא שם ולא נפשטא ולחומרא:
(°) פי' ויפריש עליו טלה והטלה לעצמו כדלקמן סי' שכ"א:
יח משנה שם דף י"ט ע"ב ומסקנת הגמ' דכ"ע לא פליגי דפוטר שם דף כ' ע"א:
יט שם בגמרא:
כ שם במשנה:
כא משנה חולין דף ע"ז ע"א:
כב משנה בכורות דף כ"א ע"ב:
כג רמב"ם בפ"ד מהל' בכורות וכ"כ הטור:

סימן שטז

א משנה בכורות דף י"ט ע"ב וכר"ע ממשמעות הגמרא שם וכ"פ הרמב"ם בפ"ג והרא"ש:
ב כן דקדקו התוספות והרא"ש מפי' רש"י אהא דאם איתא דבכרה אשתבוחי הוה משתבח לה שם דף כ"א ע"ב:
ג משנה משמיה דרשב"ג שם דף כ"ג ע"ב:
ד לשון הרמב"ם שם ממימרא דרבי יוחנן שם דף כ"ד ע"ב וכרשב"ג:

ה ג"ז שם כאוקימתא דר' חנינא מסורא וכו' וכר"ע דהולכין אחר רוב בהמות שם דף כ' ע"ב:

ו כ"כ התוספות שם אפילו למאן דחייש למיעוטא סמכינן אחזקה וכ"כ הרא"ש שם:

ז משנה שם דף כ"ג ע"ב:

ח לשון הרמב"ם שם וכר' יוחנן דאם איתא דלא בכרה כיון דאיכא איסורא אודיע מודע ליה שם דף כ"א ע"ב וכדברי בה"ג והביאו הטור:

ט דפסק כשמואל שם דאמר מילתא מציעתא:

סימן שיז

א פשוט בגמרא בכורות די"ח ע"ב:

ב ג"ז פשוט שם:

ג אוקימתא דרבא וכו' פלוגתא דרבי טרפון ור' עקיבא וכר"ע:

סימן שיח

א משנה בכורו' דף י"ז ע"א:

ב כחכמים שם.

ג כר"ע שם וכדמפרש רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן שם דף י"ח ע"א:

ד משנה שם:

ה שם במשנה דף י"ז ע"ב:

ו שם במשנה די"ח ע"ב:

(°) כ' התי"ט דהא קמ"ל דלא אמרינן העמד ממון בחזקת בעלים למימר שהאחת טנפה וא' ילדה שני זכרים. א"נ ניחא לי' לפרש כל גווני ואע"ג דלא צריכי כדקתני זכר ונקבה נותן אחד לכהן דלא צריכי כלל תוס':

ז כר"ע שם וכמ"ש בסעיף דלעיל:

ח שם במשנה:

ט שם במשנה:

י כר"ע שם וכמ"ש לעיל בסעיף א':

יא שם במשנה וכר"ע:

יב שם במשנה:

יג בריי' חולין דף קל"ד ע"א:

יד ל' הרמב"ם שם בפ"ה ופשוט שם במשנה:

טו נתבאר טעמו במ"ש לעיל בריש סי' שט"ו:

סימן שיט

א לשון הרמב"ם בפ"ד מהלכות בכורות דין י"ד וט"ו ממשנה חולין דף ס"ט ע"ב:

ב שם ד"ע ע"א אליבא דרבא וכדעת הי"א וע' במ"ש בסעיף שאחר זה בהג"ה:

ג רמב"ם שם וכפי פירושו במשנה דמאי דקתני ונפטרה מן הבכורה אסיפא דווקאי קאי:

ד שם במשנה:

ה שם דף ע' ע"א אליבא דרב הונא דפסק כוותי':

ו כן הוא ברמב"ם שם וכ"כ רש"י שם:

ז פלוגתא דאמוראי שם דף ס"ט ע"ב ופסק הרמב"ם שם כרב הונא דסבר דלמפרע הוא קדוש:

ח בשם אביו הרא"ש וכרבה דאמר מכאן ולהבא הוא קדוש משיולד רובו או בתחלה או בסוף:

ט ג"ז שם בפלוגתא ופסק הרמב"ם כרב הונא והרא"ש כרבה וכמ"ש:

י פשוט שם בגמרא דף ע' ע"א:

יא בעיא שם אי שדינן מיעוט אבר שבפנים אחר רובו שבחוץ או לא ולא נפשטא:

סימן שכ

א משנה בכורו' דף י"ג ע"א:

ב הרמב"ם בפ"א מהל' בכורות כתב שנאמר כל הבכור אשר יולד לך בבקרך וגו' ומקריב דמו ואימורי' ואוכל שאר בשרו בתורת בכור:

ג פשוט בריש בכורות ובת"כ פרשת אמור יליף לה מדכתי' בכורות בקרכם וצאנכם:

ד משנה ריש בכורות:

ה רמב"ם שם בפרק ד' וטעמו דשותף מקרי ואיתא שם בגמרא דף ג' בכור מקצת בכור משמע וכתב רחמנא כל עד דאיכא כוליה:

ו כרב הונא שם וכרבי יוחנן דאמר אפילו מום קל שם ע"ב ומשכחת לה כגון שהיה יתר אצבע בידו או ברגלו ואין בו עצם שאם חתכו כשר:

ז מימרא דרבא פסחים דף ו' ע"א:

ח כ"כ התוספות אהא דכלו חיותא דרב מרי בר רחל משום דמפקע להו מקדושתייהו וכו' בכורות דף ג' ע"ב:

ט שם בתוספות:

י טור מדברי אביו הרא"ש שם:

(°) פי' העובד כוכבים:

יא לשון הרמב"ם שם בפ"ד ממשנה שם דף ט"ז ע"ב ונתן רבינו כלל בדבר דכל ולדות שיש רשות לעבוד כוכבים לגבות מהן פטורים ולא איפליגו אמוראי רב הונא ורב יהודה שם אלא בכמה דורות דרך להיו' אחריו' העובד כוכבים עליהם:

יב כן הוא ברמב"ם וכן העתיק הטור:

סימן שכא

א לשון הטור וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות בכורים מפשיטותא דגמ' והרי תפילין ופטר חמור וכו' קדושין ריש דף ל"ז וכמ"ש התוס' שם:

ב ברייתא בכורות ריש דף ו':

ג משנה שם דף ט' ע"א:

ד ברייתא שם דף י"ב ע"ב ואוקימנא לה כרבנן דפליגי ארבי אליעזר ומשמע התם דלרבנן דקי"ל כוותייהו אי אשהי ליה אינו עובר עליו:

ה זה פשוט ממ"ש ושמרתם את המצות:

ו ממשנה שם דף ט' ע"א:

ז משנה שם דף י"ב ע"ב:

ח לשון הרמב"ם שם דבעיא שם בגמ' ולא נפשטא ופסק בה לכתחלה לחומרא ובדיעבד לקולא כיון דאין בו קדושת הגוף:

ט שם וכרב אשי שם בגמרא:

י ג"ז שם כרב נחמן בריה דרב יוסף דפד' ליה בשילקי בשוויו שם דף י"א ע"א:

יא כתב הכ"מ שמה שכתב לחלק בין אם היו דמי פטר חמור ג' זוזים וכו' שמא גירסא אחרת היה לו בגמרא וצ"ע:

יב לשון הטור ממשנה שם דף י"ב ע"ב וכחכמים וממשנה שם דף ט' ואם מת נהנין בו ומוקי לה שם בגמרא דף י"א ע"ב דמית בבית בעלים ונהנה בו כהן:

יג כ"כ שם התוספות והרא"ש:

יד מימרא דרב שזבי א"ר הונא שם דף י"ג ע"א:

טו לשון הרמב"ם שם מברייתא שם דף ט' ע"ב וכרבי יהודה:

טז שם דף י' ע"ב אוקימתא דברייתא אליבא דרבי יהודה:

יז מדברי אביו הרא"ש שם בפסקיו אבל לדעת הרמב"ם אין חילוק בדבר וכמ"ש הב"י:

יח משנה שם דף י"ב ע"ב:

יט משנה שם דף י"ג ע"א:
כ ברייתא ומימרא דרב נחמן וכו' שם דף י"ב ע"ב:
כא לשון הטור מברייתא וכרבי יהוד' וציינתיו לעיל סעיף ח':
כב שם מדברי אביו הרא"ש ונתן טעם לדבר שלא נאסרה בו גיזה אלא מתורת הנאה:
כג משנה שם דף ט' ע"א:
כד שם בגמרא ע"ב:
כה ברייתא שם דף י' ע"ב:
כו משנה שם דף י"ג ע"א:
כז משנה שם דף ט' ע"א:
כח שם במשנה:
כט שם במשנה:
(°) עיין בתוס' יו"ט ובמה שכתבתי לעיל בסימן שי"ח ס"ו:
ל הרמב"ם שם וסיים שם ואינו צריך להפריש טלה לעצמו לפי שיש כאן ספיקות הרבה והראב"ד השיגו וכן הטור והכ"מ כתב ליישב דבריו ע"ש:
לא שם במשנה:
לב רמב"ם שם וטור שם ממשנה דלעיל:
לג מימרא דרב נחמן שם דף י"א ע"א:
(°) פי' דאז חייב בפדיון דברשות ישראל נולד:
לד ברייתא חולין דף קל"ד ע"א:
לה משנה בכורות דף ד' ע"א:
לו משנה ריש בכורות:
לז טור מדברי אביו הרא"ש שם בפסקיו אהא דרב מרי בר רחל דף ג" ע"ב:
לח טור ומטעם דאין כולו של ישראל וציינתיו לעיל בסעיף ב'
לט בריי' מנחות דף ס"ז ע"א:

סימן שכב

א לשון הרמב"ם פ"ה מהלכות בכורים:
ב מספרי פרשת שלח לך:
ג משנה ספ"ק דחלה דבעינן ראשית ששיריה ניכרין:
ד משנה ז' פ"ב דחלה וכ' הרמב"ם שם כדי שיהיה בה כדי מתנה לכהן:
ה שם לפי שעיסתו מרובה:

ו ג"ז שם במשנה:

ז ג"ז ל' הרמב"ם שם מהא דאשכחינהו רב הונא בריה דרב יהושע לרבנן כתובו' דף כ"ה ע"א ונדה דף מ"ז ע"א:

ח ג"ז שם מבכורות דף כ"ז ע"א:

ט ג"ז שם ממשנה ח' פ"ד דחלה:

(°) פי' שהטומאה יוצאה עליו מגופו דחמירי כדאמר שמואל בבכורות דכ"ז ע"א והראב"ד השיגו מהא דאמר רבינא שם נדה קוצה חלה ואוכלה לה כהן קטן אבל איהי לא אכלה וכן שנינו שם במשנה ח' פ"ד דחלה שאסורה לזבים ולזבות והכ"מ החזיקו דרבינו איירי אחר שטבלו וכמ"ש בסעיף שאחריו וכפי' רש"י ותוספות בכורות דפירשו דאפילו גדול יכול לאכול אם טבל לקריו ושמואל ומשנה דחלה איירי בלא טבלו וכמו שהוכיחו התוס' והרא"ש בחולין דף ק"ד ע"א

י מימרא דשמואל שם בבכורות וציינתיו לעיל:

יא זהו פי' מה שאמרו שם גבי חלת חוצה לארץ אכיל לה כהן קטן:

סימן שכג

א רמב"ם בפ"ה מהל' בכורים וכפי פירושו בהא דתנן ונאכלת עם הזר על השלחן במשנה ח' פ"ד דחלה:

ב כרבי זעירי שם בירושלמי דמייתי ממתניתין דנאכלת עם הזר וכו' כלומר משום דאם תתערב עם פתו של זר מותרת לזר וכ"פ הסמ"ג:

ג מימרא דשמואל בכורות דף כ"ז ע"א וכמו שפירשו התוס' שם להתירו לכהן לאכלה בימי טומאתו ולא לזר והביאו ראיה לזה וכ"כ ש"פ:

ד ל' רמב"ם שם בפ"ה ממשנה ונותנה לכל כהן משנה ח' פ"ד דחלה וכן פירש רש"י בחולין וסיים הרמב"ם מפני שהיא טמאה באויר ארץ העמים:

ה שם מימרא דרבא בכורות דכ"ז ע"א:

ו מימרא דשמואל שם:

ז שם ממשנה סוף פ"ב דחלה:

ח כחכמים פ"א דחלה:

ט שם וכתב הכ"מ פשוט הוא שהרי היא נקראת תרומה:

סימן שכד

א משנה ריש מסכת חלה ומנחות דף ע' ונתבאר לקמן בסעיף ב':

ב משנה ה' פ"ב דחלה ומשנה ב' פ"ק דעדיות וכחכמים.
ג הרי"ף בפרק ערבי פסחים והרא"ש בהל' חלה:
ד בית יוסף ממשמעות לשון הרמב"ם בפ"ה מהלכות חלה ותשו' הרשב"א שהשיב להרא"ש:
ה שם ושם כתב זוזים וכתב הכ"מ שהזוז הוא משקל דרה"ם והוא משקל ד' מעין:
ו ל' הטור ממשנה ריש פ"ק דחלה ומנחות דף ע' ע"א:
ז שם בירושלמי דלא תקשי אמתניתין ב' דפרק בתרא:
ח שם במשנה:
ט מדברי התוספות מנחות דף ע' ע"א וכ"פ הר"ש בפי' המשנה דחלה והרא"ש בהלכות חלה:
י שם במשנה פ"ב דחלה וכת"ק:
יא שם בתוס':
יב משנה ריש כלאים:
יג שם במשנה:
יד שם במשנה דחלה:
טו שם פרק ז' וכרבי יוחנן בן נורי שם דס"ל דלא פליג את"ק:
טז טור מדברי התוספות והר"ש ואביו הרא"ש שם וכתירוץ השני אהא דהקשו ממשנה ד' פ"ב דתרומות וממשנה ריש פ"ק דכלאים:
יז במשנה ריש פ"ק דכלאים:
(°) כן הוא בטור וכ"כ בהג"ה בס"ס שכ"ו:
יח משנה ו' פ"ב דחלה:
יט שם:
כ תוספתא פ"ד דחלה וכמו שפירש' הר"ש שם בפי' המשניו' והרא"ש בהלכו' חלה:
כא שם וכפי' הר"ש והרא"ש דכיון דצירוף הכוסמים מחייבין את החטין בלא השעורין לכן מחייבין את השעורין בלא החטין:
כב שם בתוספות:
(°) פי' כיון דליכא שיעור עד שיצטרפו שלשתן:
כג משנה ג' פ"ד דחלה:
כד ירושלמי שם:
כה שם במשנה הנזכרת מפני שכבר נתחייב בחלה:
כו ג"ז שם בירושלמי:

כז משנה ד' פ"ד דחלה וכחכמים:

כח ירושלמי שם:

כט משנה ז' פ"ג דחלה:

ל פשוט לרבא זבחים דף ע"ח ע"א:

לא משנה סוף פ"ג דחלה:

לב שם משנה ח':

לג בטור ובב"י אחד מכ"ד וכן בסיפא ושכן פירשו הר"ש והרא"ש:

לד טור בשם ה"ר פרץ:

לה שם ונלמד ממשנה דלעיל:

לו מדברי אביו הרא"ש בתשובה:

לז ג"ז שם מתשו' אביו הרא"ש כלל ב' סי' י"ד ונתן טעם משום דלא היה בה שיעורא בשעת חיובא דהיינו משתטיל מים בקמח ובתר מעיקרא אזלינן:

לח שם וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מהירושלמי ריש פ"ג דחלה:

סימן שכה

א לשון הטור ממשנה ריש פ"ד דחלה:

ב כפירוש המפרשים:

ג שם במשנה מין במינו:

ד משנה ד' פ"ב דחלה וכר"א:

ה בעיא בפסחים מ"ח ע"ב ולא נפשטא (ולחומרא) [ולקולא]:

(°) פי' שפה:

ו טור וכ"כ הסמ"ק:

ז שם מדברי אביו הרא"ש בהלכות חלה ושם כתב רק שיהיו סמוכות זו לזו בפניו עכ"ל ובדאי שכן הדין כמ"ש המחבר לעיל סוף סי' שכ"ג שאין ניטלת אלא מן המוקף וציינתיו שם:

סימן שכו

א לשון הרמב"ם ריש פ"ז מהל' ביכורים ממשנה ריש פ"ד דחלה:

ב מהירושלמי שם:

ג שם בירושלמי:

ד טור מהירושלמי שם:

ה ל' הרמב"ם בסוף פ"ו מהלכות ביכורים די"ט ממשנה ז' פ"ק דחלה:
ו מהירושלמי שם כפי גירסתו:
ז שם בירושלמי וכרבי יוחנן:
ח וכ"כ הטור:
ט שם ד"כ ממשנה הנזכרת:
(°) בסמ"ג איתא וגם אין דעתם לחלק אלא לאכול יחד וכן צריך לענ"ד להגיה כאן:
י שם בפ"ז מהירושלמי פ"ג דחלה ואף שהראב"ד השיגו שם ושאין השכל נותן לסמוך על הירושלמי בזה תמכו הכ"מ שזה דומה למה ששנינו במשנה ג' פ"ג דחלה הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה וכו':
יא משנה ה' פ"ד דחלה וכחכמים:

סימן שכז

א לשון הרמב"ם רפ"ח מהלכות ביכורים ממשנה ה' פ"ב דחלה:
ב טור בשם הר"א ממיץ וכ"כ סמ"ג בשמו (וסה"ת) ונתן טעם משום דקי"ל כראב"י דאמר פירות ערוג' זו מחוברי' וכו' קידושין דף ס"ב ע"ב:
ג לשון הרמב"ם שם ממשנה א' פ"ג דחלה:
ד שם מהירושלמי שם:
ה לשון הטור מהירושלמי הנזכר:
ו הר"ש בפירוש המשנה שם וכ"כ הרא"ש בהל' חלה על הירושלמי הנזכר:
ז טור מדברי הר"ש והרא"ש שם והרשב"א בפסקי חלה שלו:
ח ד"ע וכמ"ש הראב"ד שם בהשגתו ובכ"מ שם:
ט משנה שם ריש פ"ג:
(°) פי' הרא"ש לפי שאין עיסת השעורים נדבקת יפה לפיכך נקראת לישתה טומטום:
י ספרי ויליף לה מדכתיב והיה באכלכם מלחם הארץ:

סימן שכח

א רמב"ם פ"ה וכ"כ הטור:
ב טור בשם י"א וכ"כ הראב"ד בהשגתו בשם רב אחא וטעמו דחלה שם העוגה.
ג רמב"ם שם וכ"כ הטור וסמ"ק:
ד משנה ג' פ"ב דחלה:
ה שם במשנה:

יוקימתא דגמרא ברכות דף כ"ד ע"א:

זשם ברמב"ם מפני שאין בעיסה רע ויפה כדי שיכוונו ויפרישו מן היפה כמ"ש לקמן בסי' של"א סעיף נ"ב:

חטור ממשנה ריש מס' תרומות:

טשם וכ"כ סה"ת וסמ"ק:

סימן שכט

אלשון הטור דכתיב והיה באכלכם מלחם הארץ:

במשנה ד' פ"ק דחלה:

(°) פירש רש"י בלילתן רכה מאד פסחים דף ל"ז ע"א:

גטור בשם הרי"ף ואביו הרא"ש וכ"כ הרמב"ם פ"ו מהלכות ביכורים כרבי יוחנן בפסחים שם:

דשם בשם הר"ש והרמב"ם בפ"ו ובשם אביו הרא"ש וכ"כ הר"ן שם בפסחים בשם הרמב"ן וכן הכריע הרשב"א בפסקי חלה שלו וכ"נ מהסמ"ג:

השם בשם הר"ש מהירושלמי שם:

וברכות דף ל"ז ע"ב:

זלשון הרמב"ם שם בפ"ו די"ב דמודה ביה ר' יוחנן שם בפסחים דף ל"ז ע"א:

חשם מהירושלמי.

טברכות דף ל"ח ע"א:

ימשנה ז' פ"ק דחלה וכב"ה וכרב יהודה אמר שמואל וכו' פסחים דף ל"ז ע"ב דב"ה מחייב בתרוייהו:

יאמשנה ב' פ"ג דחלה וכ"כ הרמב"ם בפ"ו:

יבטור בשם אביו הרא"ש משום דמספקא ליה מאחר דאמוראי שם בירושלמי לא סברי הכי ומוקי להך מתניתין כר"א בר יהודה איש ברתותא ופליג עליו ר"ע ואנן קיי"ל כר"ע מחבירו:

(°) פי' כיון שהיא טהורה:

סימן של

אמשנה ה' פ"ג דחלה:

(°) אפילו בא"י ולא דמי לתרומה דכתב בסעיף מ"ד דעריסותיכם כתיב ולא עיסת עובד כוכבים:

ב חולין דף קל"ה ע"ב:
ג שם במשנה ה' פ"ג דחלה:
ד שם משנה ז':
ה לשון הרמב"ם בפ"ז מהירושלמי פ"ג דחלה ומפרש שם שלא היתה להם שעת חובה ונפטרו:
ו ג"ז שם מהירושלמי שם והראב"ד השיגו מדין שנים שעשו וכו' והביאו המחבר לעיל בסי' שכ"ו סעיף ד' ועיין בב"י ובכ"מ מה שתירץ שם בזה:
ז ב"י:
(°) (פי' דהוי כאלו לש העובד כוכבים שיעור חלה וכבר היתה לה שעת חובה ונפטרת מפני שהיא של עובד כוכבים ושוב אינה חוזרת להתחייב):
ח רמב"ם פ"ח וכתב הכ"מ שהוא נלמד מדין ההקדש משנה ג' פ"ג דחלה ומייתי לה במנחות דף ס"ז ע"ב:
ט ספרי ויליף לה מעריסותיכם ולא של חיה וממשנה דלקמן:
י משנה ח' פ"ק דחלה:
יא טור בשם הרמב"ן ע"פ הירושלמי:

סימן שלא

א מכאן עד סעיף י"ג הוא ל' הרמב"ם בפ"א מהל' תרומות:
ב ממשנה ג' פרק ד' דידים:
ג ממשנה ג' פ"ב דביכורים וספרי סוף פרשת קרח:
ד שם במשנה דמס' ידים:
ה ג"ז שם:
ו ממשמעות משנה י"א פ"ו דדמאי ומשנה סוף חלה:
ז שם וכריש לקיש יבמות דף פ"ב ע"א וכתב ה"ה בפרק כ' מהא"ב אע"ג דקי"ל ר"ל ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן ה"מ במאי דפליגי אליבא דנפשייהו אבל במאי דפסקו הלכתא בפלוגתא דתנאי כיון דר"ל ס"ל כרבנן דקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים וכו' ושכן הסכים הרשב"א וגם הכ"מ הביא ראיו' לזה והאריך בזה ומה שכתב לעיל סעיף א' שנוהג בא"י מן התורה בין בפני הבית וכו' פי' הכ"מ דאיירי אם היו כל יושביה עליה:
ח שם ואף ע"ג דבכמה משניות מסדר זרעים ומקומות אחרים משמע דיש קנין לעובד כוכבים בא"י הכא שאני כיון שחזר ולקחה ממנו:
ט כן הוא ברמב"ם וכן צריך להגיה דלא תקשי אמה שכתב לעיל דהקונה בסוריא חייבת:

י שם מימרא דרב שמואל בר נתן וכו' בכורות דף י"א ע"ב וכפי' התוספות שם:
יא וכ"כ הרמב"ם שם ממסקנת הגמרא שם:
יב שם ממשנה ה' פ"ה דמעשרו' וכרבי דקיימי חכמי' כוותיה ועוד דע"כ לא פליגי אלא בסוריא אבל בא"י לכ"ע הכל לפי חשבון:
יג ברייתא גיטין דף מ"ז ע"א:
יד שם ולמדו מסוגיא דבכורו' שהקשו אילימא דמרחן עובד כוכבים וכו' וציינתיו לעיל סעיף ד':
טו כן משמע במשנה י"א פ"ו דדמאי ובירושלמי שם ובמשנה ה' פ"ה דמעשרות וכרשב"ג:
טז משנה ז' פ"ד דחלה וכרבן גמליאל דמסיק במתניתין שנהגו כמותו:
יז תוספתא פרק ב' דתרומות:
יח בריי' גיטין דמ"ז ע"א וכאוקימתא דגמרא שם:
יט כן פירש רבינו דאל"כ ה"ל דגן עובד כוכבים ופטור וכ"כ בתשובה:
כ ירושלמי פ"ו דדמאי וכפי נוסחת רבינו שם:
כא בריי' חולין דף קל"ה ע"ב וכרבי וכפירוש רש"י שם:
כב ירושלמי פרק ו' דדמאי:
כג מסקנת הגמרא ביצה דל"ח ע"א:
כד דעת המחבר בכ"מ שם:
כה משנה ריש פ"ב דחלה וכר"ע ויליף לה בירושלמי דכתיב אשר אני מביא אתכם שמה:
כו משנה י"א פ"ו דדמאי:
כז שם בריש פי' בחלה:
כח כן הוא ברמב"ם וסיים שם מדבריהם ונסתפק הכ"מ שם אם כוונת רבינו שאם נקבעו למעשר ביד ישראל בעודן בח"ל חייבין מדבריהם:
כט (°) מכאן עד סעיף י"ט לשון הרמב"ם שם בפרק ב':
ממשנה ריש מעשרות:
ל ירושלמי בסוף חלה:
לא שם בירושלמי:
לב ממשנה ג' פרק קמא דמעשרות:
לג ירושלמי שם ובפ"ק דחלה הלכה ד':
לד משנה ג' פ"ק דחלה וירושלמי שם ופ"ק דמעשרות:
לה משנה סוף מעשרות:

לו משנה ט' פ"ג דחלה:

לז לשון רמב"ם בריש פ"ג מהלכות תרומות:

לח כצ"ל וכן הוא בטור:

לט לשון הרמב"ם ריש פ"א מהלכות מעשר ממשנה פ"ג דתרומה:

מ (°) מכאן עד סעיף כ"א הוא לשון הרמב"ם שם פ"ו מהל' מתנות עניים:

ממשנה ריש פ"א ופ"ב דמעשר שני:

מא ברייתא ר"ה דף י"ב ע"ב:

מב ספרי פרשת ראה:

מג משנה ג' בפ"ד דידים וכרבי אלעזר בן עזריה:

(°) ויהיה שנת השמטה שנת תכ"ה וכמ"ש רמב"ם בפ"י מהלכות שמטה ויובל שקבלה ביד הגאונים איש מפי איש שאין מונים בחורבן הבית אלא שמיטין ולא יובלות ושכן עולה בגמרא דעבודת כוכבים דף ט' ע"ב השי"ת יזכנו למנות שמיטין ויובלות:

מד שם ממשנה ט' פ"ה דמעשר שני וספרי סוף פרשת קרח:

מה (°) מכאן עד סעיף כ"ט הוא לשון הרמב"ם בפ"ז מהלכות תרומות:

משנה ה' פ"ד דתרומות כרבי טרפון ור"ע:

מו שם וספ"ק דחלה:

מז משנה ה' פ"ג דתרומות ואיתא בעירובין דף ל"ז ע"ב:

מח ירושלמי ס"ג דתרומות פירו' שסיים בו מקום לתרומה בצפונו או בדרומו ואמר על הכרי השני הזה כזה:

מט ירושל' בפרק קמא דתרומה וכסתם משנה ו' פ"ד דתרומות:

נ שם במשנה:

נא משנה ה' פ"ב דביכורים:

נב גיטין דף ל' ע"ב:

נג משנה ספ"ק דחלה ובמשנה ה' פ"ב דביכורים:

נד נלמד מדין היה טעון כדי יין וכו' דבסמוך טעמא שהיו מסתברין הא לאו הכי תרומתו תרומה:

נה ברייתא ב"ק דף קט"ו ע"ב:

נו תוספתא פ"ג דתרומות כפי גירסתו שם:

נז כן הוא שם ברמב"ם והוא מהתוספתא שם:

נח משנה י"ב פ"ג דמעשר שני:

נט משנה ו' פ"ג דתרומות:

ס משנה ב' פ"ה דדמאי אך מה ששינה המחבר ממ"ש שם במשנה וכן ברמב"ם וכתב אחד ממאה ומעט יותר הוא לפי מ"ש לעיל בסעיף י"ט שתרומה גדולה בזמן הזה שיעורה כל שהוא ואומ' על האחד ממא' שהפריש עם המעט יותר שהוא חולין כדי לקרוא שם התרומה תחלה על המעט שהפריש יות' ולקרוא אח"כ שם מעשר על ט' הסמוכין לה א' ממאה ולקרוא אח"כ שם תרומת מעשר על הא' מהק' כדי להפריש הכל כסדרן:

סא (°) מכאן עד סעיף נ"ב הוא ל' הרמב"ם בפ"ד מהלכות תרומות:

קידושין דף נ"ט ע"א:

סב משנה ריש תרומות:

סג מימרא דרבי אבהו א"ר יוחנן וכו' נדרים דף ל"ו ע"ב דמשמע דנפשטא גם הבעיא הראשונה:

סד ברייתא קידושין דף נ"ב ע"ב:

סה ממשמעות עובדא דההוא (גברא) [סרסיא] דקדיש בפרוזמא וכו' שם ועובדא דמרי בר איסק וכו' בב"מ כ"ב ע"א וכפי פירושו שם במאי דאיתא שם ה"נ מסתברא:

סו משנה ו' דפ"א דתרומות:

(°) מפני שאינו שומע הברכה ושאינו מדבר וכן הערום אינן יכולין לברך ושכור וסומא שאינן יכולין לכוין להפריש מן היפה:

סז ד"ע:

סח משנה ג' שם וכרבי יוסי:

סט חולין דף י"ב ע"א וכרב נחמן וסיים שם שאין אומרין באיסורין חזקה שליח עושה שליחותו מהא דגיטין דף ס"ד ע"ב וכן פסק ר"ת בתוספות עירובין דף ל"ב ע"א:

ע כרב ששת דפליג ארב נחמן שם בגמ':

עא חולין דף קל"ה ע"ב:

עב ממשמעות המשנה בדין הסמוך שם בכ"מ בשם הר"י קורקוס:

עג משנה ג' פ"ג דתרומות:

עד מהירושלמי שם אליבא דכ"ע ופי' ממחין פירש הכ"מ שם מלשון המחהו אצל החנוני כלומר שכל אחד סומך על מה שעושה חבירו ואילו ידע זה שחבירו תרם לא היה תורם:

עה פי' הר"י קורקוס שאין ידוע אם הם ממחין וכרבי יוסי שם במשנה:

(°) פי' הכ"מ כשיעור תורה אחד מנ' ואצ"ל כשיעור שתרם חבירו:

עו כרבי יוסי דמפרש דברי חכמים ותרומת השני תרומה דקאמר היינו אף תרומת השני תרומה כ"מ שם:

עז משנה ד' פרק ג' דתרומות:

עח כ' הכ"מ בשם ר"י קורקוס דס"ל דאפילו ר' יוחנן דפליג אריש לקיש בקדושין דף נ"ט ע"א דאתי דבור ומבטל דבור מודה הכא וע"ש:

עט וכ"כ הראב"ד שם בהשגה וכרבי יוחנן בענין קדושין שם:

פ תוספתא פ"ק דתרומות ודוקא בדיעבד ולא לכתחלה מהא דקדושין דף מ"א ע"ב שם בשם הר"י קורקוס:

פא שם בתוספתא ועיין בח"מ סי' ר"ץ סעיף י"ד:

פב שם בתוספתא ורישא בידוע שנתייאשו הבעלים והא דפליגי ת"ק ור"ש במשנה ח' פרק כ"ו דכלים איירי בסתמא:

פג שם בתוספתא:

פד שם בתוספתא:

פה ממשנה ד' פ"ג דתרומות:

פו שם בתוספתא וסיים שם שאין הגורן נכנס אא"כ נתרם:

פז משנה ספ"ג דתרומו' ומנחו' דס"ז ע"א:

פח וכ"כ הרמב"ם שם ממימרא דרב יהודה אמר רב ערכין דף ו' ע"א והטעם דטעונין גניזה דחיישינן דלשם הקדש לשמים הפרישה והוא אסור בהנאה בזמן הזה רש"י:

פט משנה ח' פ"ג דתרומות:

צ ברייתא גטין דף ל"א ע"א כפי' רש"י והתוספות שם:

צא ממשנה דסוף טבול יום:

צב פשוט בנדרים דף נ"ט ע"א:

צג ירושל' סוף פ"ד דתרומות:

צד תוספתא פ"ג דתרומות וקצתו איתא במשנה ד' פ"ה דמעשרות:

צה שם בתוספתא:

צו (°) מכאן עד סעיף ס"ו הוא לשון הרמב"ם שם בפרק ה' דתרומה:

משנה ד' פ"ב דתרומות:

צז שם במשנה:

צח משנה ב' פ"ק דכלאים וכת"ק:

צט משנה ד' פ"ב דתרומות:

ק שם במשנה פי' תאנים הם הלחים והגרוגרות הם היבשים ודבילה הם אחר שנתחברו יחד בעיגול:

קא שם משנה ו':

קב משנה שם ספ"ק:

קג שם משנה ה':

קד כרבי יוחנן קידושין דף ס"ב ע"א דתניא כוותיה בברייתא שם ע"ב:

קה מהירושלמי פ"ק דתרומות:

קו תוספתא דתרומות פ"ד:

קז משנה ה' פ"ק דתרומות:

קח ברייתא ר"ה די"ב ע"א:

קט משנה ה' פ"ק דתרומות:

קי משנה ספ"ה דדמאי:

קיא שם במשנה (ב'):

קיב טור בשם ס' התרומות והב"י בשם התוספו' בפרק הפועלים ובסוף פ"ק דבכורות:

קיג משנה ח' פ"ק דתרומות:

קיד שם משנה ט':

קטו שם פ"ב משנה ז':

(°) פי' עומדין לכבישה בחומץ והם רעים:

קטז שם במשנה משום שהוא יפה לשתיה מן המבושל:

קיז תוספתא פ"ד דתרומות:

קיח ירושלמי פ"ב דתרומו' ותוספתא פ"ד ומייתי לה במנחות דף נ"ד ע"ב פי' תאנים לחים גרוגרות תאנים יבשים וכלי המחזיק מאה גרוגרות' לא מחזיק טפי מכ' תאנים:

קיט תוספתא דתרומות פ"ד ופי' בכ"מ שהחטים נקראי' יפה מפני שהם מתקיימי' יותר מהפת ועוד שמהחטין יכול לעשות פת והפת אינו יכול להחזירו לחטין:

קכ שם בתוספתא וכחכמים דסברי דמין אחד הם אלא שאין תורמים מן הרע שהוא חומץ על היפה והוא היין:

קכא משנה ריש פ"ג דתרומות:

(°) פירוש אף ע"פ שיין וחומץ מין אחד כיון שהוא נתכוון לתרום מן היפה אם עלה בידו מן הרע הוה ליה תרומה בטעות ואינה תרומה:

קכב (°) מכאן עד סעיף ע"א הוא לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות מעשר:

פשיטותא דגמ' יבמות דף פ"ה ע"ב וכרבנן שם דף פ"ו ע"א:

קכג ברייתא שם דף צ"א ע"א:

קכד משנה שם דף פ"ז ע"ב:

קכה כדמפרש רב ששת שם בדף צ"א:

קכו ספרי פרשת קרח:

קכז ממשנה ספ"ק דפאה שאף בלוקחים אם לקחו קודם שימרחו אין מוציאין מידם:

קכח ברייתא חולין דף ק"ל ע"ב:

קכט בכורות דף כ"ז ע"א:

קל משנה ה' פ"ב דביכורים שנינו כן בתרומת מעשר ומשמע דכ"ש למעשר עצמו:

קלא מימרא בכורות דף כ"ד ע"ב וירושלמי פ"ב דתרומות:

קלב נלמד מהדין שבסמוך וחולין דכ"ו ע"א:

קלג ברייתא חולין דף כ"ה ע"ב וכרבי ישמעאל ברבי יוסי וכן הורה רבי חנינא שם דמרים בין גדולים בין קטנים לפיטור:

קלד פרשת קרח ומשנה ד' פ"ב דתרומות לענין תרומה:

קלה משנה ט"ז פ"ק דאבות:

קלו משנה ו' פ"ד דתרומות:

קלז ברייתא עירובין דף נ' ע"א:

קלח משנה ריש פ"ד (דמעשרות) [דתרומות] וכפי פירושו:

קלט תוספתא דברכות פ"ו:

קמ (°) מכאן עד סעיף פ"ה הוא מדברי הרמב"ם שם בפ"ב מהלכות מעשר:

משנה ריש מעשרות:

קמא ירושלמי שם:

(°) פי' גרגר אחד וכל הרוח נמי הוי חבור:

קמב משנה ו' פ"ה דמעשרות:

(°) פי' מיין גמור ולא מבעיא מיניה וביה אבל לא ממנו על יין גמור דאין תורמין אלא מן היפה:

קמג ל' הרמב"ם ריש פ"ג מהלכות מעשר ממשנה ה' ו' פרק קמא דמעשרות:

קמד ג"ז שם:

קמה ממשוה ריש פ"ג:

קמו סוף פ"ב:

קמז משנה ריש פ"ד:

קמח משנה ד' פ"ב:

קמט משנה ב' פ"ד:

קנ מימרא דכי אתא רבין א"ר יוחנן ביצה דף ל"ה ע"ב:

קנא משנה ה' פ"ק דמעשרות:

(°) מכאן ועד סעיף פ"ט לשון הרמב"ם בפ"ד:

קנב משנה ה' פ"ג דמעשרות:

קנג ב"מ דף פ"ח ע"א:

קנד שם בפ"ג מהלכות מעשר וציינתיו בריש הסעיף:

קנה מסקנת הגמ' שם בב"מ ע"ב וכתירוצא בתרא:

קנו כצ"ל וכן הוא ברמב"ם:

קנז משנה ה' פ"ק דמעשרות ושם בב"מ והשפשוף הוא שמשיר את השיער הצומח בהם כשהם קטנים:

[קנח] משנה ד' פ"ב וכחכמים:

מימרא דרב הושעיא ברכות ל"א ע"א וכפי' רש"י שם:

קנט ירושלמי ריש פ"ד דמעשרות וכרבי יוחנן:

קס משנה ז' פ"ק דמעשרות:

קסא כר"ע עבודת כוכבים דף נ"ו ע"א וכן משמע בב"מ דף צ"ב ע"א דהלכה כר"ע:

קסב משנה ה' פ"ד דמעשרות:

קסג כן הוא שם במשנה וברמב"ם:

קסד משנה ריש פ"ד דמעשרות:

קסה שם במשנה:

קסו משנה סוף פ"ק דפאה:

קסז ממשנה ג' פ"ק דדמאי הלוקח לזרע ולבהמה וכו' משמע דוקא דמאי אבל ודאי חייב לעשר:

קסח (°) מכאן עד סעיף צ"ד ל' הרמב"ם שם בפ"ד:

משנה ח' פ"ג דמעשרות וכת"ק:

קסט שם במשנה:

קע שם משנה י':

קעא שם משנה ט' וכר"ע:

(°) פי' שובר ואוכל הגרגרים שבתוכה:

קעב משנה ג' פ"ח דתרומות וכרבי יהושע:

קעג משנה ט' פ"ג דמעשרות ופי' כסבר הוא זרע גלאיינדרי בלע"ז:

קעד (°) מכאן עד סעיף קט"ו ל' הרמב"ם שם בפ"ה:

ירושל' פ"ג דמעשרות:

קעה בריו' ב"ב דף פ"ח ע"א:

קעו משנה ריש פ"ה דמעשרות:

קעז משנה ה' פ"ב דמעשרות וכרבי יהודה:

קעח שם משנה ו'.

קעט שם בסוף הפרק ופי' לאכול הוא בתאנים הלחים ולקצות הם התאנים השטוחים לייבש ולעשות אותם גרוגרות:

קפ שם וכרבי יהודה:

קפא משנ' שם בריש פ"ב ואיכא שם במשנה שאם הכניסו לבתיהם מעשרים ודאי וכו' וכמו שפירש בירושלמי וכמה חילוקי דינים בזה וכתבם הרמב"ם שם יעויין שם:

קפב שם משנה ז':

קפג משנה ב' פ"ג דמעשרו':

קפד ציינתיו לעיל בסעיף פ"ב:

קפה משנה שם ריש פרק ד':

קפו לעד"נ שלמדו ממה שהאיר עונינו ה"ה בפ"ט מהלכות מ"א שהמעושן הוא בעיא בירושלמי בפ' הנודר מן המבושל ולא איפשטא והביאו המחבר בב"י בי"ד בסי' פ"ז ועיין שם בכ"מ:

קפז שם במשנה:

קפח משנה ז' פ"ק דמעשרות:

קפט שם משנה ד' פ"ד:

קצ ירושלמי שם:

קצא מפורש שם בתבשיל צונן:

קצב שם במשנה:

קצג מסקנת הגמ' ב"מ דף פ"ט ע"ב:

קצד שם במשנה ריש פ"ד דמעשרות:

קצה שם במשנה ג':

קצו ממשנה ד' שם ומהירושל' שם:

(°) עיין פירושו בסעיף ק"ל:

קצז ביצה דף ל"ה ע"א וירושלמי פ"ב דתרומות אפילו ליקטן שלא לצורך שבת:

קצח משנה ב' פ"ד דמעשרות

קצט שם בירושלמי:

ר משנה ג' פ"ח דתרומות וכר' יהושע וכפי פירושו דר"א ס"ל דיגמו' בשבת ומינה נשמע לר' יהושע דלא יגמור היינו בשבת:

רא שם וכפי גירסתו ועיין בכ"מ:

רב (°) מכאן ועד סעיף קכ"ה הוא לשון רמב"ם שם פ"ו:
ברייתא שבת דף כ"ו ע"א ופי' רש"י ואין צ"ל בטבל טהור:
רג תוספתא פ"ק דדמאי:
רד מדתנן בספ"ק (דדמאי) [דפאה] ונוטל מן הגורן וזורע וכו' דברי ר"ע משמע דרבנן פליגי עליה והלכה כרבים:
רה משנה ריש פ"ה דמעשרות:
רו שם במשנה ב'
רז משנה ת' פ"ה דדמאי:
רח שם בירושלמי:
רט שם משנה ג' פ"ג:
רי עובדא שם בירושלמי:
ריא תוספתא פ"ג דמעשר שני וירושלמי פרק ז' דדמאי:
ריב מברייתא הרי שאנסו וכו' חולין דף קל"א ע"ב:
ריג משנה ת' פרק ה' דדמאי:
ריד שם משנה ב' פ"ו:
ריט שם במשנה וכר' יהודה:
ריז ירושלמי מדיוקא דמתניתין ספ"ק דפאה דתנן עד שימרח וכו' הא אם מירחו אינה שלהם ומשום קנסא:
ריז תוספתא פ"ו דדמאי:
ריח ג"ז שם:
(°) מאכן ועד סעיף קל"ב הוא לשון הרמב"ם בפ"ת מהל' מעשר שני:
ריט משנה ריש ר"ה:
רכ שם במשנה וכב"ה:
רכא משנה ו' פ"ב דביכורים וכרבן גמליאל מייתי לה בר"ה דף י"ד ע"ב:
רכב שם במשנה:
רכג מימרא דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן כו' ראש השנה דף ט"ו ע"ב:
רכד ירושלמי ספ"ד דמעשרות וכמ"ש הכ"מ שם שאמרו אליבא דב"ה דאע"ג דסברי דאילן גמור הוא לענין כלאים וערלה (בברכות דף ל"ו ע"א) לענין מעשר שני ומעשר עני החמירו בו:
רכה משנה סוף פ"ב דמכשירין:
רכו שם וכפי פירושו במאי דתנן להחמיר וכמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס:

רכז נלמד ממה שקדם בסמוך:

רכח ירושלמי דמעשרו' פ"ב:

רכט מברייתא בכורות דנ"ג ע"א וכמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס:

רל (°) מכאן עד סעיף קל"ו הוא לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות מעשר שני:

משנה זבחים דף קי"ב ע"ב ומכות דף י"ז ע"א:

רלא בריי' שם דף י"ט ע"א:

רלב שם בשם הגאונים:

רלג סמ"ג מהא דפסחים דף כ"ח ע"א:

רלד הרמב"ם שם וטעמו דמחללין אף על פירות עיין בכ"מ שם ריש פ"ד:

רלה ד"ע:

רלו תוספתא פ"ג דמע"ש:

רלז כן הוא ברמב"ם שם מהתוספתא:

רלח כ"מ שם

רלט וכתב בכ"מ דהכי אמרי בירושלמי פ"ג הלכה ו':

רמ (°) מכאן עד סעיף ק"מ הוא לשון הרמב"ם שם (בפ"ד):

משנה ז' פ"ד דמעשר שני וכר' יוסי:

רמא ירושלמי סוף פ"ק דדמאי:

רמב לטעמיה אזיל דרשאי לעשות כן כדלעיל בסעיף קל"ג:

רמג משנה סוף פ"ק דדמאי מפרישין אותו ערום ופירש בירושלמי לומר שאינו צריך ברכה:

רמד משנה ב' פ"ק דמע"ש וב"מ דף נ"ד ע"א:

רמה ירושלמי פ"ד וכ' הכ"מ דר"ל דאפילו חילל על הרבה מטבעות שיש בכל אחת חצי פרוטה אינו מחולל כדין אסימון:

רמו שם במשנה ב':

רמז שם:

רמח ד"ע:

רמט תוספתא בסוף פ"ג ואיתא ביומא דף נ"ה ע"ב ושם בתוספות:

רנ (°) מכאן עד סוף הסימן הוא לשון הרמב"ם בפי"א:

משנה ו' פ"ה דמע"ש וירושלמי שם:

רנא שם משנה י':

רנב משנה מגילה כ' ע"ב:

רנג טעמו כ' הכ"מ כיון שהוא חייב לבער אפי' שלא בפני הבית למה ימנע מלהתודות:
רנד משנה סוטה דף ל"ב ע"א.
רנה משנה ו' פ"ה דמ"ש:
רנו כגירסת רבינו במשנה והוכיח הכ"מ כן מהירושלמי:
רנז שם במשנה ח' וכרבי עקיבא:
רנח שם משנה ט':
רנט שם משנה י"א:
רס ירושלמי שם:
רסא שם משנה י"ב:
(°) קצתם העתיק כפי שהיה נראה להמחבר יותר הכרחי:

סימן שלב

רמב"ם בפ"א מהלכות מתנות עניים והטור ממימרא דרב ששת חולין דף קל"ד ע"ב:

סימן שלג

א לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות בכורים מהא דאמר רב נחמן נהוג עלמא כתלתא סבי וכו' חולין דף קל"ו ע"ב:
ב משנה שם דף קל"ה ע"א ויליף לה בגמרא שם:
ג תנא דבי רבי ישמעאל שם דף קל"ז ע"א:
ד שם במשנה:
ה תוספ' ר"פ ראשית הגז:
(°) רמב"ם שם בפרק י':
ו תוספ' פרק ראשית הגז דתנינה כתיב בהו ולא מיפטר עד שיתן לו:
ז מברייתא שם דף קל"ו ע"ב:
ח לשון הרמב"ם שם כפי פירושו במשנה שם דאיירי שלקח ממנו הגז אחר שגזזן:
ט שם דקל"ח ע"א מדיוקא דמתניתין וכפי פירושו שם במשנה:
י ג"ז לשון הרמב"ם שם ממשנה וגמרא שם דף קל"ח ע"א וכפי פירושו וכ"כ הרא"ש וכן הם דברי רש"י והר"ן כמ"ש הב"י:
יא שם במשנה:
(°) ממשמעות הגהת הרמ"א נראה שפירוש דברי הטור כשלקח הגיזה אחר שגזזה המוכר וגם את זה לא ידעתי במ"ש ואם פירש וכו' שניהם פטורים למה יהיו פטורים

דהא גזילה דכהן גביה דלוקת הוא וחייב ליתנה לכהן ולנכות למוכר כדין המוכר בני מעים במשקל שנותן המתנות לכהן ומנכה לו מן הדמים לעיל סי' ס"א סעיף ל"ב וכמ"ש שם ולא זכיתי פה לספרו הגדול דרכי משה:

יב שם במשנה וכב"ה:

יג כחכמים שם כרב דימי משמיה דרב ושאר אמוראי שם דף קל"ז ע"ב:

יד כרב שם הרא"ש וכן הוא ברמב"ם בנוסח הספרים שלפנינו:

טו גם זה שם ברמב"ם וכתב הכ"מ שנראה שלמדו מדין החלה לעיל סימן שכ"ו סעיף ג':

טז תוספתא פרק ראשית הגז:

יז כרב חסדא שם דף קל"ח ע"א דהוא מאריה דגמרא טפי ועוד דמתניתין אתי' ליה כפשטה:

יח שם במשנה:

יט שם בגמרא דף קל"ה ע"א:

(°) וסיים שם אפילו יש לו כמה מינים:

כ שם דף קל"א ע"ב ונדה דף נ"א ע"ב:

סימן שלד

א מימרא דרב חסדא וכו' מועד קטן דף ט"ז ע"א:

ב ברייתא שם (דף ט"ז ע"א):

ג מימרא דרב יהודה וכו' שם:

ד ממשמעות הגמ' שם דף י"ד ע"ב:

ה מימרא דרב חסדא שם דף ט"ז ע"א:

ו הרא"ש בשם הראב"ד מעובדא דר"א שברכוהו וישב לו ר"ע וכו' ב"מ דף נ"ט ע"ב:

ז שם מעובדא דהורקנוס בנו שהיה משמשו (עבודת כוכבים) [סנהדרין] דף ס"ח ע"א ומדאבעיא לן מנודה מהו בתשמיש המטה מ"ק דף ט"ו ע"ב אלמא שמותרת לישב בד' אמותיו וכ"כ הרשב"א וששאר קרוביו אסורין:

ח הוא נלמד במכל שכן מהישיבה:

ט לשון רמב"ם בפ"ז מהת"ת וכ"פ הטור והגהות שם בשם הרוקח ונתן טעם שאם יצרפוהו היכן קללתן ומה הועילו בתקנתן ואינו ראוי לצירוף וכו':

(°) עיין במ"ש בסוף הסימן:

י ברייתא מ"ק דף ט"ו ע"א:

יא ברייתא שם:

יב טור מדברי אביו הרא"ש שם מדאבעי' לן שם בגמרא אם מותר בשאלת שלום וכו':

יג ריב"ש:

יד ברייתא מ"ק דף ט"ו ע"א וכרבי יהודה:

טו רמב"ן בספר ת"ה שדינו כמאבד עצמו וכו' ויתבאר לקמן סי' שמ"ה:

טז בקונטרסים בשם הרשב"א:

יז טור מדברי אביו הרא"ש בשם הראב"ד:

יח שם:

(°) גם המחבר כתבו לקמן בסעיף י'.

יט שם ושם בשם הירושלמי:

(°) פי' שאינו מתחרט לשוב ולומר שלא יעשה עוד כן אבל אין פירושו שעדיין עושה כן וע"ל סעיף י"ג:

כ לשון הטור:

כא שם מדברי אביו הרא"ש בשם הראב"ד:

כב בתשובות להרמב"ן סי' רמ"ד ונתן טעם שהשבועה חלה גם על דבר מצוה כשכולל עמה דברים אחרים ועוד למגדר מילתא ב"ד מתנין לעקור דבר מצוה:

כג הרשב"א בתשובה:

כד טור בשם הראב"ד:

כה ג"ז בשמו:

כו שם מדברי הראב"ד (שייך לסעיף ב') כתב הב"י בבדק הבית בשם הרשב"א דאם רבים הם המוחרמים שגזרו שלא להנות אותם גם המוחרמים בכלל שאסורים להנות זה את זה:

(°) פי' אם היה הנידוי בשביל אפקירותא:

כז לשון הטו' מדברי אביו הרא"ש בשם הראב"ד שם מהנהו עובדא במ"ק דט"ז ע"א:

כח מעובדא דר"ש ובר קפרא שם:

כט ברייתי' שם דף י"ז ע"א:

ל שם בגמרא דאי במילי דשמיא אין חכמה ואין תבונה וגו' וכדלקמן סעיף י"ז:

לא טור בשם הראב"ד וכ"כ אביו הרא"ש שם ובתשוב' כלל כ"ח:

לב הריב"ש בתשובה:

לג שם וכתב וה"ה לגדול מן התלמיד בחכמה וביראה:

לד לשון הרמב"ם בפ"ז מהת"ת ממ"ש לעיל בסעיף ט"ו:

לה בתשובות הרמב"ן סי' רמ"ה:

לו ירושלמי וכפירוש האבי עזרי הביאו הטור כמ"ש הרמ"א בהג"ה:

לז ברייתא בבבלי דף ט"ז ע"א:

לח שם:

לט הריב"ש בתשובה:

מ רמב"ם בפ"ז מהלכות ת"ת וכ"כ הטור:

מא כן הוא ברמב"ם:

מב ג"ז שם מעובדא דרבינא וכו' נדרים דף ח' ע"ב ומעובדא דר"א וכו' הותר הנדר סנהדרין דף ס"ח ע"א ש"מ דנידוי נדר הוא:

מג שם בנדרים בעובדא דרבינא וכתבו התוספות הטעם דפעמים שלא יהא הרב מזומן וכו' ואין להשהו' השמתא על האדם:

מד גם זה שם ממימרא דאמימר הלכתא וכו':

מה טור בשם הראב"ד וכ"כ הרא"ש בשמו:

מו כ"כ הרא"ש בשמו:

מז ג"ז שם בשם הראב"ד:

מח הרא"ש שם:

מט כתוב בקונדרסין ופי' שם שכיון שחלה עליו קללה או נידוי לעולם עומד עליו עד שיהא ניתר אז יוצא ממנו ומרמ"ח איבריו:

נ שם כדין נדרים לעיל בסימן ר"ח סעיף ב' וציינתיו שם:

נא מימרא דרב אילא וכו' נדרים דף ז' ע"ב:

נב מימרא דרב יהודה וכו' מכות דף י"א ע"א:

נג כ"כ התוספות שם והביאו הטור בשם ר"ת:

נד שם בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל כ"ח ונתן הטעם שהנידוי קל מהנדר שהמנדה לעצמו מתיר לעצמו מה שאין כן בנדר:

נה ציינתיו לעיל בסי' רכ"ח סעי' מ"ה:

נו מימרא דרב גידל וכו' מ"ק דף י"ז ע"א:

נז טור בשם הרמב"ם שם בפ"ז וכמו שהוכיח הר"ן לגירסא דגרסי שם פשיטא:

נח הר"ן פ"ק דנדרים בשם הרשב"א וכספרים דלא גרסי פשיטא:

נט טור בשם אביו הרא"ש בתשובה כלל כ"ח סי' ב':

ס שם ובתשובות שם סי' ה' וכת' שם דדינו כמו נידוהו בחלומו אבל לא בעי דמתני הלכתא:

סא ממימרא דרב יוסף נדרים דף ח' ע"א:

(°) כתב הב"י מ"כ כשבאים להתיר לו יאמרו מתמת דאשתמית פלוני בחלמיה מותר יהא ליה לא יסורין ולא קללה יבאו עליו ויאמרו יחי ראובן ואל ימות וגו' תודיעני אורח חיים וגו' ואומרים ג"פ ויעבור וגו':

סב שם ומפרש טעמא דלשמותי' שויה שליח למשרי ליה לא שויה שליח:

סג רמב"ם שם דמשמע ליה דפרשת דרכים שאמרו שם בגמרא לא הוי עד פרסה דתוך פרסה הוי כרמים וכו':

סד שם מסברתו או שהיה גירסתו כן בגמרא:

סה תוס' שס בעובדא דרבינא:

סו לשון הרמב"ם בסוף הלכות שבועות ממימרא דרב חנן א"ר נדרים דף ז' ע"ב.

סז ויליף לה מקרא תמורה דף ג' ע"ב:

סח שם בנדרים וכפי' הר"ן שם

סט טור בשם ספר המצות:

ע הר"י בשם הראב"ד מההוא עובדא דר"ל מ"ק דף י"ז ע"א

עא תשובות הרא"ש כלל ט"ו

עב טור בשם תשובת אביו הרא"ש ז"ל וכ' אע"ג דדרשינן ואת לרבות אחיך הגדול כיון שאינו נושא פנים לתורה אינו עושה מעשה עמך:

עג לשון הרמב"ם ריש פ"ו מהלכו' ת"ת ממימרא דרב אויא באושא התקינו וכו' מ"ק די"ז ע"א:

(°) פי' אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך שם בגמרא:

עד ירושלמי:

עה ירושלמי בפרק בתרא דהוריות:

עו מהא דמר זוטרא חסידא בבלי מ"ק דף י"ז ע"א:

עז מהא דרב פפא שם:

עח טור מדברי אביו הרא"ש שם מעובדא דההוא צורבא מרבנן שם:

עט ל' הרמב"ם שם בפ"ז והביאו הטור:

פ מימרא בירושלמי שם בפ"ג דמ"ק ובבבלי ברכות דף י"ט ע"א:

פא מעובדא דרב יוסף קדושין דף ע' ע"ב:

פב שם [דף כ"ח ע"א]:

פג משנה ו' פ"ה דעדיות לדברי רבי יהודה:

פד ב"ק דף קי"ב ע"ב:

פה שם דף קי"ג ע"א האי מאן וכו':

פו בגמ' איתא עד דציית ופי' הב"י דאיירי הכא שאחר שאמר ציינתא דינא ראינו שנשמט לפרוע:

פז ב"ק דף ט"ו ע"ב:

פח שם דף קי"ד ע"א:

פט מימרא דרב וכו' שם:

צ מימרא דרב חסדא חולין דף קל"ב ע"ב:

צא מימרא דרב ושמואל פסחים דף נ"ב ע"א:

צב שם דף נ' ע"ב:

צג מימרא דר' אבא נדרים דף ז' ע"ב:

צד ברכות דף י"ט ע"א וביצה דף כ"ג ע"א:

צה ירושלמי פ"ג דמ"ק אעובדא דחוני המעגל:

צו ברכות דף ס"ג ע"א פי' כדרך שהיו קובעים ומעברין בזמן חכמי המשנה:

צז מ"ק דף י"ז ע"א:

צח ירושלמי פ"ג דמ"ק:

צט סנהדרין דף כ"ה ע"א וגרסי דשמתיה וכו':

ק חולין דף י"ח ע"א וע"ל סי' י"ח סעיף י"ז:

קא מימרא דרב נדה דף י"ג ע"ב:

קב מימרא דרב פפא כתובו' דכ"ח ע"א:

קג מ"ק דף י"ז ע"א:

קד שם מעובדא דר"ל דא"ל אדרבה וכו' אם נתחייבתי לך ממון נידוי מי נתחייבתי לך:

קה הראב"ד מעובדא דרב שילא יבמות דף קכ"א ע"א וכתבה הרמב"ם בסוף הלכות גירושין:

קו שם וכרב אחא וכו' נדרים דף כ' ע"א:

קז ג"ז רבינו ירוחם בשם הראב"ד מעובדא דרב המנונא מ"ק דף כ"ז ע"ב:

קח כתוב בקונדרסין מהא דמנחות משנה ד':

קט ג"ז שם משנה ד':

קי ג"ז שם ממימרא דרבא ב"ק דף קי"ז ע"א:

קיא מעובדא דר"א שברכוהו ב"מ דף נ"ט ע"ב:

קיב שבת דף י"ט ע"ב:

קיג מימרא דרב יוסף מ"ק דף י"ז ע"א וכפי' הראב"ד הביאו הטור:

קיד הגהות אשירי פרק ג' דמ"ק בשם אור זרוע:

קטו טור בשם הרמב"ם בפרק ו' מהלכות ת"ת מהא דשמתוה אביי ורבא להההוא טבחא וכו' מ"ק דף ט"ו ע"א:

קטז מהא דנידו את עקביא וכו' משנה ו' פ"ה דעדיות ומייתי לה בברכו' דף י"ט ע"א:

קיז ממשמעות מעובדא דאביי ורבא דלעיל שם וממשנה ובריית'א ב"ק דף צ"ב ע"א וכתב הבית יוסף שנראה דשירצה גרסינן היו"ד בשו"א והרי"ש בפת"ח כלומר עד שיפייס כמ"ש הרמ"א בשמו:

קיח ברייתא מ"ק דט"ז ע"א:

קיט וכ' הב"י דה"ה אם הפקיר בחכם גדול ממנו הרבה בחכמה וביראת חטא דהא כע"ה חשיב גביה ואצ"ל אם גדול הדור דכרבו חשיב וכו' וממשנה דעדיות לעיל:

קכ מהא דשליח ב"ד נאמן כבי תרי לשמתא ב"ק דף קי"ב ע"ב קל וחומר לחכם עצמו ב"י א"נ ממימרא דרב יוסף שציינתי לעיל בסעיף מ"ה מדאמר במלתא דפסיקא ליה תשו' הריב"ש ח"ב סי' ל"ד:

קכא ממימרא דרב חסדא מ"ק דף י"ז ע"א:

קכב מפורש במ"ש לעיל:

קכג תרומת הדשן סי' רע"ו:

(°) דין חרם ר"ג שלא לישא שתי נשים עיין כא"ה סי' א'. עוד החרים שלא יתפלל השליח צבור כשמחזיק אדם חרם עד שיאמרו טובי העיר שיתפלל. חרם שלא להרחיק אדם מאשתו יותר מי"ח חדשים. תקנה שלא לשכור בית עובד כוכבים דדר בו חבירו ישראל כדאי' בח"מ סי' רל"ז. חרם שלא לקצץ גליון ספר אפי' לכתוב עליו. חרם שלא לבייש לבעלי תשובה מעונם לפנים. חרם שלא לראות בכתב חבירו שלא ברשותו אא"כ זרקו. חרם שלא ליקח כלל כגון כליהם או גביע או בגדי כומריהם וספרי תפלות ומשמשיהם מפני הסכנה. אין אדם רשאי לבטל התפלה בשבת או ביום טוב אלא א"כ ביטל התפלה קודם לכן ג"פ. תקנה שלא לסרב ליכנס בחרם להרים מעשר ואחד יכרית לכולם אם יש מנין בעיר וקודם ר"ג מ"ה היתה תקנה ור"ג מ"ה תיקן לחדשה בכל שנה. חרם על המכה חבירו שיתירו לו הקהל קודם שיתרצה לעשרה במנין עד שיקבל כל מה שיגזור בית דין אם המוכה צועק וקובל עליו ואם לאו יתירו הקהל לעצמם. עוד שם קנס קצוב למכה חוץ מבית הכנסת ובבית הכנסת הקנס כפול. עוד הוסיף ר"ת בצירוף שאר רבנים חרם שלא לעכב הפקדונות בשביל שום תביעה רק המלמד וכו' כדאי' בח"מ סי' ע"ב. חרם שלא יעשה שקרנות ולא גילוח מעות. עוד שם שלא ידברו בביהכ"נ אך ישבו באימה

וביראה העתקתי מסוף תשו' מהר"מ ועוד שם הרבה תיקונים וקצר הגליון מלהכילם והירא דבר ה' יעיין עליהם ועיין בא"ה סי' א' סעיף י' בהג"ה שתקנת ר"ג מן הסתם נוהג בכל מקום:

סימן שלה

א תני רב יוסף וכו' ב"מ דף ל' ע"ב:

ב ירושלמי דפאה ספ"ג ומסכת שמחות:

ג שם:

ד נדרים דף ל"ט ע"ב:

ה פי' שנוטל א' מס' בחליו (ב"מ דף ל' ע"ב) [נדרים שם]:

ו בברייתא שבת דף י"ב ע"ב:

ז נדרים דף מ' ע"א:

ח ממימרא דרבה בר בר חנה כי הוה אזיל בתר ר"א וכו' שם בשבת מפני שהשכינה עמו. וא"צ למלאכי השרת להכניס תפלתו:

ט שם אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מכירין בלשון ארמית סוטה דף ל"ג ע"א:

י בברייתא שם וכרבי יוסי וכמימרא דרבי חנינא שם בחול ופירש רש"י שמתוך שכוללו עם האחרים תפלתו נשמעת בזכותן של רבים:

יא כת"ק שם וכן כ' הרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות שבת ועיין בא"ח סי' רפ"ז:

יב ברייתא במסכת שמחות:

יג ברייתא נדרים דף מ"א ע"א:

יד הרמב"ן בסת"ה:

טו ברייתא גיטין פרק ה' דף ס"א ע"א:

טז ברייתא באבל דבתי פרק י"ב:

(°) פי' דכיון שהוא חולה והיא בריאה יכולה היא שתנצל מידו:

יז הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות אבל ונתן טעם בזה שניחום אבלים גמילו' חסד עם החיים והמתים:

(°) דין לברך את החולה בשבת עיין בא"ח ס"ס רפ"ח ודין המודר הנאה אם מותר לבקרו עיין בסי' רכ"א:

סימן שלו

א תנא דבי רבי ישמעאל וכו' ב"ק דף פ"ה ע"א:

ב רמב"ן בסת"ה הואיל ומחללין שבת ברפואות וציינתיו בא"ח סי' שכ"ח:
ג יומא דף פ"ד ע"א וע"ב וכ"ש זה:
ד מהירושלמי פ"ד דנדרים:
ה שם בסת"ה:
ו מהתוספתא דב"ק פ"ח:
ז ממשנה הנוטל שכר וכו' בכורות דף כ"ט ע"א:
ח מעובדא דבת חמוה דרב פפא יבמות דף ק"ו ע"א [וע"ש בנ"י בשם הריטב"א ז"ל]:
ט מברייתא הרי שהיה בורח וכו' שם:
י הרמב"ן שם וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א:
יא בשם הרמב"ן בסת"ה ודין רפואה במודר הנאה מתבירו ע"ל בסי' רכ"א:

סימן שלז

במסכת שמחות:

סימן שלח

א ברייתא שבת דף ל"ב ע"א:
ב רמב"ן בסת"ה ממסכת שמחות:
ג משנה סנהדרין דף מ"ג ע"ב:
ד שם במשנה:
ה שם במסכת שמחות:
ו שם בסת"ה קבלנו מחסידים ואנשי מעשה וכו' ואי' בספרי ואשמה הנפש ההיא והתודו זה בנה אב לכל המתים שיטענו וידוי:
ז הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וש"פ וכחכמים בברייתא יומא דף ל"ו ע"ב וכמ"ש בא"ח סי' תרכ"א:

סימן שלט

א באבל רבתי פרק קמא:
ב משנה שבת דף קנ"א ע"ב:
ג וכ' הרמב"ן בסת"ה שהבריאין עושים תכריכים לעצמם לכבודם ואין חשש בזה כדאמרינן גבי כלי קופסא בזקן שעשאה לכבודו מנחות דף מ"א ע"א:

ד וכתב שם שלא יעברו ימים מועטים עד שימות א':

(°) פי' משא"כ בהשמטת הכר והכסת שהוא מזיז ומנענע אותו שאפשר שמקרב מיתתו בזה:

ה טור בשם הר"מ מרוטנבורג והרא"ש והמרדכי בפ"ג דמ"ק מהא דאמרי' רוב גוססין למיתה גיטין דף כ"ח ע"א:

ו הרמב"ן בסת"ה שכן נהגו:

ז כל בו בשם הרב וכתב שם שלא ימות בעגמת נפש מפני שהנפש משתוממת בשעה שהיא יוצאת מן הגוף והוא יחידי:

ח שם כדי שידעו שמת ולא יודיעו בפה ויהיה מוציא דבה וכתב עוד טעם אחר וכתב הרד"א שיש רמז לזה מן התורה ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה כי כולם שפכו מימיהם:

סימן שמ

א מימרא דרב תחליפא וכו' מ"ק דף כ"ד ע"א:

ב יתבאר בסי' שע"ד:

ג שם דף כ' ע"ב ויליף לה מאיוב דכתיב ויקם איוב ויקרע:

ד מעובדא דאמימר שם כדעת הרי"ץ גיאת והרא"ש הביאם הטור וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ח מהל' אבל וגם הרי"ף אפשר דהכי ס"ל בית יוסף:

ה ברייתא שם דף כ"ו ע"ב:

ו רמב"ם שם:

ז וכן כ' הרמב"ם שם בפ"ח או מלמטה כלשון הברייתא וכפירו' הכ"מ שם בפ"ז דין ו':

ח ברייתא שם:

ט ג"ז שם:

י שם בברייתא וכרבי יהודה בן בתירא שם:

יא מעובדא דאמימר שם דף כ' ע"ב:

יב ברייתא דרשב"א שם דכ"ה ע"א:

יג טור בשם מהר"מ מרוטנבורג:

יד טור וכדברי הראב"ד דמוקי לעובדא דרב ספרא שם דף כ"ה ע"א דאלו חכמים לא היו שם בשעת פטירתו אלא באו לאחר קבורתו והביאו הרמב"ן שם בסת"ה:

טו שם מדברי אביו הרא"ש מדברי הראב"ד נלמד מעובדא דרב ספרא דלעיל ומעובדא דרבי בון שם בירושלמי:

טז ממימרא דרבי יוחנן בבלי שבת דף קי"ד ע"א ושכ"כ רב משה בתשובה:

יז ברייתא שם דף כ"ה ע"א:

יח רמב"ם בפ"ח מהלכות אבל נלמד משיעור קריעה דאביו:

יט כרבי יהודה בברייתא ב"מ דף ל"ג ע"א דפסק ר' יוחנן שם כוותיה:

כ רמב"ם בפ"ט וכדין קריעה שעל אביו והביאו הטור:

כא שם בשם הרמב"ן בסת"ה ואביו הרא"ש:

כב מימרא דאמוראי שם בב"מ:

כג ברייתא מ"ק דף כ"ב:

(°) לשון מהרש"ל לענין קריע' נהיגי כן על אב ואם משמאל ושאר קורבות כגון בניו ואתיו מצד ימין וכן מצאתי:

כד כן דקדק הראב"ד מהברייתא וכתבוה הרמב"ן והרא"ש והטור כתבו בקיצור:

כה שם בברייתא:

כו טור בשם הערוך וכ"כ הרמב"ם בפ"ח:

כז סמ"ג בשם רבני צרפת:

כח סמ"ק (וכל בו בשם ר"י):

כט שם בבר י' וכרשב"א:

ל שם בברייתא וכת"ק:

(°) פירוש כדי שיהיו הקרעים מובדלים לשנים:

לא כר' יהודה שם בברייתא:

לב לשון הרמב"ם ממימרא דרבי חייא בר אבא וכו' שם ותופס ב' פירושים פי' רש"י בפנים בחדר ומבחוץ בפני העם [וכ"פ בסמ"ג ובס' האשכול מדקאמר שם כפי אסיתא וכו']ופי' הרי"ץ גיאות שמכנים ידו תחת חלוקו וקורע וכ"פ הרמב"ן [מדקאמר מבפנים ומבחוץ ולא אמר בפנים ובחוץ] וברש"י שלפנינו כפי' הרמב"ם:

לג שם כי אתא רבין וכו':

לד ברייתא דף כ"ד ע"א:

לה מדין דלעיל דמחליף ואינו קורע:

לו ברייתא שם דף כ"ב ע"ב:

לז שם בבריי' וכפירוש רש"י וכן ש"פ וכל הגאונים:

לח ברייתא באבל רבתי והרמב"ן למדו מברייתא דלעיל בבבלי שם:

לט שם בברייתא דף כ"ב ע"ב:

מ שם בעובדא דרב חסדא דף כ"ה ע"א:

מא רמב"ם שם בפ"ט וכתב הב"י דדייק לה מדקתני שוללין לאלתר ולא קתני מאחין ולא אשמעינן בגמרא דמותר בו ביום:

מב שם ברמב"ם:

מג ברייתא שם:

מד הרא"ש שם מדלא פירש בברייתא וכ"כ הטור:

מה בעיא ונפשטא שם וכרבי מני דף כ' ע"ב:

מו לרבי זירא שם:

מז טור בשם בה"ג וכ"פ הרמב"ן:

מח ברייתא שם דף כ"ו ע"ב וכרשב"א הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וכ"כ הרמב"ן בשם בה"ג:

מט ג"ז שם בברייתא:

נ ברייתא באבל רבתי פ"ט והא דאיתא לעיל סי' ט"ז סעיף ו' וסי' שי"ו סעי' ו' דבלא הודיעו אינו חושש שאני הכא שרגלים לדבר דאם היה מן הקרעים המתאחים היה הוא תופרו שהקרע פוחת בדמים:

נא ג"ז באבל רבתי:

נב ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"ב:

נג כפי' הרמב"ן בשם הראב"ד:

נד ל' הרמב"ם שם פ"ח וכמ"ד דתוך ז' קורע שם דף כ"ו ע"ב וכ"פ הרי"ף והרא"ש:

נה שם בברייתא וכת"ק:

נו ג"ז שם בברייתי' וכר' יהודה בן בתירא שם בגמ' וכפירושו דריב"ב פליג () [אסיפא דרישא ולא ארישא דרישא כצ"ל:] ארישא דרישא ולא אסיפא דריש' וכ' הרמב"ן ורבינו ירוחם שכן עיקר:

נז ל' הטור מדברי הרמב"ן בסת"ה ושם בברייתא:

נח ציינתיו לעיל סעיף כ"א:

נט שם וכר"י בן בתירא שם בגמ':

ס ברייתא וכדמפרש לה שם בגמ' נדרים דף פ"ז ע"א וכדעת הרי"ף והרא"ש והר"ן:

סא שם בנדרים ברייתא וגמרא:

סב טור בשם הרי"ץ גיאות וכמ"ש בשם הרמב"ן:

סג ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"ב מפני עגמת נפש שיבכו הרואי' רש"י:

סד ברייתא שבת דף ק"ה ע"ב:

סה טור בשם הרמב"ן מהירושלמי:

סו שבת דף קל"ו:

(°) פי' שבעל ולא פירש וכדעת הרמב"ן הביאו הטור:

סז משנה מ"ק דף כ"ד ע"ב:

סח רמב"ם שם בפרק י"א וכן כתב הרמב"ן בסת"ה:

סט משנה וגמ' שם:

ע טור בשם הרמב"ן בסת"ה:

עא ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"ב:

עב שם בבריי' משמיה דרשב"ג:

עג וכ' הב"י בשם נ"י שאפילו באביו הוא מאחהו שלא נתן לו רשות אלא לקרוע שלא יתבייש שם:

עד ברייתא באבל רבתי:

(°) ולענ"ד אין שום סתירה כי שם כ' לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות שאלה אין פחות מכדי שילך ויחזור פירושו דהיינו כל זמן שרוצה לילך ואף כל ז' ימי אבילות וכן מוכח ממה שכ' הרמב"ם אח"כ שאלו לבית המשתה כל אותו היום ומל' הטור שכ' שם וא"א הביאו בל' אח' משמע דלענין דינא אין חילוק ביניהם:

עה ברייתא שם דף כ"ו ע"א וכדמפרש שם בגמרא

עו רמב"ן בסת"ה:

עז שם בברייתא:

עח כר' חייא סנהדרין ד"ס ע"א:

עט בריי' שם ומ"ק דף כ"ו ע"א:

פ שם בברייתא:

פא שם בברייתא:

פב מעובדא דתפילין שם:

פג הרא"ש ממגילה ששרף יהויקים:

פד שם בגמ':

פה שם בברייתא:

פו ברייתא שם:

פז כ"כ הנ"י ורבינו ירוחם בהדיא וכ"נ מדברי הרמב"ם ספ"ט מהלכות אבל והרמב"ן ז"ל:

סימן שמא

א ברייתא מ"ק דף כ"ג ע"ב וברכות דף י"ז ע"ב:

ב הרשב"א בתשובה:

ג שם בברייתא:

ד טור בשם אביו הרא"ש:

ה שם בברייתא:

(°) ירושלמי כתבוהו הרא"ש שם והרמב"ן בסת"ה:

ו הרא"ש ושכן משמע בירושלמי:

ז תוספות שם במ"ק בשם הירושלמי בעיא ולא איפשטא וטור וש"פ:

ח שם בברכות בברייתא שבת וכתב הרא"ש דה"ה לי"ט:

ט כת"ק דרשב"ג וכדמפרש בגמ' שם דף י"ח ע"א במו"ק וכ"פ הרי"ף שם והרמב"ם בפרק ד' מהלכות אבל והרא"ש שם:

י תוספות שם בשם רבי נתנאל וכ"כ הרא"ש שם:

יא טור מדברי אביו הרא"ש שם:

(°) וכתב עוד שם שמשמע בירושלמי שהתלמידים מטמאין לרבם:

יב שם בשם הר"מ מרוטנבורג וש"פ בשמו וכמ"ש הרא"ש בתשובו' שהיו ראשוני' לחיבור פסקיו שיבדיל אחר שיקבר וכ' הר"ם הטעם דהא קי"ל טעם מבדיל וציינתיו בא"ח בסימן רצ"ט דכ"ע מודי שהאונן אחר שקברו את המת ויש עדיין שהות להתפלל דמתפלל כיון שלא עבר זמן התפלה וה"ה בהבדלה:

יג ירושלמי פ"ג דברכות וכפי' הרמב"ן בסת"ה וכ"כ התוס' שם דף י"ח ע"א:

יד טור בשם ר"י והביאו התוספות שם מברייתא מסכת שמחות וכ"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל:

טו שם בשם הרמב"ן בסת"ה וכ' הטעם שאם אתה מחייבו באלו אף עסקי המת נפסדין בכך:

טז שם מברייתא דאבל רבתי ופי' שם דאינו ישן אלא ע"ג קרקע:

(°) כדעיל סעיף א':

יז בשם הרמב"ן בסת"ה ולאפוקי מדעת הרמב"ם בפ"א שמתיר ברחיצה וסיכה ושמפני טעם זה רחץ דוד וסך כשמת הילד טרם שיקבר:

יח וסיים שם כי צריך לחזר אחר צרכי המת:

יט ברייתא שם בברכו' דף י"ח ע"א:

סימן שמב

א ברייתא כתובות דף ג' ע"ב:

ב הר"ן שם:
ג שם בברייתא ופי' רש"י שלא יקברוהו דא"כ חלה עליו אבילות מיד בסתימ' הגולל ושוב לא יוכל לכנוס עד שיעבור האבל:
ד רמב"ם בפי"א וכמ"ש הטור בשם אביו הרא"ש:
ה כדעת הראב"ד כיון שהרמב"ן הודה לו שצריך ב' שמירות וכתב הגהות מיימוני בשם ראב"ן מיעוט אנשים שנים ומיעוט נשים שתים וכבר כתב הרמ"א בהגהת המנהגים:
ו טור בשם הרמב"ן בסת"ה ורמב"ם פי"א:
ז משום דכתיב מלך ביפיו תחזינה עיניך ולפיכך אינן עולין:
ח מימרא דאמוראי שם דף ד' ע"א:
ט שם בגמרא:
י רמב"ם שם וכמ"ש הטור בשם אביו הרא"ש:

סימן שמג

א מעובדא דרב המנונא וכו' מ"ק דף כ"ז ע"ב:
ב לשון הרמב"ן והביאו הטור מעובדא דלעיל:
ג שם מעובדא דרב המנונא:
ד כדעת הרמב"ן שהביא הטור וכתב הב"י דמסתבר טעמיה וגדול שבאחרונים הוא:
ה פ"ק דאבל רבתי וכתבוהו הרמב"ן בסת"ה:
ו כאשר הגהתי כן הוא בב"י:

סימן שמד

א ברייתא שבת דף ק"ה ע"ב:
ב מימרא דרב ששת ברכות דף ו' ע"ב וכפירוש רש"י שם:
ג ברייתא באבל רבתי:
ד ברייתא ברכות דף ס"ב ע"א:
ה כפי' הרא"ש בפ"ג דמ"ק כי הוא למת למזכרת עון:
ו רמב"ם בפ"ה מהלכות אבל וטור וכ"כ רמב"ן בסת"ה מהא דרפרם דספדיה לכלתיה וכו' מגילה דף כ"ח ע"ב:
ז משנה כתובות דף מ"ו ע"ב:

ח ברייתא (באבל רבתי וכתבה הרא"ש בסוף) מ"ק [כ"ד ע"ב] וכר' יהודה משום ר' ישמעאל:

(°) דזהו שמחתם שאין להם ממון לשמוח בהם:

ט טור בשם רב האי וכ"כ הרמב"ן בסת"ה:

י שם מברייתא דאבל רבתי והרא"ש בסוף מ"ק:

יא ג"ז בברייתא שם פ"ג:

יב שם:

יג ברייתא שם בפ"ק ופי' הר"ן מחותך שהוציאוהו מחותך מן הבטן ומסורס שיצא הפוך:

יד וסיים שם הרמב"ן אלא הצריכין למטה ולקבורה ועיין בסימן שס"ז:

טו בעיא ונפשטה דיקרא דשכבי הוא סנהדרין דף מ"ו ע"ב:

טז ג"ז שם:

יז ברייתא ברכות דף י"ט ע"א:

יח טור בשם הרמב"ן בסת"ה:

יט ברייתא באבל רבתי פרק י"א וכפירוש הרמב"ן שם ששניהם למת אחד:

כ ג"ז שם בברייתא וכפירוש הרמב"ן דמיירי בשני מתים:

כא ברכות דף ג' ע"ב וכלישנא קמא הרי"ף והרא"ש והרמב"ן בשם רב האי גאון וכ"כ הרמב"ם פרק י"ג מהלכות אבל וכתב הרא"ש והטור בשם רב האי שאפילו חוץ לד' אמות אסור ואיתא במרדכי סוף מ"ק שאסור בכל אותו חדר שהמת מונח בו:

כב נ"י בשם הרמ"ה מהא דכבוד עשו לו במותו מלמד וכו' ב"ק דף ט"ז ע"ב:

כג ברייתא מ"ק דף כ"ב ע"ב:

כד טור מדברי אביו הרא"ש שם בשם הראב"ד:

כה כן הוא ברמב"ם בפ"ט והם דברי רבי יהושע בן קרחא בברייתא שם:

כו בברייתא מגילה דף כ"ח ע"ב:

כז טור בשם רב האי גאון:

כח וכתב הכל בו שאם חל יום ז' בר"ח אינו הולך לבית הקברות ולא לקטן:

(°) פי' אומרים הזכרה ותפלה בעבורו ויש נוסח תפלה בזה וקורין אותו השכבה:

סימן שמה

א ברייתא באבל רבתי פ"ב:

ב כדעת הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל שאין קורעין עליו כלל:

ג לשון הרמב"ם שם מברייתא דלעיל:

(°) וסיים שם משום דהוה ליה כפרה בהריגתו כאוקימתא דרבא בסנהדין דף מ"ז ע"א דשאני הרוגי מלכות וכן כ' הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל ועיין במ"ש בסי' שע"ה סעיף ה':

ד שם בברייתא דאבל רבתי:

ה הרמב"ן בסת"ה ונתן טעם לפי שאיבוד היה מותר לו כדאי' בב"ר וכ"כ הרא"ש בסוף מ"ק:

ו רמב"ן בסת"ה:

ז מ"ק דף ט"ו ע"א:

ח לשון הרמב"ם שם פ' א' מברייתא דאבל רבתי פרק ב' ובמקום המומרים כת' שם האפיקורסים:

ט מרדכי ור"ת והביא ראיה מהתוספתא דסנהדרין וכתבו הגה' אשיר"י שר"ג נתאבל על בנו שהמיר דתו י"ד יום ק"ו לשכינה י"ד יום וכתבו הגהות מיימוני בפרק א' אמנם אין ללמוד מזה דלאפושי צערא הוא דעבד שלא זכה לתשובה:

י ברייתא באבל רבתי:

יא ברייתות מ"ק דף כ"ה ע"א וכדמוקי להו שם בגמרא:

סימן שמו

א ברייתא באבל רבתי פ"ב ופי' הר"ן בסוף מ"ק לפי שהוא גורם לבזות את המת שאומרי' אותו האיש הצלוב הוא אחיו של פלוני וכשכלה הבשר ואין הצורה קיימת לא יזכרוהו לרעה עוד:

ב הר"ן:

סימן שמז

א צינתיו בא"ח סי' תקמ"ז:

(°) כאשר הגהתי כן הוא בטור וברא"ש וש"פ:

ב ג"ז שם:

דין להספיד בחלילין שהביא העובד כוכבים בשבת או קבר שעשה העובד כוכבים שם בסימן שכ"ה ואם מותר להחשיך עליהן שם בסי' ש"ו:

סימן שמח

א ברייתא עבודת כוכבים דף י"א ע"א:

ב ואיתא נמי שם בברייתא:

ג טור בשם התוספתא:

ד כתובות דף מ"ח ע"א:

ה טור מדברי אביו הרא"ש סנהדרין פ"ו ובתשובות כלל י"ג וכתב שאפילו נתן הרבה מתנות לאחרים ולא נשאר לבניו אלא מעט:

ו בעיא ולא נפשטא סנהדרין דף מ"ו ע"ב וכתב הרמב"ן דספק איסורא הוא ולחומרא וכ"כ הרמב"ם סוף פ' י"א מהלכות זכייה ומתנה:

סימן שמט

א ברייתות ומימרות סנהדרין דף מ"ז ע"ב ודף מ"ח ע"א:

(°) תשובת הרשב"א סימן שס"ה:

ב שם וכרבא דהזמנה לאו מילתא היא:

ג מימרא דרב חסדא שם:

ד ערכין דף ז' ע"ב ומה שתמה הכ"מ על הרמב"ם בסוף הלכות אבל על מה שכתב שם בדין שער המת וכן בב"י עיין בתשובות הרשב"א סימן ש"ל שהאריך בזה:

(°) שם מאוקימתא דרב נחמן:

ה ברייתא סנהדרין דף מ"ח ע"א וכרשב"ג שם:

(°) פירוש מדרבנן משום דמחלפי בתכריכי המת ואתו למימר תכריכי המת מותרים:

ו טור מדברי הרמב"ן בסת"ה ממשמעות הגמרא יבמות דף ס"ו ע"ב:

ז ברייתא באבל רבתי פ"ט:

סימן שנ

א ברייתא באבל רבתי:

ב כחכמים שם שאין אוסרין אוכלים ואין מפסידין אותן אלא לצורך:

סימן שנא

א משנה ד' פ"ט דכלאים:

ב כהכרעת הרמב"ן בסת"ה:

(°) בטור כתב קושרין וכתב שם בשעה שקוברין אותו:

סימן שנב

א ברייתא משמיה דרשב"ג מ"ק דף כ"ז ע"ב:

ב טור וכ"כ הרמב"ן בסת"ה:

ג ברייתא באבל רבתי פי"ב:

ד טור בשם הרמב"ן בשם מנהג כל ישראל וכתב הכל בו כדי להעביר זוהמתן שלא יקוצו העם בטלטולו

(°) עיין בערוך ערך (עמץ) [אמץ]):

ה וכתב שם הוא סי' הקדום לפי שהיו מוליכין אותו חוץ לעיר כדי שיכירו הקוברין שהוא ישראל:

סימן שנג

א ברייתא מ"ק דף כ"ז ע"א:

ב מעובדא כי נח נפשיה דרב הונא שם דף כ"ה ע"א:

ג שם:

ד ברייתא שם דף כ"ד ע"א וכת"ק:

(°) פי' רש"י כשחוזרין מבית הקברות עוברים לפני האבל בשורה וכל אחד אומר לו תתנחם וברכת אבלים ברכה שאומרים ברחבה ותנחומי אבלים שהולכים כל שבעה לביתו לנחמו:

ה שם בברייתא וכדמפרש רבי יהודה שם:

ו לשון הרמב"ם בפי"ב מהלכות אבל מברייתא דרשב"ג שם:

(°) פירוש מרגישין ומצטערין ערוך:

ז שם ומדברי (רבי אלי) [ראב"ע] שם:

ח ציינתיו לעיל סוף סי' רס"ג:

ט ברייתא באבל רבתי וכת"ק:

סימן שנד

ברייתא באבל רבתי:

(°) כלומר אם רוצים להלין הראשון לכבודו מוציאין את השני דהא בלאו הכי לא יוציאו עכשיו הראשון. שפתי כהן:

(°) פירוש אלא מנחמי' את זה וחוזרים ומנחמין את חבירו או נחלקים לשתי כתות כת זו מנחמת את זה והשניה לזה:

סימן שנה

א משנה מ"ק דף כ"ז ע"א וכרבי אלעזר שם בגמ' דף כ"ח ע"א הסכמת הפוסקים:
(°) הש"ך פי' לפי שאינו כבוד לחכם ללוות אשה והט"ז פירשו כמו חברת רוב עם ומשום ניוול:
ב מברייתא באבל רבתי פרק י"א:

סימן שנו

משנה סוף פרק ב' דשקלים ופי' הרמב"ן אע"ג דהזמנה לאו מילתא היא אלא משום דזילותא ה"ל לגביה ואחולי אחיל זילותיה ליורשים וכן פירש בגמרא דסנהדרין דף מ"ח ע"א:

סימן שנז

א משנה סנהדרין דף מ"ו ע"א:
[א] ברייתא שם מ"ז ע"א:
ב ברייתא באבל רבתי:
[ב] [ברייתא דסנהדרין שם]:
ג ברייתא מ"ק דף כ"ב ע"א ורמב"ן ורא"ש:

סימן שנח

א ציינתיו בא"ח סימן ע"ב:
ב ג"ז שם:
ג טור בשם ירושלמי וכפי' הב"י דהאידנא שאין לנו כתפים מיוחדים אלא הכל מסייעים לית לן בה:

סימן שנט

א ברייתא סנהדרין דף כ' ע"א:
ב בירושלמי מפרש שהן גרמו מיתה לעולם:
ג שם מפני כבודן של בנות ישראל שלא יהיו מביטין בנשים:

ד בית יוסף בשם ספר הזוהר פרשת ויקהל שאם יוצאות גורמות רעה לעולם:

סימן שס

א ברייתא כתובות דף י"ז ע"א וכפירוש רש"י שם:
ב טור וכ"כ הרמב"ן בסת"ה:
ג שם בסת"ה מברייתא דאבל רבתי:
ד שם בשם מכילתא אחריתא ומפרש שם שכבוד החיים קודם:
ה שם ושם:
ו בית יוסף וגם להכנסת כלה שהוא קודם לת"ת ועבודה ומקרא מגילה ודוחה טומאה ונזיר ופסח ומילה ולא מצינו דבר קודם לו בכל התורה כולה:

סימן שסא

א ברייתא כתובות דף י"ז ע"א:
ב מימרא דרב ששת וכו' שם ע"ב:
ג טור בשם בה"ג:
ד שם בשם רב נטוראי ושהרמב"ן כ' דטעמא דמסתבר הוא דהא איכא שורה וקדיש וברכת אבלים דבעיא י':
(°) טור בשם אביו הרא"ש שם בפ"ב דכתובות כיון דאינה מצווה ועושה מה שמוטל עליה:
ה הרמב"ן בסת"ה:
ו טור מדברי התוספות שם בכתובות ואביו הרא"ש בסוף מ"ק:
ז שם ושם:
ח מימרא דרחבא וכו' ברכות דף י"ח ע"א:
ט טור מעובדא דרב המנונא וכו' וציינתיו לעיל בסימן שמ"ג:
י שם מדברי רבינו יונה והרא"ש:
יא שם בשם הרי"ץ גיאות מהירושלמי אילן דקיימי מקמי מיתא וכו':
יב מ"ק דף כ"ה ע"א:

סימן שסב

א לשון הטור מדברי הרמב"ן בסת"ה ממימרא דרבי יוחנן סנהדרין דף מ"ו ע"ב:

ב שם וכצוואתו דרבי שם בירושלמי ומה שהיו נוהגים חכמי התלמוד בארונות לאחר עיכול הבשר הוא או שהיו נוקבים הארון לארץ:
ג שם מהא דאמרינן במתי מדבר וכו' דהוי גני אפרקיד ב"ב דף ע"ד ע"א:
ד ברייתא באבל רבתי:
ה שם כרבי יהודה:
ו שם:
ז סנהדרין משנה וגמ' דף מ"ז ע"א:
ח טור מדברי הרמב"ן בסת"ה מעובדא כי נח נפשיה דרב הונא ואסקוהו לארץ ישראל וכו' [במו"ק כ"ה ע"א]:
ט רבינו ירוחם נתיב כ"ח בשם ספר חסידים שאף במותם אין להם מנוחה יחד ועוד כתב שם קצת אזהרות בענין קבורת מת וע"ש:

סימן שסג

א ירושלמי סוף פ"ג דמ"ק וכתב הכל בו הטעם מפני שהוא קשה למתים וכו' ע"ש:
(*) פירוש למקום שהוא שלו ששוכבין שם בני משפחתו:
ב רבינו ירוחם:
ג הגהות אשיר"י בשם א"ז בפ"ג דמ"ק:
ד שם:
ה ברייתא הביאו הטור וסת"ה:
ו טור מדברי הרמב"ן בסת"ה ולמד כן מהירושלמי וברייתא דלעיל:
ז ברייתא באבל רבתי פרק י"ג:
ח דחיישינן שמא הוא ארון שפינוהו:
ט רבינו ירוחם בשם אבל רבתי (הביאם הרא"ש במ"ק):

סימן שסד

א מסקנת הגמרא סנהדרין דף מ"ז ע"ב גבי עובדא דקברא דרב:
(*) ולפי זה אסור לדרוך ע"ג הקברות הגהת אשר"י:
ב אוקימתא דגמרא שם [מ"ח ע"א]:
ג כפי' הרמב"ן בהא דמשני אע"ג דפנייה:
ד ברייתא שם:
ה כפירוש הרמב"ן דהיינו אזמניה וצר ביה:

ו ברייתא שם דף מ"ח ע"ב:
ז מימרא דרפרם וכו' שם:
ח ברייתא שם דף מ"ז ע"ב וכפירוש רש"י שם:
ט בהלכות טומאת מת פ"ח וכפי' הב"י ושם בכ"מ:
י ברייתות ב"ק דף פ"א ע"א וע"ב:
יא שם:
יב ברייתא שם וכדמפרש לה רב ביבי:
יג ברייתא באבל רבתי:
יד ירושלמי פרק כהן גדול ונזיר דף נ"ו:
טו ברייתא באבל רבתי וכת"ק וכן משמע שם בירושלמי בפרק הנזכר:
טז הגהות מיימוני בסוף הלכות אבל בשם רבינו אפרים:
יז ברייתא סנהדרין דף מ"ז ע"ב:
יח פי' אם הוא קבר של בנין וע"ל סעיף א':
יט ירושלמי סוף נזיר וכגירסת הטור:
כ מרדכי סוף מ"ק בשם פי"ג דמסכת שמחות:
כא ברייתא סנהדרין דף מ"ח ע"א:

סימן שסה

א ברייתא ברכות דף י"ד ע"ב:
ב משנה ב"ב דף כ"ה ע"א:

סימן שסו

א ברייתא ב"ב דף ק' ע"ב ומפרש התם משום פגם משפחה:
ב ברייתא באבל רבתי וכנוסחת הטור וכ"כ הרמב"ן בסת"ה וכפי פירושו שם:
ג באבל רבתי פרק י"ד וכגירסת הטור:
ד כגירסת ספרים שלנו והרמב"ן בסת"ה:
ה שם משום דבעלה חייב בקבורתה:
(°) (דין חפירת כוכין בח"ה וחינוכן עיין בא"ח בסימן תקפ"ז):

סימן שסז

א ברייתא גיטין דף ס"א ע"א וכתב הב"י בפירוש דברי הכל בו שחייב גם כן ללוות את העובד כוכבים אם הוא מפני דרכי שלום או בעובד כוכבים חסיד דקי"ל חסידי עובדי כוכבים יש להם חלק לעולם הבא:

[א] [תוספתא שם ספ"ג וירושלמי ספ"ה וש"מ]

ב ברייתא ברכות דף י"ח ע"א:

ג שם בברייתא:

ד שם בתוספות:

ה מעובדא דרבי חייא ורבי יהונתן שם:

ו טור בשם ה"ר יונה וכ"כ התוספות שם:

ז שם בתוספות:

ח ב"י בא"ח סי' כ"ג וע"ש:

ט הרשב"א בתשובה:

סימן שסח

א ברייתא מגילה דף כ"ט ע"א:

ב שם וכתב הרא"ש וכ"כ המרדכי בשם ר"י דמיירי בקרקע שלא חפרו כלל ומשום כבודן של מתים:

ג שם וכתב המרדכי משום קנס או משום שלא יחשדוהו שמוליכו לבהמתו:

(°) (ע"ל ריש סי' שס"ד בהג"ה):

ד מעובדא דקבריה דרב סנהדרין דף מ"ז ע"ב:

(°) מה שהתוספות כתבו שם במגילה דאילנות שנוטעין בהם מותרים וכו' מאחר שאינן על הקברים עצמן וכ"כ הרא"ש וכן פירש בש"ע בסעיף ב' והמרדכי התיר גם הגנות שאינם נטועים על הקברים והביאם הבית יוסף נלע"ד דרמ"א איירי בהנך דעל הקברים עצמן:

ה שם בתוס' וכן כתב הרא"ש והמרדכי שם:

ו ברייתא באבל רבתי פרק י"ד:

סימן שסט

א פשוט בפרשת אמור:

ב ברייתא בת"כ והביאו הכ"מ בריש פ"ג מהלכות אבל אדברי הרמב"ם שם:
ג ממשנה נזיר דף נ"ד ע"א ומשמעות ברייתא דמסכת שמתות כל טומאה מן המת וכו' דמשמע דנהי דמלקי לא לקי אבל איסורא איכא:
ד כן הוא ברמב"ם ריש פ"ג מהלכות טומאת מת וכמ"ש הכ"מ שם ממשנה ג' פרק ו' דעדיות:
(*) פי' בזמן שא"י היה בטהרה היה אסור לכהן לילך מא"י לח"ל. מהרש"ל:

סימן שע

א מימרא דרב יהודה וכו' חולין דף כ"א ע"א:
ב מימרא דר' יוחנן ושמואל וכו' שם:
ג ציינתיו לעיל סימן של"ט:
ד הרי"ף והרא"ש ממימרא דרב יהודה וכו' גיטין דף ע' ע"ב:
ה טור וכדעת בה"ג הביאו אביו הרא"ש דגרסי בנזיר דף מ"ג אברייתא אלהחלו וכו' פלוגתא דאביי ורבא והלכה כרבא לגבי אביי וכת"ק דברייתא דאין הלכה כר' מחביריו וכ"כ ההג"א בפ"ג דמ"ק:

סימן שעא

א לשון הטור מדברי הרי"ף והרא"ש בהלכות טומאה ממשנה ו' ז' פרק ג' דאהלות:
ב הרי"ף והרא"ש שם בהלכות טומאה ופשוט בכמה דוכתי ובמשנה שבת דף קנ"ז ע"א:
ג מדברי התוס' ב"ב דף כ' ע"א:
ד ממשנה ג' פרק (קמא) ח' דאהלות:
ה ממשנה ב' פ"ו שם:
ו ממשנה ריש פ"י דאהלות וכתב הב"י שהטור כתב דין זה ושאחריו מביא כל שאר דינים השנויים במסכת אהלות לפי שהוא דבר חידוש שמותר ליכנס לבית שהמת בתוכו ואסור ליכנס לעליה:
(*) פירוש דאז אינה חוזרת ויורדת:
ז ממשנה סוף פ"ח דאהלות:
ח מדברי הרי"ף בהלכות טומאה ממשנה ג' פ"ז דאהלות:
ט מדברי אביו הרא"ש שם בהלכות טומאה ממשנה ריש פי"ד דאהלות ובכמה דוכתי:
י מימרא דר' יוחנן וכו' סוטה דף מ"ד ע"א:
יא מדברי הרא"ש בהלכות טומאה בשם ה"ר יהונתן מסוגיא דסוטה שם:

יב מרדכי דמ"ק והגמ"י פ"ב בשם תשו' הר"מ ממשנה ריש פ"ג דזבים וכ"כ הרשב"א סי' כ"ח ובספינה גדולה שאינה מתנדנדת אסור לו ליכנס להתקרב תוך ד' אמות:

סימן שעב

א ברייתא עבודת כוכבים דף י"ג ע"א וכתבוהו הרי"ף והרא"ש בסוף הלכות טומאה וכתבו התוספות שם ודוקא שדעתו לחזור מהא דאמרינן בכתובות דף קי"א ע"א ברוך המקום שהרגו:

ב שם בברייתא וכר' יוסי שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד:

ג ברייתא ברכות דף י"ט ע"ב וכאוקימתא דרבי אבא שם:

ד הרמב"ם בפ"ג מהלכות אבל מברייתא עבודת כוכבים דף י"ג ע"א:

ה טור בשם תשובת אביו הרא"ש וש"פ אבל במגע ובמשא מטמאין כ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות טומאת מת וכתבו ההגהות עליו שכדברי רבינו משמע מהא דאמרינן נהי דמעטינהו קרא וכו' יבמות דף ס"א ע"א:

סימן שעג

א ברייתא יבמות דף קי"ד ע"א:

ב בפ"ג מהלכות אבל כ' אין הב"ד מצווין להפרישו אבל אביו צריך לחנכו בקדושתו:

ג בספרא ריש פרשת אמור והביאו רש"י בפירושו שם:

ד ברייתא זבחים דף ק' ע"א:

ה טור מדברי אביו הרא"ש בהלכות טומאה:

ו ברייתא יבמות דף צ' ע"ב ודף כ"ב ע"ב:

ז ברייתא שם דף (ס' ע"א כר' יוסי ור"ש) [כ"ט ע"ב]:

ח בת"כ דריש לה מקרא:

ט רמב"ם בפ"ב מהלכות אבל והרא"ש מהא דת"כ שם דממעט נפלים מקרא:

י שם בת"כ:

יא משנה יבמות דף כ"ב ע"א:

יב ברייתא שם דף (כ"ט ע"ב) [ס' ע"א כר' יוסי ור"ש]:

יג רמב"ם בפ"ב מהלכות אבל:

יד שם אפי' לר' יוסי ור"ש:

טו שם כר' יוסי ור' יהודה ור"מ:

טז הרשב"א בתשובה:

יז ברייתא באבל רבתי וכרבי יהודה משום ר' טרפון הרמב"ן בסת"ה וש"פ בשמו:
יח תה"ד סי' רפ"ג בשם תוספות דפסחים דף ט' ע"א ותוספות שנ"ץ:
יט שם בברייתא כרבי יהודה משום ר' טרפון:
כ לשון הרמב"ם פ"ה מהלכות אבל:
כא שם פ"ב:
כב מדברי הרמב"ם והרא"ש מברייתא דנזיר והסוגיא שם דף מ"ב ע"ב הביאו הב"י ובכ"מ שם ושכ"נ דעת התוספות בנדה ריש דף נ"ז ולענ"ד נראה מלשון הרמב"ם שאוסר גם בזה כמשמעות סוגיא דנזיר דבחבורין חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא:
כג ברייתא כתבוהו הרי"ף והרא"ש בהלכות טומאה ונתבאר בסי' שמ"ה סעיף ה':
כד טור וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מברייתא כל שהכהן מיטמא וכו' מ"ק דף כ' ע"ב [סנהדרין מ"ו ע"ב]:
כה ברייתא בת"כ וכתבוהו הרי"ף והרמב"ן והרא"ש:
כו לשון הרמב"ם שם בפ"ב דף י"ז מברייתא מעשה דרבי צדוק וכו' נזיר דף מ"ג ע"ב:
כז טור מדברי אביו הרא"ש וכן משמע מדברי הרמב"ם והרמב"ן ז"ל:
כח מדברי הרמב"ן והוא לא הכריע בזה והרא"ש כתבה כאלו היא מוכרעת וכ' כהטור:

סימן שעד

א ברייתא ברכות דף י"ט ע"ב ונזיר דף מ"ג ע"ב:
ב ברייתא באבל רבתי וכת"ק:
ג ירושל' כ"ז דנזיר:
ד ברייתא יבמות דף פ"ט ע"ב ומהירושלמי שם בנזיר:
ה עיין בטור איזה מקרי כל צרכו:
(°) דאינם קבועים בדרך אלא ניידי:
ו ברייתא מ"ק דף כ' ע"ב:
ז שם בברייתא:
ח מדברי הרמב"ם והרא"ש וטעמא דכיון דתלוי אבילות בטומאה כשם שהאשה מיטמאה על בעלה כך היא מתאבלת עליו:
ט ממשנה יבמות דף כ"ב ע"א:
י ג"ז ברמב"ם שם בפ"ב וכ' הכ"מ שהוא נלמד מדין בנו שהוא מן השפחה ומן הכותית ועוד דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:
יא ברייתא מ"ק דף כ' ע"ב וכאוקימתא דגמ' שם:

יב ברייתא שם:

יג ברייתא שם:

יד כדעת הרמב"ם שם בפ"ב והביאו הטור וכמ"ש הרמב"ן טעמו הביאו הב"י:

(°) אם היו שני בשני או בן בנו או בן בתו מלביש כל בגדי שבת חוץ מבגד עליון וכשמת חמיו או חמותו וכן אשה שמת לה חמיה או חמותה או אבי אביו או [אבי] אמו וכן האשה בשביל אבי אביה ואבי אמה אינם לובשים רק כתונת לבן והאשה עוד צעיף לבן וכן המנהג שלא לילך לבית המרחץ ולא לחוף הראש. מצאתי:

טו גם זה שם בשם הרמב"ם שם בפ"ב וכ"כ ההגהות בשם רש"י:

טז מברייתא דרשב"ג שבת דף קל"ה ע"ב:

יז כרב אשי בכורות דף מ"ט ע"א:

יח כדעת הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל וטעמו מבואר בדברי ה"ה בפ"א מהלכות ייבום:

יט שבת דף קל"ו ע"א ונדה דף מ"ד ע"ב:

כ הגהות מיימוני בשם רש"י:

כא הגה"א בסוף מ"ק בשם א"ז:

כב מסוגיית הירושלמי פ"ג דברכות:

כג בית יוסף ועיין לעיל סי' רמ"ב וסימן ש"מ:

כד מימרא דר' יוחנן מ"ק דף כ"ה ע"ב:

כה כ"כ הרמב"ן ושכ"כ הראב"ד:

סימן שעה

א ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"א:

ב טור בשם הגאונים ואביו הרא"ש ז"ל וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"א:

ג הרא"ש שם:

ד מימרא דרבא מ"ק דף כ"ב ע"א:

ה טור בשם הרי"ץ גיאת מדברי אביו הרא"ש וכ"כ ש"פ:

ו הגהמ"יי בפ"ז בשם סמ"ק:

ז הרמב"ן בסת"ה והרא"ש בפ"ג דמ"ק מהירושל':

ח הרא"ש שם במעשה דשפירא כשנפטר רבי קלונימוס הזקן:

ט שם במעשה הנזכר (ומרדכי פרק אלו מגלחין ורבינו ירוחם):

י לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל מברייתא דאבל רבתי וכ' המרדכי דמ"ק דמסיים בירושלמי ובלבד שלא יהא גנב ולכן אין מתאבלין על הגנב ע"כ וראיתי בב"ח שכ' בזה

ולא ראיתי נוהגין כן וצ"ע:

(°) פי' שם משום דמלתא דלא שכיחא הוא שכל הגונב כשופך דמים ועובד עבודת כוכבים כו' ומחלל שבתות ופי' הרמב"ן בסת"ה לפי שבורחין ובאין לידי סכנת נפשות ופעמים מגיעים לידי חילול שבתות ועובדים עבודת כוכבים:

יא תשו' הרא"ש:

יב ברייתא באבל רבתי:

יג כפירוש העיטור בשם תשו' הרי"ף דאלו במים שאין להם סוף כיון שאין היתר לאשתו ובחזקת חי קיימא מסתברא דלא נהיגא אבילותא:

יד טור בשם הרמב"ן בסת"ה וכן כ' אביו הרא"ש בשם הר"מ:

טו ברייתא מ"ק דף כ"א ע"ב:

טז הג"א שם בשם א"ז:

יז הרא"ש שם בשם הגאונים וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מהל' אבל ד"ז וכ"כ התוספות בשם בה"ג:

יח כרבי שמעון שם בברייתא דאיפסקא הלכתא כוותיה שם בגמ' דף כ"ב ע"א:

יט כדמפרש (ר' יוחנן) שם ר' חייא בר גמדא וכו' (דף כ"ב ע"ב):

כ טור בשם אביו הרא"ש:

כא מרדכי בסוף מ"ק מעשה דר' שלמה מטירוש וכ' שילווהו יחף לב"ה (והגמי"י פ"ט):

כב שם במרדכי (בשם מהר"מ) ומפרש הטעם משום דהוי כתרי קולי דסתרן אהדדי וכפול לקמן בסימן ת"ב סעיף י"א:

סימן שעו

א מימרא דרבי יוחנן וכו' מ"ק דף כ"ח ע"ב וכ' הב"י שנראה שמ"ש הרמב"ן בסת"ה בשם רבינו האי שהאבלים מתחילין ואומרים ברוך דיין האמת הוא מטעם זה:

ב שם וכתובות דף ס"ט ע"ב ומייתי לה מקרא:

ג מימרא דר' יוחנן מ"ק דף כ"ז ע"ב דכיון שהוא אסור בשאילת שלום בזמן שפוטר המנחמין שותה בראשו סת"ה בשם הרי"ץ גיאות:

ד מימרא דרבי יוחנן דכ"ז ע"ב:

ה לשון הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות אבל (מביאו הטור) ממימרא דרב יהודה שבת דף קנ"ב ע"א:

ו טור וכמ"ש הרמב"ן בסת"ה:

ז הגה"א וכל בו ופי' שתולשין עשבים בצרור עפרם והזריקה על ראשם הוא דרך צער ע"ד ויזרקו עפר על ראשיהם השמיעה ואח"כ רוחצים ידיה' ואומרים ידינו לא שפכו את הדם הזה וגו' כפר לעמך ישראל וגו' עד בקרב עמך ישראל וי"מ שטעם העפר מפני שסופו לעפר והעשב רמז לתחיית המתים שנאמר ויציצו מעיר כעשב הארץ. טור:

ח בסי' זה הביאו הב"י בשם הכל בו כו' שהאב יכול למחות וכ"כ בסוף הי"ד בשם התשב"ץ וכו' וכ' שם מיהו נהגו העולם וכו' ולא זכיתי פה לספרו ד"מ:

ט וכתב בספר משאת בנימין היכא דאיכא דוחק בקדישים ואינו מגיע לכל אחד קדיש אחד אז נדחה הבן ל' מפני היארצייט שאם לא יאמר היארצייט אותו יום לא יוכל לומר למחר כי עבר היום בטל הקרבן משא"כ בבן ל' שיוכל לומר למחר וכן ראיתי נוהגים וכ"ב הרב פי"ז שחילוק נכון הוא וכ' עוד שם בשמו דלענין ז' אין חילוק בין גדול לקטן ובין תושב לאורח ועיין במנהגים:

י סעיף ה' וע"ש במ"ש שם ובסימן שע"ה סעיף ה' ובמ"ש שם:

סימן שעז

א ברייתא ברכות דף ט"ז ע"ב:

ב טור בשם הרמב"ן בסת"ה מטעם דאסור לישב בד' אמותיו:

ג שם:

סימן שעח

א מימרא דרב יהודה אמר רב מ"ק דף כ"ז ע"ב:

ב כפירוש הרא"ש דיום ראשון דקאמר רב יהודה הוא סעודה ראשונה וכיוצא בזה בפסחים דף ל"ז ע"א מימרא דריב"ל יומא קמא וכו' וכ"כ הגהמי"י בשם סמ"ג דנקטינן באבל הלכה כדברי המיקל:

ג ירושלמי תבא מאירה לשכניו שהצריכוהו לאכול משלו והביאו הרא"ש שם:

ד מהא דרבה ורב יוסף מחלפי סעודתייהו להדדי שם בבבלי:

ה הרא"ש שם.

ו ברייתא באבל רבתי משום הרגל עבירה:

ז הרא"ש סוף מ"ק בשם הר"מ:

ח גם זה שם וכן כתבו ש"פ:

ט ירושל' עובדא דרבי זעירא:

י ג"ז שם עובדא דרבי אבהו:

יא מרדכי בסוף מ"ק (והגהמי"י פרק י"ב):
יב עובדא דרב דימי בר יוסף שבת דף קל"ו ע"א:
יג ברייתא מ"ק דף כ"ז ע"א:
יד אוקימתא דגמ' שם מברייתי' דבר קפרא:
טו ברייתא שם: [דף כ"ג ע"א]:
טז לשון הרמב"ם בפ"ד מהלכות אבל דין ו':
יז טור בשם הרמב"ן בס"ה:
יח הגהמי"י פ' י"ב מהירושלמי:
יט מרדכי במ"ק:
כ מרדכי ונ"י במ"ק:
כא הגהת מיי' פ"ד בשם סמ"ג בשם הירושלמי פ"ג דברכות ופ"ק דמ"ק:
(*) כתב רבינו ירוחם שנהגו לאכול משל אחרים כל שבעה מפני עניי ישראל שאינם יכולים לעשות מלאכה ולא יתביישו שאף לעשירים עושים כן ע"כ וכן ראיתי פה מנהג קהל קדוש ספרדיים יצ"ו:

סימן שעט

א מימרא דמר זוטרא ברכות דף מ"ו ע"ב:
ב טור בשם אביו הרא"ש וכ"כ התוס' שם ושכן עמא דבר דלא כמ"ש בשם בה"ג:
ג כל בו:
ד טור בשם רב עמרם ושכן הסכים הרמב"ן בסת"ה:
ה שם בשם הרמב"ן:
ו המרדכי סוף פ"ק:
(*) מה שלא ראיתי נוהגין להוסיף ברכת אבלים בברכה רביעית נלע"ד שסמכו אדברי התוספות כתובות דף ה' ריש ע"ב שהוכיחו שם דברכת אבלים אינה אלא בעשרה וכ"כ תשובת מהר"מ סימן תרע"ו וכ"כ הב"י בשם הרמב"ן ובשם הר"מ:

סימן שפ

א ברייתא מ"ק דף כ"א ע"א ומייתי לה שם דף ט"ו ע"ב מקרא שנאמר והפכתי חגיכם לאבל מה חג אסור בעשיית מלאכה וכו':
ב ברייתא שם ע"ב:

ג שם בתוספות בשם פי' הרב ושכן הוא משמעות הגמרא שם ושהכי תניא במסכת שמחות וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה וכ"כ כמעט כל הפוסקים כולם ומפרש בירושל' הטעם משום דכל שלשה ימים הנפש טייסא על גופא סברא דאיהי חזרא גביה כיון דאיהי חזייא דאשתני זווהון דאפויי היא שבקה ואזלה לה ורבינו ירוחם כתב בשם הראב"ד משום דאמרו חז"ל ג' לבכי ואם יעסוק במלאכה הוא מתעצל בבכי:

ד שם במסכת שמחות:

ה לשון הרמב"ם שם מהירושלמי ומעובדא דגוריון בריה דרבא וכו' וציינתיו לקמן בסעיף כ"א:

ו כדיוקא דרב שישא בריה דרב אידי ממתני' דתניא כוותיה מ"ק דף י"א הסכמת הפוסקים:

ז ברייתא באבל רבתי וכפירוש הרמב"ן בספר תורת האדם:

ח ברייתא שם וכן משמע במ"ק דף י"א ע"ב:

ט ברייתא שם:

י הרמב"ן בסת"ה והסכים הרא"ש בפסקיו לדבריו וש"פ:

יא רא"ש שם בברייתא דלעיל וש"פ:

יב ג"ז שם וכ"כ הטור בשמו:

יג טור בשם אביו הרא"ש:

יד שם מדברי הרמב"ן בסת"ה:

טו שם כשם הגאונים וכ"כ הרמב"ם בפ"ה:

טז שם בסת"ה וש"פ:

יז ברייתא מ"ק דף י"א ע"ב וכמ"ש הראב"ד בשביל שבעל השדה הוא אבל לא ימנעו מלעבדה:

יח הרא"ש ממשמעות הברייתא וכ' בשם הראב"ד הטעם משום דארעא לאריסותא קיימא וכו' וכיון שזה היה אריס מקודם לכו מסתמא לא מסלק ליה וה"ל כמי שהיתה אצלו מושכרת מתחלה:

יט ברייתא שם:

כ שם בברייתא:

כא מלשון הברייתא שם וכמ"ש הראב"ד שבחמור וגמל וספינה הוא דרך בני אדם להחליפו מזה לזה וכל המרבה בשכרו קודם והיוקר והזול לפי הזמנים:

כב טור בשם הרמב"ן:

כג שם בשם י"א דשאני ארעא דלאריסותא קיימא ולא נקרא שם בעלים עליה משא"כ בדברים אחרים וציינתיו לעיל סעיף י"א:

כד שם בברייתא:

כה שם:

כו שם בברייתא:

כז ל' הטור ממימרא דשמואל וכדמוקים לה רב פפא ורב משרשיא שם דף י"ב ע"א וכפירש"י בלשון ראשון שאע"פ שקבלו המלאכה בקבולת קודם האבל אסור מפני מראית העין שלא יאמרו ראו זה שמסר מלאכתו לאחרים בימי האבל ולא ידעי דקבולת היא גבייהו:

כח טור בשם הרמב"ן בסת"ה מטעם שציינתיו לעיל סעיף י"א ואין חוששין לחשד שלאחר זמן כשיראו שהעובד כוכבים יוצא ממנה והישראל אוכל פירות שאין בני אדם פונים מכל עסקיהם לומר חרש זה בכאן והיינו סבורים שהוא אריס וכו':

כט שם מטעם חשד הנ"ל:

ל ירושלמי הביאו הרי"ף בפ"ב דמ"ק דאסור לכל ובעובדא דמריון בריה דרבין וכו' בבבלי דף י"א ע"ב מסיק דבאדם חשוב שאני ותירץ הראב"ד דבירושלמי איירי בפרהסיא וכ"כ הרמב"ם בפ"ה ובבבלי איירי בביתו:

לא ברייתי' באבל רבתי פרק י"א וכתבה הרמב"ן בסת"ה וש"פ:

לב מהרי"ק בשורש נ"ה:

לג תרומת הדשן:

לד לשון נימוקי יוסף מברייתא מ"ק ריש דף כ"ז ומדברי הרמב"ם בפרק י' מהלכות אבל:

לה ברייתא מ"ק דף כ"ב ע"ב:

לו כפירוש הי"מ שהביא הנ"י וכ"כ התוספות שם ובכ"מ שם פ"ו פי' דאחר ז' תוך ל' מיירי דומיא מאי דתנן בפ"ק דתענית דף י"ב ע"ב עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא ובמתן:

לז ירושלמי סוף מ"ק הביאו הרא"ש שם בפסקיו שפירשו כן והביאו הטור:

סימן שפא

א ברייתא מ"ק דף ט"ו ע"ב ויליף לה שנאמר התאבלי נא ולבשי בגדי אבל ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה ופירש רש"י שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו והרמב"ם שם בפ"ה שהרחיצה קודמת לסיכה שנאמר ורחצת וסכת:

ב מסקנת הגמ' תענית דף י"ג ע"ב:

ג ג"ז מסקנת הגמרא שם:

ד הרמב"ן בסת"ה:

ה הרא"ש שם במ"ק בשם ר"י ממשנה מעשה דר"ג שרחץ וכו' ברכות דף ט"ו ע"ב:

ו שם בתוס':

ז רמב"ן בסת"ה וטור בשם רב האי גאון:

ח כן פי' הרמב"ן שם דבריו:

ט אוקימתא דגמרא תענית דף י"ג ע"א וע"ב:

י סתמא בברייתא שם דטובלין ופלוגתא דתנאי בברייתא בסוף יומא וכתבו התוס' בביצה דף י"ח ע"ב דהאידנא כל טבילות שנשותינו טובלות הם שלא בזמנם שהן סופרות שבעה נקיים מספק אם כן דוקא בימיהם שהיו עוסקים בטהרות היו צריכים לטבול מיד כדי שלא יטמאו את הטהרות אבל הטבילה דהשתא דאינה באה אלא לטהרה לבעלה וכו' דהא אפילו תטבול ביה"כ ובט"ב אסורה לבעלה אין טובלין לא ביה"כ ולא בתשעה באב:

יא ברייתא כתובות דף ד' ע"ב ומ"ק דף כ' ע"ב:

יב טור מדברי הרא"ש בריש כתובות דמשמע באבל רבתי דכל דין ל' היינו גיהוץ ותספורת אינו נוהג בא"א:

יג ברייתא אין מונעין מן הכלה וכו' כתובות דף ד' ע"א וכפי' הרא"ש:

יד שם:

טו תענית דף י"ג ע"ב:

סימן שפב

א ברייתא מ"ק דף ט"ו ע"ב ויליף מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל ונעליך תשים ברגליך מכלל דלכ"ע אסור:

ב רמב"ן בסת"ה ויליף לה מדין איסור נעילת הסנדל ביוה"כ וציינתיו בא"ח בסי' תרי"ד:

ג ג"ז הרמב"ן שם וגמר לה מיוה"כ:

ד ג"ז שם:

ה ברייתא באבל רבתי:

ו הרמב"ן בסת"ה וכ"כ המרדכי:

סימן שפג

א מ"ק דף ט"ו ע"ב ומייתי לה מדכתיב וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה מכלל דמעיקרא אסור:

ב טור בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש מברייתא כתובות דף ג' ע"ב:
ג רבינו ירוחם:
ד שם בשם הראב"ד משמעתא דכתובות שם:
ה כן הוא בטור:
ו ציינתיו לעיל בסי' שמ"ב:
ז ומפרש שם בגמרא כיון דאקילו בה רבנן דקתני נוהג ז' ימי המשתה תחלה קילא להו ואתי לזלזולי ביה:
ח הכי משמע שם כיון דליכא הכא שום קולא כי נהוג ז' ימי המשתה תחלה:
ט מימרא דרב יוסף כתובות דף ד' ע"א:

סימן שפד

א ברייתא מ"ק דף כ"א ע"א ומייתי לה שם דף ט"ו ע"א מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום:
ב הרמב"ן בסת"ה ולא דמי לתפילין דד"ת שאני דכתיב בהו משמחי לב:
ג שם בברייתא דף כ"א ע"א:
ד טור בשם הרי"ץ גיאת:
(°) כצ"ל מקום הגה זו וכן מפורש בברייתא שם במעשה דרבי יוסי וכו' וכן משמע בהדיא באשי"רי:
ה ג"ז שם בשם הרי"ץ גיאת הואיל וסגי לישראל שיקרא במקומו וכ"ש במקום ת"ח דרב קרא בכהני:
ו שם בשם תשובת אביו הרא"ש עיין בא"ח סימן קל"א שאין נפילת אפים בבית האבל ולקמן סימן שצ"ג כתב הב"י בשם הכל בו דא"א תחנה ולמנצח ושיר מזמור ושגם בתפלת ערבית של שבת אצל האבל אין אומרים ברכה אחת מעין ז' ולא במה מדליקין:
ז בסת"ה בשם י"א וכ"כ הסמ"ג בשם ר"ת שחזר בעת זקנותו ממה שהיה אוסר בימי אבלו באיוב וקינות וכו' וכ"כ הטור בשם אביו הרא"ש:
ח שם בברייתא דאבל רבתי:
ט ג"ז שם בשם אביו הרא"ש:
י הגהות מיימוני בפ"ה (ומרדכי) מטעם כי אין אבילות לקטן:

סימן שפה

א מ"ק דף ט"ו ע"א ומייתי לה מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום ופי' רש"י כלומר בדבר זה תנהוג אבילות ולא תשאל לשלום וכמ"ש התוס' שם שיהיה צריך להראות בקצת דברים שהיה אבל ולא היה נוהג דיני אבל אלא למשל:

ב ברייתא ומסקנא דגמרא שם דף כ"א ע"ב:

ג ברייתא ומסקנא בגמ' שם:

ד ברייתא ומסקנא דגמרא שם:

ה שם בברייתא:

ו טור בשם הרמב"ן בסת"ה:

ז ברייתא שם דף כ"א ע"ב:

ח ירושלמי פ"ג דברכות וכתבו הרא"ש שם במ"ק:

ט וכ"כ הטור בשמו:

י לשון הטור וכתב הכ"מ ולא הוזכר בגמרא משום דמילתא דפשיטותא היא:

סימן שפו

א מ"ק דף ט"ו ע"א מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל ולא תעט' על שפם מכלל דלכ"ע אסירי:

ב טור בשם פירוש רב האי אמימרא דשמואל כל עטיפה וכו' ואמימרא דרב נחמן ע"ג דיקנא שם דף כ"ד ע"א:

ג שם בשם הרמב"ן בסת"ה:

(°) ומפרש שם משום שחוק העובדי כוכבים:

סימן שפז

א מ"ק דף ט"ו ע"א מדקתני בר קפרא וכו':

ב הרמב"ן בסת"ה ממימרא דרב יהודה אמר רב וכו' שם דף כ"ח ע"ב:

ג טור בשם אביו הרא"ש:

סימן שפח

א מ"ק דף ט"ו ע"א מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דלכ"ע אסור:

ב כרבי יהושע בברייתא שם דף כ"א ע"א:

ג טור בשם אביו הרא"ש וכך הם דברי הרמב"ן בסת"ה:

ד שם בשם הרמב"ן שם:

סימן שפט

א מימרא דרב חסדא מדיוקא דברייתא תכפוהו אבליו וכו' שם דף י"ז ע"ב:

ב הרמב"ן בסת"ה וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ה וקי"ל הלכה כדברי המקיל באבל:

ג רמב"ן בסת"ה שלא מפני איסור מלאכה נגעו אלא שאסור ללבוש:

ד כדעת ריב"א הביאו הטור וכן כתבו התוספות בשמו והביא ראיה ממסכת שמחות והתוס' כתבו די"ל דכיבוס דקתני בהנך ברייתות הוא גיהוץ:

ה שם בסת"ה:

ו הרא"ש שם בפסקיו בשם הראב"ד בסת"ה בשם חכמי צרפת שם מהא דתניא כל אלו שאומרים מותרים לגלח במועד אסורין לגלח בימי אבלו שם דף י"ז ע"ב וה"ה לכיבוס:

ז מהך ברייתא דלעיל דה"ה לכיבוס וכ"כ התוספות שם:

ח כאוקימתא דרב חסדא וכו' שם:

ט כדמשני רב חסדא הא דמקשי מברייתא דתכפוהו אבליו:

י בהלכות שמחות:

יא טור בשם הרמב"ן בסת"ה דס"ל כר"א בר שמעון בברייתא שם דף כ"ג ע"א דמקיל וקי"ל דהלכה כדברי המקיל באבל ולא הקיל אלא בגזירת ל' אבל בגזירת שבעה נחמיר דומיא דכיבוס:

יב שם:

יג שם בסת"ה והרא"ש שם בפסקיו בשם הראב"ד:

יד ברייתא באבל רבתי וכ"כ הרמב"ן בספר ת"ה והרא"ש שם בפסקיו:

טו עיין במ"ש בא"ת סימן תקנ"א:

טז לשון הטור מדברי הרמב"ן בסת"ה:

יז שם וכ"כ הנ"י:

(°) וכתב הכל בו בשם ר"מ במקום שאסור ללבוש חדשים אם מניח לאחר ללבשן ב' או ג' ימים הכל מותר ונלע"ד דוקא בצריך להם:

סימן שצ

א מ"ק דף י"ד ע"א וע"ב ומייתי לה שם מדקאמר ליה רחמנא לבני אהרן ראשיכם אל תפרעו מכלל דכ"ע מיחייבי:

ב שם דף י"ח:

ג כשמואל שם:

ד כרבי אמי שם:

ה כדעת הרי"ץ גיאת ובה"ג הביאם הטור וכ"כ התוס' שם וצריך לי עיון שבב"י כתב שלענין הלכה נקטינן כדברי הרמב"ם בפ"ה והראב"ד דסברי שלא התירו כן אלא בח"ה אבל באבילות לא וכדתניא באבל רבתי:

ו באבל רבתי בירושל' בפ"ק דשבת וכתבוהו הרי"ף והרא"ש שם בפ"ג דמ"ק וכתב המרדכי משום דגדול כבוד הבריות:

ז שם במרדכי:

ח ברייתות שם דף י"ז ע"ב וכדמשני רב חסדא וכו' שם:

ט רמב"ן בסת"ה ויליף לה דמתני בההיא ברייתא נמי ומכבס כסותו וההיא ע"כ תוך ז' היא דאחר ז' אין אסור בכיבוס:

י ברייתא שם דף כ"ב ע"ב:

יא ברייתא באבל רבתי וכ"כ הרי"ף שם בפ"ג וכ"כ הרמב"ם:

יב כ"כ הרב רבי מענדל אב"ד דקק"ק בהקדמתו לספר עמודי גולה שכצ"ל:

יג רבינו ירוחם בשם רש"י והמפרשים וכ"כ הגהות מיימוני בשם י"מ וקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל:

יד ברייתא שם דף י"ז ע"ב:

טו פירוש בין דיד בון דרגל כמימרא דרב ענן שם דף י"ח ע"א:

טז מימרא דרב חייא בר אשי וכו' שם וכדעת הרי"ף והרמב"ם וכן הסכים הרמב"ן בסת"ה שבכלי אסור כל ל' יום:

יז כדעת הרי"ף והרמב"ן בספר ת"ה והביאם הטור:

יח הגהות מיימוני פרק ה' בשם הר"מ מאינגלטירא ולענ"ד שאע"ג דפסק המחבר לעיל סעיף ה' דאשה מותרת בנטילת שער י"ל דלא התירו אלא בנטילת שער שהיא נמאסת בה ביותר:

סימן שצא

א מימרא דרב פפא בשם אבל רבתי מ"ק דף כ"ו ע"ב:

ב ברייתא שם דף כ"ב ע"ב:

ג הרא"ש שם בשם ראבי"ה וש"פ משמו ודייק לה מדקתני י"ב חודש ולא קתני שנה:

ד כדמתני אמימר שם ולאלתר לאו דוקא אלא אחר ז':

ה ברייתא שם וכדמשני שם בגמרא:

ו כ"כ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפ"ו והרמב"ן בסת"ה:
ז טור בשם הר"ר יהודה מברצלונא בשם י"א וכ"כ התוספות שם והגהות מיימוני בפ"ו וסמ"ג בשם י"א:

סימן שצב

א לשון הטור מברייתא מ"ק דף כ"ג ע"א:
ב מדברי אביו הרא"ש שם בשם ר"ת דלא אסרו אלא בית השמחה דליכא מצוה וה"ר יוסף הביא ראיה לדבריו ממסכת שמחות:
ג רמב"ם בפ"ו מהלכות אבל ולמדו מדין האירוסין בט"ב וציינתיו בא"ח בסי' תקנ"א:
ד כן פי' בכ"מ ובב"י בתירוץ ב' דס"ל לרבינו דהא דאסר רבי יוסי כל ל' יום מפני האיבול יבמות דף מ"א ע"א איירי בסעודה:
ה כרבי יוסי ושאני ט' באב דאבלות ישנה היא:
ו שם במ"ק בברייתא וכת"ק כדעת הרמב"ם והביאו הטור וכתבו התוס' בשם רבי יונה ולא שייך כאן לומר דקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל דימי אבלו כלו להן וטעמא דשלש רגלים כדי שישא אחרת ולא יהיה זוכר מן הראשונה ויהיו ב' דעות במטה:
ז הרא"ש שם וש"פ:
ח שם בברייתא:
ט ירושלמי פ"ד דיבמות:
י שם בברייתא וכדמפרש רב פפא:
יא טור בשם ר"ת וכ"כ הרא"ש גם בשם הראב"ד ושכן נראה מדברי הרי"ף:
יב שם בשם מעשה לפני ר"ת וכ"כ הרא"ש בפסקיו שם וש"פ:

סימן שצג

א ברייתא מ"ק דף כ"א ע"ב:
ב רמב"ן בסת"ה בשם ברייתא באבל רבתי:
ג שם בברייתא במ"ק:
ד ברייתא באבל רבתי פ"ו וכתב הב"י ופשוט הוא שהרי הוא חייב בכל המצות:
ה ברייתא מ"ק דף כ"ג ע"א:
ו תשובת הרא"ש כלל כ"ז וכתב הא דאבל חייב בכל המצות היינו במצות עשה שבגופו כגון ציצית ותפילין או למול את בנו אבל לילך לחופה ולמילה לשמוע ברכה בשביל

גמילות חסד אין לו לצאת מפתח ביתו וכ"כ הטור ורבינו ירוחם בשם המפרשים:
(°) וכתב מהרש"ל בסוף מ"ק שנוהגים ליקח עפר במנעלים כשהולך:
ז שם בברייתא:
ח שם בברייתא:
ט טור ובסי' שצ"ט כתבו בשם ה"ר שמעון:
י שם ובשם אביו הרא"ש:
(°) והמנהג שנכנס האבל לבית הכנסת קודם תפלת ערבית והזקנים עומדים עליו בפתח ב"ה והאולם בשתי שורות לנחמו ע"פ אגדה דפרקי ר"א בפרק ט"ז והביאו הטור וראיתי פה לק"ק ספרדיים מנהגים אחרים בענין התפלה וההשכבה ומנהג המנחמים ואומרים שם בערב (לפני תפלת ערבית) ובבוקר אחר התפלה מזמור מ"ט בתהלים וצדוק הדין (אחר כל תפלה ותפלה) גם המה מנהגים עתיקין וותיקין):
(°) בד"מ השמיט תיבת ולגלח והוא הנכון לפענ"ד דמה צורך מילה שייך לגלוח ומ"מ לא רציתי למחקו דאולי אצפרני' קאי אלא שהלשון אינו מדויק ועוד דא"כ צ"ל ולגלחם ודוק:
יא בית יוסף וכדעתו:

סימן שצד

א מימרא דרב יהודה אמר רב מ"ק דף כ"ז ע"ב:
ב שם בגמ':
ג טור בשם הרשב"א:
ד שם מצוואת רבי הושיבו ישיבה לאחר ל' יום דלא עדיפנא ממרע"ה וכו' כתובות דף ק"ג ע"ב:
ה ג"ז משם דספדי תריסר ירחי שתא:
ו מדאמר דוד שאול נפקו להו י"ב ירחא שתא ולא דרכי' למספדיה יבמו' דף ע"ט ע"א וכ"כ הרמב"ן בסת"ה בשם גאון:
ז ברייתא דאבל רבתי פ"ח:
ח ירושלמי סוף מ"ק ואיתא שם למה הדבר דומה לכיפה של אבנים כיון שנתרועעה אבן אחת נתרועעה כולה:
ט ג"ז שם משמיה דר' יוחנן:
י מימרא דר' חייא בר אבא וכו' שבת דף ק"ה ע"ב:
יא רמב"ם פרק י"ג מהלכות אבל וכתב הכ"מ שדברי רבינו ראוים אליו:

סימן שצה

א מימרא (דר' חייא בר גמדא) [דרב עמרם] וכו' מ"ק (כ"ב ע"א) [י"ט ע"ב] וכאבא שאול שם (י"ט ע"ב):

ב טור בשם הר"מ מרוטנבורג:

ג תה"ד סי' רצ"ב:

ד ומפרש שם הטעם דלגבי אבילות די"ב חדש לא הזכירו בשום מקום אלא י"ב חדש ולא שנ"ד ימים:

סימן שצו

א טור בשם הראב"ד וכן כתב הרמב"ן בסת"ה והרא"ש בפ"ג דמ"ק בשמו ולמד כן מדקתני בברייתא במ"ק דף כ' ע"א קיים כפיית המטה וכו' ולא קתני הקובר מתו:

ב שם בשם אביו הרא"ש בתשובות כלל כ"ז:

ג ג"ז שם בשם אביו הרא"ש בפסקיו בסוף מ"ק ומטעם שכתב שם שיש לחלק בין היכא דגברא בר חיובא הוא ויומא לא גרים לקטן שבעת שהיה לו להתאבל נפטר מחמת קטנות פקע מיניה חיוב אבילות לעולם וכו' ועוד כתב לחלק בין היכא דיש בידו לבטל הדיחוי שלו מה שאין כן קטן דאין בידו לבטל הדיחוי שלו וכו' ע"כ ומטעמים אלו לענ"ד אין סתירה למה שפסק ב"י לעיל סי' שמ"א דמבדיל אחר שיקבר המת וק"ל:

(°) ודין הקריעה לקטן עיין בסימן ש"מ סעיף כ"ז:

סימן שצז

א טור בשם הרמב"ן בסת"ה וטענותיו הם בפרקי הרא"ש והמרדכי בפ"ג דמ"ק וסיים הרמב"ן זה הכלל עדות שמשיאין אשה על פיו קרובים מתאבלין:

ב מרדכי סמ"ק (והגהמי"י) מהא דאמרי' דר"ע מודה לענין אבילות בכורות דף מ"ט ע"א:

סימן שצח

א טור בשם הרמב"ן בסת"ה ובשם הרמב"ם ריש פ"ב מהלכות אבל אך באבילות האיש על אשתו כתב שהוא מדבריהם ומפרש בב"י ובכ"מ כיון דאתיא מדרשא ואינו מפורש קרי לה מדבריהם:

ב שם:

ג שם בשם ר"ת ור"י וכ"כ ה"ר יונה בפרק ב' דברכות בשם חכמי הצרפתים וכן הסכים הרא"ש:

סימן שצט

א לשון הטור ממשנה מ"ק דף י"ט ע"א ובברייתא שם דף כ' ע"א וכחכמים:

ב בעיא שם דף י"ט ע"ב ונפשטא דעולין בדף כ' ע"א ומימרא דאמוראי שם:

ג כן דקדק הראב"ד מדקתני קיים כפיית המטה וכו' וציינתיו ג"כ לעיל סימן שצ"ו:

ד מהא דאמר רבי יוחנן דברים שבצנעא נוהג כתובות דף ד' ע"א וכדעת הרמב"ן וכ"פ התוס' והרא"ש שם בכתובות וכתבו שכן פסק בה"ג:

ה שם בברייתא במ"ק דף כ' ע"א:

ו שם בשם הרמב"ן בסת"ה מדקאמר בגמ' כי קא מבעיא ליה למנין ל' דקא נהגא וכו' שם די"ט ע"ב:

(°) עיין בא"ח סימן תקל"ב בהג"ה שיש נוהגין להחמיר וכן נוהגין:

ז שם:

ח עיין בסי' שמ"א בסוף סעיף א' דאם רוצה לקברו בי"ט נוהג בו ג"כ דין אנינות וכ"ש ביום טוב ב':

ט כמימרא דרבי יוחנן וציינתיו בסעיף דלעיל:

י ציינתיו לעיל סעיף קטן ב':

יא כמימרא דרבינא מ"ק דף כ"ד ע"ב:

יב ברייתא שם דף כ' ע"א:

(°) פי' שמבקרין אותו כל ימי אבלו והוא מירושלמי:

יג שם מדברי אביו הרא"ש שם בפסקיו וכ"כ רבינו ירוחם:

יד ברייתא שם דף י"ט ע"ב:

טו שם וכאבא שאול דאיפסקא הלכתא שם בגמ' כוותיה:

טז שם גם אליבא דחכמים:

יז ברייתא וכדמפרש לה בגמרא שם דף י"ז ע"ב:

יח לשון הטור מדברי אביו הרא"ש מהא דתניא דעל אביו ואמו אינו נכנס וכו' שם דף כ"ב ע"א וכ"כ בירושלמי וכ"כ הרמב"ם בפרק י"א:

יט ציינתיו בא"ח סימן תקמ"ח סעיף י':

(°) עיין שם בהג"ה ששם פסק שהוא אסור לדידן דנוהגים איסור רחיצה כל ל':

כ משנה מ"ק דף י"ט ע"ב וכרשב"ג דאיפסקא הלכתא כוותיה דף כ"ד ע"א:

כא ממימרא דאמוראי שם ע"ב:

כב שם:

כג ציינתיו לעיל סוף סעיף ב':

כד שם בגמ' אדבריה רב פפא לרב אויא סבא וכו':

כה רא"ש בשם הרז"ה והרמב"ן ז"ל וכ"כ הגהמי"י שלזה הסכים הר"מ וכ"כ הגה"א בשם א"ז:

כו שם ושם:

כז מימרא דרבינא שם דף כ"ד ע"ב:

כח מדברי הרא"ש ורבינו ירוחם וכמ"ש לעיל:

כט טור בשם ה"ר שמשון וכ"כ אביו הרא"ש והגמ"יי בפרק י' בשמו:

ל שם בשם בה"ג הלכה למעשה:

לא שם בשם הרמב"ן בשם י"א ושזו היא דעת הרמב"ם בס"פ עשירי מהלכות אבל ודעת הגאונים:

לב שם בשם הרמב"ן לדעת הגאונים:

לג כדעת הרא"ש בפסקיו בשם חכמים אחרונים וכ' שראיותיהן ברורות וחזקות ולא תזוז מינה:

לד נתבאר במ"ש בסימן שע"ה סעיף ב' (בשם רמב"ן בשם ב"ה):

סימן ת

א משנה מ"ק דף י"ט ע"א:

ב כמימרא דשמואל שם דף כ"ד ע"א:

ג טור בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו כיון דהאידנא אין רגילין לילך יחף מדאמרינן לאו כ"ע עבידי דסיימי וכו' שם:

ד שם במימרא דשמואל:

ה טור מדברי אביו הרא"ש בפסקיו וכ"כ הגהמ"יי בפ"ד בשם הר"מ:

(°) וכ' רש"ל בתשובה סימן ע"א דאבל שיום מילת בנו בשבת אין לו לעלות בתורה אף ע"פ שנהגו בקצת מקומות שאבי הבן הוי חיוב לעלות ביום מילת בנו מ"מ לא מקרי פרהסיא:

ו ירושלמי ומרדכי בשם הר"מ מאנגלטירא הביאו הב"י בסימן ת"ג:

(°) איתא בגמרא דף כ"ז ע"א והביאו הטור בסוף סי' זה זוקפין המטות בע"ש מן המנחה

ולמענה ואמר רבה וכו' אע"פ כן אינו יושב עליה עד שתחשך וכתבו התוספות שם דמכאן סמכו שלא לישב ע"ג כסא וספסל וכו':

סימן תא

א משנה מ"ק דף כ"ז ע"א:

ב נימוקי יוסף שם:

ג משנה שם דף כ"ד ע"ב:

ד שם בגמ' דף כ"ה ע"א:

ה רבינו ירוחם ובשם הראב"ד ושכ"כ ר"מ וכ"כ המרדכי ושכן משמע בירושלמי וכ"כ הגהמ"יי פי"א:

ו שם במשנה:

ז טור וכדעת אביו הרא"ש בפסקיו וכ"כ הרמב"ן והרמב"ם בפי"א וש"פ:

(*) לאפוקי מהר"ם מארץ האי וסמ"ג וסמ"ק שכתבו שאין עושין הבראה בת"ה ועיין בב"י:

ח סמ"ג בהלכות ח"ה:

ט שם במשנה:

י רמב"ם בפי"א מהלכות אבל וכ"כ הרמב"ן בסת"ה וכ"פ הר"ן בפ"ק די"ט:

יא ברייתא וגמ' שם דף כ"ה ע"א ומימרא דרב פפא שם דף כ"ז ע"ב:

(*) ברמב"ם שם איתא אבלים שהכל אבלים עליו וכ"כ המחבר בא"ח סימן תקמ"ז וע"ש:

יב משנה שם דף כ"ה ע"ב:

יג שם במשנה:

יד מימרא דרב פפא דלעיל:

טו מעובדא דרב כהנא דספדיה לרב זביד וכו' שם:

טז טור בשם הרי"ץ גיאת בשם תלמידי רש"י בשם רש"י וכ"כ הרמב"ן:

(*) וכתבו הגהמי"י והגה"א בשם א"ז שרבינו יואל הלוי לא אמר כל ז' ימים אחר עצרת כי אם דרך הליכה כי עצרת יש לו תשלומין כל ז':

יז טור בשם הר"מ מרוטנבורג מדברי אביו הרא"ש בפסקיו שם מטעם דימי משתה ושמחה קבילו עלייהו ובדברים של צנעא נוהג דלא עדיף משבת:

(*) בא"ח סימן תר"צ ס"ד פסק המחבר שכל דיני אבלות נוהגים בחנוכה ופורים ובדרישה כתב ליישב דברי המחבר דבא"ח איירי באבלות יום א' וכאן בשאר ימים והש"ך כ" שהוא דוחק ע"ש:

סימן תב

א לשון הרמב"ם ריש פ"ז מהלכות אבל מברייתא מ"ק דף כ' ע"א:

ב וכן העלה הרי"ף וכן הכריע הרמב"ן:

ג וכתב הרא"ש ונוהג בה דין הבראה וכל דיני אבלות כיום קבורה וכמ"ש רבינו כללו של דבר וכו':

ד פלוגתא דתנאי שם דף כ' ע"א ואיפסקא הלכתא כר"ע:

ה ציינתיו לעיל סימן שצ"ה סעיף ב':

ו הרמב"ן והרא"ש מעובדא דרב ורבי חייא שם דף כ' ע"א וכגירסת ר"ח ופירושו שם בתוספות:

ז טור בשם הרמב"ן בסת"ה מסברא:

ח שם בשם הרמב"ן בספר ת"ה מעובדא דרבי חייא דאתיא ליה שמועה רחוקה וכו' ש"מ תלת וכו' שם דף כ' ע"ב:

ט שם מעובדא דרבי חייא שהיה לבוש תפילין ולא חלצן ואפילו בשעת אבילות הוא לובשן דלא תהא שמועה רחוקה חמורה מיום שני של אבילות קרובה:

י נימוקי יוסף והמרדכי:

יא כרבי מני שם בגמרא:

יב שם משמיה דר' זירא וכ"כ הרמב"ן בשם הירושלמי מדברי הרי"ף וכ"כ הרא"ש:

יג ברייתא שם:

יד שם בשם הרמב"ן בסת"ה ועיין במ"ש הב"י במה שנשאל הרשב"א כיון דשמע בשבת שהוא יום ל' הרי היא קרובה וכו':

טו שם:

טז שם בשם סמ"ג ושכ"כ בה"ג וש"פ בשמו:

יז הרב ר"ז הלוי בפ"ג דמ"ק והביאו ג"כ הר"ם שם:

יח הרמב"ן בסת"ה בשם הרי"ץ גיאו' מעובדא דרב חייא וכו' וציינתיו לעיל סעיף ב' דא"ל דאביו ואמו אינן קיימי:

(°) כלומר שעה אחת דמקצת היום ככולו:

יט מרדכי דמ"ק בשם מהר"מ (והגהמי"י ולעיל ר"ס שצ"ט):

כ הגהמי"י פ"ג והמרדכי בסוף מ"ק ונתבאר טעמו במ"ש בס"ס שע"ה וע"ש:

כא ג"ז שם מעובדא דרבי חייא שציינתי לעיל בסעיף ב':

כב שם בהגהמי"י פ"ו בשם רש"י:

כג שם במרדכי והגהמי"י וכ"כ התוס' בעובדא דרבי חייא שם ונלע"ד שיש ללמוד מעובדא זו כפי גירסת ר"ח וכמ"ש התוס' שם שלא ישיב להדיא מת אלא ישיב לו שקרובו אחר קיים כדי שיבין מעצמו וכדי להשמיעו חדשות טובות גם כן:
(°) בשם מהרש"ל דוקא שחל פעם ראשון בי' בשנה ראשונה בע"ש ולא השלים באותו פעם משא"כ אם חל פעם ראשון בחול שכבר נקבע התענית עד צה"כ חייב להשלים ג"כ כשחל אחר כן בע"ש:

סימן תג

א ברייתא מ"ק דף ח' ע"א:
ב הרמב"ן בסת"ה וכ"כ הרא"ש בפ"ק דמ"ק מברייתא דאבל רבתי:
ג שם וכ"כ ר' ירוחם:
ד כפי' התוס' שם:
ה ברייתא באבל רבתי פי"ב וכתבוהו הרמב"ן שם והרא"ש שם:
ו ברייתא באבל רבתי וכתבוהו הרמב"ן שם והרא"ש שם:
ז ברייתא שם וכתבוהו שם:
ח ברייתא ירושלמי וכתבוהו הרי"ף בסוף פ"ק והרמב"ן בסת"ה והרא"ש בפרק דמ"ק והרמב"ם פי"ב:
ט לשון הרמב"ם בפי"א ממשנה מ"ק דף ח' ע"א וכרבי יוסי כפי הכלל שבידינו ר"מ ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי:
י ירושלמי וכרבי חגי:
יא ברייתא באבל רבתי וכתבוהו הרמב"ן בסת"ה והרא"ש בפ"ק דמ"ק:
יב שם:
יג שם בברייתא וכרבי יוחנן בן נורי דמסתבר טעמיה:
יד ברייתא שם:
טו ברייתא ברכות דף י"ח ע"א:
טז הרא"ש שם:
יז ברייתא משמיה דרבי מאיר מ"ק דף כ"ח ע"ב ובכמה דוכתי:
יח כתובות דף ק"ד ע"א ונלע"ד דהטעם בג' כתות מלאכים אלו משום דהתורה ומעשה הצדיקים בג' דברים במחשבתם הטובה ודיבור ומעשה וכמ"ש הרמב"ן בפירוש החומש בפרשת וירא ופרי מעשיהם כגמול ידיהם ישלם להם. יהי רצון שנזכה ג"כ שזה יהיה חלקנו וכבוד ה' יאספנו ברוך ה' לעולם אמן ואמן: